

LƯU VỆ HOA

TRƯỜNG HÂN VỮ

Em phải đến **HARVARD** HỌC KINH TẾ

Bản mới

Dù là đứa trẻ bình thường nhất, nếu biết cách giáo dục cũng có thể trở thành người xuất chúng.

Chi tiết phương pháp bồi dưỡng và học tập của Lưu Diệc Đình

著

NHÀ XUẤT BẢN HÀ NỘI

**EM PHẢI ĐẾN
HARVARD
HỌC KINH TẾ**

*

Dù là đứa trẻ bình thường nhất, nếu biết cách giáo dục,
cũng có thể trở thành người xuất chúng.

LƯU VỆ HOA, TRƯƠNG HÂN VŨ

EM PHẢI ĐẾN HARVARD HỌC KINH TẾ

Người dịch: Gia Linh

NHÀ XUẤT BẢN HÀ NỘI

Dịch theo bản tiếng Hoa mới nhất 4/2007

"Cô bé Havard - Lưu Diệc Đình"

哈佛女孩刘亦婷

Lời Lầu

THÔNG TIN BẮC GIẾT GẤY C

BỐN TRƯỜNG ĐẠI HỌC NỔI TIẾNG Ở MỸ

ĐỒNG THỜI TUYỂN CHỌN LƯU DIỆC ĐÌNH

(Tự thuật của Lưu Vệ Hoa - Mẹ của Lưu Diệc Đình)

Bốn trường Đại học danh tiếng đó là: Đại học Harvard, Đại học Columbia, Học viện Wellesley, Học viện Mount Holyoke.

Học viện Wellesley, một học viện nổi tiếng, đã từng đào tạo những nhân vật nổi bật như nhân viên tổng thống Mỹ Hillary Clinton, cựu ngoại trưởng Mỹ Jeane Kirkpatrick, và các học sinh của trường Columbia và Mount Holyoke cũng là những nữ sinh rất đông, ngay cả những nữ sinh cũng khó thi đỗ. Các trường Đại học Harvard và Columbia đều là những trường đại học nổi tiếng, được các chuyên gia "tư vấn du học" gọi là "bốn học viện lớn".

và Trường Ngoại ngữ Thành Đô, nơi cô đang học tập.

- Báo chí bên chạy nhất cũng đăng tải các tin tức liên

THÔNG TIN ĐẶC BIỆT GÂY CHẤN ĐỘNG KHẮP TRUNG QUỐC

Ngày 12 tháng 4 năm 1999, tờ "Thương báo Thành Đô" đã gây xôn xao dư luận toàn Trung Quốc với bài viết "*Em phải đến Harvard học kinh tế*". Lôi Bình, tác giả bài viết cho biết: Cô bé Thành Đô, Lưu Diệc Đình, 18 tuổi cùng một lúc trúng tuyển bốn trường Đại học danh tiếng ở Mỹ, trong đó có trường Đại học Harvard, với mức học bổng toàn phần mỗi năm hơn 30 nghìn USD, mức học bổng này đủ cho Lưu Diệc Đình học và sinh hoạt cho tới khi tốt nghiệp ra trường.

Bốn trường Đại học danh tiếng đó là: Đại học Harvard, Đại học Columbia, Học viện Wellesley, Học viện Mount Holyoke.

Học viện Wellesley là một học viện nổi tiếng, đã từng đào tạo những nhân vật nổi tiếng như phu nhân cựu tổng thống Mỹ Hillary Clinton, cựu ngoại trưởng Mỹ Madeleine Korbelt Albright, Tổng Mỹ Linh, Băng Tâm. Hai trường Đại học Columbia và Học viện Mount Holyoke cũng là những trường danh giá bậc nhất thế giới, hàng năm số học sinh dự thi vào các trường này rất đông, ngay cả học sinh Mỹ cũng khó thi đỗ. Còn vào được Trường Đại học Harvard đẳng cấp hàng đầu thế giới thì đúng là một kì tích, được các chuyên gia "tư vấn du học" gọi đây là một việc "khó hơn lên trời".

Thế mà, Lưu Diệc Đình - người đang bận rộn, căng thẳng cho đợt thi cử, cùng một lúc nhận được giấy báo trúng tuyển của cả bốn trường đại học danh tiếng này, hơn nữa còn giành được học bổng toàn phần. Học bổng toàn phần là chỉ toàn bộ chi phí gồm: Tiền học phí, tiền sách học và chi phí ăn ở.

Thông tin này nhờ có Internet mà được lan truyền khắp Trung Quốc, gây chấn động mạnh mẽ:

- Tân Hoa Xã phát thông báo trên toàn cầu.
- Hàng chục phóng viên đua nhau đến phỏng vấn Lưu Diệc Đình và Trường Ngoại ngữ Thành Đô, nơi cô đang học tập.
- Báo chí bán chạy nhất cũng đồng loạt đăng tải các tin tức liên quan.

- Rất nhiều giáo viên các trường trung học, tiểu học giới thiệu về kỳ tích của Lưu Diệc Đình với các học sinh của mình.

Những ông bố bà mẹ mong muốn con cái thành tài đều ngưỡng mộ, phấn khích, ôm ấp khát vọng "con tôi cũng sẽ trở thành Lưu Diệc Đình thứ hai, Lưu Diệc Đình thứ ba..."

BỐN BỨC THƯ CHUYỂN PHÁT NHANH TỪ MỸ

Tháng 4 năm 1999 là khoảng thời gian không bao giờ quên đối với Đình Nhi (tên gọi thân mật của Lưu Diệc Đình) và cả nhà tôi.

Sau gần 9 tháng Đình Nhi miệt mài khổ luyện, dốc sức lực thi vào các trường đại học ở Mỹ, giờ đã tới thời điểm được thông báo kết quả.

Thời gian thông báo trúng tuyển của các trường đại học ở Mỹ rất khác nhau, đối với những học sinh nhập học vào mùa thu, thời gian thông báo từ tháng 12 năm trước tới tháng 4 năm sau. Trường Lưu Diệc Đình đăng kí dự thi chủ yếu là liên minh đại học Ivy^① miền Đông nước Mỹ và các học viện nổi tiếng của những trường đại học này.

Để có được thời gian biểu hợp lý cho việc chiêu sinh, 8 trường đại học của liên minh Ivy đều bàn bạc nhất trí, cùng gửi giấy báo trúng tuyển vào ngày 1 tháng 4 hàng năm. Bởi năm nào cũng có một vài học sinh xuất sắc cùng được họ tuyển chọn, để những học sinh này được lựa chọn trường mình yêu thích một cách công bằng, các trường này đều tuân thủ nghiêm ngặt đảm bảo làm sao học sinh cùng lúc nhận được thông báo của họ.

Những trường đại học nổi tiếng này chính là mục tiêu quan trọng của chúng tôi.

Sau khi gặp mặt người đại diện của trường Đại học Harvard, Lưu Diệc Đình bắt đầu miệt mài học tập để chuẩn bị cho kì thi. Chúng tôi đếm từng ngày, gần như hôm nào cũng quanh quẩn với 3 câu hỏi hóc búa:

"Liệu Đình Nhi có trúng tuyển không? Trúng tuyển vào trường nào? Có trúng tuyển vào Harvard không?"

^① Liên minh đại học Ivy bao gồm các trường đại học tổng hợp nổi tiếng như Đại học Yale, Học viện công nghệ Massachusetts, Đại học Harvard, Đại học Cornell, Đại học Princeton, Đại học Stanford,...

Cửa ải cuối cùng quyết định thí sinh trúng tuyển vào những trường đại học nổi tiếng này là được các thành viên trong Hội đồng tuyển sinh bỏ phiếu. Thời gian bỏ phiếu của trường Đại học Harvard là trung tuần tháng 3 hàng năm, dù đã có kết quả bỏ phiếu, nhưng không ai biết trước kết quả cho tới khi thông báo được đưa ra.

Tuy nhiên, Trương Hân Vũ, bố dượng Diệc Đình lại có một cách suy đoán kết quả - ông ấy bắt đầu dạy dỗ Đình Nhi khi cháu mới 5, 6 tuổi và đã giáo dục thành công suốt một quá trình dài từ khi cháu 7 tuổi tới năm cháu 18 tuổi. Trương Hân Vũ biết rõ hiệu quả thực tế từ biện pháp giáo dục tổ chất gia đình của mình, do vậy, ông ấy chắc chắn rằng, ít nhất Đình Nhi cũng sẽ trúng tuyển một trong số các trường đại học đó, trúng được một trường chẳng phải cũng rất xuất sắc rồi sao? Trương Hân Vũ tin rằng, biện pháp giáo dục tổ chất gia đình mà ông ấy đã kiên trì suốt mười mấy năm qua đủ để Đình Nhi thi đỗ vào một trong số các trường đại học nổi tiếng.

Song, ông ấy không chắc liệu Đình Nhi có trúng tuyển vào Đại học Harvard không. Đại học Harvard vẫn là đỉnh cao nhất của Kim Tự Tháp.

Ông ấy đã đoán đúng câu hỏi thứ nhất. Buổi chiều ngày 29 tháng 3, chúng tôi đã nhận được một bức thư nhanh gửi từ Học viện Mount Holyoke, bên trong có giấy báo đủ tư cách nhập học và giấy báo trúng tuyển gửi cho Đình Nhi, do đích thân phó chủ nhiệm Phòng quản lý sinh viên quốc tế của học viện này kí. Nội dung bức thư như sau:

Diệc Đình thân mến!

Em đã trúng tuyển vào trường Mount Holyoke, thời gian nhập học vào tháng 2. Chúc mừng em! Năm học này, số thí sinh dự thi vào trường khá đông so với trước đây, với hơn 2430 thí sinh, chỉ lấy có 500. Em đã trúng tuyển với thực lực của bản thân, cho thấy em là một nữ sinh có tố chất cá nhân và năng lực học tập rất tốt. Tôi và chủ nhiệm Phòng quản lý sinh viên quốc tế Christophe Lewis thay mặt nhà trường chúc mừng em...

Xem ra, Đình Nhi đã có một trường tốt để học rồi. Trường Đại học Mount Holyoke là một trường đại học nổi tiếng dành cho nữ sinh ở miền Đông nước Mỹ.

Chập tối, Đình Nhi trở về nhà, cháu rất vui mừng khi chúng tôi thông báo sự việc này, nhưng rồi lại lặng đi trong giây lát, còn "câu hỏi" quan trọng hơn vẫn chưa có lời giải đáp.

Hôm sau, tôi lại nhận được một bức thư chuyển nhanh gửi từ Học viện Wellesley, bên trong cũng có giấy báo chúng nhận đủ tư cách nhập học và giấy báo trúng tuyển gửi cho Đình Nhi:

Amy thân mến! (Tên tiếng Anh của Diệc Đình)

Chúc mừng em! Em đã được Hội đồng tuyển sinh của Học viện Wellesley bỏ phiếu tuyển chọn là sinh viên khóa 1999-2003 của học viện. Thành tích xuất sắc của em thật đáng được khen ngợi. Em đã tạo ra sự khác biệt lớn nhất trong số những người dự thi trong lịch sử của Học viện Wellesley. Với thành tích cá nhân và thành tích trong học tập của em, chúng tôi coi em là một trong những sinh viên tài hoa và có nhiều năng lực.

Tôi hi vọng em sẽ tới nhập học vào mùa thu năm nay.

Thân mến

Janet Liven Lapril

Chủ nhiệm Hội đồng tuyển sinh

Học viện Wellesley cũng là học viện hàng đầu ở Mỹ dành cho nữ sinh, được học ở trường này, Đình Nhi cũng mãn nguyện lắm rồi. Tuy nhiên, cháu vẫn chưa vội nhận lời, cháu vẫn đợi, bởi lẽ ước mơ của cháu là được học ở trường Harvard. Trong những ngày này, bên tai cháu lúc nào cũng vang vọng lời của một cựu sinh viên trường Đại học Harvard nói với cháu: "Tôi tin rằng em sẽ cống hiến cho Harvard và cho Trung Quốc, tôi mong rằng em sẽ trúng tuyển vào trường Đại học Harvard". Bởi vậy, dù đã được thông báo trúng tuyển hai trường đại học nổi tiếng, nhưng cháu vẫn quyết chờ đợi hồi âm từ trường Đại học Harvard.

Thật là nhanh, đã tới ngày 5 tháng 4. Theo quy định của trường Đại học Harvard, vào ngày này trường sẽ mở đường dây điện thoại trả lời theo yêu cầu của những thí sinh nóng lòng muốn biết kết quả thi sớm, nhưng để làm được điều này thí sinh cần trả chi phí dịch vụ bằng thẻ tín dụng chỉ định. Do gia đình chúng tôi không có thẻ tín dụng theo yêu cầu nên đã được ông Larry Simms sống tại Mỹ, người phụ trách Tổ chức Giao lưu Học sinh Trung - Mỹ chủ động đề nghị giúp đỡ. Là một trong những người giới thiệu Đình Nhi, ông cũng rất nóng lòng muốn biết kết quả.

10 giờ tối ở Trung Quốc, tức 9 giờ sáng ở miền Đông nước Mỹ, chuông điện thoại nhà chúng tôi kêu vang, là điện thoại ông Larry gọi tới. Ông kết nối điện thoại nhà chúng tôi với điện thoại của trường Đại học Harvard, sau đó để Đình Nhi trò chuyện với người trực điện thoại của Ban tuyển sinh nhà trường, bởi lẽ trường Đại học Harvard chỉ trả lời những câu hỏi của chính thí sinh dự thi.

"Xin cho biết, tên và ngày sinh của bạn". Một giọng nói mang đậm chất giọng Mỹ phát ra từ đầu dây bên kia.

Đình Nhi lần lượt trả lời từng câu hỏi. Tiếp đến là vài giây yên lặng đến kinh người, trong ống điện thoại, còn nghe rõ tiếng bàn phím lách cách.

Và rồi từ trong ống nghe vang lên tiếng nói vui mừng của cô gái trực điện thoại:

"Congratulation! (Chúc mừng bạn!) Bạn đã trúng tuyển!"

Ngay lập tức, cả nhà chúng tôi vui mừng hò reo.

Chúng tôi đã chờ đợi thời khắc này từ rất lâu. Đây chính là kết quả có được nhờ vào biện pháp giáo dục tố chất mà chúng tôi đã lựa chọn cho cháu trong suốt mười mấy năm qua, là một phần thưởng lớn lao dành tặng cha mẹ. Cũng là phần thưởng tuyệt vời nhất cho sự phấn đấu không mệt mỏi của cháu suốt mười mấy năm qua.

Ở đầu dây bên kia, ông Larry cũng vô cùng xúc động. Ông chúc mừng Diệc Đình, còn muốn cháu chuyển máy cho bố mẹ để chúc mừng chúng tôi.

Ngày 7 tháng 4, cùng một lúc, chúng tôi lại nhận được hai bức thư chuyển nhanh gửi đến từ trường Đại học Harvard và trường Đại học Columbia.

VÌ SAO ĐẠI HỌC HARVARD ĐÃ CHỌN DIỆC ĐÌNH?

Khi bóc hai lá thư ra, sự tò mò đã thay thế cho tâm trạng xúc động, cả nhà chúng tôi xem đi xem lại giấy báo trúng tuyển của trường Đại học Harvard với niềm vui khôn xiết. Bức thư đó đã viết thế này:

Em Lưu thân mến!

Tôi rất vui mừng báo cho em biết, Hội đồng tuyển sinh và cấp xét học bổng của trường đã bỏ phiếu, đồng ý chọn em là sinh viên khóa

1999 - 2003 của nhà trường. Xin chúc mừng em vì thành tích xuất sắc này.

Năm nay có hơn 18.000 thí sinh dự thi, nhưng chỉ tiêu tuyển chọn của nhà trường chỉ là 1.650 sinh viên. Những thí sinh dự thi đều rất tài giỏi và đầy tiềm lực nhưng nhà trường chỉ cho phép chọn một số lượng sinh viên ít ỏi, vì vậy Hội đồng tuyển sinh Harvard phải cân nhắc hết sức thận trọng, nhằm lựa chọn được những em thực sự thông minh, tích cực hoạt động ngoại khoá và có năng lực. Hội đồng tuyển sinh tin rằng, với khả năng nổi trội và năng lực xuất chúng của mình, em sẽ có những cống hiến to lớn trong thời gian học ở Đại học Harvard và sau khi tốt nghiệp.

Tôi thực sự mong muốn, em sẽ tới Cambridge (trụ sở của Đại học Harvard) để trở thành sinh viên của trường chúng tôi.

Thân mến

Chủ tịch Hội đồng tuyển sinh và cấp xét học bổng

William R. Fitzsimmons

Hình như thấy vẫn chưa diễn đạt hết tình cảm của mình, vị chủ tịch này còn viết thêm một dòng dưới chữ ký của mình: "Một lần nữa, hi vọng em sẽ tới nhập học!"

Bên trong bức thư chuyển phát nhanh của trường Đại học Harvard còn có thư chúc mừng của bà Moira. Vị đại diện tuyển sinh này có lẽ là người sớm vui mừng trước việc Đình Nhi đăng ký thi vào Harvard. Bà chính là người sắp xếp cho Đình Nhi nói chuyện với người đại diện Harvard. Bà hết sức vui mừng trước việc Đình Nhi trúng tuyển vào trường Harvard. Trong thư gửi Đình Nhi, bà Moira đã viết đầy nhiệt tình:

Diệp Đình thân mến!

Tôi viết thư này chúc mừng em đã trúng tuyển và chúc mừng những thành tích mà em đạt được! Với tư cách là người đại diện tuyển sinh của em, tôi cảm thấy hết sức vui mừng.

Tôi hi vọng em sẽ đăng ký nhập học vào tháng 9 năm nay. Tôi chân thành chúc em đạt mọi thành công trong tương lai.

Trường Đại học Columbia từng được chúng tôi đánh giá cao nhất, mức học bổng của họ còn cao hơn cả Đại học Harvard, ngay cả kỳ nghỉ, sinh viên cũng không phải lo làm thêm để chi trả cho việc ăn học của mình. Giấy báo trúng tuyển của Học viện Columbia thuộc Đại học Columbia có viết:

"Em Diệc Đình thân mến!

Xin chúc mừng em! Tôi cùng với ông Austin Quigley, hiệu trưởng Học viện Columbia và toàn thể thành viên của Hội đồng tuyển sinh vui mừng thông báo với em rằng, em đã trúng tuyển vào Học viện Columbia. Trở thành một sinh viên của khóa học 1999 – 2003, với trí tuệ thiên phú và tài năng cá nhân, em sẽ là một trong số những sinh viên góp phần làm giàu sức sống cho giới sinh viên. Chúng tôi tin rằng mọi năng lực của em sẽ được phát huy, bồi đắp ở Đại học Columbia.

Em đã trúng tuyển trong cuộc cạnh tranh quyết liệt nhất trong lịch sử của Đại học Columbia, em và gia đình em có thể tự hào về điều này. Năm nay, Học viện Columbia nhận được 13.000 đơn dự thi vào trường, nhưng chỉ tiêu tuyển sinh chỉ có 955 sinh viên.

*Chủ nhiệm tuyển sinh hệ chính quy
Erik J. Veda*

Trong bức thư nhanh của Đại học Columbia còn có thông báo trợ cấp học bổng hệ chính quy: Trường sẽ đài thọ toàn bộ tiền học phí, chi phí nhà ở, chi phí sách vở và các chi phí cần thiết khác trong 4 năm học tập dưới hình thức học bổng. Tiền trợ cấp của năm đầu tiên là 35.400 đô-la.

Có thể nói, từ bỏ bất cứ một trường đại học nào cũng đều khiến chúng tôi vô cùng luyến tiếc. Thế nhưng, còn có trường đại học nào có sức hấp dẫn hơn Đại học Harvard đứng đầu thế giới đây?

LƯU DIỆC ĐÌNH ĐƯỢC GIÁO DỤC NHƯ THẾ NÀO ?

Đúng lúc Lưu Diệc Đình còn đang bận tham khảo ý kiến khắp nơi nên lựa chọn trường Đại học nào, mọi người lại bàn luận việc Đại học Harvard coi trọng "tố chất ưu tú và năng lực tổng hợp xuất

chúng" là ám chỉ điều gì? "Tố chất ưu tú và năng lực tổng hợp" của Lưu Diệc Đình được bồi dưỡng như thế nào?

"Thành Đô thương báo" đã mở bốn đường dây điện thoại nóng cho Lưu Diệc Đình - đến buổi chiều đã nhận được gần một ngàn cú điện thoại, các ông bố, bà mẹ mong muốn con cái thành tài rất muốn có được "bí quyết" của chúng tôi trong việc dạy Lưu Diệc Đình.

Thư của độc giả từ khắp đất nước tới tấp gửi đến.

Có một bà mẹ trẻ hỏi: "Ngay từ bây giờ, chúng tôi nên giáo dục đứa con năm tháng tuổi của mình như thế nào?"

Một ông bố có con học tiểu học cũng quan tâm: "Làm thế nào để bổ sung những khiếm khuyết của trẻ?"

Một sinh viên hỏi Đình Nhi: "Bí quyết học tiếng Anh của chị là gì?"

Còn có một giáo viên quân sự say sưa thảo luận với Đình Nhi về các vấn đề kinh tế, văn hóa và nhân sinh.

Một em bé ngây thơ hỏi: "Vì sao trong con mắt của bố mẹ, chị Diệc Đình chỉ là một người con bình thường?"

Còn có rất nhiều học sinh Phổ thông cơ sở muốn trở nên nổi tiếng, muốn được đi du học đã coi Diệc Đình là tấm gương để học tập. Các em rất muốn biết kinh nghiệm "Tận dụng thời gian như thế nào?", "Làm thế nào để được đi du học?"....

Ngay cả một số thanh niên đang bị quan thất vọng cũng coi Lưu Diệc Đình là "động lực để phấn đấu vươn lên", là "ngọn đèn trong đêm tối".

Một công ty lớn ở Thâm Quyến thậm chí còn gửi Fax mời Diệc Đình về làm việc cho công ty của họ sau khi tốt nghiệp.

Diệc Đình và chúng tôi đều rất muốn trả lời tất cả những bức thư đó, nhưng thời gian quá gấp gáp không cho phép chúng tôi trả lời từng thư một. Chúng tôi chỉ có thể viết một lá thư chung trả lời mọi thắc mắc của bạn đọc, bày tỏ lời cảm ơn và xin lỗi chân thành của chúng tôi tới tất cả những người gửi thư đến.

Thời gian đó, Đình Nhi thực sự rất bận rộn.

Ngoài việc tiếp đón những cuộc viếng thăm liên tiếp, Đình Nhi còn phải lo các loại thủ tục; tranh thủ thời gian học thêm tiếng Anh; đi làm thêm tại các cửa hàng bán đồ ăn nhanh theo yêu cầu của bố mẹ để học cách phục vụ người khác, bởi lẽ, trong suốt những năm học

phổ thông, bố mẹ thường xuyên chăm lo cho cháu. Ngoài ra, Đình Nhi còn phải đọc rất nhiều sách, cố gắng bổ sung thêm kiến thức về văn hóa dân tộc... Để tập trung vào những việc cần làm, Đình Nhi đành phải xin lỗi và khước từ những cuộc phỏng vấn của báo chí, truyền hình. Cháu đã nộp tiền đi học lái xe, nhưng do bận rộn quá cũng đành phải gác lại. Đình Nhi chỉ được ngủ 4 - 5 tiếng mỗi đêm trong nhiều tháng, giờ cháu cần được ngủ bù.

Ngày 1 tháng 8 năm 1999, cuối cùng Lưu Diệc Đình đã hoàn thành mọi thủ tục, đáp máy bay đi Mỹ, bắt đầu một hành trình phấn đấu mới trong cuộc đời. Trước khi chia tay, cháu ôm chặt lấy bố mẹ: "Con đi rồi, hãy có thời gian rảnh, bố mẹ viết thư cho con nhé. Bố mẹ cũng mau chóng viết lại quá trình nuôi dưỡng con, để giúp những ông bố bà mẹ và những đứa trẻ khao khát có được bí quyết thành tài".

Đó cũng chính là tâm nguyện của chúng tôi.

Viết thêm cho lần tái bản:

Kỳ nghỉ hè năm sau, Đình Nhi trở thành một trong 14 thành viên của trường Đại học Harvard về Bắc Kinh dự "Hội thảo quan hệ quốc tế và châu Á", đây cũng là thời điểm mà cuốn sách này vừa được xuất bản. Khi trả lời phóng viên báo "Thanh niên Trung Quốc", Đình Nhi cười đáp: "Đối với cha mẹ, việc tôi được học tại Harvard là một thành công trong việc giáo dục của gia đình, về phía tôi thì đó chỉ là chuyện thi đỗ vào một trường đại học mà thôi, vẫn có cách xa 'thành công'!"

Lời của Đình Nhi cũng là tiếng lòng của chúng tôi. Đối với chúng tôi, việc Đình Nhi được trường Harvard lựa chọn chỉ là việc hoàn thành mục tiêu trong một giai đoạn, cháu còn phải tiếp tục một quãng đường dài nữa của cuộc đời. Chúng tôi viết cuốn sách này không phải để "lãng xê" con gái, mà chúng tôi muốn cùng chia sẻ với hàng ngàn, hàng vạn bậc phụ huynh, những người mong muốn con cái thành tài về quá trình bồi dưỡng, giáo dục Đình Nhi trưởng thành, chúng tôi hi vọng có nhiều người chú ý đến cách giáo dục trong gia đình - một công việc vừa ích nước lợi nhà, vừa tốt cho gia đình, vừa có lợi cho mình. Ngoài ra, chúng tôi cũng muốn nhắn nhủ tới những bạn đọc, những người mong muốn giáo dục cho con cái mình rằng: Quá trình trưởng thành của Lưu Diệc Đình là một "trường hợp đặc biệt". Những con đường cháu đã qua vừa có những điểm chung giống như bao sự trưởng thành của các cháu khác, vừa

bao hàm nguyên tắc và phương pháp bồi dưỡng trên cơ sở cá tính riêng của cháu. Nếu bạn đọc nào có thiện ý lấy đó làm gương, xin hãy chú ý tới nguyên tắc sau: **Hãy bắt đầu từ việc kích thích hứng thú của trẻ, khi các cháu đã vui vẻ tiếp thu mới dần dần đưa ra những biện pháp hiệu quả, như thế mới có thể nâng cao tổ chất.** Thái độ miễn cưỡng hoặc đốt cháy giai đoạn có thể gây trở ngại, khiến việc giáo dục của chúng ta kém hiệu quả. Thực ra, những nguyên tắc và phương pháp được nhắc đến trong sách cũng cần phải căn cứ vào đặc điểm cụ thể và khả năng khác nhau của mỗi cháu mà vận dụng, như thế mới khai thác được tiềm năng của các cháu một cách tốt nhất, giúp các cháu có một cuộc sống giá trị hơn.

Chương 1

VẬN MAY ĐẾN TRƯỚC KHI SINH

(Tự thuật của Lưu Vệ Hoa)

THỜI GIAN MANG THAI, MẸ CỦA LƯU DIỆC ĐÌNH ĐÃ CÓ ĐƯỢC MỘT CUỐN SÁCH HAY

Là người mẹ sinh ra và nuôi dưỡng Diệc Đình, tôi hiểu hơn ai hết, thành tích mà Lưu Diệc Đình có được ngày hôm nay chính là quá trình của luật nhân quả. Nhưng để tất cả những nhân tố này phát huy tác dụng, hoàn toàn là do cháu được sinh ra trong thời đại Trung Quốc phát triển phồn vinh, với những tiến bộ vượt bậc.

Khi tôi mang thai cháu, vào đúng lúc đất nước "cải cách mở cửa", chúng tôi được tiếp xúc với những lý luận và phương pháp giáo dục thời kì đầu của Âu - Mỹ và Nhật Bản, nên đã có được cơ sở vững chắc để giáo dục Diệc Đình từ lúc mới sinh đến giai đoạn phát triển sau này.

Những ai từng trải qua thời kỳ đó hẳn đều biết, trong thời kỳ đầu cải cách mở cửa, nổi lên nhiều tư tưởng của học thuyết mới. Những phần tử trí thức tiến bộ đều rất hăng hái tìm tòi và giới thiệu những tư tưởng mới, phương pháp mới để có thể thúc đẩy công cuộc hiện đại hóa đất nước. Trong các tác phẩm lý luận nổi tiếng ở nước ngoài, Nhà xuất bản Nhân dân Hà Bắc đã xuất bản cuốn sách *"Thiên tài và sự giáo dục từ sớm"*. Cuốn sách mỏng dính và ngay cả tên người dịch cũng không có này đã gây hứng thú vô cùng cho hiệu trưởng Khâu Thục Hoa của Trường tiểu học Nguyên Hồng Quang, người học lớp giáo dục trẻ từ sớm được tổ chức ở Thành Đô năm 1980. Chị ấy hứng chí mua luôn vài cuốn rồi đem tặng cho đám bạn bè đang muốn sinh con, tôi may mắn cũng có được một cuốn.

Khi đó chính sách "chỉ sinh một con" vừa mới bắt đầu thực hiện, tôi và cha đẻ Đình Nhi đã rất cẩn trọng trong suốt quá trình mang thai cháu. Khi có cuốn sách này, tôi vừa mới khám thai định kỳ ở bệnh viện. Trước khi khám xong, bác sĩ Hồng còn xoa lên bụng tôi ít dầu bôi trơn và đặt chiếc ống nghe lên để nghe nhịp tim của thai nhi, tiếng "ục, ục, ục..." nhanh đều vang lên, giống như tiếng còi tàu hỏa chạy từ xa. Bác sĩ Hồng cười nói: "Đó chính là tiếng tim thai đấy, mạnh mẽ lắm!"

Lần đầu tiên nghe được nhịp tim của Lưu Diệc Đình, và cũng là lần đầu tiên nghe được lời tán thưởng của người khác với con tôi, tôi vừa vui mừng lại vừa đắc ý. Mừng vì thời kỳ thai nghén suốt ba tháng đầu không ảnh hưởng xấu đến quá trình hình thành thai nhi. Mặc dù cứ vào bốn giờ chiều và chín giờ tối hàng ngày tôi đều nôn thốc nôn tháo, nhưng hai bữa cơm buổi trưa và buổi tối tôi đều cố sức

ăn, có thể ăn được bao nhiêu là cố gắng bấy nhiêu. Duy nhất có bữa sáng không bị nôn, tôi duy trì mỗi ngày hai quả trứng gà, đến hơn 10 giờ còn uống thêm sữa đậu nành... Nói tóm lại, dù cảm thấy khó chịu cũng phải đáp ứng nhu cầu của thai nhi. Tôi nghĩ đó là suy nghĩ của tất cả những bà mẹ chỉ sinh một con. Sự thực "chỉ được sinh một con" đã khiến lời kêu gọi "nuôi dạy con tốt" của Chính phủ trở thành nguyện vọng tự phát của cả thế hệ chúng tôi.

Trước khi có được cuốn sách "Thiên tài và sự giáo dục từ sớm", tôi đã được xem qua một số cuốn sách khoa học nuôi dưỡng trẻ nhỏ và những cuốn sách đó đã chuẩn bị cho tôi đầy đủ kiến thức làm thế nào khiến trẻ khỏe mạnh. Nhưng làm sao nuôi dưỡng trẻ trở thành người thông minh tài giỏi? Ngoài yếu tố di truyền, tôi chưa tìm ra biện pháp nào khác.

Từ góc độ di truyền, dường như hai bên nội ngoại của Diệc Đình đều có một chút tài năng. Ông nội Đình Nhi là một cán bộ lão thành có sinh lực dồi dào, đầu óc minh mẫn, trí nhớ rất tốt, ông ngoại Đình Nhi là một người tài hoa, ý chí kiên cường. Theo lời ông ngoại, tên ban đầu của ông là Đàm Tế Dân, trong gia phả có ghi: Tổ tiên họ Đàm là Thái sử công Tư Mã Đàm đời Hán. Sau này do Tư Mã Thiên bị hình phạt, đây bị coi là nỗi đại nhục của gia tộc, để tránh họa tránh nhục cho gia tộc nên đã đổi thành họ Đàm.

Những điều ghi chép trong gia phả đều khiến mọi người tự hào, nhưng là một câu chuyện khó có thể kiểm chứng, hướng hồ Ivan Krylov đã từng viết thế này trong "Bầy ngỗng La Mã": "Dù cho tổ tiên bạn có là tướng quân, bạn vẫn chỉ là con ngỗng mà thôi"^②.

Trên thực tế, sự di truyền có tốt đến đâu, cũng chỉ là tiềm chất về mặt ý nghĩa sinh học, muốn thành công về mặt ý nghĩa xã hội học, bất cứ ai cũng đều phải nỗ lực hết mình.

Trong tâm trạng đó, tôi thực sự vui mừng và phấn khởi khi nhận được cuốn sách "Thiên tài và sự giáo dục từ sớm" do hiệu trưởng Khâu gửi tặng.

^② Ý nhấn nhủ của tác phẩm này: Chìm đắm trong niềm tự hào về dòng giống tuyệt vời ... thì quả là hư vinh. Giá trị thực sự của mỗi con người chỉ thông qua nỗ lực của bản thân, và đấy mới là điều đáng tự hào.

MỞ RỘNG TẦM NHÌN, SỚM THÀNH TÀI KHÔNG CHỈ LÀ GIẤC MỘNG

Có được cuốn sách ấy, tôi vui mừng như vớ được vàng, hàng ngày mỗi khi tan làm, tôi đều đọc nghiền ngẫm cho tới tận đêm khuya. Thành tựu huy hoàng của những người đi trước khi thực hiện "giáo dục con cái từ sớm" giúp tôi mở rộng tầm nhìn. Tư tưởng giáo dục và biện pháp nuôi dưỡng con cái cụ thể của họ thực sự hấp dẫn tôi.

Cuốn sách trước tiên giới thiệu quá trình nuôi dưỡng "thần đồng" Karl Weter của nước Đức đầu thế kỷ 19.

Cha của Weter là một mục sư nông thôn, rất có tính sáng tạo, cũng tên là Karl Weter. Khi chưa có con, ông đã đề ra biện pháp giáo dục con cái ngay từ khi mới lọt lòng. Theo ông: "Việc giáo dục trẻ phải bắt đầu ngay từ lúc trí lực của trẻ vừa chớm nở". Ông tin rằng, với những đứa trẻ bình thường, chỉ cần giáo dục đúng cách sẽ có thể trở thành người phi thường.

Con của mục sư Weter sinh vào tháng 7 năm 1800, Weter con sinh ra có vẻ ngốc nghếch hơn những đứa trẻ bình thường, hàng xóm đều cho rằng đứa bé này mắc chứng đần độn. Mẹ của Weter con cũng nói: "Nuôi dạy đứa con như vậy sẽ chẳng có ích lợi gì, chỉ thêm tốn tiền của, sức lực". Mục sư Weter tuy cảm thấy buồn, nhưng vẫn không từ bỏ ý định của mình. Để con vào đại học đúng tuổi như những đứa trẻ khác, ông vẫn quyết định tiến hành thử nghiệm "giáo dục từ sớm" theo như kế hoạch. Không ai có thể ngờ rằng, kết quả thử nghiệm lại gây kinh ngạc đến như vậy.

Khi 8, 9 tuổi, Weter có thể nói thành thạo sáu ngoại ngữ: Đức, Pháp, Italia, Anh, La Tinh và Hy Lạp, hơn nữa còn thông hiểu động vật học, thực vật học, vật lý và hóa học, đặc biệt cậu rất giỏi toán; Năm Weter lên 9 tuổi, cậu thi đỗ vào Đại học Leipzig; Chưa đầy 14 tuổi, cậu đã hoàn thành luận văn toán học và được trao học vị tiến sĩ triết học; Khi 16 tuổi chàng trai trẻ lại giành được học vị tiến sĩ Luật học của Đại học Berlin; Ở tuổi 23, Weter trở thành nhà Luật học ưu tú và nghiên cứu về quyền uy của Dante Alighieri. Weter suốt đời dạy học cho đến khi ra đi ở tuổi 83, trải qua một cuộc đời hạnh phúc, vui sướng và có giá trị.

May mắn là, Weter cha đã viết thành sách quá trình giáo dục Weter trước tuổi 14, ông đặt tên sách là "Giáo dục Karl Weter". Cuốn sách này khi đó chưa được mọi người coi trọng, đến nay còn rất ít bản được lưu hành. Điều thú vị là, trong thư viện của Đại học Harvard còn lưu giữ một bản. Nghe nói đó là cuốn sách quý hiếm duy nhất

của nước Mỹ. Thư viện này coi đó là vật quý và lưu giữ trong phòng lưu trữ vật phẩm đặc biệt. Tất cả những ông bố bà mẹ may mắn được đọc cuốn sách này và làm theo phương pháp trong cuốn sách thì đều nuôi dưỡng ra những đứa con ưu tú giống như Weter con.

Đầu thế kỷ 20, một giáo sư thần học Mỹ đã đọc cuốn sách này và áp dụng phương pháp của Weter cha để giáo dục hai đứa con của ông, con trai Barr 13 tuổi và cô con gái Lina 15 tuổi lần lượt trở thành sinh viên nhỏ tuổi của Đại học Harvard và Học viện Nữ sinh Harvard. Cũng với phương pháp giáo dục này, Sedce đã trở thành sinh viên Đại học Harvard khi 13 tuổi và Weiler trở thành tiến sĩ Harvard khi 18 tuổi. Cha của họ đều từng đọc cuốn "Giáo dục Karl Weter" và cũng đã viết thành sách quá trình giáo dục con thời kỳ đầu.

Kimura Hisaichi, một học giả Nhật Bản đầu thế kỷ 20, đã chú ý tới thành tựu và tác phẩm của họ. Để người dân Nhật Bản có nhiều nhân tài, năm 1916 Kimura Hisaichi đã viết cuốn sách "Thiên tài và sự giáo dục từ sớm", giới thiệu lý luận và phương pháp giáo dục của Weter cha và những người theo sau ông. Tôi được biết cuốn sách này nhờ một nhà giáo dục hiện đại người Nhật Bản, những lý luận đưa ra trong cuốn sách này đã gây ảnh hưởng sâu sắc đối với việc nâng cao tố chất của nhân dân Nhật Bản.

Đến nay tôi vẫn chưa biết vị dịch giả tốt bụng nào đã dịch cuốn sách "*Thiên tài và sự giáo dục từ sớm*" ra tiếng Hán. Chỉ biết rằng cần phải cảm ơn người sáng lập và những người đã thực hiện biện pháp giáo dục từ sớm này, mở ra con đường thành công cho những ông bố bà mẹ mong muốn dạy dỗ con thành tài. Rất nhiều ông bố bà mẹ đã nuôi dưỡng nên vô số những thanh niên ưu tú dựa theo phương pháp trong cuốn sách này. Tư chất ưu tú của Lưu Diệc Đình khiến nhiều trường đại học nổi tiếng trên thế giới nể phục cũng chính là được giáo dục trên nền tảng phương pháp của cuốn sách này.

Khi đó tôi cũng không ngờ được rằng, chính tư tưởng giáo dục được truyền bá trong cuốn sách cất giữ ở thư viện Harvard, cuối cùng đã đưa Lưu Diệc Đình đến với chính Harvard.

NGHIÊN NGẨM PHƯƠNG PHÁP, LẬP CHÍ PHÁT TRIỂN TIỀM NĂNG CỦA CON GÁI

Đọc hết cuốn "*Thiên tài và sự giáo dục từ sớm*", trong tôi nảy sinh một tâm nguyện mãnh liệt : chỉ cần sinh ra một đứa trẻ trí tuệ bình thường, nhất định sẽ nuôi dưỡng nó thành người có năng lực phi

phạm! Vì thế tôi nghiên cứu phương pháp nuôi dạy con của Weter cha, nghiên ngẫm tư tưởng giáo dục của ông.

Weter cha nói: "Đối với đứa trẻ, điều quan trọng nhất là giáo dục chứ không phải khả năng bẩm sinh".

Weter cha cho rằng, khả năng bẩm sinh của những đứa trẻ là khác nhau, có đứa mạnh hơn, có đứa kém hơn. Nhưng sự khác biệt đó là có giới hạn. Giả dụ thiên tài có 100 phần năng lực bẩm sinh thì chỉ có khoảng dưới 10 phần dần dần bẩm sinh lúc nhỏ, còn khả năng bẩm sinh của trẻ bình thường khoảng 50 phần. Nếu như tất cả những đứa trẻ đều được giáo dục như nhau thì số phận của chúng sẽ phụ thuộc vào khả năng bẩm sinh nhiều hay ít. Thế nhưng, cách giáo dục không hiệu quả, đã khiến hầu hết những đứa trẻ không thể phát huy được ngay cả một nửa khả năng bẩm sinh của mình. Ví dụ khả năng bẩm sinh là 80 phần thì chỉ có thể phát huy được 40 phần, 60 phần thì chỉ phát huy được 30 phần. Nếu cha mẹ giáo dục một cách hiệu quả có thể phát huy 80-90% khả năng bẩm sinh, giả sử khả năng bẩm sinh của đứa trẻ chỉ 50 phần, song có thể giáo dục nó vượt qua đứa trẻ có khả năng bẩm sinh 80 phần. Đương nhiên, nếu như đứa trẻ có khả năng bẩm sinh 80 phần cũng được áp dụng biện pháp giáo dục tương tự, thì đứa trẻ kia sẽ không thể nào vượt qua được nó. Có điều, những đứa trẻ có khả năng bẩm sinh cao siêu ngay từ khi sinh ra là không nhiều. Khả năng bẩm sinh của đại đa số trẻ em khoảng 50 phần - đối với những người có chí thực hiện "giáo dục từ sớm" thì chừng đó cũng là đủ lắm rồi.

Weter cha ý thức sâu sắc rằng, muốn phát huy 80 - 90% khả năng bẩm sinh của trẻ, thì phải bắt đầu giáo dục từ sớm. Sau này, điều này đã được ngành tâm lý học chứng minh là đúng. Vì tiềm năng của đứa trẻ có quy luật giảm dần. Ví dụ nói một đứa trẻ sinh ra đã có tiềm năng 100 phần năng lực, nếu như tiến hành giáo dục một cách lý tưởng đối với nó từ khi lọt lòng, nó sẽ có thể trở thành người có đủ 100 phần năng lực. Nếu như bắt đầu giáo dục từ 5 tuổi, giả sử có tiến hành giáo dục một cách xuất sắc thì cũng chỉ có được 80 phần năng lực. Nếu như đến 10 tuổi mới bắt đầu giáo dục, thì năng lực chỉ đạt khoảng 60 phần.

Kimura Higaichi đã giải thích rằng đây chính là "quy luật mai một tiềm năng của trẻ".

Theo nghiên cứu của các nhà khoa học hiện đại, nguyên nhân của quy luật này là do: mỗi động vật đều có thời kỳ phát triển tiềm năng của mình, hơn nữa thời kỳ phát triển này là cố định, bất biến.

Dù là tiềm năng của động vật, nếu không cho nó phát triển ở thời kỳ đó thì sẽ khó phát triển hoặc không bao giờ phát triển được nữa. Bằng sự nỗ lực sau này, loài người chúng ta có thể bù đắp một số tổn thất nào đó do thiếu giáo dục trong thời kì đầu, song tiềm năng đáng quý của trẻ nhỏ nếu không có cơ hội phát triển trong thời kì phát triển thì tiềm năng sẽ bị thui chột. Ngược lại, giáo dục từ sớm chính là nguyên nhân "dễ tạo ra nhân tài".

Nhà tâm lý học nổi tiếng người Mỹ - Bloom từng tiến hành điều tra theo sát gần một nghìn trẻ sơ sinh và trẻ nhỏ, cho tới khi chúng thành niên, và đã dựa vào kết quả quan sát viết thành cuốn "Sự ổn định và thay đổi của đặc tính con người". Ông rút ra kết luận cơ bản: Nếu mức trí tuệ của con người khi 17 tuổi là 100% thì trước 5 tuổi sẽ là thời kì trí lực phát triển nhanh chóng, tới 8 tuổi hầu như trí lực phát triển gần hết, sau đó tiếp tục nâng cao và tới 17 tuổi thì hoàn thành quá trình phát triển trí lực.

(Điều cần nói rõ là, "trí lực" nhắc tới ở đây là chỉ trí nhớ, sự tập trung, khả năng tư duy logic, khả năng quan sát, "khả năng hoàn chỉnh" của não đối với thông tin, không bao gồm các nhân tố quan trọng hơn cho nhân tài như kiến thức, kinh nghiệm và năng lực cần có. Mà những nhân tố quan trọng này sẽ có được chủ yếu nhờ vào giáo dục sau này).

Thành quả nghiên cứu của Bloom là một trong những thành quả nghiên cứu giáo dục đương đại có ý nghĩa quan trọng nhất. Nhưng những người sống ở đầu thế kỉ 19 lại không hiểu được điều này, ngoài những người hiểu vấn đề, ai cũng cho rằng Karl Weter là "thiên tài" bẩm sinh chứ không phải là kết quả của sự giáo dục. Tư tưởng giáo dục của Weter cha cũng không được phổ biến ở nước Đức. Tôi nghĩ, có lẽ suy nghĩ "bẩm sinh quan trọng hơn giáo dục" sẽ "có lợi" hơn cho người lớn - người lớn vừa có thể tự an ủi bản thân lại vừa có thể trốn tránh trách nhiệm. Nhưng nếu như Weter cha cũng nghĩ như thế ông sẽ không thể nuôi dưỡng ra một người con ưu tú như vậy.

Việc đọc sách và suy ngẫm thời kỳ mang thai đã khiến tôi nhận thức sâu sắc rằng: Ngoài việc chăm sóc trẻ ăn uống một cách khoa học, điều quan trọng nhất trong việc nuôi dưỡng trẻ là phải tránh hiện tượng "mai một tiềm năng của trẻ", đối với mỗi dạng tiềm năng của trẻ đều phải kịp thời tạo cơ hội phát triển cho nó. Điều quan trọng hơn là, bố mẹ phải có tinh thần trách nhiệm cao, kiên trì không mệt mỏi. May mà tôi và cha đẻ của Diệc Đình đều cùng chung một quan điểm, anh ấy cũng muốn áp dụng phương pháp của Weter cha để giáo dục con gái tôi trở thành người có trí lực siêu phàm.

(Hơn 10 năm sau, tôi và Trương Hân Vũ, bố dượng của Đình Nhi từng thảo luận nhiều lần về mối quan hệ giáo dục từ sớm và giáo dục kế tiếp. Chúng tôi kết luận rằng: Những người tiếp nhận giáo dục từ sớm một cách toàn diện, song lại không được giáo dục tố chất kế tiếp, sẽ khó mà trở thành nhân tài, bởi lẽ họ thiếu cảm xúc, kinh nghiệm, kiến thức và năng lực. Mà những người từng được giáo dục phát triển trí lực từ sớm, song lại xem nhẹ bồi dưỡng cảm xúc thời kì đầu và giáo dục tố chất kế tiếp, sẽ gặp khó khăn còn lớn hơn. Chúng tôi đã nhận được rất nhiều thư của người đọc, họ nói rằng, họ đã có biểu hiện xuất sắc ngay từ thời kì trẻ nhỏ do được giáo dục từ sớm, cũng nói rằng do thiếu giáo dục kế tiếp đã khiến họ không thể tiếp tục "tỏa sáng" sau khi lên Phổ thông cơ sở. Điều này nhắc nhở mọi người không nên coi "giáo dục từ sớm" là giáo dục "tuyệt vời nhất", để rồi xem nhẹ tầm quan trọng của giáo dục tố chất kế tiếp.

Ngoài ra, những đứa trẻ chưa được giáo dục từ sớm cũng không phải lo lắng, vì với sự giáo dục kế tiếp tốt đẹp, chúng không chỉ có thể tiếp tục nâng cao trí lực trước khi thành niên, mà còn có thể tiếp tục nâng cao chất xám, tăng cường kiến thức, kinh nghiệm và sự tài hoa, đồng thời có thể bước tới con đường thành công. Phải nói rằng, những người thành tài như vậy vô cùng nhiều. Trương Hân Vũ thường nói, dù là người thành niên, cũng không phải buồn rầu lo lắng vì trước đây không được giáo dục đầy đủ, bởi lẽ, chỉ cần quyết tâm, anh ta cũng có thể nâng cao năng lực của mình, tích lũy kiến thức, khiến cuộc đời trở lên vẻ vang. Đời Đường có Diêu Sùng, năm 20 tuổi mới chú tâm vào học hành. Sau này, ông ta trở thành tể tướng dưới triều Võ Tắc Thiên, lập nên nhiều công lớn cho đất nước và cho nhân dân, được mệnh danh là "tể tướng cứu thời thế". Giáo sư Victor Grignard, từng đoạt giải Nobel hóa học, trước 21 tuổi vẫn là một gã công tử chơi bởi lêu lổng. Họa sĩ Tề Bạch Thạch vẫn chỉ là một người thợ mộc bình thường trước năm 32 tuổi. Những ví dụ như vậy nhiều không kể xiết, đều cho thấy dù đã thành niên, song vẫn sẽ ẩn chứa những tiềm năng lớn có thể khai thác, thậm chí tạo nên kì tích.

Chính vì vậy, chúng tôi cũng là những người ủng hộ cho việc giáo dục ở mọi lứa tuổi).

GIÁO DỤC TỪ SỚM, BẮT ĐẦU TỪ 0 TUỔI

(Tự thuật của Lưu Vệ Hoa)

NGAY TỪ NGÀY CHÀO ĐỜI, ĐÌNH NHI ĐÃ GẶP BIẾT BAO HOẠN NẠN

Chuẩn bị sẵn sàng về mặt tư tưởng, tôi coi mọi cảm giác khó chịu của thời kỳ mang thai như là âm thanh bước đi của đứa con đang tiến lại phía tôi, giống như cha Weter từng hy vọng, bình tĩnh và hân hoan chờ đón sự ra đời của con mình. Tôi còn chuẩn bị bắt đầu giáo dục con khi nó được nửa tháng tuổi.

Mùa xuân năm 1981, vì mãi dọn dẹp căn phòng mới được cơ quan phân cho, tôi quá mệt mỏi nên đã chuyển dạ trước 10 ngày. Trải qua 31 giờ đau đớn dữ dội, đứa con mong mỏi đã lâu cuối cùng cũng chào đời. Y tá đỡ đẻ báo cho tôi biết: "Con gái! Nặng 3,1 kg!".

Tôi gắng sức mở mắt để nhìn thấy con gái. Vì cháu không khóc nên cô y tá đã kéo hai chân cháu lên và liên tục vỗ vào mông cháu. Cháu mở to đôi mắt đen long lanh nhìn thẳng vào tôi. Khuôn mặt trái xoan, cằm lại còn có ngấn! Da phẳng, hầu như không có chỗ nhăn nheo như một số trẻ sơ sinh khác, trông giống như nửa quả táo đỏ trong suốt.

Dù không tin vào thần linh, dù tôi biết đây là công lao bồi bổ thời kỳ mang thai của mình - đứa trẻ được nuôi dưỡng bằng trứng gà và hoa quả, tôi vẫn không thể kìm được lòng và liên tục cảm ơn Trời, Phật đã ban tặng cho tôi một đứa con phát triển bình thường, hơn nữa, lại chất lọc những ưu điểm của bố mẹ. Tôi chờ đợi, mong ngóng được áp dụng phương pháp Weter, nuôi dưỡng con gái tôi thành một người có nhân cách kiên toàn, tố chất ưu tú, có khả năng xây dựng cuộc sống lý tưởng.

Thế nhưng, sự việc không thuận lợi như tôi tưởng.

Do nước ối nhiều, thai động mạnh, lúc Đình Nhi ra đời đã suýt chết ngạt vì nhau thai quấn cổ. Các y tá vội vàng cấp cứu, tiêm thuốc, cho thở ôxy, mãi sau cháu mới khóc thành tiếng, bảo toàn được tính mạng.

Trong lúc vội vàng, y tá đã cắt sót cuống rốn của Đình Nhi, để lại một đoạn dài, lại không băng cẩn thận nên bình thường 7 ngày là cuống rốn rụng thì Đình Nhi phải mất tới 12 ngày, sau đó lại còn bị chảy máu, kéo dài tới 20 ngày. Trong suốt 20 ngày này, mỗi lần thay băng rốn cho Đình Nhi trước khi ăn chẳng khác nào đánh vật. Đứa con gái đáng thương, vừa đói vừa khóc, đến cả người.

Cuống rốn đã khô, có thể tắm được, thì cháu lại bị tiêu chảy. Một ngày mười lần, thuốc nào cũng dùng mà bệnh tình chẳng hề thuyên

giảm, cũng chẳng tìm được ra nguyên nhân. Đây tháng không lâu đã phải nhập viện, để truyền dịch đầu tóc của cháu phải cạo nhẵn, nhưng bệnh vẫn không dứt. Bú sữa hay uống nước đều đi ngoài, hồng cầu liên tục hạ thấp, cháu gầy như con khỉ con.

Cô của cháu nói: "Đình Đình gặp nhiều chuyện như vậy, nên đổi tên thành Nạn Nạn đi".

Người quen của bà nội thậm chí còn khuyên: "Đình Đình bệnh đến vậy chẳng bằng bỏ đi, sinh thêm một đứa khác". Bà nội trả lời: "Đứa con là cốt nhục của cha mẹ, có thể vứt bỏ được ư?"

Hôm tôi nghe được chuyện đó, tôi khóc rầm rức, và ghi vào nhật ký nuôi con: "Con ơi! Cho dù con không thể trở thành người nổi tiếng, bố và mẹ vẫn mãi mãi yêu con, chăm sóc bảo vệ con..."

Khoảng thời gian đó, tôi đã khóc không biết bao nhiêu lần vì Đình Nhi! Tôi vừa lo lắng bởi cuống rốn sẽ ảnh hưởng đến tính cách của Đình Nhi, lại lo lắng trong ba tháng đầu không đủ dinh dưỡng vì bị ỉa chảy sẽ ảnh hưởng đến sự phát triển não của cháu. Tôi rất muốn con gái lại được nằm trong bụng mẹ, để mọi thứ được làm lại từ đầu, tránh căn bệnh không tên ngày càng làm tổn hại nghiêm trọng đến sức khỏe của con.

Cho đến khi cha của Đình Nhi nghe người giới thiệu tìm đến bác sĩ Đông y Vương Tĩnh An, biệt hiệu "Vương trẻ con", thì chúng tôi mới biết, "tội phạm" của bệnh ỉa chảy liên tục đó chính là do nguồn "sữa béo" vừa đậm đặc vừa lấm chất mỡ của mình gây ra.

Thực ra khi vào viện, phòng hóa nghiệm đã cho kết quả sữa của tôi "có nhiều chất béo", nhưng bác sĩ chỉ bảo tôi "vắt sữa ra, rồi tách chất béo thì có thể cho cháu uống". "Vương trẻ con" với kinh nghiệm lâu năm, vừa nghe bệnh tình, lập tức bắt tôi ngừng cho cháu bú, chuyển sang húp nước cháo trong một tuần, lại còn cắt thuốc bắc "kiện tỳ lợi tiểu". Ngay ngày hôm đó Đình Nhi đã ngừng tiêu chảy, qua 56 ngày đêm khổ ải, cuối cùng cũng vượt qua được cơn bĩ cực này.

KÍCH THÍCH NÃO PHÁT TRIỂN HUẤN LUYỆN BẮT ĐẦU TỪ NGŨ QUAN

Mặc dù khi sinh ra, Đình Nhi đã trải gánh chịu nhiều bệnh tật, nhưng tôi không từ bỏ kế hoạch giáo dục sớm đối với cháu. Thế nhưng vấn đề đặt ra là phải bắt tay từ đâu mới đạt hiệu quả nhất, nhanh nhất?

Căn cứ vào phương pháp giáo dục con gái của nhà giáo dục Mỹ, bà Stan được giới thiệu trong cuốn "*Thiên tài và sự giáo dục từ sớm*", tôi quyết định bắt đầu huấn luyện ngũ quan (tai, mắt, mũi, miệng, da), kích thích não phát triển. Bởi vì, thính giác, thị giác, vị giác, khứu giác, xúc giác là nền tảng sinh lý cảm nhận thế giới bên ngoài, nên việc kích thích đầy đủ cơ quan cảm giác của đứa trẻ sẽ khiến cơ năng của các bộ phận ở não tích cực hoạt động, hình thành phản xạ điều kiện tích cực, điều tiết các chức năng của não. Nếu như các vùng chức năng của não trẻ được phát huy với hiệu suất lớn nhất thì đứa trẻ sẽ trở thành người thông minh lanh lợi.

Nửa tháng đầu, sau khi sinh Đình Nhi, ngoài việc duy trì đều đặn mỗi ngày ngủ 22 tiếng, tôi còn kiên trì cho cháu ăn uống đúng giờ, hình thành giờ giấc sinh hoạt theo quy luật ngay từ đầu. Cho đến khi cháu có thể ăn được cơm, giữa hai bữa tôi vẫn chỉ cho cháu uống nước chứ không cho ăn bất kỳ thứ gì, để dạ dày cháu được nghỉ ngơi, máu có thể chảy lên não, chứ không chỉ tập trung ở dạ dày. Nhà phát minh người Mỹ, Edison từng nói, dạ dày làm việc quá nhiều khiến chức năng của não bị giảm sút. Weter cha cũng cho rằng, nếu chỉ để trẻ tập trung sức lực vào việc tiêu hóa thì não sẽ không phát triển hoàn hảo. Vì thế, ông nghiêm cấm Weter con tùy tiện ăn điểm tâm, ăn vặt, nếu có tăng cường dinh dưỡng cho con, ông cũng quy định thời gian ăn vặt cố định. Tôi cũng thực hiện như vậy đối với Đình Nhi.

Khi cuống rốn của Đình Nhi khỏi hẳn, hằng ngày tôi đều tắm rửa, xoa bóp chân tay và tập thể dục cho cháu, như vậy vừa có thể *phát triển xúc giác*, lại vừa thúc đẩy tuần hoàn máu và độ nhạy cảm của da cháu. Mỗi lần tập thể dục xong, tôi đều cho Đình Nhi nắm lấy ngón tay tôi luyện tập "ngồi dậy", do trẻ sơ sinh có "phản xạ cầm nắm" bẩm sinh nên cháu đã gắng sức nhấc thân trên lên giống như đú xà đơn vậy. Khi Đình Nhi được hai tháng, phản xạ này đã hết, cũng là lúc cánh tay của cháu được luyện tập khá tốt, tạo điều kiện cho việc dạy cháu tập bò sau này.

Kiểu rèn luyện cơ thể này có ích đối với việc tăng cường khả năng tự bảo vệ của Đình Nhi. Từ nhỏ đến lớn, Đình Nhi chưa từng bị thương ở mặt và đầu, bởi lẽ, mỗi khi ngã, cháu đều chống tay đỡ lấy thân trên, nhiều lần thì cũng chỉ bị sây sát chút da ở cánh tay. Khi cháu được 1 năm 8 tháng tuổi, đã một lần tự cứu mình. Lần đó cháu bò lên chiếc thang cao hơn 2 mét, đột nhiên bước hụt chân, tôi đứng phía đối diện với chiếc thang nên không kịp chạy lại, tôi đau đớn

nghĩ trong lòng: "Thế là hết rồi!". Nào ngờ cháu chỉ dùng một tay nắm chặt lấy bậc thang, còn cúi đầu cười hì hì với tôi.

Khi huấn luyện ngũ quan, việc đầu tiên tôi làm là *huấn luyện khả năng nghe*. Bởi vì thính giác của trẻ phát triển sớm hơn thị lực, trẻ nhỏ học ngữ âm, tích lũy từ vựng, chủ yếu là dựa vào thính giác. Mỗi khi Đình Nhi tỉnh dậy, trước khi cho cháu ăn, tôi đều lấy sức sắc nhiều màu lắc trước mặt cháu, kích thích thính giác và thị giác của cháu. Tôi còn từ từ di chuyển sức sắc sang phải sang trái, thu hút sự chú ý của cháu.

Về vị giác, ngoài kích thích các vị giác của cháu, để tránh tình trạng "ăn bao nhiêu đường cũng không cảm thấy ngọt, ăn bao nhiêu muối cũng không thấy mặn", mà ăn nhiều đường và muối đều không tốt cho cơ thể, tôi luôn luôn kiên trì nguyên tắc "thanh đạm". Như vậy vừa có thể đảm bảo sự miễn cảm cảm giác của cháu, lại tránh tạo ra thói quen xấu ăn nhiều đường, muối.

Khi Đình Nhi đầy tháng, nằm trên giường có thể ngẩng đầu dậy, tôi để tay dưới bàn chân cháu, giúp cháu tập bò. Tiến sĩ Glenn Doman, viện trưởng Viện nghiên cứu phát triển tiềm năng trí lực con người Philadelphia của Mỹ nói: "Nếu như chỉ dùng 3 từ để nói rõ làm thế nào phát triển tài năng trí lực của con bạn, thì đó chính là - cho trẻ bò". Vì sao bò, lại quan trọng như vậy? Bởi vì, nằm sấp là tư thế hoạt động thích hợp nhất cho trẻ nhỏ, khi trẻ bò, cơ bắp vùng cổ của nó sẽ phát triển nhanh, đầu ngẩng được cao, có thể tự do nhìn mọi vật xung quanh, tăng thêm nhiều cơ hội cho các kích thích khác, điều đó sẽ thúc đẩy não phát triển, khiến đứa trẻ thông minh.

Thành quả của việc huấn luyện bắt đầu từ giai đoạn mới sinh là dễ thấy. Chưa đầy 20 ngày, Đình Nhi đã có thể "nhìn quá tầm nhìn theo vạch chuẩn", sớm hơn 20 ngày so với mức trung bình được xác định trong "kiểm tra trí năng trẻ nhỏ Denver"^④ của quốc tế. Khi 4 tháng tuổi Đình Nhi đã có thể lẫy, hai chân vồng lên muốn bò, sớm hơn 2 tháng so với bình thường... Trước khi đầy 6 tuổi, tôi luôn dùng "Bảng kiểm tra trí năng trẻ nhỏ Denver" để kiểm tra tình hình phát triển của Đình Nhi, trong tổng số 105 hạng mục kiểm tra từ 1 - 6 tuổi, có gần 100 hạng mục Đình Nhi phát triển vượt mức bình thường. Một điều đáng khích lệ là, việc huấn luyện đối với cơ quan

^④ Kiểm tra trong bốn lĩnh vực lớn là động tác chung, động tác chi tiết và năng lực thích ứng, ngôn ngữ, xử lý các vấn đề xung quanh và tính xã hội. Có thể tải bảng này tại webconyeu.com

cảm giác đã khiến Đình Nhi có được sự nhạy cảm và phản ứng tích cực: Khi được 5 tháng tuổi, tôi bế cháu đứng trước gương và bảo cháu: "Thơm mẹ một cái", cháu bèn há miệng, nhào về phía hình tôi trong gương. Khi tôi cho cháu ngồi trên đùi và nắm tay cháu dạy múa, cháu tập trung chú ý đến mấy phút (những đứa trẻ cùng lứa tuổi chỉ cần tập trung vài giây là được). Lần đầu tiên được tôi bế lên bàn ăn người lớn, một đứa trẻ bình thường lớn hơn cháu vài tháng sẽ không có phản ứng gì trên bàn ăn, nhưng ở Đình Nhi lại xuất hiện ý thức tham dự mãnh liệt - cháu nhanh nhẹn nhìn theo đôi đũa tôi chọc vào đĩa rau, khi tôi gấp rau lên, cháu vội vàng há mồm đợi nhưng không ngờ rau lại vào miệng tôi, vậy là cháu nhảy lên gào rồì đòi nhào xuống để tự mình lấy ăn... Những hành động như vậy đã dự báo một đặc trưng tính cách tích cực, chủ động đang dần hình thành trong cơ thể Đình Nhi.

15 NGÀY TUỔI BẮT ĐẦU NHẬP TÂM TỪ VỤNG

Căn cứ vào kinh nghiệm của người đi trước, muốn phát triển trí lực nhất định phải dạy trẻ ngôn ngữ từ sớm. Bởi vì ngôn ngữ là công cụ tiếp nhận tri thức của con người, không có loại công cụ này, đứa trẻ sẽ không có được bất kỳ tri thức nào. Nếu như đứa trẻ không nắm được ngôn ngữ từ sớm thì không thể tiến hành những giáo dục khác. Vì thế trong những ngày cháu bị đau rốn và ỉa chảy tôi không quên dạy cháu ngôn ngữ.

Thế nhưng, nên bắt đầu vào thời điểm nào mới mang lại hiệu quả? Người giúp tôi trả lời câu hỏi này chính là ông Ibuka Masaru - người sáng lập và là Giám đốc danh dự của Công ty điện tử SONY, nhà giáo dục học Nhật Bản đương thời.

Ibuka Masaru cũng là độc giả trung thành của cuốn sách "Thiên tài và sự giáo dục từ sớm", ông đã rút lui khỏi thương trường sau những thành công vang dội, để rồi nhiệt tình lao vào nghiên cứu vấn đề giáo dục từ sớm. Sau khi phân tích rất nhiều quá trình giáo dục để trẻ trở thành thiên tài và có trí tuệ sớm, ông đã viết một cuốn sách rất có giá trị tên là: "Giáo dục bắt đầu từ 0 tuổi". Tuy cuốn sách này cùng với cuốn "Thiên tài và sự giáo dục từ sớm" của mình đã bị mất khi cho bạn bè mượn, song tôi không bao giờ quên được những nội dung cơ bản trong đó, những quan điểm và phương pháp cơ bản trong sách đã đóng vai trò quyết định đối với quá trình giáo dục Lưu Diệc Đình.

Ông Ibuka Masaru cho rằng, đứa trẻ từ khi sinh ra đã tiếp thu bị động các loại thông tin, nếu như người lớn có thể lựa chọn và truyền tới đứa trẻ những thông tin có ích, sẽ kích thích hiệu quả sự phát triển thần kinh của đại não, điều này có ý nghĩa hết sức quan trọng đối với việc phát triển tiềm năng trí lực của trẻ. Theo ông Ibuka Masaru, thời gian truyền đạt thông tin có ích cho trẻ có thể bắt đầu từ 15 ngày tuổi. Thế là, khi Đình Nhi được 15 ngày tuổi, tôi bắt đầu truyền đạt từ vựng cho con gái theo ý tưởng của Ibuka Masaru.

Buổi sớm hôm đó, khi Đình Nhi vừa tỉnh giấc, tôi lấy ngón trỏ nhẹ nhàng đặt vào lòng bàn tay nhỏ bé của cháu, giống như những đứa trẻ mới sinh được 15 ngày, theo bản năng cháu nắm chặt lấy ngón tay trỏ của mình. Khi đó, tôi đã nhắc đi nhắc lại từ "ngón tay, ngón tay" bằng một giọng nói ấm áp.

Những lúc cháu thức, tôi nói chuyện với cháu hoặc khe khẽ hát cho cháu nghe; những câu hát nhiều nhất là: "Mẹ yêu con mèo con của mẹ, mèo con kêu như thế nào...". Khi ánh mắt đang phân tán của cháu dừng lại ở quả bóng bay treo trên giường, tôi cũng nhắc đi nhắc lại nhiều lần: "Bóng bay đỏ..." hoặc "Bóng bay vàng..." Ngay cả khi đang rất bận việc, tôi vẫn luôn trò chuyện với cháu bằng giọng điệu thân thiết, nói cho cháu biết tôi đang làm gì.

Tôi bắt đầu từ những đồ vật trong cuộc sống hàng ngày mà Đình Nhi được tiếp xúc, dạy Đình Nhi nhiều lần tên gọi của các đồ vật đó. Khi cháu lớn hơn một chút, tôi vừa bế vừa dạy cháu nhận biết các đồ dùng trong gia đình; các bộ phận trên cơ thể; các bộ phận ở quần áo; các nơi trong phòng; cây cỏ, chim muông ở ngoài sân,... - Nhìn chung là tất cả những vật có thể dẫn đến sự chú ý của trẻ nhỏ, nhìn thấy gì nói nấy, hơn nữa còn dạy cháu biết cả động từ và tính từ.

Khi mới bắt đầu, ngoài sự chăm chú và hứng thú ra, Đình Nhi không biểu hiện là có nhớ những từ vựng này hay không. Nhưng tôi vẫn kiên trì nhẫn nại làm như vậy. Tôi hiểu rất rõ rằng, giáo dục ngôn ngữ bắt đầu từ 15 ngày tuổi không nhằm mục đích muốn trẻ biết nói sớm, mà là nhằm truyền đạt những thông tin cho đứa trẻ, cho trẻ sớm tích lũy từ vựng. Bối tư duy của con người lấy ngôn ngữ làm vật truyền dẫn, mà vật liệu cơ bản nhất của ngôn ngữ chính là từ vựng. Khi đứa trẻ nắm được số lượng từ vựng nhất định, dù nó có phát âm được hay không thì năng lực nhận thức và năng lực lý giải của nó đều sẽ nhanh chóng xuất hiện. Đợi đến khi hệ thống phát âm của trẻ hoàn thiện, những từ vựng và câu cú mà nó đã hiểu sẽ tự khắc bật ra, năng lực biểu đạt của nó sẽ vượt xa những đứa trẻ mà

đến khi đó mới bắt đầu học từ vựng. Lưu Diệc Đình đã trải qua những ngày tháng như vậy.

Khi Đình Nhi tròn 6 tháng tuổi, tôi và bố cháu mua cho cháu một con hươu đồ chơi chạy bằng dây cót. Hai tuần sau, tôi vẫn dạy cháu như mọi ngày, chỉ vào con hươu nhẹ nhàng nói: "Con hươu, con hươu, con hươu". Một lát sau, tôi thử kiểm tra cháu: "Con hươu đâu?". Đình Nhi lập tức quay đầu lại, mắt nhìn vào con hươu. Tôi kinh ngạc và vui mừng nói với bố cháu: "Anh nhìn này, con chúng ta đã biết nhận ra con hươu rồi đấy!". Bố cháu lập tức thử lại một lần nữa, Đình Nhi lại trả lời bằng ánh mắt. Vui mừng khôn xiết, tôi ôm chặt lấy con hôn lấy hôn để.

Để kiểm nghiệm năng lực lý giải của cháu có đúng là phát triển nhanh hay không, tôi dùng biện pháp tương tự thử thêm đối với một vài đồ vật khác, biểu hiện của Đình Nhi đều xuất sắc như vậy. Chúng tôi bỏ công sức nỗ lực trong 6 tháng, cuối cùng đã nhận được "ánh sáng bình minh của trí tuệ" đầu tiên.

BÀ NGOẠI ĐẾN GIÚP SỨC "NGƯỜI TRƯỚC HUẤN LUYỆN, NGƯỜI SAU TIẾP BƯỚC"

Trước khi Đình Nhi đầy 5 tháng tuổi, cháu sống ở nhà bà nội, khi sửa xong gian bếp nhà tôi, tôi mới chuyển về. Khi đó, Thành Đô vẫn dùng loại than tổ ong chứa hàm lượng lưu huỳnh cao, do cửa thông gió duy nhất của phòng bếp chĩa đúng vào phòng ở, vừa mở cửa mùi lưu huỳnh sẽ xộc ngay vào mũi. Đình Nhi sống ở đây được nửa tháng, thường ho khò khè dữ dội vì hít phải chất độc này. Để đảm bảo sức khỏe cho cháu, tôi đành chuyển Đình Nhi đến trường mà bố cháu đang dạy.

Trường cách Thành Đô 2 giờ chạy ô tô. Ở đó không khí thoáng đãng trong lành, nhưng tôi chỉ có thể đến đó vào ngày nghỉ hoặc tự xin nghỉ. Trước khi đi, tôi đã lập "thời gian biểu sinh hoạt" và "thời gian biểu ăn uống" của Đình Nhi đưa cho bà ngoại cháu, nhờ bà giúp tôi tiếp tục "giáo dục từ sớm" và hướng dẫn bảo mẫu chăm sóc cuộc sống của Đình Nhi.

Bà ngoại của Đình Nhi trước khi nghỉ hưu là phụ trách nhà trẻ của một nhà máy lớn, bà là một người đầy tình yêu thương. Để giúp tôi nuôi dưỡng Đình Nhi, bà đã chuyển từ Hồ Bắc đến Thành Đô. Trước khi bà ngoại chăm sóc Đình Nhi, tôi đưa bà xem cuốn sách "Thiên tài và sự giáo dục từ sớm" để thống nhất tư tưởng giáo dục. Điều may mắn là, bà ngoại cũng rất khâm phục phương pháp dạy

con của Weter cha, bà đã nhiệt tình tham gia "giáo dục từ sớm" đối với Đình Nhi. Trước khi Đình Nhi (1 năm 8 tháng tuổi) đến sống ở nhà bà ngoại, tôi cũng đã đưa cậu Vệ Trung và vợ Đan Lệ xem cuốn *"Thiên tài và sự giáo dục từ sớm"*, sau đó mới đưa Đình Nhi đến gửi. Họ đều nhiệt tình và nhẫn nại tham gia phát triển tiềm năng trí lực từ sớm cho Đình Nhi.

Sau khi Đình Nhi trúng tuyển vào Đại học Harvard, khi đến phỏng vấn chúng tôi, có phóng viên đã nói: "Anh chị quả là người trước huấn luyện, người sau tiếp bước".

Trên thực tế, sự đồng thuận trong việc giáo dục Đình Nhi chính là một kinh nghiệm quan trọng trong nuôi dưỡng Đình Nhi của mình. Ghi nhớ lời của ngài Ibuka Masaru: Phương thức tiếp nhận thông tin từ bên ngoài của trẻ em từ 0 - 3 tuổi thuộc vào "thời kỳ khuôn mẫu". Nói một cách khác, trẻ em không phân tích, lý giải rồi mới tiếp nhận giống như người lớn, mà là ghi nhớ tất cả. Điều quan trọng nhất trong thời kỳ này là, giúp trẻ lựa chọn những thông tin tốt nhất để kích thích sự phát triển thần kinh não, đồng thời hết sức tránh đưa những thông tin xấu vào não trẻ. Tôi cho rằng, thông tin xấu nhiều nhất, lớn nhất chính là những tư tưởng giáo dục còn gây tranh cãi giữa mọi người. Những cái khác chưa cần bàn tới, chỉ tính riêng chuyện mất thời gian để loại bỏ những ảnh hưởng xấu do cách làm sai lầm mang lại đã là tồi tệ, lãng phí lắm rồi.

"Người trước huấn luyện, người sau tiếp bước" khiến kế hoạch nuôi dưỡng Đình Nhi của tôi không gặp bất cứ trở ngại nào trong gia đình. Như khi dạy từ vựng cho Đình Nhi, cả gia đình tôi đều nói chuẩn xác giống như Weter cha đã từng làm, về cơ bản không dùng những "từ tượng thanh" mà người lớn thường dùng đối với trẻ em, ví dụ như "Cạp cạp" (vịt), "gâu gâu" (chó), "ực ực" (uống nước). Bởi vì, ông bà ngoại, cậu vợ của cháu đều hiểu rằng: Đối với trẻ em, thời gian để ghi nhớ "chó" và "gâu gâu" đều giống nhau; Từ "chó" sớm muộn rồi cũng phải học, còn từ "gâu gâu" chỉ một thời gian ngắn sau là quên mất, dạy "từ tượng thanh" đồng nghĩa với việc lãng phí thời gian và tinh lực của trẻ. Có người cảm thấy nói chuyện với trẻ em bằng từ tượng thanh rất thú vị nhưng thật ra đó chính là một sự lãng phí lớn, thời gian nói với trẻ bằng "từ tượng thanh" chi bằng dành để dạy trẻ những từ vựng chính xác có hơn không.

Yếu tố tích cực trong việc "không dạy trẻ từ tượng thanh" rất rõ ràng. Chỉ dạy những ngôn ngữ chuẩn sẽ tránh cho trẻ phải tích tụ những thứ không cần thiết trong đầu, thúc đẩy năng lực lý giải của

trẻ phát triển một cách hiệu quả. Khi Đình Nhi 9 tháng tuổi về nhà bà nội ăn Tết, tôi thử đưa ra một chỉ thị cho Đình Nhi: "Đem túi kẹo này cho bà nội!", nhưng không chỉ bà nội ở đâu - Đây là một thử nghiệm trí tuệ cho trẻ 3 tuổi. Song Đình Nhi đã cầm lấy gói kẹo, quay người trong chiếc xe tập đi và tiến về phía bà nội, đưa túi kẹo lên và kêu "A!..." gọi bà nội nhận lấy. Cháu đã nghe hiểu và hoàn thành cuộc thử nghiệm trí lực cho đối tượng hơn cháu nhiều tháng tuổi.

GIEO HẠT GIỐNG SAY MÊ KHI ĐI DẠO SAU BỮA ĂN

Ibuka Masaru coi không khí gia đình cũng là một mặt quan trọng trong giáo dục. Về mặt này Đình Nhi chủ yếu được nhờ ở bà ngoại.

Bà ngoại là một người nhiệt tình, lương thiện, thành tâm, bà thường xuyên đưa Đình Nhi đi dạo sau bữa ăn, cho Đình Nhi trò chuyện, chơi đùa với những đứa trẻ lớn tuổi hơn. Bà ngoại rất hoà nhã thân thiết với con dâu, bảo mẫu và những người hàng xóm ở trường. Tình cảm tốt đẹp đã in sâu trong tâm trí của Đình Nhi. Từ nhỏ đến lớn, Đình Nhi đều vui vẻ hòa nhã khi giao lưu với người khác.

Đầu năm 1982, ông ngoại Đình Nhi được minh oan sau 23 năm, từ nông trường cải tạo Sa Dương trở về dạy học ở Đại học Ngạc Tây. Bà ngoại phải rời xa Đình Nhi để trở về Hồ Bắc đoàn tụ với ông ngoại, Đình Nhi lại trở về nhà bà nội.

Khi đó tôi đi làm suốt ngày, phải ở nhờ nhà tập thể cơ quan, chỉ có thể về nhà bà nội chơi với Đình Nhi 2 tiếng tầm chiều tối. Đến 8 giờ rưỡi, Đình Nhi đi ngủ theo giờ quy định. Trong 1, 2 tiếng đó, miệng tôi hầu như không lúc nào cũng hoạt động, không nói chuyện với cháu thì lại hát cho cháu nghe, cho đến khi cháu ngủ say.

Những bài tôi hát cho Đình Nhi nghe đều là những làn điệu ru con nổi tiếng trong và ngoài nước như: "Ngủ đi, ngủ đi con Bopbi thân yêu của mẹ..." của Mozart, hay "Gió ngừng thổi, cây lặng im..." của Trung Quốc, hy vọng trong điều kiện có hạn có thể truyền đạt đôi nét về âm nhạc tới Đình Nhi.

Ibuka Masaru nói: "Cái gọi là giáo dục, không phải là đi học, biết chữ, mà là bồi dưỡng nhân cách kiện toàn, kích thích niềm háng say mọi mặt, khiến trẻ có thể phát huy đầy đủ năng lực bản thân trong tương lai".

Đối với tôi, mỗi phút được ở bên Đình Nhi thật quý báu, đều được tôi sử dụng vào việc khai thác tiềm năng và kích thích niềm hăng say. (Để quan sát hiệu quả của phương pháp giáo dục sớm, tôi kiên trì ghi chép cuốn "Nhật ký nuôi con" ghi lại cụ thể quá trình phát triển trí năng của Đình Nhi):

Hầu như từ 6h tới 8h30 tối mỗi ngày tôi đều được ở bên Đình Nhi, cho con ăn hoa quả, còn tôi thì ăn cơm, sau đó đưa con đi dạo. Từ nhà đến sân bóng đá, trên đường đi nhìn thấy gì là tôi giảng cái đó, khiến Đình Nhi chú ý có ý thức: cây cao cao, chim bay lượn, cột điện thô kệch, con đường, nhà tầng, các loại hoa cỏ, các loại xe cộ, các loại người... Lúc này Đình Nhi đi ra ngoài đều nhìn cái nọ, cái kia, mồm nói không nghỉ. Tôi cố ý tạo ra thế giới cổ tích cho Đình Nhi, yêu mến cây cối hoa cỏ giống như yêu mến con người. Nhìn thấy đôi bàn tay nhỏ nhắn của Đình Nhi nhẹ nhàng vuốt ve những cánh hoa xuân bên đường, lại còn cúi gập người chạm trán vào chúng; mỗi khi thấy hoa cỏ, chim muông, Đình Nhi đều khoa chân múa tay reo mừng, tôi cảm thấy vô cùng hạnh phúc. Tôi thật sự cảm ơn hiệu trưởng Khâu - người đã giới thiệu cho tôi phương pháp giáo dục từ sớm, cũng như cảm ơn người đã nghĩ ra phương pháp này, tôi còn muốn cảm ơn ông bà ngoại đã cho chúng tôi được sống trong một môi trường tự nhiên tốt như vậy, cảm ơn thiên nhiên, cảm ơn cuộc sống.

Khi bé Đình Nhi chơi trong công viên, tôi không những đối xử thân thiết với cây cỏ hoa lá như với con người, mà còn bày tỏ sự kính trọng, thân ái đối với những người gặp trên đường. Cụ thể, khi gặp bất cứ ai, dù thân phận người đó thế nào, có quen biết hay không, tôi đều bảo Đình Nhi "chào hỏi". Nếu như có ai vui vẻ dừng lại đùa với cháu, khen ngợi cháu, tôi còn bảo cháu "hỏi thăm sức khỏe" - "bắt tay", "cảm ơn" - khoanh tay cúi chào người đó...

Kết quả của sự huấn luyện này là, Đình Nhi từ nhỏ đến lớn không biết đến nhút nhát sợ sệt, ở những chỗ đông người hoặc trong những trường hợp quan trọng, Đình Nhi càng tỏ rõ sự hứng thú.

Đối với trẻ, chỉ cần bạn muốn dạy thì trẻ cũng sẽ muốn học, đặc biệt là khi người lớn đưa trẻ đi chơi. Nhưng tiếc rằng mọi người đều chưa nhận thức đầy đủ việc này nên đã lãng phí rất nhiều cơ hội tốt để phát triển tiềm năng của trẻ.

... Mẹ của Phi Phi - hàng xóm của tôi, cũng là một người tin theo sự giáo dục từ sớm, có điều sự "tin theo" ở đây chưa đủ. Hôm qua chị

ấy bé Phi Phi (hơn Đình Nhi 6 tháng tuổi) đứng trước cây cọ, nhưng chị ấy lại không nói gì với con. Tôi đành nói với chị ấy: "Chị nên nói với Phi Phi đây là cây cọ có phải hay hơn không?!" Chị ấy cười và nói với Phi Phi hai lần. Phi Phi bỗng nhiên hưng phấn hẳn lên, muốn đến sờ vào lá cây cọ. Chị ấy liền chạy theo nói: "Không được! Không được sờ! Lá cây rất bẩn, có nhiều gai đấy!". Tôi bỗng ý thức được rằng, "công tử bột" chính là vì giáo dục như vậy. Hơn nữa, Phi Phi vừa mới được thả lỏng một chút, bé không dễ gì có được hưng phấn, vậy mà đã nhanh chóng bị dập tắt.

Khi đứa trẻ học và chơi, không nên nghĩ đến chuyện bẩn hay không, chỉ cần tay trẻ không đưa vào miệng, bụi bẩn không bám vào những chỗ kín là được. Tay bẩn có thể rửa sạch, nhưng niềm hứng thú một khi đã bị mất đi sẽ khó lòng lấy lại.

... Trước khi Đình Nhi được 2 tuổi, tôi đưa cháu đi khám định kì, trước đến nay cháu chưa từng mắc bệnh về giun sán.

Điều có ý nghĩa nhất là, tranh thủ từng phút từng giây truyền đạt thông tin tới trẻ, kích thích sự hưng phấn cao độ của trẻ với môi trường xung quanh, để trẻ học tập và phát triển đầy đủ những năng lực liên quan trong thời kỳ trẻ sơ sinh.

HỌC Càng Nhiều, Khả Năng Ghi Nhớ Phát Triển Càng Nhanh

Nhà khoa học người Nga Sechenov đã từng nói: Cội nguồn của mọi trí tuệ đều nằm ở trí nhớ. Căn cứ nguyên lý "dùng mới bỏ cũ", giáo dục từ sớm có thể khiến khả năng ghi nhớ được nâng cao. Đặc biệt là thời kỳ trẻ sơ sinh, hàng ngày truyền đạt nhiều lần những từ vựng giống nhau, liên tục kích thích "kho từ vựng" trong não trẻ, có thể thúc đẩy sự phát triển nhanh chóng khả năng ghi nhớ của trẻ.

"Nhận thức cuộc sống" là năng lực ghi nhớ xuất hiện đầu tiên ở trẻ sơ sinh. Đình Nhi được hơn 3 tháng tuổi đã bắt đầu nhận thức cuộc sống, sớm hơn 6 tháng so với những đứa trẻ bình thường. Có 50% trẻ sơ sinh xuất hiện "ghi nhớ lý giải" ở 10 tháng tuổi, tức là xuất hiện mối quan hệ giữa từ vựng và vật thể, Đình Nhi mới 6 tháng rưỡi đã xuất hiện khả năng này. Trẻ từ 1-3 tuổi mới dần dần hình thành "năng lực nhận thức đồ vật cùng loại", vì bao hàm cả năng lực khái quát (có thể ghi nhớ và nhận thức những điểm giống nhau của đồ vật), với Đình Nhi, khi 8 tháng tuổi đã xuất hiện khả năng này. Khi đó, do bị viêm amidan nên Đình Nhi phải vào viện, vừa tỉnh táo sau khi hết sốt, Đình Nhi đã chỉ vào bóng đèn điện và

cười, nói với tôi bằng ánh mắt: "đèn điện". Có thể thấy, trong trò chơi tìm đèn điện mà cháu thường chơi đùa ở nhà đã khiến cháu ghi nhớ: quả bóng bằng thủy tinh có thể tắt mở, biết phát sáng chính là "đèn điện"!

Sau khi Đình Nhi nhớ từ "con hươu" đầu tiên, chu kỳ ghi nhớ từ vựng nói chung phải cần đến vài ngày. Khi được 1 năm 1 tháng rưỡi, sự phát triển về khả năng ghi nhớ của cháu đã cực kỳ nhanh.

Thời gian đó, cơ thể Đình Nhi cũng phát triển nhanh, can-xi và sắt đều không đáp ứng đủ nhu cầu. Hơn 1 tuổi rưỡi mới có hai chiếc răng, thóp liền rất chậm, hồng cầu cũng giảm. Thiếu can-xi không những ảnh hưởng đến sự phát triển xương cốt của trẻ, mà còn khiến trẻ ngủ không ngon giấc, ảnh hưởng đến sự phát triển của não. Thiếu sắt thường khiến trẻ chóng mặt, bần thần, gây trở ngại trực tiếp đến hoạt động tư duy của trẻ, khiến khả năng ghi nhớ giảm thấp. Để cung cấp nền móng vật chất vững chắc cho sự phát triển trí lực của Đình Nhi, ngoài việc định kỳ kiểm tra tình hình phát triển của hồng cầu và xương cốt cho cháu, tôi còn bổ sung khoáng chất cho Đình Nhi từ nguồn thức ăn và thuốc uống. Khi đó, mỗi ngày tôi vẫn ở bên Đình Nhi 2 tiếng sau bữa tối, cho nên việc giáo dục thời kỳ đầu hàng ngày đều bắt đầu từ việc đi tiêm. Sự tiến bộ về trí lực của Đình Nhi phần lớn được thể hiện trong quá trình đi tiêm này:

... Hôm qua, tôi bế Đình Nhi đến bệnh viện để tiêm bổ sung can-xi, trên đường đi tôi phát hiện Đình Nhi chú ý đến một bãi cát trên đường, bèn lập tức nói với cháu: "Đây là bãi cát, là bãi cát", sau đó tôi hỏi lại cháu: "Bãi cát đâu?". Đình Nhi không hề do dự chỉ tay về phía bãi cát. Tiêm xong, trở về nhà, tôi lại hỏi lại cháu một lượt.

Hôm sau tôi bế cháu tiễn bố lên xe về trường. Trên đường về, từ xa Đình Nhi chỉ vào bãi cát và hét tướng lên. Tôi vẫn chưa tin lắm, sao cháu lại nhớ nhanh như vậy. Thế là tôi hỏi Đình Nhi: "Đó là bãi cát à?". Ngay lập tức, Đình Nhi khoa múa tay, ra sức cúi sát người xuống bãi cát, có vẻ, cháu cũng cảm thấy bãi cát thân thiết giống những thứ khác.

Khả năng phân biệt của Đình Nhi tiến bộ rất nhiều, cháu không những phân biệt rõ các loại cây dựa theo vị trí của chúng, mà còn bắt đầu chỉ chính xác những cây mà cháu nhớ trong hoàn cảnh khác. Như cây cọ, cây chuối, cây cam,... Những điều này tôi đã không dự đoán được trong lá thư gửi cho bạn tôi trước đó hai ngày. Những tiến bộ nhỏ này đã cho thấy năng lực tiềm ẩn của trẻ sơ sinh là vô cùng lớn.

Năng lực nhận biết được nhắc đến ở đây có ý nghĩa quan trọng trong việc phát triển khả năng ghi nhớ. Điều đó có nghĩa là về cách ghi nhớ, Đình Nhi không chỉ dựa vào sự "ghi nhớ bất chước" thường có ở trẻ dưới 3 tuổi, mà còn có khả năng "ghi nhớ phân tích và lý giải" thường có ở trẻ trên 3 tuổi. Bởi vì, giả sử cùng một loại cây, nhưng độ cao thấp của mỗi cây mỗi khác, do vậy, đòi hỏi cần có năng lực "khái quát trừu tượng đặc trưng vật thể" nhiều hơn so với việc phân biệt bóng đèn có hình dạng bên ngoài giống nhau. Từ đó có thể thấy, giáo dục ngôn ngữ sớm sẽ thúc đẩy đại não phát triển.

Cách vài hôm sau ngày ghi nhật ký ở phần trên, với sự kiên trì của cha, Đình Nhi lại một lần nữa rời khỏi nhà bà nội, trở về khu tập thể đầy khói than. Không lâu sau, tôi đến Tây An viết bài về buổi lễ trao giải điện ảnh "Bách hoa" lần thứ ba và giải "Kim Kê" lần thứ hai, rồi lại trở về Hồ Bắc thăm mẹ và người cha đã 24 năm xa cách. Tôi phải xa Đình Nhi nửa tháng. Khi gặp lại, vừa may, đó là cơ hội để kiểm tra khả năng ghi nhớ của cháu:

... Khi nhìn thấy tôi, Đình Nhi tỏ ra rất thờ ơ, phải đến một tiếng sau, khi cô bảo mẫu cho cháu ăn, Đình Nhi mới chỉ vào tôi nói: "Mẹ", cho thấy cháu đã nhớ ra tôi là ai. Tôi nghĩ, cháu cũng sẽ nhớ tới cảm giác vui vẻ thân thiết khi ở bên tôi, nếu không cháu làm sao có ánh mắt và nụ cười vui vẻ tới vậy?

Sau khi từ Hồ Bắc trở về, tôi còn phát hiện thấy Đình Nhi có một hành động rất buồn cười:

... Mỗi khi nhìn thấy quần áo của ai phơi bên ngoài hoặc vắt trên ghế xa-lông, là bắt người đó phải thu về hoặc sẽ cầm lấy đưa cho người đó.

Điều này cho thấy, hàng ngày tôi nói với Đình Nhi "Cái này là của ai?" đã giúp cháu phát triển năng lực ghi nhớ phân loại, vì thế khả năng xử lý thông tin của não Đình Nhi cũng được nâng cao.

NGỦ ĐỦ, NGỦ NGON, TƯ DUY PHÁT TRIỂN NHANH CHÓNG

Từ Hồ Bắc trở về tôi lúc nào cũng bất rện, nên quên ghi khá nhiều sự kiện vào "nhật ký nuôi dạy con" của mình. Cho đến ngày 10 tháng 8, tôi thấy trí lực Đình Nhi đã có tiến bộ rõ rệt nên đêm khuya lại cầm bút viết:

... Hôm nay, tôi phải ghi lại bước tiến bộ mới của Đình Nhi. Tôi cho rằng, Đình Nhi đã bắt đầu có hoạt động tư duy ở cấp độ khá cao đó là: tưởng tượng.

Chập tối, tôi đứng bên bồn hoa ru Đình Nhi ngủ. Đình Nhi không muốn ngủ, tôi bèn nói: "Ông trời rất thích con, muốn nhìn xem con nhắm mắt thế nào?". Đình Nhi nhìn lên trời xanh, lại lấy tay che mắt. Tôi thấy cháu nhìn trời qua kẽ ngón tay, cảm thấy thú vị, tôi bèn sáng tác ngay một bài hát về ông trời và cô mây, Đình Nhi nghe rất chăm chú. Bỗng nhiên, cháu giơ tay chỉ lên trời xanh nói: "Trời". Sau đó lại lấy tay che mắt. Tôi thấy cháu không có vẻ gì là muốn ngủ, bèn thử hỏi cháu: "Con có muốn nghe mẹ kể chuyện về ông trời không?". Thế là, Đình Nhi bỏ tay ra, mở to đôi mắt chờ đợi. Tôi bèn kể rằng ông trời và cô mây đều muốn Đình Nhi mau ngủ để được nói chuyện với Đình Nhi trong giấc mơ. Đình Nhi hết nhìn tôi lại nhìn trời xanh, dần dần chìm vào giấc ngủ. Tôi nghĩ, đêm nay chắc chắn cháu sẽ mơ được cùng ông trời và cô mây đi chơi. Chỉ có điều tôi không thể đoán được trời và mây sẽ có hình dạng thế nào trong giấc mộng của cháu.

Theo "tâm lý học đồ giải", ngủ và nằm mơ có liên quan mật thiết đến sự phát triển cơ năng tâm lý và sự hoàn thiện của đại não. Sở dĩ tôi đoán Đình Nhi sẽ ngủ mơ là bởi vì ngay từ trước 8 tháng tuổi cháu đã thường khóc, cười khi ngủ mơ. Nếu như cháu chưa ngủ đầy giấc mà bị đánh thức thì sẽ biểu hiện mệt mỏi không yên, không muốn học bất cứ cái gì. Vì thế, tôi đặc biệt coi trọng giấc ngủ của Đình Nhi, dù thế nào cũng phải cho cháu ngủ đủ, ngủ ngon, mỗi ngày kiên trì ngủ vài lần theo nhu cầu của từng độ tuổi. Điều đó cũng rất quan trọng đối với sự phát triển của não.

Khi Đình Nhi 12 - 16 tháng tuổi, ban ngày cứ cách 4 tiếng lại ngủ 2 tiếng. 6 giờ chiều, khi tôi về tới nhà thì cũng đúng vào lúc cháu thức giấc, uống nước hoa quả rồi vừa chơi vừa học, tinh thần đặc biệt tốt. Khi Đình Nhi đầy 16 tháng tuổi, tôi sắp xếp lại thời gian ngủ và chơi của Đình Nhi, 8 giờ tối đi ngủ, 6 giờ sáng dậy, 12 giờ ngủ trưa. 2 giấc ngủ này chủ yếu do tôi ru cháu ngủ, từ 6 - 8 giờ tối trước khi ngủ là thời gian tôi đưa cháu đi chơi.

Nói một cách chính xác, nội dung nhật ký ở trên chỉ là một lần rèn luyện "phát hiện trí tưởng tượng". Tôi nghĩ, mọi hoạt động mang tính sáng tạo đều cần phải tưởng tượng, sao không dùng phương pháp nhân cách hóa để phát triển trí tưởng tượng của Đình Nhi? Và tôi bắt đầu tiến hành phương pháp này khi Đình Nhi đúng 1 năm 2 tháng tuổi.

... Hôm nay, Đình Nhi ăn cơm có vẻ uể oải, tôi đành phải dỗ cháu ăn bằng lời nói và hành động "chim khách rất muốn ăn". Cháu bèn đem cho chim khách ăn, còn đòi cho ong mật, khỉ, gà con và vịt con ăn, cháu làm mọi thứ như thật, chuyện cổ tích đã được bắt đầu từ đó.

Cùng với sự phát triển khả năng tư duy, tốc độ học tập của Đình Nhi ngày càng nhanh, lượng từ vựng cũng ngày một nhiều, khả năng liên tưởng cũng phát triển nhanh chóng (khi đó Đình Nhi được 1 năm 5 tháng tuổi, đang phải tiêm thuốc tăng cường hồng cầu):

... Khả năng liên tưởng của Đình Nhi lại thêm một bước tiến mới. Vừa chập tối, tôi chuẩn bị đưa cháu ra ngoài, cháu chần chừ không muốn đi. Tôi nói: "Đi tiêm thôi". Cháu lập tức òa khóc. Tôi đến bên dỗ dành, định làm thay đổi sự chú ý của cháu bằng cách chỉ vào vật này vật kia. Thế nhưng, khi cháu nhận ra "con đường quen thuộc" của hai mẹ con, lập tức kêu khóc, cầu cứu bảo mẫu giúp đỡ.

Thú vị là: Đang trong tình trạng lo sợ phải tiêm, cháu vẫn không quên học nói cùng tôi: Tôi chỉ vào những đồ vật bên Đình Nhi và dạy cháu nói, dường như chỉ cần nhắc lại một hai lần là cháu đã nhớ. Khi tôi bế cháu đang còn mếu máo khóc sau khi tiêm, cháu lập tức nói ra những thứ mà tôi vừa nhận ra: hoa hồng, than củi, ngói...

Bốn ngày sau, khả năng tư duy của Đình Nhi lại thêm một bước nhảy vọt mới - không những cháu dự đoán trước được toàn bộ quá trình tiêm, mà còn sắp xếp trước phản ứng đối với từng bước.

Chiều tối, tôi lại bế Đình Nhi đi tiêm, kì lạ là, Đình Nhi không hề tỏ ra sợ hãi. Đến phòng khám gặp y tá, cháu còn gọi "cô ơi", rồi chỉ vào phòng tiêm, tôi bước theo cô y tá vào phòng đúng như suy nghĩ của Đình Nhi, Đình Nhi lại chỉ vào chiếc ghế trong phòng bảo tôi ngồi xuống. Bỗng dưng, tôi thực sự ngạc nhiên trước lòng dũng cảm và trấn tĩnh của Đình Nhi. Tôi vừa khen cháu, vừa bế cháu lên đùi, cháu không hề phản kháng, bình tĩnh để tôi xắn ống quần lên, khi tỏ ý bảo với y tá "tiêm vào đây này", cháu đã ôm lấy tôi và khóc. Đó là cái khóc biết trước sự đau đớn đang đến gần, nhưng cháu vẫn không hề có ý chống cự lại. Khi mũi tiêm cắm vào, Đình Nhi đau quá khóc toáng lên và bắt đầu giãy giụa. Tôi vừa ghì chặt lấy đùi cháu, vừa liên tục an ủi cháu: "Dùng cảm lên con, sắp xong rồi". Mũi tiêm vừa rút ra, tôi liền ôm lấy cháu, nhắc cháu cảm ơn cô y tá. Đình Nhi vừa khóc vừa nói "cảm ơn cô", cô y tá vui mừng, đưa cho Đình Nhi một vỏ hộp kim tiêm, Đình Nhi lập tức vui vẻ trở lại.

Để khích lệ cháu, tôi đưa Đình Nhi ra đường Xuân Hy chơi, Đình Nhi vui vẻ chạy ra chạy vào cửa hàng bán đồ chơi trẻ em, tỏ ra rất phấn khởi.

Vì sao tôi coi trọng việc này đến vậy? Đơn giản, bởi lẽ đó là khả năng ghi nhớ cả quá trình và tinh tiết sự việc, thông thường khi trẻ gần 3 tuổi mới hình thành, thế mà Đình Nhi không những làm được khi chưa đầy 1 tuổi rưỡi, hơn nữa còn bộc lộ rõ năng lực tư duy trừu tượng, tôi không vui mừng sao được!

BỒI DƯỠNG TẾ BÀO NGHỆ THUẬT, PHÁT TRIỂN TIỀM NĂNG SÁNG TẠO

Bà Stan, nhà giáo dục Mỹ đã nói: *"Cuộc sống mà không có nghệ thuật thì khác gì một hoang mạc. Tôi cho rằng để con cái có được một cuộc sống hạnh phúc, phong phú đa dạng, cha mẹ phải có nghĩa vụ dạy dỗ chúng văn học và nghệ thuật".* Tôi rất tán thành quan điểm này, vì tôi hiểu rằng thưởng thức nghệ thuật sẽ tạo ra niềm hứng thú đối với cuộc sống, hơn nữa nghệ thuật là một hoạt động mang tính sáng tạo, trong quá trình bồi dưỡng tế bào nghệ thuật, có thể phát triển hiệu quả tiềm năng sáng tạo của trẻ.

Bà Stan cho rằng: *"Tiếng hát ru ngọt ngào của người mẹ cực kỳ quan trọng".* Ngay từ tháng đầu, tôi đã khe khẽ hát cho Đình Nhi nghe, vừa hát vừa lắc lư theo tiết tấu hoặc vỗ nhẹ vào cháu. Hơn chục năm sau, các chuyên gia đã đánh giá cách làm này trong cuốn *"Cách mạng học tập"* như sau: *"Bỏ ra 15 phút để đung đưa, vuốt ve hoặc vỗ về trẻ sơ sinh, mỗi ngày chỉ cần làm 4 lần thì có thể giúp trẻ em phát triển năng lực điều hoà vận động, từ đó tạo ra cơ hội học tập".*

Với sự nỗ lực của tôi, khi Đình Nhi 5 tháng tuổi ngày càng tỏ rõ sự thích thú đối với âm nhạc và khiêu vũ:

... Phải nghe nhạc mới chịu bú bình và uống nước, dù đang nghịch ngợm đến đâu, hễ tiếng nhạc nổi lên là ngoan ngoãn ngay. Khi người lớn hát, cháu chăm chú lắng nghe, lại còn "ư ư" hát theo. Nếu tôi khiêu vũ trước mặt cháu, cháu càng tỏ rõ sự hứng khởi lạ thường.

Khi cháu tròn 10 tháng, mầm mống nghệ thuật hầu như đã hình thành ở cháu:

Khi bế cháu ngâm nga hát một vài câu, bỗng dưng cháu cũng ngâm nga hát và nhảy theo, tuy chỉ là vẩy vẩy đôi tay nhỏ bé, nhưng

chính là cháu đang "khiêu vũ", chứ không thể là một hành động nào khác. Khi tôi bế cháu đứng trước gương thay quần áo, cháu càng hứng thú, khoa chân mua tay mạnh hơn.

Kiểu "khiêu vũ" này tuy chỉ là hành vi bất chước, song đa phần sáng tạo đều nhờ bất chước mà có, hơn nữa bất chước cũng là một dạng năng lực phát triển đặc biệt, cần được sự cổ vũ kịp thời của người lớn để giúp trẻ tăng hứng thú và lòng tin.

Đình Nhi vừa tròn một tuổi, năng lực bất chước của cháu phát triển khá tốt:

... Khoảng một tuần trước, tôi phát hiện thấy Đình Nhi chơi trò "đồ hàng". Cháu cầm chiếc cốc đánh răng nhỏ, giả như đang đánh răng vậy, một lúc sau lại giả như đang uống nước, ăn cơm, miệng còn "tôm tép" như đang thưởng thức hương vị của thức ăn. Cháu có vẻ rất hứng thú, say sưa, bế đi cũng không chịu. Đó chính là một kiểu bất chước tự phát.

Còn có một lần, tôi phát hiện Đình Nhi đang say sưa giậm chân, có thể nói đó chính là "khiêu vũ", tôi bèn khích lệ cháu "nhảy" hết lần này đến lần khác. Tôi cho rằng đó chính là giáo dục niềm say mê và lòng tự tin của trẻ.

Niềm hứng thú sáng tạo khiêu vũ hình thành từ thời kỳ sơ sinh đã khiến cháu có không ít trải nghiệm thành công trong cuộc sống ở trường học sau này. Mặc dù không thành thực lắm với các điệu nhảy (vì không muốn Đình Nhi lớn lên theo nghề biểu diễn nghệ thuật nên tôi ít luyện cháu về mặt này), nhưng cháu vẫn có thể say sưa với các chương trình nghệ thuật. Hưởng thụ âm nhạc và cái đẹp của nghệ thuật khiêu vũ quả là một hạnh phúc lớn trong đời người.

So với khoa học, đặc điểm lớn nhất của nghệ thuật là tính trữ tình và tính phi lợi ích. Khi dạy Đình Nhi học từ vựng, tôi không chỉ dạy cháu những thứ mang lại ích lợi rõ ràng, mà còn dạy cháu những thứ hầu như không có tác dụng:

... Hôm nay, lần đầu tiên tôi dạy Đình Nhi ngửi hoa. Đó là mùi thơm dịu mát của hoa lan trắng. Tôi thích nhất mùi thơm của hoa này, ngửi vài lần, Đình Nhi đã hiểu được hàm ý của từ "ngửi" (chứ không phải chỉ là động tác bề ngoài) và khái niệm của từ "thơm".

... Mấy hôm nay, tôi dạy cháu nhận biết bóng in dưới nước và bóng dưới ánh nắng, cháu thích thú chú ý bóng bàn tay của mình, lật đi lật lại đôi bàn tay nhỏ, thật là thú vị... Cháu đã có thể chỉ ra hoa

hồng giữa một bụi hoa. Còn nữa, dù mặt trăng có hình dạng gì, nằm ở vị trí nào, cháu đều chủ động "nhắc nhở" mọi người chú ý "trên trời có ông trăng".

Ưu điểm của kiểu rèn luyện này là, có thể giúp Đình Nhi mở rộng tâm nhìn, mở rộng phạm vi liên tưởng, hình thành nhiều "điểm hưng phấn tình cảm" hơn nữa. Bởi vì nói cho cùng, nghệ thuật là để kích thích tâm tư suy nghĩ của con người.

Để kích thích hệ thống tình cảm của não Đình Nhi phát triển đầy đủ, tôi bắt đầu dạy cháu cách biểu lộ tình cảm. Khi cháu được 1 năm 3 tháng, tôi dạy cháu một động tác biểu hiện cảm xúc:

... Tôi bảo Đình Nhi đưa hai cánh tay ra và hét "A!" tỏ ý sung sướng. Hy vọng bắt đầu từ đó sẽ dạy cháu học cách bộc lộ sự vui mừng.

Cháu học rất nhanh, thể hiện động tác thực sự có hồn. Do năng lực phát âm hạn chế, Đình Nhi chưa thể diễn đạt tình cảm bằng ngôn ngữ, tôi bèn dùng động tác "hôn gió" để thể hiện sự hứng thú của mình:

... Đình Nhi đã có thể chủ động "hôn gió" với những sự vật mà cháu yêu thích, khi nhìn thấy đèn đường sáng choang trên đường mới, cháu đưa bàn tay nhỏ nhắn từng nhịp đặt lên môi, trông thật là đáng yêu.

Tôi cho rằng, phát triển năng lực biểu đạt cảm xúc cần bắt đầu từ bồi dưỡng mong muốn biểu đạt. Trước khi hình thành năng lực biểu đạt ngôn ngữ, mong muốn biểu đạt cảm xúc của Đình Nhi rất mạnh mẽ, hơn nữa còn biểu đạt rất có tình cảm:

... Về đáng yêu nhất của Đình Nhi bây giờ chính là bộ dạng ngửi hoa của cháu. Mỗi khi cháu vừa kêu lên: "Hoa, hoa", vừa đưa bông hoa lên mũi ngửi, bạn thực sự chẳng thể trách mắng cháu vì đã hái hoa. Ngửi một lúc, cháu liền bày tỏ cảm xúc bằng nụ cười thích thú: "ái chà!", dường như cháu đang đắm mình trong hương hoa. Con gái yêu quý của mẹ ơi!

BIẾT CÁCH "KIÊN TRÌ HƠN", TÔI LUYỆN Ý CHỈ KIÊN CƯỜNG

Khi Đình Nhi còn chưa ra đời, tôi đã quyết định phải nuôi dạy cháu thành một người thành đạt. Mặc dù tôi không biết sau này cháu sẽ giành được thành công trong lĩnh vực nào, nhưng tôi biết rõ rằng,

con đường đi đến thành công chỉ có một, đó là: xác định đúng mục tiêu, kiên trì không mệt mỏi. Tôi rất thích câu nói của Quách Kiến Quang trong vở kịch "Sa gia bình": "Thắng lợi sẽ đến từ sự nỗ lực kiên trì nhiều hơn nữa". Tôi hy vọng sau này khi Đình Nhi gặp khó khăn, cháu sẽ có ý chí kiên cường, "kiên trì, kiên trì hơn nữa" cho đến khi giành thắng lợi. Vì thế, khi cháu còn đang bò trên giường, tôi bắt đầu luyện cho cháu tính bền bỉ.

Tôi cho rằng, kiên trì chú ý là tiền đề của hành vi bền bỉ. Việc huấn luyện của mình bắt đầu từ việc bồi dưỡng tính kiên trì chú ý. Công cụ của tôi là một con gà trống bằng nhựa màu đỏ biết "gáy", trước tiên tôi thu hút sự chú ý của Đình Nhi bằng cách cho gà trống "gáy" ở phía trước, đằng sau, bên phải, bên trái của cháu, sau đó đặt con gà gần chỗ cháu - chỉ cần hơi rướn người lên một chút là có thể với tới - để hấp dẫn cháu với lấy. Khi cháu không nắm được và chuẩn bị từ bỏ, tôi bèn đẩy chân cháu lên và khích lệ cháu: "Cố lên! Cố lên". Đình Nhi ra sức đập chân tiến lên, con gà trống đã chạm vào tay cháu. Tôi chúc mừng thắng lợi của cháu bằng những tiếng vỗ tay và ôm hôn, để cháu cảm nhận được niềm vui của sự "phấn đấu - thành công".

Khi Đình Nhi biết bò, tôi huấn luyện cháu với mức độ khó hơn, khi cháu sắp sắp đạt được mục đích, tôi bèn di chuyển đồ vật hấp dẫn cháu ra chỗ xa hơn, sau đó cổ vũ cháu tiếp tục bò đến lấy. Làm như vậy vừa bồi dưỡng nghị lực, lại giúp cháu tập bò, đúng là "một công đôi việc".

... Để bồi dưỡng tinh thần kiên cường cho con gái, tôi thường cổ vũ, khích lệ cháu tiếp tục làm khi cháu vừa có ý định từ bỏ mục tiêu. Ví dụ như tìm bóng, kiếm đồ vật,... Có khi cháu muốn lấy thứ gì đó nhưng không làm được, bèn cầu cứu sự giúp đỡ của tôi bằng âm thanh và động tác, tôi chỉ giúp cháu giải quyết những khó khăn mà cháu không thể khắc phục, sau đó vẫn để cháu làm tới cùng. Nếu như Đình Nhi có vấp ngã đau ở đâu, tôi cũng không dỗ dành, mà khích lệ cháu "dũng cảm" "không sợ", nhanh chóng thay đổi sự chú ý của cháu bằng cách thu hút cháu quan sát sự vật mới, nhằm làm quên đi cơn đau. Tôi tin chắc rằng, cứ kiên trì như vậy, nghị lực và lòng dũng cảm của Đình Nhi sẽ mạnh hơn tôi.

Khi Đình Nhi đầy 1 tuổi, những cố gắng của tôi đã "đơm hoa kết quả":

1 năm 1 tháng tuổi...

... Trước bữa tối, Đình Nhi vui vẻ cầm chiếc bình phun bằng nhựa chơi rất lâu, do vẫn còn hứng thú chơi nên khi tôi nói với cháu vào ăn cơm, cháu kêu khóc không nghe, tôi đành phải cho cháu mang theo bình phun vào phòng ăn.

Khi chiếc bình vướng vào cửa, không gỡ ra được, Đình Nhi khóc toáng lên, mấy người lớn ngồi bên bàn ăn đã phê bình cháu: "Đình Nhi hay khóc nhè lắm nhé!". Kỳ thực, khóc cũng là một ngôn ngữ của trẻ em. Đình Nhi khóc là vì muốn cầu cứu sự giúp đỡ của người lớn, chẳng phải là để biểu đạt ý chí của cháu sao? So với những đứa trẻ "không làm được là vứt bỏ", chẳng phải cho thấy sự khác biệt về mức độ kiên trì chú ý sao? Khóc là một kiểu biểu hiện cho thấy sự tiến bộ về trí lực của trẻ, điều đó khiến tôi cảm thấy vui mừng. Trong tình huống này, không thể thay đổi sự chú ý của trẻ bằng ăn, uống, ôm ấp, dỗ dành, mà chỉ nên có sự giúp đỡ cần thiết để khích lệ trẻ tiếp tục thực hiện.

4 ngày sau...

... Hôm qua, tôi đưa Đình Nhi ra sân nhà Phi Phi chơi, Đình Nhi chỉ chăm chú nhìn một con vịt. Đây là lần đầu tiên cháu nhìn thấy một con vịt thật, biết kêu "cạc cạc". Để khích lệ và làm thỏa mãn lòng hiếu kỳ của Đình Nhi, tôi đã bắt chấp mùi hôi thối của chuồng vịt để đến gần bên. Tôi nghĩ, Đình Nhi chủ động quan sát sự kiện này quả là hiếm có. Giống như khi cháu cúi sát người xuống đất để tìm kiến, tôi chỉ có thể giúp cháu tìm thấy kiến chứ không thể là "né tránh vì sợ bẩn".

1 năm 4 tháng tuổi...

... Sức mạnh ý chí mà tôi giáo dục trước đây đã được thể hiện rõ ràng trong con người Đình Nhi. Khi cháu đòi làm một việc gì đó mà cháu đặc biệt thích thú, nếu bạn muốn can thiệp thì chỉ có thể nhận được sự phản kháng của cháu, trừ khi bạn thu hút sự chú ý của cháu bằng một sự việc khác kì lạ, mới mẻ hơn. Biện pháp này có thực hiện nhiều lần cũng không có tác dụng gì, vì vậy chúng tôi đành phải đáp ứng yêu cầu mà nhìn từ góc độ của cháu là rất nên làm.

Nửa tháng sau, Đình Nhi lại quá tập trung sự chú ý vào những nơi "dàng lẽ không nên chú ý". Nghe cô bảo mẫu Lý kể lại, Đình Nhi chạy đến nhà Tiểu Viên bên cạnh xin kẹo, Tiểu Viên nghe theo lời dặn của mẹ không cho Đình Nhi, cháu bèn khóc lóc trở về đòi cô bảo mẫu đến xin giúp, không đạt được mục đích quyết không về. Sự kiên

trì này đương nhiên đáng mừng, song cũng cảnh tỉnh tôi rằng phải nhanh chóng dạy Đình Nhi nắm bắt khái niệm "phạm vi", để ngay từ nhỏ cháu đã hiểu được rằng, có những việc có thể làm, nhưng có những việc không được phép làm.

QUI ĐỊNH PHẠM VI "ĐƯỢC PHÉP, KHÔNG ĐƯỢC PHÉP", ĐẶT NỀN MÓNG CHO GIÁO DỤC NĂNG LỰC TỰ KIỂM SOÁT

Có người kiểm soát được bản thân, nhưng có những người không kiểm soát được bản thân. Người kiểm soát được bản thân không thể trở thành "kẻ cặn bã" mà còn có thể trở thành "thiên tài". Người không kiểm soát được bản thân chẳng thể trở thành "thiên tài" mà có thể trở thành "kẻ cặn bã". Tôi luôn hi vọng Đình Nhi phát triển theo hướng "thiên tài" nên đương nhiên muốn giáo dục cháu thành một người biết kiểm soát bản thân. Có năng lực kiểm soát để đẩy mạnh những việc cần phải làm và dừng lại những việc không nên làm. Khi Đình Nhi đã có năng lực hành động độc lập nhất định, song lại chưa được trang bị "quan niệm đúng sai", tôi phải dạy cháu học cách tự kiểm soát thế nào đây?

Năm 1977, trước khi quen biết cha Đình Nhi, tôi đã từng đọc một câu chuyện giáo dục trẻ em của Liên Xô trong một tập truyện nhỏ được xuất bản trước thời kỳ "cách mạng văn hóa".

Khi Ivan hơn một tuổi, bé đặc biệt thích xé sách vở của bố, bố bé bèn đưa cho Ivan một ít sách báo cũ để bé xé và nói với bé rằng: "Đây là báo bỏ đi, có thể xé được, những sách vở kia không được xé". Từ đó giúp bé xây dựng được khái niệm "phạm vi".

Tôi rất thích câu chuyện này, muốn thử áp dụng theo từ lâu rồi. Khi Đình Nhi bắt đầu xé sách, tôi bèn dựa theo phương pháp của cha Ivan chỉ ra cho Đình Nhi thấy phạm vi "có thể" và "không thể" đầu tiên. Tôi cho rằng, vạch ra phạm vi, xây dựng quan niệm "có thể, không thể" và yêu cầu trẻ tôn trọng quy định là vô cùng quan trọng đối với sự trưởng thành của trẻ. Trong quá trình tự kiểm soát không làm một số việc nào đó, sẽ rèn luyện cho trẻ một tố chất quan trọng khác để hướng tới thành công, đó là: Năng lực tự kiểm soát.

Một khi đã quy định phạm vi thì phải yêu cầu trẻ tuân thủ trước sau như một. Như lời nói của Shoda Michiko, hoàng hậu Nhật Bản khi giáo dục con: "Một lần cũng không được phép", vi phạm sẽ bị xử phạt. Trẻ sẽ học cách kiểm soát bản thân không làm những việc "người lớn không cho phép" để tránh bị trừng phạt.

Có người nói, trẻ còn nhỏ yêu cầu nghiêm khắc như vậy liệu có quá đáng không? Tôi không suy nghĩ như vậy. Nói chung, giáo dục nghiêm khắc sẽ khiến trẻ khó chịu, thế nhưng giáo dục nghiêm khắc ngay từ đầu thì sẽ không như vậy. Giống như trong xây dựng thành phố, nếu lãnh đạo thành phố Quảng Châu lấy lý do đường phố Quảng Châu lộn xộn để tiến hành xây dựng lại thành phố, thì nhất định sẽ mang lại nỗi khổ cho người dân. Nhưng thành phố Chu Hải lại khác, ngay từ khi mới xây dựng đã tu sửa đường phố, nhà cửa theo đúng quy hoạch của lãnh đạo thành phố, kết quả phố xá quy củ như bàn cờ, lại không gây ra bất cứ nỗi khổ nào cho người dân. Giáo dục trẻ cũng như vậy, việc gì không cho phép thì không cho phép ngay từ đầu, điều đó sẽ không gây đau khổ cho trẻ. Giống như một nhà thơ đã nói: "Chúng ta sẽ không cảm thấy thiếu thốn những thứ mà chúng ta chưa từng có". Lúc đồng ý, lúc lại không đồng ý, như vậy sẽ đem lại sự đau khổ cho trẻ.

Weter cha giáo dục con phân biệt đúng sai, trước sau như một. Từ khi Weter 1 tuổi đã nghiêm khắc yêu cầu con, việc gì không được là không được. Ông chưa bao giờ nghĩ rằng "khi còn nhỏ có thể "nhẹ tay" một chút, đợi khi lớn lên sẽ nghiêm khắc hơn". Tuy nhiên, đây lại là cách làm phổ biến của các ông bố bà mẹ trên thế giới, "luật cấm" của họ cũng thay đổi thất thường, khi thì bảo là được, lúc lại nói là không. Điều đó nghiêm nhiên tạo nên tâm lý đón ý người khác trong đứa trẻ, chứ không phải là năng lực tự kiểm soát. Cần phải nói thêm rằng, cha mẹ không có chủ định rõ ràng hoặc ý kiến không thống nhất đều là điều cấm kỵ lớn nhất trong giáo dục trẻ nhỏ.

Dương nhiên, khi trẻ vừa bắt đầu xuất hiện hành vi phá hoại, người lớn cần phải phân biệt rõ sự phá hoại vô ý và sự phá hoại cố ý. Phá hoại vô ý là do cơ thể phát triển chưa đầy đủ hoặc động tác chưa được khéo léo gây nên, không phải do "đại khái qua loa" hoặc cố ý phá hoại. Có một số kiểu cố ý phá hoại thuộc hành vi mang tính thăm dò của đứa trẻ, như đập vỡ trứng, bôi tung ngăn kéo; còn có một số kiểu thuộc hành vi mang tính thử thách như đẩy đổ ghế xếp hình, xé vụn giấy; còn có một số kiểu thuộc hành vi mang tính tham dự và bắt chước như nhổ những hoa hoặc rau lên rồi lại trồng xuống,... Cần phải phân biệt các hành vi để đối xử sao cho đúng, không thể cấm đoán vô lý. Đặc biệt quan trọng là, khi bạn đưa ra lời cảnh cáo "không thể như vậy" thì nhất định phải bảo trẻ "có thể làm như thế nào":

... Đối với trẻ 15 tháng tuổi, chỉ dạy nói không thôi chưa đủ, cần ngăn chặn những hành vi quấy phá của Đình Nhi, như ném đồ vật xuống đất, bạn càng ngăn cản, trẻ càng hứng thú, điều cần làm lúc này là "chuyển hướng". Bạn chỉ cần nói: "Đình Nhi hãy đặt chiếc khăn bông trên giường lên chặn (hoặc xa-lông)", hoặc "Đình Nhi hãy nhặt quyển sách dưới đất để vào giá sách đi"... Đình Nhi sẽ lập tức ngừng quấy phá, vui vẻ thực hiện mệnh lệnh.

Một hôm, tôi đang thái bí đao, Đình Nhi đòi cầm dao thái. Tôi nói với cháu: "Đình Nhi, giúp mẹ đổ chỗ vỏ bí này vào sọt rác đi!" Đình Nhi giúp tôi ngay. Từng miếng vỏ bí được vứt vào sọt rác. Làm vậy, vừa quản lý được cháu, lại vừa bồi dưỡng phẩm chất yêu lao động biết cách giúp đỡ người khác của cháu.

Khi tiến hành quy định phạm vi "được, không được", cần kèm theo chế độ thưởng phạt, giúp Đình Nhi nhận thức rõ quan niệm "đúng sai".

... Mỗi khi Đình Nhi làm sai một việc gì, tôi liền bảo cháu đánh nhẹ một cái vào mông. Cháu liền giơ cánh tay về phía sau ra sức vỗ, miệng còn nói: "Đánh, đánh!" Đánh được vài cái, còn gọi: "Mẹ, mẹ!" để mẹ lại đánh. Lúc đầu, tôi tưởng Đình Nhi coi đó là một trò vui, sau này mới phát hiện thấy Đình Nhi hiểu rằng đó là hành vi bị trừng phạt. Bạn biết không, mỗi lần cháu nhận thức mình làm sai việc gì, như làm bẩn tay chẳng hạn, là tự cháu đánh mình, hoặc giơ tay ra trước mặt cho mẹ đánh.

Có điều, đó không phải là hình phạt đau đớn. Tôi không muốn vì sợ đau đớn thế xác mà trẻ không làm làm sai chuyện gì. Bởi lẽ, đánh trẻ không phải là cách giáo dục hay, mà còn khiến trẻ đối xử với người khác bằng cách làm tương tự. Khi tôi ngăn con làm việc gì, chỉ nói: "Nếu con làm thế này thế kia, mẹ sẽ không vui", từ đó dạy Đình Nhi biết coi trọng tình cảm của người khác.

Một người biết coi trọng tình cảm của người khác thì không cần phải giáo dục nhiều cũng có thể kiểm soát được bản thân. Thực tế, trước khi Đình Nhi hiểu rõ rằng phải "tranh thủ thời gian, chăm chỉ học tập" thì động lực học tập lớn nhất của cháu chính là "để cha mẹ và thầy cô giáo vui".

TRUYỀN ĐẠT THÔNG TIN TRƯỚC KHI CÓ NGÀY "RA HOA KẾT TRÁI"

Khi Đình Nhi sắp 1 tuổi rưỡi, năng lực cơ thể và khả năng phối hợp nhịp nhàng của Đình Nhi phát triển nhanh chóng cùng với sự phát triển trí lực:

... Bây giờ Đình Nhi chạy rất nhanh, rất ít bị vấp ngã, cháu có thể thoải mái trèo lên trèo xuống từ ghế xa-lông tới giường, chốc chốc lại trèo lên bàn ăn hoặc bàn làm việc, thật vừa tức vừa buồn cười.

... Về khả năng vận động, cháu đã có thể trèo lên bồn hoa cao 60 cm trước cửa. Nhìn thấy con trèo cao như vậy, tôi không vội vàng bế cháu xuống, mà dạy cháu cách xuống như thế nào, tôi nói với cháu: "Trước tiên hãy ngồi xuống, sau đó thò chân xuống". Chỉ cần cháu biết cách trèo xuống, thì ngay cả khi không có người lớn ở đó, cũng không có gì quá lo lắng cả.

Đáng ngạc nhiên là, một số bé trai đã dạy Đình Nhi động tác nằm sấp chống tay, mấy hôm trước Đình Nhi nằm xuống đường chống tay liền 5 - 6 cái, khiến tôi hết sức ngạc nhiên.

Chân của Đình Nhi thật là khỏe, cháu có thể đứng bằng một chân khá lâu (bé gái nói chung phải 2 - 3 tuổi mới làm được). Cháu còn có thể ôm quả dưa nặng gần 4 kg; Cháu còn biết dùng thìa ăn cơm, uống nước rất gọn gàng, chỉ cần không cố ý quậy phá, cháu có thể ăn rất sạch sẽ.

Tôi không nhớ trong một cuốn sách nào đó đã nói thế này: Hệ thống vận động của trẻ phát triển nhanh thì hệ thống phát âm sẽ phát triển tương đối chậm, và ngược lại. Đình Nhi vừa hay thuộc vào hệ thống vận động phát triển nhanh. Dù hệ thống phát âm của cháu phát triển nhanh hơn so với mức độ trung bình, song lại chậm hơn nhiều so với trí lực và năng lực phối hợp nhịp nhàng của cháu:

Khi 1 năm 4 tháng, Đình Nhi có thể phát âm rõ ràng từ "gà trống", nhưng một số âm lại không rõ. Có thể phát âm được "trời tôi"; Đối với một số âm tương đối dễ, dạy là cháu thuộc liền. Nhưng một số âm khó thì cháu nói không chuẩn lắm. Tôi dạy cháu một câu tiếng Anh "How do you do?" (Xin chào!), cháu nhớ rất nhanh, nhưng lại nói thành "How do do!".

Hệ thống phát âm của Đình Nhi chưa hoàn thiện, không vì thế mà tôi không làm chậm tiến độ dạy ngôn ngữ cho cháu. Bởi lẽ năng lực ngôn ngữ do năng lực lý giải và năng lực biểu đạt tạo thành. Sự phát triển của năng lực biểu đạt đương nhiên hạn chế bởi hệ thống

phát âm hình thành sớm hay muộn, sự phát triển của năng lực lý giải lại hạn chế bởi việc nhận thức sự vật nhiều hay ít. Trong những ngày chờ đợi năng lực nói của Đình Nhi có những bước tiến nhảy vọt, tôi vẫn luôn nhắc nhở mình chớ quên rằng, phải tiếp tục truyền đạt thông tin có ích tới Đình Nhi:

... Khi Đình Nhi 1 năm 5 tháng tuổi, tôi mua cho cháu hai cuốn "dạy chữ qua tranh". Ngay buổi sáng ngày hôm sau cháu đã nói được từ "cái trắng". Nhưng cháu không chịu ngồi yên nghe tôi dạy mà chỉ thích tự mình giở đi giở lại, lẩm bẩm đọc những từ không rõ nghĩa. Lẽ nào cháu còn quá nhỏ? Nghĩ đến chuyện từ tháng này bắt đầu dạy cháu học, tôi hiểu ra một điều: Quá trình nhận biết chữ cần phải nhấn nạy gấp nhiều lần quá trình tích lũy thông tin tương tự.

Tuần này, Đình Nhi học phát âm từ "tivi", "máy giặt", tuy chưa chuẩn, song ý nghĩa của từng chữ đã rõ ràng. Tôi dạy cháu nói "bật lửa ga", cháu có thể nói rõ hai chữ "bật lửa", những từ vựng đó đều được dạy sau khi cháu đã nhìn thấy vật thật. Sau này khi cháu xem tranh, đã có thể tập trung sự chú ý vào việc nhận mặt chữ. Tôi phát hiện, những từ phải phát âm dài, Đình Nhi sẽ nói hơi nhanh một chút, cháu đã ý thức được rằng đó là một từ gồm ba chữ. Dạy tiếng Anh từ "Chào buổi sáng!" hay "Chúc ngủ ngon"... Nhờ sự nỗ lực không ngừng, từ chỗ "nói còn chưa rõ", cháu đã nhanh chóng nói sõi.

... Ngày 26, sang nhà Anh Anh bên hàng xóm chơi, tôi lấy những miếng hình viết chữ số dạy cháu số 1, 2, mặc dù chưa phát âm được, nhưng cháu đã nhận biết được "1", "2", cháu có thể cầm đúng số "1" và "2" lên theo mệnh lệnh của mình. Điều đó khiến tôi rất vui mừng. Bắt đầu từ lúc này, không những phải dạy cháu hình thành khái niệm số, mà còn cần dạy cháu học cách nhận biết số. Mỗi khi có điều kiện (như lúc lên thang máy, vổ vào móng cháu) là tôi lại tận dụng cơ hội để dạy Đình Nhi học số, những nỗ lực đó không hề uống phí.

... Gần nửa tháng nay, Đình Nhi tiến bộ rất nhanh, đã có thể nói được rất nhiều từ vựng mà cháu hiểu, hơn nữa còn thể hiện mong muốn được nói mãnh liệt, bạn nói một câu: "Đây là thân tổ ong của chú" thì Đình Nhi sẽ nói lại câu này theo phương thức của mình, thật thú vị.

Đối với những sự vật Đình Nhi chưa biết, tôi đều yêu cầu bảo mẫu không được nói "cái này, cái kia", tôi chỉ nói vậy với những sự vật Đình Nhi đã quen thuộc:

... *Mấy hôm nay, tôi đang dạy cháu đại từ nhân xưng "bạn, tôi, cô ấy", Hàng ngày, chúng tôi đều trò chuyện với nhau thế này: "Bạn là ai?" "Đình Đình", "tôi là ai?" "Mẹ", "Cô ấy là ai?" "Cô ấy, cô ấy, bảo mẫu". Bài học này đều thực hiện sau khi gặp mặt, ôm hôn.*

Ngày 24 tháng 9, điều tôi mong mỗi bấy lâu cuối cùng đã xuất hiện. Ngoài lời nói mang tính bất chước thường thấy kiểu như "bố con", bỗngưng Đình Nhi bột phát nói ra một câu ngắn: "Mẹ mua kẹo". Tôi vui mừng đến nỗi dắt cháu đi mua kẹo ngay.

Đương nhiên, sự tiến bộ vượt bậc còn thể hiện ở năng lực lý giải của Đình Nhi:

... *Cháu có thể nghe hiểu những câu tương đối phức tạp, như bảo cháu "trước tiên làm gì, sau đó làm gì", cháu có thể thực hiện chính xác một mệnh lệnh bao gồm năm động tác.*

... *Cháu có thể chăm chú lắng nghe tôi kể những câu chuyện ngắn trong cuốn truyện tranh, hơn nữa còn có thể có một số phản ứng. Bạn biết không, cháu ôm lấy cuốn truyện tranh, tự nói và chỉ chính xác "búp bê", "con mèo" trong tranh. Trông thật là chăm chú.*

... *Tiểu Viên - một cô hàng xóm rất tốt với cháu, cháu bèn đổi cách xưng hô từ "Cô Viên" thành "Mẹ Viên". Bạn bảo cháu "yêu", cháu sẽ vuốt đôi bàn tay nhỏ nhắn lên hai bên má bạn, miệng nói "yêu này, yêu này", sau đó lại tự "yêu" mình.*

... *Đình Nhi biết thông cảm sâu sắc. Một hôm, nhìn thấy một cậu bé ngã xuống rãnh nước kêu khóc. Cháu gọi rất to: "Anh ơi!" và muốn tận mắt nhìn thấy cậu bé trở về nhà mới yên tâm. Tôi đã giải thích cho cháu hiểu sự việc xảy ra trước mắt, tôi có ý định bế cháu đi khỏi khi đến chỗ rẽ. Nhưng cháu nhất định đòi tôi quay lại tìm "anh"...*

Hôm Đình Nhi tròn một tuổi rưỡi, tôi thử dạy cháu đọc thuộc thơ Đường. Mới bắt đầu, tôi dạy cháu hai chữ một, chưa đầy vài ngày, Đình Nhi đã có thể cùng tôi đọc lưu loát những từ như "Bãi triều, bạch đế, thái vân,...". Tuy cháu chưa hiểu hàm nghĩa của ý thơ, nhưng ngâm thơ cũng giống như hát vậy, có thể khiến cháu cảm nhận được sự kỳ diệu của thơ ca. Tôi thực sự tin rằng, mọi thông tin truyền đạt sớm sẽ như những hạt giống gieo xuống trong mùa xuân, đơm hoa kết trái trong các giai đoạn tiếp theo của cuộc đời.

TRONG NHỮNG NGÀY CHA MẸ LY HÔN

(Tự thuật của Lưu Vệ Hoa)

GỬI NHỜ BÊN NGOẠI, ĐÌNH NHI NGÀY ĐÊM NHỚ MẸ KHÔNG NGƯỜI

Khi Đình Nhi 1 năm 8 tháng, kế hoạch nuôi con của tôi đã gặp hai trở ngại lớn: Thứ nhất, tôi và cha Đình Nhi quyết định ly hôn, khi thủ tục xong xuôi thì tiền lương của tôi, cộng thêm phí nuôi dưỡng Đình Nhi chỉ đủ để duy trì mức dinh dưỡng cho Đình Nhi, không thể thuê bảo mẫu. Trở ngại thứ hai là, công tác bình xét chức vụ của ban biên tập đã bắt đầu thí điểm. Tôi nhìn vào văn kiện mượn được của đơn vị thí điểm thấy: Biên tập viên trẻ chỉ có tác phẩm chứ chưa có bằng cấp như tôi phải tiếp tục học để có bằng tương đương trình độ đại học khoa văn, mới được tham gia bình xét các chức vụ. Hơn nữa tôi chỉ có thể tận dụng thời gian rỗi để học tại chức.

Làm thế nào đây? Phải hy sinh sự nghiệp của mình để tiếp tục giáo dục Đình Nhi? Hay là hy sinh tương lai của Đình Nhi để hoàn thành việc học của mình? Đang trong lúc khó khăn thì mẹ và đứa em trai Vệ Trung của tôi đã ra tay cứu giúp. Bà ngoại và cậu Vệ Trung bảo tôi đưa Đình Nhi đến nhà bà ngoại ở Hồ Bắc để họ thay tôi chăm sóc Đình Nhi và thực hiện phương pháp giáo dục từ sớm theo yêu cầu của tôi.

Từ ngày 23 tháng 11 năm 1982 đến mùa xuân 1984. Đình Nhi sống bên bà ngoại và cậu. Khi đó, điện thoại còn là thứ xa xỉ, giống như bao người bình thường khác, tôi chỉ có thể viết thư để trao đổi thông tin. Trong lá thư đầu tiên sau khi trở về Thành Đô, tôi nhờ mẹ: "Mẹ có thể ghi vắn tắt tình hình phát triển của Đình Nhi không? Như: chiều cao, cân nặng từng tháng là bao nhiêu? Khi nào phát âm ra từ mới? Khi nào bắt đầu thực hiện những động tác mới,... Hoặc mỗi lần viết thư, mẹ hãy viết thêm cho con vài câu, con tự ghi lại cũng được".

Mẹ không những viết thư theo đúng yêu cầu của tôi, mà còn kể tỉ mỉ việc em trai tôi đưa Đình Nhi đến tham quan vườn bách thú như thế nào. Đọc lại những lá thư quý báu của 17 năm trước, niềm yêu thương và lo lắng ngày nào như hiện lên trước mắt, tình cảm thân thiết đó khiến tôi xúc động đến mấy ngày liền.

Từ khi Đình Nhi sinh ra, bình quân hai tháng phải chuyển nhà một lần, môi trường sống thay đổi liên tục đã mang lại cảm giác

không an toàn cho cháu, chỉ có sự ôm ấp vỗ về của người lớn mới khiến cháu cảm thấy yên tâm. Bảy ngày sau khi rời Thành Đô, khi tôi dẫn Đình Nhi đi chợ mua rau ở gần nhà bà ngoại, Đình Nhi đột nhiên nói với người bán rau: "Cô bảo mẫu của cháu bỏ đi rồi!" Đôi mắt và giọng nói buồn rầu của cháu khiến tôi giật mình, tôi sẽ chẳng bao giờ quên được giây phút đó. Cháu không hiểu được là mình đã rời xa cô bảo mẫu Lý, mà lại cho rằng cô Lý sớm hôm thân thiết với cháu là thế nay đã từ bỏ cháu. Trong môi trường mới lạ, cô là sợi dây liên lạc duy nhất với cuộc sống trước đây của cháu, mấy hôm sau, cô đột nhiên "biến mất" trong một đêm mùa thu, sự mất mát quả là quá lớn.

Trong lá thư đầu tiên gửi cho tôi, mẹ viết rằng, khả năng ghi nhớ phát triển sớm của Đình Nhi đã khiến cháu cảm nhận được nỗi đau khổ của sự phân ly nhiều hơn so với những đứa trẻ cùng tuổi:

... Đình Nhi luôn nhớ đến con và cô bảo mẫu. Khi ngủ trưa, cứ nằng nặc tìm phòng của con, mẹ nói phòng trước mặt là phòng của mẹ, cháu khóc không chịu ngủ ở chỗ đó nữa. Từ xa nhìn thấy bất cứ một phụ nữ trẻ nào, cháu đều nói đó là "mẹ đi làm về"... khi ăn cháu mời hết lượt: "mời mẹ xơi cơm, mời bà ăn cơm, mời cậu ăn, mời cả nhà ăn cơm...". Có lúc cháu gọi "bảo mẫu" là "mẹ", có lúc gọi "bà ngoại" là "mẹ", có lẽ cháu thường nghĩ đến những người này nên gọi mẹ như vậy để tự an ủi mình.

Để sửa cách xưng hô của Đình Nhi, bà ngoại đã nhiều lần nhắc cháu: "Bà là bà ngoại của cháu. Mẹ cháu đã trở về Thành Đô đi làm rồi". Đình Nhi đã nghĩ ra nhiều cách để hợp lý hóa sự xưng hô sai của mình nhằm thỏa mãn khát vọng thường xuyên được gọi mẹ:

... Có thể tôi qua Đình Nhi đã mơ thấy con, buổi sáng tỉnh dậy liền chạy ngay đến mẹ đòi gặp con. Mẹ hỏi, có phải cháu mơ thấy mẹ không, Đình Nhi nói đúng vậy. Khoảng 10 giờ tối hôm qua, cháu nói với mẹ: "Cháu làm Lưu Vệ Hoa, bà là mẹ". Bởi vì trước đó mẹ có nói: "Bà là mẹ của Lưu Vệ Hoa, bà ngoại của Đình Đình", có thể thấy cháu hoạt bát hẳn lên. Và lúc đó cháu đã gọi mẹ là "mẹ", mẹ đồng ý ngay, cố gắng giúp cháu quên đi các con...

Đây có lẽ là lần cháu tự giải quyết vấn đề phức tạp đầu tiên kể từ khi Đình Nhi ra đời. Đó là tháng 2 năm 1983, sau khi chúng tôi xa nhau được hơn 2 tháng. Trong một năm sau đó, trước khi tôi đón cháu về Thành Đô, nỗi nhớ mẹ sâu sắc giống như động cơ công suất lớn đã thúc đẩy nhanh chóng sự phát triển năng lực tư duy trừu tượng của cháu. Trong thư ngày 10 tháng 5 mẹ tôi đã viết:

... Đình Nhi vẫn gọi mẹ là mẹ như trước, mẹ nói gọi là bà ngoại, bà nội đều được nhưng không được gọi là mẹ. Đình Nhi nói: "Mẹ cháu ở Thành Đô, gọi mẹ thân thiết hơn!" Khả năng ghi nhớ của cháu rất tốt, cháu vẫn thường xuyên nhắc đến cô bảo mẫu.

Khi mẹ viết thư cho tôi, nếu Đình Nhi còn thức thẽ nào bà cũng vừa bế cháu vừa viết, vừa đọc cho cháu nghe, bởi lẽ cháu muốn vừa nghe lại vừa nhìn. Khi tôi gửi thư cho mẹ, tôi cũng viết riêng cho cháu một đoạn hoặc viết riêng hẳn một bức thư xinh xắn để bà ngoại đọc cho Đình Nhi nghe.

Cách truyền đạt thông tin bằng thư kiểu này đã để lại ấn tượng vô cùng sâu sắc trong lòng Đình Nhi. Chẳng hạn trong lá thư đầu tiên gửi cho mẹ, tôi nhờ mẹ chú ý chăm sóc Đình Nhi, tôi có nhắc mẹ thường xuyên cho cháu ăn đậu phụ. Tuy không thích ăn đậu phụ của Hồ Bắc, nhưng Đình Nhi vẫn ăn một miếng, nói một câu: "Con nghe theo lời mẹ".

LY HÔN KHÔNG LÀM THAY ĐỔI TÌNH CẢM BAN ĐẦU, KẾ HOẠCH NUÔI CON VẪN TIẾN HÀNH BÌNH THƯỜNG

Sau nửa năm làm thủ tục ly hôn, khi Đình Nhi vừa tròn 2 tuổi tôi và cha của Đình Nhi chính thức ly hôn. Tôi đưa ra quyết định này là vì: Tôi tin rằng, tôi có khả năng bảo đảm hạnh phúc cho con gái; Tuy một mình phải nuôi con sẽ khiến điều kiện sống giảm sút, nhưng chỉ cần kế hoạch "giáo dục từ sớm" được thực hiện, thì tôi vẫn sẽ nuôi dưỡng ra một Đình Nhi khỏe mạnh, có tố chất ưu tú và khả năng tạo ra cuộc sống hạnh phúc.

Trước khi Đình Nhi chuyển đến sống với bà ngoại, về cơ bản cháu vẫn ở vào trạng thái học tập bị động, sinh ra không lâu đã bị tôi "lôi vào con đường khai sáng". Sau khi xa tôi, tạm thời không có ai truyền đạt lượng lớn thông tin tới cháu, nhưng thói quen học tập thì đã hình thành, giống một chiếc ô-tô không có phanh, vẫn tiến về phía trước theo quán tính.

Trong môi trường mới, cuộc sống của Đình Nhi không chỉ chứa đầy nỗi nhớ nhung sâu nặng, mà còn chứa đựng nhiều nội dung mới mẻ. Nhà bà ngoại cách nhà trẻ không xa, trước khi nghỉ hưu bà ngoại đã xây dựng nhà trẻ thành một đơn vị tiên tiến, mọi người ở đây rất tốt. Các cô giáo đều yêu mến Đình Nhi. Từ lúc 1 năm 8 tháng, cháu đã hòa nhập vui vẻ cùng những đứa trẻ 3-7 tuổi khác, học tất cả những gì cháu thích.

Trong tháng đầu tiên khi tôi về Thành Đô, bà ngoại đã viết liền 3 lá thư kể tỉ mỉ tình hình của Đình Nhi:

... Đình Nhi rất thông minh, phản ứng nhanh nhạy. Hai bà cháu đến nhà trẻ chơi, ai làm động tác gì, cháu cũng học theo. Cháu học các cô giáo gõ nhịp, hát "ngồi xếp hàng, ăn hoa quả...", thấy các anh chị chạy thi, cháu hét: "Chuẩn bị... Chạy!", về nhà cứ nằng nặc đòi thi chạy cùng mẹ, lại còn hét to: "Chuẩn bị... Chạy!".

... Chiều hôm nọ, khi đang chơi ở lớp mẫu giáo bé, Đình Nhi nhìn thấy một cậu bé khóc âm ỉ vì không tranh được đồ chơi, cháu bèn chủ động đến gần lau nước mắt cho anh, dỗ anh đừng khóc. Ở nhà trẻ, cháu được nghe các anh chị hát, về nhà cũng thường bắt chước hát theo.

... Đình Nhi học tiếng ếch kêu, học động tác của mèo con, chim bay, còn học cả động tác đánh đàn. Cháu đánh đàn và đòi mẹ vỗ tay, lại bắt mẹ đánh đàn để cháu vỗ tay. Đình Nhi vừa đàn vừa hát kí âm "một, một, ba, ba, năm,..." hoặc ca khúc học được ở nhà trẻ, hát xong còn nói: "Hát hay quá! Hát hay quá!"

Những biểu hiện của Đình Nhi khiến tôi rất vui, một tháng trước cháu còn học cái nọ cái kia dưới sự hướng dẫn của tôi, vậy mà giờ đã bắt đầu "chỉ huy" bà đóng kịch. Tuy rằng đó chỉ là bắt chước hoạt động dạy học ở nhà trẻ, nhưng sự bắt chước có ý thức đó chính là thể hiện khả năng tổ chức lãnh đạo của Đình Nhi. Tôi thật sự kinh ngạc: Giáo dục sớm thực sự gây ảnh hưởng rất lớn đối với phát triển tiềm năng của trẻ sơ sinh.

Đình Nhi có thể chủ động học hỏi, đương nhiên khiến tôi rất vui, song vẫn chưa hoàn toàn yên tâm. Thư của bà ngoại kể rất nhiều về hành vi của Đình Nhi, còn có cả những ảnh hưởng của người lớn hoặc sự vật bên ngoài đối với cháu, nhưng không hề đề cập tới việc người lớn có kế hoạch gì để giáo dục cháu. Thế là trong bức thư thứ hai tôi đã nhắc nhở mẹ:

... Hiện nay ngoài ăn uống, chơi, ngủ, điều quan trọng nhất là phải bồi dưỡng năng lực và thói quen quan sát sự vật của Đình Nhi. Năng lực quan sát là bài học đầu tiên để phát triển trí lực. Đối với Đình Nhi, chính là phải cho cháu biết tên gọi những sự vật mà cháu nhìn thấy.

Chỗ mẹ có rất nhiều sự vật mới mà chỗ con không có như: Nhà máy, đường sắt, chợ phiên, hồ ao, ống hơi nước,... Phải dạy cháu nhận biết từng sự vật, gọi tên của chúng, ghi nhớ một số đặc điểm.

Thí dụ: Nhà máy có một phân xưởng lớn, có rất nhiều đường ống, đường ống quanh co gấp khúc, bốc hơi nước cuộn cuộn, hơi nước vừa ẩm vừa nóng, là do nước bốc hơi tạo thành,... Những điều này, Đình Nhi không nhất thiết phải nói hết ra, song người lớn thường xuyên giảng giải, tự cháu sẽ nhớ được. Đợi đến khi năng lực phát âm của cháu hoàn thiện hơn nữa, thì tự cháu có thể sắp xếp danh từ, lượng từ, tính từ mà cháu nhớ để nói thành một đoạn hoàn chỉnh. Đây là cả một quá trình nỗ lực rèn luyện năng lực ngôn ngữ, năng lực tư duy, năng lực tổng hợp và tích lũy tri thức của cháu, tạo cơ sở vững chắc cho năng lực phân tích và năng lực viết của cháu sau này.

Còn một dạng quan sát nữa là phân biệt sự khác nhau giữa sự vật cùng loại, như khi nhìn con ếch thì giảng sự khác nhau giữa ếch đực và ếch cái. Nhìn thấy cây cối thì giảng sự khác nhau về hình dạng của lá (dài, tròn, mỏng, rộng, hẹp...), sự khác nhau về hình thái thân cây (thẳng, cong, khô, leo...), hình dạng, chất lượng quả (mềm, cứng...), sự khác nhau về màu sắc, cách dùng. Người lớn nhìn thấy gì thì giảng cái đấy, cũng không cần phải có kế hoạch gì. Nhưng muốn có hiệu quả tốt thì phải thường xuyên nhắc lại nội dung đã giảng trong một khoảng thời gian. Như khi dạy cháu nhận biết màu sắc, đợi cháu nhớ màu đỏ và màu xanh lá cây, mới dạy cháu biết màu vàng và màu xanh lam, khi dạy màu mới, thỉnh thoảng ôn lại màu đã học để củng cố kiến thức.

Khi dạy Đình Nhi, có thể kết hợp dạy cả màu sắc và hình dạng, như quả bóng đỏ, công tắc màu vàng, trời màu xanh lam, mây màu trắng,... cũng có thể quy loại màu sắc và hình dạng của sự vật để giảng, như củ cà rốt màu đỏ, cây chuối cảnh cũng có màu đỏ, quần áo cũng màu đỏ, hoặc củ cà rốt tròn tròn, củ cải trắng tròn dài, bánh bích qui tròn dẹt,...

Con biết, dạy Đình Nhi rất vất vả, mất nhiều công sức và thật sự phiền phức, hơn nữa lại càng không thể mong muốn thành công nhanh chóng, may mà cả hai mẹ con mình đều tin rằng việc giáo dục sớm tất sẽ đem lại kết quả tốt, cũng như sẵn sàng tạo môi trường sinh trưởng (cả vật chất và tinh thần) tốt nhất có thể cho Đình Nhi. Nếu Đình Nhi có thể trở thành người tài có ích, thì đó cũng là sự cống hiến của chúng ta đối với nhân dân, với Tổ quốc. Do thỉnh thoảng mới viết thư, có thể trong thư con nhắc lại một số sự việc nào đó (vì không nhớ đã viết hay chưa), cũng có thể giữa lá thư trước với lá thư sau mâu thuẫn nhau, mẹ bỏ qua nhé, nếu con sai thì mẹ hãy nhắc nhở con. Hai mẹ con mình cùng khám phá những kinh nghiệm giáo

dục sớm trong gia đình Trung Quốc để có thể tạo ra thật nhiều những đứa trẻ có ích cho xã hội.

Nhận được thư, mẹ tôi lập tức tăng cường "giáo dục chủ động" dù việc chăm sóc ăn uống nghỉ ngơi hàng ngày cho Đình Nhi đã rất mệt, lại thêm bệnh đau dây thần kinh ở tuổi già thường xuyên xảy ra.

"CÁI ĐUÔI NHỎ" CỦA BÀ NGOẠI, NHÌN THẤY GÌ HỌC NẤY

Trong những ngày xa mẹ, Đình Nhi suốt ngày quần lấy bà ngoại giống như cái đuôi của bà vậy. Từng lời nói, việc làm của bà ngoại đều trở thành "đối tượng" bắt chước của Đình Nhi. Sự bắt chước này được bà ngoại kể lại ngay trong lá thư đầu tiên:

... Hai bà cháu đến nhà người khác chơi, khi trở về chủ nhà ra tiễn, mẹ nói: "Không cần phải tiễn, mọi người còn đang bận kia mà". Sau đó vào dịp khác, chủ nhà vừa ra tiễn, cháu đã nói: "Không cần phải tiễn, mọi người còn đang bận mà". Cháu còn nói: "Đến nhà trẻ trượt cầu trượt, ngồi ghế quay, cưỡi ngựa, ngồi thuyền đung đưa đi, bà!". Một bé trai ở bên cạnh đến chơi nhà tôi, mẹ nói cháu ra chơi với em, cháu lập tức nói: "Không được đánh nhau!".

Những lời nói này, đều là do Đình Nhi nghe được từ bà ngoại. Chỉ có điều khi đó bà ngoại còn chưa biết Đình Nhi mới 1 năm 8 tháng mà đã nghe hiểu, nhớ lâu, và còn dùng rất đúng tình huống nữa.

Những tình tiết được miêu tả trong thư của bà ngoại có thể thấy, trong tháng đầu xa mẹ, bộ máy phát âm của Đình Nhi đã phát triển, không những có thể nói liền mạch nhiều câu hát, mà năng lực biểu đạt tiềm ẩn cũng nhanh chóng được thể hiện ra. Tuy rằng cháu mới 1 năm 9 tháng, nhưng cháu có thể sử dụng đúng những từ vựng có ý nghĩa tu từ mà chỉ những trẻ 4 tuổi mới bắt đầu sử dụng, như "lập tức, hiện tại, nhanh một chút",... Cháu bắt đầu vận dụng từ vựng một cách hợp lý, sử dụng câu đúng ngữ pháp để biểu đạt những yêu cầu của mình giống như người lớn.

Khi Đình Nhi mới đến sống với bà ngoại, bà cho rằng Đình Nhi còn quá nhỏ nên chưa có ý định dạy cháu đọc thơ cổ. Nửa tháng sau, khi bà ngoại ru cháu ngủ bằng những bài hát trẻ thơ, Đình Nhi bỗng nhiên nói: "Bây giờ, cháu dạy bà hát bài con ong nhỏ". Cách dùng từ chính xác, câu từ hoàn chỉnh của Đình Nhi khiến bà ngoại hết sức kinh ngạc. Vì vậy bà ngoại đã thay đổi suy nghĩ, bắt đầu chọn những

bài thơ cổ để dạy Đình Nhi. Đầu tiên bà ngoại giảng hàm ý của mỗi câu thơ, sau đó dạy cho Đình Nhi đọc thuộc lòng.

Nhà bà ngoại không có người giúp việc, mọi việc trong nhà đều tự tay bà làm. Bất cứ việc bà ngoại làm một số việc nhỏ cũng là nội dung "học chủ động" của Đình Nhi. Sự bất cứ việc này rất có giá trị cho trẻ nhỏ trong việc học những kiến thức sống thông thường, cũng như tích lũy kinh nghiệm xử lý công việc. Trong thư bà ngoại viết:

... Ngày mai, Đình Nhi vừa tròn 1 năm 10 tháng tuổi. Hôm qua, khi mẹ xào rau trong bếp, cháu cũng đòi lấy đồ để xào, cũng đổ mỡ, muối, xì dầu vào, cháu lại còn đòi ném thử rau. Cháu biết mây, sương mù ở trên trời,... Mẹ xay sữa đậu nành, cháu còn đến giúp bỏ đậu vào cối. Rửa mặt, rửa tay, xoa dầu nói chung cháu đều muốn tự mình làm lấy.

... Có lúc, Đình Nhi bê một cốc nước ra lan can tưới hoa, vừa đi vừa nói: "Tôi có việc, tôi rất bận". Có lúc, lấy giẻ lau sạch sẽ các ghế ngồi, vừa làm vừa nói: "Tôi đang dọn dẹp vệ sinh".

Trong giai đoạn học "bất cứ việc là chủ yếu", năng lực sáng tạo của Đình Nhi cũng bắt đầu phát triển. Khi đã thuộc những khúc hát ru mà bà ngoại vẫn thường hát thì cháu đòi bà ngoại đổi lời bài hát:

... Ngủ vẫn đòi hát "Con ong nhỏ". Có lúc cháu đòi hát "Con ong lớn", mẹ liền hát: "Con ong lớn, bay vù vù, bay đằng Tây, bay đằng Đông, yêu học tập, yêu lao động". Có lúc mẹ hát: "Nhà ta có em bé bụ bẫm", cháu lại đòi mẹ hát "Anh trai bụ bẫm". Mẹ liền hát: "Anh trai bụ bẫm, em trai bụ bẫm, em bé bụ bẫm, Đình Đình bụ bẫm". Cháu rất vui, cười tít mắt.

Bà ngoại thốt lên: "Đình Nhi rất thông minh, phương pháp giáo dục của mẹ theo không kịp nữa rồi". Khi Đình Nhi không muốn đọc những câu thơ cổ đã thuộc lòng và nhàm chán, bà ngoại cũng không biết làm thế nào. Tôi vội vàng mua hơn chục cuốn sách trẻ em, gửi về cho bà trước ngày Tết thiếu nhi 1-6 để làm tư liệu dạy cho Đình Nhi. Trong thư gửi cho mẹ, tôi viết:

... Mong mẹ và Vệ Trung bớt chút thời gian đọc cho Đình Nhi nghe. Nhớ đọc cho cháu nghe từng cuốn, chữ đừng để cháu nghịch và xé rách sách. Nếu giữ gìn tốt có thể để lại cho con của Vệ Trung xem. Song đó không phải là vấn đề quan trọng, điều quan trọng là phải bồi dưỡng niềm hứng thú và tình cảm của cháu với sách, rèn luyện thói quen yêu sách. Ngoài ra, mỗi lần không nên xem quá lâu để tránh cháu chóng chán.

Để huấn luyện các bắp tay, chuẩn bị cho việc cầm bút sớm, tôi còn dặn mẹ thêm:

Đình Nhi bắt đầu học mặc quần áo phải không mẹ? Cần dạy cháu biết cách cài cúc thế nào, có thể dạy cháu nặn đất sét thành hoa quả như quả táo, quả chuối,... Còn có thể nặn một số dụng cụ làm việc, nặn người, động vật,...

Sau khi nghe bức thư này, mỗi lần mặc quần áo, Đình Nhi đều nói với bà: "Mẹ bảo cháu học cách mặc quần áo". Mỗi khi xem sách đều nói: "Mẹ bảo cháu phải xem từng cuốn sách một". Đình Nhi còn thường xuyên nói: "Mẹ yêu nhất cháu, gửi sách cho cháu xem". Đình Nhi sợ bà ngoại mách tôi những khuyết điểm của cháu, bèn nói: "Bà mà nói với mẹ cháu, mẹ sẽ không gửi sách cho cháu và cũng không yêu cháu nữa".

Sau Tết thiếu nhi 1- 6, ông ngoại của Đình Nhi từ Đại học Ngạc Tây về Vũ Hán dự "Hội nghị đại biểu tiên tiến", sau đó có ghé qua nhà thăm cháu, lần đầu gặp cháu ngoại, những biểu hiện của Đình Nhi khiến ông ngạc nhiên xen lẫn vui mừng. Ông viết thư nói:

... Đình Nhi tuy chỉ là đứa trẻ hơn hai tuổi nhưng rất thông minh. Cháu đọc thơ cho ông nghe, đọc rất diễn cảm. Cháu bắt chước người lớn nói rất nhiều điều, phân biệt được cả "thói quen tốt" và "thói quen xấu". Bố đưa cháu lên phố mua đồ, mua bốn chai bia, đựng bằng túi ni-lông. Cháu nói: "Túi nhỏ thế rất nguy hiểm". Cháu rất thích ăn cháo, ăn xong lại đòi rửa bát cho bà, rửa từng cái rất sạch. Có lúc, cháu cầm một cuốn sách, ngồi ngay ngắn trên ghế, miệng lầm nhảm. Bố hỏi cháu: "Đình Nhi à, cháu ngâm nga gì thế?". Cháu nói: "Cháu yêu mẹ, mẹ yêu cháu...". Có lúc bố nói: "Đình Nhi à, lại đây thơm ông một cái nào". Cháu bèn chu môi, chạy về phía bố, hôn bố chụt một cái, rồi cười tít mắt... Về nhà mới ba ngày mà vui gấp nghìn lần, 99% là do sự hồn nhiên của trẻ nhỏ mang lại.

Thú vị nhất là hôm phải ra đi, cháu muốn rửa chân cho bố. Cháu bê một cốc nước đến: "Ông ơi! Rửa chân". Bố đưa chân ra, cháu liền giúp bố cởi tất, sau đó dùng một tay đỡ chân, một tay dội nước vào, sau đó kỳ cọ bàn chân, ngón chân, gót chân. Rửa xong còn lấy khăn lau khô, sau đó mang giày lại đi cho bố. Cả quá trình làm hết 10 phút. Không ngờ một đứa trẻ mới hơn 2 tuổi mà đã làm được như vậy, bà ngoại cũng cười theo.

CẢ NHÀ CÙNG MỘT LÒNG NUÔI DẠY "BÉ BỤ BẨM"

Năm 1983, ly hôn còn là một chuyện động trời và bị coi là trái với tập tục, những người thân của tôi đều cho rằng Đình Nhi quá bất hạnh, nên càng thương cháu. Tết đến, bác dâu về nhà chồng ăn Tết đã mua cho Đình Nhi mấy bộ quần áo mới. Đan Lệ, vợ chưa cưới của Vệ Trung, cũng tất bật đan áo len cho Đình Nhi.

Thời kỳ đó, thịt, trứng, rau quả đều khó khăn không phải mua là có ngay được. May mà cậu Vệ Trung có mấy người quen là lái xe, nên thường mua giúp, đảm bảo tiêu chuẩn dinh dưỡng cho Đình Nhi: Mỗi ngày 0,25 lít sữa, một quả trứng hoặc là hai bìa đậu phụ, 1 lạng thịt nạc hoặc cá, sau giấc ngủ trưa còn có hoa quả. Cách ăn cũng theo yêu cầu của mình: Mỗi bữa, cho cháu ăn lòng trắng trứng trước, sau đó cho cháu ăn cơm và rau, giữa hai bữa vẫn uống nước đủ lượng, không cho cháu ăn vặt. Phương pháp ăn này khiến cơ thể Đình Nhi phát triển rắn chắc mà không bị béo phì. Thư của Cậu Vệ Trung có viết:

... Cháu thích ăn nội tạng động vật như dạ dày, gan, bầu dục. Cháu nói cháu là "bé bụ bẫm". Cháu đặc biệt thích ăn cá. Ở đây có rất nhiều loại thức ăn để thay đổi món, mùa này có lươn, ếch,... Mọi người thường xuyên thay đổi khẩu vị để cháu không bị chán.

Đình Nhi vừa tròn 2 tuổi đã có tính tự giác cao, việc gì cũng muốn tự mình làm, rửa mặt cũng vậy, bất kể có làm được hay không đều đòi tự làm. Bà ngoại cố gắng thỏa mãn nhu cầu của Đình Nhi để bồi dưỡng tính độc lập của cháu. Nhưng Đình Nhi vẫn còn là đứa trẻ chưa hiểu nhiều chuyện, đã làm một việc rất ngốc nghếch trước ngày sinh nhật không lâu: Cháu nhìn thấy trong tivi cảnh vận động viên nhảy cầu từ trên cao xuống, liền ném chiếc ô tô đồ chơi cậu vừa mua tặng từ tầng ba xuống và nói: "Để cho ô tô bơi". Đôi khi, sợ Đình Nhi bị bỏng lửa, bỏng nước sôi, bà ngoại đành phải để cháu khóc vài tiếng.

Trong mắt của bà ngoại, "khuyết điểm" đáng nói nhất ở Đình Nhi là: Thường có hành vi tấn công như đánh, mắng những người lạ (đều là người quen của bà ngoại và cậu) khi họ đến hỏi han, xoa đầu cháu. Tôi đoán đó là "cách tự vệ" do sợ tái diễn cảnh tượng đau khổ "xuất hiện người lạ → mất đi người thân → mất đi cảm giác an toàn". Để giúp Đình Nhi thay đổi thói quen này, ngoài việc dạy cháu nhận biết sự vật mới, bà ngoại còn chú ý dạy cháu biết lễ phép, không được đánh, mắng người khác, gặp ai cũng phải chào hỏi, như chào ông, chào bà, chào chú. Không lâu sau, kết quả trông thấy rõ. Bà ngoại viết thư kể thế này:

... Những khi nhà có khách, việc đầu tiên mẹ làm là, giảng cho cháu hiểu, phải biết yêu mến, nhiệt tình đối với người khác, cháu đã biết tiếp thu. Như gần đây có ông Tề (bố vợ vương lai của Vệ Trung) tới chơi, cháu rất nhiệt tình đón tiếp ông, còn mời ông hút thuốc, sau đó bỏ gói thuốc vào trong túi ông. Cháu biết mời ông uống trà, chủ động kê ghế con để lặt và đưa trong tủ bếp mời ông ăn.

Cậu Vệ Trung còn tả tể mĩ những tiến triển mới về năng lực biểu đạt và năng lực quan sát khi Đình Nhi được 2 năm 2 tháng:

... Ngày 29 tháng 5 em đưa Đình Nhi đi công viên Trung Sơn chơi. Em mới chuẩn bị mua vé vào cổng thì Đình Nhi đã nói: "Cậu vào mua vé đi, cháu ngồi đây đợi cậu". Khi vào trong công viên, cháu nhìn thấy có người chèo thuyền bèn nói: "Đợi cô Đan Lệ đến, chúng ta cùng chèo thuyền, nếu chỉ có hai cậu cháu mình thì mất vui. Có cô Đan Lệ sẽ vui hơn nhiều". Những lời nói đó đều do chính Đình Nhi nói ra. Hôm đó em rất muốn cho cháu đi thuyền, nhưng do muộn quá, lại có mỗi một mình, ngộ nhỡ có chuyện gì xảy ra thì chẳng biết làm thế nào, nên đành thôi không đi thuyền nữa. Sau đó hai cậu cháu đến khu động vật. Hôm ấy đẹp trời, mọi con công đều xòe cánh. Đình Nhi sung sướng nói: "Ở nhà mình cũng có công xòe cánh (ý cháu nói con công trong sách)". Khi nhìn thấy báo biển, mọi người đều nói có hai con, nhưng Đình Nhi chỉ nói có một. Thực tế, đúng là chỉ có một con báo biển, lúc nó bơi ngửa, lúc nó bơi sấp...

Khi Đình Nhi được 2 năm 3 tháng, để nâng cao cảm hứng học thuộc thơ của cháu, bà ngoại đã chọn một số tập thơ có vẽ cảnh minh họa rất đẹp và cả những bài thơ tập đếm số rất hay để dạy Đình Nhi. Trong thư bà viết:

Đình Nhi thích đọc nhất câu thơ "Đầu giường ánh trăng rọi" của Lý Bạch. Có lúc, đọc đến câu: "Cúi đầu nhớ cố hương", Đình Nhi bèn hỏi: "Quê hương của cháu là ở Thành Đô. Quê hương của bà ở đâu?"

Ngoài ra, bà ngoại còn thông báo cho tôi biết hai "động hướng mới" của Đình Nhi - học chữ và bắt chước chị ở nhà đối diện vẽ tranh:

... Đình Nhi vừa vẽ vừa nói: "Tôi vẽ một quả bóng và vẽ một con thuyền". Sau đó, cháu lại vừa vẽ vừa nói: "Cái này là tượng trưng cho nước". Mỗi lần vẽ, cháu đều nói: "Vẽ xong gửi cho mẹ, mẹ sẽ rất vui".

Tình cảm của Đình Nhi với bà ngoại và cậu ruột ngày càng sâu sắc theo thời gian. Cách sống của bà ngoại và cậu cũng đã góp phần thúc đẩy sự phát triển trí lực của Đình Nhi. Có thời gian, cậu rất bận công tác và học tập, ngoài ra, còn lo chuẩn bị cho lễ cưới, ít có thời

gian ở cạnh Đình Nhi, Đình Nhi đã sáng tác ra một bài thơ trẻ em thế này:

*"Bà ngoại thân yêu,
Cậu ruột yêu quý,
Luôn bên Đình Đình;
Đình Đình cũng vậy
Luôn bên bà ngoại, bên cậu thân yêu".*
Cậu viết trong thư:

... Bây giờ cháu có thể nghe được tiếng bước chân của em và báo cho bà: "Cậu đã về rồi". Hôm nay em đi mua gạo, bỗng nhiên trời mưa to, Đình Nhi nói với bà: "Ngọt mưa cháu sẽ mang ố tới cho cậu"... Buổi tối bà ngoại tắm rửa cho cháu, cháu chủ động nói: "Cảm ơn bà tắm cho cháu. Bà ngoại vất vả quá!". Có lúc cháu nói: "Bà ngoại à, có lẽ cháu phải trở về Thành Đô, cháu ở đây khiến bà vất vả quá!".

Không ngờ rằng, ở Hồ Bắc, Đình Nhi còn học được lòng thương người, dù chưa học được thêm nhiều thứ khác, tôi cũng nghĩ rằng chuyến đi này thật không uổng phí.

MẸ CON GẶP NHAU, KẾT QUẢ "NGHIỆM THU" RẤT MÃN NGUYỄN

Thời gian trôi nhanh, Đình Nhi đã sống ở nhà bà được hơn một năm. Cháu đã bắt đầu tỏ ra chán ghét những kiến thức vốn đã thuộc lòng trong lòng. Bà biết được rằng sự giáo dục của mình không thể theo kịp sự phát triển trí lực của Đình Nhi, hy vọng tôi sẽ trực tiếp giáo dục ở bước tiếp theo. Vì Đình Nhi và cũng vì để cho bà vất vả đã lâu nay có thể đến trường Ngạc Tây đoàn tụ cùng ông, tôi quyết định đưa Đình Nhi trở về Thành Đô nhân dịp Tết năm 1984.

Tôi quyết định đi vào hôm tất niên để tránh tình trạng đông đúc. Buổi tối hôm trước, trên tàu còn chật như nêm, vậy mà giờ lặng ngắt. Trong toa chỉ có tôi ngồi. Tuy có thể nằm xuống ghế dành cho ba người nhưng tôi không thể chợp mắt vì quá lạnh. Qua một đêm, cuối cùng vào ngày mừng 1 Tết, tôi đã được gặp mặt đứa con gái bé bỏng thân yêu.

Nỗi vui mừng của cảnh đoàn tụ kể sao cho hết, tôi vô cùng hài lòng về tình hình của Đình Nhi.

Tính cách của cháu phát triển rất lý tưởng, nhiệt tình, chủ động, ý thức tham gia rất mạnh. Ngày Tết, những người đến chúc Tết bà ngoại rất nhiều. Mỗi khi có khách, Đình Nhi lại ra giúp bà tiếp khách, lại còn chủ động biểu diễn ca hát, khách vỗ tay tán thưởng khiến Đình Nhi càng phấn khởi, cháu thường kéo tay khách khi khách ra về: "Các bà đừng đi, cháu còn chưa biểu diễn hết cơ mà..." Bà ngoại vội vàng nói rằng, các bà còn phải đi chúc Tết những nơi khác. Nếu muốn để Đình Nhi biểu diễn hết thì phải mất một tiếng đồng hồ, vì ngoài múa hát, đọc thơ, cháu còn thích biểu diễn những bài hát, múa tự sáng tác, đến khi cảm thấy mệt cháu mới thôi.

Khả năng lý giải và khả năng tự kiểm chế của Đình Nhi vẫn phát triển tốt, những việc không cho phép cháu làm, chỉ cần giảng cho cháu hiểu, cháu sẽ nỗ lực kiểm chế không làm. Chẳng hạn: Cậu Vệ Trung nhờ bạn cùng học mua ở Thâm Quyển một chiếc cát-xét âm thanh nổi. Để khích lệ Đình Nhi học tập, cậu thường ghi lời hát, lời đọc thơ, lời nói của Đình Nhi vào trong băng, sau đó mở ra cho cháu nghe. Đình Nhi rất muốn nghịch chiếc cát-xét đó, nhưng cậu Vệ Trung không cho, cậu nói đợi đến khi lớn sẽ dạy cháu cách dùng, và cháu đã cố gắng không động đến nữa. Có lúc bạn học của cậu cho Đình Nhi nghịch cassette, Đình Nhi liền nói: "Đợi đến khi cháu đi học, cậu Vệ Trung sẽ dạy cháu, cậu yêu cầu cháu bây giờ không được động đến". Quan niệm đúng sai của cháu rất rõ ràng, nếu cháu làm sai việc gì sẽ chủ động chịu trừng phạt: "Bà đánh cháu đi!". Nếu có đánh thật một hai roi, cháu cũng không khóc.

Khả năng tư duy trừu tượng của Đình Nhi phát triển rất nhanh, đã có thể suy luận chính xác. Hơn 10 ngày trước khi tôi tới đón, Đình Nhi nói: "Cháu muốn mẹ". Cậu ruột đùa nói: "Cậu muốn có chị, cháu đưa được chị cậu đến, cháu sẽ có mẹ". Đình Nhi suy nghĩ một lát liền nói: "Cậu đưa mẹ cháu tới, cậu sẽ có chị".

Đình Nhi rất thích học, bà ngoại dạy cháu đọc bài thơ: "Gà trống gáy, trời hừng sáng, mọi người thức dậy mở cửa..." Trên đường từ khu phía Nam đến khu phía Bắc nhà máy, cháu nhìn thấy một con gà trống liền đọc lại câu thơ trên. Nửa năm trước khi tôi trở về thăm nhà vào dịp hè, cháu đã nhận biết hơn 20 cuốn truyện tranh thiếu nhi, cháu còn có thể vừa lật sách vừa giảng cho tôi nội dung mà cháu đã thuộc lòng như "Bướm đến nhà hoa" và "Câu chuyện bốn mùa",... Cháu còn rất thích trò đối chữ, một loại là từ trái nghĩa, một loại là từ đồng âm.

Đối với từ trái nghĩa, cháu bắt đầu biết từ lúc 2 năm 3 tháng. Ban đầu cũng rất ngẫu nhiên. Hôm đó, bà ngoại và Đình Nhi đứng trên sân thượng nhà bốn tầng, bà ngoại tự nhiên nói một câu: "Đứng thật cao, nhìn thật xa". Khi trở về phòng bếp, Đình Nhi tự nhiên nói: "Đứng thật cao, nhìn thật xa", bà ngoại nghe vậy rất mừng, bèn bảo Đình Nhi: "Bà nói đứng thật cao, cháu phải đổi lại là nhìn thật xa", sau đó luyện vài lần cho Đình Nhi. Bữa trưa ngày hôm sau, cậu Vệ Trung nói: "Đứng thật cao", Đình Nhi bèn đổi lại: "Nhìn thật xa"; Cậu nói "Nhìn thật xa", Đình Nhi đổi lại: "Đứng thật cao". Sau khi biết được sự việc này qua thư, tôi lập tức nhờ mẹ dạy Đình Nhi học từ trái nghĩa. Khi tôi về thăm nhà vào dịp hè, tôi dạy thêm Đình Nhi một số từ trái nghĩa, có lẽ trò chơi kiểu này đã liên tục kích thích khả năng chú ý phân biệt sự vật của cháu, chơi mấy tháng mà Đình Nhi vẫn không thấy chán.

Đối với những từ đồng âm, là do trước Tết cháu học được một bài hát như sau:

Hoa đỏ đỏ, cỏ xanh xanh,
Hát bài ca, trên lưng ngựa.
Ngựa gì? Ngựa to,
Gì to? Núi to,
Núi gì? Núi cao,
Gì cao? Tháp cao,
Gì tháp? Bảo tháp,
Gì bảo? Quốc bảo,
Gì quốc? Trung Quốc.

Tôi cảm thấy hình thức hỏi đáp của bài hát này rất thú vị. Chỉ cần đổi câu sau thành: Gì quốc? Trung Quốc, Gì trung? Miền trung, hoặc Lòng trung, Gia trung... sẽ trở thành một phương pháp rèn luyện lượng từ vựng vô hạn. Vậy là, trước tiên tôi dạy Đình Nhi chơi trò đếm số, sau đó dạy cháu quy tắc trò chơi đối từ: Trước tiên đếm số, người thua hỏi, người thắng trả lời, khi không trả lời được sẽ mất quyền trả lời từ, trở thành người hỏi. Để Đình Nhi học được nhiều từ mới trong trò chơi, tôi thường cho Đình Nhi "mượn" một từ khi cháu không trả lời được. Mỗi lần tôi trả lời hoặc cho cháu "mượn" một từ mới, tôi liền nhân cơ hội đó giảng giải một lượt cho cháu hiểu, sau đó

lại chơi tiếp. Đình Nhi rất thích thú với trò đối từ này, cho đến khi cháu vào tiểu học, cháu vẫn thường chơi trò "đối từ" với tôi nhân lúc chúng tôi trên đường tới trường. Trò chơi đó đã nhanh chóng củng cố và phát triển vốn từ vựng của Đình Nhi.

3 TUỔI TRẮC NGHIỆM TRÍ LỰC, THẤY TIẾN BỘ VƯỢT BẬC

Phương pháp giáo dục này còn mang lại thành công ngoài dự đoán: Tại căn nhà mới của Vệ Trung và Đan Lệ, tôi phát hiện thấy cuốn sách *"Bách khoa toàn thư dùng hàng ngày trong gia đình"*. Trong sách có một bảng "Trắc nghiệm trí lực trẻ từ 3 - 7 tuổi". Bảng trắc nghiệm này do nhà tâm lý học người Pháp Alfred Binet và nhà tâm lý học người Mỹ Theodore Simon cùng biên soạn. Với lòng hiếu kỳ cao độ, tôi đã lấy nó kiểm tra trí tuệ của Đình Nhi, muốn kiểm nghiệm xem những nỗ lực gần 3 năm qua của mình đã đạt được kết quả như thế nào.

Dạng trắc nghiệm này chính là, phán đoán mức độ trí lực của trẻ bằng cách so sánh tuổi trí lực và tuổi thực tế của trẻ, công thức của nó là: $\text{tuổi tâm lý} \div \text{tuổi thực tế} \times 100 = \text{chỉ số thông minh}$. Nói cách khác, nếu một đứa trẻ vượt qua được trắc nghiệm mà những đứa trẻ 3 tuổi bình thường có thể vượt qua thì tuổi trí lực (tức tuổi tâm lý) của trẻ chính là 3 tuổi, vượt qua trắc nghiệm mà những đứa trẻ 4 tuổi có thể vượt qua thì tuổi trí lực của trẻ là 4 tuổi. Cứ như vậy, tính tiến dần lên. Trong trắc nghiệm, nếu vượt tuổi thực tế thì mỗi một đề trắc nghiệm được tăng thêm 2 tháng tuổi trí tuệ, và ngược lại. Nếu tuổi trí lực là 8 tuổi, tuổi thực tế mới chỉ 6, chỉ số thông minh sẽ là $8 \div 6 \times 100 = 133$, nếu như tuổi trí lực là 8, tuổi thực tế là 12, chỉ số thông minh sẽ là: $8 \div 12 \times 100 = 67$.

Lần đầu, tôi tiến hành trắc nghiệm trí lực cho Đình Nhi là vào trung tuần tháng 2 năm 1984, 1 tháng nữa thì Đình Nhi tròn 3 tuổi, tuổi trí lực đo được là 5 tuổi 4 tháng, chỉ số thông minh là 183. Cháu vượt qua toàn bộ các câu hỏi trắc nghiệm về năng lực ngôn ngữ ở độ tuổi từ 3 - 7; Cháu cũng vượt qua đại đa số các câu hỏi trắc nghiệm về hiểu biết chung (như giữa gỗ và kính có gì khác nhau); Cháu chỉ không làm được câu "đối số có 3 chữ số" trong số 7 câu cho trẻ 7 tuổi và một số câu đòi hỏi phải có sức khỏe cho trẻ 4 - 6 tuổi (như vẽ hình học, buộc dây thừng).

Kết quả này đã đủ làm phẩn chấn lòng tôi. Theo thống kê của các nhà tâm lý học, ở độ tuổi lên 3, một đứa trẻ có độ tuổi tâm lý "sớm 2 năm" quả là vô cùng thông minh, trong 5 vạn người mới có một.

(Cần nói thêm rằng, sau 13 tuổi, sự phát triển "sớm 2 năm" sẽ không có gì là kì lạ nữa. Bởi lẽ, sự tăng trưởng trí lực của con người từ 6-12 tuổi có quan hệ mật thiết với tuổi đời, sau 12 tuổi sẽ rất khó phán đoán mức độ trí lực của con người dựa theo độ tuổi. Vì thế, chỉ số thông minh của trẻ 12 tuổi đến khi trưởng thành được tính toán dựa vào góc độ thống kê học, tức là với mức điểm bình quân đạt được qua trắc nghiệm của người cùng lứa tuổi là 100, phán đoán trí lực của một người trong số những người cùng tuổi dựa vào số điểm mà người này đạt được).

Để kiểm nghiệm tình hình phát triển trí lực của Đình Nhi theo tiêu chuẩn Trung Quốc, tôi đã nhờ mẹ mượn cuốn "Đại cương giáo dục trong nhà trẻ" do Ủy ban Giáo dục Quốc gia phát hành. Đối chiếu kết quả cho thấy, Đình Nhi đã nắm vững toàn bộ nội dung giảng dạy của lớp mẫu giáo nhỏ và mẫu giáo lớn. Nói một cách khác, nhìn từ góc độ trí lực, cháu đã có thể vào tiểu học.

Thế nhưng, tình hình Trung Quốc lúc đó không thể cho phép tôi thực hiện kế hoạch của mình - do ngân sách giáo dục có hạn, nhà nước quy định 7 tuổi mới được vào tiểu học. Tôi thì vừa không có tiền để thuê gia sư dạy cháu chương trình tiểu học, lại vừa không thể bỏ việc để dạy cháu. Đó là điều khiến tôi không thể sánh kịp những người đi trước trong thực hiện giáo dục từ sớm ở Âu - Mỹ và Nhật Bản.

Có điều, tôi sớm đã chuẩn bị tư tưởng cho việc này. Đó là hiện thực mà tuyệt đại đa số những gia đình ở Trung Quốc phải đối mặt. Tôi nghĩ, trong điều kiện như vậy, nếu tôi có thể tìm ra con đường giáo dục trẻ có trí lực sớm, thì chẳng phải càng ý nghĩa hơn sao? Khi đó, kế hoạch của tôi là phải tìm cho Đình Nhi một nhà trẻ thật tốt tại Thành Đô, sau giờ làm việc phải cố gắng dạy con tất cả những điều cần dạy, mà trọng điểm là tập đọc tiếng Hán và học tiếng Anh.

Nhắc tới học đọc tiếng Hán, có thể nói đây là một sai lầm đáng tiếc của tôi trong việc giáo dục Đình Nhi từ 0 đến 3 tuổi. Khi đó, tôi chỉ nghĩ rằng "học chữ" trong giai đoạn trẻ đang tập ghi nhớ mô phỏng, chưa có tác dụng gì, không thể dùng để đọc sách, mà không nghĩ rằng có thể lợi dụng phương pháp ghi nhớ mô phỏng để trực tiếp dạy trẻ từ vựng, cũng giống như học tiếng Anh bắt đầu từ việc học từ

đơn. Mặc dù, ngay từ khi Đình Nhi mới 2 năm 4 tháng tuổi đã nhận biết tên của mười mấy quyển truyện tranh nhi đồng, nhưng tôi và mẹ tôi lại chưa biết rằng phải kịp thời phát huy tác dụng của khả năng học tập này.

Bảy năm sau, một tổ chức chuyên nghiên cứu về giáo dục trẻ nhỏ từ sớm của Trung Quốc đã xuất bản một cuốn sách lưu hành nội bộ có tên "Phương pháp bồi dưỡng cho trẻ có tư chất thông minh", trong đó có nói đến phương pháp làm thế nào để dạy trẻ dưới một tuổi học chữ. Đại ý là áp dụng nguyên lý ghi nhớ mô phỏng để trẻ nhận biết mặt chữ trên các tấm bìa cứng giống như việc nhận biết hình vẽ các đồ vật vậy. Cứ thế luyện tập, trẻ 2, 3 tuổi sẽ có thể tự mình đọc sách.

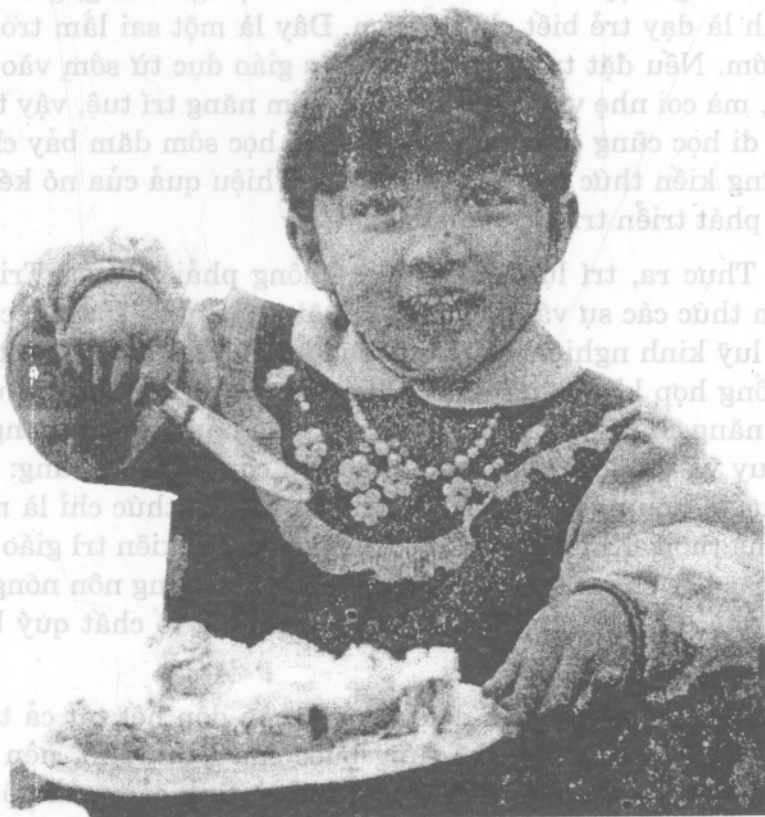
Ngoài ra, những việc cần làm khác chúng tôi đều đã hoàn thành tốt đẹp, hơn nữa những công việc mà chúng tôi đã làm là những công việc vô cùng quan trọng. Đó là "kích thích và phát triển toàn diện các khả năng tiềm ẩn ở trẻ", chứ không phải chỉ là học kiến thức từ sớm. Hiện nay, có không ít các bậc cha mẹ và một vài tổ chức nghiên cứu về giáo dục trẻ trước tuổi đi học đã thay thế "giáo dục toàn diện từ sớm" bằng "dạy trẻ biết chữ từ sớm". Họ nghĩ rằng, giáo dục từ sớm chính là dạy trẻ biết chữ từ sớm. Đây là một sai lầm trong giáo dục từ sớm. Nếu đặt trọng tâm của việc giáo dục từ sớm vào dạy chữ từ sớm, mà coi nhẹ việc phát huy các tiềm năng trí tuệ, vậy thì trẻ trước tuổi đi học cũng chỉ là những đứa trẻ học sớm dăm bảy chữ mà thôi. Những kiến thức này tuy có ích, song hiệu quả của nó kém xa so với việc phát triển trí lực toàn diện.

Thực ra, trí lực và tri thức không phải là một. Tri thức là sự nhận thức các sự vật và các quy luật phát triển của nó, cũng như sự tích lũy kinh nghiệm thực tiễn của loài người, trong khi trí lực lại là sự tổng hợp khả năng nhận thức của con người, được cấu thành bởi khả năng chú ý, khả năng quan sát, khả năng tưởng tượng, khả năng tư duy và các loại khả năng khác. Đã có người nói rằng: "Phát triển trí lực là hòn ngọc vô giá, còn truyền thụ tri thức chỉ là một vật quý giá mà thôi". Khi đã hiểu được điều đó thì sự kiên trì giáo dục con cái của các bậc cha mẹ sẽ tăng lên gấp bội, họ không nôn nóng thực dụng nữa, mà đã biết sàng lọc để tạo nên những tố chất quý báu và tâm hồn trong sáng cho con cái.

Chính vì cả nhà tôi đều mong muốn dồn hết tất cả thời gian và tâm huyết cho sự tiến bộ từng bước của Đình Nhi, nên mới có thể khiến cháu vẫn phát triển tốt trí lực và tình cảm của độ tuổi từ 0-3 trong hoàn cảnh cha mẹ ly dị.

3 - 6 TUỔI, PHÁT TRIỂN TOÀN DIỆN TÌNH CẢM VÀ TRÍ TUỆ

(Tự thuật của Lưu Vệ Hoa)

* *

*

CÓ NÊN NÓI VỚI ĐÌNH NHI VIỆC BỐ MẸ ĐÃ LY HÔN?

Ăn tết xong, ông bà ngoại lên đường đi Ngạc Tây, tôi và Đình Nhi cũng lên đường, ngược Tam Hiệp, qua Trùng Khánh trở về Thành Đô.

Suốt dọc đường, tôi luôn băn khoăn suy nghĩ: Có nên nói với Đình Nhi về chuyện cha mẹ đã ly hôn hay không?

Với khả năng quan sát của Đình Nhi, tôi không hy vọng cháu sẽ thấy được sự khác biệt giữa gia đình tôi với gia đình những đứa trẻ khác.

Nghĩ đi nghĩ lại, tôi cho là chỉ có thể theo nguyên tắc: Làm thế nào có lợi nhất cho sự phát triển tâm lý lành mạnh của Đình Nhi?

Theo kinh nghiệm bản thân, tôi thấy, biết chuyện ly hôn của cha mẹ, tuổi càng nhỏ thì tâm lý càng ít bị tác động. Năm tôi mới 4 tuổi, tôi đã biết chuyện ly hôn của cha mẹ tôi vì lúc ấy cha tôi bị kết tội "phân tử phái hữu phản cách mạng". Đối với tôi lúc đó, ly hôn là một việc lạ mà cũng rất bình thường. Nó lạ và bình thường như mặt trời mọc vào buổi sáng và mặt trăng mọc về đêm. Anh trai lớn hơn tôi 2 tuổi và em trai bé hơn tôi 3 tuổi cũng tiếp nhận chuyện ly hôn của cha mẹ hồn nhiên như vậy. Thời đại "cách mạng văn hóa", một số bạn bè tiểu học của tôi thường gọi tôi là con của "một tên phản cách mạng" và "một người mẹ bỏ chồng", lúc đó tôi chỉ thấy chúng nói đúng sự thật mà không cảm thấy đau xót.

Nếu lúc ấy đã 15 tuổi, nghe người ta gọi tôi như vậy, chắc hẳn tôi sẽ hiểu được sự thật việc cha mẹ tôi ly hôn và sẽ đau khổ lắm. Tốt nhất cứ để Đình Nhi biết sự thật về chuyện ly hôn của cha mẹ giống như tôi trước đây, khi ở độ tuổi còn chưa hiểu "ly hôn là cái gì", chắc rằng Đình Nhi sẽ thấy bình thường như việc mặt trời mọc ở phía Đông và mặt trăng lặn ở phía Tây.

Vậy tôi phải nói với cháu thế nào đây?

Theo quan sát của mình, tôi thấy, trong mắt trẻ còn chưa hiểu chuyện, người lớn luôn luôn có thái độ chịu đựng trước những chuyện không vui. Nhớ lại năm đó, mẹ tôi tuyệt vọng vì chuyện ly hôn đến mức mấy lần định tự tử, song trước mặt chúng tôi, mẹ vẫn luôn tỏ ra

bình tĩnh. Trong kí ức của mình, mẹ chưa bao giờ tỏ ra đau khổ và oán hận về chuyện ly hôn. Chúng tôi cũng chưa từng thấy cảnh tượng khủng khiếp "cha mẹ đánh chửi nhau" - Trước đó cha tôi đã bị đi tù, mẹ tôi và bà Diêu bảo mẫu không hề giải thích gì về chuyện đó, cứ như vậy, mẹ tôi đã bình tĩnh tiếp nhận việc "ly hôn" không vui vẻ này, mà dường như không hề cảm thấy cuộc sống của mình có gì thay đổi (khi đó ba anh em chúng tôi đang ở nhờ nhà bà Diêu). Giờ nhớ lại tôi vô cùng biết ơn mẹ: Bà đã cố không để bóng đen của việc ly hôn bao trùm lên tâm hồn thơ dại của chúng tôi. Đã vậy, tôi cũng sẽ bình tĩnh thông báo chuyện ly hôn này cho con gái Đình Nhi của mình như mẹ tôi đã làm trước đây.

Quyết định như vậy, khi thuyền vừa rời khỏi Tam Hiệp, tôi đã thẳng thắn nói chuyện ly hôn của cha mẹ cho Đình Nhi với thái độ bình tĩnh. Đúng như tôi dự đoán, Đình Nhi không có vẻ gì quan tâm tới việc ngoài tầm hiểu biết của mình. Sau khi nghe tôi nói "Ly hôn xong, mẹ sẽ mãi mãi ở với Đình Nhi", thì cháu không hỏi thêm gì nữa. Đối với Đình Nhi, chỉ cần ngày ngày được sống bên mẹ thân yêu, được nghe mẹ kể chuyện và dạy bảo đã thoả mãn lắm rồi.

Đối với tôi, để Đình Nhi biết chuyện ly hôn của cha mẹ mà không làm tổn thương đến tâm lý và tình cảm của cháu, mới chỉ là "bước khởi đầu trên con đường vạn dặm". Cả một cuộc thử thách khác nghiệt đang chờ đợi tôi ở phía trước: Từ hôm nay, tôi sẽ phải nuôi dạy con gái một mình, làm như thế nào để dạy dỗ Đình Nhi trở thành một nhân tài cho đất nước trong hoàn cảnh hiện nay?

Có lẽ chưa ai trong số những nhà tiên phong trong sự nghiệp giáo dục từ sớm mà tôi biết gặp phải cảnh ngộ như tôi. Họ đều có một gia đình hạnh phúc và sung túc, hơn nữa, họ đều coi không khí tốt đẹp trong gia đình là điều kiện tất yếu để giáo dục con cái thành tài.

Nhưng tôi lại nghĩ, có đủ cha mẹ chưa chắc đã là điều kiện tất yếu tạo ra "không khí gia đình tốt đẹp", có khi lại là yếu tố bất lợi, nhất là khi người lớn cãi nhau, hay bất đồng quan điểm trong việc dạy dỗ con cái. Nói từ góc độ này, gia đình chỉ có cha hoặc mẹ cũng có cái hay của nó - không có mâu thuẫn trong phương pháp dạy con. Chỉ cần biết đề phòng những ảnh hưởng xấu mà việc ly hôn của bố mẹ có thể gây ra đối với sự trưởng thành của con cái, chỉ cần kiên trì thực hiện lý luận trong giáo dục từ sớm đối với Đình Nhi thì tôi hoàn toàn có thể dạy dỗ Đình Nhi trở thành một con người có đầy đủ những tố chất ưu tú, có nhân cách kiên toàn và có năng lực tạo ra một cuộc sống hạnh phúc.

Nói một cách cụ thể, bất lợi lớn nhất trong chuyện bố mẹ ly hôn là dễ dẫn đến sự khiếm khuyết về mặt tâm lý của con cái. Nếu do quá nuông chiều (hoặc trong lòng luôn oán giận) mà người lớn đối xử với trẻ trong một trạng thái tâm lý không bình thường (hoặc là nuông chiều, nhượng bộ, hoặc là luôn chửi rủa đánh đập, hoặc thả lỏng vì cho rằng trẻ chỉ là một gánh nặng...) Nếu vậy, thì có thể sẽ tạo ra những khiếm khuyết không thể bù đắp nổi trong tâm lý trẻ. Để tránh những bi kịch như vậy, tâm lý của người cha hoặc mẹ "nuôi con một mình" phải thật lành mạnh, phải cố gắng để con thấy được gia đình mình cũng chẳng khác gì so với những gia đình có cả cha lẫn mẹ, mình cũng bình thường như mọi đứa trẻ khác.

Nếu Đình Nhi là một bé trai, gia đình thiếu vắng người cha làm tấm gương bồi dưỡng phẩm chất của một người đàn ông thì sự việc sẽ khó khăn hơn nhiều. May mà Đình Nhi lại là một bé gái. Tôi tin rằng tôi có đủ khả năng làm tấm gương cho con. Tôi dự định sẽ đưa con đến nhà trẻ vào buổi sáng khi đi làm; Sẽ tận dụng khoảng thời gian từ lúc đón trẻ về đến lúc đi ngủ để phát triển trí tuệ và bồi dưỡng tính cách cho con. Sau khi con đã ngủ, tôi sẽ tranh thủ thời gian tự học theo chương trình đại học do Đài truyền hình hướng dẫn. Việc tự học này không chỉ phục vụ cho công tác biên tập của mình mà còn phục vụ cho việc giáo dục Đình Nhi. Tôi cần liên tục bổ sung kiến thức mới để tiếp tục dẫn dắt con gái, cùng con gái trưởng thành.

GHI ÂM CÁC CÂU CHUYỆN ĐỂ LÀM "PHẦN THƯỞNG" - MỘT VIỆC LÀM CÓ NHIỀU TÁC DỤNG

Về đến khu tập thể của Liên hiệp Hội Văn nghệ tỉnh đã vào cuối tháng 2 năm 1984. Sau khi dọn dẹp qua nhà cửa, tôi vội dẫn con đến gặp một người đồng nghiệp hỏi anh ta về việc đã tìm giúp nhà trẻ cho Đình Nhi hay chưa?

Anh ta bảo với tôi, đã liên hệ một nhà trẻ đạt tiêu chuẩn của Sở giáo dục - Nhà trẻ số 3 ở Thành Đô, hiệu trưởng và bí thư đều là người quen của anh ta. Họ đều nói rằng, cho Đình Nhi vào học ở lớp mẫu giáo bé của Nhà trẻ số 3 không có vấn đề gì. Chỉ có điều, không thể nhập học giữa năm, phải đợi tới lúc khai giảng năm học mới vào tháng 9.

Như vậy lại gặp khó khăn rồi! Lương của mình lúc đó là 70 đồng, cộng thêm 20 đồng phụ cấp nuôi Đình Nhi hàng tháng của cha cháu, chỉ đủ ăn và mua sách cho hai mẹ con, muốn may thêm một bộ quần

áo cũng khó, nói gì tới thuê bảo mẫu, tôi không thể nghỉ không lương nửa năm để ở nhà trông nom Đình Nhi, chỉ còn cách đem theo con đến tòa soạn. Cũng may, đúng lúc đó, lãnh đạo cơ quan sắp xếp cho tôi nghỉ hai tháng để tham dự lớp "cảm tình Đảng". Thế là hàng ngày, Đình Nhi theo tôi đến lớp.

Tổng biên tập lúc đó là thầy Lý Lũy, một người lãnh đạo rất tốt, sống có tình người. Để tạo điều kiện giúp tôi cho Đình Nhi ngủ trưa đủ giấc, thầy bố trí các cuộc họp buổi chiều tại phòng khách nhà tôi. Như vậy Đình Nhi có thể ngủ một mạch đến 3 giờ chiều. Sau khi ngủ dậy vẫn có thể uống nước hoặc ăn hoa quả. Ngoài ra, Đình Nhi còn có thể đeo tai nghe nghe các câu chuyện được ghi âm vào máy cát-xét - thời đó, ở phòng làm việc còn chưa có ổ cắm điện.

Cuộc sống của Đình Nhi lúc đó thật khổ sở, nhưng chưa bao giờ cháu quấy rầy tôi trong những giờ học. Có lẽ, vì tôi thường xuyên quan tâm, không để Đình Nhi cảm thấy "bị trống trải trong cuộc sống tinh thần". Tôi luôn tạo cho Đình Nhi những việc có thể làm, chứ không phải "thích gì làm nấy", hoặc quấy rối, làm nũng mẹ trong các buổi họp, hoặc lang thang nghịch ngợm ngoài sân. Hàng sáng, tôi đều đem theo rất nhiều truyện tranh và các đồ dùng để vẽ tới phòng học. Lúc thì bảo Đình Nhi đọc sách, lúc thì bảo cháu tập vẽ, cũng có lúc bảo Đình Nhi ra đếm hoa, tìm kiến,... ở vườn hoa nhỏ. Mọi người thấy vậy ai cũng khen cháu "biết vâng lời và ngoan ngoãn". Kì thực, chỉ cần trẻ cảm thấy không nhàm chán thì đều sẽ ngoan ngoãn giống Đình Nhi.

Đình Nhi ngoan ngoãn như vậy, có lẽ còn vì "chính sách khen thưởng" kịp thời của tôi. Từ khi trở lại Thành Đô, tôi luôn lấy những thứ mà Đình Nhi yêu thích nhất làm phần thưởng cho cháu. Cứ mỗi lần cháu làm một việc tốt đều được thưởng. Trong thời gian "cảm tình Đảng", tôi đã ra điều kiện cho Đình Nhi: "Nếu con chơi ngoan trong những lúc mẹ đang họp, tối về mẹ sẽ đọc truyện và ghi âm lại cho con nghe". Để có "phần thưởng nghe kể chuyện", Đình Nhi đã bắt đầu biết tự kiểm soát bản thân.

Khi màn đêm buông xuống, là giờ phút hạnh phúc nhất của Đình Nhi. Tối nào cũng vậy, tôi đều ôm cháu vào lòng, đọc cho cháu nghe một vài cuốn truyện tranh, vừa đọc, vừa ghi âm - những cuốn băng kể chuyện mà Đình Nhi thường nghe đều do tôi kể và ghi lại. Trong khi ghi âm, mỗi lần gặp một từ mới mà Đình Nhi chưa biết, tôi đều dừng lại giảng giải cho cháu hiểu, mỗi lần kể xong một câu

chuyện tôi đều hướng dẫn cháu kể lại vắn tắt câu chuyện đó. Chiều hôm sau, cho Đình Nhi vừa nghe băng vừa lật sách xem tranh.

Làm như vậy sẽ có năm mục đích. Một là để cho Đình Nhi có thể hiểu được câu chuyện qua tranh trước khi biết chữ. Hai là tiết kiệm được thời gian của người lớn, chỉ cần kể một lần, sau đó Đình Nhi sẽ tự bật lên nghe lại. Ba là để bồi dưỡng ngữ điệu truyền cảm cho Đình Nhi, trong quá trình nghe đi nghe lại nhiều lần, Đình Nhi sẽ hiểu được chỗ nào cần lên cao hoặc hạ giọng, nhanh chóng nâng cao khả năng đọc sách. Bốn là tăng cường vốn từ vựng cho Đình Nhi, những từ ngữ, những mẫu câu được nghe nhiều lần, tự khắc sẽ đọng lại trong trí nhớ, rất có lợi cho Đình Nhi trong việc nắm vững cách thức biểu đạt chính xác và chuẩn mực. Năm là bồi dưỡng tình cảm đạo đức cao thượng cho Đình Nhi, nguyên tác chọn chuyện để ghi âm của mình phần lớn đều là chọn những câu chuyện nổi tiếng, những tình cảm và tư tưởng cao đẹp của nhân loại sẽ ngấm dần vào tâm hồn Đình Nhi, để rồi tạo nên một tâm hồn cao đẹp và phong phú.

Ngoài năm mục đích nói trên, bằng cách nghe kể chuyện qua băng, tôi còn muốn cho Đình Nhi nhanh chóng học được tiếng phổ thông chuẩn. Bởi lẽ ở với bà ngoại, Đình Nhi phát âm rất lạ - một nửa giọng Hà Nam, một nửa là giọng Hồ Bắc, cộng thêm một chút tiếng phổ thông không được chuẩn lắm. Rồi Hồ Bắc, tôi lập tức chỉnh lại cách phát âm cho Đình Nhi, yêu cầu cháu phải nói với tôi bằng tiếng phổ thông. Tôi cho rằng, sớm dạy tiếng phổ thông cho những đứa trẻ ở các vùng địa phương là một việc rất quan trọng. Bởi lẽ, được nghe và học tiếng phổ thông ngay từ nhỏ sẽ có lợi rất nhiều cho việc học chữ và đọc sách sau này. Nếu học tiếng phổ thông quá muộn, trẻ sẽ không chịu nói vì cho rằng "đó không phải là thứ ngôn ngữ của mình"; mà dù có nói thì cũng khó mà lưu loát. Điều đó không chỉ ảnh hưởng đến việc đọc sách thời kỳ đầu của trẻ, mà còn làm chậm quá trình triển ngôn ngữ sách vở thành ngôn ngữ tư duy, không hề có lợi cho sự phát triển trí tuệ của trẻ.

Tôi chọn cách tự mình ghi âm các câu chuyện, không phải vì thời đó chưa có bán các loại băng ghi lời kể chuyện, quan trọng hơn là, xét về tâm lý học, giọng nói của mẹ bao giờ cũng thân thiết hơn, cũng thu hút sự chú ý của trẻ hơn là giọng nói xa lạ trong băng. Một chuyên gia về tâm lý học trẻ nhỏ người Mỹ, ông Alan C. Shapiro cho rằng, kể chuyện là phương thức tốt nhất để phát triển tư duy của trẻ. Bởi lẽ trẻ sẽ không cảm thấy nhàm chán khi nghe và đọc đi đọc lại, sự tham gia của bạn sẽ mang lại sức hấp dẫn không gì bằng. Để những câu

chuyện ngày càng có sức hấp dẫn hơn đối với Đình Nhi, tôi đã cố gắng kể thật diễn cảm. Cứ đến đoạn đối thoại giữa các nhân vật, tôi cố bắt chước sao cho đúng với giọng điệu của nhân vật, lúc trầm, lúc bổng, lúc khàn, lúc đục, lúc lại thanh thoát. Về tốc độ, tôi cố gắng không nhanh cũng không chậm, nhanh quá, trẻ sẽ phản ứng không kịp, khi nghe không hiểu thì sẽ mất hết hứng thú; Chậm quá, các khái niệm từ ngữ sẽ rời rạc, không chỉ khiến trẻ chẳng hiểu nội dung câu chuyện, mà còn ảnh hưởng đến tốc độ tư duy của trẻ.

Thời gian đó, tôi đã ghi âm lại cho con hàng loạt những câu chuyện rất hay, có truyện tranh, có cả truyện chữ; Có cả các bộ truyện như: "Chuyện đồng thoại về thế giới muôn màu", "Cuộc chu du trong thế giới côn trùng", "Ngàn lẻ một đêm", "Chiếc hòm đá của Công"... cũng có những truyện một tập như: "Thần Bút Mã Lương", "Chú mèo đeo chuông", "Hồ thiên nga", "Người con gái của biển cả", "Chuyện kỳ lạ về một ông vua nhỏ",... Những cuốn sách và những câu chuyện ấy giống như một kho báu vô cùng quý giá, mà bên trong chứa đầy của cải tinh thần không bao giờ cạn kiệt. Trước khi Đình Nhi biết đọc, biết viết cháu đã được nghe đi nghe lại những câu chuyện này, từ đó đã hấp thụ được nguồn dinh dưỡng tinh thần quý giá.

Các nhà giáo dục trẻ nhỏ thường nói, nghe và đọc nhiều những câu chuyện có nội dung hấp dẫn, phong phú, ngôn ngữ chuẩn mực và trong sáng sẽ nhanh chóng nâng cao khả năng sử dụng ngôn ngữ của trẻ. Đó chính là "sự thu hoạch" đầu tiên sau khi Đình Nhi nghe kể chuyện. Thông thường những câu chuyện vừa được ghi âm tối hôm trước, đến ngày hôm sau, Đình Nhi đã biết vận dụng những từ ngữ và mẫu câu trong câu chuyện ấy. Tôi còn nhớ sau khi nghe câu chuyện "Người con gái của biển cả", hôm sau lúc bước lên thang gác, Đình Nhi nói: "Con sẽ bước nhẹ nhàng như bong bóng nước". Ngày sinh nhật Đình Nhi tròn 3 tuổi, cháu đã biết kết hợp tình tiết của nhiều câu chuyện để kể thành một câu chuyện dài tới hơn 800 chữ, mà giọng kể rất diễn cảm.

NHỮNG NGÀY CHỦ NHẬT VUI VẺ, HỌC THÊM NHIỀU ĐIỀU TỪ NHỮNG CUỘC ĐI CHƠI

Tuy ban ngày vẫn ngoan ngoãn, tối về lại được nghe mẹ kể chuyện, thế nhưng ngày nào cũng phải theo mẹ đến cơ quan học "cảm tình Đảng", quả là vô cùng nhàm chán đối với một đứa trẻ 3 tuổi. Sau

6 ngày học triền miên, sáng sớm ngày chủ nhật, vừa mở mắt, Đình Nhi đã nũng nịu nói với mẹ: "Mẹ ơi, hôm nay chúng ta đừng đi học "cảm tình Đảng" nữa nhé". Tôi nói: "Ừ, mấy hôm vừa rồi đi học với mẹ, con đã rất ngoan, hôm nay mẹ sẽ thưởng cho con, mẹ sẽ cho con đi chơi ngoại ô thành phố". Đình Nhi mừng lắm, vùng dậy nhanh hơn hẳn mọi ngày.

Ăn sáng xong, Đình Nhi tắt bật cùng tôi chuẩn bị đồ đạc cho chuyến đi chơi xa, đồ ăn thức uống và cả mấy quyển truyện tranh nữa, rồi ngoan ngoãn để tôi bế lên đặt vào chiếc ghế mây nhỏ được buộc phía sau xe đạp của tôi. Thời đó người ta chưa sản xuất ra những chiếc ghế nhựa hoặc ghế mây chuyên dùng cho trẻ, để phòng Đình Nhi ngủ gật, tôi đã dùng phương pháp thủ công cắt ngắn chân ghế mây, buộc thật chặt vào gacbaga, sau khi đặt Đình Nhi vào đó, tôi lại lấy dây vải quấn chặt con vào ghế.

Đình Nhi biết rằng, mẹ làm như vậy là vì sự an toàn của mình. Để Đình Nhi ngay từ nhỏ có được khái niệm về an toàn, tôi thường giảng giải cho cháu nghe những việc làm của mình để đảm bảo an toàn bất cứ lúc nào bất cứ nơi đâu. Chẳng hạn: Khi sang đường tại sao phải nhìn bên trái trước, rồi nhìn bên phải sau, và phải đi trong vạch sang đường? Qua ngã tư tại sao phải nhớ "dèn đỏ dừng lại, dèn xanh đi tiếp, dèn vàng chờ một lát". Đến cửa hàng cơm bình dân tại sao lại phải tự đi lấy bát đũa? Trẻ con tại sao lại không được đi theo người lạ?... Tôi cho rằng, giáo dục an toàn phải được đặt lên hàng đầu đối với trẻ sống ở thành phố. Chỉ có đảm bảo cho trẻ an toàn, khỏe mạnh thì mới có thể nói đến chuyện giáo dục những điều khác.

Bạn đừng hi vọng chỉ cần nói với trẻ một lần về tính an toàn thì trẻ đã hiểu, bạn phải nói đi nói lại nhiều lần về sự an toàn trong những tình huống cần thiết. Trên đường ra ngoại ô, chúng tôi phải đi qua một ngã tư lớn nhất của thành phố, năm 1984, sở Công an Thành Đô, cứ hàng tháng lại dán ở đây một bảng thông báo về số lượng người chết và bị thương do tai nạn giao thông. Khi đi qua bảng thông báo này, tôi cố tình dừng lại, đọc kỹ bảng thông báo cho Đình Nhi nghe, tôi còn nói với cháu: "Những người mẹ có con bị chết vì tai nạn sẽ đau khổ biết nhường nào và những con người tàn tật kia sẽ sống ra sao?". Cuối cùng tôi và Đình Nhi cùng cầu mong: Những bi kịch đó đừng bao giờ đến với chúng tôi và những người thân của chúng tôi. (Sau này mỗi khi có dịp đi qua ngã tư đó, Đình Nhi lại nhắc tôi hãy chú ý đọc bảng thông báo kia, tôi lại thốt lên những lời thương xót và cầu nguyện để khắc sâu ấn tượng cho con. Cách làm

này đã khiến Đình Nhi hình thành thói quen tốt "tự giác chú ý an toàn", "bất kể làm việc gì, an toàn vẫn là số một", đó vẫn luôn là ý thức chung của cả hai mẹ con chúng tôi bao năm qua).

Khi đi qua ngã tư đó rồi, Đình Nhi hỏi tôi: "Ở Thành Đô sao lại có nhiều tai nạn xe cộ vậy mẹ? Có nhiều người không sợ tai nạn hay sao?" Tôi nói với Đình Nhi, tai nạn xe cộ ai mà chẳng sợ, cũng giống như ai cũng sợ bệnh ung thư, thế nhưng có rất nhiều người luôn có tâm lý cầu may, thường "tự lừa mình dối người" cho rằng "tai nạn đó sẽ không rơi vào tôi". Thế là dù ai cũng thích được khỏe mạnh và an toàn, song vẫn có người không may trở thành vật hy sinh của tai nạn giao thông, phạm tội và bệnh tật.

Trong những lời nói trên có một số từ Đình Nhi không hiểu như "tâm lý cầu may, tự lừa mình dối người, phạm tội, vật hy sinh", cũng giống như khi đọc truyện cho con nghe, tôi vẫn dừng lại giải thích cho con, không bỏ qua, không né tránh. Chắc bạn sẽ nói rằng: "Cháu còn bé như vậy, những từ ngữ khó thế kia, có giải thích cháu cũng không hiểu, không nhớ được, vậy thì giải thích có tác dụng gì?" Thực ra, Đình Nhi có nhớ được hay không, điều đó không quan trọng, điều cốt yếu là "bạn đang chọn cách giải quyết những vấn đề khúc mắc". Bản thân việc giải thích từ mới của bạn chính là đang dạy con thái độ và phương pháp học tập. Nếu người lớn né tránh không giải thích những khúc mắc, nghi ngờ khi truyền thụ tri thức cho trẻ, thì trẻ sẽ hình thành thói quen xấu "không cần hiểu sâu", sau này trong học tập, chắc chắn sẽ bỏ sót nhiều kiến thức.

Để Đình Nhi hình thành thói quen tốt "không hiểu hỏi ngay", tôi luyện cho Đình Nhi hễ gặp từ mới là phải làm cho rõ, hơn nữa mỗi khi gặp thứ gì lạ hoặc một sự việc gì chưa rõ ràng cũng phải giảng giải để cháu hiểu ngay. Làm như vậy sẽ tạo cho cháu một thói quen "những điều nhìn thấy phải hiểu rõ". Nếu gặp một sự việc gì mà tôi chưa rõ lắm tôi sẽ nói với Đình Nhi: "Để mẹ hỏi lại xem, hoặc là để mẹ tra lại trong sách vở". Những lúc ấy Đình Nhi thường nói với tôi: "Con sẽ nhớ nhắc mẹ đấy".

Đưa Đình Nhi đến ngoại ô, tôi liền gửi xe đạp, chuyển sang đi xe buýt. Chúng tôi có thể đi đến tận các vùng ngoại ô ở xa mà không bị mệt. Khi trở về Đình Nhi có mệt thì cũng không phải đi bộ, xuống xe buýt thì có thể ngủ gật trên "chiếc xe chuyên dụng" của mình.

Xe buýt chạy chừng mười lăm phút thì đến một vùng nông thôn ngoại thành, những thửa mạ non, những luống cải ra hoa vàng rực,

một bầu không khí trong lành thơm mát đang chờ đợi chúng tôi. Xuống xe, chúng tôi rẽ xuống một con đường nhỏ cạnh dòng sông. Tôi để Đình Nhi tự do chạy nhảy dọc triền đê. Nhìn thấy những bông hoa dại giữa bãi cỏ xanh, Đình Nhi sung sướng chạy lại, hái lấy hái để. Chả mấy chốc cháu đã ôm về một bó hoa lớn đủ màu sắc.

Tôi bắt đầu bài học bằng câu hỏi: "Con có biết tên các loài hoa này là gì không?" Có những loài hoa Đình Nhi đã thấy trong sách vở liền nhận ra ngay, có những loài hoa chưa gặp lần nào nên cháu liền nhờ tôi chỉ bảo. Tôi gọi tên từng loài hoa, sau đó chỉ ra sự khác biệt về màu sắc và hình dáng của các loại hoa đó. Khi nói về hình dáng của hoa, tôi giảng luôn cho Đình Nhi biết cấu tạo mỗi bông hoa, đâu là đài hoa, cánh hoa, đâu là nhụy đực, nhụy cái. Đình Nhi đã hiểu được và nói lại cho tôi nghe. Khi dạy Đình Nhi về hoa tử vân anh, tiện thể tôi nói về "phân chuồng" và "phân hóa học". Chỉ cho Đình Nhi thấy những người dân đang bón phân ở trên ruộng. Đình Nhi bỗng bật mũi kêu lên: "Thối quá!" Tôi giảng luôn cho Đình Nhi câu ngạn ngữ: "Không có mùi phân thối, sao có bát cơm thơm".

Đối với Đình Nhi, ngày chủ nhật đó thực sự là ngày thú vị nhất, cháu cũng đã học được nhiều điều mới lạ nhất. Bởi lẽ, "động lực học tập" của trẻ ở giai đoạn mẫu giáo không phải là lý tưởng cao cả, ý chí kiên cường, niềm say mê hoặc áp lực tình thế; muốn phát triển trí tuệ cho trẻ, phải dựa vào chính sự hiếu kỳ và tâm lý hứng thú của trẻ. Sau đó, chủ nhật nào tôi cũng dẫn Đình Nhi đi chơi, tôi đã dạy Đình Nhi nhiều điều mới lạ trong những chuyến đi chơi đó. Nhiều gia đình cũng thường xuyên cho con đến công viên chơi, nhưng ít người quan tâm đến việc hướng dẫn con hiểu biết thiên nhiên và yêu quý thiên nhiên. Ngoài việc chạy nhảy vui chơi, hít thở không khí trong lành, con cái họ chẳng tiếp thu thêm kiến thức gì, chơi suốt một ngày, về nhà chỉ nói được một câu: "Hôm nay, con cùng bạn X đến công viên chơi". Quả là đáng tiếc biết bao!

LỰA CHỌN NHÀ TRẺ TỐT, TỪ CHỐI TRƯỜNG NỘI TRÚ

Hàng ngày phải mang theo Đình Nhi đến cơ quan làm việc, thật vô cùng bận rộn. Sáng sớm, khi chuông đồng hồ báo thức vang lên, là bắt đầu một trận chiến, cho đến khi Đình Nhi lên giường ngủ mới tạm coi là kết thúc. Lúc đó tôi mới có thời gian dồn tâm sức vào việc học.

Tiểu Viên, cô bạn hàng xóm, thấy cảnh ngộ của tôi quá vất vả, đã chủ động nhờ cô giáo chủ nhiệm lớp con gái chị (cô giáo dạy lớp

mẫu giáo nhỏ của một trường nội trú), nể tình cho Đình Nhi vào lớp học của cô buổi ban ngày. Tôi đang mừng vì từ nay "đã được giải phóng" vào ban ngày, thì không ngờ, khoảng gần trưa ngày thứ ba, Đình Nhi gào khóc nằng nặc đòi về nhà. Cô giáo sợ lãnh đạo nhà trẻ phát hiện ra, vội vã bảo Tiểu Viên mang cháu về. Tôi thấy rất lạ, xưa nay Đình Nhi rất thích đi nhà trẻ, thích đến nỗi đã có lần "đắc tội" với người hàng xóm. Lần ấy, Đình Nhi còn đang ở nhà bà ngoại, cháu đã nói rất ngây thơ với ông hàng xóm thế này: "Ông Đình ơi, cháu không thích ông đâu, cháu chỉ thích cô giáo ở nhà trẻ thôi?"

Tôi nhờ Tiểu Viên xin lỗi cô giáo giúp, đồng thời nhắc nhở Đình Nhi không nên làm thế. Cháu thẳng thắn nói: "Ở nhà trẻ, cô giáo không dạy hát, không dạy múa, không kể chuyện gì, ngay cả đồ chơi cô cũng không cho chơi, con không đi nhà trẻ ấy đâu!" Tiểu Viên nói: "Lớp mẫu giáo nhỏ là phải như thế chứ!". Tiểu Viên nhiệt tình khuyên tôi nên nhờ Hội văn nghệ liên hệ cho Đình Nhi được chính thức vào nhà trẻ đó. Phòng Tổ chức của Hội văn nghệ cũng đồng ý cho tôi một chỉ tiêu được cho con vào nhà trẻ nội trú, họ đang chờ tôi trả lời.

Thái độ khác thường của Đình Nhi khiến tôi nhận ra rằng, nhà trẻ đó chỉ là loại nhà trẻ kiểu cũ, "đơn thuần là làm bảo mẫu và trông chừng trẻ". Trẻ ở đó chẳng được học cái gì. Nó không giống như nhà trẻ số 3 mà một đồng nghiệp của tôi đã giới thiệu. Ở đó họ thực hiện một chế độ giáo dục đổi mới, các loại đồ chơi nhằm phát triển trí lực của trẻ được bày sẵn trên bàn, cháu nào thích chơi thứ gì thì tùy ý chọn lựa, chỉ có điều chơi xong phải xếp lại đúng vị trí.

Tôi cũng đã một vài lần đưa Đình Nhi đến nhà trẻ số 3 đó tham quan, cháu rất thích. Song muốn vào được nhà trẻ đó còn phải chờ đợi thêm mấy tháng nữa. Chờ được nhà trẻ ưng ý rồi, dù có chờ thêm ba năm nữa tôi vẫn cứ chờ.

Còn có nên gửi con vào trường nội trú hay không, dù tôi biết rằng có được chỉ tiêu vào đó thật không dễ, cũng biết rằng gửi được con vào đây thì có thể được "giải phóng", song tôi vẫn từ chối ý tốt của mọi người.

Tôi nghĩ rằng, đừng nói đến các nhà trẻ "không coi trọng phát triển trí lực của trẻ", mà ngay cả các nhà trẻ rất coi trọng điều đó thì tôi cũng không bao giờ có ý định gửi con vào nhà trẻ nội trú. Bởi lẽ, trẻ con dưới 6 tuổi rất cần sự giáo dục đặc biệt của gia đình. Chúng dễ phân tán sự chú ý, tâm tư không ổn định, ý chí rất mỏng manh,

không thích hợp trong môi trường giáo dục tập thể. Chúng không thể tách rời sự gắn gũi âu yếm của cha mẹ, chúng rất cần tình cảm gia đình. Chúng không thể thiếu sự giáo dục của bố mẹ ở những phương diện quan trọng như bất chúc lời nói, phát triển hành động, hình thành tính cách,... Nếu hàng ngày không nhận được sự giáo dục của gia đình, sẽ làm mất đi môi trường và động lực chủ yếu để thúc đẩy sự phát triển cả tâm, sinh lý của trẻ. Để Đình Nhi hàng ngày được thưởng thức "món ăn tinh thần" của gia đình, tôi quyết định không gửi Đình Nhi vào nhà trẻ nội trú.

Như vậy, Đình Nhi chỉ còn cách ngày ngày tiếp tục theo mẹ tới cơ quan.

Ít lâu sau tôi đọc được hai mẫu tin quan trọng trên báo. Một là, nhà hát kịch Thượng Hải có chiêu sinh một lớp chuyên tu về lý luận hý kịch, tháng 5 này sẽ tổ chức thi, thời gian học 2 năm, chủ nhiệm lớp là ông Dư Thu Vũ. Tin thứ hai: Có một phụ nữ chờ việc ở Thành Đô, đã lập một nhà trẻ tư nhân, cách nhà tôi chỉ hai bến xe buýt. Tôi rất mừng, ăn trưa xong vội tới nhà trẻ đó xem sao. Điều kiện ở đó tuy còn thô sơ, cô giáo cũng chính là bà chủ đó, thế nhưng gần 10 đứa trẻ đang chơi đùa rất vui vẻ, học phí cũng không đắt lắm. Và điều quan trọng hơn là, ngay ngày mai có thể cho con nhập học. Thế là tôi liền nộp học phí cho Đình Nhi. Về đến cơ quan tôi vội vàng tìm gặp Tổng biên tập Lý Lũy, hi vọng lãnh đạo tạo điều kiện cho tôi có thời gian ôn luyện để thi vào lớp chuyên tu của thầy Dư Thu Vũ.

Tổng biên tập Lý Lũy là một người luôn coi trọng việc bồi dưỡng thế hệ trẻ, ông không chỉ đồng ý để Ban biên tập chi trả học phí cho tôi, mà còn báo cáo với lãnh đạo Ban văn nghệ phê chuẩn kế hoạch học tập của tôi. Tôi đã không phụ công lao của đồng nghiệp, trong cuộc đua tranh kịch liệt giữa các cán bộ chuyên ngành trong toàn bộ, tôi đã hoàn thành tốt các bài thi (thi văn hóa, thi chuyên môn và thi năng khiếu). Tôi tự cảm thấy cũng không đến nỗi nào. Ngoài ra, tôi còn làm việc với Nhà hát kịch Thượng Hải và Xưởng phim Thượng Hải, chuẩn bị một số đề tài cho Ban biên tập chúng tôi, sau đó mới đi tàu về Thành Đô đợi kết quả.

Trong thời gian lên Thượng Hải dự thi, tôi gửi Đình Nhi tại nhà trẻ tư nhân mà tôi vừa kể trên. Để Đình Nhi được quan tâm chăm sóc tốt hơn trong 20 ngày tôi xa nhà lên Thượng Hải, tôi đã nộp lệ phí bằng cả tháng, vợ chồng bà chủ động viên tôi cứ yên tâm. Nhưng khi trở về đến đón Đình Nhi, tôi thấy cháu gầy rộc, không còn nhận ra cháu nữa. Chiếc khăn mặt mới tinh giờ bẩn thỉu như giặt lau nhà.

Mặc dù tôi cũng đã lường trước những sự việc như vậy sẽ xảy ra, nhưng khi thấy Đình Nhi cúi nhặt chiếc bánh bao dưới nền nhà cho vào miệng và nhất là khi tắm cho cháu, thấy xương cốt lồi ra, tôi thương cháu quá, ruột gan như bị cắt từng khúc.

Đến nay tôi vẫn chưa hiểu nổi trong 20 ngày xa mẹ, cháu đã bị đầy đoạ như thế nào, tôi không muốn trực tiếp hỏi cái người đã xử tệ với cháu, cũng không bao giờ có ý định quay lại cái nhà trẻ kinh khủng đó một lần nữa. Trong cuốn "Nhật ký dạy con", tôi đã viết thế này: (bây giờ tôi mới có dịp viết tiếp nhật ký cho con kể từ ngày trở về từ Hồ Bắc):

... Sau 20 ngày xa cách, trí nhớ của Đình Nhi giảm sút đáng kể, hầu như cháu không còn nhớ gì về bà ngoại và cậu nữa, những bài thơ Đường trước đây cháu thuộc lòng nay gần như quên hết. Những thói quen tốt đẹp (như thói quen giữ vệ sinh, thói quen ăn uống) mà tôi dày công rèn giũa đều không còn. Tính cách cũng có nhiều thay đổi, không còn ngây thơ hoạt bát như trước đây; bụng dạ hẹp hòi, đa nghi. Giờ đây cháu hay chấp nhặt, cáu bẳn, hay gào khóc, cháu khát khao được âu yếm nuông chiều. Khuôn mặt gầy tóp, những nốt muỗi đốt hằn đỏ từng mảng. Tôi đã mất nhiều công sức để uốn nắn lại tính cách và thói quen của cháu, cốt sao cho tâm hồn và thể xác của cháu được lành mạnh như trước đây. Cuối cùng, tôi quyết định thuê một cô giúp việc chăm sóc con, một tháng sau, Đình Nhi mới tạm trở lại bình thường. Lúc bấy giờ tôi luôn lo sợ rằng, những gì xảy ra trong 20 ngày qua sẽ để lại ảnh hưởng không tốt cho cháu sau này, tôi luôn để tâm theo dõi. Giờ đây (2 tháng đã trôi qua), có vẻ như hậu quả không có gì ghê gớm lắm.

Thời gian đó, mỗi tháng cha mẹ tôi cố dành dụm 10 đồng để giúp tôi một nửa tiền công thuê người trông nom cháu. Khoản trợ cấp đó kéo dài cho đến lúc Đình Nhi chính thức được nhận vào Nhà trẻ số 3.

BỎ LỠ CƠ HỘI HỌC THẦY DƯ THU VŨ, HỐI TIẾC VÔ CÙNG

Tháng 7 năm 1984, tôi được nhận vào học lớp chuyên tu về lý luận của Nhà hát kịch Thượng Hải với điểm thi cao nhất, hơn nữa lại là phụ nữ duy nhất trong số 40 người may mắn trúng tuyển. Tay cầm tờ giấy gọi nhập học tôi vừa mừng vừa lo: Mừng vì tôi đã thi đậu vào một trường đại học nổi tiếng với chuyên ngành tôi yêu thích. Tôi sẽ được theo học thầy Dư Thu Vũ - người mà tôi hằng ngưỡng mộ. Khi đó thầy Dư Thu Vũ cũng chưa nổi tiếng lắm, nhưng tôi yêu quý thầy

qua những tác phẩm chuyên luận về hý kịch, thầy đã có cách nhìn độc đáo, tư duy mới mẻ. Còn lo vì, nếu tôi đi học ở Thượng Hải, thì Đình Nhi sẽ ra sao?

Trong thời gian thi ở Thượng Hải, tôi đã từng dò hỏi những nhà trẻ ở gần nhà hát kịch, với hoàn cảnh như Đình Nhi, cháu sẽ không thể được nhận vào bất kỳ một nhà trẻ nào ở Thượng Hải. Tôi cũng thăm dò về học phí gửi trẻ, dù là nhà trẻ loại xoàng, mỗi tháng ít nhất cũng mất 60 đồng. Có nghĩa là sau khi nộp tiền học cho cháu, thì toàn bộ thu nhập của mình trong tháng chỉ còn lại 10 đồng. Mặc dù cơ quan đã trả toàn bộ tiền học phí cho tôi, song với 10 đồng bạc lo chi phí cho cả tháng, tôi làm sao sống nổi.

Trong lúc khó khăn như vậy, mẹ tôi lại nảy ý muốn giúp tôi, mẹ bảo, cứ để Đình Nhi lại theo mẹ về Hồ Bắc. Thế nhưng, lần này tôi không thể tiếp nhận lòng tốt đó của mẹ. Bởi lẽ, em dâu sắp sinh cháu, nếu lúc này tôi lại đẩy Đình Nhi cho mẹ, để mẹ cùng một lúc chăm sóc cả hai đứa trẻ, chẳng phải sẽ làm giảm "tuổi thọ" của mẹ sao? Tôi không thể ích kỷ như vậy được!

Nếu gửi con ở lại Thành Đô, để tôi được rảnh rang đi Thượng Hải học, đó cũng là một sự chọn lựa ích kỷ. Trong 20 ngày tôi học thi ở Thượng Hải, Đình Nhi đã khổ sở như thế nào trong cái nhà trẻ tư nhân đó, khó khăn lắm mới giải quyết được hậu quả tồi tệ này. Tôi thật không dám đi theo vết xe đổ.

Thế thì đành bỏ phí cơ hội hiếm hoi được lên Thượng Hải học sao? Tôi không muốn điều đó, đành tìm đến cha để của Đình Nhi, hy vọng cháu sẽ sống với cha để 2 năm. Nhưng anh ấy có những khó khăn riêng, Đình Nhi không thể ở đó được. Thật là hết cách. Tôi đành phải viết thư cho thầy Dư Thu Vũ nói rõ hoàn cảnh của mình, xin ý kiến của thầy, cho phép tôi được tự học ở Thành Đô, đến kỳ thi tôi sẽ đến tham dự đầy đủ. Thật không ngờ thầy Dư đã thuyết phục được Ban lãnh đạo nhà hát chấp nhận lời đề nghị đó của tôi. Thế nhưng, càng nghĩ tôi càng thấy không ổn, học một lớp lý luận chuyên ngành như vậy theo phương thức hàm thụ thật là khó, chỉ bằng cứ ở lại Thành Đô tiếp tục tự học chương trình đại học, như vậy sau này vẫn có cơ hội được nghỉ công tác theo học lớp chuyên tu của một trường khác.

Như vậy, tôi đã mất một dịp may hiếm có được theo học thầy Dư. Chừng nửa năm sau, thầy Dư có dịp đi qua Thành Đô, rất muốn gặp tôi, thầy đã nhờ một nhà viết kịch nữ nhắn cho tôi biết, thế nhưng

không hiểu vì sao bà ấy lại quên. Hai năm sau, thầy Dư Thu Vũ lại viết thư cho tôi, khuyên tôi nên thi nghiên cứu sinh do thầy hướng dẫn, tôi tự biết rằng, tôi sẽ không thể nào vượt qua được môn Anh văn. Vì vậy, tôi đã viết thư "xin lỗi" thầy.

Cũng thật lạ, tình cảnh "hữu duyên vô phận" giữa tôi và thầy Dư ấy cũng lại xảy ra trong câu chuyện giữa cha tôi và thầy Dư - vài năm sau đó, tôi vô cùng kinh ngạc gặp lại bóng dáng của cha tôi trong lời "tái bút" viết sau quyển "Bước đường chìm nổi của nhiều nền văn hóa" của thầy Dư. Hồi đó, tiếng tăm của thầy đã vang khắp cả nước, bạn bè trong và ngoài nước đều đánh giá cao tác phẩm của thầy. Trong lời "tái bút" của cuốn sách nổi tiếng ấy, thầy đã viết: *"Trong tất cả những lời bình luận, tôi thấy, nghiêm túc và có ý kiến độc đáo hơn cả chính là bài đánh giá của năm nhà giáo thuộc khoa Trung văn Trường Đại học Ngạc Tây, bài viết này đã được đăng trong mục Bàn về cuốn sách "Bước đường chìm nổi của nhiều nền văn hóa" trên tờ báo của nhà trường. Tôi rất ngạc nhiên trước những suy nghĩ sâu sắc và độc đáo của Trường Đại học Ngạc Tây về lịch sử văn hóa Trung Hoa và nghệ thuật văn xuôi đương đại".* Thầy Dư Thu Vũ đương nhiên không thể biết được rằng, trong những nhà bình luận đó có cha tôi và chuyên mục bàn về cuốn sách của thầy trong tờ báo của nhà trường do chính cha tôi đề xướng. Tuy rằng, mục đích chính của cha tôi lúc đó chỉ là kích thích hứng thú của sinh viên trong việc viết lách, thế nhưng, tác phẩm "Bước đường chìm nổi của nhiều nền văn hóa" đã để lại ấn tượng sâu sắc trong lòng cha tôi, ông cảm thấy mình như "sông sâu núi thẳm gặp tri âm". Thầy Dư Thu Vũ còn viết: *"Sau này, tôi tìm đến tận Vũ Hán để tìm hiểu về trường này, được biết rằng, Trường Đại học đó ẩn mình trong một vùng xa xôi hẻo lánh của tỉnh... Tôi hỏi có thể đi máy bay đến đó được không và được trả lời rằng: Đi máy bay cũng phải mất khá nhiều thời gian, mà phải đi bằng máy bay nhỏ, có khi gần tới nơi lại phải quay về vì sương mù ở đây dày đặc, núi non lại hiểm trở. Tôi chưa biết câu trả lời ấy có chính xác hay không (chắc là không), nhưng tôi lại thầm nghĩ rằng, trên dải đất Trung Quốc mệnh mông này, những nơi còn ẩn chứa các nhân tài - những "ngọc hổ tàng long" chắc là không ít".*

Khi tôi đọc được đoạn "tái bút" trên, thì cha tôi đã không còn ở cõi đời này. Cảnh ngộ "có duyên biết nhau mà không có duyên gặp mặt" đều xảy ra với cả hai cha con tôi. Có lẽ là định mệnh!

Bỏ lỡ cơ hội theo học thầy Dư Thu Vũ, có thể nói đây là sự hy sinh lớn nhất của tôi vì Đình Nhi và cũng là sự nuối tiếc lớn nhất

trong đời tôi. Suốt mười mấy năm nay, cứ nghĩ tới chuyện này, trong tôi lại dâng lên nỗi buồn khó tả, đôi lúc tôi đành than thân trách phận. Cũng may mà việc nuôi dạy Đình Nhi rất có hiệu quả, sự hy sinh của tôi đã được đền bù thỏa đáng.

Nghiêm túc mà nói, hành động hi sinh vì Đình Nhi của tôi vẫn chỉ dừng lại ở phạm trù "tình thương máu mủ". Trước khi nhận ra hậu quả xấu khi gửi con ở trường mẫu giáo tư đó, tôi đã thiếu hiểu biết về tầm quan trọng của "tình thương máu mủ".

"Tình thương máu mủ" là một tình thương bản năng và mù quáng, chủ yếu là để thỏa mãn nhu cầu tâm lý của người thân, bố mẹ tìm mọi cách làm thỏa mãn đòi hỏi và ước muốn về cuộc sống vật chất của trẻ, chính là thứ tình thương "một chiều", "nước chảy chỗ trũng". Nhà văn nổi tiếng người Nga, M. Gorky đã phê phán loại tình thương này: *"Đó là thứ tình thương mà bất cứ con gà mái nuôi con nào cũng có"*. Các nhà giáo dục học thì cho rằng, chỉ khi thứ "tình thương máu mủ" cấp thấp này được nâng lên thành "tình thương giáo dục" (tức là phải có ước muốn, mục tiêu và lòng tin dạy con nên người; Có thái độ, nguyên tắc và phương pháp thương yêu con đúng đắn; Cùng với thỏa mãn nhu cầu về cuộc sống vật chất, còn cần đặc biệt coi trọng tới cuộc sống tinh thần, cũng như kích thích niềm say mê trong trẻ; Xây dựng mối quan hệ yêu thương "hai chiều" dân chủ và luôn quan tâm lẫn nhau...) thì mới có thể bồi dưỡng ra nhân tài tổ chất cao.

Thấy được những thay đổi đáng sợ khi Đình Nhi thiếu thốn "tình thương máu mủ", tôi mới nhận thức sâu sắc rằng, trong quá trình trẻ trưởng thành, tuy "tình thương giáo dục" quan trọng nhất, song tuyệt nhiên không thể thiếu "tình thương máu mủ" (thứ tình thương chứa tình thân hy sinh cao thượng này lại không phải chỉ ở những con người có máu mủ với nhau). Nếu một đứa trẻ ngay cả "tình thương máu mủ" cũng không có thì làm sao có thể hưởng thụ được thứ "tình thương giáo dục" cấp cao hơn kia?

Vậy thì, chúng ta hãy biết nén nhịn đau khổ, sẵn sàng hy sinh khi cần phải hy sinh!

LỰA CHỌN SÁCH NỔI TIẾNG, BỒI DƯỠNG HỨNG THÚ THẨM MỸ CHO CON

Biết tôi đã trúng tuyển vào Nhà hát kịch Thượng Hải nhưng lại không đi học, bạn bè ai cũng ngạc nhiên. May mà, tổng biên tập Lý Lũy, hiểu nỗi khổ tâm của tôi, ông ủng hộ quyết định của tôi. Vì vậy

ông đã tạo điều kiện cho tôi vừa công tác, vừa tự học mà vẫn được gần gũi chăm sóc Đình Nhi. Thế là, cuộc sống của tôi vẫn cứ đều đều như xưa.

Có cô bảo mẫu chăm sóc Đình Nhi, tôi có nhiều thời gian hơn cho kì thi cuối học kỳ của chương trình tự học. Tuy nhiên khoảng thời gian từ sau bữa tối đến trước khi Đình Nhi đi ngủ, tôi vẫn không quên chương trình giáo dục từ sớm đối với cháu. Nhân lúc dẫn con đi dạo sau bữa tối, dọc đường thấy điều gì lạ, tôi đều giảng giải cho Đình Nhi hiểu, mục đích là để mở rộng tầm hiểu biết và bồi dưỡng khả năng quan sát của con.

Tối thứ bảy hàng tuần, hai mẹ con và cô bảo mẫu đều đi chợ đêm trên đường Xuân Hy. Mấy năm nay đang là thời điểm giao thời giữa các tập truyện tranh truyền thống và các tập truyện tranh màu hiện đại. Chợ đêm tối thứ bảy thường có bán đại hạ giá các tập truyện tranh truyền thống, chỉ cần bỏ ra 2 hào là đã có thể mua được một quyển sách rất hay. Tôi và Đình Nhi đều rất thích "đãi cát tìm vàng" trong những quầy sách hạ giá đó. Và hầu như lần nào cũng mua được vài ba quyển rất hay mà giá lại rẻ. Thời đó trên thị trường mới xuất hiện loại kem "đầu búp bê" với giá ba hào một que. Đình Nhi rất thích ăn loại kem này, nhưng tôi chỉ mua cho cháu một vài lần. Có một lần, khi đi chợ đêm, tôi định thử xem Đình Nhi thích sách vở đến mức nào, tôi đưa cháu ba hào và nói: "Con thích mua kem hay mua sách, tùy ý". Đình Nhi không hề do dự nói, đương nhiên muốn mua sách. Tôi hỏi cháu vì sao, cháu trả lời: "Ăn hết kem thì thôi, nhưng sách thì có thể xem được mãi". Suy nghĩ của con khiến tôi rất mừng, thế là tôi mua sách cho con và thưởng thêm một que kem nữa.

Khi mua sách, cũng như khi ghi âm các câu chuyện cho con, tôi đều giữ một nguyên tắc, đó là cố gắng chọn những truyện nổi tiếng. Tôi tin rằng, với sự kiểm nghiệm của thời gian, những truyện nổi tiếng đều có sức hấp dẫn về nghệ thuật, có ý nghĩa sâu xa đối với sự phát triển trí tuệ và năng khiếu thẩm mỹ của trẻ em. Ngoài những tập truyện nhi đồng nổi tiếng mà trẻ em yêu thích, những bộ truyện tranh được cải biên theo những tác phẩm cổ điển, cũng là những bộ sách có sức hấp dẫn lâu dài. Trong cuốn *"Nhật ký dạy con"*, tôi đã viết:

... Thời gian lên Thương Hải dự thi, tôi đã mua về bộ truyện tranh "Hồng lâu mộng", Đình Nhi vô cùng thích thú, suốt ngày cứ quần quanh bên tôi và cô bảo mẫu Lý đòi kể "Hồng lâu mộng", chỉ ít lâu sau cháu đã nhớ hầu hết các nhân vật và tình tiết trong truyện

như: "Cuộc gặp gỡ đầu tiên giữa Bảo Ngọc và Lâm Đại Ngọc", "Hy Phượng lộng quyền", "Đại Ngọc chôn hoa"... Có lần tôi dẫn Đình Nhi đi xem băng video vở vũ kịch "Hong lâu mộng", vì chất lượng băng quá tồi, khi đang chiếu đoạn "Kim ngọc lương duyên" gây xúc động thì chuyển sang chiếu một màn trình diễn vũ ba-lê của Nga, Đình Nhi bỗng òa khóc, cứ nằng nặc đòi xem "Hong lâu mộng". Tôi dỗ thế nào cũng không nín, cuối cùng đành để bảo mẫu Lý dẫn cháu về trước.

Tôi cũng rất thích "Hong lâu mộng", khi mang thai Đình Nhi, tôi đã đọc lại "Hong lâu mộng" lần thứ hai. Phải chăng cháu đã được di truyền từ đây? Bà ngoại cũng thích "Hong lâu mộng", bà đã từng dẫn cháu đi xem vở Việt kịch "Hong lâu mộng" chiếu trên tivi. Chưa đầy 3 tuổi Đình Nhi đã bập bẹ kể: "Giả Bảo Ngọc có cô em gái họ Lâm. Sau đó Giả Bảo Ngọc lấy Tiết Bảo Thoa, cô Lâm buồn rồi chết". Đương nhiên, đây là chi tiết mà bà ngoại đã kể cho cháu. Lẽ nào Đình Nhi đã biết yêu Lâm Đại Ngọc, ghét Tiết Bảo Thoa. Khả năng tiếp nhận và hiểu biết của cháu quả là hơn hẳn những đứa trẻ cùng tuổi.

Cuối tháng 7, Đình Nhi bị sốt cao tới 40°C, phải nhập bệnh viện. Trong thời gian nằm viện, mỗi khi hạ sốt xong, Đình Nhi lại giết thời giờ bằng cách nghe kể chuyện hoặc xem bộ truyện tranh "Hong lâu mộng". Sự say mê của Đình Nhi khiến mọi người trong viện đều phải ngạc nhiên. Tôi đã phải tạm thời cất bộ sách ấy đi, để sau này lớn lên cháu có thể xem lại. Tháng 9 năm ấy, tôi dẫn cháu đi xem phim "Hong lâu mộng", kết quả thật bất ngờ, cháu nhớ truyện gấp nhiều lần so với nghe kể truyện tranh.

Nhỏ tuổi như vậy đã tiếp xúc với "Hong lâu mộng" có tốt không? Tôi cho rằng chẳng có gì sai cả. "Hong lâu mộng" là tác phẩm văn học cổ điển xuất sắc nhất của dân tộc Trung Hoa, nó không chỉ gây ảnh hưởng trong lĩnh vực văn nghệ, mà còn thấm sâu cả trong đời sống xã hội và truyền thống lịch sử, là một phần của văn minh Trung Hoa. Sớm tiếp xúc với "Hong lâu mộng", cộng thêm chút hiểu biết về thơ ca cổ điển (lúc bấy giờ, Đình Nhi đã thuộc lòng hơn chục bài thơ cổ), có thể khiến trẻ sớm cảm thụ được cái hay, cái đẹp của văn học cổ điển, điều này có ý nghĩa vô cùng quan trọng đối với quá trình hình thành năng khiếu thẩm mỹ của trẻ. Vẻ đẹp của văn học cổ điển, vẻ đẹp nghệ thuật và vẻ đẹp nội dung của các câu chuyện dân gian, cộng thêm quan niệm về đạo đức, về giá trị và nhân sinh mà tôi dày công dạy Đình Nhi, đã tạo cho Đình Nhi một thế giới nội tâm vô cùng phong phú, cũng như bồi dưỡng khả năng biểu đạt chuẩn xác của

cháu. Chỉ cần tôi kiên trì dạy dỗ, rèn luyện cháu một cách nghiêm túc và khoa học, sẽ sớm thu được thành quả. Những điều này có thể không xảy ra với một đứa trẻ chưa từng được dạy dỗ từ sớm, song lại đang tiến triển thuận lợi ở Đình Nhi.

Tương lai xa vời còn chưa biết thế nào. Trước mắt, chi tiết này đã ủng hộ thêm lòng tin của tôi: Lần ấy, tôi dẫn Đình Nhi đến rạp xem một vở kịch nhi đồng. Tại đây, Đình Nhi, một đứa trẻ mới 3 năm 3 tháng tuổi, đột nhiên chứng tỏ khiếu thẩm mỹ hơn người của mình:

Ngày mừng 2 tháng 7, xem vở kịch "Nguyễn Cầm và chú hổ con", Đình Nhi rất xúc động. Phản ứng của Đình Nhi rất mạnh mẽ, hơn nữa rất chính xác và đúng đắn. Đình Nhi không chỉ có thái độ yêu ghét rõ ràng đối với từng nhân vật, mà còn tỏ ra khá hiểu tâm lý và hoàn cảnh của nhân vật. Đặc biệt nhất là: Sau khi nhân vật chính của câu chuyện La Ca không may sa vào bẫy của tên phú ông xấu bụng, cậu đã khẩn thiết giục bạn mình là một chú hổ con mau chóng rời xa chốn nguy hiểm này. Không nỡ bỏ bạn trong cơn hoạn nạn, chú hổ con không chịu chạy đi. Lúc đó, dưới hàng ghế khán giả, lũ trẻ cũng sốt sắng giục hổ chạy đi, nhiều đứa còn hét lên: "Hổ con ơi, mau chạy đi!". Nhưng Đình Nhi lại quay sang tôi nói nhỏ: "Chú hổ con không nên chạy mẹ nhỉ" Tôi hỏi tại sao, Đình Nhi nói: "La Ca còn đang ở dưới hố kia, hổ con phải bảo vệ bạn mình chứ, chạy đi sao được". Tôi rất vui mừng vì cháu đã hiểu được ý nghĩa sâu sắc của tình tiết này trong vở kịch: Tình bạn còn quý hơn cả sinh mệnh của mình, trong khi đa phần các khán giả nhỏ chưa hiểu được ý nghĩa của tình tiết trên.

KHÔNG LÀM THẦN ĐỒNG - MỘT SỰ LỰA CHỌN ĐAU KHỔ NHƯNG CHÍNH XÁC

Mới 3 tuổi mà Đình Nhi đã tỏ ra có nhiều ham muốn: muốn học tiếng Anh, học chữ, viết chữ, học vẽ, lại còn muốn học cả toán, đánh đàn nữa. Tôi chỉ có thể đáp ứng được một phần nhỏ nhu cầu của cháu, vì không có thời gian, không có tiền và không đủ khả năng. Chẳng hạn như môn tiếng Anh, lúc này cháu đã có thể nói được từ "mời" tiếng Anh khá thuần thục, tự cháu còn đặt ra một số câu "tiếng Anh" rất ngộ nghĩnh và buồn cười, song nói ra chẳng ai hiểu gì cũng giống như những "bài thơ thất ngôn" mà cháu sáng tác. Chỉ tiếc là, lúc đó không kiếm đâu ra bằng dạy trẻ học tiếng Anh, mà tôi thì không có khả năng dạy cháu. Vậy là đành phải gác lại. Theo nguyên tắc "tiềm năng mai một", Đình Nhi đã mất đi một cơ hội trở thành "thần đồng".

Tôi hiểu rất rõ, mỗi phút của trẻ đều vô cùng quý báu, thế nhưng tôi vừa bận công tác lại vừa bận học tập, trước kỳ thi tốt nghiệp chương trình tự học đại học cuối năm 1985, quả thật tôi không có thời gian và tiền bạc để thực hiện kế hoạch bồi dưỡng Đình Nhi thành "thần đồng".

Làm thế nào đây? Chẳng lẽ tôi lại phải hy sinh một lần nữa cho Đình Nhi, ngay cả tự học đại học cũng phải bỏ hay sao? Theo luồng suy nghĩ ấy, tôi thấy nếu tôi từ bỏ việc tự học đại học thì có thể bắt tay vào dạy Đình Nhi chương trình tiểu học. Tôi dự tính mất khoảng 3 năm để Đình Nhi học xong chương trình tiểu học, dù mất thêm 6 năm nữa để học chương trình trung học thì khoảng 12 tuổi, Đình Nhi đã có thể thi vào đại học - "Thời gian biểu" này hấp dẫn biết bao! Còn tôi, nếu bỏ dở việc tự học đại học có thể tôi sẽ mất việc biên tập mà tôi yêu thích. Và như vậy, cuộc sống của hai mẹ con tôi sẽ khốn khó. Trước khi Đình Nhi lên đại học, có thể tôi vẫn phải gác lại kế hoạch bồi dưỡng Đình Nhi thành "thần đồng" vì lý do kinh tế. Hơn nữa, nếu Đình Nhi theo học hết chương trình từ tiểu học đến hết trung học tại nhà, tôi làm gì có đủ thời gian để dạy cháu, nhất là các môn toán, lý, hóa bậc trung học, tôi hoàn toàn không có khả năng dạy cháu, cũng không có đủ tiền mời gia sư cho cháu.

Làm thế nào đây? Tôi đau khổ tự hỏi mình: Lẽ nào lại phải bỏ dở kế hoạch bồi dưỡng "thần đồng" tại đây? Để thuyết phục mình, tôi quyết định tạm gác vấn đề kinh tế sang một bên và suy nghĩ về những ảnh hưởng tiêu cực mà kế hoạch "thần đồng" có thể gây ra cho Đình Nhi.

Trước hết, nếu theo học tại nhà, Đình Nhi sẽ bỏ lỡ cơ hội được sống những năm tháng tuổi thơ với bạn bè cùng trang lứa. Như vậy, sẽ hạn chế sự phát triển khả năng giao tiếp của cháu. Những kiến thức của mình không thể khiến Đình Nhi trở thành một nhân tài về khoa học tự nhiên, một nhân tài về văn học. Năng lực giao tiếp xã hội và khả năng hòa nhập với cuộc sống xã hội là một nhân tố vô cùng quan trọng, mà những khả năng này chỉ có thể hình thành trong cuộc sống tập thể. Vì vậy phương án tự học tại nhà thực tế sẽ là trở ngại rất lớn cho sự phát triển sau này của Đình Nhi.

Tiếp đến, hành vi của mẹ bao giờ cũng là tấm gương gây ảnh hưởng nhất đối với con gái, nếu tôi dứt khoát bỏ dở kế hoạch tự học, thì làm sao có thể giáo dục con có phẩm chất "vượt qua mọi khó khăn để đạt được mục đích"?

Còn điều này nữa, nghĩ cũng buồn cười nhưng nó là sự thực, xưa nay con gái có tài thường rất khó kiếm được chồng. Nếu Đình Nhi thực sự trở thành "nữ thần đồng" liệu cháu có thể lấy được ai?

Qua mấy ngày đêm suy nghĩ đắn đo, tôi nhận ra rằng: Từ bỏ ý định dạy con trở thành "thần đồng" là sáng suốt. Thứ nhất, cứ tuân tự tiến hành học từ mẫu giáo đến đại học cùng với các bạn cùng tuổi, như vậy sẽ tránh được mâu thuẫn với chế độ giáo dục hiện hành về độ tuổi. Thứ hai, sau khi từ bỏ sách lược "một mình tiến bước" trong việc học hành, vẫn có thể đặt mục đích chủ yếu vào phát triển toàn diện, như vậy càng có lợi cho sự phát triển trí lực và hình thành nhân cách của Đình Nhi, chuẩn bị đầy đủ cơ sở để Đình Nhi tiếp tục phát triển trong tương lai. Thứ ba, việc tự học đại học có tác dụng bổ sung và điều chỉnh kiến thức cho tôi, giúp tôi có đủ "tư cách" để làm cô giáo dạy Đình Nhi học. Ngoài ra, về kinh tế, đây là kế hoạch duy nhất có thể thực hiện được. Xét cho cùng, tự học đại học có thể giúp tôi có được một công việc tốt, trở thành biên tập chuyên nghiệp, và như vậy điều kiện sống của chúng tôi sẽ được cải thiện, tôi buộc phải dành thời gian tối thiểu để hoàn thành việc tự học.

Nghĩ được những điều như vậy, bao nhiêu đắn đo làm tôi mất ăn mất ngủ trong những ngày qua, dường như tan biến hết.

Nhìn từ góc độ phát triển của mình và Đình Nhi sau này, sự lựa chọn của tôi lúc đó quả là chính xác. Cuối năm 1985, tôi đã kết thúc chương trình đại học với thành tích xuất sắc, cũng đã trở thành một biên tập viên cốt cán, vài năm sau được thăng chức làm phó phụ trách công việc biên tập. Còn Đình Nhi, cháu vẫn có thể đạt được thành tích cao, đáng tự hào ở trường Đại học Harvard danh tiếng. Khi tôi viết những dòng chữ này (tháng 3 năm 2000), cũng là lúc Đình Nhi vừa hoàn thành kỳ thi giữa học kỳ đầu tiên tại Trường Đại học Harvard. Điểm số của cháu là 3 điểm A, 1 điểm B (Điểm bình quân cả năm là B), trong đó có những môn, điểm số của cháu còn cao hơn cả mức A.

Dù như vậy, tôi vẫn nghĩ rằng các trường học nên tạo điều kiện tốt đẹp nhất cho "trẻ em phát triển trí tuệ từ sớm" được phát triển. Nhà khoa học nổi tiếng Tiên Học Sâm từng nhiều lần hô hào rằng, cần bồi dưỡng một đội ngũ thạc sĩ 18 tuổi, cơ bản có thể thay đổi được cục diện "kỹ thuật lạc hậu của đất nước". Nhà vật lý Lý Chính Đạo, từng nhận giải Nobel về vật lý cũng nhiều lần nhấn mạnh, hai mấy tuổi giành được thành quả trong lĩnh vực khoa học kỹ thuật hiện đại cũng là điều bình thường. Nếu chúng ta chỉ nhìn thấy thời cổ đại

Trung Quốc có thần đồng Trọng Dũng "lúc nhỏ thông minh, lớn lên không hẳn đã giỏi", song lại không thấy được rằng lý luận và thực tiễn của khoa học giáo dục sớm đã vượt qua thời đại "thần đồng tự sinh tự diệt", thì khó tránh khỏi việc tiếp tục bỏ lỡ thời cơ "sớm xuất hiện nhân tài, bồi dưỡng ra nhân tài".

Theo tôi biết, đa số "thạc sĩ 18 tuổi" đều đi theo con đường phát triển "nhảy vọt". Trước hết, họ có tố chất cơ bản tốt đẹp nhờ được giáo dục từ sớm, sau đó lại được các trường học cho phép học "nhảy cóc", cộng thêm tinh thần và tính cách được kế thừa từ bố mẹ. Những sinh viên thiếu niên đi theo con đường này đã có hơn nghìn người.

Tuy nhiên, cũng có một vài sinh viên thiếu niên không được chấp nhận, có lẽ là vì tuổi còn quá nhỏ, tâm lý chưa ổn định, chưa có đủ năng lực nhận biết đúng sai, năng lực tự kiểm soát và năng lực khắc phục khó khăn khi gặp trở ngại. Ngoài ra, các sinh viên thiếu niên thông thường chỉ giỏi các môn toán, lý, hóa, còn các bộ môn về khoa học xã hội (văn, sử, triết) lại rất nông cạn, do vậy năng lực suy luận phân tích để nghiên cứu các vấn đề khoa học sẽ bị hạn chế. Đây cũng chính là do khiếm khuyết về kết cấu tri thức đã ảnh hưởng tới sự phát triển tiếp theo của chúng. Những vấn đề này chỉ có thể giải quyết bằng phương pháp "dạy theo giáo trình, thiếu gì bổ sung này".

Dương nhiên những nhân tài tố chất cao không nhất định phải phát triển theo kiểu "nhảy vọt", rất nhiều trẻ nên đi theo con đường phát triển kiểu "đầy đủ", "sáng tạo" và "sở trường". Con đường mà Đình Nhi tiếp tục vững bước sau 3 tuổi chính là con đường theo kiểu "đầy đủ".

May mắn là, khi điều kiện khách quan không cho phép Đình Nhi phát triển theo "kiểu nhảy vọt" như kế hoạch, tôi không từ bỏ việc giáo dục từ sớm đối với cháu, mà kiên trì sử dụng khoảng thời gian ít ỏi để tiếp tục "dạy những điều trong cuộc sống, học những điều từ trong trò chơi". Cuối cùng đã bồi dưỡng Đình Nhi trở thành thần đồng tố chất cao với "trí óc thông minh, cơ thể khỏe mạnh, tràn đầy hứng thú, tính cách tốt đẹp, tâm tư phóng khoáng", đặt cơ sở vững chắc để cha dượng Trương Hân Vũ tiếp tục bồi dưỡng toàn diện "tự phát triển tố chất" và "phát huy tố chất" của Đình Nhi từ lúc 6 tuổi tới năm 18 tuổi.

TIẾP TỤC PHÁT TRIỂN TRÍ LỰC, ĐÃ CHƠI PHẢI CHƠI RA TRÒ

Đối với tôi từ bỏ kế hoạch bồi dưỡng "thần đồng", chỉ là từ bỏ việc dạy chương trình tiểu học trước tuổi, chứ không từ bỏ việc giáo dục từ sớm tại nhà cho Đình Nhi. Tôi sẽ dồn hết thời gian và sức lực, tiếp tục bồi dưỡng Đình Nhi phát triển toàn diện.

Thời kì từ 3 đến 6 tuổi, quan trọng nhất vẫn là ưu tiên phát triển trí lực. Bởi lẽ, kết quả nghiên cứu của các nhà khoa học cho thấy, dưới tiền đề "không xem xét tới tác dụng của cảm xúc, tri thức và kinh nghiệm", nếu trí lực con người khi 17 tuổi là 100%, thì con người đã có được 80% trí lực trước 7 tuổi. Do vậy các nhà khoa học cho rằng, cần giáo dục theo từng giai đoạn phát triển khác nhau của đại não thì mới có thể thúc đẩy trí lực và tình cảm của trẻ phát triển một cách tốt nhất. Không nghi ngờ gì, thời kì tốt nhất để phát triển trí lực là giai đoạn từ 0-7 tuổi - đây là thời kì đại não phát triển rất nhanh.

Tiếp tục phát triển trí lực, cũng chính là tiếp tục bồi dưỡng năng lực ngôn ngữ và phi ngôn ngữ của Đình Nhi, bao gồm năng lực quan sát, trí nhớ, lượng từ vựng, năng lực lý giải, năng lực giải quyết vấn đề, năng lực suy luận trừu tượng, năng lực quan sát,... Tất cả những điều này đều có liên quan mật thiết tới các năng lực học tập và thành quả học tập. Có thể nói, mỗi phút ở bên cạnh Đình Nhi, tôi đều nghĩ cách phát triển trí lực cho cháu.

Khoảng tháng 7, tháng 8 năm 1984, trí lực của Đình Nhi đã có bước nhảy vọt. Khi đó công việc bế bộn, song tôi vẫn dành thời gian ghi lại sự kiện đáng nhớ ấy:

Đình Nhi đã biết làm thơ theo cảm hứng. Có lẽ, đó là một buổi chiều trung tuần tháng 8, tôi và cô bảo mẫu đưa Đình Nhi đến ăn tối tại nhà ăn của toà soạn "Nhật báo Tứ Xuyên", dọc đường đi, theo yêu cầu của tôi, Đình Nhi đã sáng tác ra một bài thơ về mầm cây non:

Mầm cây non, ơi mầm cây non!

Cho chúng tôi một chút gió trời,

Giúp chúng tôi thổi khô mồ hôi đọng trên vầng trán.

Ôi sung sướng biết bao!

Chúng tôi yêu mầm cây non biết nhường nào!

Đình Nhi đọc liền một mạch bài thơ đó, với giọng điệu vô cùng diễn cảm.

Tôi coi trọng sự kiện này, không phải vì bài thơ đó hay hơn những bài thơ trước nhiều, mà vì nó chứng tỏ rằng Đình Nhi đã có bước đột phá mới trong tư duy sáng tạo và khả năng biểu đạt. Tối hôm sau, chúng tôi đi đến vườn hoa trên đường Nhân Dân Nam để ngắm nhìn vòi phun nước màu vừa được sửa sang lại. Tại đây, Đình Nhi cũng ứng khẩu một bài thơ tả cảnh. Tôi luôn có ý thức hướng dẫn cháu thực hiện những hoạt động như vậy, dù đi chơi ở đâu, thì những cuộc đi chơi ấy luôn trở thành dịp để Đình Nhi rèn luyện óc quan sát và khả năng biểu đạt.

Cuộc nhảy vọt về trí lực của Đình Nhi còn biểu hiện ở khả năng quan sát. Trước đây, cháu chỉ chú ý đến ở đâu có cái gì, mà phần lớn là những cái cháu đã biết. Giờ đây, cháu đã biết phân biệt sự khác nhau trong số những sự vật cùng loại, như dãy đèn phía Đông đường Tổng Phủ, ít hơn dãy đèn phía Tây mấy chiếc. Tự cháu quan sát và nói với tôi điều đó.

Mấy ngày trước, tôi dẫn Đình Nhi đi xem hai bộ phim Mỹ "Chiến tranh giữa các vì sao" và "Bước ngoặt" (The Turning Point). Xem bộ phim "Chiến tranh giữa các vì sao", cháu hiểu rằng, trên các vì sao xa xôi kia cũng có đủ loại người, cháu hỏi tôi khá nhiều câu như "Tại sao tiếng thở của Yoda (sư tổ của các hiệp sỹ Jedi) không giống tiếng thở của chúng ta?", "Những tình báo kia sao có thể nấp ở trong bụng Ador?", "Vì sao đội quân tiên phong phải đeo mặt nạ màu trắng?"

Trên đường cùng mẹ đến cơ quan, cháu thường chỉ cho tôi những vật mà cháu không biết, đòi tôi phải cho cháu biết tên. Tôi nói cho cháu nghe, còn hỏi lại cháu: "Lá của cây hoa lãng tiêu giống cái gì nhỉ?" Cháu nói: "Giống cái kim". Tôi bảo cháu: "Giống lông chim chứ". Nhưng khi quan sát kỹ thì thấy những chiếc lá giống lông chim kia, quả thực lại rất giống những chiếc kim khâu cắm từng chiếc một cách ngay ngắn. Sự so sánh của cháu rất chính xác. Qua đó, tôi chợt nhận ra rằng, cùng một sự việc, song dưới con mắt trẻ thơ, hình ảnh của nó ra khác nhiều so với cách nhìn của người lớn.

Khi tôi đang viết nhật ký, Đình Nhi hỏi tôi: "Mẹ đang xem sách yêu quái à?". Tôi nói: "Mẹ đang giúp con viết nhật kí, sau này nó sẽ trở thành câu chuyện về con". Đình Nhi vui sướng nói: "Ôi! Hay quá, con cảm ơn mẹ!" Một lát sau cháu lấy 8 tấm thẻ kẹp sách ra chơi trò "đánh tú lơ khơ", bỗng nhiên cháu nói: "Mẹ ơi, con muốn sống 100 tuổi, không được chết sớm hơn tuổi này". Rồi cháu lại quay sang diễn kịch, nói rằng: "A, hôm nay là ngày sinh nhật con..." Thật là đáng yêu.

Tháng 9 năm 1984, Đình Nhi được tiếp nhận vào Nhà trẻ thực nghiệm số 3. Với mong muốn cháu hãy cố gắng, và cũng mừng vì từ nay không phải thuê bảo mẫu nữa, tôi đã mua tặng cháu một món đồ chơi mới.

Đó là "bàn cờ nhảy". Tôi nghĩ rằng, cách đánh "nhảy cóc" của loại cờ này rất có lợi cho việc bồi dưỡng khả năng tư duy của trẻ con. Vì cách suy nghĩ để nhảy một nước cờ có tính trực quan hơn các loại cờ khác, nó giúp cho trẻ nhỏ hiểu biết và suy nghĩ về mối quan hệ logic giữa "điều kiện" và "kết quả", nó cũng rất tiện lợi cho việc người lớn quan sát và chỉ bảo. Khi đi một quân cờ, bắt buộc trẻ con phải suy nghĩ đến nhiều bước tiếp theo, thuận lợi cho việc giúp trẻ phát triển khả năng tập trung chú ý và suy nghĩ về một vấn đề. Đầu tiên, tôi dạy cho Đình Nhi hiểu thế nào là "nhảy cóc" sau đó dạy cho cháu biết cách lợi dụng quân cờ của mình hoặc của đối phương để làm "cầu" thực hiện những bước nhảy liên tiếp. Đình Nhi hiểu khá nhanh. Nhưng để giành được thắng lợi, cần phải tổ chức được những bước "nhảy dài". Tôi và Đình Nhi tập đánh cờ, cứ mỗi lần Đình Nhi có bước "nhảy dài", cháu sung sướng lắm, coi đó là một thành công lớn. Dần rằng, cuối cùng cháu vẫn bị thua, nhưng càng chơi cháu càng thấy tự tin, càng chơi càng hứng thú. Cách chơi đầy tính thử thách của loại cờ này luôn hấp dẫn Đình Nhi. Hơn nữa, tôi coi việc ngồi đánh cờ với con là một phần thưởng cho cháu mỗi khi cháu có những biểu hiện tốt. Cho tới tận lúc cháu tốt nghiệp tiểu học, được ngồi đánh cờ với mẹ vẫn là một điều vô cùng sung sướng đối với cháu.

Đồ chơi của Đình Nhi không nhiều, mỗi lần mua đồ chơi gì, tôi đều suy nghĩ, đồ chơi này sẽ có ích gì trong việc phát triển trí tuệ và tình cảm của Đình Nhi. Từ 0 đến 1 tuổi, tôi chọn những đồ chơi nhận biết hình dạng, 1 - 2 tuổi, tôi chọn những đồ chơi đòi hỏi trí thông minh và những đồ chơi mô phỏng để phát huy trí tưởng tượng của cháu, sau 3 tuổi, chọn các đồ chơi đòi hỏi trí lực nhiều hơn như cờ nhảy, cờ ngũ tử, mô hình kiến trúc, đàn điện tử,... Ngoài ra, còn mua cả các thiết bị để phục vụ các trò chơi như kính phóng đại, nam châm, địa bàn, nhiệt kế, đồng hồ trò chơi, thước cuộn,... Trong khi chơi luôn chú ý kích thích tính hiếu kỳ và lòng ham muốn tìm tòi của Đình Nhi.

TẠO DỰNG NỀN MÓNG TÍNH CÁCH, NỖ LỰC NÂNG CAO CẢM XÚC

Năm 1995, cuốn "*Trí tuệ cảm xúc*" của nhà văn Mỹ Daniel Goleman ra đời, từ đó đến nay, khái niệm "*Trí tuệ cảm xúc (EQ)*" đã

thực sự ăn sâu vào lòng người, những người "hiểu biết một chút về giáo dục" đều biết rằng "Cảm xúc mới là mấu chốt để quyết định sự thành công của đời người". Tại sao "cảm xúc" lại quan trọng đến vậy? Bạn sẽ dễ dàng tìm ra câu trả lời nếu nhìn vào nội dung của nó.

Cái gọi là "cảm xúc" là chỉ: Tình cảm đạo đức trong sáng, tính cách lạc quan hài hước, dũng khí đối mặt và khắc phục khó khăn, biết tự khích lệ bản thân, tính nhẫn nại kiên trì, có tấm lòng lương thiện vị tha, sống hoà đồng với mọi người, có khả năng thấu hiểu tình cảm của mình và người khác,... Tóm lại, đó chính là tình cảm của con người và kỹ năng giao tiếp xã hội, là tất cả mọi nội dung ngoài nhân tố trí lực. Chỉ số cảm xúc cao có thể khiến trẻ trí lực bình thường cuối cùng cũng tạo được một cuộc sống huy hoàng, chỉ số cảm xúc thấp có thể biến một đứa trẻ có trí lực siêu phàm thành một con người tầm thường.

Một điều thú vị nữa là, mãi đến năm 1990 khái niệm "Cảm xúc (EQ)" mới được hai nhà tâm lý học của trường Đại học Harvard và một trường đại học khác của Mỹ lần đầu tiên nêu ra. Năm 1997, khi đọc cuốn "Cánh cửa của EQ: làm thế nào để bồi dưỡng trẻ có chỉ số cảm xúc cao", tôi vui mừng và kinh ngạc nhận ra rằng, rất nhiều yêu cầu và sự rèn luyện của chúng tôi đối với Đình Nhi, đều là đang bồi dưỡng "chỉ số cảm xúc cao" cho Đình Nhi. Chỉ có điều, khi đó vẫn chưa có cách nói theo kiểu Tây về khái niệm này. Để Đình Nhi có được những khả năng và phẩm chất như tôi hằng mong đợi, tôi luôn suy nghĩ làm thế nào có thể bồi dưỡng tính cách lâu dài cho Đình Nhi từ những việc nhỏ nhất của đời thường.

Giáo sư Phùng Đức Toàn, chuyên gia giáo dục từ sớm người Trung Quốc, đã sáng lập ra "Phương án 0 tuổi" cho rằng: Tính cách tốt đẹp cần 6 cơ sở: Thứ nhất, vui vẻ hoạt bát; Thứ hai, trầm tư chuyên chú; Thứ ba, dũng cảm tự tin; Thứ tư, chăm chỉ lương thiện; Thứ năm, có tính độc lập; Thứ sáu, có tinh thần sáng tạo. Những tính cách và phẩm chất này kì thực đều là nội dung quan trọng của cảm xúc.

Tôi cho rằng, cơ sở tính cách được hình thành từ những ngày thơ ấu. Thói quen sinh hoạt ngay từ những năm tháng đầu đời, thái độ của cha mẹ, không khí gia đình... tất cả sẽ dần dần trở thành đặc trưng tính cách của trẻ sau này. Thời gian bắt đầu hình thành một thói quen là khoảng thời gian vô cùng quan trọng. Bởi vậy, mỗi khi bắt đầu một sự việc nào đó tôi thường đòi hỏi Đình Nhi làm theo

đúng yêu cầu; những việc không đáng làm, kiên quyết không làm; dù có khóc lóc van nài cũng không nhượng bộ.

Có những bậc cha mẹ cứ thấy con khóc là mềm lòng, sau này đứa trẻ sẽ không vừa lòng lại khóc, lấy nước mắt làm "vũ khí" để ép bố mẹ chiều theo ý chúng. Đón Đình Nhi từ nhà bà ngoại về tôi đã nói trước: Dù thế nào con cũng không được khóc nhè để vò vĩnh mẹ. Một vài lần "kiểm nghiệm", Đình Nhi đã hiểu ra: Khóc chả có ích lợi gì, chỉ có "làm theo yêu cầu" mới là biện pháp duy nhất để giải quyết vấn đề.

Để ngăn chặn thói quen xấu có thể hình thành ở Đình Nhi: Không yêu quý đồ đạc, ham hưởng thụ vật chất, lãng phí tiền của, ích kỷ, không quan tâm đến người khác,... tôi không bao giờ tùy ý chiều theo mọi đòi hỏi vật chất của Đình Nhi, để cháu hiểu "không lao động mà có" là điều không thể. Hơn nữa, để giúp cháu có được phẩm chất biết đồng cam cộng khổ, tôi không bao giờ cho cháu ăn bất cứ món ngon nào một mình. Lúc bấy giờ, tiền lương không đủ để mua hoa quả cho hai mẹ con, nhưng tôi vẫn cố chất bóp để mỗi ngày mẹ con đều được chia nhau một quả gì đó, để cháu cảm thấy "phân chia" là một việc vui vẻ, bình thường, còn "ăn một mình" là một việc đáng xấu hổ, không bình thường.

Để tăng cường khả năng tự kiểm soát của Đình Nhi, trên đường từ cơ quan về nhà, tôi thường dẫn cháu vào chợ, đến cổng chợ, tôi nói với cháu: "Nếu con không vò mẹ mua quà thì mẹ sẽ cho con vào chợ chơi, nếu con vò mẹ mua quà, hai mẹ con mình sẽ không vào chợ nữa. Mẹ cho con lựa chọn!". Lần nào Đình Nhi cũng nói: "Mẹ ơi! Con không vò mẹ mua quà đâu". Tôi dẫn Đình Nhi vào chợ xem các sạp hàng, dạy cho cháu biết tên các loại hàng hóa.

Chúng tôi thường dừng lại khá lâu trước quầy hàng đồ chơi trẻ con và quầy hàng thực phẩm. Cứ mỗi lần Đình Nhi đến, chú bán hàng ở quầy đồ chơi lại cho Đình Nhi chơi thử một vài loại đồ chơi mới. Đây là giây phút vui nhất của Đình Nhi trong mỗi lần đi chợ. Khó xử nhất là khi đứng trước quầy thực phẩm. Dạo đó hầu như ngày nào cũng có các mặt hàng thực phẩm mới được đóng gói rất đẹp mắt, bày ở trên quầy, chẳng cứ gì Đình Nhi, ngay tôi cũng rất muốn mua về thưởng thức. Nhưng Đình Nhi luôn biết kiềm chế, chưa bao giờ cháu đòi tôi mua thứ này thứ nọ. Cả một quá trình kìm nén sự thèm muốn lặp đi lặp lại nhiều lần như vậy, rất có lợi cho việc bồi dưỡng khả năng tự kiểm soát của Đình Nhi. Từ nhỏ đến nay, Đình Nhi thường vượt qua mọi cám dỗ thấp hèn, luôn biết làm theo lý

tính. Có thể nói, chính nhờ khả năng tự kiểm chế mạnh mẽ ấy đã giúp Đình Nhi giảm bớt khá nhiều lần phải đi "những con đường vòng quanh co".

Trang nhật ký ngày 21 tháng 12 năm 1984, tôi đã ghi lại đôi điều về việc bồi dưỡng tính cách cho Đình Nhi:

Thời gian này tôi tập trung bồi dưỡng cho Đình Nhi mấy khả năng sau:

1. *Phản ứng nhanh chóng.* Đòi hỏi Đình Nhi phải có phản ứng nhanh chóng trước những sai bảo của người lớn, không được để người lớn nhắc đi, nhắc lại nhiều lần. Bao gồm cả những công việc cụ thể như: Rửa tay, thu dọn đồ chơi, giúp mẹ làm việc vặt,... Còn có những hành vi cần sửa chữa như: Chơi những trò không nên chơi, thiếu lễ phép với những người không thích. Làm như vậy giúp Đình Nhi hình thành tác phong nhanh nhẹn, phản ứng kịp thời.

2. *Nắm chắc phương pháp.* Trong cuộc sống thường ngày, khi gặp khó khăn, chúng tôi chủ yếu chỉ dạy Đình Nhi phương pháp giải quyết vấn đề, chứ ít khi làm thay cháu, như mặc quần áo, gài cúc áo, vắt khăn mặt, lấy đồ vật, tắt mở đài,... Luôn nhấn mạnh với cháu về tầm quan trọng của phương pháp. Như vậy, rất có lợi cho việc bồi dưỡng khả năng độc lập giải quyết vấn đề của Đình Nhi.

3. *Khả năng song ngữ.* Yêu cầu Đình Nhi nói tiếng Tứ Xuyên với người Tứ Xuyên, nói tiếng phổ thông với người nói tiếng phổ thông. Cháu thường hay quên yêu cầu thứ hai, nên tôi nói với cháu: "Con nghĩ xem có cách nào nhớ được không". Cháu nói: "Mẹ hãy nhắc con một tiếng bằng từ phổ thông nhé". Biện pháp này rất có hiệu nghiệm vì chính cháu nghĩ ra cách đó. Cùng một lúc nắm vững ngữ âm và từ vựng của hai thứ tiếng địa phương, điều này rất có lợi cho việc bồi dưỡng khả năng miễn cảm đôi với ngôn ngữ, rất có ích cho việc học ngoại ngữ sau này.

4. *Khả năng phân biệt đúng sai.* Tôi thường dùng biện pháp kể chuyện, phân tích, bình phẩm về một con người, một sự vật để bồi dưỡng khả năng này cho Đình Nhi, cũng có lúc dùng cả biện pháp thưởng phạt. Phần thưởng chủ yếu là được mẹ khen hoặc âu yếm ôm vào lòng, còn phạt thường là lặng im không nói, hoặc nhốt vào nhà vệ sinh (biện pháp này ít dùng). Cũng có lúc cho mảy roi vào mông, sau này bị một người bạn phê phán nên tôi không dùng cách này nữa. Bạn tôi nói đúng. Đánh đòn và quát mắng trẻ vô cơ không phải là biện pháp giáo dục hay. Khi xử phạt nên nói rõ lý do. Tính tôi rất

nóng, cho nên thường hay quát mắng Đình Nhi. Gần ấy tôi đã sửa chữa khá nhiều. Để không bị mẹ quát mắng, Đình Nhi đã cố gắng biểu hiện ngoan hơn, cháu đã tự giác hơn nhiều so với trước kia.

Người bạn mà tôi vừa nhắc tới ở trên chính là cha dượng Trương Hân Vũ của Đình Nhi sau này. Anh là biên tập của một tờ tạp chí khác của tỉnh. Một hôm, Đình Nhi làm sai, tôi phát vào mông cháu mấy cái theo đúng như đã thỏa thuận với cháu từ trước, vừa hay Trương Hân Vũ nhìn thấy, anh đã thẳng thắn nói với tôi quan điểm của mình. Tôi thấy anh cũng khá hiểu biết về cách giáo dục trẻ, cũng hiểu rõ về lí luận và phương pháp giáo dục từ sớm. Anh còn nhắc tôi chú ý tới 3 điểm: Làm sao bồi dưỡng cho trẻ có thói quen nghĩ cho người khác, làm sao để nhanh chóng giúp trẻ sửa chữa khuyết điểm và làm sao để trừ bỏ tâm lý phản kháng của trẻ.

Tôi cảm thấy những lời nói của Trương Hân Vũ rất có tính dự báo trước, lập tức tiếp thu lời khuyên của anh.

HỌC CÁCH THƯƠNG YÊU MẸ, BỒI DƯỠNG THÓI QUEN NGHĨ CHO NGƯỜI KHÁC

Thông cảm và quan tâm đến người khác đó là một nội dung quan trọng của tình cảm trí lực. Nó liên quan đến việc liệu đứa trẻ ấy trong tương lai có được mọi người yêu quý hay không. Đối với những gia đình chỉ có một con, thì điều này càng quan trọng. Trung Quốc ngày nay là một xã hội mà mỗi cặp vợ chồng chỉ có một con. Một đứa trẻ là tương lai của ba gia đình, là niềm hy vọng của ba gia đình, là chỗ dựa tinh thần của 6 thành viên lớn tuổi. Nếu giáo dục được một đứa trẻ có phẩm chất tốt, niềm hạnh phúc đó được nhân lên gấp bội. Nhưng nếu trong gia đình có một đứa con bất hiếu, nỗi đau khổ về tinh thần kể sao cho hết. Trong số những người tôi quen biết, có những gia đình con cái thật là hiếu thảo, có gia đình con cái phá phách ngang tàng. Những gia đình nghiêm khắc với con cái, thì các cháu thường rất có hiếu với cha mẹ. Những gia đình quá nuông chiều con cái thì chúng lại thường hay phá phách ngang tàng. Câu nói "ăn mật trả đường" trong quan hệ bạn bè dường như không có hiệu quả trong quan hệ giữa cha mẹ và con cái. Những bậc cha mẹ buông xuôi phó mặc "điều gì đến sẽ đến", hy vọng lớn lên con sẽ hiếu, phần lớn đều gặp thảm cảnh "con mình rút ruột đẻ ra mà giờ đây sao như lang sói".

Sau khi nghiên cứu, các chuyên gia xúc cảm đã đưa ra kết luận: Lương thiện và sự quan tâm là bản tính có sẵn trong gen di truyền

của đứa trẻ. Nhưng không có được sự dạy dỗ chu đáo thì phẩm chất tốt đẹp ấy sẽ bị mất đi. Nếu bạn mong muốn, trẻ lớn lên có lòng thông cảm, tình yêu thương và tinh thần trách nhiệm, thì tốt nhất ngay từ bây giờ, bạn hãy gửi gắm những hy vọng ấy cho chúng. Quan trọng hơn nữa là, chỉ thuyết giáo bằng lời không thôi chưa đủ, phải để cho trẻ ứng dụng thường xuyên. Đại não của con người được chia thành hai phần: Tư duy và tình cảm, chỉ có thông qua những việc làm cụ thể, kỹ năng cảm xúc (EQ) trong quan hệ xã hội mới được bồi dưỡng có hiệu quả trong phần tình cảm của đại não.

Những lý lẽ này nhiều năm trước đây tôi chưa hiểu rõ, chỉ đơn giản nghĩ rằng phải mau chóng áp dụng một số biện pháp để đề phòng Đình Nhi biến thành một con người vị kỷ, chỉ biết mình mà không biết đến người khác. Đối với một đứa trẻ mới có 3 năm 10 tháng tuổi như Đình Nhi, biện pháp tốt nhất là phải bắt đầu từ tình yêu thương mẹ, rồi mới rèn luyện thành thói quen biết suy nghĩ vì người khác. Điều đáng mừng là những rèn giũa đó đã tạo cho Đình Nhi một trái tim biết đồng cảm. Cháu tỏ ra vô cùng miễn cảm trước những suy nghĩ và tình cảm của người khác, thầy giáo và các bạn đều cảm nhận được tình cảm chân thành biết chia sẻ buồn vui với người khác của Đình Nhi. Cũng từ đó mọi người rất yêu quý cháu. Không chỉ có vậy, những rèn giũa đó còn làm cuộc sống của chúng tôi thời đó có nhiều điều thú vị.

Bắt đầu từ ngày mùng 2 tháng Giêng năm 1985, tôi yêu cầu Đình Nhi cứ mỗi lần thấy mẹ tức giận, phải biết xoa dịu cơn bực tức trong mẹ. Mỗi lần Đình Nhi làm sai một việc gì khiến cho tôi phải cáu giận, cháu lại dựa sát vào người tôi thở thê: "Mẹ ơi! Con sai rồi, mẹ đừng giận nhé, con đọc một bài thơ cho mẹ nghe nhé!" Nói rồi cháu liền bập bẹ đọc: "Triều từ bạch đế thái vân gian..." Bài thơ còn chưa đọc hết tôi đã bật cười. Đình Nhi còn hát để làm tôi nguôi giận. Hai ngày đầu cháu thường hay hát bài: "Tổ quốc chúng ta đẹp tựa vườn hoa..." Sau đó cháu thích hát: "Lắc la lắc lư, bé yêu của ta đang thiêu thiêu ngủ", bây giờ cháu lại thích hát bài: "Chiếc mũ rơm". Tôi còn chưa biết rằng làm như vậy có lợi hay có hại đối với cháu, nhưng đối với tôi quả thật là hữu hiệu. Trước đây, mỗi lần cáu giận thật khó mà kìm lại được, còn bây giờ chỉ cần vài giây là tôi lại vui như thường, khi tôi vui trở lại thì cháu cũng rất vui. Điều đó thật có lợi cho tôi và không khí gia đình. Tôi nghĩ, có lẽ đó là việc đòi hỏi Đình Nhi phải có trách nhiệm đối với người khác. Ít nhất cháu cũng phải có trách nhiệm đối với tình cảm của mình, để mẹ thư thái vui vẻ, sẽ được sống bên mẹ lâu hơn, hạnh phúc hơn.

Có lần tôi bị khản giọng, nói không rõ lời, nên không hát, không kể chuyện cho cháu nghe được. Đình Nhi đã chủ động nói với tôi: "Vậy con kể chuyện cho mẹ nghe nhé". Cháu muốn kể chuyện gì đó thật buồn cười thế là cháu bắt đầu bịa ra những "câu chuyện ngớ ngẩn" và "kỳ quái" (như: có một cái cây mọc trên mặt đất, cây cao mãi cao mãi, rồi trở thành một cái cây rất to. Tán lá xoè ra, mỗi chiếc lá là một cái đèn pin. Bạn thấy có kì lạ không?). Đình Nhi bịa ra rất nhiều chuyện, nội dung na ná nhau. Đây là một dự báo tốt đẹp, cần chú ý khơi gợi trí tưởng tượng và tính hài hước của cháu. Điều đó vô cùng có ích cho sự nghiệp của cháu sau này.

Hôm ấy, con gái đáng yêu của tôi cho sẵn thuốc đánh răng vào bàn chải giúp tôi, đợi tôi đi đánh răng, còn cháu thì ngồi giường hát Kinh kịch. Cháu nói: "Đoạn Kinh kịch này phải có tất mới hát được". Bởi lẽ đôi tất đỏ của cháu để ở trên gối, là vật duy nhất có thể dùng làm "đạo cụ".

Những lần huấn luyện như thế khiến tình cảm của hai mẹ con chúng tôi càng khăng khít. Có lần hai mẹ con đang đi trên đường, Đình Nhi bảo tôi tháo găng tay ra, cháu nói là: "đeo găng tay thì con sẽ không truyền được tình cảm sang mẹ". Một đứa trẻ mới 3 tuổi đã có những biểu hiện tình cảm cảm động như vậy thì lo gì sau này lớn lên không có tình cảm với mọi người.

Có điều, cũng có lúc tôi đã quá nóng vội trong việc dạy dỗ con "quan tâm đến người khác", như trong dịp về thăm bà ngoại Tết năm 1985:

Ở nhà bà ngoại lúc bấy giờ có cháu nhỏ còn ít tuổi hơn cả Đình Nhi, tôi chưa lường được trước, khi cháu nhỏ còn đang ngủ, Đình Nhi vô ý nói to, đóng mạnh cửa, hoặc chạy nhảy ở trong nhà làm em thức giấc, tôi không kịp được quát mắng Đình Nhi. Những người lớn trong nhà khi đó cũng đã "khống chế" cháu bằng thái độ thô bạo, hơi một tí là mắng cháu, trách cứ cháu. Và kết cục tôi đã phải gánh đủ hậu quả của việc làm thiếu suy nghĩ đó. Trước hết, Đình Nhi nhanh chóng học được những từ không hay mà tôi dùng để nói với cháu như: "vô ý thức", "dám cãi lại mẹ à?", ... Và nhất là động một tý, cháu cũng mắng lại tôi. Khi biện pháp giáo dục bằng câu gắt không mang lại hiệu quả thì tính tình của tôi càng trở lên cáu bẳn, tâm trạng lúc nào cũng muộn phiền, thái độ càng tồi tệ.

Khi tôi ý thức được điều này, cũng là lúc hai mẹ con tôi sắp trở về nhà. Tôi thấy dù thế nào cũng phải kiên trì giảng giải không để xảy

ra tình trạng căng thẳng trong quan hệ mẹ con như vừa qua. Tôi giao hẹn với cháu, hai mẹ con mình không được cáu gắt nữa, người này nổi nóng thì người kia phải lập tức nhắc nhở, không khí gia đình lại trở lại như trước đây.

Sự việc này nhắc nhở tôi: Giáo dục bằng việc làm có hiệu quả hơn nhiều so với giáo dục bằng lời nói, sự thô bạo áp chế không bao giờ có thể dạy trẻ trở thành người dịu dàng, nhã nhặn.

THỜI KỲ TỐT NHẤT, CHUYÊN TÂM HỌC CHỮ

Buổi tối, trước khi đi ngủ là lúc Đình Nhi tỉnh táo nhất, chỉ cần bảo cháu ngồi lên giường làm một việc gì đó là cháu vui vẻ làm ngay, nhiều lúc say sưa quên cả thời gian. Tôi đã lợi dụng khoảng thời gian đó để dạy Đình Nhi học chữ:

Hơn 20 ngày trước, tôi bắt đầu huấn luyện Đình Nhi khả năng học số. (Đây là một trải nghiệm trí lực cho trẻ 7 tuổi. Tôi chưa bao giờ cho Đình Nhi làm loại bài tập này trước 3 tuổi). Ba ngày liền (trước lúc cháu đi ngủ mấy phút), tôi cho cháu phân tích một con số có hai chữ số, số nào đứng trước, số nào đứng sau, sau đó làm ngược lại. Sau khi luyện tập với các chữ số hàng chục như vậy, đến ngày thứ năm, tôi yêu cầu cháu trả lời ngay. Kết quả thật đáng mừng, khoảng 10 ngày sau đó, tôi qua cháu chợt nghĩ ra một trò chơi, còn muốn逗逗 tôi, hai mẹ con đổ qua đổ lại, và rồi thật bất ngờ, cháu cũng đếm được số hàng trăm.

Tôi cho rằng, làm như vậy, có thể khiến trẻ nhanh chóng chuyển từ "nhớ theo hình mẫu" thành "nhớ có phân tích", rất có lợi cho việc chuyển sang học chữ bằng cách nhớ các bộ và các nét tiếp theo. Tôi luôn mong Đình Nhi sớm nhận ra mặt chữ, để chóng bước vào giai đoạn tự đọc. Tôi đã dành nhiều thời gian cho việc học tập của cháu.

Từ ngày Đình Nhi tròn 4 tuổi, tôi chính thức bắt tay vào dạy Đình Nhi học chữ. Tôi đọc cho cháu nghe một câu chuyện, rồi yêu cầu cháu nhận biết vài ba chữ ít nét nhất trong câu chuyện đó, kết quả rất tốt. Bây giờ, Đình Nhi nhận mặt chữ đã vượt qua giai đoạn "nhớ theo hình mẫu" chuyển sang giai đoạn nhớ chữ dựa theo sự nhận biết các nét và cấu tạo chữ.

Việc nhận biết nét chữ này được bắt đầu từ mùa đông năm ngoái khi cháu bắt đầu viết thành hàng lối, nhưng các nét vẫn chưa chuẩn lắm. Mấy hôm trước, tôi viết chữ "củ cải", cháu đã viết lộn thành chữ

"cải củ", chứng tỏ cháu vẫn còn thiếu quan niệm xuôi ngược của chữ. Đó chính là một đặc trưng của "nhớ theo hình mẫu". Tôi cho rằng việc tập viết chữ của trẻ 4 tuổi là thứ yếu, chỉ là một động tác hỗ trợ cho việc nhận biết mặt chữ. Thế là tôi liền nghĩ ra cách: cho cháu tập ghép chữ trên bảng, lấy những que tăm có độ dài ngắn khác nhau để xếp chữ. Biện pháp này rất có hiệu quả. Tôi còn đang chuẩn bị cắt bìa cứng thành các nét chữ để cháu xếp chữ.

Trong quá trình dạy Đình Nhi nhận mặt chữ, tôi đã sử dụng sách, tranh ảnh, truyện tranh để phân tích cấu tạo của từng chữ, dạy cháu đánh vần và cuối cùng là tập viết, liên tưởng sự giống nhau của từng chữ với hình mẫu trong cuộc sống đời thường.

...(Hương dẫn dạy chữ Hán cho Đình Nhi, chúng tôi lược bỏ không dịch)

NÓI NANG, ĐẾM SỐ PHẢI NHANH, RÈN LUYỆN TỐC ĐỘ TƯ DUY

Sau hàng loạt các nghiên cứu về trắc nghiệm IQ và EQ, các nhà khoa học Pháp và Mỹ đã phát hiện: "Nhân tố quan trọng quyết định sự thành công hay thất bại của con người chính là tốc độ của hoạt động tâm lý. Chúng ta hãy thử xem một câu hỏi đơn giản như: "hãy đếm hàng số 3, 6, 9, 12..." có người đếm được mấy chục số trong vài giây, song có người chỉ đếm được vài số. Sự khác biệt về tốc độ ấy càng được thể hiện rõ hơn ở những câu hỏi phức tạp, có nghĩa là những người trả lời nhanh những câu hỏi đơn giản, thì cũng trả lời nhanh những câu hỏi phức tạp. Các nhà khoa học cho rằng, sự hơn kém nhau về tốc độ của hoạt động tâm lý này là một trong những cơ sở cơ bản và quyết định sự khác biệt về trí lực.

Sau khi đọc được nội dung như vậy trong cuốn "Tự trắc nghiệm trí lực", tôi đã đưa phần huấn luyện tốc độ tư duy vào chương trình bồi dưỡng Đình Nhi. Cách làm cụ thể là, ngoài việc "nói một lượt phải hiểu ngay" như đã nêu trên, còn lại chủ yếu là dựa vào tính toán thật nhanh để giúp Đình Nhi tăng tốc độ phản ứng trước thông tin mới. Dù là trên sách vở hay trong thực tế, hễ có cơ hội tính toán đơn giản là tôi yêu cầu Đình Nhi phải đếm hoặc tính toán. Khi đếm, đòi hỏi cháu phải đếm thật nhanh, không được "ậm ừ".

Cùng với việc "tập đếm ở mọi lúc mọi nơi", tôi còn thường cho Đình Nhi tập so sánh các vật thể khác nhau, dạy cháu nhận biết hình thể từng loại và đếm số lượng các hình thể. Khi dạy Đình Nhi các phép tính cộng trừ, tôi lại không chú trọng vào tốc độ nhanh mà

chú trọng vào kết quả chính xác. Vì chỉ nhanh trên cơ sở chính xác thì sự tính toán đó mới có ý nghĩa. Thực tế, khi Đình Nhi đã làm quen với phản ứng nhanh nhạy thì tự cháu cảm thấy khó chịu với thái độ lễ mễ, chậm chạp. Lúc này, tôi lại phải luôn nhắc cháu: Không được quá vội vàng hấp tấp, chớ đưa ra những kết quả khi chưa được tính toán kĩ.

Mỗi khi chia sẻ một thứ gì ngon, chính là một dịp tốt để tôi dạy cháu tập tính toán. Có lần, trong ngày sinh nhật của Đình Nhi, tôi hỏi cháu: "Hiện trong hộp còn 7 quả vải, nên chia thế nào đây?". Đình Nhi đã loay hoay tính toán rất lâu với chiếc máy tính đồ chơi của mình, khó khăn lắm mới dựa theo phương án kiểu "anh ăn 7 quả, tôi ăn 3 quả" để đưa ra kết quả: "Mẹ ăn 4 quả, con ăn 3 quả" - theo chuyện "Khổng Dung chia lê". Cuối cùng, mỗi người chúng tôi ăn 3 quả, còn lại một quả chia đôi, rồi lại chia đôi nữa, làm vậy cốt để Đình Nhi tập tính toán chia phần. Sau đó, hai mẹ con tôi cùng ăn quả vải đó. (Tôi nghĩ, lẽ ra tôi phải thưởng cho cháu cả quả vải đó, song nghĩ rằng, muốn nhân cơ hội này dạy cháu biết "miếng ngon sẻ nửa", nên cũng đành phải ăn phần của mình)

Từ hôm Đình Nhi biết chia 7 quả vải trong hộp, hứng thú tính toán của cháu càng tăng mạnh, tiến bộ trông thấy. Hiện tại, cháu đã có thể làm thành thạo các phép cộng trừ dưới 10, nói chung, trẻ dưới 5 tuổi thường hay làm sai, trẻ trên 5 tuổi đa phần tôi lần thứ 2 mới làm đúng, Đình Nhi đã biết 3 khái niệm và kí hiệu của "lớn hơn, nhỏ hơn và bằng".

Ngoài việc dạy cháu học chữ và toán, tôi cũng thường xuyên dạy cháu tập vẽ và kể chuyện theo tranh. Cần phải nói thêm rằng, tất cả những việc đó lại không phải là giúp Đình Nhi nắm được kỹ năng (tôi dự định rèn luyện kỹ năng cho Đình Nhi ở giai đoạn tiểu học), còn đối với trẻ từ 3 đến 6 tuổi, đây là thời gian quý báu nhất để mở mang trí lực và kích thích sự ham muốn tìm tòi hiểu biết.

Sự tiến bộ trong học vẽ của Đình Nhi biểu hiện ở hai mặt sau: Một là rất chăm chú, rất ham học, đã có chút say mê. Hai là, đối tượng vẽ nhiều hơn, từ ông mặt trời, hoa lá đến bé trai, bé gái, rồi tiến đến vẽ chim, bướm, chuồn chuồn, châu chấu, nhà cửa, sông suối, cây cầu, con thỏ, con cá và những đám mây,... Cuối năm, tôi sẽ xin cho cháu học vẽ ở lớp nghệ thuật mầm non, chắc chắn sẽ còn tiến bộ nhanh hơn.

Khi xem tranh kể chuyện, Đình Nhi thường hay kể lan man. Tôi yêu cầu cháu, trước hết phải kể tên các sự vật có trong tranh, sau đó dạy cháu sắp xếp nội dung các bức tranh như thế nào để thành câu

chuyện. Nếu có động vật thì nên kể động vật trước, sau đó miêu tả cảnh vật xung quanh dưới con mắt của động vật. Nếu không có động vật, thì trước hết hãy tả cảnh vật xung quanh, to trước, nhỏ sau, cận cảnh, rồi viễn cảnh,... Vừa mới đây, tôi cho Đình Nhi xem một bức tranh và chỉ nhắc cháu một chút về nguyên tắc trước sau, cháu đã kể khá tốt nội dung trong tranh. Sau này, nếu có thời gian tôi sẽ ghi chép kỹ hơn về việc này, sẽ giúp cho cháu chú ý hơn đến các mối quan hệ bên trong của tranh vẽ, đồng thời cũng làm tăng ý muốn được thể hiện và khả năng biểu đạt của Đình Nhi.

Để Đình Nhi thấy được tính thực dụng của việc học tập, tôi bảo cháu viết thư gửi ông bà ngoại, (bức thư chỉ mấy chục chữ), đồng thời gửi kèm theo hai bức tranh do cháu tự vẽ, trong thư cháu còn đề nghị: "Mỗi lần gửi thư về, bà nhớ viết riêng cho cháu vài chữ nhé". Thế là mỗi lần tôi nhận được thư bà, trong thư đều có một mảnh giấy nhỏ viết riêng cho Đình Nhi.

Đáng tiếc là: Việc học Anh văn của cháu vẫn chưa thực hiện được, vì tôi không mua được tài liệu có băng kèm theo, mà tiếng Anh lại là thứ tôi mù tịt. Khi còn ở Hồ Bắc, mỗi buổi tối Đình Nhi đều ngồi trước tivi xem chương trình dạy tiếng Anh "Hãy học cùng tôi" chừng hơn nửa tiếng. Cứ như vậy xem liên tục từ lúc cháu mới 1 tuổi 8 tháng cho đến lúc cháu 2 tuổi 11 tháng. Việc coi truyền hình hơn một năm đó đã thực sự có hiệu quả khi Đình Nhi học ngoại ngữ ở trường tiểu học. Cháu đã nói với tôi: "Chẳng hiểu sao con luôn cảm thấy tiếng Anh như tiếng nói của chính mình, thân thiết như tiếng mẹ đẻ vậy". Kỳ thực, chính những ấn tượng ăn sâu trong đầu óc ngay từ những ngày thơ ấu của cháu, lúc này đã phát huy tác dụng.

Trước khi Đình Nhi vào học tiểu học, tôi còn chưa đủ tiền mua một chiếc tivi nên cháu không còn được tiếp tục xem chương trình dạy học tiếng Anh nữa. Giờ nghĩ lại, tôi còn cảm thấy may mắn. Nếu khi đó trong nhà có tivi thì tôi cũng sẽ lại như mọi người, coi tivi như bà bảo mẫu, để con cái ngồi lý trước tivi xem đủ mọi chương trình hàng mấy tiếng đồng hồ liên, còn tôi thì rảnh rang làm việc khác. Đã vậy thì làm gì có nhiều thời gian và công sức để mở mang trí lực, cũng như bồi dưỡng tình cảm cho Đình Nhi, và nếu vậy Đình Nhi làm gì có được ngày hôm nay.

Các nhà khoa học Âu - Mỹ nghiên cứu phát hiện rằng, khi xem truyền hình, sóng điện trong đại não của con người cũng giống như sóng điện khi người ta đi ngủ. Đối với một đứa trẻ dưới 6 tuổi, cứ duy trì trạng thái đó, rõ ràng đã bỏ lỡ thời kỳ tốt đẹp nhất để phát triển

đại não. Tôi nghiệm thấy, những đứa trẻ được cha mẹ cho xem tivi thoải mái, coi tivi là bảo mẫu, sau này lớn lên dễ dàng hình thành thói quen lười động não. Bởi lẽ, xem tivi là một hoạt động hoàn toàn bị động, không ép bạn phải có phản ứng tức thì. Trừ khi có người lớn ngồi cùng, vừa xem vừa hỏi, vừa giảng giải, coi các tiết mục trên tivi là giáo trình, thì mới có tác dụng mở mang tri thức cho trẻ. Tuy vậy, với những trẻ dưới 2 tuổi, chẳng gì bằng lấy ngay các sự vật cụ thể làm đối tượng nhận thức.

Trong quá trình trưởng thành của Đình Nhi, tôi chủ yếu lấy các chương trình trên truyền hình làm giáo trình dạy Đình Nhi nhận biết tính phức tạp của cuộc sống xã hội. Về mặt đẩy nhanh khả năng tư duy, truyền hình chỉ được dùng để huấn luyện khả năng tư duy và khả năng miêu tả các hoạt động xã hội, khi ấy Đình Nhi đã học lớp 4, có đủ khả năng để tiếp thu sự rèn luyện tư duy nhanh ở mức độ khó hơn.

TUỔI NHỎ CHĂM LÀM, CÓ LỢI CHO CÁ ĐẠO ĐỨC VÀ TRÍ TUỆ

Khái niệm "chăm làm" ở đây chủ yếu có hai nội dung: Làm việc vật trong nhà và các việc nhỏ ngoài xã hội.

Khi bắt đầu 3 tuổi, Đình Nhi đã học làm các việc vật trong gia đình. Mỗi lần ăn thứ gì đó xong, cháu đều thu dọn vỏ trái cây, hoặc vỏ hạt dưa vương vãi trên mặt bàn hoặc trên nền nhà. Khi ra phố mua hàng, những chuyện đơn giản như hỏi đường đi, hỏi giá cả, gọi cô bán hàng lại, nói rõ yêu cầu của mình,... tôi đều giao cho cháu tập làm. Có khi vì bận việc quá, không có thời gian xếp hàng mua đồ, tôi bảo cháu hãy nói rõ lý do với cô bán hàng và những người đang xếp hàng trước tôi, xin được ưu tiên mua trước. Mỗi lần như vậy mọi người đều vui vẻ nhường chỗ. Để Đình Nhi không bị lẫn lộn về quan niệm đạo đức, trước khi làm những việc như vậy, tôi thường dạy cháu rằng: "Nếu lười biếng hoặc lừa dối tìm cách chen ngang khi xếp hàng thì đó là một việc làm ích kỷ, đáng ghét. Nếu có lý do chính đáng không thể xếp hàng được, thì nên thẳng thắn xin được giúp đỡ. Chỉ cần nói rõ lý do là mọi người sẵn sàng ưu tiên cho, vì người Trung Quốc luôn có thói quen kính già yêu trẻ. Nhưng nếu không có lý do chính đáng, thì nhất thiết phải xếp hàng đúng quy định". Đình Nhi hiểu rõ sự khác nhau giữa "chen ngang" và "xin được ưu tiên". Cháu không bao giờ quên cảm ơn mọi người sau mỗi lần được nhường chỗ.

Tôi để Đình Nhi làm nhiều việc ngay từ khi còn bé, không phải vì cần cháu chia sẻ gánh nặng gia đình. Mà lý do duy nhất chỉ là: Vận động nhiều, làm việc nhiều sẽ có tác dụng cực tốt mà không một biện pháp huấn luyện nào có thể thay thế đối với sự phát triển trí lực và bồi dưỡng tính cách cho trẻ.

Ông Veteran, một học giả của Đại học Harvard Mỹ, đã bỏ ra 40 năm nghiên cứu, theo dõi 256 cháu thiếu niên ở Boston và đưa ra kết luận: So với những đứa trẻ lười biếng không chịu lao động, những đứa trẻ ngay từ nhỏ đã biết yêu lao động, biết làm việc, khi lớn lên sẽ có mối quan hệ với mọi người nhiều gấp hai lần, thu nhập nhiều gấp năm lần, tỷ lệ thất nghiệp ít hơn 16 lần, sức khỏe tốt hơn nhiều lần và cuộc sống luôn sung túc thoải mái. Vì rằng lao động đã giúp trẻ có được nhiều khả năng tốt và trẻ luôn cảm thấy mình có ích cho xã hội.

Đó là nhìn từ góc độ xã hội học. Còn từ góc độ sinh lý học, sự trưởng thành của con người gắn liền với lao động và sáng tạo. Vì lao động và sáng tạo phải dùng đến tay chân, hàng loạt các dây thần kinh tập trung trên đầu các ngón tay thường xuyên liên lạc với não, thúc đẩy sự phát triển và hoàn thiện của hệ thần kinh não. Ngoài ra, lao động và sáng tạo luôn gắn liền với óc tư duy và trí tưởng tượng, tất nhiên sẽ thúc đẩy sự phát triển về trí lực, cho nên từ xưa tới nay, "tâm hồn" và sự "khéo tay" luôn gắn liền với nhau, thúc đẩy lẫn nhau.

Đình Nhi rất yêu lao động. Ngày 12 tháng 5 năm 1985, tôi mua về 3 cân khoai tây, tôi chỉ hướng dẫn qua cách rửa thì cháu đã tự đem khoai đi rửa. Ngày 13, cháu biết cắt bí ngô thành từng miếng nhỏ, còn giúp tôi bóc tỏi, cạo gừng để tôi xào thịt. Đương nhiên, cháu chỉ dùng loại dao không chảy máu.

Bây giờ cháu quét nhà sạch hơn trước nhiều, gấp quần áo cũng gọn gàng hơn. Dọn dẹp đồ chơi, nhà cửa cũng rất ngăn nắp, chẳng kém gì tôi.

Cháu đã biết tự tắm rửa, tôi chỉ giúp cháu cọ phần lưng. Nếu không tắm bằng vòi hoa sen, chỉ cần giúp cháu pha nước ấm và rửa một số chỗ khó rửa, nếu nước quá nóng cháu biết tự điều chỉnh lấy. Không bao giờ cháu khạc nhổ bừa bãi và vứt vỏ hoa quả ra nền nhà.

Kỳ nghỉ hè vừa qua tôi cho cháu về chơi nhà người chị họ khoảng hai tháng rưỡi. Sau khi trở về, cháu đã biết tự rửa bát khi ăn xong. Cho cháu tập làm những việc đơn giản như vậy cốt để rèn luyện nghị lực và đức tính kiên trì cho cháu..

Ông Phùng Đức Toàn, một chuyên gia về giáo dục từ sớm nói: Một đứa trẻ khi đã biết nhóm lò than, tất nhiên nó đã nắm được các bước tiến hành để lò than cháy lên, và nó cũng sẽ biết vận dụng điều đó cho các trường hợp khác. Những đứa trẻ không quen lao động sẽ không có được các kỹ năng đó. Lao động và sáng tạo ngay từ nhỏ, còn có thể bồi dưỡng phẩm chất yêu lao động, yêu khoa học, đồng thời cũng hình thành thói quen lao động, sự ham thích sáng tạo và khắc phục khó khăn. Những đứa trẻ không lao động, không biết làm một việc gì cả, có thể cả đời sẽ mất đi những phẩm chất tốt đẹp đó.

Giáo dục một đứa trẻ vốn quen ỷ lại và lười biếng trở thành một con người siêng năng chăm chỉ thật là khó. Điều này đòi hỏi phải kiên trì và có biện pháp, kể cả khen thưởng và trừng phạt. Có vậy mới có được hiệu quả, mà cũng chưa dám chắc nó đã thực lòng yêu lao động hay chưa. Thế nhưng, hình thành thói quen yêu lao động ngay từ khi đứa trẻ mới biết chơi trò bắt chước người lớn lại không phải là một việc khó. Những kiến thức về tâm lý học đã mách bảo chúng ta rằng, một đứa trẻ mới chập chững biết đi đã có nhu cầu muốn giúp mẹ làm việc, hai tuổi biết giúp mẹ lấy một số đồ vật, ba tuổi đã có ước muốn làm mọi việc như người lớn, từ 4 đến 5 tuổi đã biết tự mình thu dọn đồ chơi, quần áo và tự rửa bát đĩa của mình. Điều đó cho biết rằng, lười biếng không phải là bản tính của trẻ con. Xét về bản tính, đứa trẻ nào cũng thích làm việc, chỉ trách các bậc cha mẹ quá nuông chiều con, việc gì cũng làm thay nên mới khiến con cái hình thành thói quen lười biếng và ỷ lại.

Đối với những gia đình chỉ có một con, không giáo dục con có thói quen lao động và khả năng làm việc ngay từ khi còn nhỏ thì sau này hậu quả vô cùng lớn, trẻ sẽ hình thành thói quen lười biếng, sợ khổ, sĩ diện, chuộng hư vinh.

Các chuyên gia về tâm lý xã hội qua điều tra nghiên cứu đã kết luận: Những bất hoà giữa cha mẹ và con cái, phần lớn đều bắt nguồn từ việc con cái quá ỷ lại vào cha mẹ, làm cha mẹ luôn cảm thấy "lực bất tòng tâm", không đủ sức chiều theo con cái, còn con cái lại luôn trách cha mẹ bất tài, vì không thoả mãn được yêu cầu của chúng. Những đứa trẻ ngay từ nhỏ đã quen ỷ lại vào cha mẹ, sau này lớn lên khả năng tự lập, tự quyết rất kém, gặp bất cứ việc gì cũng chỉ biết trông chờ vào cha mẹ. Khoảng cách giữa sự đòi hỏi của con cái và khả năng của cha mẹ ngày càng lớn, kèm theo đó là sự không vừa ý và những lời oán trách giữa hai bên ngày càng nhiều, mâu thuẫn và xô xát phát sinh từ đó. Những đứa trẻ này rất ít khi nghĩ rằng mình đã

làm được gì cho cha mẹ, chúng coi việc cha mẹ phải tần tảo, vất vả để thoả mãn đòi hỏi của chúng là điều đương nhiên. Một khi cha mẹ già yếu hoặc gặp khó khăn không còn đủ sức kiếm ra tiền nữa, những đứa trẻ này thường không hề xót thương hoặc quan tâm đến bố mẹ.

Ở thành phố, có lẽ những gia đình con một ít khi bắt con mình phải chu cấp tiền nong phụng dưỡng cha mẹ, nhưng điều khiến người ta cảm thấy thương tâm là, cha mẹ không nhận được sự quan tâm và chăm sóc của đứa con duy nhất. Trẻ ở nông thôn ngay từ nhỏ đã tận mắt chứng kiến sự vất vả của cha mẹ, bản thân chúng cũng trực tiếp giúp cha mẹ việc đồng áng, nên chúng hiểu và thông cảm với những nỗi nhọc nhằn của cha mẹ, biết yêu thương cha mẹ hơn trẻ ở thành phố. Trẻ ở thành phố thường không hiểu những khó khăn của cha mẹ khi làm việc tại nhà máy hoặc cơ quan, cho nên càng phải cho chúng thấy được sự vất vả trong lao động bằng những công việc gia đình, dẫu rằng nhà vẫn có người giúp việc, nhưng những công việc như giặt quần áo, tự dọn dẹp phòng riêng cũng nên để chúng tự làm lấy, chớ để chúng hình thành thói quen lười biếng theo kiểu "cậu ấm cô chiêu".

Thực ra, làm các việc vặt trong nhà cũng là một dịp tốt để mở mang kiến thức cho trẻ. Khi tôi cho Đình Nhi tự giặt đôi tất của mình, tôi đã giảng cho cháu hiểu về nguyên lý làm sạch vết bẩn của xà phòng; Khi Đình Nhi giúp tôi làm món ăn, tôi đã nói cho cháu nghe về sự hoà tan trong nước của đường và muối, mối quan hệ giữa mùi vị và nồng độ,... với những câu mở đầu là: "Con có biết tại sao... không?"

DAY TRẺ HAI TẦNG CHUẨN MỤC, RÈN LUYỆN THÓI QUEN RỘNG LƯỢNG VỚI MỌI NGƯỜI

Tôi thường yêu cầu rất nghiêm khắc, rất tỉ mỉ đối với Đình Nhi, chưa một lần lơ lửng bỏ qua. Đình Nhi cũng thường tỏ ra rất nghiêm khắc với người khác. Khi làm bất cứ việc gì hoặc khi sửa chữa sai lầm, tôi đòi hỏi Đình Nhi "nói một lần là nghe ngay" và cháu cũng đòi hỏi tôi như vậy. Đương nhiên, tôi chấp hành, nhưng có thể người khác sẽ không làm theo nguyên tắc đó của mẹ con tôi. Trước khi Đình Nhi hiểu được đạo lý "nghiêm khắc với mình, rộng lượng với người", cháu không chỉ một lần rơi và tình trạng mâu thuẫn tâm lý mà khái niệm "hai tầng chuẩn mực" mang lại. Cháu đã nhiều lần

vừa khóc vừa hỏi: "Mẹ ơi, tại sao người lớn hơn con, con cũng phải nhường nhịn, mà người bé hơn con, con cũng phải nhường nhịn?" hay "Tại sao bạn ấy làm vậy thì được mà con thì không?"

Lần đầu tiên tôi phát hiện ra điều này trên đường về quê thăm bà ngoại đầu năm 1985:

Ngày 9 tháng 2, tôi phải bế Đình Nhi trèo qua cửa sổ vào trong toa tàu hoả, chen chúc trên tàu suốt một ngày một đêm, vừa nóng, vừa ngọt ngào, lại vừa hơi hám, nhưng khổ nhất là khát. Đình Nhi cứ nhìn chăm chăm vào những túi ni-lông nước của khách trên tàu, miệng lâu lâu: "Hừm, chỉ biết mình, không biết người". Tôi vừa thương cháu vừa buồn cười cố gắng khuyên nhủ cháu. Cũng may, nhìn thấy ánh mắt thèm khát của Đình Nhi, một hành khách đã thương hại cho cháu một túi. Thực tế này khiến công việc dạy dỗ "hãy vì mọi người" của tôi với Đình Nhi càng có hiệu quả.

Đình Nhi yêu cầu các bạn trong nhà trẻ cũng nghiêm khắc như tôi yêu cầu cháu. Có lần, Đình Nhi suýt phát khóc chỉ vì có hai bạn không đáp lại lời chào rất nhã nhặn của cháu. Có những bạn mắc sai lầm mà không chịu sửa ngay theo nguyên tắc "nói một lần phải nghe ngay" mà Đình Nhi vẫn thực hiện, Đình Nhi đã khẳng khẳng bắt bạn đó phải nhận lỗi và sửa chữa ngay, nhưng không may gặp phải những bạn quen được nuông chiều, thế là gây to tiếng. Tôi đã nhiều lần dạy con "nghiêm khắc với bản thân, khoan dung với bạn bè", nhưng thực tế, Đình Nhi không thể làm được điều đó.

Trong "Nhật ký dạy con", có lần tôi đã viết: *"Phải chăng vì thiếu nhận thức cảm tính về sự khoan dung, cũng như chưa từng được trải nghiệm nên mới xảy ra tình trạng trên? Có lẽ, sau này phải tìm nhiều biện pháp để Đình Nhi được trải nghiệm hương vị của sự khoan dung, học cách khoan dung, song phải tránh coi "nhường nhịn" là khoan dung.*

Sau này tôi mới ý thức được rằng, lúc đó kỳ thực tôi "đã nghiêm khắc quá nhiều mà chưa hề nhường nhịn", tiếc rằng chính mình chưa nhận ra điều đó. Mãi đến khi có một lần tôi không thể bình tĩnh trước Đình Nhi, tôi mới bắt đầu suy nghĩ và có những điều chỉnh hữu hiệu đối với việc này.

Đó là một việc mà cho đến nay tôi vẫn còn thấy hối hận và xấu hổ, sự việc xảy ra vào ngày 19 tháng 6 năm 1985, khi tôi chuẩn bị kỳ thi cuối học kỳ:

Tôi hôm nay, cuối cùng Đình Nhi cũng biết cách gấp thuyền giấy. Tôi chỉ nhắc cháu một vài điểm cần lưu ý, như các đường gấp phải thật thẳng, khi lật thuyền phải giữ chặt các nếp gấp,... Nhìn chiếc thuyền mà Đình Nhi tự gấp lấy, tôi hồi hận xin lỗi cháu: "Vi chuyện gấp thuyền mà vừa rồi mẹ cáu gắt với con, tha lỗi cho mẹ nhé!" Đình Nhi trả lời: "Không sao mẹ ạ, con biết, khi người lớn thấy trẻ mắc sai lầm không thể tha thứ, muốn đánh cho mấy roi để nhớ, nên mới quát mắng". Sau đó, cháu mang dép lê lại cho tôi, và dù tôi đã can ngăn, cháu vẫn chạy đi nhặt đôi xăng đan bị tôi ném ra xa, xếp gọn lại, quả thật tôi rất hối hận.

Vừa rồi vì Đình Nhi lúng túng khi học gấp thuyền giấy, tôi quát mắng om sòm, thậm chí còn vò nát chiếc thuyền cháu đang gấp dở quăng xuống nền nhà. Đình Nhi sợ quá òa khóc. Tôi thấy tôi hơi quá đáng, mới để Đình Nhi lấy khăn lau nước mắt nước mũi, rồi giúp cháu cắt thêm hai tờ giấy để tiếp tục học gấp thuyền. Đình Nhi lại chăm chú gấp thuyền, thỉnh thoảng lại quay sang hỏi tôi cách làm, tôi hướng dẫn cháu, nhưng Đình Nhi vẫn cứ vụng về, lúng túng, tôi bực quá, bỏ ra ghế nằm.

Nghĩ đến 40 ngày phải hoàn thành ba môn học, thêm vào đó tôi nào cũng phải bận rộn với Đình Nhi thế này, tôi buồn bực quá, quăng dép lung tung. Đình Nhi yêu cầu tôi phải nhặt dép lại, tôi đã nhặt lại, nhưng rồi bực quá lại quăng đi.

Từ trước đến nay, Đình Nhi chưa từng thấy tôi nóng giận như thế bao giờ, cháu sợ quá và òa khóc rồi chạy đến khuyên tôi: "Mẹ ơi, mẹ đừng giận nữa!". Tôi nén giận nói: "Mẹ có giận con đâu". Đình Nhi không khóc nữa, lại tiếp tục gấp thuyền. Thấy Đình Nhi thật sự say mê với công việc như vậy, tôi thấy vừa yêu, vừa thương con, bất giác tự trách mình: "Mấy tháng trước đây không biết tranh thủ thời gian, sáng nay vẫn chúi đầu đọc tiểu thuyết, bây giờ lại trút giận lên con, thật chẳng ra làm sao. Nếu trước đây cứ chịu khó học hành chăm chỉ thì đâu đến nỗi bây giờ thấy tiếc cả thời gian dạy con gái gấp thuyền!"

Nghĩ đến đây, cơn giận đã nguôi ngoai. Lại nhớ, hình như trước đây đến tận khi tôi vào tiểu học, mới biết gấp thuyền, lúc ấy đã 7, 8 tuổi rồi. Mà nay Đình Nhi mới 4 tuổi, khi tôi 4 tuổi đã biết làm gì đâu. Có chăng chỉ biết nhặt những hạt lê dưới đất (thời kì khó khăn, đói ăn) mà thôi. Thế mà tôi nỡ đối xử với Đình Nhi như vậy, thật là vô lý.

Đang mãi suy nghĩ, Đình Nhi lại đến nhờ tôi giúp đỡ, lần này, tôi vui vẻ hướng dẫn cháu cách lộn thuyền. Đình Nhi lại lấy thêm một tờ giấy, muốn gấp một chiếc thuyền khác. Tôi đồng ý và bảo cháu: "Nếu con tự gấp được chiếc thuyền này, mẹ sẽ ghi chuyện này vào nhật kí".

... Gần 16 tuổi, tôi mới bắt đầu luyện tập thói quen "nghiêm khắc với mình, rộng lượng với người", vậy mà đòi hỏi Đình Nhi có thói quen như vậy, liệu có quá đáng lắm không? Nó mới 4 tuổi thôi mà! Chính vì muốn tránh tình trạng có những yêu cầu không nhất quán đối với hai đứa con, Weter cha đã không cho con mình chơi với những trẻ cùng tuổi trước khi thành niên, để tránh gây ra sự lầm lẫn về quan niệm đúng sai của con. Việc làm của ông là rất đúng. Nhưng tôi không có điều kiện như vậy, chỉ cố tìm mọi cách để giảm bớt mức độ lầm lẫn trong nhận thức của con và cũng để phòng Đình Nhi có thói quen khắt khe với mọi người. Muốn làm được như vậy, có lẽ trước tiên tôi phải thay đổi thái độ khắt khe với con. Tôi và Đình Nhi sẽ cùng nhau sửa chữa sai lầm.

Hai mẹ con đang cùng nghĩ cách sửa sai, một buổi tối, Đình Nhi đưa ra đề nghị: Trong thời gian mẹ thi cử con sẽ sang bên nhà dì Tú Thụ (bà chị họ của tôi vui vẻ đồng ý). Từ đó, thái độ của tôi đối với cháu đã có phần dịu đi nhiều. Khi cháu đang say sưa làm một việc gì đó, tôi không bắt cháu dừng lại để làm một việc khác theo yêu cầu của mình, mà thường nói với con: "Thôi được, mẹ cho con thêm 5 phút nữa, nhưng con phải đúng hẹn đấy, hết 5 phút con phải đi làm việc kia ngay..." Đình Nhi thường rất đúng hẹn.

Những ngày này, môn vẽ của Đình Nhi tiến bộ rất nhanh, hầu như ngày nào cũng có một bức tranh cho tôi xem. Có một hôm, bạn Hoàng Duy Di chạy tới cướp mất bức tranh mà Đình Nhi định đưa tôi xem, cháu tức quá khóc mãi không thôi. Tôi lấy câu danh ngôn "Người đáng yêu phải là người biết trung hậu đối với người khác" để khuyên nhủ cháu. Đình Nhi có ấn tượng rất sâu sắc với đức tính trung hậu trong truyện "Người thợ kim hoàn Abu Hasan", cháu luôn mong được như thế, vì vậy cháu đã cố nén khóc.

Nhưng cháu cảm thấy ngạc nhiên là tại sao phải dùng hai loại chuẩn mực khác nhau để đối với tôi và đối với người khác? Tôi đã cố gắng nghĩ ra một lý do đơn giản và dễ hiểu để thuyết phục cháu: "Bởi vì con được giáo dục tốt hơn, hiểu được nhiều đạo lý hơn các bạn khác, con nên làm gương cho các bạn ấy chứ. Hơn nữa, con đâu có phải là mẹ của bạn ấy, nếu bạn có sai sót gì thì đã có mẹ bạn ấy dạy

bảo mà". Từ đó về sau, mỗi lần như vậy, tôi chỉ cần hỏi cháu một câu: "Con có phải là mẹ bạn ấy không?" thì Đình Nhi từ bỏ ngay những yêu cầu quá nghiêm khắc đối với bạn bè.

COI TRỌNG CUỘC SỐNG TẬP THỂ, BỒI DƯỠNG KỸ NĂNG XÃ HỘI

Tác giả cuốn "Cánh cửa của cảm xúc (EQ)" nói: "Trong số tất cả các kỹ năng về cảm xúc của một đứa trẻ, khả năng biết chung sống với mọi người có quan hệ vô cùng quan trọng đến sự thành công và chất lượng cuộc sống sau này. Muốn có sự hoà đồng như "cá gặp nước" trong cuộc sống xã hội, đứa trẻ phải học cách hiểu biết và làm quen với môi trường xã hội, đồng thời phải có những phản ứng thích hợp với từng hoàn cảnh. Đứa trẻ phải biết làm thế nào để cân bằng và điều tiết giữa nhu cầu và mong muốn của mình với nhu cầu và mong muốn của người khác. Người Trung Quốc luôn thực hiện quan niệm hai tầng chuẩn mực: "Nghiêm khắc với mình, rộng lượng với người", thực tế cũng là nhằm điều tiết mối quan hệ giữa bản thân với mọi người trong xã hội.

Tôi cho rằng, để học cách chung sống hoà hợp với mọi người, Đình Nhi cần phải học nhiều hơn nữa cái mà hiện nay người ta gọi là "Kỹ năng cảm xúc", mà nơi học tập tốt nhất chính là nhà trẻ và trường học.

Cần phải có cuộc sống và trò chơi tập thể mới có thể bồi dưỡng được nhiều đức tính và khả năng như: Tình thân ái, sự hợp tác, tính hào phóng và cởi mở, ý thức giữ gìn kỷ luật, sự lễ phép và công bằng, lòng tự tôn và tinh thần tập thể, ý thức ganh đua và tinh thần trách nhiệm, khả năng tổ chức và ý thức phục tùng, khả năng lãnh đạo và tinh thần biết hy sinh vì người khác,... Đó chính là những phẩm chất mà những người có giáo dục buộc phải có đủ, tách rời tập thể thì thật khó bồi dưỡng ra những phẩm chất đó. Những điều kể trên làm tôi thấy mừng vì tôi đã không bồi dưỡng Đình Nhi thành một "thần đồng" kiểu "đơn phương độc mã".

Kỹ năng xã hội cũng giống như các kỹ năng cảm xúc khác, đều có thể học được. Các biện pháp như: sự gương mẫu của cha mẹ, sự giáo dục có mục đích của cha mẹ, đảm bảo sự tương xứng giữa tuổi tác và sự phát triển tinh thần của trẻ,... tất cả đều có thể đạt được mục đích "giúp trẻ học kỹ năng xã hội".

Như tôi đã đoán trước, ở nhà trẻ, Đình Nhi chưa học được điều gì mới lạ, nhưng dưới sự hướng dẫn của mình, Đình Nhi đã học được khá nhiều các kỹ năng tình cảm và xã hội vô cùng quan trọng:

... Đình Nhi nói: "Con và Đường Dĩnh cùng tranh nhau làm mẹ của búp bê, chẳng ai chịu nhường ai, và cuối cùng cả hai đều khóc". Nhân việc đó, tôi bảo cháu: "Tranh nhau không được rồi cũng khóc, đó là việc làm bất tài, ngốc nghếch, người thông minh thì phải biết chủ động sắp xếp để được thay nhau làm mẹ búp bê". Tôi hôm đó, tại câu lạc bộ thành phố, Đình Nhi chơi rất vui vẻ với một bạn gái khác chừng 6 tuổi, tôi chỉ nhắc cháu một câu: "Buổi sáng mẹ đã dặn phải biết chủ động sắp xếp trò chơi cho tốt, con nhớ nhé!". Khi ra về, tôi hỏi cháu: "Chơi có vui không?" Đình Nhi vui vẻ trả lời: "Vui lắm mẹ ạ. Trước tiên con là cô bán rau, để chị ấy làm mẹ, sau đó con lại làm mẹ, để chị ấy làm cô bán rau". (Khả năng tổ chức bắt nguồn từ chính những việc như vậy).

... Đình Nhi đã có nhiều tiến bộ trong giao tiếp ứng xử, "xin lỗi", "cám ơn" đã trở thành một thói quen có ý thức, thói quen hỏi thăm sức khỏe cũng đang hình thành. Để làm được điều này, tôi thường chủ động hỏi thăm sức khỏe, công việc của mọi người cốt để cháu học theo. Điều này mang lại hiệu quả hơn nhiều so với ép cháu hỏi thăm sức khỏe người khác. Ngoài ra, mọi lúc mọi nơi tôi đều luôn nhắc cháu phải chú ý cư xử lễ phép. Chỉ cần nhắc nhở chút ít là Đình Nhi đã chủ động làm ngay. Việc này rất có lợi cho việc bồi dưỡng khả năng kiểm soát của cháu.

Mối quan hệ của Đình Nhi với các bạn trong nhà trẻ rất tốt, cháu rất yêu nhà trẻ. Hôm nay đến lớp muộn, cô giáo dẫn các bạn đi làm vệ sinh cá nhân, trong lớp học chẳng có ai, Đình Nhi nói: "Mẹ cứ để con ở lại đây một mình, con sẽ không nghịch sách vở, giấy bút trên bàn đâu". Thế là, tôi để cháu ở lại đó, vội vã đi làm. Điều này chẳng dễ dàng gì. Để cháu ở một mình bất kể chỗ nào cũng thật là khó (khi hơn một tuổi, ấn tượng mẹ đột nhiên "biến mất" đã hằn sâu trong ký ức cháu). Sau này, rèn mãi cháu mới dám ở một mình.

Theo sự dặn dò của mình, Đình Nhi đã có thể nhớ và tự uống thuốc cảm ngay tại nhà trẻ.

... Để Đình Nhi cảm nhận được niềm vinh dự trước tập thể, khi nhà trẻ mở Hội thi hoa, tôi cất công đưa cháu tới một phố rất xa để chọn mua một chậu "cỏ bạc đầu" hai màu đỏ và vàng, và cháu đã đạt được giải trong hội thi đó.

Các chuyên gia về "cảm xúc" cho rằng, những việc làm như thế cũng có tác động rất tốt, đôi lúc phải giúp trẻ "làm được một việc gì đó", để trẻ có được "niềm vui sướng của thành công", sức mạnh của niềm vui sướng đó sẽ thúc đẩy trẻ hăng hái hướng tới mục tiêu cao hơn.

Bên cạnh học tập và vui chơi với các bạn trong nhà trẻ, vui chơi với các bạn hàng xóm cũng là một việc rất quan trọng, trẻ lớn và nhỏ cùng chơi với nhau có tác dụng bù đắp những thiếu hụt về tình cảm của những đứa trẻ con một.

Khi hơn 3 tuổi, Đình Nhi làm hỏng cái bươm của bạn Đặng Linh, con gái cô Viên. Tôi bảo cháu phải lấy số tiền đình mua bóng bay để mua trả bạn Đặng Linh cái bươm đó. Lúc đó, Đình Nhi mới học được câu nói "đau khổ trong lòng" từ một bộ phim truyền hình nhiều tập "Nô tỳ" của Brazil chiếu trên tivi, cháu vận dụng luôn: "Con đành nén nhin "nỗi đau khổ trong lòng", đợi cuối tháng mẹ có lương mua bóng bay vậy".

Làm như thế cốt để dạy Đình Nhi biết gánh chịu hậu quả do bản thân gây ra. Cũng phải nói thêm rằng: Đình Nhi rất có ý thức chịu đựng đau khổ. Khi cháu bị đau hoặc ngứa ngứa bất kì chỗ nào trên cơ thể (mà không cần chữa trị), tôi đều yêu cầu cháu cố chịu đựng, không được kêu khóc hoặc gãi lung tung. Không chỉ vì "kiên nhẫn" là một bộ phận cấu thành quan trọng của ý chí, mà còn vì mọi người chẳng thích thú gì một đứa trẻ trẻ hơi đau một tý là kêu khóc, quấy rầy người khác. Đình Nhi cho rằng chịu đựng đau khổ là điều đương nhiên. Cháu đã làm như vậy và yêu cầu tôi cũng phải làm như cháu.

Cùng chơi với những đứa trẻ được giáo dục bằng những quan niệm và phương pháp khác nhau, khó tránh khỏi những ảnh hưởng tiêu cực. Bình thường, tôi cố gắng tránh để Đình Nhi tiếp xúc với những đứa trẻ thiếu giáo dục, tôi không thể để Đình Nhi, một đứa trẻ chưa đủ trí khôn và nghị lực làm chủ bản thân tôi, tiếm nhiễm phải những thói xấu những đứa trẻ như vậy. Và khi không còn cách nào né tránh, cũng đã kịp thời giảng giải để cháu hiểu được những tật xấu của bạn, đồng thời giúp cháu tích lũy kinh nghiệm:

Khoảng 10 ngày trước, một người bạn của tôi cho Đình Nhi một cành hoa mây vàng, Đình Nhi cùng bạn X chơi chung, nhưng chưa đầy 2 phút sau, Đình Nhi bỗng òa khóc. Tôi vội chạy lại, cháu X nói liến thoắng: "Bạn Đình Nhi xé hoa, cô ạ! Cháu giằng lấy không cho bạn ấy xé, thế là bạn ấy khóc". Tôi quay lại hỏi Đình Nhi: "Có phải

thế không con?" Đình Nhi vẫn nức nở khóc, chỉ nói hai tiếng: "Mẹ ơi!", rồi không nói gì nữa.

Tôi vừa phê bình hành động xé hoa của Đình Nhi, vừa dắt cháu về nhà. Trên đường về, Đình Nhi nói trong nước mắt: "Không phải con xé hoa, mà là bạn X giằng lấy hoa của con đòi xé. Bạn X nói dối, con ghét bạn ấy lắm!". Nói xong, cháu khóc to hơn.

Tôi chợt nhớ đến câu nói của nhà văn Chu Khắc Cần: "Xem thử trẻ có phản ứng gì khi lần đầu bị lừa dối". Tôi đã hiểu, đây là lần đầu tiên Đình Nhi bị lừa dối. Tôi hiểu rõ nỗi lòng của cháu, nhưng không thể hòa theo Đình Nhi lên án bạn X được. Tôi lựa lời khuyên bảo: "Chỉ có thể ghét khuyết điểm của bạn X thôi, chứ không ghét bạn ấy. Và lại, khóc có giải quyết được việc gì đâu, chỉ làm hỏng việc mà thôi. Nếu khi ấy con bình tĩnh, tự nhắc nhở mình không được khóc, rồi kể lại sự thật cho mẹ nghe thì mẹ sẽ phê bình khuyết điểm của bạn X, để bạn ấy biết lỗi mà sửa chữa. Con đã khóc, khiến mọi việc hỏng cả rồi, mẹ chỉ nghe thấy bạn X nói rằng chính con đã xé hoa. Bởi vậy, từ nay về sau không được khóc nghe chưa? Thế nào, bị lừa dối có dễ chịu không? Con đã thấy rồi ấy, sau này, dù thế nào cũng không được nói dối nhé". Từ đó về sau, quả thật Đình Nhi không bao giờ nói dối. (Trước đây, đã có lúc Đình Nhi làm sai một việc gì đó, nhưng không dám thú nhận, những lúc như vậy tôi thường nghiêm khắc trách mắng cháu, có lúc tức quá còn cho mấy roi vào mông. Không dám thừa nhận lỗi lầm, sự việc tuy nhỏ nhưng tính chất quả là nghiêm trọng không thể tha thứ. Dạy trẻ đức tính thật thà ngay từ khi còn nhỏ, cho trẻ biết lừa gạt, dối trá là điều cực kỳ đáng ghét, đáng xấu hổ, từ đó giúp trẻ hình thành thói quen dám làm dám chịu. Đây là vấn đề có liên quan mật thiết tới nhân cách và tinh thần trách nhiệm). Xem ra giáo dục phản diện, kích thích trực tiếp cũng có ý nghĩa đặc biệt của nó.

BẮT ĐẦU TỪ NHỮNG MỤC TIÊU NHỎ, BỒI DƯỠNG Ý CHÍ VƯỢT LÊN

Vấn đề lớn nhất để trẻ "được giáo dục từ sớm" lớn lên cùng các bạn bằng tuổi là, chương trình dạy học trong nhà trẻ và nhà trường là chương trình phổ thông chỉ phù hợp với các cháu bình thường, trẻ "được giáo dục từ sớm" có tư chất tốt hơn, thường mất hứng thú đối với chương trình dạy học "thiếu tính thử thách" ấy, cho nên thường không tập trung nghe thầy cô giảng bài. Các chuyên gia giáo dục từ sớm của Nhật Bản gọi tình trạng này là "thỏ chạy thi với rùa" và cho

rằng sự chênh lệch quá xa về tốc độ đã khiến tỏ ngủ ở dọc đường và cuối cùng đã đến đích sau rùa.

Khi nghe kể chuyện, tập vẽ, tập viết chữ hoặc chơi một mình, Đình Nhi tập trung chú ý rất lâu, thế nhưng khi đi học ở nhà trẻ thì lại thiếu tập trung. Tôi nghĩ, để tránh tình trạng giống tỏ trong truyện ngụ ngôn "Cuộc thi chạy giữa tỏ và rùa", cần phải loại bỏ ngay tâm lý lười biếng của Đình Nhi ngay từ khi học mẫu giáo, cần tạo cho Đình Nhi thói quen tập trung lắng nghe người khác nói. Ở đây còn có vấn đề khả năng nữa, phải biết nghe và biết nghĩ mới được. Khi Đình Nhi còn dư sức học, phải dạy cháu những mục tiêu nhỏ với độ khó nhất định, song dễ dàng đạt được, từ đó bồi dưỡng ý chí vươn lên của cháu. Những mục tiêu đó phần lớn đều phải liên quan đến việc nâng cao "cảm xúc".

Mục tiêu thứ nhất mà tôi đặt ra cho Đình Nhi chính là phải giành được danh hiệu "Ngôi sao đỏ" trong nhà trẻ:

Ngày 5 tháng 10 năm 1985, phát hiện thấy Đình Nhi không có tên trong bảng danh sách "Ngôi sao đỏ" của lớp, tôi bảo Đình Nhi đến hỏi cô Vương chủ nhiệm lớp xem có những khuyết điểm gì cần sửa chữa. Cô Vương nói rằng, Đình Nhi chưa chủ động trả lời câu hỏi của cô giáo Trần khi nghe giảng (câu hỏi là: đôi tay bé nhỏ của con biết làm gì?), vì vậy, chưa được "ngôi sao đỏ". Cô Vương còn nói thêm, khi nghe giảng, ăn cơm và chơi các trò lắp ghép, Đình Nhi thường không tập trung chú ý, hay nói chuyện riêng với bạn khác. Khi tôi và cô giáo Vương đang trao đổi với nhau, Đình Nhi xen ngang xin giải thích, rồi òa khóc ra chiều oan ức lắm.

Sau khi về tới nhà, tôi bình tĩnh ngồi xuống nói chuyện với Đình Nhi. Tôi bảo Đình Nhi hãy nhớ lại buổi học hôm đó và tôi nhắc lại câu hỏi trên cho cháu trả lời. Đình Nhi cãi lại: "Không phải bàn tay biết làm việc gì?", mà là: "Con biết làm những việc gì?" mới đúng chứ. Sau khi được tôi giải thích, cháu đã nghe ra, hơn nữa còn thừa nhận hôm đó quả thực không chú ý tới câu hỏi của cô giáo.

Tôi bảo Đình Nhi: "Khi cô giáo giảng bài, các con phải nhìn thẳng vào mắt cô giáo, như vậy mới là tập trung chú ý". Ngay lúc ấy, Đình Nhi lại chăm chú nhìn vào tờ giấy đang cầm trên tay, tôi lập tức phê bình và yêu cầu cháu phải rèn luyện thói quen "tập trung chú ý" ngay từ bây giờ. Khi đôi mắt tròn to của Đình Nhi nhìn thẳng vào mắt tôi, tôi liền khen cháu làm vậy là đúng, đây là hành vi lễ phép, thói quen tốt của những người có giáo dục, mong cháu có thể duy trì

mãi. Tôi còn đang giảng giải, Đình Nhi cắt ngang lời tôi nói: "Con xin lỗi mẹ, con lại vừa nhìn xuống bàn tay con". Tôi thừa dịp nói luôn: "Biết kiểm chế bản thân để không làm những việc không đáng làm, là điều rất khó. Một người có nghị lực, không chỉ cần kiên trì làm những việc đáng làm, mà còn cần kiểm chế bản thân không làm những việc không đáng làm". Đình Nhi chăm chú nghe tôi nói, sau đó tôi còn yêu cầu cháu trả lời câu hỏi mà cháu chưa trả lời trên lớp, rồi dạy cháu kể chuyện theo tranh tới gần 40 phút, tất cả đều tiến triển rất thuận lợi.

...

Sau buổi nói chuyện ấy, trong giờ học ngày hôm sau, khi cô giáo đưa ra câu hỏi: "Ngày Quốc Khánh, các con nhìn thấy những gì?". Đình Nhi đã trả lời khá lưu loát bằng tiếng phổ thông và đã được khen thưởng.

Buổi học hôm nay cô nêu câu hỏi: "Ấn tượng về buổi đi chơi xuân tại công viên Nhân Dân". Thật không may, hôm nay cô giáo lại không phát "Sao đỏ", mà chỉ thưởng cho Đình Nhi "Một ngọn núi nhỏ" được làm từ một tấm bìa cứng.

(Cũng may, ngày hôm sau, cô giáo thưởng bù, Đình Nhi đã được gắn một "Ngôi sao đỏ").

Ngày 24 tháng 10. Hôm nay học nhận biết chữ số từ 1 đến 9, Đình Nhi nhận biết hết các số, mà cả lớp chỉ có Đình Nhi làm được, cô giáo gắn thêm cho Đình Nhi một "ngôi sao đỏ". Tôi và Đình Nhi mừng ra mặt, hai mẹ con trò chuyện khá lâu về việc này. Đình Nhi còn nhận biết các chữ số hàng đơn vị, hàng trăm. Đáng mừng là, Đình Nhi cũng giành được hai "ngôi sao đỏ" giống như nhiều bạn khác, chỉ kém bạn Chiêm Bội có một bông (bạn này được thêm một bông trong trò ghép hình trí lực). Cô giáo nói, ai được nhiều sao, người đó sẽ được "du lịch" Bắc Kinh (dán ảnh mình lên bản đồ). Lần này, có thể Đình Nhi sẽ được đi "du lịch", hai mẹ con tôi cùng bàn nhau làm thế nào để mỗi buổi học đều được "Sao đỏ".

Mục tiêu thứ hai tôi đặt ra cho Đình Nhi là sửa chữa khuyết điểm quay ngang, quay ngửa khi ăn cơm:

Tuần này, tôi luôn nghĩ cách sửa chữa thói xấu quay ngang quay ngửa khi ăn cơm của Đình Nhi, việc này đã nói rất nhiều, nhưng chưa có kết quả. Tối nay, tôi quyết định, bắt đầu từ ngày mai, nếu không sửa chữa thói xấu này thì sẽ bị giam vào nhà vệ sinh 10 phút,

mỗi lần tái phạm lại tăng thêm 10 phút nữa, cứ thế đến khi nào sửa được mới thôi.

... Đình Nhi tự đề xuất, thay đổi thói xấu nhìn ngang nhìn ngửa, ăn cơm phải cẩn thận, không để cơm rơi vãi (có giáo viên yêu cầu, cơm rơi xuống đất phải nhặt lên cho vào bát, thật chẳng vệ sinh chút nào). Về cơ bản Đình Nhi đã thực hiện được 3 điều này. Hôm nay, lần đầu tiên đến phiên Đình Nhi trực nhật, cháu đã làm rất cẩn thận, rất nghiêm túc, ăn cơm cũng rất nhanh.

Mục tiêu thứ ba là, cố gắng để được vào lớp học múa của nhà trẻ:

Điều kiện của lớp học múa cũ quá kém, vì vậy nhà trẻ quyết định mở một lớp học múa khác không thu phí. Đình Nhi đã mạnh dạn đăng kí và cuối cùng được nhận. Tôi đã khen ngợi thái độ tích cực chủ động đó của cháu. Lớp mới này sẽ chuẩn bị nhiều tiết mục biểu diễn trong dịp Tết. Lớp sẽ chọn 10 cháu trong số 17 cháu đi biểu diễn, tôi động viên Đình Nhi: Phải chịu khó học, chăm chỉ luyện tập để được vào đội tuyển. Tôi muốn cháu ngay từ nhỏ đã có ý chí "quyết chiến quyết thắng trong các cuộc ganh đua". Tôi cũng bỏ nhiều công sức giúp cháu rèn luyện ý chí này.

Mục tiêu thứ tư là, phải ngủ trưa được ngay:

Đây là một mục tiêu khó, để làm được điều này, tôi đã dạy cháu cách đếm các ngón chân trước khi ngủ. Cách này ứng dụng nguyên lý của khí công, tập trung chú ý vào đầu ngón chân, sẽ dễ dàng chìm vào giấc ngủ hơn. Chỉ cần kiên trì, sẽ rất có lợi cho sức khỏe. Nhưng không biết Đình Nhi có kiên trì tập luyện không? (Biện pháp này còn đang thực hiện).

Những mục tiêu nhỏ này có lẽ chẳng có ý nghĩa gì đối với người khác, song lại có hiệu quả đối với Đình Nhi, chính những mục tiêu nhỏ, liên tục đổi mới đó đã khiến Đình Nhi luôn luôn có những điểm mốc để phấn đấu, duy trì ý chí vươn lên.

Hôm qua, Đình Nhi hỏi tôi, vì sao có nhiều người hay kiêu ngạo thế? Tôi đã giải thích cho cháu hiểu nguyên nhân và điều đáng chê của tính kiêu ngạo bằng cách lấy các dụng cụ đo lường to nhỏ khác nhau để làm ví dụ, như thùng to, thùng nhỏ, cái giếng, con sông và biển cả. Đình Nhi cũng bắt chước lấy cốc to, cốc nhỏ làm ví dụ, cháu đã hiểu ra.

Hôm nay, Đình Nhi kể chuyện về bạn Lưu Bội ở lớp: "Cô giáo gọi bạn khác trả lời câu hỏi trước, bạn ấy có vẻ không vui, như vậy là chỉ

biết mình chứ không biết người, mẹ nhỉ?". Tôi nói với Đình Nhi: "Như vậy gọi là ghen tức!" Tôi hỏi: "Con có hay ghen tức với người khác không?". Đình Nhi trả lời: "Không ạ, mẹ đã chẳng nói rằng, không nên ghen tức với người khác, người khác được trả lời trước, mình nên vui mới phải". Thừa dịp tôi nói luôn: "Người khác tiến bộ, mình mới có bạn tốt mà chơi. Con phải biết rộng lượng với khuyết điểm của những bạn chậm tiến, cùng giúp đỡ bạn, có nhiều người tiến bộ, cả nước mới tiến bộ được chứ".

BIẾT GIÀNH LẤY, NHƯNG CŨNG PHẢI BIẾT VỨT BỎ

Trẻ phải được phát triển toàn diện, phải có nhiều hứng thú say mê. Sở dĩ phương pháp giáo dục từ sớm đặc biệt nhấn mạnh việc bồi dưỡng đa phương diện cho trẻ, là vì ngay từ thời kì trẻ sơ sinh và trẻ nhỏ, hầu như trẻ không có những hứng thú trọng tâm, hoặc hứng thú trọng tâm không ổn định, tố chất tâm sinh lý của chúng còn đang liên tục thay đổi. Việc bồi dưỡng có định hướng quá sớm của các bậc cha mẹ thường không có lợi cho sự phát triển toàn diện và đầy đủ của trẻ.

Tôi luôn động viên Đình Nhi tham gia các hoạt động nghệ thuật như học và thưởng thức âm nhạc, ca múa, hội họa, tạo hình,... song khi bồi dưỡng "tế bào nghệ thuật" cho Đình Nhi, tôi chưa từng nghĩ rằng sau này sẽ cho cháu trở thành một nhà nghệ thuật nào đó. Điều tôi coi trọng là, học nghệ thuật vừa có thể giáo dục trí tuệ, vừa có thể giáo dục thẩm mỹ, có ý nghĩa quan trọng trong việc thúc đẩy não phải của trẻ phát triển. Đồng thời cũng tăng cường trí tưởng tượng, khả năng tư duy hình tượng và sức sáng tạo, phát triển những hứng thú đó rất có lợi cho việc bồi dưỡng khả năng cảm thụ, khả năng thưởng thức và thể hiện cái đẹp, đồng thời hình thành những phẩm chất tính cách giàu tính sáng tạo.

Tôi thường tranh thủ những lúc rỗi rãi - khi đang rèn luyện tư duy trừu tượng cho Đình Nhi - để múa hát cùng cháu. Tôi gọi đó là "cách nghỉ ngơi tích cực". Đình Nhi đã học được khá nhiều điều từ chính những giờ phút rỗi rãi ấy. Như:

Gần một tháng nay, tôi bắt đầu dạy Đình Nhi luyện âm. Đình Nhi đã có nhiều tiến bộ, nhưng khi hát các bài có sự dao động khá cao về độ trầm bổng thì chưa được chuẩn lắm. Có điều lạ là, Đình Nhi lại hát rất chuẩn bài "Còn nhớ có một ngày", kể cả trong lúc mơ ngủ cũng vậy.

Đình Nhi rất thích nghe bài hát trong phim "Chị Giang", cũng rất thích nghe "Bài ca mặt trăng" và các bài dân ca Thiểm Bắc. Cháu đã học thuộc đoạn đầu bài "Đường chia tay nhau bằng tiếng khóc". Ngoài ra, cháu còn thích nghe Kinh kịch, những lúc hứng lên cũng ngâm nga vài câu, nghe cũng hơi giống.

Đình Nhi cũng rất muốn học lắc cổ, song lắc không dẻo, lại vận vẹo thành điệu disco...

Cần chú ý là, khi trẻ say sưa một công việc nào đó, song không thích hợp với tố chất bẩm sinh của nó, tôi cho rằng cha mẹ phải có trách nhiệm giúp con thoát khỏi "con đường mê muội" đó. Bởi vì bồi dưỡng nhiều mặt không phải là đòi hỏi mặt nào cũng có đủ hoặc mặt nào cũng bỏ công sức như nhau, mà đây là một sự giáo dục đòi hỏi phải căn cứ vào hoàn cảnh và điều kiện cụ thể, nhất là phải căn cứ vào đặc điểm tâm sinh lý, hứng thú, sở thích và triển vọng của từng đứa trẻ. Bản tính của trẻ rất tự tin, dù đối mặt với những khó khăn không thể vượt qua, hoặc vô số lần thất bại, thì sự tự tin ấy vẫn không hề giảm sút. Có những việc mà người giàu kinh nghiệm biết chắc rằng không thể thành công, nhưng trẻ vẫn ngây thơ tin rằng, cứ kiên trì, nhất định sẽ thành công. Tuy đây chỉ là quá trình phát triển tâm lý có tính chất dự định (nói chung phải đến khi trẻ vào lớp 5 thì mới có khả năng phân biệt được sự khác nhau giữa năng lực và nỗ lực), nhưng tôi không muốn để Đình Nhi mất quá nhiều công sức trên con đường "không thể thành công". Một khi gặp tình hình như vậy, tôi lập tức nắm lấy cơ hội dạy Đình Nhi biết cần phải "Suy nghĩ vấn đề một cách thực tế".

Ví như, ngay từ nhỏ, Đình Nhi đã rất thích học múa, cháu có khả năng tiếp thu rất nhanh các điệu múa, khi vừa tròn 4 tuổi cháu đã rất hứng thú với múa ba-lê. Sau lần tôi dẫn cháu đi xem bộ phim "Bước ngoặt" của Mỹ, nghệ thuật múa ba-lê trong bộ phim đó đã để lại ấn tượng sâu sắc trong Đình Nhi, từ đó, cháu luôn mơ ước sẽ trở thành một diễn viên múa ba-lê. Nhưng xét từ góc độ di truyền, dáng vóc của cháu chắc chắn không thích hợp để làm một diễn viên múa ba-lê. Để không làm tổn thương đến sự hứng thú và lòng ham muốn đối với bộ môn múa của Đình Nhi, tôi lựa lời khuyên bảo, giúp cháu từ bỏ ý định múa ba-lê:

... Trước khi đi ngủ, vừa trèo lên giường, Đình Nhi đòi học múa ba-lê ngay. Cháu làm vài động tác đá chân, điệu bộ cũng khá giống. Có điều cặp chân của cháu vừa cong lại vừa lên gân, trông rất buồn cười. Tôi giúp cháu sửa lại động tác đó. Tiếp theo, cháu làm động tác

"quét đất". Hôm qua, tôi đã cười động tác "quét đất cong đầu gối của cháu", tôi nay cháu làm động tác "quét đất thẳng đầu gối". Tập được một lúc thì ngồi lên hai chân, sau đó, lại tập cúi lưng, Đình Nhi còn đề xuất tập "quay tròn". Tôi bảo cháu: "Động tác này khó lắm, mẹ không tự quay được, chỉ biết cách quay thôi". Cháu đòi tôi làm mẫu, rồi tự tập lấy.

Đình Nhi quay liên mấy vòng, nhưng vẫn chưa làm đúng. Thừa dịp tôi bảo cháu, trước tiên phải luyện động tác "đứng trên đầu ngón chân" đã. Đình Nhi bèn vịn vào thành giường nhón đầu ngón chân lên, uốn thẳng bụng, tôi giúp cháu sửa động tác tay, cháu nói: "Mẹ mua cho con đôi giày múa ba-lê đi". Tôi nói: "Con phải đứng được như thế này liên tục trong nửa giờ thì mới có thể đi được giày múa ba-lê". "Con đứng được nửa tiếng ấy", Đình Nhi trả lời. Tôi bật cười: "Được rồi, con hãy nhìn đồng hồ đi, bây giờ kim dài chỉ số 6, khi nào nó chỉ sang số 12, là được nửa tiếng. Con thử xem sao". "Con làm được mẹ phải mua ngay giày cho con đấy!". 5 phút trôi qua, Đình Nhi vẫn tràn đầy niềm tin, giữa chừng cúi xuống gãi chân một lần, còn tập thót bụng, thả lỏng cổ. Tôi sợ cháu ngày mai đau chân không đi học được, khuyên cháu dừng lại, chẳng có ai đứng được liên nửa tiếng đồng hồ đâu. Cháu không nghe, vẫn cố thót bụng. Rồi chừng hai phút sau, cháu chịu thua. Tôi đỡ cháu ngồi xuống, xoa bóp hai bắp chân cháu. Cháu nói: "Chủ yếu đầu ngón chân không chịu nổi, mẹ à!"

Nhân cơ hội này, tôi lại bảo cháu: múa ba-lê là không được ăn đường, ăn thịt, ăn sôcôla và nhiều thức ăn ngon khác. Thế là cháu đã từ bỏ ý định làm một diễn viên múa ba-lê.

Trẻ cần phải biết "từ bỏ những gì đáng từ bỏ", các bậc cha mẹ cũng phải biết như vậy. Khi bạn cho con học đánh đàn, nếu bạn muốn đánh đàn giúp các ngón tay của con mềm dẻo và nhạy cảm, có lợi cho việc phát triển trí lực, thì bạn hãy vui mừng vì con bạn chăm chỉ tập đánh đàn, chứ không được tức giận hoặc thất vọng vì thấy con đánh sai vài nốt nhạc. Niềm vui của bạn có tác dụng tích cực đối với trẻ, giúp trẻ sẽ càng chăm chỉ luyện tập hơn. Dẫu rằng trẻ đánh chưa hay, nhưng hứng thú của trẻ đối với âm nhạc tăng thấy rõ, chưa nói đến việc đẩy nhanh sự phát triển đại não.

Tiêu chuẩn của việc giáo dục mỹ thuật từ sớm, cũng không phải là đánh giá xem đứa trẻ đó vẽ đã giống chưa, mà là xem đứa trẻ đó đã thực sự biết yêu cái đẹp chưa, đã biết phát huy trí tưởng tượng, đã dám sáng tạo ra các hình tượng và tác phẩm đẹp chưa. Các bậc cha mẹ không nên quá nôn nóng và sốt ruột khi thấy con mình vẽ chưa

giống. Nếu cha mẹ luôn thốt ra những lời mắng nhiếc mang tính tiêu cực như: "lười biếng, ngu dốt, không chú ý,..." thì trẻ sẽ rất buồn và sợ, không còn chút hứng thú nào nữa. Về việc này tôi cũng đã có một bài học đáng nhớ:

... Buổi tối, Đình Nhi chúi đầu vào học vẽ, cháu luyện vẽ hình tròn, vẽ người. Cháu nói, cháu phải luyện vẽ hình tròn trong 3 tháng. Cô giáo Viên nói vẽ được vòng tròn rồi, có thể vẽ được nhiều cái mới. Ngoài ra, cô còn cho xem hình mẫu để luyện khả năng quan sát bao gồm cả khả năng "tìm ra đặc điểm, tìm ra điểm mấu chốt". Những lời cô giáo nói thật có lý, khiến tôi rút ra được nhiều điều. Từ đó, tôi không cáu giận hoặc sốt ruột khi Đình Nhi vẽ chưa giống.

Kết quả là, hứng thú với hội họa của Đình Nhi đã có được môi trường phát triển lành mạnh. Cháu đã tỏ ra có nhiều triển vọng trong lớp học vẽ của nhà trẻ.

LÀM BẠN VỚI ÔNG NGOẠI, SÙNG SƯỚNG VÀ THÍCH THÚ

Mùa xuân năm 1986, chương trình tự học đại học của tôi bước vào giai đoạn quyết định. Tôi vừa chuẩn bị cho kỳ thi cuối học kỳ 2 năm thứ 3 lại vừa chuẩn bị những câu trả lời phản biện của luận văn tốt nghiệp. Rất may, đúng lúc đó, bà thông gia với gia đình tôi đến đón cháu ngoại về nuôi, mẹ tôi được rảnh tay một chút, bà liền đến Thành Đô thăm mẹ con tôi. Bà quyết định đón Đình Nhi về sống với ông bà tại Trường Đại học Ngạc Tây nửa năm, để tôi có thời gian chuẩn bị luận văn tốt nghiệp.

Lần này, đến lượt Đình Nhi phải hy sinh vì tôi. Bởi lẽ lớp học vẽ của cháu mới mới được một cô giáo dạy vẽ rất giỏi, cô họ Viên, là cô giáo dạy mỹ thuật tại Cung Văn hóa Thanh niên khu Đông Thành. Cô rất có kinh nghiệm trong việc bồi dưỡng nhân tài mỹ thuật. Dưới sự chỉ bảo của cô, Đình Nhi tiến bộ nhanh chóng, cháu là một trong những học sinh xuất sắc của lớp. Từ Ngạc Tây trở về Thành Đô, sau nửa năm không học, Đình Nhi đã không thể theo kịp các bạn trong lớp. Trong khi đó có một bạn tên là Vương Ngọc trước đây trình độ tương đương Đình Nhi, được học liên tục và vẫn đứng đầu lớp. Dưới sự dẫn dắt của cô giáo Viên, Vương Ngọc đã chính thức bước vào con đường mỹ thuật chuyên nghiệp.

Nếu khi ấy có một lớp nào phù hợp với trình độ của Đình Nhi thì tôi nhất định sẽ cho Đình Nhi theo học tiếp. Tiếc rằng, nhà trẻ và các trường tiểu học cũng như trung học của Trung Quốc thời bấy giờ

chưa có chế độ tự chọn chương trình học tập theo năng lực của mỗi người. Tôi cũng không có thời gian để đưa đón Đình Nhi theo học các lớp học vẽ ngoài nhà trẻ - Vì sau khi hoàn thành luận văn tốt nghiệp và chuẩn bị các câu hỏi cho phần phản biện, tôi còn phải mất 2 tháng để thi bổ xung những môn mà năm thứ nhất tôi còn nợ, như vậy mới được tốt nghiệp. Do đó, tôi đành phải đứng nhìn sự chênh lệch về khả năng hội họa ngày một nhiều giữa Vương Ngọc và Đình Nhi. Thực ra, cho đến tận bây giờ Đình Nhi vẫn chưa có thời gian để thỏa mãn sự say mê hội họa của mình.

Có điều, sự đời thường là "mất cái này thì được cái kia". Trong thời gian sống ở Đại học Ngạc Tây với ông bà ngoại. Đình Nhi đã khôn lớn hẳn lên.

Trường Đại học Ngạc Tây đặt tại Ân Thi, một thành phố nhỏ miền núi, non xanh nước biếc, xung quanh là tầng tầng lớp lớp núi non, quanh thành phố là những đồi phi lao xanh ngút mắt, những đồi thông già vì vút quanh năm. Cứ sau mỗi bữa cơm chiều ông ngoại lại dẫn Đình Nhi đi tản bộ dưới những tán cây xanh mát đó. Cũng giống như tôi khi ở Thành Đô, cứ nhìn thấy cái gì thì ông ngoại lại ôn tồn giảng giải cho Đình Nhi cái ấy.

Những ngày đầu, Đình Nhi có vẻ hơi sợ ông, nhưng chỉ ít lâu sau cháu đã quán quýt bên ông như hình với bóng. Ông ngoại rất yêu quý cháu, hai ông cháu suốt ngày nói cười không ngớt. Trong thư bà ngoại kể rằng:

Chiều nay, sau khi cơm nước xong, hai ông cháu lên đồi nhặt quả thông, nhặt được khá nhiều. Đình Nhi vừa nhặt thông, vừa ứng khẩu một bài thơ:

Quả thông già, hời quả thông già,

Mi đừng chạy trốn ông cháu ta.

Tóm được mi, đem về ta nướng,

Mùi hương thơm sức nước cả nhà.

Vị ngọt bùi san sẻ làm ba..."

Ông ngoại là một học giả đa tài đa nghệ, ông không chỉ dạy Đình Nhi biết sáng tác ca dao, hò vè, đặt câu đố, đọc thơ cổ,... ông còn dạy Đình Nhi tiếng Anh và hội họa. Phía sau Trường Đại học Ngạc Tây chừng mấy km, có vài thác nước từ lưng chừng núi đổ xuống, khơi nguồn của dòng nước bắt đầu từ "Long Động", thời kháng chiến

chống Nhật, có một vị nguyên lão của Quốc Dân Đảng tên là Trần Thành, xây dựng một ngôi biệt thự khá sang trọng gần Long Động, cái động nước kỳ ảo chưa được ai khai phá này vì thế mà nổi tiếng khắp thành Ấn Thi. Một hôm, vào ngày chủ nhật ông ngoại đã dẫn Đình Nhi đến chơi Long Động, hai ông cháu còn đem theo cả giấy bút vẽ, vừa leo núi vừa dừng lại ngắm cảnh và vẽ tranh. Một ngày chủ nhật vui vẻ đầy ý nghĩa.

Từ hôm ấy, được cùng ông ngoại leo núi ngắm cảnh là hoạt động yêu thích nhất của Đình Nhi. Ngày Tết thiếu nhi 1-6, ông ngoại dẫn Đình Nhi đi leo núi Ngũ Phong ở phía Đông thành phố. Đình Nhi và một chị hàng xóm 11 tuổi đã leo tới đỉnh tháp Liên Châu trên đỉnh núi. Từ đó, nhìn ra bốn phía, các ngọn núi nhấp nhô khác đều thấp lè tè, quang cảnh hùng vĩ. Khi trở về nhà, Đình Nhi vui sướng lắm, cứ tung tăng chạy nhảy khắp nhà, còn nói rằng tháp Liên Châu chẳng cao tẹo nào, chưa thấy mệt. Còn ông ngoại thì mệt quá, chẳng nói năng gì.

Tôi cho rằng thường xuyên được leo cao nhìn xa, cháu sẽ hiểu sâu sắc hơn ý nghĩa câu thành ngữ "ếch ngồi đáy giếng", từ đó có chí vươn lên mạnh mẽ hơn. Ở Thành Đô làm sao có những dịp được leo cao như vậy, dù có đứng trên những nóc nhà chọc trời thì tầm mắt cũng không thể nhìn xa được như trên đỉnh núi được. Hơn nữa lại đi lên bằng thang máy thì làm sao có được cảm giác vui sướng khi đã leo lên tới đỉnh núi.

Ông ngoại trồng vài chậu hoa ngoài ban công, một hôm ông phát hiện thấy bướm bướm đẻ trứng trên cây hoa, ông vội gọi Đình Nhi đến xem. Từ hôm đó, ông cháu ngày nào cũng đến quan sát sự trưởng thành của ổ trứng đó. Cũng như tôi hồi nhỏ nuôi tằm, Đình Nhi ngạc nhiên và thích thú quan sát quá trình phát triển và trưởng thành của ổ trứng bướm bướm: Từ ổ trứng nở ra những con sâu bé tí tẹo, sâu lớn lên biến thành con ngài, rồi hóa thành bướm bướm. Từ ổ trứng bướm bướm đó, ông ngoại đã giảng cho Đình Nhi khá nhiều kiến thức về sinh vật học. Sau khi vào trung học, Đình Nhi cảm thấy môn sinh vật không khó lắm, cùng với những hiểu biết về động thực vật mà cháu để tâm quan sát từ thời thơ ấu, đã giúp Đình Nhi nắm bắt rất nhanh những kiến thức về môn này.

Đình Nhi (lúc này 5 tuổi) bắt chước bà ngoại cũng đã có tiến bộ. Trong thư bà viết:

... Sáng nào, mẹ lên phố mua thức ăn cũng viết một mảnh giấy nhỏ để lại cho Đình Nhi, khi ngủ dậy cháu không khóc nhè nữa, biết

tự mặc quần áo; buổi chiều, khi mẹ còn đang ngủ, cháu đi nhà trẻ cũng viết lại cho mẹ một mảnh giấy. Hai chữ "nhà trẻ" cháu viết thành "nà trẻ".

Đương nhiên, Đình Nhi còn nhỏ, chưa hiểu chuyện, ông bà ngoại phải quan tâm dạy dỗ thường xuyên:

... Đình Nhi lấy kéo cắt thủng một miếng rèm cửa mới, mẹ phạt Đình Nhi nhốt trong nhà vệ sinh 10 phút.

... Hôm nào Đình Nhi ngoan, mẹ đều thưởng một con bướm bướm đỏ bằng giấy để cháu dán trên tờ lịch treo tường, bắt đầu từ ngày mồng 6, Đình Nhi đã có được 13 con bướm, cháu hứa sẽ giành được 28 con bướm trong tháng 5. Khi ăn cơm cháu vẫn còn hay nghịch, mẹ bầu cháu làm "mâm trưởng". Và thế là cháu biết "gương mẫu" ăn rất ngoan.

... Ông bà ngoại chưa bao giờ đánh mắng Đình Nhi, khi Đình Nhi có lỗi, ông ngoại chỉ tỏ thái độ nghiêm khắc, ông nói: khi cháu ngoan thì phải có thưởng rõ ràng, còn khi có lỗi, chỉ cần cháu biết nhận lỗi là được, không nên trách mắng om xòm. Ông ngoại khen tính cách của Đình Nhi thật đáng quý.

... Hôm qua Đình Nhi còn tới phòng phát thư của nhà trường để nhận thư và báo cho ông. Ông nói: Muốn Đình Nhi ở lại đây mãi với ông.

MÓN QUÀ SINH NHẬT KHÁC THƯỜNG: HUN ĐÚC TÀI NĂNG KHOA HỌC KỸ THUẬT

Mùa thu năm 1986, tôi đã kết thúc chương trình tự học đại học, chuyên ngành văn học với luận văn xuất sắc. Tôi đến đón Đình Nhi trở lại Thành Đô. Khi đó, tôi và Trương Hân Vũ đã đính hôn, anh ấy rất yêu quý Đình Nhi, cháu cũng rất thích ông bố dượng tương lai này.

Chủ nhật tôi và Trương Hân Vũ thường đưa Đình Nhi ra ngoại ô vừa chơi vừa học. Anh ấy cùng Đình Nhi thích hái hoa, bắt bướm và quan sát những con kiến bận rộn, những con bọ ngựa uy phong. Anh ấy và Đình Nhi đã phát minh ra trò chơi "đánh chôn". Trong không khí thoáng mát trên cánh đồng, Đình Nhi cất cao giọng hát, 3 người chúng tôi cùng ngồi trên thảm cỏ ăn một bữa trưa vui vẻ.

Mỗi lần gặp nhau, Đình Nhi đều như đang sống trong ngày "Tết thiếu nhi" nho nhỏ. Trương Hân Vũ lại chăm chú quan sát ưu điểm

và nhược điểm của cháu, để giúp tôi điều chỉnh kịp thời những thiếu sót của cháu. Cách giáo dục của anh ấy đã thúc đẩy trí tuệ và tình cảm của Đình Nhi phát triển, anh ấy đã tạo ảnh hưởng mang tính quyết định đối với "mầm mống" khoa học và cả ý chí vươn lên của Đình Nhi.

Trương Hân Vũ nói, con người hiện đã bước vào thời đại bùng nổ tri thức, nếu muốn trẻ có đủ không gian phát triển thì không thể thiếu những kiến thức khoa học tự nhiên và tinh thần khoa học. Đó là một cái "chân", nếu thiếu cái "chân" này, rất nhiều trẻ chỉ có thể "đi cà nhắc". Để Đình Nhi không phải đi "cà nhắc", vào ngày sinh nhật lần thứ 6 của cháu, Trương Hân Vũ đã tặng cháu một món quà khác thường: Một chiếc kính hiển vi cũ.

Chiếc kính hiển vi này đã cũ tới mức không thể dùng để chẩn đoán và nghiên cứu khoa học nữa, song có thể dùng nó để mở rộng tầm mắt Đình Nhi. Bởi vậy, Trương Hân Vũ đã quyết định bỏ ra nửa tháng lương để mua nó từ cửa hàng tạp hóa cũ.

Đây là trang thiết bị khoa học phức tạp nhất mà Đình Nhi từng có. Đình Nhi tò mò ngắm nhìn nó rất thích thú. Trương Hân Vũ ngắt một chiếc lá để dưới kính chiếu, Đình Nhi vội vàng ngó đầu vào nhìn, bất giác vừa ngạc nhiên vừa sung sướng thốt lên: "Ồ!". Dưới kính hiển vi, xuất hiện một thế giới kì lạ không thể ngờ tới. Một chiếc lá nhỏ bỗng trở thành "cây xương rồng" to lớn, lồi lõm, bên trên còn có một cái lỗ nhỏ kì quái. Trương Hân Vũ bảo cháu, đó chính là cái mũi của lá, để hít khí thải các-bon-nic, nhả ra ôxy cho loài người chúng ta. Sau đó, anh ấy lại để một sợi tóc dưới kính, sợi tóc trở thành một sợi dây thừng to, còn phản xạ màu sắc lấp lánh.

Đình Nhi không ngờ trong tầm mắt mà mình đã quen thuộc, còn ẩn giấu thế giới đa dạng như vậy! Chiếc kính hiển vi này bỗng chốc kéo gần khoảng cách giữa Đình Nhi và khoa học.

Tiếp đó, Trương Hân Vũ còn kể cho Đình Nhi nghe một câu chuyện thú vị. 300 năm trước, có một người gác cổng toà thị chính ở Hà Lan, tên là Antonie van Leeuwenhoek, từng học qua về thủ công mài kính, đặc biệt thích tìm tòi nghiên cứu vấn đề khoa học. Anh ta đã bỏ ra rất nhiều tâm huyết, mài ra hai thấu kính vô cùng tốt, đặt vật ở trước hoặc ở sau đều có thể nhìn thấy, thoảng chốc có thể thấy được một "thế giới nhỏ bé kì lạ". Da, cơ bắp, côn trùng,... tất cả mọi thứ đều trở lên to lớn dưới chiếc kính hiển vi này. Anh ta đã ghi tỉ mỉ lại những quan sát của mình, rồi gửi tới Học hội hoàng gia Anh - một

tổ chức khoa học có tiếng tăm, và đã gây chấn động lớn. Một lần, anh ta để một giọt nước dưới kính và quan sát, anh ta phát hiện thấy có vô số những sinh mệnh nhỏ sống động với những hình dạng kì lạ đang "bơi lội tung tăng" trong nước. Sự quan sát của Leeuwenhoek, từ đó đã khiến nhân loại biết được rằng còn có một "đất nước nhỏ bé" trên trái đất này - Thế giới vi sinh vật. Phát hiện của anh ta đã mang lại lợi ích to lớn cho nhân loại...

Đình Nhi rất hứng thú với chiếc kính hiển vi này trong suốt một khoảng thời gian sau đó, dưới sự hướng dẫn của Trương Hân Vũ, cháu đã quan sát được rất nhiều thứ - vỏ hành, cánh con ong, bụi, vết tích trên giấy,... Đình Nhi vốn đặc biệt thích hỏi "vì sao", cứ thế, những câu hỏi của cháu lại tiến thêm một bậc về tư duy.

Nghiên cứu tìm tòi từ việc quan sát bằng kính hiển vi, không chỉ nâng cao tinh thần ham học hỏi của Đình Nhi, mà còn khiến cháu có được hứng thú sâu sắc với khoa học kĩ thuật. Sau khi trở thành cha dưỡng của Đình Nhi, Trương Hân Vũ đã nâng cao một trong rất nhiều biện pháp rèn luyện tố chất của Đình Nhi, chính là tiếp tục bồi dưỡng hứng thú đối với khoa học kĩ thuật của Đình Nhi. Hàng ngày trong những lúc trò chuyện cùng cháu, anh ấy thường xen những nội dung về kiến thức khoa học và triết học vào để giảng cho cháu, còn kể cho cháu nghe những câu chuyện về các nhà khoa học, đồng thời cũng nói cho cháu nghe những biện pháp nghiên cứu và tinh thần khoa học đã giúp các nhà khoa học thành công. Ngoài ra, còn thường xuyên đọc sách khoa học, tiếp xúc với các chuyên gia khoa học trong số những người bạn của anh ấy.

"Hun đúc tài năng khoa học kĩ thuật" của Trương Hân Vũ với Đình Nhi đã khiến cháu tránh được nỗi khổ thường gặp của học sinh khoa văn - trọng văn khinh lý, kiến thức về khoa học kĩ thuật kém. Khi rất nhiều học sinh khoa văn xem môn vật lý là nỗi khổ tâm, thì Đình Nhi lại tỏ ra hứng thú với cả hai môn này. Điều này giúp Đình Nhi có đủ tiềm năng phát triển và thực lực cạnh tranh. Cho tới khi vào Đại học Harvard, ưu thế này vẫn khiến cháu luôn đạt được thành tích xuất sắc. Cũng là nguyên nhân khiến cháu hai năm liền vinh dự nhận "giải thưởng khoa học của trường". Có thể dự đoán rằng, ưu thế này vẫn tiếp tục thúc đẩy Đình Nhi liên tục tiến bước trên những chặng đường tiếp theo.

SÁU TUỔI LÊN TRUYỀN HÌNH, DIỄN VỞ "ĐÀO HOA KHÚC"

Mùa xuân năm 1987, ngẫu nhiên Đình Nhi gặp một thử thách thực sự: được đóng vai Tiểu Anh trong vở kịch truyền hình "Đào Hoa Khúc" do Bộ Y tế phối hợp với Hội Văn nghệ tỉnh Tứ Xuyên hợp tác thực hiện.

Khi đó Đình Nhi sắp tròn 6 tuổi, một buổi sáng vừa ngủ dậy, cháu bị chảy máu cam không đi nhà trẻ được, tôi đành phải đem theo cháu đến cơ quan. Ông đạo diễn Trần Phúc Kiêm gặp Đình Nhi tại phòng làm việc của mình. Ông hỏi Đình Nhi tên gì? Đình Nhi ngược đôi mắt đen láy và hai má đỏ hồng nhìn ông nói: "Cháu là Lưu Nhất Đình (tên tôi vẫn thường gọi cháu từ nhỏ cho tới khi học lớp 4), bác cứ gọi cháu là Đình Đình thôi". Thấy Đình Nhi là một cháu bé ngây thơ lanh lợi, có vẻ thông minh và mạnh dạn, đáng vẻ như một cô học sinh lớp một, đạo diễn liền đề nghị để Đình Nhi đóng vai cháu Tiểu Anh, con gái của Đào Hoa trong vở kịch truyền hình ông đang dàn dựng. Rồi ông kể sơ qua câu chuyện trong vở kịch "Đào Hoa Khúc" ấy:

Sau khi cha của Tiểu Anh qua đời, bà nội từ trại phong trở về nhà, người dân trong làng ai cũng sợ bị lây bệnh phong của bà, họ kỳ thị và xa lánh gia đình Tiểu Anh như xa lánh một căn bệnh kinh khủng. Mẹ của Tiểu Anh, cô Đào Hoa không thể không chăm sóc mẹ chồng, người yêu mới của cô cũng không dám cưới cô. Sau này nhờ có Tiểu Anh, mà tình yêu chân thành giữa mẹ Tiểu Anh và bác lái xe "người bạn lớn" của Tiểu Anh (do diễn viên nổi tiếng Trương Quốc Lập đóng) đã nảy nở...

Hai mẹ con tôi đều thấy nhân vật Tiểu Anh rất đáng yêu, liền nhận lời mời của đạo diễn. Mấy ngày sau, tôi đến cơ quan, rồi đến nhà trẻ, làm đơn xin cho mẹ con tôi nghỉ phép nửa tháng. Tôi dẫn Đình Nhi theo đoàn làm phim đến tận hồ Long Tuyền, đúng lúc đang mùa hoa đào nở rộ.

Trong suốt nửa tháng quay phim, Đình Nhi đã chứng tỏ khả năng hiểu biết đáng kinh ngạc, diễn rất thành công nhân vật Tiểu Anh. Những ngày đầu, đạo diễn có ý định "diễn mẫu thử" để Đình Nhi bắt chước theo, nhưng Đình Nhi không quen với kiểu bắt chước này nên rất khó "nhập vai". Tôi đề nghị với đạo diễn, cứ thử dùng hiện pháp "giảng giải như đối với diễn viên" để Đình Nhi diễn theo sự hiểu biết của mình. Kết quả đúng như dự đoán, cháu hiểu rất nhanh và "nhập vai" rất tốt. Có thể nói rằng, mỗi một cảnh có nhân vật Tiểu

Anh, Đình Nhi đều diễn theo cảm hứng sau khi được đạo diễn giảng giải cặn kẽ.

Đối với các diễn viên nhí đồng, khó khăn nhất là những "cảnh khóc". Trong cả 2 tập phim truyền hình "Đào Hoa Khúc" này, vai Tiểu Anh có đến 4 cảnh "gào khóc thảm thiết". Để quay thành công 4 cảnh đó, cũng đã có nhiều chuyện thú vị. Tôi đã ghi lại một số chuyện đáng nhớ trong "Bốn lần khóc của Tiểu Anh" vào cuốn nhật ký với tiêu đề "Thú vị thay, cô bé diễn viên":

Quay cảnh bé cười thì dễ; còn quay cảnh bé khóc thì thật là khó, thế mà theo kịch bản, Tiểu Anh phải khóc đến 4 lần. Đình Đình được mẹ dẫn đi quay phim, để Đình Đình khóc được, đương nhiên đó là nhiệm vụ của mẹ.

Lần thứ nhất phải khóc là cảnh sau khi bà nội của Tiểu Anh từ trại phong trở về, các bà mẹ của bạn cùng học với Tiểu Anh cấm con chơi với Tiểu Anh. Tiểu Anh còn bị các bạn đẩy ngã trên đường, cháu sợ quá òa khóc. Để quay được cận cảnh đặc tả Tiểu Anh khóc, Đình Đình đã phải khổ sở biết bao. Tôi cho rằng cứ đánh Đình Đình thật mạnh mấy roi thì cháu sẽ phải khóc ngay. Không ngờ cháu vừa quay xong cảnh "khiêng kiệu hoa", vẫn còn đang hứng thú, tôi đánh cháu đến 7, 8 roi rất đau, mà cháu vẫn còn cười xin tha, đến lúc đau quá không chịu được mới khóc òa lên. Để quay được cảnh ấm ức nhịn mãi rồi mới khóc òa lên, đạo diễn cố ý quát to: "Im đi, không được khóc!" Đình Nhi vội ngậm miệng lại, nén nhịn để khỏi bật ra tiếng khóc. Đạo diễn lại quát: "Khóc đi, khóc to vào!". Cháu liền khóc lên nức nở. Quay xong cảnh đó, đạo diễn vội chạy lại ôm lấy Đình Nhi ra sức an ủi: "Nín đi, nín đi, cháu! Quay xong rồi. Đình Nhi ngoan quá, nào, bây giờ cháu cười lên nào. Cháu sẽ là diễn viên nhí giỏi nhất đấy!" Câu nói đó thật là hiệu nghiệm, Đình Nhi quả nhiên bật cười.

Khóc lần thứ hai và lần thứ ba thì quả thật là một màn kịch, Tiểu Anh bị các bạn học xa lánh, ức hiếp, không muốn đi học nữa, mẹ Đào Hoa giận quá đánh Tiểu Anh, Tiểu Anh đã khóc. Để tiện cho việc quay phim, trước hết phải quay cảnh khóc sau khi bị đánh, sau đó mới quay cảnh đánh và cảnh mẹ con ôm nhau khóc. Làm như vậy, đỡ bắt Đình Nhi phải khóc hai lần. Lần này thì tôi không thể đang tâm đánh Đình Nhi nữa, nghĩ rằng Đình Nhi sợ nhất phải xa mẹ, tôi bảo La Tú Xuân, một nữ diễn, đến trường quay nói: "Mẹ của Đình Nhi đã về rồi, cơ quan của mẹ cháu vừa điện đến, yêu cầu mẹ cháu phải về gấp". Đình Nhi không biết thật giả thế nào, nước mắt cứ trào ra. Từ chỗ nấp xa, tôi thấy con gái khóc thật là thảm thiết, trong lòng bỗng

thấy thương con: Còn phải khóc những hai lần nữa cơ, làm thế nào bây giờ?

Thật không ngờ, lần thứ ba lại quá dễ dàng. Mẹ Đào Hoa đánh không đau lắm, thế mà Đình Nhi lại khóc rất thảm thương. Đạo diễn vừa hô: "Dừng lại!" Mẹ Đào Hoa không kịp lau nước mắt vội chạy lại ôm lấy Đình Nhi, vừa vỗ về vừa hỏi: "Có đau không con?" Đình Nhi cười tươi nói: "Không đau đâu mẹ Đào Hoa ạ, thật đấy". Quay xong cảnh này, tôi hỏi cháu: "Mới đánh nhẹ như thế mà con đã khóc rồi à?". Đình Nhi đắc ý trả lời: "Lúc đầu là con khóc giả vờ đấy, thế rồi con nghĩ bụng, phải khóc đi chứ, khóc thật đi, thế là con khóc thật". Đạo diễn nghe cháu nói vậy, rất ngạc nhiên nói: "Ôi! Còn nhỏ thế này mà đã biết đóng phim rồi đấy!"

Làm cho "diễn viên nhí" khóc cũng không khó lắm, khó nhất là, dù khóc thế nào đi nữa, các cháu cũng không được quên rằng mình đang đóng kịch. Cảnh khóc lần cuối cùng, có lúc Đình Nhi đã làm chúng tôi khó xử. Vừa quay xong cảnh các bạn học xông đến quăng cặp sách của Tiểu Anh, còn đẩy Tiểu Anh ngã xuống vũng bùn, Đình Nhi liền nằng nặc đòi thay ngay quần áo sạch. Tôi không đồng ý, còn cố ý chỉ vào những vết bẩn bám đầy trên quần áo Đình Nhi dọa: "Eo ôi! Trứng giun, trứng sán đang bám đầy quần con kìa!". Đình Nhi vừa tức vừa sợ khóc oà lên. Máy quay vội chớp lấy cảnh ấy. Đạo diễn nói với Đình Nhi: "Nói đi, sách của mình..." Đình Nhi chẳng thèm để ý càng khóc to hơn: "Đánh mẹ cơ! Con ghét mẹ lắm..." Tôi vội chạy đến bảo: "Nghe lời mẹ nào, nhân lúc trứng giun chưa nở thành giun con, con phải nhanh chóng diễn cho xong cảnh này đi chứ!" Lúc bấy giờ, Đình Nhi mới kêu khóc thảm thiết: "Sách của mình... cặp sách của mình..."

Rất may là vở kịch "Đào Hoa Khúc" được chiếu trên hai kênh của Đài truyền hình trung ương, ông bà ngoại cũng vừa mới mua một chiếc tivi màu. Khi ấy ông bà nhìn thấy Đình Nhi - đứa cháu ngoại ngày đêm mong nhớ, trên màn hình, ông bà mừng đến rơi nước mắt. Mẹ con tôi dùng số tiền 200 đồng - thù lao đóng phim của Đình Nhi, góp vào khoản tiền tiết kiệm để mua một chiếc tivi màu 18 inch. Chiếc tivi này hiện nay đã cũ nhưng nó đã gắn liền với bao kỉ niệm, cho đến nay tôi vẫn còn giữ nó.

CUỐN BẢNG GHI CUỘC TRÒ CHUYỆN GIỮA HAI MẸ CON, ĐƯỢC CHỌN ĐĂNG TRONG CHUYÊN MỤC "MỘT NGÀY MỚI TRÊN ĐẤT NƯỚC TRUNG HOA"

Niềm vui được đóng phim còn chưa hết, cùng lúc các báo chí đồng loạt đăng tin: Đề nghị viết bài về "Một ngày mới trên đất nước Trung Hoa". Thông tin này đã thu hút sự chú ý của tôi.

Khi còn đang học chương trình "Lịch sử văn học hiện đại Trung Quốc", tôi đã biết: Nửa thế kỷ trước, một nhóm các nhà văn hoá tiến bộ do Mao Thuần đứng đầu đã cho ra đời tuyển tập báo cáo văn học khá dày với tiêu đề "Một ngày ở Trung Quốc" có sự tham gia của nhiều cây bút nổi tiếng và cả những người chưa có tiếng tăm. Cuốn sách đã khắc họa nên một bức tranh sinh động về Trung Quốc trong ngày 21 tháng 5 năm 1936. Cuốn sách đã lập nên một "chiến công bất hủ" - làm thức tỉnh ý thức quên mình cứu nước của người Trung Hoa. Thật không ngờ, 50 năm sau, chính hôm nay - ngày 21 tháng 5 năm 1987 này, lại có một nhóm người tâm huyết muốn cùng trong một thời gian, cùng một phương thức, khắc họa "một bức tranh" hiện thực về đất nước Trung Quốc trong thời kỳ cải cách mở cửa. Với mục đích vừa để lại một ấn tượng trực quan sinh động cho độc giả trong và ngoài nước đang khát khao tìm hiểu về hiện thực Trung Quốc ngày nay, đồng thời cũng là một sự so sánh giữa Trung Quốc ngày nay với Trung Quốc 50 năm về trước, Ban biên tập chuyên mục "Một ngày mới trên đất nước Trung Quốc" kêu gọi bạn đọc gần xa hãy viết bài nói về hiện thực xã hội, hay cảm xúc của bản thân về ngày hôm nay, ngày 21 tháng 5 năm 1987. Những bài được tuyển chọn sẽ được tập hợp lại thành sách do Nhà xuất bản Hoa Hạ chịu trách nhiệm xuất bản.

Mẫu tin thông báo đó được đông đảo bạn đọc gần xa hưởng ứng nhiệt liệt, chỉ trong vòng một tháng, Ban biên tập đã nhận được hơn 13.000 bài gửi đến. Rất nhiều nhân sĩ trong và ngoài nước nô nức tham gia hoạt động này như: Tống Hy Liêm, Phí Hiếu Thông, Hạ Diễn, Dương Mạt, Nhiếp Vệ Bình, Thẩm Túy, Diệp Vinh Liệt và Trình Nãi San... Cũng như mọi công dân yêu nước khác, tôi cho rằng "mình phải có trách nhiệm và nghĩa vụ tham gia hoạt động viết bài để toàn thể giới hiểu rõ tiến trình của lịch sử dân tộc Trung Hoa, đồng thời để lại cho hậu thế dấu ấn của một ngày trong xã hội Trung Hoa đương đại". Hơn nữa, tôi hy vọng những lớp người thế hệ sau như Đinh Nhi, cũng đúng ngày 21 tháng 5 của 50 năm sau lại phát động một phong trào viết bài cho chuyên mục "Một ngày mới trên đất nước Trung Quốc", nối tiếp truyền thống tốt đẹp của dân tộc: "Quốc

gia hưng vong, thất phu hữu trách" (nước nhà hưng thịnh hay suy tàn, mọi người dân đều phải có trách nhiệm). Trước ngày 21 tháng 5, tôi đã kể cho Đình Nhi nghe tất cả ngọn ngành sự việc, rồi bảo cháu: Mẹ dự định viết bài về việc đang rèn luyện trí lực cho con hiện nay để tham dự cuộc thi. Đình Nhi thích thú lắm. Hôm đó, vừa ra khỏi nhà trẻ, trên đường về nhà, hai mẹ con tôi bắt đầu cuộc hỏi đáp, về tới nhà, mẹ con tôi làm lại cuộc hỏi đáp đó từ đầu đến cuối để thu vào máy ghi âm. Tôi đã dựa theo nội dung cuốn băng ghi âm đó, có sửa chữa đôi chút để viết lại thành bài viết sau đây tham dự cuộc thi:

“BẢN TIN” TRONG NHÀ TRẺ

(Mẹ hỏi, Lưu Nhất Đình trả lời)

Mẹ: Đình Nhi, con có thể tự giới thiệu về mình được không?

Đình Nhi: Được ạ! Con tên là Lưu Nhất Đình (Diệc Đình là tên sau này cha đặt đổi cho), con học lớp mẫu giáo lớn, thuộc Nhà trẻ số 3, thành phố Thành Đô. Năm nay con 6 tuổi, con sinh vào tháng 3. Sau khi con tròn 6 tuổi, mỗi lần từ nhà trẻ trở về nhà, mẹ đều yêu cầu con "phải báo tin" trong ngày. Hễ ngồi vào chiếc ghế mây buộc đằng sau xe đạp của mẹ là con bắt đầu kể cho mẹ nghe đủ mọi chuyện xảy ra trong nhà trẻ của con. Mẹ vừa đạp xe, vừa bình phẩm về "bản tin" trong ngày của con. Có hôm mẹ khen "tin của con hay", có hôm mẹ chỉ nói "tin bình thường", cũng có hôm mẹ chê "dứt khoát đó không phải là bản tin", thật thú vị!

Mẹ: Hôm nay khác mọi hôm con ạ! Mẹ con mình phải ghi lại "bản tin" hôm nay để gửi đến Nhà xuất bản Hoa Hạ in thành sách, con có còn nhớ là sách gì không?

Đình Nhi: "Một ngày mới trên đất nước Trung Hoa", trong sách là những câu chuyện có thực xảy ra trong ngày 21 tháng 5, có đúng không mẹ?

Mẹ: Đúng con ạ! Cuốn sách này sau 50 năm mới lại xuất bản cuốn thứ hai. Lần này, bài của mẹ con ta có được tuyển chọn hay không chủ yếu là xem hôm nay con có tin gì mới không.

Đình Nhi: Mẹ yên tâm đi! Hôm nay con có nhiều tin mới lắm.

Mẹ: Những tin gì hả con?

Đình Nhi. Cuộc thi thể dục dành cho lứa tuổi mẫu giáo hôm thứ ba vừa rồi đã có kết quả, lớp con được giải nhất. Tin này được chú mẹ?

Mẹ: Khá lắm, thế là lớp các con đã hai lần giành được giải nhất rồi nhỉ?

Đình Nhi: Giải nhất lần này khác giải nhất lần trước mẹ ạ. Lần trước thi "nhảy cầu" là do nhà trẻ tự tổ chức. Chúng con được giải nhất cũng chỉ mang lại vinh dự cho tôi lớp con mà thôi. Thi thể dục lần này là do khu Đông Thành tổ chức, chúng con đại diện cho Nhà trẻ số 3 tham dự, giải nhất của chúng con đã đem lại vinh dự cho cả nhà trẻ. Mẹ biết không lúc vào thi, cả lớp con không có bạn nào làm sai động tác, hàng ngũ chỉnh tề. Tiếc quá, hôm đó không có mẹ tới xem.

Mẹ: Thật đáng tiếc, có điều mẹ muốn con kể tỉ mỉ cho mẹ nghe.

Đình Nhi: Tại sao hả mẹ?

Mẹ: Có nhiều cái lợi lắm đấy. Con thử nghĩ xem, muốn "thông báo tin tức" cho mẹ, trước tiên con cần chú ý quan sát đúng không? Quan sát được rồi, còn cần trình bày lại thật hoàn chỉnh nữa. Nếu thường xuyên luyện tập như vậy, con sẽ có thể: biết nhìn, biết nghĩ và biết trình bày. Từ lúc mẹ con ta bắt đầu thực hiện "thông báo tin tức", chẳng phải con đã tiến bộ rất nhiều rồi sao?

Đình Nhi: Đúng thế, mẹ ạ! Bây giờ ở trên lớp, cô giáo thường khen con dùng từ chính xác, phản ứng nhanh đấy.

Mẹ: Phải chăm luyện tập mới có được như vậy, đúng không nào?

Đình Nhi: Đúng, mẹ ạ! Hôm nay chúng con học được một bài hát mới, hay lắm ạ. Con hát thử mẹ nghe nhé?... Thôi chết, con quên mất câu đầu tiên rồi.

Mẹ: Vậy con hát từ câu thứ hai vậy.

Đình Nhi: Vâng, con hát nhé!

...

Giống như chiếc cầu nối hai nơi.

Ta đi trên đó, mừng hơn hờ,

Đón bạn ta về từ khắp nơi.

Chào bạn chào bạn, xin chào bạn!

Nina nhỏ bé của nước Mỹ xa xôi.

Chào bạn chào bạn, xin chào bạn!

Hoa Anh Đào tới từ Nhật Bản.

Hoan nghênh các bạn đến nhà tôi,
Mừng ngày tết thiếu nhi mừng một tháng sáu.
Bạn nhỏ khắp nơi trên thế giới,
Cùng chung vui dưới một mái nhà.

Mẹ: Ô, hay quá! Câu đầu tiên có phải là câu thơ nói về cầu vồng không?

Đình Nhi: Đúng đấy, mẹ ạ! Con nhớ ra rồi, "Một chiếc cầu vồng vắt ngang trời. Giống như chiếc cầu nối hai nơi..."

Mẹ: Thôi, kết thúc chuyện này đi con! Con còn phải luyện tập giới thiệu chương trình cơ mà. Thứ bảy này là ngày 23, là ngày khai mạc hội diễn chương trình văn nghệ mầm non khu Đông Thành. Tối mai chúng ta phải xem bộ phim "Gặp ghênh" (Phim truyền hình nhiều tập của Mexico) nên không luyện được rồi, chỉ còn có tối nay thôi đấy.

Đình Nhi: Thôi vậy, mẹ cho con nói nốt tin cuối cùng, con chỉ xin mẹ một phút thôi, mẹ cứ nhìn đồng hồ đi. Bắt đầu nhé! Trưa nay khi ăn cơm ở nhà trẻ, con thấy ở lợi con có hai vật cứng cứng, nhô lên rất đau.

Mẹ: Để mẹ xem nào! Ái chà, con thay răng rồi đấy. Răng sữa chưa rụng, răng khôn đã mọc rồi. Thông thường trẻ phải 7 tuổi mới thay răng, con mới 6 tuổi mà sao thay thế nhỉ?

Đình Nhi: Lớp con có nhiều bạn đang thay răng lắm mẹ ạ, bạn Mông Tiêu, bạn La Khai, bạn Dương Lệ Na, bạn Hoàng Kỳ... các bạn ấy đều 6 tuổi mà. Bác sĩ Tăng nói, trẻ gia đình con một được nuôi nấng tốt nên phát triển sớm.

Mẹ: Ô, thật thế à? Nay, đến nhà rồi đấy, xuống xe nào.

Một năm sau, trong bài viết "Quá trình biên tập cuốn "Một ngày mới trên đất nước Trung Hoa", tôi đọc được một thông tin: Trong số 13.000 bài viết gửi đến Ban biên tập, các tác giả gồm đủ mọi lứa tuổi, từ các cháu nhi đồng 6-7 tuổi, đến các bậc cao niên thọ gần trăm tuổi...". "Nhi đồng" 6 tuổi ấy chính là Đình Nhi. Bài viết của chúng tôi đã lần lượt trải qua bốn lần sàng lọc. Vì các thành phố như Bắc Kinh, Giang Tô, Tứ Xuyên, Liêu Ninh là những nơi gửi bài về nhiều nhất, bởi vậy công tác tuyển chọn càng phải khắt khe hơn. Cuối cùng

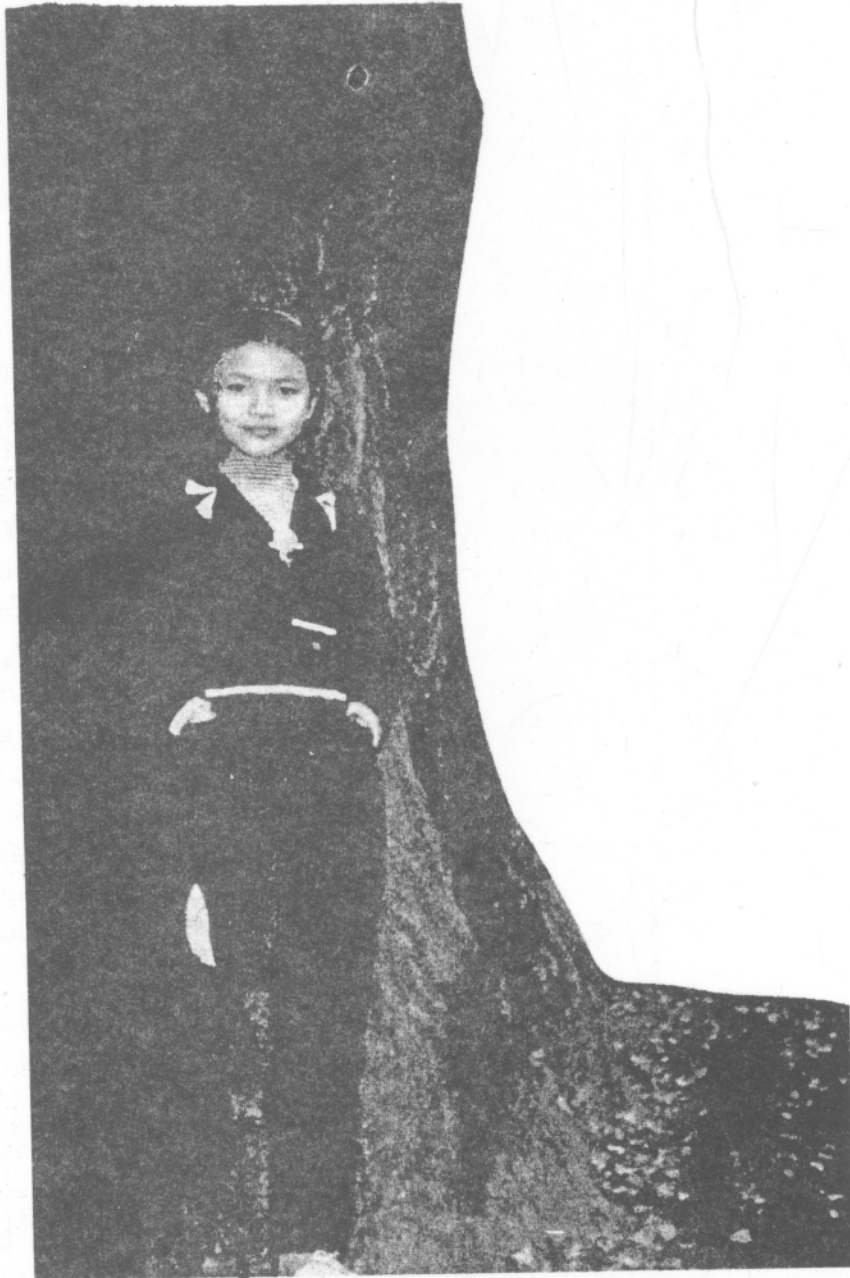
bài viết của chúng tôi đã được chọn in thành sách cùng với 480 bài khác, vinh dự trở thành một tấm gương nhỏ phản ánh trung thực xã hội Trung Quốc thời hiện đại.

Được đánh một dấu chấm kết thúc tuổi mẫu giáo của Đình Nhi bằng một "chiến công" như vậy, quả thực tôi vô cùng mãn nguyện.

THỜI TIỂU HỌC: BỒI DƯỠNG TÂM HỒN

VÀ PHÁT TRIỂN KỸ NĂNG

(Tự thuật của Lưu Vệ Hoa)

Để bồi dưỡng con gái trở thành một người tài năng xuất chúng, ngay từ đầu tôi đã hạ quyết tâm, cố gắng để Đình Nhi được giáo dục tốt nhất bằng mọi khả năng của mình. Thế nhưng, một người mẹ độc thân, không chức quyền, không tiền bạc như tôi, cho con tôi học ở một trường tốt đâu phải là chuyện dễ.

Khi Đình Nhi tròn 6 tuổi, rất may là Sở Giáo dục thành phố Thành Đô đã sửa lại quy định 7 tuổi mới được vào tiểu học thành 6 tuổi. Điều đó giúp tôi trút bỏ được nỗi lo bấy lâu nay, đó là trong suốt cả một năm trời (6 tuổi đến 7 tuổi), Đình Nhi sẽ làm gì. Thế nhưng lại có những nguồn tin khác làm tôi không thể yên tâm.

Với hệ thống giáo dục thời bấy giờ, cha mẹ học sinh muốn xác định chất lượng giáo dục của một trường học nào đó chỉ có thể căn cứ vào số lượng học sinh được vào học ở trường đó nhiều hay ít. Những trường tiểu học trọng điểm của thành phố có số lượng học sinh đông, lại không gần nhà tôi, xét theo hộ khẩu thì Đình Nhi không thể vào những trường đó. Trừ khi tôi có thể giúp nhà máy của những trường trọng điểm để liên hệ được mỗi làm ăn có thể đem lại lợi nhuận 30 nghìn đồng cho họ hoặc trực tiếp nộp 10 nghìn đồng "tiền hỗ trợ giáo dục", thì Đình Nhi mới có thể được nhận vào các trường tiểu học có chất lượng giáo dục loại A đó. Thế nhưng, đối với tôi, một nghìn đồng còn chẳng đào đâu ra được, nói gì đến mười nghìn đồng. Nếu hoàn toàn chỉ xét theo hộ khẩu thì Đình Nhi sẽ phải theo học một trong hai trường có chất lượng giáo dục kém nhất của Thành Đô. Hai trường này, mỗi năm chỉ có một hai học sinh được nhận vào học ở các trường trung học trọng điểm. Số học sinh còn lại phải theo học ở hai trường trung học cũng có chất lượng kém nhất Thành Đô, mà những trường trung học này nhiều năm nay chưa có một học sinh nào thi đỗ đại học.

Một tiền đồ như vậy, không lo lắng sao được. Trong buổi liên hoan chia tay lớp mẫu giáo lớn của Nhà trẻ số 3, các thầy cô giáo yêu cầu tôi đại diện cho các bậc cha mẹ học sinh lên phát biểu. Khi ấy, tôi đã nói rất thẳng thắn: "Được học tại Nhà trẻ số 3, một nhà trẻ có chất lượng giáo dục loại A này, là một điều vô cùng may mắn với các cháu. Đáng tiếc là, đại đa số các cháu, gồm cả cháu Đình Nhi nhà tôi, đều

không thể tiếp tục được học ở một trường tiểu học có chất lượng giáo dục loại A..."

Khi đó, để tìm được một trường học tốt cho con tôi, các bậc phụ huynh của lớp mẫu giáo lớn Nhà trẻ số 3 này đều phải "nỗ lực hết mình". Một người bạn tốt của Đình Nhi tên là Ương Ương (cái tên này sẽ xuất hiện nhiều lần trong nhật ký của Đình Nhi), nhà ở sát cạnh Hội Liên hiệp Văn nghệ tỉnh, cơ quan của cha Ương Ương đứng ra giới thiệu cho tất cả các cháu đủ tuổi đi học năm đó được vào học tại Trường tiểu học Sở Thương nghiệp, một trường trọng điểm của khu Đông Thành. Trường tiểu học này tuy không bằng các trường tiểu học khác của thành phố, nhưng mỗi năm cũng có được 10 suất vào học tại các trường trung học trọng điểm. Những học sinh tốt nghiệp khác, cũng có cơ hội để vào học tại các trường trung học có chất lượng giáo dục loại B hoặc C. Lại một người bạn thân khác của Đình Nhi tên là Vương Ngọc (cái tên này cũng xuất hiện nhiều trong nhật ký của Đình Nhi), cha mẹ đều là công nhân, chỉ còn biết đi theo số phận. (Lúc ấy, cha mẹ Vương Ngọc quá thương con gái, đã cố gắng tìm ra giải pháp riêng. Đó là kiên trì cho con gái theo học lớp hội họa của cô Viên, lấy kết quả xuất sắc về mỹ thuật để bù đắp lại sự thiếu hụt trầm trọng về văn hóa trong trường tiểu học. Cuối cùng, Vương Ngọc đã đi theo con đường mỹ thuật. Hôm qua, ngày 26 tháng 4 năm 2000, có tin nói rằng: Trường trung học bán công thuộc Học viện Mỹ thuật Tứ Xuyên đã giới thiệu Vương Ngọc vào học tại Học viện Kỹ thuật Tứ Xuyên. Vương Ngọc là một tấm gương sáng, từ trong khó khăn tìm ra lối thoát cho chính mình).

Tôi không muốn tuân theo số phận, nhưng cũng không có quyền cao chức trọng để có thể viết thư gửi tới các trường trọng điểm trong thành phố, đơn vị tôi cũng không có đủ tài và quyền lực để tiến cử các cháu đến tuổi vào học tại các trường tiểu học trọng điểm của tiểu khu. Chính trong lúc cùng đường bí lối ấy, một đồng nghiệp của tôi, cùng với vợ anh, cô giáo Ngô đã "ra tay cứu giúp". Hai vợ chồng anh ấy đã chủ động liên hệ cho hai cháu trong Ban biên tập chúng tôi được vào học tại một trường tiểu học mới được nâng cấp thành trường trọng điểm. Trường này cách xa nhà tôi nhiều so với Trường tiểu học Sở Thương nghiệp, từ nhà tôi tới trường phải qua hai bến xe buýt, xuống xe còn phải đi một đoạn khá xa nữa mới đến. Nhưng, ưu điểm của trường là, mặt bằng rộng rãi, không khí yên tĩnh, thoáng mát hơn nhiều so với Trường tiểu học Sở Thương nghiệp. Quan trọng hơn là, hàng năm vẫn có 10 suất vào học tại các trường trung học trọng điểm. So với Trường tiểu học Sở Thương nghiệp, số lượng học sinh ở

đây đông hơn nhiều, mức độ cạnh tranh cũng gay gắt hơn, song chất lượng giáo viên lại kém hơn. Thế nhưng, dấu sao có cơ hội vẫn còn hơn không.

CHƯA VÀO TIỂU HỌC, ĐÃ CÓ MỤC TIÊU LỚN ĐANG CHỜ

Mặc dù, luôn coi trọng việc giáo dục Đình Nhi, nhưng từ trước tới giờ, tôi vẫn chưa nghĩ tới chuyện, sau này Đình Nhi sẽ làm nghề gì. Tôi chỉ biết, mỗi khi kể cho Đình Nhi nghe các câu chuyện về các nhân vật kiệt xuất, tôi đều khen ngợi họ với thái độ vô cùng khâm phục: "Họ là những người có cống hiến cho xã hội loài người". Đồng thời tôi cũng khích lệ Đình Nhi lớn lên cũng phải có những cống hiến cho xã hội. Nhờ sự giáo dục của tôi, ngay từ rất nhỏ, Đình Nhi đã khẳng định chắc chắn rằng: "Lớn lên con cũng sẽ trở thành một người có cống hiến cho xã hội".

Suốt thời gian đi liên hệ trường học cho Đình Nhi, tôi đều cố gắng cho cháu theo cùng, chủ yếu là để cháu thấy rằng, muốn thực hiện được ước mơ "Lớn lên sẽ có cống hiến cho xã hội" thì trước tiên phải được giáo dục tốt. Thấy người lớn phải lao tâm khổ tứ, chạy ngược chạy xuôi vất vả đủ đường chỉ vì việc học của con, Đình Nhi tuy còn rất nhỏ, nhưng cũng đã cảm thấy việc học thật là quan trọng và cũng không dễ dàng gì để được vào học ở một trường tốt.

Về mặt tình cảm, Đình Nhi rất muốn được tiếp tục học cùng với Vương Ngọc. Tôi đã phải giải thích cho cháu hiểu: Trường mà bạn Vương Ngọc sắp tới sẽ học, mỗi năm chỉ có một, hai suất vào học tại các trường trung học trọng điểm thôi. Các chỉ tiêu ấy rất dễ bị các bạn "học sinh ba tốt của tiểu khu" được cộng điểm chiếm mất. Đình Nhi nói: "Con sẽ phấn đấu để được là học sinh ba tốt". Tôi nói với cháu: "Con có quyết tâm như vậy là tốt lắm, nhưng tiêu chuẩn "ba tốt" cũng thật khó mà xác định, chúng ta chỉ có thể cạnh tranh một cách công bằng về học tập mà thôi. Chúng ta không sợ cạnh tranh, mà chỉ sợ không có cơ hội để cạnh tranh. Mẹ chỉ cần con làm sao khi tốt nghiệp có tổng số điểm đứng hàng thứ ba trong toàn trường, thế thì trong chỉ tiêu 10 người, thế nào cũng có tên con. Bởi lẽ, một nhà trường nhiều nhất chỉ được công nhận hai, ba "học sinh ba tốt". Nhưng lại sợ rằng con đứng hàng thứ 8, thứ 9, một vài bạn được ưu tiên cộng điểm lập tức sẽ đẩy con ra ngoài. Nếu con không vào được các trường trung học trọng điểm, thì con làm sao có thể được tiếp nhận sự giáo dục tốt nhất. Muốn có những cống hiến cho xã hội loài

người, như ông Andersen (nhà văn mà Đình Nhi luôn sùng bái), thì càng khó khăn biết bao".

Những lời nói trên đã để lại cho Đình Nhi một ấn tượng vô cùng sâu sắc trong suốt quá trình trưởng thành sau này, bởi vì, lý tưởng nhân sinh xa vời của cháu lần đầu tiên được giải thích thành một mục tiêu mang tính giai đoạn cụ thể là "Phải cố gắng để được xếp thứ 3 trong toàn trường". Mục tiêu có tính chất giai đoạn đó luôn là động lực bên trong thúc đẩy Đình Nhi cố gắng học tập.

Ngày nay, để giảm bớt gánh nặng cho học sinh tiểu học và trung học, rất nhiều địa phương Trung Quốc đã hủy bỏ trường trọng điểm, cũng không phân trường học theo loại A, B hay C nữa. Làm vậy, có thể tránh cho đa số học sinh bị thất bại nhiều lần khi còn đang trong giai đoạn phát triển tâm lý, khiến các em mất đi niềm tin và sự nhiệt tình tìm tòi tri thức, song lại có tác dụng tiêu cực là "làm mất đi mục tiêu phấn đấu trước mắt" đối với những em học sinh có năng lực, muốn trở thành "mũi nhọn". Nếu người lớn muốn trẻ tiếp tục duy trì "trạng thái mũi nhọn" trong tình trạng không có áp lực xếp hạng cao thấp, chỉ có thể tìm cách khơi gợi động lực học tập bên trong của trẻ. Động lực bên trong kiểu này, tốt nhất nên bắt đầu từ mục tiêu nhân sinh lâu dài. Kiểu mục tiêu lâu dài này có thể là các lý tưởng nhân sinh tích cực, chỉ có bố mẹ mới là người truyền bá lý tưởng ấy cho trẻ trong thời thiếu niên nhi đồng.

BỒI DƯỠNG THÓI QUEN GIAO TIẾP, MỞ RỘNG CỬA SỔ TÂM HỒN

Mỗi khi đến trường học của Đình Nhi, phải hai lần sang đường và đi qua một ngã tư tấp nập. Suốt năm lớp một, ngày nào tôi cũng phải đưa đón cháu hai lần. Lúc bấy giờ, hạnh phúc nhất của tôi là được tận mắt thấy Đình Nhi tung tăng hòa vào những bạn nhỏ hồn hởi bước vào trường, cảnh tượng đó thật có ý nghĩa.

Tôi luôn nghĩ rằng, vào tiểu học chính là bước đi đầu tiên trên chặng đường hòa nhập xã hội của trẻ, cũng là bước đi đầu tiên xa rời mẹ. Lần đầu tiên Đình Nhi chia tay tôi bước vào trường, cũng chính giờ phút ấy, Đình Nhi bắt đầu phải một mình đối mặt với một thế giới mới lạ. Muốn trưởng thành một cách lành mạnh, vui vẻ trong thế giới mà ánh sáng và bóng đêm luôn hiện hữu, hoa thơm và cỏ dại cùng sinh tồn này, chỉ dựa vào những điều đã học nhờ giáo dục từ sớm, từ lúc 0 đến 6 tuổi thì không thể được, nhất là với các cháu lớp một, vừa mới bước vào xã hội. Tôi cần phải hiểu thật cặn kẽ tình hình

mọi mặt của Đình Nhi, để có thể giúp đỡ cháu một cách trọng tâm và có hiệu quả.

Vấn đề là, trẻ vừa vào lớp một, trong mắt trẻ địa vị quyền uy của bố mẹ đã được thay thế bằng giáo viên, giáo viên đa phần gây ảnh hưởng hơn bố mẹ. Trẻ thường ngại kể cho bố mẹ nghe những chuyện của mình ở trường học, chúng cảm thấy không cần thiết - kì thực việc này lại rất quan trọng. Trong tình hình này, giúp trẻ hình thành thói quen giao lưu cùng bố mẹ rõ ràng là việc vô cùng cần thiết.

Về điều này, tôi sớm đã có sự chuẩn bị từ trước, hơn nữa cũng đã có biện pháp cụ thể. Ngay từ khi Đình Nhi còn học ở lớp mẫu giáo lớn, hàng ngày tôi vẫn để Đình Nhi thông báo "tin tức" trong ngày của cháu, mục đích trực tiếp của công việc này là để cháu được rèn luyện năng lực biểu đạt. Ngoài ra, còn một mục đích sâu xa hơn, đó là giúp Đình Nhi hình thành thói quen giao lưu với người lớn, để thuận lợi cho việc duy trì quan hệ mật thiết lâu dài giữa cháu và cha mẹ, khi cháu gặp khó khăn có thể kịp thời nhận được sự hướng dẫn, chỉ bảo của cha mẹ.

Kì thực, bồi dưỡng thói quen giao lưu cho trẻ khi ở giai đoạn tiểu học rất dễ. Khi Đình Nhi tan học trở về nhà vào buổi trưa và buổi tối, thường là lúc tôi đang nấu cơm, tôi đưa ra quy định cho Đình Nhi, bỏ cặp sách xuống thì vào bếp kể mẹ nghe ngay tình hình ở trường học.

Nội dung trò chuyện hàng ngày của chúng tôi chủ yếu có hai phần, phần thứ nhất là, Đình Nhi đã học được những kiến thức gì mới trên lớp - **Kiến tri hỏi về tình hình học tập** của Đình Nhi hàng ngày là để truyền đạt tới cháu thông tin: Mẹ rất quan tâm tới việc học tập của con, bởi lẽ, học tập là vấn đề quan trọng hàng đầu của con. Thái độ này cũng sẽ dần dần khiến Đình Nhi nhận thấy học tập quan trọng đến thế nào. Phần thứ hai là, **những chuyện** mà Đình Nhi **cho rằng đáng kể cho mẹ nghe**, đặc biệt là những chuyện khiến cháu vô cùng xúc động (dù khiến cháu vui mừng, tức giận hay nghi ngờ).

Chỉ cần người lớn chịu hỏi và nghiêm túc lắng nghe thì trẻ sẽ vui vẻ kể cho người lớn nghe những chuyện mà chúng cảm thấy hứng thú, bỏ lỡ giai đoạn này, người lớn muốn bước vào thế giới nội tâm của trẻ sẽ chẳng dễ chút nào, đối với những nhà con một, càng đáng tiếc biết bao! Mà cho tới tận ngày nay, chúng tôi và Đình Nhi vẫn giữ thói quen giao lưu kiểu này, đây cũng thực sự là niềm hạnh phúc đối với những người làm cha mẹ. Huống hồ cái giá phải trả cho niềm

hạnh phúc này lại chẳng đáng là bao, chỉ cần trò chuyện với trẻ ngay từ khi chúng vào tiểu học là được.

Từ lúc nấu cơm, ăn cơm tới lúc thu dọn bát đĩa, tôi và Đình Nhi trò chuyện rôm rả, không ngắt. Vào những lúc cần phải "hướng dẫn", thì "hướng dẫn" cháu vài câu. Chính sự giao lưu bình đẳng này đã khiến Đình Nhi vui vẻ tiếp nhận sự chỉ đạo của tôi, can tâm tình nguyện thử giải quyết vấn đề theo kinh nghiệm xã hội của người lớn. Khi lần đầu tiên Đình Nhi gặp thất bại, thói quen giao lưu này lập tức phát huy tác dụng rõ rệt.

THẤT BẠI ĐẦU TIÊN: BỊ CÁCH CHỨC LỚP TRƯỞNG

Đó là việc xảy ra sau khi vào học được vài ba tháng. Ở trường, đức tính chủ động nhanh nhẹn của Đình Nhi đã được cô giáo chủ nhiệm chú ý. Vào học được mấy hôm, cô chủ nhiệm tạm cho Đình Nhi làm lớp trưởng (lớp trưởng chính thức sẽ được quyết định sau khi vào học 2 tháng). Mới vào trường mà đã được cô giáo để ý đến như vậy, mẹ con tôi rất vui mừng, nhưng chỉ ít lâu sau, Đình Nhi đã làm mất lòng cô chủ nhiệm chỉ vì một chuyện không ngờ. Đó là vào một tiết dạy ngữ văn, cô chủ nhiệm hướng dẫn học sinh đọc từ mới theo phiên âm, khi đọc tới thanh 4, cô thường đọc thanh 3 trước rồi mới chuyển sang thanh 4. Vốn có thói quen ở nhà thấy sai phải sửa ngay, Đình Nhi lập tức giơ tay lên phát biểu. Trước cả lớp cháu đã chỉ ra cách đánh vần sai của cô chủ nhiệm, cô tỏ vẻ bực bội và vẫn khẳng định cô đọc đúng. Đình Nhi muốn tiếp tục tranh luận, nhưng cô bảo ngồi xuống. Cô cho là Đình Nhi tự cao tự mãn, đã cách chức quyền lớp trưởng của Đình Nhi.

Đình Nhi rất ấm ức. Tan học trở về nhà, cháu đã nói lại chuyện đó với tôi. Trước tiên tôi khẳng định cách đánh vần của cháu là đúng, sau đó nói với cháu: "Chỉ ra cách phát âm sai của cô chủ nhiệm tuy không phải là việc làm sai, nhưng không nên làm việc đó trước mặt cả lớp. Thứ nhất là, ngay lúc bấy giờ chưa chắc cô giáo đã nhận ra cái sai của mình, chỉ thấy con chơi trội, làm mất thể diện cô, can dự vào cách giảng dạy của cô. Thứ hai, có những người rất thích giữ thể diện, không thích bị người khác chỉ ra khuyết điểm của mình trước mặt mọi người, đặc biệt là bị một học sinh mới như con nhắc nhở. Cách làm đó của con khó làm cô thay đổi, con chỉ có thể thay cách làm của mình, cốt sao có hiệu quả thật tốt. Ví như sau khi tan lớp, tự con đến gặp cô chủ nhiệm, khiêm tốn nhờ cô chỉ bảo, rồi nhân đó đưa ra ý kiến của mình, nếu vậy thì sự việc đâu đến nổi thế này".

Suy nghĩ một lát Đình Nhi nói: "Con chẳng hiểu thế nào mẹ ạ, ít nhất cô cũng không được giận dữ về chuyện đó. Bởi vì, việc làm của con đâu có làm mất thể diện của cô". Đình Nhi lại hỏi: "Vậy thì tại sao cô giáo sai có thể không phải sửa, còn con sai thì bắt phải sửa ngay". Tôi bật cười: "Con không sửa thì đến lúc thi con sẽ mất điểm, liệu con có sửa không?". Đình Nhi cũng cười và nói: "Phải sửa chứ, mẹ!". Nhân cơ hội đó, tôi bảo cháu: "Nếu cô giáo có vấn đề gì, lãnh đạo nhà trường sẽ có trách nhiệm giáo dục. Lần sau gặp những trường hợp như vậy, tốt nhất con nên về nói với mẹ trước đã. Còn chuyện "mất chức lớp trưởng", coi như việc đã rồi. Con nên nhớ lấy bài học này, một thất bại như vậy có thể sẽ tạo ra nhiều thành công sau này". Câu chuyện giữa chúng tôi từ "mâu thuẫn thầy trò" chuyển sang một vấn đề khác có tính triết học: "Tại sao từ một việc thất bại lại có thể tạo ra được những thành công và từ một thành công lại là tiền đề cho một thất bại?...". Tôi giảng giải hồi lâu, Đình Nhi lắng nghe, dường như mọi nỗi oan ức vừa rồi đều tan biến cả. Thế là cơn khủng hoảng tâm lý của Đình Nhi đã được "hóa giải".

Những mâu thuẫn giữa thầy và trò kiểu như câu chuyện của Đình Nhi vừa rồi nếu không có sự giúp đỡ của các bậc cha mẹ, rất dễ để lại những vết thương trong lòng trẻ, nhẹ cũng gây nên một sự lẩn lộn trong quan niệm đúng sai, mà nặng có thể tạo ra một tâm lý luôn chống đối trong lòng trẻ. Nếu không giải quyết kịp thời, sau này sẽ để lại hậu quả khôn lường. Tôi quyết tâm giải quyết vấn đề này với phương châm "phòng bệnh hơn chữa bệnh".

Chừng một năm sau, Đình Nhi lại gặp phải một vấn đề tương tự, lần này cháu đã "xử lý vấn đề" rất thành thạo:

Hôm qua, cô giáo giảng bài thơ "Xuân hiếu", cô nói: Bài thơ này là của Mạnh Hạo Nhiên, một nhà thơ đời Đường. Thế nhưng Đình Nhi lại nghe nhầm thành nhà thơ đời Tống. Về đến nhà, Đình Nhi vội hỏi mẹ: Mẹ ơi! Mạnh Hạo Nhiên là nhà thơ đời nào mẹ nhỉ? Mẹ nói: "Đời Đường con ạ!" Thế thì thầy giáo giảng sai rồi, thầy nói là đời Tống". Tôi bảo: "Không thể như vậy, nhất định là con đã nghe nhầm rồi". May quá, Đình Nhi không đứng lên tranh luận với thầy ngay tại lớp như lần trước.

BIẾT CHỊU ĐỤNG NHỮNG LỜI GIỀM PHA VÀ GIẾU CỘT, RÈN LUYỆN KHẢ NĂNG THÍCH ỨNG

Từ sau vụ tranh luận với cô giáo về cách đánh vần ở trên lớp, thái độ của cô giáo chủ nhiệm đối với Đình Nhi rõ ràng không được

như trước. Trên lớp, Đình Nhi vẫn tích cực giơ tay phát biểu, nhưng cô giáo rất ít khi gọi cháu. Nhiều khi cả lớp không ai trả lời được, Đình Nhi xung phong đứng lên trả lời, cô giáo đã không khen, lại còn giễu Đình Nhi là "thích chơi trội". Sau nhiều lần như vậy, tính tích cực trong học tập của Đình Nhi giảm sút đi nhiều, cháu bắt đầu không hứng thú lắm với tiết học ngữ văn.

Tôi không đem chuyện này trao đổi với cô giáo, mà chỉ yêu cầu Đình Nhi phải điều chỉnh lại thái độ và hành vi của mình, mong muốn qua việc này bồi dưỡng khả năng thích ứng của cháu.

Buổi trưa hôm đó, trong bữa cơm, Đình Nhi đã nói với tôi: "Từ nay về sau, con không thêm phát biểu trong giờ ngữ văn nữa". Tôi hỏi cháu: "Tại sao vậy?". Cháu kể lại những sự việc trên lớp cho tôi nghe. Thực lòng, tôi rất không tán thành cách làm của cô giáo, nhưng để giữ uy tín cho các thầy cô, tôi đã đứng về phía cô giáo giải thích cho cách làm đó. Tôi nói với Đình Nhi: "Cô giáo không gọi con, vì cô biết rằng con đã hiểu bài, vậy nên cô chỉ gọi những bạn có thể chưa hiểu bài, hoặc không tập trung chú ý nghe giảng trả lời câu hỏi. Đây là biện pháp để nhắc nhở học sinh phải tập trung nghe giảng. Con tranh mất phần phát biểu của các bạn, cô giáo sẽ không kiểm tra được ai là người đã hiểu bài, ai chưa hiểu bài..."

"Vì vậy cô mới phê bình con" - Đình Nhi đã hiểu ra, vội tiếp lời tôi "Vậy theo mẹ, sau này con có nên giơ tay phát biểu nữa không?" Tôi hỏi lại cháu: "Theo con nên thế nào?" Suy nghĩ một lát Đình Nhi nói: "Nếu là câu hỏi đơn giản, các bạn đều đua nhau trả lời, thì thôi, con không giơ tay nữa. Nếu là câu hỏi khó, các bạn đều không trả lời được, mà con biết trả lời, con sẽ giơ tay xin phát biểu. Mẹ thấy thế nào?" Đương nhiên là tôi thấy tốt quá rồi, tôi còn bổ sung thêm: "Câu hỏi đơn giản con cũng cứ giơ tay, nhưng không cần quan tâm đến việc cô giáo có gọi con hay không, chỉ cần để cô giáo biết rằng, con đã hiểu bài thế là được". Đình Nhi rất hài lòng với cách giải quyết này. Cách sửa chữa thái độ của Đình Nhi, cộng với việc Đình Nhi luôn trả lời tốt các câu hỏi khó nên cô chủ nhiệm đã thay đổi thái độ với Đình Nhi.

Tôi thường nói với Đình Nhi rằng, người Thành Đô có một câu nói rất hay: "Có trách thì trách tôi, đừng trách người khác". Những người "hễ gặp trách trở lại là lại trách người khác, trách hoàn cảnh" sẽ chỉ biết chờ đợi người khác thay đổi, mà bản thân lại không có khả năng làm người khác thay đổi. Thế là, mọi khó khăn ngày càng chồng chất không được giải quyết, kẻ thiệt thòi nhất vẫn là chính mình. *Một người có chí tiến thủ tích cực, luôn biết chủ động tìm ra biện*

pháp giải quyết vấn đề, chứ không một mực truy cứu trách nhiệm của người khác.

Trong thời gian học tiểu học, Đình Nhi thường lúng túng trước những sự việc tương tự như vậy, đã nhiều lần "nước mắt lưng tròng" tự hỏi mình: "Phải làm thế nào đây?" Nhưng qua nhiều năm thử thách và rèn luyện, tới khi vào học trung học, ở cháu đã hình thành được nguyên tắc cho mọi hành vi của mình - "tự điều chỉnh mình là chính". Khi thảo luận các vấn đề, Đình Nhi đã biết nói thế này: "Đã là những vấn đề chúng ta không thể thay đổi thì chúng ta phải biết làm gì chứ..."

Ngoài khả năng thích ứng với các mối quan hệ xã hội, khả năng thích ứng với hoàn cảnh vật chất cũng vô cùng quan trọng. Ngay từ nhỏ, Đình Nhi cũng đã được rèn luyện để có được khả năng này.

Khi Đình Nhi còn đang học lớp một, tại một tòa nhà chỉ cách cửa sổ nhà tôi chừng 5 mét có một cặp thanh niên vừa chuyển đến rất mê hát karaoke. Cứ sau bữa cơm là hai thanh niên này lại hát tới tận khuya, loa mở rất to, giọng lại không đúng nhạc, những ngày cuối tuần còn lôi kéo bạn bè hát tới tận nửa đêm. Bà con hàng xóm đến nhắc nhở, có người còn chửi bới, song họ chẳng thêm để ý tới. Tâm trí của Đình Nhi thường bị rối loạn, không thể tập trung bởi những tiếng gào thét ấy.

Mỗi lần Đình Nhi kêu ca phàn nàn với tôi về chuyện này, tôi thường ôn tồn nói với con: "Chúng ta không có cách nào làm cho họ ngừng hát, thì chúng ta phải tìm cách để thích ứng với tình trạng này thôi. Nhân dịp này con hãy luyện tập khả năng "chống lại sự quấy nhiễu". Con thử nghĩ xem, Mao Chủ tịch thời trẻ đã thường xuyên đến chợ rau quả ngồi đọc sách chỉ vì muốn rèn luyện khả năng chống lại sự quấy nhiễu. Con nên học Mao Chủ tịch, rèn luyện khả năng tập trung tư tưởng trong điều kiện ồn ào náo nhiệt".

Thực ra, tôi rất ghét những hành vi vô ý thức như vậy, nhưng tôi luôn phải nhắc tôi, không để lộ thái độ căm ghét đó trước mặt Đình Nhi, cốt là để tăng cường lòng tin đối với việc rèn luyện khả năng chống lại sự quấy nhiễu của cháu. Đồng thời cũng yêu cầu cháu không nên kêu ca phàn nàn gì nữa, tránh ảnh hưởng tới tâm tư. Tôi bảo Đình Nhi phải luôn tự nhắc nhở mình: "Các anh hát thì cứ hát, tôi vẫn học được như thường" cho đến lúc tư tưởng hoàn toàn tập trung. Ngay từ khi Đình Nhi mới 6 tuổi, cháu đã bắt đầu biết sử dụng phương pháp tích cực đó để điều chỉnh tâm lý, kiểm soát tâm

tư. Điều này đã có tác dụng tốt trong việc tăng cường khả năng chịu đựng về tâm lý của cháu.

Có không ít bậc cha mẹ chỉ coi trọng việc đầu tư chất xám và rèn luyện kỹ năng cho con mà ít khi chú ý đến khả năng thích ứng của con. Thực ra, đối với sự phát triển của con cái sau này, khả năng thích ứng có ý nghĩa vô cùng quan trọng. Bởi vì, ***khả năng thích ứng với môi trường sống của một người thế nào, nó có thể quyết định khả năng phát huy tài năng và trí lực của người đó.*** Cùng với sự trưởng thành về tuổi tác, sự phong phú về trí thức, vai trò của khả năng thích ứng ngày càng thể hiện rõ. Một người có khả năng thích ứng sinh lý kém, khi đến một nơi khác lạ, thường dễ mất ngủ, chán ăn, cũng rất khó phát huy tài năng một cách bình thường. Còn những người tài năng tràn đầy, rơi vào hoàn cảnh khó khăn, cả đời vẫn chẳng thoát ra nổi, một trong những nguyên nhân dẫn tới điều này chính là, họ thiếu khả năng thích ứng xã hội.

Đáng mừng là, khả năng thích ứng của Đình Nhi rất tốt, cho đến nay, cháu vẫn luôn thích nghi hoàn cảnh một cách nhanh chóng, duy trì trạng thái tâm lý tốt nhất, phát huy khả năng tốt nhất.

BỒI DƯỠNG THÓI QUEN HỌC TẬP, RÈN LUYỆN TÁC PHONG LÀM BÀI ĐỌC LẬP

Đối với đa số trẻ trí lực bình thường, bài vở của năm lớp một không có gì khó khăn lắm, cái khó là cần hình thành thói quen học tập tốt ngay từ đầu. Rất may là, trước khi Đình Nhi đi học tôi đã mua được một cuốn sách rất hay, có tên "Phương pháp dạy con chăm chỉ học hành". Cuốn sách này đã giúp tôi biết cách làm thế nào để Đình Nhi có được thói quen học tập tốt. Chỉ tiếc rằng, năm 1999, tôi đã đánh mất quyển sách ấy khi chuyển tới nhà mới. Tôi đành phải viết lại một vài thói quen học tập trọng điểm theo trí nhớ của mình:

1. Thói quen tôn trọng thời gian học tập

Căn cứ vào điều kiện sinh lý của trẻ, khoảng thời gian học tập mỗi lần của chúng chỉ nên là 20 phút. Trước khi vào học, tôi luôn nhắc nhở Đình Nhi phải chuẩn bị tốt mọi thứ, như gọt bút chì, tìm sách vở, uống nước và đi tiểu... Khi đã học, phải hết sức tập trung, không được rời khỏi bàn học, không được làm các công việc khác, người lớn cũng không được làm ồn hay gây mất trật tự, có việc gì phải đợi trẻ học xong hãy nói. Người lớn tôn trọng thời gian học tập của trẻ rất có lợi cho trẻ trong việc bồi dưỡng quan niệm "thời gian học tập là thiêng liêng, là bất khả xâm phạm".

Cha của thần đồng nước Mỹ, Weter, đã bồi dưỡng cho con có thói quen tôn trọng thời gian học tập, chính bằng phương pháp đó. Khi Weter đang học bài, dù có khách đến chơi, cha Weter cũng sẽ nói: "Weter đang học, xin ông đợi một lát".

Đình Nhi đã nhanh chóng học được thói quen "khi học không làm việc khác". Khi cháu đang học lớp 2, một hôm mẹ vắng nhà, bỗng nhiên có khách đến chơi. Đứng trên lan can gác hai nhìn xuống, cháu nhận ra đó là bạn của mẹ, cháu vội xuống mở cửa mời khách vào nhà. Cháu còn pha hai cốc nước chanh mời hai mẹ con bà khách uống. Ngồi chơi một lát, Đình Nhi thấy đã đến lúc phải viết nhật ký trong ngày, cháu liền đưa sách cho bà mẹ đọc, đưa bộ xếp hình cho bạn chơi. Còn cháu xin phép ngồi vào bàn viết nhật ký. Trong nhật ký hôm ấy cháu viết về sự kiện vừa mới xảy ra trong gia đình: "Nhà có khách".

2. Thói quen nghỉ ngơi tích cực

Hết 20 phút học tập, cho trẻ nghỉ 5 phút. Nghỉ quá 5 phút, sẽ không có lợi cho việc lấy lại sự tập trung chú ý vào việc học tiếp theo, nghỉ chưa đủ 5 phút cũng không có lợi cho việc giải tỏa sự mệt mỏi, căng thẳng của đầu óc và thị lực. Khi nghỉ, trẻ phải rời khỏi bàn học, làm một vài động tác thể dục nhẹ nhàng, hoặc làm những việc vặt mà trong khi học không được làm. Không nên để trẻ ngồi ý một chỗ hoặc nằm, để tránh ảnh hưởng đến trạng thái tinh thần khi học tập.

Đình Nhi nhanh chóng hình thành khái niệm "nghỉ ngơi chính là vận động". Tôi thường dạy Đình Nhi cũng phải biết "kết hợp động tĩnh" khi học ở trường. Đình Nhi thường tìm cách rèn luyện thân thể trong 10 phút ra chơi, chứ không chúi đầu vào làm bài tập, cháu thường tìm cách rèn luyện thân thể. Biện pháp đơn giản nhất là leo lên leo xuống cầu thang, biện pháp này đã theo suốt cháu từ thời tiểu học lên đến trung học phổ thông. Nó đã giúp cháu có những giây phút rèn luyện thân thể quý báu ngay trong những lúc học hành vất vả. Lên cấp hai, thi chạy 800 mét là chuyện bình thường đối với Đình Nhi. Đến cuối cấp ba, Đình Nhi đã giành được danh hiệu quán quân môn chạy cự ly 400 mét nữ trong Đại hội thể dục thể thao toàn trường, chỉ thiếu chút nữa là lập được kỷ lục mới cho nhà trường.

3. Thói quen làm bài độc lập

Thứ nhất là để Đình Nhi tự mình nắm lấy thời gian. Tôi yêu cầu cháu mỗi lần ngồi vào bàn học phải đặt đồng hồ báo thức ở trên bàn, phải sắp sẵn lịch học: mấy giờ bắt đầu học, mấy giờ bắt đầu nghỉ, và

phải viết rõ ràng trên giấy, tự giác làm việc theo đúng lịch đó. Tôi nói rõ với Đình Nhi: "Việc học là việc của con, con phải biết tự giác học cho thật tốt, mẹ chỉ đôn đốc con bằng cách kiểm tra đột xuất thôi". Biện pháp này có lợi cho việc bồi dưỡng tính tự giác trong học tập của Đình Nhi.

Thứ hai là để Đình Nhi tự nghe viết theo băng. Việc làm này rất có lợi, trước tiên chăm chú lắng nghe nội dung trong băng chính là cơ hội "rèn luyện sự tập trung chú ý". Thêm nữa, động tác bật mở máy cat-xet làm cho trẻ tự tin, cảm thấy bản thân cũng rất giỏi, có thể kích thích sự hứng thú nghe viết. Cuối cùng là, lấy một thiết bị điện trong gia đình làm đồ dùng học tập, khiến trẻ cảm thấy việc học tập của mình đâu phải là trò chơi. Ngoài ra, sau khi ghi xong nội dung nghe được trong băng, trẻ có thể đưa cuốn vở đó cho cha mẹ cất giữ, việc này khiến trẻ cảm nhận được sự coi trọng của cha mẹ đối với lòng thành thực.

4. Thói quen sử dụng sách tham khảo

Bắt đầu từ năm lớp 1, tôi đã cho Đình Nhi sử dụng các loại sách tham khảo đạt tiêu chuẩn, chủ yếu là "Từ điển Tân hoa", "Từ điển Hán ngữ hiện đại", và "Từ Hải". Gặp từ mới, tôi không bao giờ đưa ra đáp án cho Đình Nhi, mà yêu cầu cháu trước tiên phải tra từ điển, mới đâu phải hiểu thật chính xác để tránh lưu lại ấn tượng mập mờ trong đầu. Vào cuối năm học, tôi để cháu tự tìm mặt chữ, còn phần giải thích tôi với cháu cùng xem. Sau này mọi công việc cháu đều tự làm lấy rồi nói lại cho tôi hoặc cha dưỡng nghe, chính việc "nói lại ngay" ấy đã khắc sâu thêm ấn tượng cho cháu. Thói quen này không chỉ nhằm bồi dưỡng cho Đình Nhi một tác phong học tập nghiêm túc mà còn tạo ra cho cháu thói quen lựa chọn các tư liệu hướng dẫn học tập theo tiêu chuẩn "ít mà tinh".

5. Thói quen dám nhìn thẳng vào sai lầm

Theo lời khuyên trong cuốn "Phương pháp dạy con chăm chỉ học", tôi không cho phép Đình Nhi lấy tẩy xóa đi những chỗ sai, mà phải dùng bút khác màu khoanh tròn lại, để mỗi lần nhìn thấy nó sẽ nhắc nhở cháu rằng "chỗ này dễ sai đây". Như vậy sẽ giảm bớt số lần mắc sai. Ngoài ra, tôi còn đóng riêng cho cháu một cuốn "vở sửa sai", chuyên ghi lại các lỗi sai thường gặp bằng phương pháp đối chiếu đúng sai, để tập trung ôn tập và củng cố hiệu quả của việc sửa sai. Trước khi thi toán, tôi yêu cầu Đình Nhi đem tất cả những bài kiểm tra và bài tập ở nhà của môn toán ra xem lại, giải lại những đề đã làm sai, cốt cho Đình Nhi không mắc lại lỗi cũ.

6. Thói quen giữ gìn đôi mắt

Trước khi Đình Nhi đi học, tôi đã giảng giải kỹ cho cháu về nguyên nhân và tác hại của bệnh cận thị, nhằm giúp cháu thấy sợ đối với hậu quả nghiêm trọng của bệnh này - có thể làm cho võng mạc bị tụt xuống. Tôi thường xuyên nhắc lại việc này, cốt để khắc sâu ấn tượng cho cháu.

Sau khi Đình Nhi vào lớp một, tôi nghiêm khắc yêu cầu cháu phải giữ khoảng cách từ mắt tới sách 30 cm. Trước khi cháu lên lớp 4, trên thị trường vẫn chưa có bán loại đèn bàn chống cận thị, tôi đã dùng biện pháp "truyền thống" là dùng một sợi dây vải choàng vào cổ cháu rồi buộc lại phía sau ghế để phòng cháu cúi sát đầu vào sách, sau đó tôi "phát minh" ra một kiểu khác là đóng một chiếc giá đỡ cầm buộc cháu phải giữ đúng cự ly. Khổ một nỗi bài vở của cháu thời kỳ đó quả là quá tải (học kỳ 2 năm lớp 4, cháu bị sốt cao phải nghỉ học mất một tuần, thị lực được khôi phục sau khi sốt lại giảm sút khi đi học lại). Mặc dù khi học lớp 5, tôi đã mua cho cháu đèn bàn chống cận thị, nhưng cháu vẫn phải mang kính cận. May mà đã nhiều năm nay, tôi luôn nhắc nhở cháu phải giữ gìn đôi mắt, học kỳ 2 lớp 5 còn chữa cận thị cho cháu bằng cách châm cứu suốt nửa năm trời (việc chữa bệnh này có tác dụng giữ được hiện trạng như thời học tiểu học). Đình Nhi còn có được một thói quen tốt nữa là cứ sau 20 phút học lại cho mắt nhìn xa một lần (dù chỉ 5 giây). Vì vậy, bệnh cận thị của cháu cũng không quá nặng.

CHA DƯỠNG TIẾP SỨC, ĐƯỢC LÒNG ĐÌNH NHI

Mùa hè năm 1988, gia đình chúng tôi có thêm một thành viên, một con người nho nhã, hài hước, đó là Trương Hân Vũ - cha dượng của Đình Nhi.

Khi bố trí phòng mới, chúng tôi đã đặc biệt bố trí cả ngôi nhà thành căn phòng của Đình Nhi, để cháu cảm nhận được ý nghĩa khác hẳn khi bố đến. Có những bước đệm này, làm cho Đình Nhi và cha nhanh chóng thích nghi, cháu càng có cảm tình hơn với người bạn lớn tuổi trầm lặng trong công việc, hài hước khi nghỉ ngơi này. Cứ được ở gần cha là Đình Nhi không ngớt tiếng cười.

Trương Hân Vũ sinh ra trong một gia đình có truyền thống văn hóa giáo dục. Ông nội anh là một nhà thư pháp rất giàu khí tiết dân tộc. Cha anh thời trẻ từng học đại học Yển Kinh, là một nhà trí thức có tài thực sự. Mẹ anh từng được là anh hùng lao động cấp tỉnh, được

mọi người tôn kính. Họ đều rất quý đứa cháu hoạt bát đáng yêu như Đình Nhi, học tặng cháu bộ sách “10 vạn câu hỏi vì sao” và chúng trở thành “sở thích mới” của cháu.

Sự hun đúc của văn hóa gia đình, đã khiến cho Trương Hân Vũ ngay từ nhỏ đã có cái nhìn rất độc đáo với mọi vấn đề. Anh đã phân tích quá trình trưởng thành của rất nhiều người, hiểu rõ vai trò của các biện pháp giáo dục theo nghĩa rộng có ảnh hưởng mang tính quyết định tới sự thành bại của đời người. Anh có tài từ những chi tiết nhỏ nhìn ra việc lớn, biết được các tình trạng khác nhau của đứa trẻ sẽ có ý nghĩa như thế nào với tương lai của chúng.

Với thái độ ứng xử của Đình Nhi, khi đó Trương Hân Vũ có hai lựa chọn: một cách rất đơn giản, là làm người cha mà Đình Nhi thích. Điều này rất đơn giản, chỉ cần anh chiều cháu hơn, quan tâm tới cháu hơn là được. Lựa chọn thứ hai khó khăn hơn, là làm người cha nuôi con thành tài, để làm được điều này đòi hỏi phải mất nhiều công sức và trí tuệ, mới có hy vọng thành công.

Trương Hân Vũ đã chọn ngay lựa chọn thứ hai, và từng bước thực hiện. Anh nói, anh biết mình có thể mang lại cái gì cho Đình Nhi. Nếu không, trong lòng anh sẽ cảm thấy làm mất đi cơ hội của Đình Nhi.

Chính nhờ anh mà Đình Nhi mới có được sự say mê, bồi dưỡng được khả năng về bộ môn vật lý ngay từ thời tiểu học, tạo điều kiện tốt cho Đình Nhi phát triển toàn diện. Huấn luyện từng bước, từng phần do anh đề ra cho Đình Nhi không chỉ giúp cháu nhanh chóng nâng cao được kỹ năng học tập mà còn góp phần bồi dưỡng tâm hồn cho Đình Nhi.

Thời gian Đình Nhi học trung học, anh đã góp phần làm phong phú cuộc sống tinh thần của Đình Nhi. Chính bằng những kiến thức lịch sử xã hội phong phú và những lý giải sâu sắc độc đáo của mình, anh đã làm cho Đình Nhi nhanh chóng thành thực hơn về mặt tu dưỡng tư tưởng, nên sau này cháu được đánh giá rất cao cả trong và ngoài nước.

Tôi đã sớm ý thức được rằng, Đình Nhi càng lớn thì vai trò của Trương Hân Vũ càng quan trọng. Nghĩ về lâu dài, tôi đã đề nghị Trương Hân Vũ trong thời gian một năm sau khi chúng tôi cưới, anh phải xây dựng được mối quan hệ tình cảm thật tốt đối với Đình Nhi, tránh phát sinh bất cứ mâu thuẫn xung đột nào. Nhưng không lâu sau đó Trương Hân Vũ phát hiện thấy từ vài năm trước anh và Đình

Nhi đã tạo dựng được mối quan hệ tốt đẹp, không còn có bất cứ hạn chế ràng buộc nào. Kết hôn không lâu, anh bắt đầu đưa ra một số biện pháp quan trọng, để loại bỏ mọi cản trở trên con đường phát triển của Đình Nhi.

Sau khi về ở được ít lâu, anh đã phát hiện ra phương pháp của tôi quá cứng nhắc, không có lợi cho sự phát triển của Đình Nhi. Anh gặp riêng tôi phê bình: "Em quá nghiêm khắc với Đình Nhi, đôi mắt em lúc nào cũng luôn soi mói vào những khuyết điểm của con, nói một lần con chưa nghe là đã vội đổ mặt tía tai. Như vậy, chỉ có thể tạo thành tâm lý chống đối ở con, rất bất lợi cho việc hình thành tính cách của con".

Tôi đã nhận ra: "Anh nói rất đúng, chủ yếu vì mấy năm trước đây em một mình nuôi dạy con, quá bận rộn, làm gì có thời gian để kiên trì thuyết phục, đành phải dùng biện pháp có tính cưỡng chế như thế. Em đã biết như vậy là không tốt, anh nên thường xuyên nhắc nhở để em sửa chữa thói xấu đó". Trương Hân Vũ nói: "Những đòi hỏi của em đối với con đều đúng cả, nhưng không nên quá nghiêm khắc như vậy, nên giữ vững nguyên tắc này: lập trường phải kiên định, thái độ phải mềm dẻo. Hơn nữa phải biết nắm được mọi vấn đề, nhưng trong mỗi giai đoạn chỉ nên giải quyết một vấn đề".

Tôi chấp nhận lời phê bình của anh, và bắt đầu điều chỉnh thái độ đối với Đình Nhi khiến cháu vui ra mặt. Không hiểu được nguyên nhân sâu xa, cháu đã hỏi tôi: Mẹ có thấy không? Cha vừa đến là đã làm cả nhà vui mẹ nhỉ!"

Mười một năm sau, khi Đình Nhi nhận được giấy báo của Trường Đại học Harvard, trong giấy gọi nhập học ấy, nhà trường yêu cầu Đình Nhi phải viết một bài tự thuật với đầu đề: "Ai là người có ảnh hưởng quan trọng nhất đối với em. Hãy kể lại những ảnh hưởng đó". Đình Nhi tự nhiên nghĩ đến chiếc kính hiển vi cũ mà cháu đã được tặng từ thời còn nhỏ, cháu đã lấy đó làm tiêu điểm, viết được bài tự thuật "Món quà của dượng" thật xúc động.

Năm lên 7 tuổi, lần đầu tiên tổ chức kỷ niệm sinh nhật cha dượng, chợt nhớ đến niềm xúc động khi được nhận quà sinh nhật của dượng một năm trước đây, trong quyển nhật ký mà Đình Nhi mới viết được mấy bài, cháu viết tiếp mấy dòng làm quà sinh nhật tặng lại cha:

"Hôm nay là ngày sinh nhật ba, con muốn viết mấy dòng nhật ký làm quà sinh nhật:

Ba đã đem lại niềm vui cho con

Chiếc kính hiển vi mà ba đã mua về cho con đã giúp con nhìn thấy vi khuẩn ký sinh đường ruột E. coli và tụ cầu khuẩn. Nó cũng giúp con nhìn thấy quá trình chất rắn biến thành chất lỏng và ngược lại quá trình chất lỏng biến thành nhất rắn trong thí nghiệm... Mẹ rất yêu quý con, nhưng mẹ không thể làm được những việc như vậy!"

CƠ TRỌNG AN TOÀN, VƯỢT QUA MỌI TAI NẠN

Điều thứ hai Trương Hân Vũ làm sau khi anh đến chung sống với chúng tôi là cố gắng giữ an toàn khi con gái ở nhà một mình.

Điều thường thấy trong những gia đình viên chức như chúng tôi là cha mẹ thường về muộn hơn con, có lúc Đình Nhi phải ở nhà một mình, vì thế không thể xem nhẹ những nguy hiểm do cháy, điện gây ra. Khi Đình Nhi còn bé, biện pháp chủ yếu của tôi là để Đình Nhi tránh xa những yếu tố có thể gây nguy hiểm này. Khi Đình Nhi bắt đầu đi học thì việc phòng tránh những nguy hiểm càng cần đến những biện pháp hiệu quả hơn.

Theo anh ấy, với một cô bé hiếu động và hoạt bát thì việc không thể kiểm chế được tính hiếu kỳ mà tiếp xúc với lửa, với điện là điều khó tránh khỏi. Khi Đình Nhi đến tuổi đi học, không thể không chế cháu, bắt buộc cháu một cách đơn giản được. Chỉ có cách giúp cháu hiểu được những nguyên nhân dẫn tới nguy hiểm do điện và cách phòng tránh mới có thể giúp cháu tránh được tai nạn, giữ an toàn tuyệt đối.

Trước hết là việc phòng vệ với "con hổ điện", anh ấy vốn là "người trong ngành" điện vì thế điều đầu tiên ba làm là giúp Đình Nhi hiểu được khái niệm của "điện giật" và "cách phòng tránh". Anh đã giảng giải cho cháu thấy: khi đầu dây của bóng điện tiếp xúc với các vật dẫn điện như: dây dẫn, ống nước, mặt đất ẩm có nguồn điện thì bóng điện mới sáng, điều đó chứng minh rằng dòng điện chạy tới đủ mạnh để làm chết người thì bóng điện đó mới sáng được. Ba giải thích cho Đình Nhi: "Tốc độ của dòng điện là ba trăm ngàn km/ giây. Chỉ trong nháy mắt, nó đã có thể chạy 7 vòng rưỡi quanh trái đất này. Nếu con dùng điện mà không biết cách giữ an toàn thì chỉ trong nháy mắt, dòng điện có thể làm tim ngừng đập, gây chết người, không thể tránh kịp. Đình Nhi chắc không muốn như thế!"

Đình Nhi thè lưỡi, vội vã lắc đầu. Anh ấy nhận cơ hội này mới hướng dẫn cho Đình Nhi các kiến thức thông thường về dùng điện an toàn: Khi dùng điện, không được đứng ở nơi ẩm thấp, tuyệt đối không được tiếp xúc với các dây điện hở. Cầm các phích cắm điện bằng một tay sẽ an toàn hơn cầm bằng hai tay... Đình Nhi học thuộc lòng những điều mà cha đã hướng dẫn. Nhưng cha vẫn chưa yên tâm, yêu cầu Đình Nhi phải nhắc đi nhắc lại hàng ngày, khi nào thấy được mới thôi.

Tiếp đó là việc phòng vệ với "con hổ ga", anh ấy làm một thí nghiệm nhỏ để Đình Nhi quan sát: úp một chiếc hộp rỗng lên trên bình ga rồi vận van ga cho xả hơi. Sau đó vận van lại, lấy chiếc hộp không theo hướng giữ nguyên và đưa một ngọn lửa vào gần chiếc hộp sẽ thấy một tiếng "bụp" vang lên. Mặc dù tiếng kêu không to nhưng cũng đủ làm tim Đình Nhi đập thình thịch. Cha bảo: "Đình Nhi nhìn thấy không, chỉ một ít ga mà còn gây nổ, nếu ga đầy phòng thì con nghĩ sẽ thế nào?"

Đình Nhi tưởng tượng ra cảnh đáng sợ đó trả lời: "Sẽ gây nổ lớn, rồi gây cháy và thiêu chết người!"

Cha gật đầu: "Đúng thế, cả căn phòng sẽ biến thành một quả mìn, rồi biến xung quanh thành biển lửa. Nhưng chỉ cần con biết cách giữ an toàn thì sẽ chẳng có chuyện gì xảy ra." Sau đó cha hướng dẫn Đình Nhi những cách giữ an toàn khi dùng ga, trước khi mở van ga phải bật quạt gió, nếu ngửi thấy mùi ga thì phải xử lý kịp thời... Anh ấy còn yêu cầu Đình Nhi phải nhận biết chính xác mùi ga khi bị bật mất. Sau một thời gian luyện tập, Đình Nhi đã đạt được yêu cầu.

Anh còn thiết kế một số trò chơi để "thực hành an toàn", khắc sâu ấn tượng cho cháu. Sau nhiều lần "thực hành" như vậy, Đình Nhi vừa nắm được các phương pháp khoa học, lại vừa nắm được những phương pháp an toàn rất hiệu quả. Trong suốt mười mấy năm như vậy, dù Đình Nhi phải làm nhiều việc hơn các bạn khác trong thành phố nhưng cháu luôn giữ được an toàn, chưa có vấn đề gì làm chúng tôi phải e ngại.

Sau này, những khi Đình Nhi ở nhà một mình, chúng tôi cảm thấy rất yên tâm.

Anh ấy thường nói rằng, việc giữ an toàn không phải là chuyện nhỏ. Có khi chỉ một giây phút lơ là sẽ gây nên những hậu quả cực kỳ nghiêm trọng, vì thế ý thức giữ an toàn là ý thức cần có ở mỗi đứa trẻ. Rất nhiều gương điển hình về những đứa trẻ chỉ do vô tình mà

tai họa lại khôn lường, ảnh hưởng tới cả đời người cũng chỉ vì không có ý thức giữ an toàn. Mà cách giữ an toàn tốt nhất là giảng giải để các cháu có những kiến thức phòng tránh nguy hiểm.

Trong suốt quá trình lớn lên và trưởng thành của Đình Nhi, chúng tôi không gặp phải vấn đề gì trong việc giữ an toàn cho cháu. Mười mấy năm đó, anh luôn lấy những câu chuyện mà anh biết để kể và nhắc nhở cháu, giúp cháu phòng tránh tai nạn vượt qua mọi trở ngại và trưởng thành một cách thuận lợi.

MỖI NGÀY MỘT CÂU, NHẬT KÝ PHẢI VIẾT ĐỀU

Vào đầu năm học lớp 2, Đình Nhi nói với tôi: cô chủ nhiệm đề nghị cả lớp mỗi người hàng tuần viết hai bài nhật ký, cô giáo sẽ sửa bài cho, nhưng đây không phải là bài tập bắt buộc, ai không viết cũng không sao. Tôi không hỏi Đình Nhi: "Con có viết hay không?", mà chỉ cố ý tỏ thái độ rất vui mừng. Tôi lục tìm sách vở, giở cho cháu xem mục "Viết nhật ký rất có lợi cho học tập" trong cuốn "Phương pháp dạy con chăm chỉ học hành", Đình Nhi tỏ ra rất thích thú.

Tôi cố ý làm như vậy là để tạo cho Đình Nhi một thói quen luôn biết tuân theo sự sắp xếp của cha mẹ, cũng là để kích thích sự hứng thú viết nhật ký của cháu. Đối với các cháu ở lứa tuổi này, thái độ của người lớn luôn là một sức truyền cảm hữu hiệu và cũng là một mệnh lệnh không lời. Tôi và Trương Hân Vũ thường sử dụng những phương thức giàu sắc thái tình cảm để lôi cuốn Đình Nhi tự giác làm những công việc cần nhiều sức, không bao giờ để cho một đứa trẻ chưa hoàn toàn chín chắn cả về suy nghĩ lẫn cách nhìn được lựa chọn sai lầm.

Đình Nhi vui vẻ "bước vào cuộc chơi", nhưng cháu rất lo không biết nên viết thư thế nào. Tôi gợi ý cho cháu nên viết vài bài về kỳ nghỉ hè vừa rồi. Thế nhưng, những truyện trong cả mấy tháng nghỉ hè thì nhiều lắm nghĩ đi nghĩ lại, Đình Nhi vẫn "lúng túng như gà mắc tóc". Nhân cơ hội, tôi dạy cháu "thủ thuật chọn đề tài": chỉ chọn và viết những chuyện "làm sao" nhất mà thôi. Đồng thời, cũng chỉ rõ cho cháu biết những quy định trong khi viết nhật ký.

1. Tốt nhất là viết thành những chuyện nhỏ thú vị, không viết những điều tẻ nhạt hoặc kể lể dài dòng (rất không có lợi cho việc viết tập làm văn sau này).

2. Có thể chỉ viết một vài câu, nhưng phải để cho người học hiểu được mình định nói gì, (yêu cầu về nâng cao khả năng hiểu biết, và khả năng biểu đạt ngầm ý ở đó rồi).

3. Câu chuyện dài một ngày viết chưa xong, thì có thể viết trong vài ngày (để chuẩn bị cho những bài viết dài sau này).

4. Những chữ chưa biết viết thì để cách quãng rồi ghi lại phiên âm, sau này tra cứu điền vào cũng được. (Vì bạn quá, có nhiều chỗ phiên âm đến nay vẫn chưa điền chữ vào được). (Trong tiếng Trung, người ta ghi lại phiên âm của chữ tượng hình bằng phiên âm la tinh để chuẩn hóa cách phát âm trên toàn quốc).

5. Nên viết cách hàng để có chỗ sau này sửa chữa những lỗi sai. (Cốt để Đình Nhi học cách giải quyết những vấn đề kỹ thuật).

Như vậy lần đầu tiên Đình Nhi đã viết một chùm nhật ký như sau:

Ngày 2 tháng 9: Nhớ lại những ngày hè

Năm học lớp 2 bắt đầu, cô giáo Thành bảo chúng tôi viết nhật ký, đây quả là một ý tưởng hay. Tôi cho rằng đây sẽ là một dịp tốt để phát triển tài năng. Tôi sẽ viết mấy bài về những chuyện trong kỳ nghỉ hè, sau này lớn lên, xem lại chắc là thú vị lắm. Hôm nay thử bài viết đầu tiên:

1. Việc tôi thích nhất: Trong thời gian nghỉ hè việc tôi thích nhất là xem phim truyền hình đồng thoại nhiều tập, như phim "Dairy Queen", "Củ cải"...

Ngày 4 tháng 9.

2. Những việc tôi không thích. Những việc mà tôi ghét nhất là đi "ngủ trưa và phải ngủ vào lúc 9 giờ tối". Tôi không thích ngủ trưa là vì buổi trưa tôi thích đọc sách, còn không thích ngủ từ 9 giờ tối, vì lúc ấy đang có chương trình truyền hình rất hay. Nhưng vì hôm sau phải dậy sớm đi học, đành phải ngủ thôi.

Ngày 8 tháng 9.

3. Việc tôi thích làm nhất. Việc tôi thích làm nhất là xoa bóp cho mẹ. Cùng với mẹ từ cơ quan trở về, chỉ cần thấy mẹ tỏ ra mệt mỏi tôi liền xoa bóp cho mẹ ngay. Đấm lưng, xoa bóp đầu gối, mẹ rất thích, tôi cũng rất thích.

Tôi yêu cầu Đình Nhi, mỗi bài nhật ký đều phải có tiêu đề sau đó viết những việc xoay quanh tiêu đề ấy giống như viết tập làm văn. Vì vậy phần lớn những bài nhật ký của Đình Nhi đều có tiêu đề. Việc này vừa để cho Đình Nhi có thói quen viết đúng trọng tâm, vừa luyện cho Đình Nhi biết được "thủ thuật" chọn đầu đề. Những kỹ năng này sẽ giúp Đình Nhi giành được điểm số cao trong các kỳ thi môn ngữ văn.

Về cơ bản, tôi không cần biết Đình Nhi viết những gì và viết thế nào, tôi chỉ yêu cầu Đình Nhi sau khi đã tìm được đề tài rồi thì phải "nhanh chóng bắt tay vào viết ngay". Tôi chịu trách nhiệm xem lại cho cháu. Nếu phát hiện thấy chữ nào viết sai, tôi lấy mực đỏ đánh dấu ở phía dưới để Đình Nhi tự tra cứu và sửa chữa. Có lúc tôi cũng cho ý kiến về một vài câu văn, còn sửa hay không là tùy cháu. Có điều Đình Nhi luôn coi trọng ý kiến của tôi mặc dầu có lúc cháu rất ngại không muốn sửa, nhưng rồi cuối cùng cháu vẫn nhẫn nại sửa theo ý tôi, cũng có lúc cháu dứt khoát viết lại một bài khác. Cần phải nhấn mạnh rằng, thời kỳ học tiểu học, viết nhật ký không phải là để đối phó với việc thi cử mà chỉ nhằm bồi dưỡng năng lực tổng hợp và những tố chất tốt đẹp mà thôi. Tập làm văn để chuẩn bị cho thi cử, việc này lên trung học mới làm.

Từ năm lớp 2 tiểu học đến năm lớp 11 trung học (trong suốt 10 năm đó), Đình Nhi ngày nào cũng lưu tâm tìm kiếm đề tài cho nhật ký của mình. Năm này qua năm khác, việc tìm kiếm này đã rèn luyện cho Đình Nhi một thói quen quan sát thường xuyên và suy nghĩ thận trọng. Đó cũng là một trong những mục đích mà chúng tôi yêu cầu Đình Nhi phải chú ý viết về những sai sót của mình. Việc này cốt nhằm bồi dưỡng thói quen và khả năng tự hồi cải. Những ngày đầu tiên, Đình Nhi thường không thích viết về những việc xấu của mình, chừng một năm sau cháu đã nhận ra rằng: biết hồi cải những sai lầm của mình trên trang nhật ký là một điều bổ ích.

Thứ sáu, ngày 8 tháng 5 năm 1989. (Học kỳ II lớp 2)

Hôm nay, ngồi lật lại những trang nhật ký, từ trước đến nay tổng cộng đã viết được 69 bài, trong đó có 33 bài kể chuyện, còn 36 bài là viết về những sai sót của mình.

Tôi thấy rằng mấy bài đầu tiên trong nhật ký, tôi đã viết về những điều tự nghĩ ra thời còn nhỏ. Trong đó có các chuyện như: "Bông hoa tại sao lại nở được?", "Những chuyện ngu ngốc",... Cũng có những bài hay như: "Việc tôi yêu thích nhất", "Những việc tôi thích làm", "Mỹ phẩm", và bài "Đeo găng tay"...

Những bài viết thú nhận những sai lầm của mình xem ra cũng chưa hay lắm, thế nhưng tôi đã ghi lại được những sai lầm ấu trĩ của mình trong thời thơ ấu, thường xuyên xem lại nó, cũng là một bài học làm cho tôi không bao giờ mắc lại những sai lầm tương tự.

Xem lại những trang nhật ký của mình từ trước tới nay, có cảm giác tôi đã làm được những việc tôi muốn làm, đọc lại thấy thật có ý nghĩa.

TÍCH GÓP CHUYỆN HÀNG NGÀY, TẠO DỰNG NỀN TỔ CHẤT

Từ ngày Đình Nhi bắt đầu ghi nhật ký, chúng tôi lại có thêm một kênh thông tin mới để hiểu về Đình Nhi, đồng thời cũng có thêm một phương thức mới để giáo dục Đình Nhi. Bởi vì chúng tôi thường bảo cháu chỉ viết về "những chuyện đáng viết nhất". Những chuyện mà chúng tôi khuyên Đình Nhi nên viết vào nhật ký, đều là những chuyện đáng được coi trọng và nên khẳng định. Dần dà, những tư tưởng và quan niệm của chúng tôi đã ảnh hưởng sâu sắc đến tâm hồn cháu. Những trang nhật ký của Đình Nhi cũng vì vậy đã ghi lại một cách chân thực quá trình phát triển tư tưởng và tình cảm của cháu.

Quá trình đó, theo cách nói ngày nay chính là quá trình bồi dưỡng tố chất. Vấn đề mấu chốt là các bậc cha mẹ phải lưu tâm ở mọi lúc, mọi nơi, không được bỏ qua bất cứ việc gì, phải kiên trì nguyên tắc, thống nhất quan điểm, những quy định đối với con cái không được thay đổi dù chỉ một lần, để cho con cái không hy vọng cầu may với sự nhân nhượng của cha mẹ.

Quá trình này lâu dài và phức tạp, nhưng không hề tẻ nhạt khô khan. Hãy xem lại nhật ký của Đình Nhi từ những năm tiểu học, bạn sẽ thấy được một cách cụ thể và chân thực rằng, tâm hồn của Đình Nhi cực kỳ phong phú, được dựng nên bởi từng viên gạch nhỏ.

Ngày 2 tháng 11. (Khi Đình Nhi 7 tuổi) Bản nhạc đầu tiên

Hôm nay tôi sáng tác một bản nhạc, bản nhạc này không phải là bản nhạc bình thường, đó là bản nhạc đầu tiên do tôi tự sáng tác. Trên chiếc đàn điện tử, lúc tôi ấn phím đen, lúc tôi ấn phím trắng, lúc lại hòa hai âm làm một.... Tóm lại, là tôi thấy rất hay, tôi liền lấy máy ghi âm ra ghi lại. Sau đó mở băng cho mẹ nghe. Mẹ nói: "Nghe hay lắm! Con tua lại băng đi, lát nữa ba về, mở cho ba nghe, chắc ba vui lắm". Tôi tua lại băng, ngồi chờ ba về để mở cho ba nghe.

(Mục đích bồi dưỡng: Khuyến khích những hoạt động sáng tạo).

Ngày 3 tháng 11: Trước khi đi thi

Vì ngày mai đã thi rồi, nhật ký phải viết ngắn thôi. Tôi nay, làm xong bài tập toán, tôi xem lại bài văn, hơn 9 giờ lên giường đi ngủ.

(Mục đích bồi dưỡng: Ngày thường phải biết tận dụng thời gian để học tập, trước ngày đi thi phải biết nghỉ ngơi để đầu óc thanh thoi).

Ngày 4 tháng 11: Có một chữ

Bài thi hôm nay có một chữ tôi không viết được. Thế mà thầy giáo không phát hiện ra, cho nên tôi vẫn được điểm tối đa. Nhưng trong lòng luôn áy náy. Bởi vì, lẽ ra chỉ được 19 điểm thôi, thế mà tôi vẫn được tròn 20 điểm. Tôi nghĩ: có nên nói cho cha mẹ biết không nhỉ. Suy nghĩ hồi lâu, tôi quyết định cứ nói ra. Mẹ khen tôi rất thật thà, còn ba thì mừng lắm.

(Mục đích bồi dưỡng: Kịp thời động viên những việc làm thành thật, truyền thụ một quan điểm đạo đức tốt. Một kết quả không phải do sức mình làm ra, thì dù có là một núi vàng, cũng không thêm động đến. Làm cho con cái biết tự tránh xa những hành vi xấu như tham lam và nói dối).

Ngày 6 tháng 11: Những vấn đề phát hiện ra trong kỳ thi

Có hai điều mới được phát hiện ra qua kỳ thi này: một là, hay quên chữ; hai là: hay viết sai. Chỉ hai việc này thôi cũng đã đủ gay go rồi. Tại sao lại như vậy? Thì ra các bài làm ở nhà, mình không chịu kiểm tra kỹ lại, đến khi thi, đương nhiên là làm sai rồi. Vì vậy, từ nay các bài làm ở nhà phải kiểm tra lại thật kỹ. Điều này quan trọng lắm.

(Mục đích bồi dưỡng: Học cách phân tích vấn đề, tổng kết kinh nghiệm).

Ngày 15 tháng 11: Bức thư từ Nhật Bản

Hôm nay ba tôi nhận được một bức thư của một người bạn Nhật Bản. Trên phong bì dán năm con tem thư. Tôi thấy, mỗi chiếc tem thư đều có ghi con số 40. Tôi cho rằng đó là giá 4 hào một chiếc tem. Tôi nhầm tính, như vậy cả thảy là 2 đồng. Ba tôi bảo: "Đây là tiền Nhật

con ạ, đơn vị là đồng chứ không phải là hào. 200 yên Nhật tương đương với 1 đô la rưỡi, 1 đô la tương đương với 8 đồng nhân dân tệ. 1 đô la rưỡi bằng 12 nhân dân tệ". "Ba có thể cho con những chiếc tem ấy được không?" Ba nói: "Được con ạ!" Tôi cẩn thận lấy những chiếc tem thư ấy.

(Mục đích bồi dưỡng: Muốn hiểu rộng biết nhiều, phải tích lũy đều đều).

Ngày 10 tháng 11: Truyền hình với nhật ký

Chiều nay, vừa xem xong bộ phim "Gấu con thoát nạn", thì bộ phim hoạt hình "Li li" lại bắt đầu. Tôi rất muốn xem tiếp, liền nói với mẹ: "Mẹ ơi, con xem phim trước, rồi viết nhật ký sau cũng được chứ?" Mẹ nói: "Không được, phải giờ nào việc ấy, việc hôm nay chờ để ngày mai". Thế là tôi tắt tivi, ngồi vào bàn, viết nhật ký.

(Mục đích bồi dưỡng: Giáo dục giữ vững nguyên tắc, học trước chơi sau).

Ngày 24 tháng 11: "Quặng vàng"

Buổi chiều sau khi tan học, trên đường về nhà, tôi và Lưu Vi nhặt được một thứ màu vàng. Lưu Vi bảo: "Đây chính là quặng vàng." Tôi bảo: "Đây mà là quặng vàng ư? Thứ nhất, ở đây làm gì có quặng. Thứ hai, làm gì có tên ngố nào lại ném vàng ra cho cậu?" Cứ thế tranh luận cho đến khi hai đứa chia tay. Sau khi ra về, tôi hỏi một cô: "Đây là cái gì?" Cô ấy bảo: "Đây là chì". Về tới sân, tôi lại hỏi anh Phàm Phàm: "Đây là cái gì?", anh cũng bảo: "Đây chính là chì". Tôi mang tám "quặng vàng" của Lưu Vi lên gác chơi và làm rơi mất.

(Mục đích bồi dưỡng: Khen ngợi tinh thần biết lật đi lật lại vấn đề, rất có lợi cho học tập.)

Ngày 30 tháng 11: Lời hứa

Tối nay, mẹ giúp tôi kiểm tra lại bài làm ở nhà, bỗng phát hiện có chỗ sai tôi vội vàng giật ngay lấy quyển vở bài tập. Mẹ nói: "Không được". Tôi cứ bỏ chạy. Sau khi tôi sửa lại chỗ sai ấy, đưa lại vở cho mẹ kiểm tra. Mẹ đẩy vở ra, không thêm kiểm tra hộ nữa. Ba nói: "Con phải thành thật xin lỗi mẹ đi, mẹ sẽ tha cho. Suy nghĩ một lát, tôi

quyết định xin lỗi mẹ: "Con xin hứa, lần sau con không thế nữa". Mẹ gật đầu nói: "Con đã hứa vậy, mẹ yên tâm rồi".

(Mục đích bồi dưỡng: Chỉ kiểm điểm không chưa đủ, phải có biện pháp giúp trẻ sửa chữa sai lầm).

Ngày 26 tháng 12.: "Xứng đáng với danh hiệu"

Hôm nay là ngày thứ hai, buổi sớm toàn trường tập trung làm lễ chào cờ.

Thầy hiệu phó lên phát biểu, thầy nói về hai việc: Việc thứ nhất, thầy hỏi: "Lớp nào được "cờ đỏ" về mặt giữ gìn kỷ luật, mời lớp trưởng lớp đó giơ tay". Lớp trưởng của các lớp được vinh dự đó lần lượt giơ tay. Thầy hiệu phó lại hỏi: "Những lớp này đã thật xứng đáng với danh hiệu đó hay chưa? Đề nghị các lớp cho toàn trường biết thành tích của mình?" Sau đó thầy hỏi tiếp: "Em nào có thể trả lời được, "xứng đáng với danh hiệu là thế nào?" Tôi lập tức giơ tay xin phát biểu. Thật may, thầy hiệu phó đã gọi tôi. Tôi bước lên đứng trước micro nói: "Thưa thầy! Tức là danh hiệu và thực tế phải phù hợp với nhau ạ!" Trả lời xong, tôi vội rút khỏi bục cờ. Thầy hiệu phó nói: "Thầy cảm ơn. Em đã trả lời rất đúng!" Về đến nhà tôi kể lại chuyện này với mẹ. Mẹ nói: "Con hãy ghi việc này vào nhà kỷ".

(Mục đích bồi dưỡng: Dám xung phong làm ở những thời điểm then chốt, đó là một biểu hiện đáng khen. Nhân dịp này tôi giảng giải cho Đình Nhi nghe ý nghĩa của câu thành ngữ "Có công mài sắt, có ngày nên kim". Động viên cháu chủ động nắm vững càng nhiều tri thức để chờ đợi những thời cơ to lớn hơn).

Ngày 4 tháng 2: Viết thêm "Thông tin tham khảo"

Tôi đã nghe nhà văn người Anh Elisabeth Comber phát biểu tại Hồng Kông rằng: "Trung Quốc không thể chỉ nói về những cái hay mà không nói tới những cái không hay, càng không thể cứ dặc ý là vui mừng ca múa, vì một khi đã thất bại thì không biết làm thế nào. Như thế, người Trung quốc làm sao cảm giác được sự thách thức và căng thẳng?"

Tôi nghĩ bà nói rất đúng, nếu cứ như thế thì Trung Quốc sẽ ra sao?

(Mục đích bồi dưỡng: Biểu dương tinh thần chủ động quan tâm tới công việc quốc gia, cho dù đó chỉ là những gì viết trong nhật ký).

Ngày 28 tháng 2: Nhóm bạn yêu thích ca hát

Chiều nay thầy Hoàng, người phụ trách đội hợp xướng nhà trường hỏi tôi: "Ngoài em ra, lớp 2B còn có em nào thích tham gia đội hợp xướng nữa không?" Tôi trả lời: "Để em đi hỏi xem sao..." Tôi đi xuống gác, vào lớp hỏi: "Có bạn nào thích vào đội hợp xướng không?"

Vừa hỏi xong, lớp đã có hơn 20 bạn giơ tay xin tham gia. Tôi và các bạn cùng đi lên gác. Vừa đến cửa phòng, đã có đến một nửa trong số các bạn ấy bỏ trốn. Tôi nghĩ rằng các bạn ấy sợ. Chỉ còn khoảng mười bạn mạnh dạn bước vào phòng. Thầy Hoàng bảo tôi: "Em hãy chọn hộ thầy lấy mấy bạn có giọng ca thật tốt". Chọn đi chọn lại, cuối cùng tôi chọn được 5 bạn.

(Mục đích bồi dưỡng: Khen ngợi Đình Nhi đã giúp thầy giáo làm công tác tổ chức. Từ nhỏ đã làm quen với việc này, lớn lên có nhiều triển vọng).

Ngày 2 tháng 3: Tự giáo dục

Chiều nay tôi và bạn Linh Linh đã đánh nhau. Về tới nhà, tôi kể lại chuyện này với ba. Ba giáo dục tôi, tôi cãi lại. Mẹ cũng đến dạy bảo tôi, tôi cũng cãi lại.

Mẹ tức quá bảo tôi: "Vậy thì con hãy tự bảo mình". Tôi bắt đầu tự giáo dục. Lúc đầu thấy rất buồn cười, nhưng rồi tôi cũng tự giác giáo dục được tôi. Mẹ nói: "Sau này, ta sẽ thường xuyên dùng phương pháp tự giáo dục".

Xin bổ sung: Hai đứa chúng tôi đánh nhau vì chuyện tranh giành đồ chơi.

Lại xin bổ sung nữa: Tôi giáo dục bằng cách: tự mình tranh biện với mình.

(Mục đích bồi dưỡng: Tự giáo dục có thể nâng lên thành tự kiểm chế, đó là một kỹ năng "cảm xúc EQ" quan trọng).

Ngày 3 tháng 3: Những giọt mưa lấp lánh

Tối hôm trước, trên đường từ nhà bạn Vương Ngọc về, tôi vừa bước vừa nhìn những ánh đèn ven đường, vì trời mưa nên những ánh đèn lấp lánh như cầu vồng. Khung cảnh như thế thật hiếm có. Tiếc rằng nó chỉ diễn ra một lần.

Tôi không thể quên được cảnh sắc tuyệt vời của buổi tối hôm đó.

(Mục đích bồi dưỡng: Khen ngợi sự nhạy cảm của con với thiên nhiên và thói quen quan sát và ghi lại trong nhật ký).

Ngày 4 tháng 3: Một cây táo

Buổi trưa chỉ vì một cây táo mà tôi đã tranh luận với mẹ. Để giành phần thắng về tôi, tôi đã tuôn ra biết bao lời không hay, thậm chí còn nghĩ xấu về mẹ. Một lúc sau, tôi bình tĩnh trở lại và thừa nhận sai lầm, ba bảo: Phải phạt!

Ba đi rồi, mẹ bảo tôi: "Con tự xử lý lấy!" Tôi bảo: "Vậy thì lần này không phạt, nếu lần sau tái phạm thì sẽ phạt."

(Mục đích bồi dưỡng: Bản tính của con người là hiếu thắng, nhắc nhở người ta không nên lạm dụng).

Ngày 6 tháng 3. (Sắp tròn 6 tuổi): Hỏi đường

Sáng nay khi đi học về, tôi thấy có một người hỏi người khác đường đến nhà ông Tạ Dương Thanh. Người kia nói: "Không biết!" Tôi vội chạy đến nói với người hỏi đường: "Cháu biết bác Tạ, bác ấy là hàng xóm nhà cháu". Tôi liền dẫn người đó đến trước cửa nhà bác Dương Thanh. Tôi chỉ vào đó: "Ở đây bác ạ!". Người hỏi đường nói: "Bác cảm ơn cháu nhé!"

(Mục đích bồi dưỡng: Phải luôn dạy con ý thức cảnh giác, đề phòng bị bắt cóc, không được dẫn đường cho người lạ. Muốn bồi dưỡng phẩm chất sẵn sàng giúp đỡ người khác, thì nên dùng phương pháp khác hay hơn).

Ngày 8 tháng 3: Bịt tai

Buổi trưa, khi tôi đi vệ sinh, mẹ bảo tôi xả thêm nước, tôi bịt tai không nghe. Không thấy tôi trả lời, mẹ sinh nghi liền đẩy cửa bước vào hỏi: "Sao con không nói gì?" Tôi đành nói: "Con bịt tai nên không nghe thấy". Mẹ rất giận, phạt tôi bằng cách không quan tâm tới tôi nữa. Tôi muốn hỏi mẹ vừa rồi mẹ nói gì, nhưng mẹ chẳng nói gì, tôi thấy rất hối hận. Một lúc sau, Ương Ương đến rủ tôi đi trượt băng, mẹ bảo sợ ra sân trượt tai tôi không nghe rõ sẽ rất nguy hiểm.

Mẹ đi rồi, ba kể cho tôi nghe hai câu chuyện, và nói: "Con không nghe lời của cha mẹ sẽ dễ bị vấp ngã, dù có bỏ rất nhiều thời gian

công sức cũng chưa chắc đã học được gì. Những người biết tiếp thu kinh nghiệm của người khác là những người luôn biết cách đến đích bằng con đường gần nhất".

Lời ba nói làm tôi nghĩ tới một câu cách ngôn của nhà triết học Hi Lạp cổ Diogenes trong cuốn "Aristotle" rằng: "Có người hỏi Aristotle: Những người có giáo dục hơn những người không được giáo dục là bao nhiêu, ông trả lời: điều đó cũng giống như người sống và người chết."

(Mục đích bồi dưỡng: Khả năng tiếp thu của con người quyết định sự thành công trong giáo dục, cần phải dùng phương thức giáo dục bằng cách trừng phạt đúng mức và nhắc lại nhiều lần.)

Ngày 9 tháng 3: Bài thuốc bí ẩn của tôi

Chiều nay, mẹ bị nhức đầu, tôi đã làm cho mẹ tôi một bài thuốc bí mật: tôi đổ một chút nước vào một lọ nước hoa đã dùng hết nhưng vẫn còn mùi thơm, cho thêm một ít thuốc đánh răng đã hòa tan trong nước và thêm một chút kem dưỡng da. Sau khi đã xóc đều, tôi lấy ra xoa lên đầu mẹ và bắt đầu xoa bóp. Mẹ hỏi: "Con đang làm gì vậy?" Tôi trả lời: "Con đang cho mẹ một bài thuốc bí mật, mẹ thấy thế nào?" Mẹ nói: "Mẹ thấy trong lòng rất thoải mái". Chỉ một lát sau mẹ đã khỏi nhức đầu.

(Mục đích bồi dưỡng: Việc làm của con vừa có tính sáng tạo vừa thể hiện lòng hiếu thảo, đương nhiên cần phải cổ vũ).

Ngày 11 tháng 3: Khóa cửa

Sáng nay tôi quên không khóa cửa, ba đã nhìn thấy. Buổi trưa đi học về, ba đã hướng dẫn tôi những việc cần làm khi khóa cửa: bước thứ nhất là kéo hai cánh cửa lại; bước thứ hai, móc khóa vào khuy cửa rồi bấm khóa; bước thứ ba, đẩy mạnh cánh cửa kiểm tra xem đã khóa chặt chưa, sau đó, ba làm mẫu cho tôi xem. Tôi thấy, người lớn quả là có nhiều kinh nghiệm.

(Mục đích bồi dưỡng: "Trăm nghe không bằng một thấy" câu nói này rất đúng trong cuộc sống, càng rất đúng cho học tập).

Ngày 17 tháng 3: Phương pháp mới

Chiều nay, mẹ bảo tôi, từ nay về sau mẹ không kiểm tra lại bài làm ở nhà của con nữa đâu, mẹ chỉ ký cho một chữ, công nhận con đã

làm bài thôi. Tôi hơi ngạc nhiên. Sau đó, tôi nói với mẹ: "Nhà bạn Chung Ngụy cũng làm như vậy mẹ à!" Mẹ nói: Thế thì chúng ta cùng học tập kinh nghiệm của họ thôi".

(Mục đích bồi dưỡng: Cha mẹ không kiểm tra bài làm của con trước khi thầy cô giáo chấm bài. Làm như vậy để thầy cô giáo thấy được thực chất trình độ của con mình, đồng thời cũng để con thấy được hậu quả của những việc làm thiếu thận trọng. Việc làm này chỉ thích hợp với những học sinh thực sự say mê học tập).

Ngày 21 tháng 4: Hà tiện

Hôm vừa rồi đây, trong giờ thi, thầy giáo phát cho mỗi học sinh một tờ giấy nháp. Tôi thấy đẹp quá liền giữ lại sau này làm điều. Tôi đã không dùng nó để nháp bài. Kết quả, vì bệnh hà tiện, muốn tiết kiệm một tờ giấy nháp mà kết quả bài thi bị mất 13 điểm. Tôi thề hứa, sau này cái gì cần dùng đến thì nhất định phải dùng, dù có phải trả giá như thế nào cũng không được tiếc. Ngoài ra, tôi cũng còn có một khuyết điểm nữa là khi đã làm xong bài, rất lười kiểm tra lại.

Sau này, nếu có sai lầm gì phải mạnh dạn nói với cha mẹ, và tự thừa nhận. Tôi sẽ cố gắng không để sau này phạm phải những sai lầm như vậy nữa. Những sai lầm đã phạm một lần rồi không bao giờ để phạm lại lần thứ hai.

(Mục đích bồi dưỡng: Sau khi giảng giải cho Đình Nhi nghe ý nghĩa câu "Tham bát bỏ mâm", cháu sẽ không bao giờ còn vì chuyện lười nháp bài mà để mất điểm nữa. "Những sai lầm đã phạm phải một lần rồi, không bao giờ để phạm phải lần thứ hai". Điều này đã dần dần trở thành nguyên tắc cho mọi việc làm của Đình Nhi).

THẤY BIỆN PHÁP HAY PHẢI ÁP DỤNG NGAY

Do không được vào học tại các trường tiểu học loại A, chúng tôi vẫn chưa hoàn toàn yên tâm với kết quả học tập cao của Đình Nhi. Vào một ngày thứ bảy, giữa học kỳ II lớp 2. Ương Ương, một bạn tốt của Đình Nhi, hiện đang học Trường tiểu học Sở Thương nghiệp đến chơi với Đình Nhi. Tôi hỏi Ương Ương: "Cháu có viết nhật ký không?" Ương Ương nói: "Thầy giáo yêu cầu chúng cháu mỗi ngày phải bỏ ra 30 phút viết một bài nhật ký dài 250 chữ, tùy ý viết cái gì cũng được".

Tôi thấy biện pháp này rất hay, liền bảo Đình Nhi làm theo. Tôi còn bổ sung thêm: nếu câu chuyện quá dài có thể chia ra viết trong

vài ba ngày, nếu câu chuyện ngắn quá, thì một ngày có thể viết hai chuyện. Tóm lại, trong thời gian 30 phút vẫn phải viết được 250 chữ. Tôi cho rằng, việc hạn chế số chữ và thời gian như vậy buộc Đình Nhi phải suy nghĩ và viết thật nhanh, rất có lợi cho việc tập trung tư tưởng, nâng cao hiệu suất tư duy. Ương Ương đã làm như vậy, nên Đình Nhi vui vẻ chấp nhận. Một bài nhật ký bảy giờ thường dài gấp đôi những bài trước đây vì vậy trong quá trình sưu tập tư liệu, bắt buộc phải quan sát kỹ hơn. Từ đây, công việc viết nhật ký của Đình Nhi bước sang giai đoạn mới, ghi lại được quá trình bồi dưỡng tố chất tổng hợp rất sinh động của mình.

Ngày 16 tháng 5: Thứ tư

Chiều nay, trên đường đi đổ rác về, tôi nhìn thấy ba chậu lan huệ đẹp tuyệt vời. Trên mỗi chậu đều nở được ba bông hoa. Tôi nghĩ ở đây không có ong mật làm sao có thể thụ phấn được. Thế là tôi quyết định thụ phấn nhân tạo cho chúng.

Tôi cầm nhẹ một bông hồng đực, rử phấn vào trong lòng bàn tay, sau đó tôi vút nhẹ một bông hoa hồng cái, để cho noãn hoa của nó chấm vào phấn hoa đực trong lòng bàn tay tôi. Cứ lần lượt như vậy, tôi đã thụ phấn nhân tạo cho tất cả các bông hoa cái.

Sau khi thụ phấn xong cho mấy chậu lan huệ, tôi lại thấy bên cạnh có mấy chậu sen lệnh kiếm cũng đang nở hoa. Tôi chợt nghĩ: thử lấy phấn đực của lan huệ thụ phấn nhân tạo cho sen lệnh kiếm xem sao.

Thế là tôi lại rử phấn đực của lan huệ vào lòng bàn tay, rồi đem đến mấy chậu hoa sen lệnh kiếm. Tôi rắc phấn của lan huệ vào noãn cái của hoa sen. Như vậy, tôi đã làm thêm được một việc là lai giống hoa sen bằng phương pháp thụ phấn nhân tạo.

Mẹ nhận xét: Bề ngoài hoa lan huệ như thế nào? Nhụy đực và nhụy cái của nó có gì khác nhau. Làm thế nào để phân biệt được? Mẹ nói tôi vẫn chưa miêu tả được hoa sen lệnh kiếm. Tôi miêu tả quá trình thụ phấn sinh động và cụ thể nếu cũng miêu tả hoa được như vậy thì tốt biết bao. Xem ra, về quá trình thao tác, tôi đã ghi được khá rõ ràng, còn việc quan sát đối tượng thao tác chưa được tả tỉ mỉ. Cần phải học cách miêu tả của các bài "Chú sóc con" và "Con chim chả hồng" trong sách giáo khoa. Chỉ cần mấy câu tả đã làm hiện lên một cách sống động vật được miêu tả. Điều mấu chốt là, khi quan sát phải nhanh nhạy tìm ra được các đặc điểm của sự vật.

(Mục đích bồi dưỡng: Ba đã nhiệt liệt biểu dương "hoạt động khoa học" còn mang nặng tính ấu trĩ ấy của Đình Nhi, còn tôi đóng vai trò của một cô giáo ngữ văn. Sau khi đọc lại nhận xét của tôi, chủ nhật sau đó, Đình Nhi đã bỏ công quan sát kỹ hai loài hoa đó, lấy đó làm tài liệu cho một bài nhật ký khác: Sau đó mấy ngày, Đình Nhi lại viết một bài nhật ký nữa có liên quan về hoa, lần này cháu đã tiến bộ nhiều).

Ngày 22 tháng 5 (Lúc 8 tuổi)

Chiều nay, trong giờ lên lớp của "Nhóm bạn cùng chung sở thích", thầy giáo dạy tập làm văn đã lấy bài "Những bánh xe trong cuộc sống" của tôi làm bài văn mẫu, đọc cho cả lớp nghe. Tôi mừng rơn.

Vừa tan học, tôi vội vã trở về. Tối nhà, cha mẹ đi làm chưa về. Tôi ngồi vào bàn làm bài tập và viết chữ. Một lát sau ba đi làm về, tôi nói với ba: con hâm lại cơm rồi. Ba nói số cơm đó không đủ ăn, phải đi vo gạo nấu thêm. Thế là tôi đi vo gạo, tôi nấu thêm một nồi cơm mới.

Đúng lúc đó mẹ cũng trở về nhà. Mẹ xuống bếp làm thức ăn, còn tôi trở về phòng riêng làm tiếp việc của mình.

Ăn xong cơm, tôi, tôi vội đem bài tập làm văn ra khoe với mẹ. Không ngờ mẹ nói: "Viết rất bình thường. Bài này mà cũng được lấy làm bài mẫu, chứng tỏ rằng trình độ viết văn của lớp con còn kém lắm. Như vậy, chẳng qua chỉ là "so bó đũa chọn cột cờ", "thằng chột làm vua xứ mù" mà thôi.

(Mục đích bồi dưỡng: Không nên quá coi trọng những lời tán dương. Nhà văn nổi tiếng Mỹ lúc 8 tuổi cũng có những chuyện tương tự. Lần đầu tiên ông làm được một bài thơ, mẹ tấm tắc khen: "Hay quá!" Ba thì lại chê: "Dở òm!" Nhiều năm sau, ông cảm thấy rất mừng vì ngay từ nhỏ đã được nghe hai ý kiến hoàn toàn trái ngược nhau đối với cùng một tác phẩm đầu tay của mình. Sự việc đó đã dạy cho ông biết: phải luôn luôn giữ được trạng thái cân bằng trước những lời khen, chê đủ kiểu của thiên hạ, không được vì sự chê bai của người khác làm mất dũng khí vươn lên của mình, và trước sự tán dương âm ỉ phải biết kiểm chế, không được say sưa tự mãn).

Ngày 28 tháng 5 (Lúc 8 tuổi) Thứ hai

Hôm nay là tết Đoan ngọ, các nhà khác đều ăn bánh trưng, nhà mình thì khác: ăn thịt bò khô và nhót.

Nhưng ba mình vốn sợ chua, vì thế mẹ đã nghĩ ra một cách: mình và mẹ mỗi người ăn 5 quả nhót có hình dạng khác nhau, xem loại quả nào ngọt, loại quả nào chua. Sau khi đã biết loại quả nào chua, loại quả nào ngọt thì mình và mẹ sẽ ăn loại quả chua.

Không ngờ, sau khi ăn hai quả nhót mà mẹ và mình cho là ngọt ấy ba ghê hết răng (mà đã ghê răng rồi thì làm sao ăn được các thứ khác nữa). Biết vậy, mình và mẹ hơi ngạc nhiên. Mẹ nói: "Sao anh lại ghê răng? Anh đã ăn quả nhót nào đâu?" Ba bảo "Chẳng phải anh đã ăn hai quả đấy sao?" Mình nghe cha mẹ nói chuyện với nhau thật thú vị nên ghi lại chi tiết cuộc nói chuyện ấy vào nhật ký.

(Mục đích bồi dưỡng: Để trẻ hiểu được rằng muốn hiểu được suy nghĩ của người khác chỉ có một cách duy nhất là thực nghiệm).

Ngày 3 tháng 6: Thứ bảy

Chiều nay, bạn Ương Ương đi xe đạp đến trước sân nhà, gọi tôi, rủ đi tập xe đạp. Tôi bảo bạn Ương Ương, hãy lên nhà tôi để tôi sắp xếp xem có còn thời gian đi xe đạp hay không, và còn được bao nhiêu. Bạn Ương Ương liền khóa xe lại, leo cầu thang gác lên nhà. Tôi ngồi viết một tờ thời gian biểu, nội dung như sau:

Viết chữ - 60 phút

Làm bài tập ngữ văn - 30 phút

Lau nhà - 15 phút

Viết nhật ký - 60 phút

Luyện đàn - 30 phút.

Tổng cộng là 3 giờ 15 phút. Quý thời gian buổi chiều và buổi tối là 5 giờ 55 phút (trừ ăn tối và nghỉ ngơi). Như vậy tôi còn 1 giờ 10 phút để tập xe đạp. Tôi và Ương Ương vui vẻ xuống lầu.

(Mục đích bồi dưỡng: Để Đình Nhi biết cách sắp xếp thời gian của mình trong một giai đoạn dài, cứ đến cuối tuần tôi yêu cầu cháu phải lập được một bảng thời gian biểu chi tiết cho cả tuần sau. Trước hết phải trừ đi những thời gian dùng cho mọi việc bắt buộc cho sinh hoạt hằng ngày, như ăn uống, tắm giặt, ngủ nghỉ, xem truyền hình...

xem còn bao nhiêu thời gian để làm việc. Sau đó lại tính riêng hai ngày thứ bảy và chủ nhật giúp mẹ làm việc vặt trong gia đình, hoặc đi chơi xa hoặc tiếp khách... Trừ tất cả các khoản đi, thì sẽ biết có còn thời gian để đi chơi hằng ngày không, và còn bao nhiêu thời gian. Đối với các bậc cha mẹ, việc tính toán kỹ như vậy sẽ tránh được việc lúc nào cũng hò hét con học bài, biến việc học tập của con thành việc "khổ sai". Làm việc theo giờ nào việc ấy rất có lợi cho việc nâng cao hứng thú và hiệu suất học tập cho con.)

Ngày 6 tháng 6: Thứ tư

Tối hôm nay, sau khi làm bài tập xong, tôi tập vẽ tranh phun màu.

Đầu tiên, tôi lấy dụng cụ gồm: một chiếc bàn chải, một ít giấy, màu vẽ, một tờ giấy trắng, một cái giá và một tấm rèm. Nhưng trong nhà tôi chẳng có một tấm rèm trắng nào, làm sao đây? Tôi nghĩ đi nghĩ lại xem có cách nào không, rồi tôi lấy một tấm rèm đã cũ ra giặt đi giặt lại, cuối cùng thì tôi cũng giặt sạch. Tôi lấy một hộp màu nước, pha màu, tôi pha màu vàng cam rồi tô màu lên tấm rèm cho đến khi cả tấm rèm biến thành màu vàng cam, tiếp đó tôi đặt tờ giấy trắng lên bàn, đặt cái giá hình bầu dục lên trên và cho con hổ mà tôi đã cắt bằng giấy vào giữa. Cuối cùng, tôi lấy tấm rèm đặt ở dưới chân, lấy bàn chải đánh đi đánh lại phía dưới chân tấm rèm, như thế, màu nước ngấm qua các lỗ của tấm rèm xuống tờ giấy trắng giống như những cây cỏ nhỏ nhỏ, khoảng cách giữa các cây cỏ rất sát nhau, đợi cho tới khi màu nước khô, tôi lật tờ giấy có hình con hổ lên, để lại hình một con hổ trắng. Và tôi đã vẽ được một bức tranh thật đẹp.

(Mục đích bồi dưỡng: Làm thủ công là một bước bồi dưỡng năng lực tổng hợp được các nước Âu Mỹ rất coi trọng ngay từ khi còn nhỏ cho tới khi học phổ thông. Khi đọc những dòng nhật ký này, thầy giáo đã phê một chữ "tốt" và viết thêm: "Hi vọng lần sau em tiếp tục phát huy". Những lời động viên của thầy giáo có sức mạnh khá lớn đối với Đình Nhi. Khi còn học tiểu học, Đình Nhi đã làm khá nhiều tấm thiệp chúc mừng các thầy cô giáo và các bạn cùng lớp bằng cách này. Nhân dịp hiến chương các nhà giáo và sinh nhật, cháu thường tặng mọi người tấm thiệp do chính tay cháu làm. Sau này, cháu cũng ghi lại điều này hai lần).

Ngày 1 tháng 7 (Lúc 8 tuổi) Chủ nhật. Trời mưa

Chiều nay, ba cho tôi và Ương Ương cùng tập "diễn thuyết" từ 3 đến 5 phút.

Chúng tôi bắt đầu đọc sách. Cuốn sách mà tôi đọc là cuốn "Bí mật" (một tuyển tập các chuyện lạ trên thế giới). Tôi chọn bài "Các kiểu ly hôn" để tập diễn thuyết. Tôi bắt đầu kể:

"Trên thế giới có nhiều kiểu ly hôn.

Ly hôn bằng lời thề. Ở Ả Rập Xê Út, một khi người chồng đã chán ghét vợ mình, và có ý định bỏ vợ, thì chỉ cần chỉ thẳng vào người vợ và nói liền ba tiếng: "Ly hôn, ly hôn, ly hôn". Thế là có thể ly hôn.

Ly hôn bằng cách kéo đứt sợi dây. Ở một số nước phía Nam dãy núi Himalaya, dù khi lấy nhau cuộc sống vợ chồng không hòa hợp, chỉ cần cả hai bên đều thuận tình ly hôn, họ có thể lấy một sợi chỉ mong manh, rồi vợ chồng mỗi người nắm một đầu dây cùng kéo mạnh, sợi dây đứt, coi như đã hoàn tất thủ tục ly hôn.

Ly hôn qua bưu điện. Để tạo thuận lợi cho những cặp vợ chồng tình nguyện ly hôn, chính quyền địa phương bang California của Mỹ đã ban hành một đạo luật cho phép "ly hôn qua bưu điện". Những cặp vợ chồng muốn ly hôn chỉ cần qua con đường bưu điện, nộp cho chính quyền 40 đô la Mỹ là được phê chuẩn.

Còn nhiều kiểu ly hôn kỳ lạ khác, nhưng thời gian đã hết".

Viết ra thì như vậy, nhưng thực ra khi tôi kể thì còn lúng túng lắm, và có rất nhiều chỗ sai, nhất là địa danh và tên người... nhiều lúc ba không nhận được, cười ngặt nghẽo.

Ngày 2 tháng 7. Thứ hai (Tiếp)

Sau khi tôi kể xong thì đến lượt Ương Ương. Bạn ấy cũng chọn lấy một chuyện trong cuốn "Bí mật" như trên tôi đã nói. Câu chuyện bạn ấy kể là chuyện một người có sáu chiếc dạ dày trong chùm truyện "Những điều thần bí trên cơ thể con người". Đây cũng là một chuyện lạ. Một bệnh viện ở Calcutta Ấn Độ vừa mới nhận vào một bệnh nhân nam, khả năng ăn uống của anh ta thật kỳ lạ. Suốt ngày lúc nào cũng kêu đói, vớ được cái gì là ăn ngấu nghiến, thậm chí có lúc còn ăn cả tấm ga trải giường. Nhân viên phục vụ vừa ngạc nhiên vừa tức giận. Chưa phát hiện ra anh ta mắc bệnh gì, họ đã nhất trí đuổi anh ta ra khỏi viện...

Tài diễn thuyết của Ương Ương cũng chẳng hơn tôi là mấy, có điều năm, tháng và địa danh bạn ấy nhớ hơn tôi.

Đây là lần đầu tiên chúng tôi tập "diễn thuyết", tuy chưa thật vừa ý nhưng rất vui.

(Mục đích bồi dưỡng: Đình Nhi rất có tài ăn nói, là do ngay từ nhỏ cháu đã được huấn luyện khá công phu. Hình thức gọi là "diễn thuyết" này cũng là một phương pháp huấn luyện rất tích cực cho khả năng thông báo tin tức, phát biểu ý kiến trước hàng trăm con mắt đang theo dõi, thế nhưng thái độ người diễn thuyết vẫn bình tĩnh, ung dung, nói năng chủ động lưu loát và dòng suy nghĩ không hề lẫn lộn. Sau này khi được phỏng vấn tại Mỹ, Đình Nhi đã phát huy rất tốt khả năng này).

DỰA VÀO VIẾT VĂN, NÂNG CAO KHẢ NĂNG BIỂU ĐẠT

Ba bảo, biết cách diễn đạt là một trong những khả năng quan trọng cần thiết của một con người hiện đại. Bởi vì phương thức hợp tác theo quy mô lớn của thế kỷ 20 không giống với thời đại của Walt và Newton nữa. Muốn thành công, cần phải biết diễn đạt chính xác chủ trương của mình, như thế mới có thể lôi kéo mọi người cùng phấn đấu cho một mục đích chung. Viết văn có thể giúp Đình Nhi nâng cao khả năng biểu đạt, nhưng nếu chỉ dựa vào những quan sát và tưởng tượng của mình thì chưa đủ, Đình Nhi cần biết cách viết văn theo một phương pháp mới, nếu biết ghi nhớ những đoạn văn hay trong các tác phẩm nổi tiếng, nâng cao khả năng thưởng thức để viết thì rất tốt. Bây giờ, ba lại đưa ra mục tiêu to lớn hơn, bồi dưỡng khả năng viết văn của Đình Nhi.

Dân gian có câu: "Chim khôn hót tiếng cũng thanh" để Đình Nhi viết văn sinh động, ba đã giải thích cho Đình Nhi một số thủ pháp tu từ: một câu nói bình thường, nếu biết ví von so sánh thì sẽ trở thành một câu đầy triết lý. Khi tả người, tả vật, nên dùng cách thay thế, gọi sự vật theo những đặc trưng của chúng, như thế sẽ gây ấn tượng sâu sắc trong lòng người. Ngoài ra biện pháp liên tưởng sẽ giúp câu văn đa dạng sắc màu, người ta dễ hình dung ra đối tượng. Dùng biện pháp cường điệu, cần phải có cái "gốc" là thực tế bên ngoài, nếu không người đọc sẽ khó tin. Mà một trong những cách quan trọng để viết văn là cần phải có những câu chuyện cảm động và có cách nhìn sâu sắc...

Ba đã dùng những đoạn văn sinh động trích trong các tác phẩm của các nhà văn để phân tích cho Đình Nhi nghe:

Dưới ngòi bút của nhà văn Mỹ Herman Melville, một con cá voi bơi chậm rãi trên biển, phun ra cả luồng nước, được mô tả như "một người mập ú nhả thuốc giữa trưa hè oi nực". Nhưng khi nhà văn người Nga miêu tả cái ngáp dài của một nhân vật hoạt hoạ, thì cái miệng được miêu tả một cách hài hước như "một con khủng long thở ra luồng khí nóng"... Khi nghe ba giảng giải sâu sắc, Đình Nhi mới cảm nhận được những chỗ kỳ diệu đầy thú vị của những câu văn, lúc đầu Đình Nhi còn tủm tỉm cười, sau đó thì bật cười phá lên.

Những lời ba dạy giúp Đình Nhi viết văn có hệ thống hơn, cháu viết thực tế hơn, quan sát tỉ mỉ hơn, nhận thức của cháu về cuộc sống cũng càng ngày càng sâu sắc hơn.

Nhật ký của Đình Nhi lúc đầu chỉ là một vài câu mỗi ngày, bốn năm sau cháu đã viết dài tới 4500 từ và luôn được thầy giáo khen ngợi - đương nhiên để viết dài như vậy cháu phải viết tới mấy ngày (Xem bài "Rời cổng trường xuống nông thôn quan sát"). Thời gian này cháu phải trải qua nhiều khó khăn gian truân nên có tâm lý ngại viết, nhưng khi học lớp năm, cháu tự nhiên thích viết lại những sự kiện này, và việc đọc lại nhật ký cũng làm cháu vui mừng:

Ngày 17 tháng 7 năm 1992 (Nghỉ hè năm lớp 5)

"Câu chuyện trong nhật ký"

Hôm nay, tôi đọc lại nhật ký, chưa mở ra nhưng trong lòng rất vui mừng. Cứ thử nghĩ mà xem, đọc lại những việc diễn ra trước đây thật là thú vị. Tôi lật trang đầu, bắt đầu đọc, cứ như đang được nhìn thấy một em bé ba tuổi đang ngồi trong lòng mẹ, miệng riu rít kể những điều mình nghĩ để mẹ ghi lại, người mẹ cầm bút viết liên hồi, gương mặt hiện lên một nụ cười. Tôi cứ đọc, cảm thấy ý nghĩ của mình lúc đó thật buồn cười.

Tôi đọc lại những trang nhật ký năm 1988, cảm thấy khá hơn hẳn so với những gì tôi viết năm 1984, cách bố cục và logic cũng hoàn toàn khác nhau, cái mà tôi nhìn thấy là một cô bé lớp hai, ngồi trước bàn, một tay chống cằm, mắt nhìn xa xăm về phía bầu trời, nung nấu suy tư. Nhưng vì khả năng của mình lúc bấy giờ có hạn nên chỉ đọc qua tôi cũng thấy những lỗi chính tả và những chỗ lặp lại, tôi vừa đọc vừa cảm thấy buồn cười, nhiều lúc không thể nín được mà phá lên cười.

Cứ cười và tôi nghĩ tới việc trước đây mẹ thường giục tôi viết nhật ký, bây giờ tôi mới cảm thấy vui mừng, nhớ tới những lần không vừa ý về những gì mẹ làm, những lúc tức giận, dỗi hờn mà cảm thấy vô cùng hối hận. Tôi cần chịu khó viết nhật ký để sau này xem lại.

Cùng với việc khả năng diễn đạt được nâng cao, khi lên trung học, rất nhiều trang nhật ký của Đình Nhi có sức cảm hóa rất mạnh. Trong bài đầu tiên giới thiệu về cuốn nhật ký, thầy giáo đã nhận xét là "Có trọng tâm, rất có cá tính". Rất nhiều đoạn nhật ký của cháu có sức thuyết phục sâu sắc. Thầy giáo đã nhận xét: "Biết cách diễn tả lại tình cảm, nhiều đoạn làm tôi rất cảm động..." Sau đó ít lâu, Đình Nhi đã có bài phát biểu đầu tiên trên một tờ nguyệt san và cũng chính từ bài phát biểu đó mà Đình Nhi đã nhận được rất nhiều thư.

Hơn mười năm sau khi sang Mỹ, khả năng diễn đạt của Đình Nhi đã phát huy tới mức tối đa, chính điều đó đã gây ấn tượng sâu sắc cho mọi người về Đình Nhi.

MUỐN THÀNH ĐẠT SỚM PHẢI BIẾT TỰ LẬP TỪ NHỎ

Khi Đình Nhi học tiểu học, chúng tôi đều rất bận, để cháu được ăn uống đúng giờ nhiều khi chúng tôi phải bỏ dở công việc, vội vàng về nhà chuẩn bị bữa cho cháu. Vì thế, để giúp Đình Nhi tự lập trong cuộc sống, ba cháu phải đưa ra thời gian biểu cho một ngày.

Ba cháu nói: Trẻ có thể làm được nhiều việc hơn người lớn tưởng tượng, nếu trẻ không biết làm thì thường do người lớn đã cướp đi quyền và cơ hội của chúng. Vì sao "trẻ sinh ra trong các gia đình nghèo thường thành đạt sớm"? Đó là vì cha mẹ của chúng quá cùng quẫn, nên ngay từ khi còn nhỏ, bọn trẻ trong các gia đình này đã được phân công làm rất nhiều việc, cũng từ "họa" mà chuyển thành may, chính điều đó đã luyện nên ý chí và sự năng động của chúng. Chính vì thế mới có hiện tượng thú vị là trẻ em trong các gia đình khó khăn thường thành đạt sớm - "quê nghèo nuôi những anh hùng". Những nhân tài của quốc gia lại thường xuất thân từ những mảnh đất nghèo. Có thể thấy những bà mẹ trong các gia đình khó khăn thường dạy con mình coi trọng lễ nghĩa. Cũng có thể trẻ trong các gia đình nghèo khó thường phải làm nhiều việc nên chúng thường nuôi dưỡng ý chí vươn lên và có khả năng tự lập. Vì vậy, các bậc phụ huynh nên mạnh dạn cho phép trẻ có một số "quyền". Chỉ cần có thể làm được một cách an toàn, không gây nguy hiểm tới trẻ thì kết quả chắc chắn sẽ rất rõ rệt.

Mục tiêu của ba cháu là, để cho Đình Nhi dần có khả năng tự lo liệu lấy cuộc sống của mình, một khi đã thực hiện được rồi thì sẽ đạt được những kết quả tốt đẹp. Một là có thể nâng cao khả năng làm việc của Đình Nhi, tránh tình trạng quá dựa dẫm vào cha mẹ như những đứa trẻ, nhanh chóng bồi dưỡng khả năng tự lập. Nếu muốn thành công sau này thì đây là một bài học không thể thiếu. Hai là có thể giúp Đình Nhi ăn uống điều độ hơn, dù người lớn đi vắng nhưng cháu vẫn có thể tự lập được, tự nấu những món ăn ngon. Như thế Đình Nhi có thể bố trí hài hòa giữa thời gian học tập và thời gian giải trí. Ba là có thể giảm bớt được những lo lắng về sau. Trẻ càng tháo vát thì người lớn càng bớt sự lo lắng.

Cũng vì thời gian vừa qua Đình Nhi đã làm rất tốt nên ba cháu đã tận dụng thời gian nấu ăn dạy cho cháu cách nấu ăn: Khi thái thức ăn thì dao cần giơ cao bao nhiêu, khi cho rau vào nồi nên làm thế nào để tránh bị bỏng, làm thế nào để xào rau cho ngon, khi nào nêm gia vị thì món ăn ngon hơn... Đình Nhi vốn quen làm phụ bếp cho mẹ, bây giờ lại có cơ hội tự tay nấu nướng, cháu cảm thấy rất vui mừng. Chúng tôi đưa cho Đình Nhi một con dao thích hợp để không làm đứt tay cháu và thường giúp cháu bỏ rau vào nồi xào hay nêm gia vị... Cứ như thế, Đình Nhi đã biết cách nấu ăn. Còn về việc phải thận trọng giữ an toàn khi nấu thì khi người lớn đi vắng, Đình Nhi không phải nấu ăn.

Sau một thời gian khá dài, khi khả năng nấu ăn của Đình Nhi đã khá thành thục, ba mới giao cho Đình Nhi tự nấu các món ăn trưa lần đầu tiên. Hôm đó tôi và ba cháu phải đi làm từ rất sớm, buổi trưa không về được, vì thế tối hôm trước ba cháu đã xay một ít thịt nạc cắt trong tủ lạnh, rửa sẵn rau cho Đình Nhi và hướng dẫn lại cháu về những điều cần chú ý khi nấu ăn. Trưa hôm sau, khi Đình Nghi vừa tan học về nhà, vừa cắt cặp sách liền thái rau đã rửa theo lời dặn, sau khi xào rau chín, cháu trút thịt băm vào, nấu sôi trở lại. Cháu vừa làm vừa hát, rất nhanh cháu đã hoàn thành bữa cơm "tự nấu tự ăn" đầu tiên trong đời, cháu vừa cảm thấy nhẹ nhàng vừa thấy thú vị, bữa ăn hôm đó cháu cũng cảm thấy ngon miệng hơn. Khi chúng tôi trở về nhà, ai nấy đều vui mừng biểu dương cháu.

Đình Nhi nấu ăn còn buồn cười hơn những gì trong truyện cười đã kể. Có lần khi nấu món trứng ốp lết, không thấy vung đâu cháu liền lấy vung của chiếc thùng nhựa đập. Ai biết được khi trứng chín thì "chiếc vung" cũng bị chảy thành vệt xung quanh trứng, trông chẳng khác nào bị cóc gặm khiến Đình Nhi bị một phen hú hồn.

Dần dần, những bữa cơm Đình Nhi nấu đã trở thành những bữa ăn thường xuyên của gia đình chúng tôi. Tan học về, nếu cha mẹ không ở nhà, đến bữa ăn, Đình Nhi tự xắn tay áo nấu ăn trong vòng mười mấy phút, ăn xong cháu mới làm các việc khác. Nếu so với những đứa trẻ chưa được tôi luyện, Đình Nhi cảm thấy tự tin, năng động và bình tĩnh hơn.

Sau này, cùng với việc Đình Nhi trở lên thành thạo hơn trong công việc, cháu đã giúp chúng tôi có nhiều thời gian hơn để chăm sóc cháu và làm việc riêng của mình. Điều đó có một ý nghĩa rất quan trọng đối với gia đình chúng tôi.

Sau khi Đình Nhi đến Harvard học tập, có rất nhiều phụ huynh hỏi chúng tôi một câu hỏi thế này: Sự thành tài của con cái và sự phát triển sự nghiệp của cha mẹ có thể song hành với nhau không? Làm thế nào mới có thể cùng lúc kiêm nhiệm được như vậy? Rất nhiều người nói với chúng tôi rằng, họ đang phải đứng giữa hai sự lựa chọn: không biết có nên hi sinh sự nghiệp của mình để chăm sóc cho con cái hay là mặc kệ con cái để phát triển sự nghiệp của mình?

Câu trả lời của ba Đình Nhi là: Càng chú tâm tới việc giáo dục con cái thành tài, bạn càng có cơ hội giúp mình và con cái phát triển. Những cha mẹ thành đạt thường khiến con cái họ cảm thấy tự hào, sự phấn đấu không mệt mỏi của cha mẹ là môi trường tốt để giáo dục con cái. Tuy nhiên, điều kiện khách quan của các gia đình luôn có sự khác nhau, không phải gia đình nào cũng có thể vẹn toàn mọi mặt. Trong trường hợp bất đắc dĩ, chỉ cần được một mặt đã là hạnh phúc lắm rồi.

KHÔNG GẶP THẦY GIỎI VẪN PHẢI LÀ MỘT TRÒ GIỎI

Theo chúng tôi được biết, và cũng qua thực tế học tập của Đình Nhi tuyệt đại đa số các thầy cô giáo mà chúng tôi đã gặp đều yêu ngành, yêu nghề, hết lòng vì học sinh. Cho đến nay chúng tôi vẫn luôn kính trọng và biết ơn các thầy cô giáo đó. Có rất ít các thầy cô giáo chưa thực sự tận tâm với nghề nghiệp, gặp phải những thầy cô giáo đó quả là điều không may mắn đối với học sinh. Nhưng nếu các bậc cha mẹ có những biện pháp hữu hiệu để bù đắp lại những sự thiệt thòi đó, thì con cái họ vẫn có thể trở thành con ngoan trò giỏi.

Mấy năm đầu bậc tiểu học, Đình Nhi chưa gặp được vận may. Do sự tiếp nhận học sinh phải theo địa bàn đăng ký hộ khẩu, nên Đình Nhi không được vào học ở một trường như ý muốn, chật vật lắm mới

xin được vào một trường tiểu học loại trung bình, nhưng lại không may gặp phải một cô giáo ngữ văn kiêm chủ nhiệm lớp, một cô giáo chưa chuyên tâm với nghề dạy học. Để đỡ phải chấm bài, trong cả hai năm lớp 2 và lớp 3, phần lớn bài tập ở nhà của học sinh, cô đều cho chép lại y nguyên bài khóa.

Để giữ uy tín cho cô, tôi luôn thúc giục Đình Nhi phải cố gắng hoàn thành những nhiệm vụ học tập ít hiệu quả ấy. Dẫu sao, đối với học sinh tiểu học, thói quen tôn trọng thầy cô giáo còn quan trọng hơn cả những kiến thức mà các cháu học được ở thầy cô. Quyết không thể vì một sự thiếu trách nhiệm của một thầy cô nào đó, để Đình Nhi coi thường cả những yêu cầu đúng đắn của các thầy cô giáo nói chung. Chỉ khi nào việc làm của thầy cô giáo có ảnh hưởng xấu trực tiếp đến học sinh, chúng tôi mới răn đe con cái bằng cách "việc này cha mẹ sẽ trực tiếp đến xin với thầy cô giáo", chứ không cho phép con tự ý chối bỏ những đòi hỏi của thầy cô. Ví như, cuối học kỳ II lớp 2, trước khi cô chủ nhiệm yêu cầu học sinh phải chép lại bài khóa của cả một học kỳ. Một mệnh lệnh rất không hợp lý như vậy, đương nhiên là chúng tôi không thể để cho Đình Nhi chấp hành. Nếu không còn thời gian đâu để học các bộ môn khác, kết quả thi cử sẽ thế nào. Nhưng khi giải thích cho Đình Nhi, tôi không bình phẩm và cũng không tỏ thái độ phản đối, chỉ nói: "Mẹ sẽ viết giấy xin với cô giáo cho con được miễn chép bài khóa mà chỉ tập trung học từ mới", vì mặt đó còn quá yếu. Chắc cô giáo sẽ đồng ý thôi".

Do trong cả năm, việc dạy dỗ học sinh cô chủ nhiệm chưa làm hết trách nhiệm, cho nên kết quả thi của bộ môn do cô phụ trách không được như ý. Vì vậy cô đã tìm cách tăng điểm cho học trò bằng biện pháp căn cứ vào năng lực học tập thực tế và tinh thần hăng hái phát biểu ở trên lớp của một số học sinh. Do đó kết quả ngữ văn cuối học kỳ II lớp 2 của Đình Nhi thực tế chỉ được khoảng 90 điểm, cô đã tăng điểm cho thành 98 điểm.

Để cho Đình Nhi có nhận thức đúng về kết quả thi cử của mình, hôm nhận được giấy báo kết quả thi, chúng tôi đã phải giải thích ngay theo hướng tích cực cho Đình Nhi về việc làm của cô giáo: Cô giáo tăng điểm thi cho con vì con thi quá kém (hồi đó học sinh lớp 1, lớp 2 phải đạt 95 điểm mới được coi là thi đỗ). Cô sợ con chán nản buồn phiền. Sau đó tôi hỏi cháu: "Khi thi vào đại học, liệu có ai dám mạnh tay cho con thêm điểm không?" Đình Nhi suy nghĩ rồi nói: "Chắc không mẹ ạ!" Ba nói thêm: "Không những không, mà chỉ cần thiếu nửa điểm tên con đã phải đứng dưới hàng trăm ngàn bạn khác.

Cũng vậy con chỉ cần cố lên nửa điểm, tên con cũng sẽ đứng trên hàng trăm hàng ngàn bạn khác rồi. Trên thực tế, hằng năm chỉ vì hơn kém nhau nửa điểm mà đã có hàng trăm hàng ngàn thí sinh hoặc thi đỗ đại học hoặc thi trượt.

Tôi nói với Đình Nhi: "Muốn có được kết quả thi thật tốt, thì tự mình phải đặt ra những yêu cầu thật cao. Thời xưa ở Trung Quốc đã có một câu nói rất hay rằng: "Pháp hồ kỳ thượng, đắc kỳ trung dã, pháp hồ kỳ trung, đắc kỳ hạ dã..." Ba liền giải thích: "Câu nói đó có nghĩa là: đặt ra yêu cầu thật cao, kết quả việc làm có thể chỉ ở loại trung bình; đặt ra yêu cầu ở mức trung bình, thì kết quả việc làm chỉ ở loại kém..." Sau đó ba cháu còn lấy một vài dẫn chứng cụ thể để chứng minh câu nói đó là đúng... Đình Nhi say sưa nghe, nghe xong liền biểu thị quyết tâm: Con cũng sẽ "pháp hồ kỳ thượng"... Tôi mừng quá ôm chặt con vào lòng, khen con có chí và bảo: "Để con có thể "pháp hồ kỳ thượng", mẹ sẽ dẫn con đến học tập kinh nghiệm anh Lý Hưởng."

Lý Hưởng là con trai một người bạn đồng nghiệp của tôi, cháu rất say mê học tập, điểm học tập và điểm đạo đức đều được xếp loại giỏi. Đầu năm nay, cháu vừa được nhà trường cử cho đi học tại một trường trung học trọng điểm vào loại số một của tỉnh Tứ Xuyên. Sau này, sau sáu năm học tập tại trường trung học, Lý Hưởng đã được Trường Đại học Bắc Kinh tuyển thẳng, vì có thành tích học tập xuất sắc, đứng thứ ba trong kỳ thi giỏi văn toàn tỉnh Tứ Xuyên. Mẹ cháu, cô giáo họ Ngô rất có kinh nghiệm cả trong việc dạy học ở trường và giáo dục con cái ở nhà. Cứ mỗi kỳ nghỉ phép hằng năm, tôi đều dẫn Đình Nhi đến nhà anh Lý Hưởng chơi, để cháu được trực tiếp thấy người thực việc thực. Những lời khuyên bảo của cô giáo Ngô và những bài học sống động của anh Lý Hưởng đã giúp Đình Nhi tránh được bao đoạn đường vòng. Hơn nữa, còn tập cho cháu một thói quen: thấy người hơn mình phải chủ động khiêm tốn học hỏi, và phải luôn lấy họ làm gương để noi theo.

Cô giáo Ngô nói với Đình Nhi: Năm lớp 3 là năm đã có sự phân hóa rõ rệt về trình độ của học sinh. Nguyên nhân của sự phân hóa đó là do tố chất trí lực của từng người và cơ sở tri thức do hai năm lớp 1 và lớp 2 tạo dựng nên". Để khắc sâu ấn tượng cho Đình Nhi, tôi cố ý hỏi cô giáo Ngô: "Theo cô, cơ sở của bộ môn ngữ văn là gì?" Cô trả lời: "Cơ sở của môn ngữ văn không có gì khác ngoài ba việc: học chữ, ghép từ và đặt câu". Tôi lại hỏi: "Phải chăng học sinh chỉ phải nghe thầy giảng là đủ", cô giáo Ngô nói: "Nếu chỉ muốn làm học sinh

không lưu ban thì nghe thầy giảng là đủ, còn muốn làm một học sinh xuất sắc thì phải biết chủ động mở rộng kiến thức của mình".

Tiếp lời cô, tôi hỏi lại Đình Nhi: "Con cũng đang phấn đấu để được là học sinh xuất sắc, đúng không? Vậy thì kỳ nghỉ phép này, hai mẹ con sẽ tập trung luyện tập ghép từ và đặt câu nhé". Tác dụng tích cực của một tấm gương sáng và những lời gợi mở của các bậc phụ huynh, xưa nay luôn là một sức mạnh có hiệu quả nhất. Trong không khí cởi mở ấy, Đình Nhi đã tiếp thu một cách thoải mái và vui vẻ.

Sau khi tư tưởng đã thông, nhiệt tình học tập ngữ văn đã có, trong kỳ nghỉ hè của lớp 2, hàng ngày Đình Nhi vẫn theo tôi đến cơ quan. Tôi ngồi đọc báo, còn Đình Nhi ngồi bên cạnh, tập ghép từ. Tôi yêu cầu cháu, mỗi chữ phải ghép được bốn từ. Mỗi khi bí không nghĩ ra được, cháu lại xin mẹ "cho vay từ". Cũng có chữ chỉ ghép được một hay hai từ, tôi cũng giải thích cho cháu về những trường hợp đặc biệt này.

Trên đường đi làm hoặc trở về nhà, rồi cả những khi tôi bận làm cơm, cháu thường quanh quẩn bên tôi, tay vẫn cầm quyển vở tập ghép từ và tập đặt câu với những từ đã ghép. Mỗi khi hiểu lầm nghĩa của từ hoặc đặt câu sai, tôi thường ngắt lời cháu và giảng giải luôn. Sau đó bắt cháu nhắc lại cho tôi nghe. Tôi còn có quy định mới với Đình Nhi: nếu nghe được từ mới nào hoặc một cách nói mới, cháu phải tự giác nhắc lại ba lần.

Việc tự học trong kỳ nghỉ hè này thật có hiệu quả. Cháu không chỉ học được cách từ một chữ tạo ra bốn từ mới để nắm được tính đa nghĩa của mỗi chữ Hán, mà còn hình thành được quan niệm: "Kỳ nghỉ hè chính là một "trạm xăng" quan trọng để đi tiếp những chặng đường sắp tới". Sau này cứ mỗi kỳ nghỉ hè, Đình Nhi đều nuôi một hy vọng: Phải có một bước tiến mới trong kỳ nghỉ hè này", để cố gắng hoàn thành những nhiệm vụ học tập mà cha mẹ giao cho.

Cũng cần nói thêm rằng, ngoài những bài tập do nhà trường quy định, không bao giờ chúng tôi giao cho cháu những bài tập tương tự, mà bằng các hình thức luyện tập khác nhẹ nhàng và rất có hiệu quả, chúng tôi cố gắng giúp Đình Nhi phát triển các kỹ năng học tập. Về việc này, sau đây tôi sẽ kể tỉ mỉ hơn.

LỚP VÔ KỸ LUẬT, CÓ NHIỀU THÓI XẤU NHƯNG KHÔNG ĐƯỢC A DUA

Năm học lớp 3, năm học mà sự phân hóa về trình độ học sinh ngày càng rõ rệt. Những học sinh có thành tích học tập đứng đầu lớp

năm học trước, nay dần dần tỏ ra đuối sức, nhưng riêng Đình Nhi thì vẫn giữ được vị trí đứng đầu về điểm trung bình của tất cả các môn. Cô giáo chủ nhiệm lớp này gần đây lại càng tỏ ra không chuyên tâm với nghề nghiệp. Trong thời gian bắt đầu ôn tập cuối học kỳ I lớp 3, cô đã nói thẳng với học sinh rằng: "Các em phải tự ôn tập lấy môn văn của học kỳ này, bởi vì cô cũng sắp thi rồi (cô đang học lớp tại chức ngoại ngữ), cô cũng phải lo việc ôn tập của cô". Các phụ huynh rất bất bình trước thái độ vô trách nhiệm đó của cô. Khi bắt đầu vào học kỳ II các phụ huynh học sinh đều nhất trí làm đơn đề nghị nhà trường phải thay cô chủ nhiệm. Nhà trường đã chấp thuận, bố trí một thầy giáo dạy văn về làm chủ nhiệm lớp.

Cô chủ nhiệm cũ bị nhà trường thi hành kỷ luật: tước quyền dạy môn văn, buộc phải dạy các môn phụ khác ở những năm đầu bậc tiểu học. Việc hình thành cho học sinh thói quen học tập tốt là một việc cực kỳ quan trọng, nhưng do cô chủ nhiệm thiếu trách nhiệm và thiếu cả nhiệt tình nghề nghiệp trong thời gian dài: lớp 1 và lớp 2, vì vậy lớp 3 này đã trở thành một lớp "vô kỷ luật" và bất trị. Do giáo viên buông lỏng quản lý, đã tạo cho lớp này có những thói quen rất xấu, như khi lên lớp thầy giảng cứ giảng, học trò cứ tự do đùa nghịch và nói chuyện. Đình Nhi đã nhiều lần phản nài rằng: "Có đồng tai nghe, cũng không nghe thấy thầy đang nói gì".

Thầy chủ nhiệm mới về, còn đang trong quá trình tìm hiểu lớp để chuẩn bị ra đối sách. Nhật ký của Đình Nhi có đoạn viết:

"Chiều nay, lần đầu tiên tôi cảm thấy làm một cán bộ lớp thật là vất vả. Bởi vì trước đây tôi cũng giống như các bạn khác trong lớp, không được làm những việc khác mọi người. Đến tận chiều nay mới nghe thấy chủ nhiệm phổ biến, cán bộ lớp phải làm nhiều việc quá".

Thầy giáo mới đã phải bỏ cả một tuần lễ, không dạy bài, chỉ chỉnh đốn kỷ luật cho lớp. Sau tuần đó lớp lại bắt đầu vào học, nhưng thật không ngờ, lớp vẫn vô kỷ luật như trước, thầy phải cho nghỉ học. Chúng tôi rất lo lắng, nhưng không biết phải làm như thế nào, đành phải nói với Đình Nhi: "Khi thầy không giảng bài, thì con tự đọc bài trước, rồi làm những bài tập". Nhưng khốn nỗi, bàn sau Đình Nhi ngồi là một cậu bé vô cùng nghịch ngợm, không dứt tóc, kéo tai lại kéo áo Đình Nhi, làm sao có thể tập trung tự học được. Nếu có mách thầy giáo, thì bạn ấy chỉ tỏ ra nghiêm túc ngay lúc đó thôi, thầy vừa quay lưng đi, cậu ta càng nghịch hơn.

Vì việc này mà Đình Nhi luôn buồn bực, vợ chồng tôi thật là khó xử. Trong bữa cơm chúng tôi nói với Đình Nhi: "Nhân lúc làm bài tập

làm văn, con xin thầy cho đổi chỗ". Ba cháu nói: "Thầy giáo nào cũng thích những học sinh nhiệt tình học tập, chỉ cần con viết ra được một cách chân thực và cụ thể nỗi khổ không thể tập trung tư tưởng của con, và biểu thị quyết tâm, nếu được đổi chỗ chắc chắn con sẽ học tốt hơn, ba tin rằng thầy giáo sẽ đáp ứng nguyện vọng của con, mà con cũng chẳng thiệt hại gì". Với ý nghĩ thử làm xem sao, Đình Nhi đã viết được một bài văn thật ngây thơ và xúc động. Kết quả là, ngay sau khi chấm xong bài văn đó, thầy chủ nhiệm đã sắp xếp cho bạn trai nghịch ngợm đó và một bạn nữ nữa cũng nghịch không kém xuống ngồi ở dãy bàn cuối lớp. Tiếp theo, thầy cho tất cả các học sinh chú ý nghe giảng lên ngồi ở mấy dãy bàn đầu những em nào ít tập trung chú ý cho ngồi dãy bàn sau. Còn một biện pháp nữa, mỗi tiết thầy chỉ giảng 10 phút còn lại thầy dùng để duy trì kỷ luật. Cứ như vậy, nạn mất trật tự dần được tháo gỡ.

Không làm đầy đủ bài tập, cũng là một chuyện bình thường ở lớp Đình Nhi. Hiện tượng xấu đó có ảnh hưởng không tốt đối với Đình Nhi. Có lần, Đình Nhi lười biếng không làm bài tập toán ở nhà. Không ngờ hôm sau thầy giáo kiểm tra vở bài tập và chấm ngay tại chỗ. Đình Nhi phải nói dối là quên vở bài tập ở nhà. Theo kinh nghiệm, thầy biết rõ sự thực, nói: "Quên vở bài tập tức là không làm bài tập, phải làm bù ngay tại lớp. Ngày mai mời cha mẹ đến gặp tôi".

Đình Nhi rất hối hận về sự việc này, cháu đã ghi vào nhật ký:

"Về đến nhà, tôi nói lại chuyện này với ba. Ba bắt tôi phải kể tỉ mỉ lại từ đầu. Nghe tôi kể xong ba nói: "Những sự việc như thế này con đã phạm mấy lần rồi?" Tôi đã giấu ba, nói: "Chỉ có lần này thôi ạ!" Ba bảo tôi hãy nhớ lại xem, còn nói: "Ba cần sự thành thực ở con". Suy nghĩ một lát tôi trả lời: "Vừa rồi con đã giấu ba, sự thực là đã nhiều lần con đã không làm bài tập ở nhà". Sau đó tôi ngồi nhắm lại, rồi nói cho ba nghe tổng số lần tôi không làm bài tập ở nhà (kể cả số lần đã bị phát hiện và số lần không bị phát hiện)".

Đúng lúc đó tôi trở về nhà. Tôi hỏi ngay, có chuyện gì xảy ra. Ba buồn rầu nói: "Đình Nhi không làm bài tập, còn nói dối!" Tôi lườm Đình Nhi một cái, rồi giận dữ bước vào phòng trong, không thêm nói năng gì với con. Ba chán nản thở dài: "Trời ạ! Tại sao con phải lừa dối người khác chứ?" Sự phản ứng của chúng tôi đã làm cho Đình Nhi thực sự hối hận và xấu hổ. Cháu cứ cúi đầu đứng giữa nhà, không biết làm thế nào. Lúc bấy giờ tôi mới nói: "Đã sai lầm, còn đứng đấy làm gì nữa? Không mau mau đi làm công việc của con đi?" (Giúp mẹ làm những việc vặt trong nhà). Nghe tôi nói vậy, Đình Nhi vội chạy

vào nhà vệ sinh lấy dụng cụ lau nhà. Hôm ấy cháu lau nhà cẩn thận hơn tất cả mọi ngày.

Khi Đình Nhi lau nhà và cả khi ăn cơm tôi vẫn tỏ ra lạnh nhạt với cháu. Cho đến tận lúc ăn cơm xong, tôi mới hỏi: "Đình Nhi, việc này nên xử lý thế nào?" Đình Nhi nói: "Con chỉ nghĩ rằng, sau này con sẽ làm hết mọi bài tập ở nhà, không lười biếng nữa". Đến đây, vợ chồng tôi mới ôn tồn giảng giải cho cháu nghe, chủ yếu để cháu hiểu được hai điều: 1. Làm người phải sống theo nguyên tắc, không được a dua đua đòi. Một việc sai không bao giờ vì có nhiều người làm mà biến thành đúng được. 2. Lười biếng là nguyên nhân của muôn việc xấu xa, đã có biết bao người chỉ vì lười biếng và lừa dối, bước vào con đường tội lỗi.

Có người cho đó là lấy bé xé to, nhưng tôi cho rằng, khi xét về phẩm chất, cần phải phòng ngừa từ những việc nhỏ nhất. Từ đó về sau Đình Nhi không mắc lỗi không làm bài tập ở nhà nữa, và cũng không còn phải nói dối vì chuyện đó.

Cuối học kỳ I năm lớp 3, lần đầu tiên Đình Nhi giành được danh hiệu "học sinh 3 tốt" của toàn trường. Trước đây, cháu mới chỉ là "học sinh 3 tốt" của cả lớp. Để chúc mừng cháu, tôi đã dẫn cháu đi chụp một bức ảnh cười híp mắt, đem về dán ở bảng vàng danh dự của nhà trường.

Cùng sống trong nghịch cảnh, những người quyết chí vươn lên sẽ dám chấp nhận thử thách và chiến thắng, còn những kẻ nhút nhát và buông xuôi sẽ khó lòng bứt ra khỏi dòng xoáy ác nghiệt đó.

ĐẠT THÀNH TÍCH TỐT, TĂNG LÒNG TỰ TIN

Việc giáo dục tố chất cho con của ba cháu đã khiến cho Đình Nhi có những bước tiến bộ rõ rệt. Tuy thế, anh ấy không hề lạc quan. Bao năm gần đó anh quá hiểu tính cách của Đình Nhi, anh cũng đã giúp cho Đình Nhi trau dồi biết bao kiến thức, khơi dậy trong cháu bao tiềm năng, nhưng anh cũng nhận thấy "hạt mầm tốt chưa chắc đã cho trái ngon. Kết luận của anh sau bao lần quan sát là: "Số những đứa trẻ thông minh thì có vô vàn, nhưng những người thành đạt về sau lại không nhiều, nếu xét về việc những đứa trẻ thông minh có thành tài hay không thì không phải là điều kiện mấu chốt, trong nhiều trường hợp, nó thậm chí là một ưu thế không có hiệu quả gì." Muốn cho Đình Nhi phát huy những tiềm năng của mình, cần phải có những phương pháp giáo dục thích hợp giành cho con.

Trương Hân Vũ nhận rõ rằng, nếu học trong một lớp không có kỷ luật mà không có biện pháp đặc lực khác sẽ ảnh hưởng nghiêm trọng tới tiến độ của Đình Nhi, chỉ nói trong phạm vi hẹp nó đã ảnh hưởng khá nghiêm trọng rồi chứ nói gì tới phạm vi lớn hơn. Vì thế, anh càng cảm thấy mọi việc thật cấp bách. Khả năng học tập là một trong những tố chất quan trọng trong thời đại hiện nay, anh quyết tâm giúp Đình Nhi học tập thật tốt. Bây giờ không thể chỉ dựa vào trường học, Trương Hân Vũ giáo dục Đình Nhi theo một cách riêng, trước hết anh quyết tâm sao cho kết quả học tập của Đình Nhi đạt được tiêu chuẩn cấp thành phố.

Thành phố nơi Đình Nhi đang sống là một thành phố có hàng triệu dân, một thành phố có truyền thống văn hóa sâu sắc, đứng đầu cả nước về chất lượng dạy và học, những trường chuẩn không đếm xuể. Muốn Đình Nhi đứng đầu đương nhiên không phải là việc dễ dàng.

Chồng tôi đã rất kỹ càng trong việc tìm ra phương pháp giáo dục cho Đình Nhi, anh cẩn thận xem xét tình trạng thực tại của con để tìm ra đối sách thích hợp. Một mặt anh quan sát các biểu hiện của Đình Nhi, một mặt anh chú tâm suy nghĩ tới hơn một tháng trời. Chồng tôi mượn một câu danh ngôn của một binh gia: "Phải thận trọng ngay từ đầu trận đấu", bởi vì khởi trận có ảnh hưởng rất lớn tới sự thành bại về sau, anh tự nhủ "phải thắng ngay từ đầu".

Ba cháu chọn phương pháp "đột phá" không phải là để giải quyết vấn đề cụ thể trong việc học tập của Đình Nhi mà là muốn bổ sung vào nền tảng kỹ năng của con. Nền tảng đó chỉ có thể được thiết lập trong tâm lý của Đình Nhi.

Anh nói với tôi: Với điều kiện thực tế của Đình Nhi, chỉ cần có phương pháp học tập tốt và cần cù chịu khó thì sẽ có thể vượt lên đứng đầu, nếu Đình Nhi có quyết tâm như đội bóng chuyền nữ Trung Quốc thì chắc chắn thành tích còn cao hơn nữa. Vì thế, biện pháp cấp bách là làm sao Đình Nhi phải thiết lập được niềm tin: "Chỉ cần quyết tâm và có phương pháp thì con mình hoàn toàn có thể vươn lên". Anh lấy môn thể dục, môn học yếu nhất của Đình Nhi làm tâm điểm, để Đình Nhi có được sự trải nghiệm của bí quyết "Chăm chỉ + Có phương pháp = Thành công".

Tôi cảm thấy Trương Hân Vũ nói rất có lý, hơn nữa thể dục là môn học mà từ trước tới nay tôi hay lơ là. Vì khi còn nhỏ tôi chỉ mê môn múa ba-lê, môn thể dục không phải là sở trường của mình, cho

nên tôi chỉ dạy Đình Nhi múa ba-lê chứ chưa dạy cháu môn thể dục nào khác. Khi đi học cháu luôn đứng đầu lớp về môn hát kịch nhưng môn thể dục lại luôn vụng về nhất. Học kỳ hai của năm lớp 3, cháu phải học môn nhảy dây và môn chống đẩy, cứ mỗi lần nhảy đối với cháu chẳng khác nào một lần "chết", trước mặt các bạn có sở trường về môn này, cháu không tránh khỏi cảm giác tự ti. Hơn nữa cả năm học kỳ chưa bao giờ Đình Nhi đạt 100 điểm nên cháu càng không dám tin vào việc mình có thể trở thành một mũi nhọn của lớp.

Người ba tốt bụng đã đưa ra đối sách kịp thời cho Đình Nhi. Thời thơ ấu anh vẫn phải tắm nước lạnh trong thời tiết tuyết rơi lạnh giá để rèn giũa ý chí và sức khỏe, vì trong các quá trình rèn luyện thể chất, sự vượt qua gian khổ sẽ giúp người ta nâng cao được tố chất của mình. Bây giờ, anh muốn để cho Đình Nhi rèn luyện tố chất thông qua việc rèn luyện sức khỏe từ các môn thể dục. Thật may, một tháng sau nhà trường lại tổ chức cuộc thi nhảy dây, Trương Hán Vũ quyết định bắt đầu từ việc luyện tập nhảy dây.

Sau khi ba và Đình Nhi nói chuyện về mục đích của việc tập nhảy dây, Đình Nhi không tự tin lắm. Ba động viên cháu: "Chỉ cần con nghe theo ba, đảm bảo nửa tháng sau con sẽ nhảy giỏi hơn cả các bạn nhảy dây giỏi trong lớp". Ba cháu yêu cầu hàng ngày sau khi đi học về, Đình Nhi phải dành 15 phút để nhảy dây rồi mới được ăn cơm (Để tránh bị đau dạ dày). Tuần đầu, ba kèm cặp Đình Nhi như một huấn luyện viên thực thụ, uốn nắn từng động tác một. Chỉ vài ba ngày sau, Đình Nhi đã có thể nhảy liên một lúc được mười mấy bước, cháu càng thêm tự tin. Ba động viên Đình Nhi kiên trì luyện tập từng ngày và tăng dần tốc độ. Một tháng sau, tốc độ nhảy và sức bền của Đình Nhi đã tăng lên trông thấy, cháu có thể nhảy được 200 bước một phút. Trong cuộc thi nhảy dây của trường, Đình Nhi đã giành được danh hiệu quán quân.

Trong bữa tiệc ăn mừng ở nhà, chồng tôi hỏi cháu có biết tại sao con lại giành thắng lợi không, Đình Nhi tự hào trả lời: "Bởi vì con cần cù hơn các bạn khác!" Ba cười đáp: "Còn bởi vì con biết nghe lời nữa. Chỉ cần con biết tiếp thu những kinh nghiệm của ba, sau này tiếp tục cố gắng, đảm bảo con sẽ thành công hơn nữa". Tôi cũng chen vào bằng một câu danh ngôn "Công đáo tự nhiên thành".

Lần thành công này có ý nghĩa tác động đặc biệt tới tâm lý của Đình Nhi. Sau này chỉ cần xác định được mục tiêu là Đình Nhi lại hết lòng phấn đấu cho mục tiêu đó.

Cứ như vậy, Đình Nhi càng thêm tự tin, vượt qua mọi gian khổ. Do lần thi đó cháu đã vượt lên trên các bạn trong lớp nên từ đó về sau cháu rất tích cực tham gia các hoạt động khác và cũng tự tin hơn. Đây chính là cơ sở tâm lý mà chúng tôi cần có để thực hiện mục tiêu giáo dục lâu dài.

Một chuyên gia người Mỹ từng nói: sự can cù có thể bù được khả năng, nhất là đối với những đứa trẻ 8 đến 12 tuổi thì điều đó thật sự rất quan trọng, đó cũng chính là một trong những tố chất để người ta có thể vượt qua mọi gian khổ. Điều đáng lưu ý là, cần phải khẳng định đầy đủ sự can cù của con trẻ, điều đó quan trọng hơn nhiều việc biểu dương thành tích của chúng. Bởi vì, mọi đứa trẻ luôn xuất phát ở các điểm khác nhau, những đứa trẻ khác nhau thì thành tích mà chúng đạt được cũng khác nhau, nhưng chỉ cần tự tin nhìn lại, chúng có thể hài lòng với những thành công của mình.

Để Đình Nhi không mất niềm tin chỉ vì những thất bại không đáng có, chúng tôi luôn đặc biệt nhấn mạnh tới sự can cù cố gắng của cháu và nói rõ với cháu rằng, chúng tôi không quan tâm lắm đến những thành bại bất thường.

Ví như trong thi cử, chúng tôi luôn đưa ra cho cháu "chính sách" trong bất cứ kỳ thi nào đều cho phép cháu bị điểm 0, mà không trừng phạt nếu ngày thường cháu luôn nỗ lực cố gắng cẩn thận, không bỏ qua một dấu chấm, dấu phẩy.

Yêu cầu này của chúng tôi đã giải quyết dứt điểm, tạo cho cháu tâm lý: Chỉ cần ngày thường can cù chịu khó thì làm gì có chuyện thi không tốt! Cũng chính vì chúng tôi cho phép cháu bị điểm 0 trong kỳ thi nên cháu không bị áp lực trong khi thi, tự tin báo cáo thành tích với cha mẹ mà không sợ bị cha mẹ phạt, có thể phát huy thực lực của cháu một cách hữu hiệu nhất, dù thắng hay là thua. Không rơi vào tình trạng của một thủ khoa của một trường đại học danh tiếng nọ, do không đạt thành tích như mong muốn dẫn tới trốn học, thôi học và cuối cùng nhảy lầu tự sát.

Những năm sau này, mỗi lần có bạn nào trong lớp Đình Nhi thi không tốt, sợ về cha mẹ mắng thì cháu lại trở thành tấm gương cho các bạn noi theo. Đình Nhi cũng không lạm dụng chính sách "cho phép được điểm 0", ngược lại thành tích học tập của cháu ngày càng cao.

Biện pháp này không chỉ rất tốt đối với việc thi cử mà nó còn nhấn mạnh tới dụng ý, đó là tinh thần biết vượt qua mọi khó khăn trắc trở.

RÈN LUYỆN TỪNG PHẦN, BIẾN "HẤP TẬP" THÀNH THẬN TRỌNG

Nhớ lại những ngày Đình Nhi tập nhảy dây, mới thấy đây thực sự là một bước ngoặt, cũng từ đó, cháu càng có ý chí và tự tin hơn. Một khi đã xác định được mục tiêu, cháu luôn bằng mọi cách để tiến về phía mục tiêu đó vì cháu rất tin vào khả năng của cha mẹ. Trí tiến thủ của cháu cũng rất cao, kể cả trong học tập hay trong lĩnh vực khác.

Theo chủ trương của ba: mỗi giai đoạn chỉ nên giải quyết một vấn đề chủ yếu. Làm thế nào để xác định được mục tiêu chủ yếu trước mắt? Chúng tôi thường vận dụng "lý luận thanh gỗ ngắn": một chiếc thùng gỗ có thể chứa được bao nhiêu nước, là do thanh gỗ ngắn nhất quyết định, nối dài thanh gỗ ngắn đó, thì rõ ràng dung lượng đó tăng lên.

"Lý luận thanh gỗ ngắn" rất có tác dụng, đã mau chóng trở thành công cụ lý luận quen thuộc của Đình Nhi. Chúng tôi và cháu thường xuyên cùng nhau tìm ra "thanh gỗ ngắn" ở cháu, thiếu đâu bù đấy, tìm mọi cách để nối dài "thanh gỗ ngắn" đó.

Ở những năm đầu bậc tiểu học, một trong những "thanh gỗ ngắn" của Đình Nhi là tính hấp tấp vội vàng. Nhìn chung, các cháu bé thông minh nhanh nhẹn, thường thiếu sự kiên trì thận trọng. Rõ ràng là có thừa khả năng làm một bài tập, thế nhưng chỉ vì một vài sai sót nhỏ mà bị mất điểm. Điều này chứng tỏ sức tập trung chú ý của cháu còn thiếu sự kiên trì và bền bỉ. Do đó gây trở ngại cho việc nâng cao trình độ chung.

Sự hấp tấp vội vàng của Đình Nhi chủ yếu thể hiện ở cách tính toán, mỗi lần thi đều mắc phải những sai lầm do hấp tấp vội vàng, môn toán ít khi đạt được điểm tối đa. Hoặc là nháp đúng rồi, nhưng chép lại thì sai, như 35 viết thành 53; hoặc là những bài toán phức tạp thì không sai mà đơn giản lại sai, như $3 + 2 = 8$; hoặc là khi cộng trừ, chữ số không đặt thẳng hàng, số thập phân quên không đánh dấu phẩy...

Sau khi phân tích kỹ một vài trường hợp sai lầm trong bài làm và bài thi của Đình Nhi, chúng tôi đã rút ra được một kết luận quan trọng: Sự "hấp tấp vội vàng" của Đình Nhi không phải là vấn đề thái độ mà do năng lực. Đã là thiếu năng lực thì không thể chỉ dựa vào phê bình và quở trách, mà phải dựa vào những biện pháp rèn luyện hữu hiệu.

Thế là, trong kỳ nghỉ hè của lớp 3, ba cháu đã lập ra một chương trình rèn luyện chuyên biệt nhằm tạo cho cháu thói quen luôn thận trọng tỉ mỉ: tập chép lại số điện thoại.

Ba lấy ra một cuốn "Danh bạ điện thoại của thành phố Thành Đô đã quá hạn, lật ra một trang nào đó, rồi nhìn đồng hồ bấm giây, yêu cầu Đình Nhi phải chép thật nhanh, xem trong 1 phút chép được bao nhiêu số. Ba quy định "tay trái chỉ vào số, tay phải chép thật nhanh", hết một phút dừng lại. Sau đó cho Đình Nhi tự đối chiếu, nếu còn có chỗ sai thì phải luyện thêm 10 phút nữa. Nếu 3 lần đều chép đúng, thì coi như đã hoàn thành nhiệm vụ trước kế hoạch.

Hình thức rèn luyện này không có thưởng, nếu có thưởng thì cũng chỉ là một tràng vỗ tay của ba khi Đình Nhi chép không sai, và khi chép sai thì cả hai cha con đều xuýt xoa hối tiếc. Như vậy, bản thân sự tiến bộ trong rèn luyện đã là nguồn vui của cả hai cha con. Cũng giống như sự phấn đấu vươn lên trong học tập và trong các kỳ thi đấu của Đình Nhi sau này, riêng thành tích tốt đã là một phần thưởng quý báu rồi, phần thưởng vật chất có thể có, có thể không; điều đó không thành vấn đề.

Tôi cho rằng, phương thức "cùng luyện tập" với con không mâu thuẫn với việc rèn luyện thói quen độc lập làm bài. Bởi vì khi luyện tập chuyên biệt, vai trò của người lớn là một "huấn luyện viên ngoài sân cỏ"; mục đích là trong một thời gian ngắn phải thành thực được một kỹ năng nào đó. Nếu không có sự tham gia của người lớn, thì việc luyện tập này sẽ trở thành khô khan tẻ nhạt, ngay cả những đứa trẻ lớn tuổi, nếu khả năng tự kiểm chế còn kém, cũng khó mà kiên trì luyện tập được lâu, nói gì đến các cháu học sinh mới 8, 9 tuổi. Nhưng chỉ cần có sự tham gia của người lớn, công việc luyện tập khô khan tẻ nhạt kia lập tức biến thành một trò chơi đầy hứng thú, các cháu sẽ vui vẻ kiên trì tự thử sức mình. Cần chú ý là thời gian cho mỗi lần huấn luyện không được quá dài, tốt nhất nên "kết thúc khi hãy còn đang hứng thú".

Cuộc huấn luyện chuyên biệt đầu tiên (chép số điện thoại) chủ yếu rèn luyện cho Đình Nhi một kỹ năng "sao chép thật nhanh và chính xác". Cuộc huấn luyện chuyên biệt thứ hai là: cộng trừ các con số trong bộ bài tú-lơ-khơ, mục đích là rèn luyện kỹ năng "tính nhanh và chuẩn xác".

Một lần tình cờ chúng tôi đọc cuốn báo tuần "Văn trích" trong đó có chuyện: Một gia đình con cái đều giỏi toán, có đến mấy người con

đều được giải thưởng trong các cuộc thi toán Olympic. Những người giỏi toán này đều sử dụng biện pháp tính nhẩm quân bài tứ-lô-khơ với tốc độ nhanh để rèn luyện đầu óc toán học của mình. Cách làm là: trước tiên bỏ đi các quân bài J, Q, K trong bộ bài, sau đó tráo lộn bài lên, bấm đồng hồ, bắt đầu cộng nhẩm các con số ở những quân bài được lật lên, xem trong thời gian nhất định cộng được bao nhiêu quân bài.

Ba cháu bấm đồng hồ để cho cháu luyện tập theo cách đó. Lúc bắt đầu, tay chân Đình Nhi cứ cuống cả lên, cộng đến mấy chục giây đồng hồ mà vẫn cứ sai. Chỉ sau mấy ngày ngắn ngủi hai ba con luyện tập, tốc độ và sự chính xác đã tăng lên rõ rệt. Trên cơ sở đó ba còn dạy cho Đình Nhi những thủ thuật để tăng tốc độ. Sau hơn 10 ngày, Đình Nhi đã có thể cộng hết các con số trong bộ bài chỉ trong mấy giây. Sau này Đình Nhi đã coi việc luyện tập này là một trò chơi "thể dục đầu óc", mỗi ngày đều cộng trừ nhẩm quân bài đến ba lần, đến mức không cần để đầu óc suy nghĩ lắm, nhưng vẫn cứ làm đúng. Loại hình tập luyện trí não này được duy trì đến những năm theo học trung học cơ sở. Đương nhiên, quân bài đã được tăng lên đến con số 40, và hình thức cộng vào đã chuyển sang trừ đi. Tốc độ tính toán của Đình Nhi quả thực đã làm tôi hoa mắt. Mục tiêu nâng cao tính chuẩn xác trong tính toán đã đạt được đúng kỳ hạn theo dự định, chồng tôi và Đình Nhi đều vui mừng khôn tả.

Khi đã giải quyết xong vấn đề tính toán, ba lại đưa ra cuộc huấn luyện thứ ba, đó là viết nhanh. Thứ nhất, ba dùng phương pháp bấm đồng hồ để Đình Nhi cố gắng viết các chữ số La Mã trong vòng một phút, các số này phải viết rõ ràng; hai là dùng các tờ giấy bóng kính trong suốt đặt chồng lên các chữ mẫu mà tô theo các chữ, khi học tiểu học, ba cho Đình Nhi tô chữ theo thể chính khải, khi lên trung học, ba lại cho cháu tô chữ thể hành khải. Mục đích không phải để luyện thư pháp mà là để Đình Nhi viết nhanh, viết rõ. Tôi cũng hướng dẫn Đình Nhi cách viết các nét chữ vì không muốn thấy cô không nhìn rõ chữ mà ảnh hưởng tới thành tích học tập của cháu.

Việc rèn luyện trong kỳ nghỉ hè này thật hiệu quả, khả năng học tập của Đình Nhi đã được nâng lên rõ rệt. Kỳ học tiếp theo (kỳ I của năm lớp bốn), Đình Nhi đã dễ dàng vươn lên đứng đầu lớp, chỉ kém bạn đứng thứ nhất của năm học 0,5 điểm. Từ đó trở đi, việc rèn luyện này đã trở thành truyền thống của gia đình tôi. Sau này khi vào trung học, Đình Nhi cũng luôn tự luyện tập theo cách này, khả năng tự giải quyết các vấn đề của cháu cũng dần tăng.

Điều có ý nghĩa hơn đối với chúng tôi đó là tâm lý của Đình Nhi cũng phát triển hơn. Cùng với thành tích học tập ngày càng cao, Đình Nhi trở nên tự tin và nỗ lực hơn.

Cuối cùng thì ba cũng thở phào nhẹ nhõm. Ba biết giờ đây Đình Nhi đã bước lên một bậc cao hơn, có khả năng cháu sẽ vươn lên ngang bằng với những học sinh xuất sắc của Thành Đô, nhưng vẫn còn bao nhiêu việc cần phải làm.

NHỮNG CÂU CHUYỆN MỚI CỦA BA, XÂY DỰNG TÂM HỒN CON GÁI

Trương Hàn Vũ rất biết cách nâng cao kỹ năng học tập cho con, nhưng anh cũng nhấn mạnh rằng, kỹ năng thuộc phạm trù "thủ thuật" nên cần tới sự khôn khéo. Trong mối quan hệ giữa "đức" và "tài", phải luôn giữ vững nguyên tắc "chân thành là gốc, khôn khéo là ngọn". Vì vậy, điều làm anh băn khoăn suy nghĩ nhiều nhất là làm thế nào để xây dựng tâm hồn Đình Nhi.

Trương Hàn Vũ là người đã nhiều năm nghiên cứu về tâm lý tuổi nhi đồng, anh hiểu rất rõ kể chuyện là một thủ thuật quan trọng để dẫn dắt tâm hồn trẻ thơ. Khi vừa mới "gia nhập" gia đình chúng tôi, anh còn chưa biết khả năng tiếp thu của Đình Nhi ra sao, anh định tìm những câu chuyện có trên giá sách của Đình Nhi. Ở đây có rất nhiều tác phẩm đồng thoại nổi tiếng và những cuốn truyện dân gian trong và ngoài nước. Nhưng hễ ba cứ cầm bất kỳ một cuốn nào lên, Đình Nhi lại ra sức lắc đầu như một con lắc lắc: "Truyện này con nghe kể rồi, truyện kia con cũng nghe rồi, con còn biết kể lại nữa cơ. Con muốn nghe những câu chuyện mới!"

"Thế thì ba biết cách rồi". Suy nghĩ một lát, rồi anh kể cho Đình Nhi nghe chuyện "Yến Tử đi sứ nước Sở", một câu chuyện lịch sử mà Đình Nhi chưa được nghe bao giờ. Con người thấp bé, cực kỳ thông minh và khôi hài của nước Tề ấy, với một tấm lòng trung thành tuyệt đối với đất nước, ông đã đập tan mọi âm mưu thâm độc, muốn gây khó khăn và làm nhục nước Tề của cả bọn vua tôi nước Sở, bảo vệ sự tôn nghiêm cho đất nước, hoàn thành xuất sắc sứ mệnh đi sứ của mình.

Đây là câu chuyện đầu tiên anh kể cho Đình Nhi nghe. Đến những đoạn gay cấn, Đình Nhi cứ tròn xoe mắt, thấp thỏm lo sợ cho vị sứ giả có dáng người thấp bé của nước Tề, một mình giữa bầy lang sói. Và Đình Nhi đã cười như nắc nẻ khi ba cháu kể đến những đoạn khôi hài. Những khái niệm mới như: tình yêu đất nước, lòng tin vào

sức mạnh của trí tuệ con người, sự tôn nghiêm của nhân cách, tinh thần bất chấp mọi gian nguy để hoàn thành sứ mệnh thiêng liêng... cũng là những phẩm chất mà chồng tôi luôn mong muốn Đình Nhi có được, tất cả những cái đó như những hạt nước mưa lặng lẽ tưới mát tâm hồn non nớt của Đình Nhi.

Ba cho rằng sách đồng thoại có tác dụng rất lớn với Đình Nhi trong giai đoạn còn nhỏ, làm phong phú trí tưởng tượng, bồi dưỡng quan niệm đúng sai. Giờ đây sứ mệnh lịch sử của chúng đã hết. Với Đình Nhi, cần có những tài liệu cho 10 hay 20 năm về sau.

Vốn có tầm nhìn xa, anh chủ trương: những món ăn tinh thần mà chúng tôi cung cấp cho Đình Nhi phải là những món ăn được lấy từ kho tàng văn hóa vô cùng phong phú của Trung Quốc và phương Tây, hơn nữa cần biết kết hợp hài hòa những tinh hoa của hai nền văn hóa ấy, tạo dựng nên một thế giới nội tâm hoàn mỹ nhất cho Đình Nhi.

Theo cách suy nghĩ đó, anh đã chọn lựa từ trong những bộ sách của mình, tìm ra những món ăn tinh thần bổ ích cho Đình Nhi. Đồng thời anh cũng tự đặt cho tôi những nguyên tắc như sau:

1. Những câu chuyện kể phải là những chuyện về người thật việc thật lấy từ các tác phẩm nổi tiếng cổ kim Đông Tây, mà có sức ảnh hưởng, khiến cho con cái suốt đời không quên.

2. Dù truyện là bi hay hài, nhân vật chính là chính nghĩa hay phi nghĩa, nhưng hướng đi của câu chuyện phải là hướng đi lên, quyết không để cho con có thái độ tiêu cực sau khi đọc những câu chuyện đó.

Theo dự tính đó, anh thực sự bắt tay vào việc, trong đầu anh hiện lên cả một danh mục dài các câu chuyện như dự định kể.

Anh chọn truyện, tưởng chừng như rất dễ dàng, nhưng kỳ thực đều đã trải qua một sự sàng lọc rất kỹ càng. Như khi kể câu chuyện thứ nhất cho Đình Nhi nghe, trong đầu óc cháu lúc ấy hiện lên rất nhiều câu chuyện nói về những con người thông minh tuyệt thế xưa nay ở Trung Quốc, nhưng ba lại chọn câu chuyện Yến Tử đi sứ nước Tề bởi vì ba cháu không muốn sau này Đình Nhi sẽ trở thành một con người hẹp hòi ích kỷ, vụn vặt mà thiếu đi một lý tưởng cao cả, một ý chí quật cường. Trương Hân Vũ nói: trong cuộc sống thực tế, loại người hẹp hòi ích kỷ ấy sẽ không làm nên trò trống gì, còn thua cả những thằng ngốc nhưng biết chân chất làm ăn.

Suốt sáu năm ròng rã anh kể cho Đình Nhi nghe biết bao nhiêu chuyện. Trước khi Đình Nhi học trung học cơ sở phải vào ở hẳn trong trường, thì nghe ba kể chuyện là một việc không thể thiếu trong cuộc sống của Đình Nhi. Nhất là những đêm ít bài tập, Đình Nhi chui trong chiếc chăn ấm trong phòng, gọi ba nhõng nhẽo: "Ba ơi! Sao ba không kể chuyện đi?" rồi kéo tay ba như thể sợ ba chạy mất.

Ba kể chuyện xong rồi mà Đình Nhi vẫn chẳng muốn rời. Cháu muốn ba ngồi trên giường cho đến khi nào cháu ngủ mới thôi.

Lúc đó thì lòng ba còn yếu mềm hơn mẹ, ba ngồi trong bóng tối trông cho con ngủ. May mà Đình Nhi cũng đi vào giấc ngủ rất nhanh.

Trong những câu chuyện sinh động mà ba kể, Đình Nhi hầu như chu du khắp đông tây kim cổ, "làm quen" với rất nhiều danh nhân trên thế giới.

Đình Nhi "gặp" được nhà phát minh máy bay người Mỹ, Orville Wright, lần đầu tiên khi ông đưa máy bay lên không trung, chiếc máy bay chỉ bay được trong vòng 12 giây. Phát minh khoa học chính là một việc biến điều không thể thành có thể.

Đình Nhi từng "đứng trước" căn nhà gỗ rách nát của Marie Curie, nhìn bà sau ánh lửa, luyện ra từng gam Radium quý giá. Bà Marie lớn lên trong nghèo khó gian truân nhưng có ý chí sắt đá để tiến tới thành công.

Khi kể chuyện ba cháu thường không câu nệ phải kể đều đều từ đầu đến cuối, mà nhấn mạnh trọng điểm, hoặc những tình tiết có ý nghĩa nhất đối với Đình Nhi. Ở những đoạn này, ba cháu đã dùng phương pháp "đặc tả" để khắc sâu ấn tượng cho Đình Nhi.

Khi kể chuyện danh tướng chống Nhật là Thích Kế Quang, anh nhấn mạnh vào đoạn kể về thời niên thiếu của ông... Một hôm, cậu bé Kế Quang đi một đôi giày mới rất đẹp, cậu thích chí đi qua cửa nhà khách, không ngờ cha cậu trông thấy, gọi giật lại. Cha nghiêm mặt quở trách: "Mới tí tuổi đầu mà đã thích ăn diện rồi! Cha không thể đáp ứng nổi cho con, mà lớn lên con còn có thể rút của công, ăn chơi đàng điếm". Nói rồi cha bắt tháo giày ra, xé nát ngay trước mặt, để không cho thói xa hoa nảy mầm.

Đối với Đình Nhi việc ba kể chuyện là một công việc vô cùng thích thú. Đình Nhi không phải là một "chiếc đồng hồ vô thức" trên nóc nhà nghị viện Anh quốc, cứ đánh mạnh thì mới kêu, mà là một "tờ bóng kính", một chút ánh sáng li ti cũng chiếu lọt

Tiết mục kể chuyện bên giường ngủ kéo dài gần sáu năm, cho đến khi Đình Nhi vào học trường ngoại ngữ phải ở nội trú mới kết thúc. Nhưng những đạo lý mà ba đã dày công truyền thụ cho Đình Nhi qua những câu chuyện sinh động và hấp dẫn kia thì ngày càng ăn sâu bám rễ trong lòng Đình Nhi.

VIẾT CẢM TƯỢNG SAU KHI ĐỌC SÁCH, PHÁT TRIỂN TƯ DUY LÝ TÍNH

Kỳ hai của năm lớp 3, chúng tôi yêu cầu Đình Nhi, mỗi bài nhật ký phải viết tới trên 500 từ. Một hôm, trời rất nóng, ngoài việc đọc sách và làm bài tập. Đình Nhi không muốn làm thêm việc gì nữa. Cháu buồn rầu hỏi tôi: "Mẹ ơi, nhật ký hôm nay viết cái gì nhỉ?" Tôi gợi ý: "Sao con không viết cảm tưởng của con về cuốn sách hôm nay con vừa đọc?" Đình Nhi lập tức hào hứng, muốn tôi dạy cho cách viết cảm tưởng sau khi đọc sách.

Tôi bảo cháu, trước tiên hãy viết về các nhân vật trong sách mà con có ấn tượng sâu sắc nhất, cứ viết như con đang kể chuyện cho bạn nghe. Tôi nói với Đình Nhi, con nên tham khảo phần "Lời mở đầu" và phần "Lời kết" trong mỗi cuốn sách, ở đó nói chung đều có lời giới thiệu, bình luận về cuốn sách đó của các nhà phê bình. Con có thể hoàn toàn viết những suy nghĩ của con, cũng có thể mượn lời bình luận ở những phần trên trong sách. Phải chú ý xem các tác giả đã tóm tắt giới thiệu các nhân vật và các tình tiết trong sách một cách chuẩn xác, bằng ngôn ngữ chất lọc như thế nào, nhưng dấu sao tốt nhất nên dùng lời của mình để viết.

Từ trước tới nay, trẻ em đọc sách thường chỉ chú ý đến cốt truyện, chẳng mấy khi để ý đến các phần "Lời nói đầu" và phần "Lời kết" trong sách. Đình Nhi cũng vậy, nhưng để viết được cảm tưởng, Đình Nhi bắt đầu chú ý đọc các phần bình luận cô đọng. Để tìm được những nội dung cần thiết trong một bài bình luận hàng nghìn chữ ấy, Đình Nhi không chỉ đọc một lần là có được, hơn nữa còn phải biết sàng lọc, lựa chọn. Điều này không chỉ trực tiếp giúp Đình Nhi hiểu sâu hơn về ý đồ sáng tác của tác giả, còn giúp cháu làm quen trước với kiểu văn nghị luận, và quan trọng hơn cả là nó thúc đẩy mạnh mẽ quá trình phát triển tư duy lý tính của Đình Nhi. Trên thực tế bài tự thuật Đình Nhi viết khi dự thi vào Trường Đại học Harvard là một thể văn kết hợp giữa văn tự thuật và văn cảm tưởng.

So sánh hai bài văn cảm tưởng mà Đình Nhi viết sớm nhất với hai bài văn cảm tưởng viết cuối thời tiểu học có thể thấy rõ tư duy lý

tính của Đình Nhi dần dần thành thực. Trong những dòng chữ đó ẩn hiện những rên giũa của ba. Chính ba là người đã dẫn Đình Nhi đi từ những câu chuyện đồng thoại hướng ra ngoài xã hội, tới lịch sử và cuộc sống bên ngoài.

Ngày 6 tháng 7 năm 1990: Chủ nhật Trời nắng

"The Wonderful Wizard of Oz"

Tôi vừa đọc bộ sách nổi tiếng "The Wonderful Wizard of Oz". Đây là bộ sách đồng thoại rất thú vị do nhà văn nổi tiếng Frank Baum sáng tác. Những nhân vật chủ yếu trong truyện này là: Tip, Jack đầu bí ngô (Jack Pumpkinhead), Tiểu phu thép (Tin Woodman) và Bù nhìn rơm (Scarecrow)...

Tip sinh ra tại vùng đất Oz (Land of Oz), nhưng lại sống tại đất nước người tím ở phương Bắc. Ở đây tất cả mọi thứ đều màu tím. Tôi rất thích cậu bé Tip này, vì bạn ấy thật tốt bụng và thật thà, căm ghét mọi sự gian tà quỷ quái và sống bình đẳng với mọi người...

Jack đầu bí ngô là một nhân vật có cái đầu được làm bằng quả bí ngô trên đó có khắc đủ mắt, mũi, miệng. Cái đầu ấy cắm trên một thanh gỗ dài làm thân và chân tay. Tip cho nó hình thể, còn Mombi cho nó tâm hồn. Tôi thấy nhân vật Jack rất hài hước, suốt ngày luôn lảm bảm những câu nói chẳng ra đâu vào đâu. Hơn nữa tay chân hay bị hỏng, và bàn tay thỉnh thoảng lại rụng rời, trông thật buồn cười.

Còn Tin là một nhân vật được tạo thành bởi các mảnh sắt nhỏ hàn gắn lại. Nó có một trái tim bằng một cục gỗ tròn sơn đỏ, trái tim ấy do một thầy phù thủy tặng. Tôi rất thích Tin - vua của vương quốc người vàng, bởi vì trong suốt câu chuyện, Tin luôn tỏ ra hiền lành đôn hậu, thích làm việc thiện và dũng cảm đấu tranh với kẻ ác.

Bù nhìn rơm là một hình nộm bên ngoài làm bằng vải, bên trong được nhét đầy rơm, cái đầu của nó được nhét đầy mùn cưa và đinh sắt, thầy phù thủy cho nó cái đầu này. Tôi rất khâm phục Bù nhìn rơm, bởi vì trong những lúc nguy hiểm, cái đầu Bù nhìn rơm đã nghĩ ra được khá nhiều biện pháp để giải quyết.

Đây là những nhân vật để lại cho tôi nhiều ấn tượng nhất trong bộ sách này. Ở đây còn có các nhân vật khác như Tik-Tok, Ngựa mùn cưa (Sawhorse)... nhưng vì bài nhật ký này dài hơn 500 từ rồi, tôi không viết nữa.

Ngày 9 tháng 7 năm 1990: Thứ hai Trời mưa to

"Nếu tôi cũng có được một viên thuốc ước..."

Thuốc ước là một loại thuốc vô cùng kỳ diệu trong cuốn truyện "The Wonderful Wizard of Oz". Bất cứ ai uống, chỉ cần đếm theo cặp đến 17, sau đó nói lên ước nguyện của mình, thì lập tức ước nguyện ấy trở thành hiện thực. Thế nhưng đếm theo cặp đến số 17 cũng không phải là chuyện dễ dàng. Bởi vì 17 là số lẻ, không đếm được đến số 17, thì cũng không thực hiện được ước muốn của mình, làm thế nào đây. Tôi đã nghĩ ra được một cách, tôi bắt đầu đếm từ 0.5, rồi lần lượt đếm 1, 3, 5, 7, 9, 11, 13, 15, 17. Bạn thấy, thật là dễ phải không?

Tôi nghĩ, nếu tôi có được một viên thuốc ước đó, thì ước muốn đầu tiên của tôi là, có đủ 100 viên như thế. Như vậy tôi sẽ có thể có được 100 ước muốn được thực hiện. Và nếu có rồi, tôi sẽ uống tiếp viên thứ hai, đếm đến số 17 rồi nói: "Tôi muốn có một bộ quần áo và giày lần thứ ba trong vũ hội của cô bé Lọ Lem". Và ước muốn thứ ba của tôi là: "Tôi muốn trở thành một người nhiều kiến thức nhất thế giới". Ước muốn thứ tư sẽ là: "Ước cho cả nhà tôi mãi mãi trẻ trung, mãi mãi không chết".

Tôi thường hỏi cha mẹ tôi có những ước muốn gì? Ba nói: "Ba muốn sau này sẽ trở thành một người có ích". Mẹ nói: "Mẹ muốn con người ta không cần cái gì mà vẫn sống được!" Sau đó ba lại thay đổi ý kiến, bây giờ ba ước: "Ước cho tất cả những người tốt trên đời đều trở thành những người tài giỏi nhất". Mẹ cũng thay đổi ý kiến, mẹ ước: "Ước cho trên trái đất này, không có kẻ cắp, không có người xấu bụng". Còn tôi cũng ước thêm: "Thứ nhất là tất cả sách trên giá của mình đều biến thành sách mới. Thứ hai là, có rất nhiều tiền, muốn mua gì cũng được. "

Cuốn sách này mua cách đây đã 3 năm, lúc đó tôi mới học lớp 1, chỉ biết được dăm ba chữ, vì vậy lần đầu tiên tôi biết chuyện này là do mẹ tôi đọc cho nghe.

Ngày 22 tháng 7 năm 1991

Cảm nghĩ sau khi đọc cuốn "2 năm du lịch"

Hôm nay, tôi được đọc cuốn "2 năm du lịch"^①, một cuốn sách nổi tiếng của nhà văn người Pháp Jules Verne.

Câu chuyện như thế này: Vào một đêm trời tối mịt, trên mặt biển rộng mênh mông với muôn trùng sóng vỗ, 15 cậu bé cùng đi trên một chiếc thuyền buồm chao đảo trong gió bão, tưởng như muốn lật úp đi, chiếc buồm của con thuyền đã bị gió thổi rách bươm, cột buồm cũng đã bị gãy. Con thuyền có thể bị nuốt vào lòng biển khơi bất cứ lúc nào, mọi người trên thuyền vô cùng hoang mang sợ hãi thì bỗng dưng con thuyền giạt vào một đảo cát hoang vu. Con thuyền đã bị hỏng, nhưng 15 cậu bé trên thuyền vẫn không việc gì. Từ đó, những đứa trẻ lang thang kiểu Robinson này bắt đầu cuộc sống hoang dã trên hoang đảo cách biệt hoàn toàn với thế giới bên ngoài này. Nhóm Robison ngày ngày đi bắt rùa biển, báo biển, kiếm ăn, dựng nhà, cùng nhau chiến đấu với bầy mãnh thú và cuối cùng họ đã trở về được bên những người thân yêu của mình.

15 cậu bé này đều là những học sinh của trường Chairman. Ngoài Gordon 14 tuổi - người Mỹ, cùng với hai bạn người Pháp là Briant 13 tuổi và em trai Jacques 9 tuổi, còn lại đều là người Anh: Doniphan 13 tuổi, Wilcox, Kate và Service 12 tuổi,...

Doniphan là con trai của một địa chủ giàu có trong tầng lớp thượng lưu ở New Zealand, một người có phẩm cách cao cả và trang phục chỉnh chu, được các bạn trong lớp đánh giá là một học sinh xuất sắc nhất. Doniphan không những là người có bản tính thông minh mà còn rất chăm chỉ học tập, thành tích học tập của cậu luôn đứng đầu lớp, cậu không bao giờ muốn xếp sau các bạn cùng lớp. Cũng chính vì tâm lý hiếu thắng đó mà mấy năm nay cậu luôn phải cạnh tranh cùng Briant, hai cậu đã mấy lần cùng nhau phân tranh cao thấp. Cũng vì vậy mà đã mấy lần Doniphan thách thức, gây hấn với Briant, gây mất đoàn kết giữa 15 cậu bé tận cho tới khi Briant cứu Doniphan ra khỏi hang cọp châu Mỹ, cậu ta cảm thấy hối hận và hai cậu bé lại cùng nhau hòa hợp.

^① Nguyên bản tiếng Pháp là *Deux ans de vacances*, khi dịch sang tiếng Anh nó có nhiều tên như *Two Years Holiday*, *Two Years' Vacation*,... Còn sang tiếng Trung nó có tên là *Hoang đảo kỳ ngộ* 荒島奇遇. Chúng tôi tạm dùng là "2 năm du lịch" cho sát với nguyên bản.

Cuốn sách nói với chúng ta rằng, cần đoàn kết lẫn nhau, chí công vô tư, dũng cảm mới vượt qua được mọi khó khăn. Đây quả là một cuốn sách hay.

Ngày 1 tháng 8 năm 1991

Cảm nghĩ sau khi đọc quyển "80 năm thời cận đại" tập 2

Tương truyền, trong những năm cuối cùng của triều đại Mãn Thanh, trên một tờ báo của ngoại quốc có vẽ một bức tranh biếm họa: bên ngoài mặt ngôi nhà tranh cũ nát, lơ thơ mấy cái cây cằn cỗi, xiêu vẹo. Ngoài trời mưa rất to, trong nhà nước dội tứ tung. Bên dưới bức tranh đó ghi hai chữ: "Trung Quốc". Lúc bấy giờ, tôi chẳng hiểu gì, Trung Quốc tại sao lại như vậy? Cho đến tận sau khi tôi đọc cuốn "80 năm thời cận đại", tôi mới hiểu ra rằng, Trung Quốc trong suốt 80 năm thời cận đại là thời kỳ tồi tệ nhất của xã hội phong kiến. Nó cũng giống như ngôi nhà tranh dột nát kia.

Thời đó, trình độ văn hóa, tư tưởng của người Trung Hoa vô cùng lạc hậu. Bọn thống trị phong kiến vẫn tôn Khổng Tử và Mạnh Tử là những bậc thánh nhân. Những người có chữ nghĩa trong thiên hạ vẫn khư khư ôm những quyển sách cũ nát của Khổng Tử và Mạnh Tử - những vĩ nhân sống cách đây hơn 2.000 năm, và tư tưởng của họ vẫn dừng lại ở thời kỳ hơn 1.000 năm về trước, có chăng chỉ có một chút phát triển không đáng kể. Lúc bấy giờ, người Trung Quốc cũng chẳng hiểu biết gì về thế giới. Họ vẽ bản đồ Trung Quốc theo sự tưởng tượng chủ quan của mình. Họ cho rằng các nước trên thế giới như Anh, Nga... cũng chỉ nhỏ bé như nước Cao Ly (Triều Tiên) mà thôi. Trên tám bản đồ, Trung Quốc được vẽ ở chính giữa, vẽ rất to, bốn xung quanh là những hòn đảo nhỏ li ti. Đó là những nước Anh, Nga... Vì thế mà có một câu chuyện rất nực cười: Vào những năm niên hiệu Đạo Quang, có một lái buôn Bồ Đào Nha đến Trung Quốc, khi đi qua hải quan, để nói rõ rằng tôi từ nước Bồ Đào Nha, người đó bèn lấy ra một tấm bản đồ thế giới được vẽ theo tiêu chuẩn quốc tế đưa cho viên quan trấn ải xem. Thế nhưng viên quan này không hiểu, bèn dẫn người lái buôn đến phủ. Người Bồ Đào Nha đã cố nháy nạy chỉ vào tấm bản đồ, thuyết minh tỉ mỉ cho các quan trong phủ nghe, nhưng các quan trong phủ vừa trông vào tấm bản đồ đã nổi giận đùng đùng, lớn tiếng quát tháo: "Đây là cái gì vậy, hãy xem bản đồ của nhà Đại Thanh chúng ta đây!" Nói rồi, họ bèn lấy ra tấm bản đồ Đại Thanh tới. Người Bồ Đào Nha kia trông thấy, thật là dở khóc dở cười!

Vì tư tưởng văn hóa của Trung Quốc thời bấy giờ quá lạc hậu, cho nên khoa học kỹ thuật cũng chẳng tiến bộ được. Trong khi các nước đã có đầy những tàu hỏa, tàu thủy, súng máy, pháo to... thì Trung Quốc vẫn đang dừng lại ở thời kỳ sử dụng giáo, mác, xe ngựa và thuyền gố...

Do khoa học kỹ thuật lạc hậu, nên nền quốc phòng của Trung Quốc cũng lạc hậu theo. Quân đội Mãn Thanh chỉ có thể đi trấn áp các cuộc khởi nghĩa nông dân, nếu phải chiến đấu với quân đội nước ngoài thì thật là bi thảm. Một thân vương của triều đình là Tăng Cách Lâm Tâm, trong những năm niên hiệu Đạo Quang, đã có lần đem theo hơn 3.000 kỵ binh thiện chiến nhất của triều đình giao chiến với quân Anh. Kết quả là bị súng to pháo lớn của đối phương đánh cho tan tác tơi bời. Chỉ còn có 7 người, 7 ngựa theo Tăng Cách Lâm Tâm chạy tháo thân về tới kinh thành.

Tất cả những điều đó đều nói lên rằng, Trung Quốc lạc hậu so với các nước khác. Tình trạng lạc hậu đó là do chế độ chuyên chế của xã hội phong kiến Trung Quốc. Đặc trưng của chế độ chuyên chế là ai được làm hoàng đế thì cả đất nước sẽ là tài sản riêng của mình, người ấy muốn sao phải được vậy.

QUYẾT KHÔNG LÀM ÉCH NGỒI ĐÁY GIẾNG, VƯƠN LÊN TRONG CẠNH TRANH

Được sự chỉ bảo của cha mẹ, Đình Nhi tiến bộ rất nhanh, cuối học kỳ I lớp 4 này, chắc chắn sẽ đứng đầu lớp. Chính lúc ấy, cái "lớp 4 vô kỷ luật" của cháu lại càng quậy phá hơn. Vào đầu năm học, nhà trường đã điều một cô giáo dạy văn rất có năng lực về làm chủ nhiệm lớp. Đến đầu học kỳ II, nhà trường lại bố trí cô kiêm thêm chức trưởng phòng hành chính. Các phụ huynh học sinh đều cho là nhà trường đã bỏ rơi lớp này.

Chúng tôi rất hiểu, do trình độ chung đều thấp, sự "đứng đầu lớp" của Đình Nhi có lẽ chỉ tương đương với các cháu đứng thứ 20 của các trường trọng điểm. Muốn khuyến khích Đình Nhi tiến bộ hơn nữa, cần phải đặt Đình Nhi trong một môi trường có sự cạnh tranh ở trình độ cao hơn. Thế là chúng tôi bắt đầu phải nghĩ đến việc bỏ tiền ra chạy chuyên trường cho cháu. Dù không gặp được thầy giỏi hơn, nhưng ít nhất cũng phải chọn cho cháu một trường gần nhà, mỗi ngày sẽ tiết kiệm được hai giờ đi lại, để cháu tự rèn luyện. Như vậy, cũng đã có lợi cho cháu khá nhiều.

Rất may, vào một ngày cuối tuần, Ương Ương lại đến nhà tôi chơi. Tôi hỏi thăm cháu tình hình học tập, cháu vui vẻ và tự hào nói với tôi: cô giáo chủ nhiệm Liêu Lệ Quỳnh, là một "chủ nhiệm rất giỏi". Lớp cháu được công nhận là "Tập thể ưu tú", lớp cháu có hai bạn vừa chuyển trường đến... Ương Ương rất thích nhân cơ hội này Đình Nhi chuyển đến học cùng lớp với cháu.

Trương Hân Vũ vẫn có thói quen "gặp cơ hội tốt không bao giờ bỏ lỡ". Thế là anh bảo tôi phải lập tức đến nhà Ương Ương để tìm hiểu thêm. Cha mẹ Ương Ương ca ngợi cô chủ nhiệm hết lời. Trương Hân Vũ sau khi nghe tôi kể lại, lập tức quyết định: phải tìm ngay và gặp cô giáo Liêu. Được sự giúp đỡ rất tận tình của cha mẹ cháu Ương Ương, của cô chủ nhiệm Liêu Lệ Quỳnh và cô giáo Lưu Huệ Anh, Trường tiểu học Sở Thương nghiệp chỉ thu của chúng tôi chút ít tiền lệ phí chuyển trường có tính chất tượng trưng. Và thế là ngay tuần sau Đình Nhi đã được theo học lớp cô giáo Liêu.

Việc chuyển trường lần này có ý nghĩa quan trọng về mặt tâm lý của Đình Nhi, kết quả kiểm tra lần đầu ở lớp mới, Đình Nhi được xếp thứ 17 trong cả lớp. Kết quả đó đã minh chứng cho lời nói của cha mẹ trước đây là đúng: học giỏi số 1 ở "lớp vô kỷ luật" cũng chỉ là "éch ngồi đáy giếng".

Hiểu được điều đó, Đình Nhi sẽ biết được: tự cao tự mãn là một thói xấu đáng chê. Sau này, đã nhiều lần Đình Nhi giành được những thành tích mà những người bình thường sẽ thấy là đáng kiêu hãnh, nhưng cháu không hề bị tính tự kiêu đó làm cho mờ mắt. Bởi cháu đã quá quen thuộc với quan niệm: "Coi tất cả những thành tích mình đã giành được mới chỉ là con số 0". Chỉ có vậy, mới tự thúc đẩy phải cố gắng vươn lên trong những cuộc cạnh tranh ở mức độ cao hơn.

Trường tiểu học Sở Thương nghiệp có lớp đào tạo học sinh xuất sắc để tham dự các cuộc thi toán Olympic. Đây là kho báu tri thức mà trước khi chuyển trường, Đình Nhi chưa hề biết đến. Sau khi chuyển trường, chúng tôi động viên cháu hãy mau chóng nộp đơn xin nhà trường cho vào học lớp đào tạo đặc biệt này. Các thầy cô giáo đều ngạc nhiên: "Hiếm có những học sinh ham học như thế này". Được cô giáo Liêu giới thiệu, thầy Ngô Xuân Dung chủ nhiệm lớp Olympic đặc cách tiếp nhận Đình Nhi, vì lớp này đã đào tạo học sinh giỏi ngay từ lớp 2.

Ba cho rằng đây sẽ là cơ sở tốt cho Đình Nhi, ba cũng nghiên cứu rất nhiều về phương pháp dạy học, tranh thủ trong thời gian ngắn bổ sung kiến thức thiếu hụt cho Đình Nhi. Lúc bấy giờ chỉ còn ba tháng nữa là đến giải Hoa La Canh.

Học tập với cường độ có sức hấp dẫn lớn đối với Đình Nhi, việc hướng dẫn cho Đình Nhi về môn vật lý, ba cháu cũng phải vận dụng đến những khả năng sở trường của mình. Trong vòng chưa đầy 3 tháng đã bổ sung được toàn bộ kiến thức còn đang thiếu hụt của lớp Olympic, và sau đấy còn học nhanh hơn cả lớp.

Cuộc thi Hoa La Canh đã đến, với bản lĩnh vừa học được Đình Nhi mạnh dạn tham gia cuộc thi, và kết quả thật bất ngờ: cháu đã đoạt "giải nhất cuộc thi chuyên toán lớp 4". Lúc bấy giờ tôi còn đang ở bệnh viện Hồ Bắc, chăm sóc mẹ tôi vừa bị mổ khối u trực tràng. Được tin cháu đoạt giải cao, mẹ tôi vui mừng nói: "Đây quả là một liều thuốc đặc hiệu đối với mẹ!"

Sự hướng dẫn của ba tạo ra bước ngoặt quan trọng trong tiến trình phát triển của Đình Nhi. Mặc dù lúc bấy giờ vẫn chưa thể tiên đoán được mọi sự sau này, nhưng theo bản năng, tôi đã dự cảm được sự phát triển trí lực của Đình Nhi sẽ có một đột phá quan trọng.

Giải nhất của cuộc thi chuyên toán đã kích thích mạnh mẽ hứng thú học toán của Đình Nhi. Từ đó về sau, ngoài thời gian tất yếu để học văn học ra, Đình Nhi đã dồn phần lớn thời gian cho môn toán với tất cả sự say mê hứng thú. Chúng tôi luôn coi trọng sự cố gắng về mặt này của Đình Nhi. Mặc dù ở trường đại học, khoa học tự nhiên và khoa học xã hội là những chuyên khoa tách biệt, nhưng ba cháu vẫn luôn nhấn mạnh rằng: những học sinh nào giỏi cả về khoa học tự nhiên và khoa học xã hội, mới có tiền đồ rộng mở. Hướng hồ khi thi vào bậc trung học cơ sở, bắt buộc Đình Nhi phải thật giỏi về môn toán, có vậy mới mở được cánh cửa để bước vào các trường trung học trọng điểm.

Việc học tập tại các trường chuyên lớp chọn thực tế là một diễn hình cạnh tranh ở trình độ cao, nhất là cuộc đào thải nghiệt ngã cuối lớp 5. Phạm vi cạnh tranh đã vượt ra khỏi cấp nhà trường, nó là cuộc đua tranh giữa các học sinh xuất sắc trong toàn khu vực. Đình Nhi tuy chỉ là một học sinh "giữa đường nhập cuộc" so với các bạn bè trong lớp chuyên, học chậm mất 2 năm 6 tháng, nhưng về môn toán, trong cuộc thi toán toàn quốc tổ chức vào học kỳ II năm lớp 6, Đình Nhi đã đoạt giải nhì toàn thành phố Thành Đô và đoạt giải ba toàn

tỉnh Tứ Xuyên. Một lần nữa lại chứng minh cho câu nói "khổ luyện, tất sẽ thành tài".

Công sức của Đình Nhi với môn toán đã được đền đáp. Từ đó, cháu tiến bộ rất nhanh, thắng hầu hết các đối thủ trong kỳ thi. Vào trung học, cháu được tuyển thẳng vào trường trung học trọng điểm, ngay trong khi học trung học điểm số các môn học đều được xếp loại ưu.

Hiện nay, tại Đại học Harvard, tuy môn Anh văn Đình Nhi chưa bằng những bạn người Mỹ, nhưng kết quả học tập các môn khoa học xã hội và khoa học tự nhiên vẫn vững vàng đứng ở loại giỏi.

HỌC TẬP ÔNG BA KIM, CHỮA VĂN CẦN THẬN

Cũng giống như toán học, văn học cũng cần có một sự tích lũy lâu dài, nhưng cũng có những kỹ năng có thể đạt được thông qua việc luyện tập chuyên biệt. Để nâng cao hiệu quả, ba yêu cầu Đình Nhi phải triệt để sử dụng biện pháp làm văn miệng. Như vậy, với thời gian làm một bài văn viết, cháu có thể làm được gần chục bài văn miệng. Những bài luyện tập: viết đề cương, tìm chủ đề, miêu tả chi tiết, miêu tả toàn cảnh... Đình Nhi chủ yếu dùng phương thức làm văn miệng, trong suốt cả 3 năm cuối cấp I.

Trước khi Đình Nhi chuyển trường, tôi đã cho cháu ghi tên tham dự các cuộc thi tập làm văn cấp tiểu học, "cúp Ba Kim". Tôi dẫn cháu đi thăm "Viện bảo tàng Ba Kim" để cháu tham quan và tìm đề tài để viết. Tuy sau này do chuyển trường cháu đã không được ghi tên đăng ký lại nữa, đã mất tư cách dự thi, nhưng những gì tôi đã chuẩn bị cho cháu trước đây, vẫn có tác dụng bất ngờ: những nét bút chữa văn tỉ mỉ và thận trọng trên những trang bản thảo của Ba Kim đã khiến Đình Nhi xua tan được ý nghĩ: rất ghét rà soát và chữa lại những bài văn đã làm. Một trong những bài văn chuẩn bị gửi đi dự thi của Đình Nhi là bài "Bức thư kính gửi ông Ba Kim" viết về quá trình chuyển biến tư tưởng của mình.

Ông Ba Kim vô cùng kính yêu!

Thưa ông!

Cháu tên là Lưu Diệc Đình, học lớp 4B trường tiểu học... thành phố Thành Đô. Qua bức thư ông gửi cho các bạn nhỏ ở quê, cháu được biết ông đang ốm nặng, không biết ông đã đỡ chưa? Là một

Ba cho rằng đây sẽ là cơ sở tốt cho Đình Nhi, ba cũng nghiên cứu rất nhiều về phương pháp dạy học, tranh thủ trong thời gian ngắn bổ sung kiến thức thiếu hụt cho Đình Nhi. Lúc bấy giờ chỉ còn ba tháng nữa là đến giải Hoa La Canh.

Học tập với cường độ có sức hấp dẫn lớn đối với Đình Nhi, việc hướng dẫn cho Đình Nhi về môn vật lý, ba cháu cũng phải vận dụng đến những khả năng sở trường của mình. Trong vòng chưa đầy 3 tháng đã bổ sung được toàn bộ kiến thức còn đang thiếu hụt của lớp Olympic, và sau đấy còn học nhanh hơn cả lớp.

Cuộc thi Hoa La Canh đã đến, với bản lĩnh vừa học được Đình Nhi mạnh dạn tham gia cuộc thi, và kết quả thật bất ngờ: cháu đã đoạt "giải nhất cuộc thi chuyên toán lớp 4". Lúc bấy giờ tôi còn đang ở bệnh viện Hồ Bắc, chăm sóc mẹ tôi vừa bị mổ khối u trực tràng. Được tin cháu đoạt giải cao, mẹ tôi vui mừng nói: "Đây quả là một liều thuốc đặc hiệu đối với mẹ!"

Sự hướng dẫn của ba tạo ra bước ngoặt quan trọng trong tiến trình phát triển của Đình Nhi. Mặc dù lúc bấy giờ vẫn chưa thể tiên đoán được mọi sự sau này, nhưng theo bản năng, tôi đã dự cảm được sự phát triển trí lực của Đình Nhi sẽ có một đột phá quan trọng.

Giải nhất của cuộc thi chuyên toán đã kích thích mạnh mẽ hứng thú học toán của Đình Nhi. Từ đó về sau, ngoài thời gian tất yếu để học văn học ra, Đình Nhi đã dồn phần lớn thời gian cho môn toán với tất cả sự say mê hứng thú. Chúng tôi luôn coi trọng sự cố gắng về mặt này của Đình Nhi. Mặc dù ở trường đại học, khoa học tự nhiên và khoa học xã hội là những chuyên khoa tách biệt, nhưng ba cháu vẫn luôn nhấn mạnh rằng: những học sinh nào giỏi cả về khoa học tự nhiên và khoa học xã hội, mới có tiền đồ rộng mở. Hướng hồ khi thi vào bậc trung học cơ sở, bắt buộc Đình Nhi phải thật giỏi về môn toán, có vậy mới mở được cánh cửa để bước vào các trường trung học trọng điểm.

Việc học tập tại các trường chuyên lớp chọn thực tế là một diễn hình cạnh tranh ở trình độ cao, nhất là cuộc đào thải nghiệt ngã cuối lớp 5. Phạm vi cạnh tranh đã vượt ra khỏi cấp nhà trường, nó là cuộc đua tranh giữa các học sinh xuất sắc trong toàn khu vực. Đình Nhi tuy chỉ là một học sinh "giữa đường nhập cuộc" so với các bạn bè trong lớp chuyên, học chậm mất 2 năm 6 tháng, nhưng về môn toán, trong cuộc thi toán toàn quốc tổ chức vào học kỳ II năm lớp 6, Đình Nhi đã đoạt giải nhì toàn thành phố Thành Đô và đoạt giải ba toàn

đồng hương bé bỏng, một độc giả nhỏ tuổi của ông, cháu mong ông mau khỏe mạnh để sớm trở về nhìn quê hương ngày một đổi mới!

Hôm nay, viết gửi ông lá thư này cháu muốn nói với ông một điều "bí mật".

Cháu có một khuyết điểm là rất ghét chữa lại các bài tập làm văn. Thế mà mẹ cháu lại cứ bắt cháu phải soát lại nhiều lần và sửa chữa, thật chán chết đi được! Có một lần nháp văn, cháu dứt khoát không chịu viết cách dòng, để mẹ cháu hết chỗ mà bắt sửa. Đường nhiên, cuối cùng cháu không thể không viết lại bài văn đó theo theo yêu cầu của mẹ. Nhưng trong lòng vẫn ăm ứ, cháu nghĩ thầm: bản nháp có chữa hay không cũng chẳng làm sao! Nhưng cháu đã thực sự nhận ra cái sai của mình từ sau khi cháu được tận mắt nhìn thấy các trang bản thảo của ông ở Tuệ Viên.

Hôm đó, tại ngôi nhà Tử Vi Đường cổ kính trong vườn Tuệ Viên, cháu đã nhìn thấy tập bản thảo ông viết bài "Thay lời kết" trong tập ký sự "Theo dòng suy nghĩ" của ông, bày trong tủ kính. Trên những trang bản thảo ấy có rất nhiều chỗ ông đã tự sửa lại câu văn, điều đó làm cho cháu ngạc nhiên, nghĩ bụng: "Sao một nhà văn lớn như ông viết văn cũng vẫn phải sửa à? Cháu tò mò lật giở xem ông đã chữa văn như thế nào. Cháu thấy có một chỗ ban đầu ông viết là: "Tôi tự nói với tôi..." sau lại sửa là: "Tôi phải tự an ủi tôi..." Lại một chỗ khác ông chỉ viết: "Tôi viết rồi lại dừng, cuối cùng..." được sửa lại là: "Tôi viết rồi lại dừng, dừng rồi lại viết, và cuối cùng..." Những câu văn đã sửa rồi, rõ ràng chuẩn xác hơn, sinh động hơn những câu cũ. Cháu đếm thử, trong một trang bản thảo chỉ có 15 dòng, mà ông đã sửa tới 10 chỗ. Con số này đã làm cháu phải suy nghĩ rất nhiều. Khi ấy, qua những tấm ảnh giới thiệu về cuộc đời ông, cháu được biết, ông là một nhà văn nổi tiếng có một thành tựu văn chương đồ sộ, ông đã nhiều lần nhận được giải thưởng văn học quốc tế, thế mà đôi với văn của mình ông vẫn còn luôn thận trọng tỉ mỉ như vậy. Còn cháu mới chỉ là một học sinh lớp 4, đang trong thời kỳ cần phải khắc khổ luyện rèn, thế mà cháu đã lười sửa bài tập làm văn của mình. Như vậy thì làm sao có thể thành tài được? Nghĩ đến đây, cháu tự thấy xấu hổ ông ạ.

Từ bấy đến nay, cháu không còn thấy chán công việc sửa văn nữa, những bài tập làm văn của cháu có tiến bộ rõ ràng. Các thầy cô giáo vẫn thường xuyên động viên cháu, còn giới thiệu những bài hay của cháu, gửi đi đăng ở chuyên mục "Vườn ươm" trên tờ "Tin buổi tối" của Thành Đô. Nếu bài của cháu được đăng, cháu nhất định sẽ biếu ông tờ báo ấy.

Thưa ông Ba Kim! Ông cố gắng giữ gìn sức khoẻ, đợi tin vui mới của một đứa cháu nhỏ bé ở quê hương, ông nhé!

Kính chúc ông ăn Tết vui vẻ, khoẻ mạnh dài lâu!

Ngày 12 tháng giêng năm 1991

Cháu của ông

Lưu Diệc Đình

Có ý muốn sửa văn, Đình Nhi bỗng cảm thấy vốn từ ngữ của mình sao mà nghèo nàn quá vậy, nhất là khi miêu tả hành động và tâm lý nhân vật. Nhiều lúc cháu đã ra sức cầu xin để được "vay" của mẹ mấy từ cốt sửa cho câu văn của mình được vừa ý. Tôi bảo cháu: "Con đã tự cảm thấy kho từ vựng của con thật là thiếu thốn, thế sao con không chịu khó học thêm từ mới?" Đình Nhi vui vẻ nói: "Hay quá, mẹ bảo ngay cho con cách học thêm từ mới đi!"

Tôi tìm được cuốn "Kỹ xảo viết văn" mà ông ngoại mua tặng tôi từ lâu, bảo Đình Nhi hãy đọc phần bảng từ ngữ sắp xếp theo từng loại trong sách đó, Đình Nhi đã phải kinh ngạc trước sự phong phú, sinh động và truyền cảm của từ vựng tiếng Hoa. Tôi bảo cháu: "Chỉ cần con thường xuyên cần cù tích lũy thì chỉ mấy năm sau, vốn từ của con có khi còn nhiều hơn cả trong sách này đây! Cái nào dùng trước, học trước, các bài tập làm văn ở trường tiểu học chủ yếu là kể chuyện và tả người, vậy thì trong đầu con phải tích lũy chuẩn bị trước các loại từ ngữ về mặt này. Có vậy, con sẽ không thấy bí từ khi viết văn".

Trong kỳ nghỉ đông năm 1991, Đình Nhi đã lấy thời gian viết nhật ký của mấy ngày liền để tích lũy từ ngữ miêu tả nhân vật. Trong mấy ngày đó, Đình Nhi đã chép được 10 trang các từ thuộc loại này. Sau này khi cùng ba luyện viết, Đình Nhi đã biết sử dụng các biện pháp tu từ như: so sánh, cường điệu, hoán dụ, liên tưởng... và cháu dùng ngay các từ mới học được để miêu tả, khả năng viết văn của cháu được nâng cao rõ rệt, từ vựng của cháu cũng tăng lên đáng kể!

Cô giáo Ngô cũng đã nói với Đình Nhi: "Bài tập làm văn của học sinh tiểu học chủ yếu để rèn luyện cách vận dụng từ ngữ, không sợ dùng chưa chuẩn xác, mà chỉ sợ vốn từ quá thiếu mà thôi. Từ dùng chưa chính xác khi học lên trung học cơ sở còn phải luyện cho thật hoàn hảo, nếu trong bụng mình chẳng có được mấy từ, thử hỏi lấy gì mà luyện?"

BỒI DƯỠNG HỨNG THÚ HỌC NGOẠI NGỮ, KHAI THÁC TIỀM NĂNG NGOẠI NGỮ

Trong thời gian Đình Nhi học tiểu học, đã mấy lần ba cháu nghĩ tới việc có nên cho cháu học tiếng Anh hay không. Ba cháu nói, trong thời đại thế giới được gọi là "toàn cầu hoá" này, khả năng về ngoại ngữ là một nhân tố quan trọng, là tố chất cần có đối với tương lai con trẻ. Nhưng bây giờ nhà trường giao cho các cháu quá nhiều bài tập ở nhà, Đình Nhi thường xuyên phải làm bài tới 10 giờ tối, thậm chí có lúc tới 11 giờ mới được đi ngủ, cũng không có thời gian nên nhiều khi ba cháu đành buông xuôi.

Trương Hân Vũ lo lắng nếu cứ tiếp tục như thế, khả năng ngoại ngữ của Đình Nhi sẽ rơi vào tình trạng "bỏ quên tiềm năng". Ba cháu biết rằng, trong thời kỳ thơ bé, khả năng học ngoại ngữ của trẻ là có thể thuần thục như tiếng mẹ đẻ. Lên tới thời kỳ tiểu học, mặc dù khả năng ấy giảm đi nhưng những đứa trẻ thông thường có thể học ngoại ngữ rất tốt. Nhưng nếu chờ tới khi nên trung học mới bắt đầu cho trẻ học ngoại ngữ thì không những hiệu quả không cao mà còn mất rất nhiều thời gian.

Khi chồng tôi nhận ra rằng, trong giai đoạn tiểu học, Đình Nhi rất khó có thể tiến hành học ngoại ngữ thì anh lại đưa ra một biện pháp mới, đó là khai thác khả năng ngoại ngữ của Đình Nhi bằng một phương pháp khác, tạo cơ sở tốt cho những năm trung học.

Anh phát hiện ra rằng: "Thói quen nói song ngữ" ngay từ khi còn nhỏ có thể thúc đẩy và phát triển khả năng ngoại ngữ, đã có rất nhiều tấm gương như thế. Trước đây anh từng chứng kiến rất nhiều tấm gương, đó là những em bé sống trong các gia đình có nhiều ngôn ngữ khác nhau thì các em luôn nhạy cảm với độ chuẩn xác của các ngôn ngữ hơn những em chỉ biết một thứ tiếng, sau này khi học ngoại ngữ các em cũng rất có năng khiếu.

Anh cũng từng nghe một người bạn ở Tân Cương nói rằng, dân tộc Tích Bá, Tân Cương có khả năng học ngoại ngữ rất nhanh, họ là những người được mệnh danh là "dân tộc có tài bẩm sinh về ngôn ngữ". Anh phân tích, những người Tích Bá ở lưu vực sông Tùng Hoa giữa thế kỷ 18 từng làm những chiến binh bảo vệ vùng biên, họ giao lưu nhiều với các tộc người ở Y Lê, chính sự giao lưu phong phú đó đã rèn đúc nên tộc người Tích Bá có tài học ngoại ngữ. Đây chính là một ví dụ tiêu biểu để chúng ta thấy được sự giao lưu chính là một nhân tố quan trọng giúp chúng ta học tốt môn ngoại ngữ.

Bước đầu tiên, bắt đầu từ năm lớp hai, chồng tôi bắt đầu chú ý luyện cho Đình Nhi hứng thú học ngoại ngữ. Danh ngôn từng nói hứng thú chính là người thầy tốt nhất. Học ngoại ngữ đòi hỏi ở chúng ta rất nhiều thời gian, cần kiên trì rèn luyện. Đương nhiên trong thời gian học người ta thường cảm thấy ngoại ngữ thật khô khan, chỉ có hứng thú mới giúp người ta không cảm thấy nhàm chán, không biết mệt mỏi.

Cách của cháu là kể chuyện trước, đây là một hình thức mà Đình Nhi thích nhất trong thời điểm này. Chuyện ba kể vô cùng phong phú: từ những trang sử về Kim Tự Tháp của Ai Cập cổ đến lịch sử phấn đấu của Marie Curie, "hội chứng ngày nghỉ" của những người say mê làm việc ở Nhật, tại sao người Mỹ lại gọi là: "Thiên đường của trẻ con và chiến trường của người lớn"...

Những câu chuyện đầy thú vị đó đã làm cho Đình Nhi cảm thấy không còn lạ lẫm với những tập tục và văn hóa của nước ngoài, Đình Nhi ngày càng hứng thú với thế giới xung quanh.

Tiếp đó, ba kể câu chuyện về một người bạn thân thiết của mình, người bạn đó cũng chính là người chú mà Đình Nhi quen thuộc để Đình Nhi thấy được tác dụng của việc học ngoại ngữ. Chú học tiếng Nhật ở trường ngôn ngữ, và chỉ sau một, hai tháng chú đã có thể tự liên hệ công việc bằng tiếng Nhật. Sau này, mỗi bước phát triển trong công việc đều gắn liền với khả năng ngoại ngữ của chú. Câu chuyện người thật việc thật này đã giúp Đình Nhi cảm nhận được "học ngoại ngữ có thể giúp người ta bước ra ngoài thế giới", điều đó thật sự quan trọng!

Chính những "đòn tâm lý" này của ba đã khiến cho Đình Nhi có mong ước học giỏi ngoại ngữ ngay từ khi bắt đầu học. Những gì trong cuộc sống học tập của Đình Nhi đã cho thấy, một khi đã có cơ hội là cháu sẽ cố gắng học ngoại ngữ không biết mệt mỏi, trong thời gian học trung học cơ sở, cháu luôn đứng đầu về môn ngoại ngữ. Dù còn nhiều khó khăn song cháu luôn vượt lên trên các bạn.

Cùng với việc bồi dưỡng cho Đình Nhi về hứng thú học ngoại ngữ, ba cháu cũng cố gắng tìm các biện pháp cụ thể để nâng cao tiềm năng của cháu về môn ngoại ngữ. Ba yêu cầu Đình Nhi nói bằng các thứ tiếng khác nhau cả khi ở lớp và khi ở nhà, khi ở nhà thì nói tiếng phổ thông để chúng tôi có thể chỉnh sửa phát âm cho cháu. Điều đó không những giúp Đình Nhi nói tiếng phổ thông rất chuẩn mà còn giúp Đình Nhi nhạy cảm hơn về mặt ngữ âm. Ở trường chúng tôi

khuyến khích cháu nói chuyện với các bạn bằng tiếng Tứ Xuyên, và đánh giá xem cháu nói có chuẩn không, từ đó mà đánh giá được độ xác và sự nhạy cảm của cháu với ngôn ngữ.

Thời gian dần trôi, việc luyện tập song ngữ của Đình Nhi đã trở thành một thói quen tự nhiên. Khi vào học trung học cơ sở thì cháu nói được cả ba thứ tiếng: Tiếng phổ thông, tiếng Anh và tiếng Thành Đô (*Thủ phủ của tỉnh Tứ Xuyên - ND*). Mười mấy năm thấm thoát trôi, chính sự rèn luyện đó đã giúp cháu nhạy cảm hơn các bạn khác về mặt ngữ âm và khả năng mô phỏng ngôn ngữ. Cũng chính sự rèn luyện vô tư đó cùng với chương trình "Follow me", khả năng và hứng thú học ngoại ngữ của Đình Nhi đã vượt lên trên các bạn trong lớp. Mặc dù trước khi vào trung học, cháu chưa được đào tạo chính thức về môn tiếng Anh, nhưng khi vừa vào trường ngoại ngữ, cháu đã bắt kịp guồng quay trong trường, bên cạnh đó theo yêu cầu của cha mẹ, cháu đã nhanh chóng trở thành "cây tiếng Anh", nói tiếng Anh như tiếng mẹ đẻ.

RỜI CỔNG TRƯỜNG, VỀ NÔNG THÔN QUAN SÁT

Kỳ thi cuối học kỳ I sau khi chuyển trường, trong bảng xếp hạng Đình Nhi từ số 17 đã lên đến số 3. Được học lớp chuyên về môn toán, Đình Nhi đã vươn lên vượt bậc, còn môn văn cũng có những tiến bộ rõ rệt, đó là nhờ có sự dẫn dắt của cô giáo Liêu.

Chúng tôi cho rằng, chất lượng dạy học của trường tiểu học Sở Thương nghiệp này, cùng với kết quả học tập ở năm lớp 4 của Đình Nhi, đã chứng tỏ việc học tập của Đình Nhi đang đi vào quỹ đạo. Trọng tâm của những bước bồi dưỡng tiếp theo là phải chuyển sang mở rộng tầm mắt và tăng cường tri thức xã hội cho Đình Nhi, tạo cơ sở cho cháu có những bước phát triển tăng tốc sau này.

Trong dịp hè lớp 4 của Đình Nhi, báo chí có đăng tin "ở ngoại ô Thành Đô, gần đây đã hình thành một cánh đồng trồng hoa tươi để cung cấp cho thành phố. Chúng tôi quyết định nhân dịp nghỉ hè cho Đình Nhi đi tham quan những làng trồng hoa giàu chất thơ ca hội họa đó, để cháu được tận mắt nhìn thấy quang cảnh sinh hoạt của làng hoa ven đô, thu thập một chút tài liệu để làm văn.

Buổi chiều đi thăm làng hoa đáng nhớ đó đã được ghi lại một cách sinh động và chân thực trong cuốn nhật ký của Đình Nhi.

Ngày 4 tháng 7 năm 1991. (Khi 10 tuổi)

Cuộc du hành về làng hoa ven đô

Nghỉ hè tôi và cha mẹ cùng về làng hoa Tam Thánh để ngắm hoa. Tại đây chúng tôi đã gặp được những con người hiếu khách, nhiệt tình, và cũng biết được nhiều chuyện mới lạ, kiến thức của tôi được mở rộng rất nhiều.

1. Bác nông dân làng hoa

Chúng tôi xuống xe tại Cao Điểm Tử (một dãy phố thuộc làng Tam Thánh) nhìn ra bốn phía, chỉ thấy mấy quán nhỏ lều tèo bày bán mấy thứ hoa quả lật vặt như mận, lê và dưa hấu. Trên vách liếp của một quán hàng có dán một tờ quảng cáo: tại đây bán hoa bạch lan, nhưng chẳng thấy có một bông hoa nào. Như "phát hiện ra một châu lục mới" tôi mừng rỡ kéo áo mẹ: "Mẹ ơi! Ở kia bán hoa kia!" Nói xong, tôi liền chạy vội về phía đó, cha mẹ cũng vội rảo bước đi theo. Ba hỏi cô trồng hoa: "Chị làm ơn cho hỏi ruộng hoa ở chỗ nào ạ?" Cô nói: "Cứ theo con đường này đi chừng năm trăm mét là đến". Đi chừng non nửa tiếng, chúng tôi đã ra khỏi dãy phố đó, xung quanh là những thửa ruộng rau quả xanh rờn, chỉ có điều không thấy hoa đâu. Chúng tôi bàn bạc với nhau xem nên tiếp tục đi hay quay trở về.

Vừa lúc ấy một bác nông dân ăn mặc xuềnh xoàng, tay xách làn rau vượt qua bên cạnh chúng tôi, bác cười vui vẻ hỏi: "Chắc cô chú và cháu đến xem hoa phải không?" Tôi vội trả lời: "Đúng đấy bác ạ! Nhưng làm sao không thấy có hoa?" Bác nói: "Cháu đến không đúng lúc rồi, phải sáng sớm cơ, sáng sớm hoa mới nhiều!" Mẹ lại hỏi: "Thế ruộng hoa ở chỗ nào ạ?" Bác nông dân trả lời: "Ở đây là đội trồng rau, không được trồng hoa, trồng hoa là bị phạt đấy!" Tôi vừa nghe đã thấy buồn cười: "Hừ, ở ngoài ô thật lắm chuyện lạ lùng, trồng hoa mà cũng bị phạt". Ba bảo tôi: "Như thế gọi là kinh tế kế hoạch, con thử nghĩ xem, nếu đất để trồng rau đem trồng hoa cả, thì người thành phố lấy rau đâu mà ăn?" Tôi hiểu ra, liền bật cười. Mẹ lại hỏi bác nông dân: "Thế sao báo chí vẫn nói rằng đây là làng hoa, mà hoa được bày bán ở Thành Đô, phần lớn từ đây chuyển đến cơ mà?" Bác nông dân nói: "Còn một đội nữa chuyên trồng lúa, hoa ở đây là do đội ấy trồng. Nhà tôi thuộc đội trồng hoa đấy!"

Tôi vội hỏi: "Vậy chắc chắn, bác phải biết cánh đồng hoa ở chỗ nào, chứ ạ?" Bác trả lời: "Dĩ nhiên là tôi biết, cứ theo khúc đường này đi xuống, theo mấy cái người kia kia, thì đến thôn Hạnh Phúc, đội trồng lúa ở trong thôn Hạnh Phúc đấy". Tôi thấy thú vị: gọi đường là

"khúc", gọi người là "cái", thật hay! Nhưng tôi không dám nói ra, chỉ cười nheo, nói với bác: "Cám ơn bác đã chỉ đường ạ!" Bác nông dân thích lắm, liền nói: "Bác cho cháu mấy bông hoa này". Nói rồi bác đặt lần xuống đất, chọn ra bốn bông hồng lan sắc nước hương thơm, đưa cho tôi và nói: "Kiếm cái lá to mà đặt vào cho nó tươi". Ba vội vàng chạy xuống ven đường ngắt được một tàu lá vừa to vừa xanh biếc đưa cho mẹ, mẹ cẩn thận gói mấy bông hoa đó lại rồi đưa cho tôi. Mẹ rất cảm động, thấy cái làn trong tay bác nông dân chất đầy cà chua, rất nặng, liền nói: "Bác để tôi xách giúp một tay!" Nói xong, liền đỡ lấy cái làn trong tay bác. Bác nông dân vui mừng nói: "Cô chú khách sáo quá!" Sau khi chia tay với bác nông dân, mẹ nói với tôi: "Người nhà quê chất phác hơn những người thành phố. Con thấy không, bác nông dân rất vui vẻ cho chúng ta mấy bông hoa, thế mà chúng ta không nghĩ đến việc chủ động xách làn cho bác trước". "Phải đấy!" tôi và ba cùng nói.

Những cơn người và sự việc sau này chúng tôi gặp được cũng đã chứng thực cho điều đó.

Ngày 5 tháng 7 năm 1991

2. Khách mua hoa

Mãi đi dạo, chẳng mấy chốc đã đến 3 giờ. Ba bảo: "Chúng ta đi về đi, về để kịp đi chuyển xe 4 giờ". Tôi vội vàng nói: "Không, đến làng hoa, phải mua hoa mới được". Cha mẹ bàn bạc một lúc rồi đồng ý. Mẹ chỉ một ngôi nhà bảo: "Con đến đó hỏi bác chủ, hoa thập tam thái bảo bên đó bao nhiêu tiền một bông". Tôi tiến đến phía mẹ chỉ, quả nhiên có một ngôi nhà, ở đó có trồng thử hoa mà mẹ nói, trong gian bếp của ngôi nhà đó, người ta đang nấu bếp, khói bếp lan tỏa. Tôi đứng trước nhà nói to: "Cho hỏi, hoa thập tam thái bảo bên cạnh là nhà bác trồng phải không ạ?" Tôi vừa nói xong, thì từ trong bếp, một người phụ nữ chạc ba mươi tuổi bước ra, nói: "Đúng rồi, nhà cháu muốn mua hoa à? Một hào một bông." Mẹ bảo: "Sáu xu, chị bán cho tôi mười bông, được không?" Người phụ nữ nọ suy nghĩ một lát, cô đồng ý dẫn chúng tôi vào vườn. Mẹ chỉ bông nào, cô hái bông đó và nói: "Hoa thái bảo ngũ sắc này rất nhiều gai, đẹp mà rất khó hái, thế mới hay!" Nói rồi cô lại hái một bông màu phấn hồng: "Anh chị xem này, thật đẹp, mười ba bông rồi!" Mẹ hỏi cô: "Tại sao cô lại gọi là hoa thái bảo ngũ sắc?" Nghe mẹ nói cô cười: "Chị nhìn nhé, bông màu phấn hồng, bông màu đỏ thắm, bông màu vàng cam, bông màu trắng, bông màu tím, nhiều màu nhiều vẻ, năm màu sáu sắc, vì thế

mà người ta gọi là hoa thái bảo ngũ sắc, màu trắng gọi là bạch thái bảo, màu vàng gọi là hoàng thái bảo."

Mua hoa xong, ba nói với tôi: "Con vào trong mà tham quan, mở rộng tâm mắt". Rồi ba hỏi cô bán hoa như thế có được không. Cô bán hoa nói: "Được, thực ra cũng chẳng có gì đáng tham quan".

Tôi thăm bếp, chuồng lợn, hồ nước, và cuối cùng xem phòng khách. Chính giữa phòng khách là một chiếc bàn ăn, trên bàn để một giỏ khoai tây, củ nhỏ to bằng viên bi, củ to thì bằng cái ấm trà. Một cụ già ngồi cạnh sọt khoai tây gọt khoai, cụ đã gọt được một rổ. Trên tường nhà có treo một bức hoành phi và đôi câu đối, bên trái có chữ: "Tâm mẫu tam niên huy Tống thế" bên phải viết: "Vi vương kỷ đại diệp Minh triều", bên trên đề: "Tổ đức lưu phương". Ở giữa viết: "Chu thị tiên cao tăng tổ thần vị". Tôi hỏi ba có nghĩa là gì, ba giải thích: "Tâm mẫu tam niên huy Tống thế" có nghĩa là: Tìm mẹ ba năm, lòng hiếu thảo làm huy hoàng cả thời Tống. "Vi vương kỷ đại diệp Minh triều" có nghĩa là: Máy đời đều làm vua, làm sáng cả triều Minh. "Tổ đức lưu phương" có nghĩa là: Đạo đức của tổ tiên còn lưu truyền lại mãi về sau. "Chu thị tiên cao tăng tổ thần vị" có nghĩa là: Tổ tiên của họ Chu là cao tổ, tăng tổ.

Sau khi ra về, tôi hỏi ba: "Họ đúng là con cháu nhà Chu sao?" Ba nói: "Không biết, nhưng khi nhà đó giàu lên thì họ mong người khác tôn trọng họ nên họ muốn dùng cách này!" Tôi gật gật đầu, nghĩ: Thực ra, người ta tôn trọng họ là bởi họ cần cù lao động, chứ chẳng phải bởi tổ tiên.

Ngày 8 tháng 7 (tiếp theo)

3. Tặng phẩm bất ngờ

Chúng tôi vội vã trở về nhà, dọc đường gặp mấy thửa ruộng trông toàn cúc đại đóa, dù đang vội, tôi không thể không đứng lại ngắm nhìn. Hoa cúc đại đóa thật là đẹp! Mỗi cánh hoa màu vàng sắc đỏ, cánh hoa mềm mại rực rỡ, lung linh, là một vẻ đẹp mê người. Tôi lắc tay mẹ: "Mẹ ơi! Con xin mẹ, mẹ mua cho con một bông, to nhất, đỏ nhất kia, chỉ một bông thôi!" Mẹ suy nghĩ một lát rồi nói: "Thực ra, mẹ không phải không muốn mua cho con, nhưng thông thường, những người bán hàng khi thấy trẻ con thích thì họ thường hay nâng giá đến mức vô lý, vì cha mẹ nào mà chẳng chiều con, đắt mấy cũng phải mua. Thế nhưng con thích thì mẹ vẫn cứ mua cho con một bông".

Tôi hỏi cô chủ đang hí húi vun trồng trên một luống đất mới: "Cô ơi! Cúc đại đoá bao nhiêu một bông ạ?" Cô ngẩng đầu nhìn tôi, rồi ôn tồn nói: "Cháu cứ hái lấy mấy bông đi!" Nói xong cô lại tiếp tục cắm cúi làm việc. Tôi và mẹ cứ ngây ra, đứng trên bờ, chẳng hiểu thế nào, kỳ thực còn đang chưa tin ở tai tôi. Cô ngẩng đầu lên, thấy chúng tôi không hề nhúc nhích, cô giục: "Cứ xuống hái đi, cháu!" Bây giờ tôi mới chợt hiểu ra, mừng rỡ chạy xuống ruộng hoa, hái liền mấy bông tôi thích nhất.

Cô chủ vẫy tay bảo tôi: "Lại đây này, cháu!" Nói rồi, cô liền sang luống bên cạnh, tôi tung tăng chạy theo. Cô hái cho tôi ba bông hoa lớn, một bông vàng, hai bông đỏ. Tôi cầm hoa trên tay sung sướng như bắt được vàng. Những bông hoa này, cánh hoa dài xếp chồng lên nhau, sắc hoa rực rỡ, mỗi cánh hoa mềm mại như cố vươn dài ra khoe sắc, trông thật đẹp! Thấy tôi thích quá, cô chủ lại nói: cho cháu tự chọn, hái lấy một bông cháu thích nhất. Tôi mừng ra mặt, ngắm nghía hồi lâu, tôi chọn hái một bông vàng rực. Bông hoa này còn chưa nở hết, ở giữa bông vẫn còn màu đỏ thắm, những cánh hoa đã bung ra thì màu vàng rực, sự hòa quyện giữa hai màu vàng, đỏ, thật là đẹp mắt. Tôi đã vui vẻ nói rất nhiều lời cảm ơn cô chủ ruộng hoa tốt bụng đó.

Trên đường về, chúng tôi cứ tấm tắc khen hoài: Những con người ở đây tốt thật, đã cho hoa còn vui vẻ nhiệt tình. Giá như ở thành phố, những dịp như thế này, chắc họ sẽ "bóp" tôi lẻ lười. "Người nhà quê quả thực là thật thà chất phác!"

Sau này, những bông cúc đại đoá kia tàn rồi, nhưng mỗi khi nghĩ về người nhà quê, những đoá hoa trong lòng tôi cứ mãi mãi nở rực rỡ và tỏa hương thơm ngát!

TRẺ CON HIẾU ĐỘNG, TUỔI THƠ DIỆU KỲ

Khi chúng tôi cùng nhau tích lũy những kiến thức và kinh nghiệm cho tương lai của Đình Nhi, chúng tôi mới phát hiện ra hai nguyên tắc rằng: Về mặt thời gian phải cố gắng duy trì hiệu quả cao nhất, về phương thức phải duy trì được đặc điểm trẻ thơ của con (vừa nhấn mạnh tới giáo dục, vừa quan tâm đến việc giải trí).

Nguyên tắc này rất có lợi cho việc học tập và vui chơi của Đình Nhi. Từ nhỏ tới lớn, thời gian dành cho việc vui chơi của Đình Nhi không nhiều. Kể cả khi tự sắp xếp thời gian, Đình Nhi cũng luôn ý thức rằng, nếu việc vui chơi của cháu không gắn liền với luyện tập

thể dục thể thao thì cũng phải gắn với việc sưu tầm các tài liệu. Điều đó hoàn toàn không gây trở ngại đối với việc vui chơi của cháu, ngược lại nó càng làm cháu vui vẻ hơn. Thời gian vui chơi của Đình Nhi đều do cháu tự sắp xếp lấy. Những hoạt động vui chơi của Đình Nhi chính là một nội dung quan trọng có trong nhật ký thời tiểu học của cháu và cũng chính là một trong những yếu tố quan trọng giúp cháu trưởng thành.

Hãy đọc những dòng cháu viết về hoạt động vui chơi sau đây, bạn sẽ thấy, tư tưởng của Đình Nhi ngây thơ và thú vị hơn các bạn cùng trang lứa nhiều!

Ngày 15 tháng 7 (Khi 10 tuổi): Con vật yêu quý của tôi

Khi tôi tham quan Tam Thánh, tôi vấp phải một con cánh cam vàng to. Con cánh cam này có màu vàng đồng, đầu của nó màu vàng đồng, rất bóng! Thân nó màu cọ đen, có một vài chấm nhỏ nhạt màu. Con cánh cam hình trứng đỏ lấp lánh dưới ánh mặt trời. Tôi tra từ điển "Từ Hải", ở đó có nói: "Cánh cam vàng thuộc bộ cánh cứng, khác với bộ cánh màng như của ong bướm".

Khi về nhà, tôi buộc một sợi chỉ màu xanh vào giữa đôi chân thứ nhất và đôi chân thứ hai của nó rồi để cho nó bay lên, mỗi lần bay, nó lại lật đôi cánh vò ở lưng, vươn đôi cánh ở trong ra như người ta rút kiếm ở trong vỏ kiếm ra vậy. Tôi cầm sợi chỉ cho nó bay, mẹ nhìn thấy bảo: "Con nhìn xem, cả ngày chơi với con cánh cam, nó thành con ngựa của con rồi." Tôi vui mừng nói với mẹ: "Vâng, đúng, nó chính là con ngựa, con ngựa biết bay của con."

Hàng sáng, tôi đều đưa con cánh cam ra hành lang "luyện binh". Tôi thả sợi dây từ tầng ba, nếu chỉ không đủ thì lại nối vào, khi nào sợi chỉ đủ để thả con cánh cam đến tầng một rồi mới thôi. Buổi tối, con cánh cam được thả vào hoa thái bảo, đây chính là cung điện của nó. Nó cứ trèo lên trèo xuống bông hoa, khi đói lại ăn cánh hoa, khi khát lại uống vài giọt nước.

Một lần, không thấy con cánh cam đâu, tôi sợ lắm, nghĩ là nó đã bỏ đi, hoặc là đã chết rồi, nên tôi tìm khắp nơi. Kết quả là tôi đã tìm thấy nó ở một chiếc sofa. Con cánh cam đang thong thả bò lên bò xuống, lúc này tôi mới thở phào nhẹ nhõm. Điều đó có nghĩa là sao? Tôi nghĩ đi nghĩ lại, mới chợt nghĩ ra. Thì ra, tôi đã thả nó trên tường rồi quên mất, nên nó đã trèo lên đây theo hướng ánh sáng mà nó nhìn thấy.

Con cánh cam đã cho tôi bao niềm vui, nó chính là "con ngựa" của tôi!

Ngày 21 tháng 8: Chăn nhện

Chiều nay, tôi đến nhà bà ngoại chơi. Sau khi chào ông bà, tôi và em Bội Bội ra vườn sau bắt bướm chơi.

Vườn sau nhà bà, hoa bí nở đầy, trên những bông hoa bí, rất nhiều bướm bướm nâu đậu ở đó. Chúng tôi rất vui, liền chạy ra bắt. Tôi nhắm lưng con bướm, nhắm thẳng vào cánh nó rồi giơ tay phải ra, rồi bắt bằng ngón cái và ngón giữa, và rồi con bướm đã nằm gọn trong tay tôi. Nhưng, một việc làm dễ dàng như thế thì có ý nghĩa gì cơ chứ? Tôi nhìn xung quanh, xem có gì thú vị không. Bỗng nhiên tôi thấy xung quanh vườn có biết bao là mạng nhện, từng con nhện đang nằm nấp trong những tấm mạng xanh xanh, đang chăm chú chờ đợi. "Ừ! Mình đi bắt bướm về chăn nhện, chắc thú vị lắm đây". Tôi nghĩ, rồi đập nhẹ vào vai Bội Bội: "Bội Bội này, chị ném những con bướm này vào mạng nhện, xem nhện sẽ ăn bướm như thế nào". Bội Bội vui mừng nhảy lên: "Đúng đấy! Đúng đấy!"

Tôi ném một con bướm vào chiếc mạng nhện, ai ngờ, khi con bướm vừa vỗ cánh thì cái mạng nhện đã bị thủng tứ tung, và con bướm vụt bay đi mất. Con nhện thì sao? Khi thấy tấm mạng rung động, nó cho rằng có cái để ăn nên đã trèo xuống mong bắt được con mồi, kết quả là nó chẳng bắt được gì, nó đành về chỗ chờ đợi. Chúng tôi cảm thấy con nhện thật đáng thương nên đã ném cho nó một con bướm khác. Nhưng con nhện quả là ngốc nghếch, một con nhện khác đã nhìn thấy con bướm và tiến đến chằm cho nó một giọt độc, đợi khi con bướm tê liệt rồi mới đến ăn, còn con nhện vừa rồi thì chẳng bắt được gì. Chúng tôi đành bẻ cánh con bướm đi rồi ném cho nó. Làm như thế thật nghiêm, con nhện vụng về đó cuốn tơ xung quanh con bướm một cách thận trọng rồi uống những giọt nước mà con bướm vừa nhả ra.

Đúng lúc đó, dì gọi chúng tôi vào ăn cơm, chúng tôi đành phải tạm biệt với chú nhện đã no nê kia vậy.

Qua những trò chơi như vậy Đình Nhi vừa rèn luyện khả năng quan sát, vừa rèn luyện được khả năng viết văn, cháu vui sướng, cha mẹ thì vui mừng. Nhưng phương pháp vừa học vừa chơi ngẫu hứng,

tần mât không thể đáp ứng nhu cầu giáo dục một cách có hệ thống, càng không bồi dưỡng được tố chất nghiên cứu khoa học cần thận. Nhưng dẫu sao Đình Nhi mới có 10 tuổi, vào ngày nghỉ nghe thấy tiếng trẻ con suốt ngày nô đùa, cháu cũng không tránh khỏi có lúc dao động:

Ngày 23 tháng 7: Cãi nhau

Trong đợt nghỉ hè này, có một ngày trong lòng tôi bỗng nổ ra một cuộc cãi vã kịch liệt, giữa một bên là "ông dục vọng" và bên kia là "ông lý trí".

"Ông dục vọng" gây sự trước: "Cháu thật là bất hạnh, nghỉ hè rồi mà vẫn cứ vui đùa vào làm văn, viết chữ. Học bù lại những kiến thức từ lớp chuyên toán Olympic mấy năm về trước. Tội gì mà phải thế, đi chơi có hơn không?"

"Ông lý trí" cãi lại: Nếu cháu cứ đi chơi, vậy thì còn cái mục tiêu vào trường chuyên Olympic thì sao? Lẽ nào cháu lại không muốn trở thành một học sinh xuất sắc hay sao? Lẽ nào cháu không thích thi đạt 100 điểm? Thôi ngồi xuống học đi!"

"Ông dục vọng" nói: "Này đừng có dụ dỗ nó vào con đường thiên theo đó. Người thấy không, những học sinh khác chỉ thi được 80 điểm thôi, mà họ đã chơi đùa xả láng, thế mà cô chủ nhỏ của chúng ta, thi toán được những 99 điểm, có lý do gì mà lại không được chơi bởi thoải mái. Nghỉ hè có nghĩa là "ngủ cho đã, chơi cho thỏa" kia mà!"

"Chà chà! Thật là... Cô chủ, cô đừng nghe lão ấy nói láo đấy!" Ông lý trí khuyên tôi.

"Ai nói láo! Ai nói láo! Ông nói láo thì có. Nghỉ hè, học sinh nào chẳng đi chơi, tại sao cô chủ nhỏ của chúng ta lại không được đi chơi!" - ông dục vọng nói.

Ông lý trí cũng chẳng chịu thua kém: "Học là chính, chơi là phụ. Cô chủ nhỏ, mấy năm nay cô đã học khá căng thẳng, học đến mức tưởng chừng như không có thời gian để thở, vậy mà cô vẫn chưa bị bài vở đè cho đến chết. Cô cũng phải cố học nhiều hơn nữa. Sau này mới trở thành con người có ích cho đất nước".

Đến đây "ông dục vọng" bí quá, không còn biết nói thế nào nữa, ông hét lên: "Không biết, đây không thêm biết, đây chỉ biết rằng phải ăn chơi, ăn chơi mới là sành điệu!"

Họ cứ thế tranh cãi nhau, cuối cùng cũng chẳng đi đến kết quả gì. Còn tôi, quả thực chưa biết nghe ai. Tôi viết cuộc tranh cãi ấy ra đây, mong các bạn xem xét: ai đúng, ai sai?

Thực ra, về việc này Đình Nhi đã có câu trả lời dứt khoát rồi. Có một số bạn bè đã chê cười Đình Nhi là sống mất tự do, không được thích chơi là chơi. Đình Nhi đã trả lời: "Bây giờ các bạn được tự do, suốt ngày lêu lổng chơi bời, tôi e rằng mai kia các bạn có muốn chơi cũng không được, còn tôi tuy bây giờ không được chơi thoải mái, nhưng sau này tôi lại thoải mái mà chơi."

TRƯỚC HÃY LÀM "BẠN" CỦA CON, SAU MỚI CÓ THỂ LÀM "THẦY" CỦA CON

Năm 1991, khi Đình Nhi mới 10 tuổi, kế hoạch bồi dưỡng Đình Nhi của chúng tôi đã gặp phải một sự quấy phá ghê gớm và bất ngờ: những tập truyện tranh của Nhật Bản như một bầy sâu bệnh khổng lồ ào ạt tràn vào thị trường sách Trung Quốc. Hầu như tất cả các học sinh tiểu học Trung Quốc đều mê mẩn đến quên ăn quên ngủ trước những tập truyện tranh đầy tính hoang đường ấy của Nhật. Những tập sách truyện cho thiếu nhi truyền thống Trung Quốc bị nó đánh cho tơi tả, Đình Nhi cũng bị cuốn theo trào lưu ấy. Tình cảnh "văn hóa bị chìm đắm" ấy qua nhật ký của Đình Nhi chúng ta cũng có thể thấy được đôi phần.

Ngày 8 tháng 8: Cả lớp tôi đều say mê Saint Seiya

Ở học kỳ II lớp 4 này, trên sạp hàng các quầy sách lớn nhỏ khắp trong thành phố, đâu đâu cũng nhan nhản bày bán các bộ truyện tranh nhiều tập của Nhật Bản, nhiều nhất là bộ truyện "Saint Seiya"[®]. Chuyện kể rằng, bên cạnh nữ thần Athena luôn có một đoàn thiếu niên dũng cảm bảo vệ bà, họ là những võ sĩ tí hon. Mỗi võ sĩ đều có một vì tinh tú của riêng mình và một bộ áo thần để bảo vệ vì tinh tú đó. Võ sĩ nào cũng có những sở trường độc đáo về võ nghệ. Trong truyện có năm nhân vật chính, cả năm nhân vật đều có sở trường riêng. Seiya - Huy Vinh có bài quyền "sao băng thiên mã", Ikki - Nhất Huy có bài quyền "phượng hoàng huyền ảo", Hyoga - Băng Hà có "Cú đâm thoi sơn", Shiryu - Tử Long có bài võ "rồng lên đỉnh núi", còn Shun - Thuần thì có "sợi dây xích vô địch".

[®] Tác phẩm truyện tranh hay nhất của Masami Kurumada. Bộ manga này tại Việt Nam được gọi là Áo giáp vàng, Các đấu sĩ đồng xanh.

Xem xong bộ truyện tranh "Saint Seiya" ấy, các bạn trai ở lớp tôi ai cũng thấy mê. Đi đâu họ cũng vung chân, múa tay hò hét "sao bằng thiên mã" đây! "Hãy ném thủ cú đấm thôi sơn này!",...

Thật ra, không chỉ các bạn trai mê truyện tranh, mà ngay cả các bạn gái, vốn xưa nay rất ghét các chuyện đấm đá, thế mà cũng bị hàng loạt tập truyện tranh lôi cuốn. Đình Nhi cũng rất nhiệt tình giới thiệu với tôi mấy bộ truyện tranh Nhật Bản kiểu như vậy, hy vọng tôi cũng sẽ chia vui với cháu trong niềm say mê những cuốn "truyện tranh Nhật Bản" ấy.

Đây là lần đầu tiên Đình Nhi đã say mê những cuốn sách ngoài phạm vi giới thiệu của tôi, nếu tôi xử lý không tốt, chắc chắn giữa tôi và Đình Nhi sẽ xuất hiện một cái hố ngăn cách đầu tiên, biết đâu từ đó sẽ làm gián đoạn luôn cả mọi sự giao lưu giữa hai mẹ con sau này. Đã thấy được tính nghiêm trọng của vấn đề, tôi quyết định dùng đối sách "làm bạn" với con trước, sau mới "làm thầy". Chỉ có giữ được tiếng nói chung với con, thì mới có thể tìm cơ hội dẫn dắt con vào con đường đúng đắn. Thế là, cùng với sự say mê của con, tôi cũng tìm đọc kỹ khá nhiều bộ truyện tranh Nhật Bản.

Có thể nói rằng, những tập truyện tranh Nhật Bản này cả về hình thức đến nội dung đều có những cái hay và cái dở rất điển hình. (Hồi ấy còn chưa nhập vào hoặc còn in ấn trái phép các loại truyện tranh có tính chất khiêu dâm kích dục hoặc cổ vũ bạo lực). Điều làm tôi ngại nhất chính là truyện tranh Nhật Bản có một sức phá hoại cực lớn đối với thói quen đọc sách của trẻ con. Vì hình thức biểu hiện của nó là những bức tranh vẽ biến hóa vô cùng, và một thứ ngôn ngữ vừa đơn giản vừa công thức, hoàn toàn vứt bỏ ngôn ngữ mang tính kể chuyện chính xác và sinh động rất có lợi cho việc bồi dưỡng khả năng tư duy và khả năng biểu đạt của trẻ em. Xem các loại truyện này, trẻ em chỉ cần bám sát các từ tượng thanh ngắn như: "Ồi!", "Ái chà!" được thuyết minh ngay tại cửa miệng các nhân vật trong tranh để theo dõi tình tiết câu chuyện. Trong đầu óc các em, ngoài những tiếng kêu sắc mùi đấm đá như "Chém", "Song phi", "Tẩu mã!"... hầu như chẳng ai có được một câu nói nào hoàn chỉnh. Tội tệ hơn nữa là, những người xuất bản ra các loại tranh sách này lại chính là những "đại cao thủ" trong nghề buôn bán kinh doanh. Họ chỉ bán với giá hai đồng một quyển, năm quyển một bộ, nội dung bộ trước có liên quan chặt chẽ với bộ sau, cứ như vậy họ đã vét sạch những đồng tiền lẻ trong túi trẻ con và cướp đi khoảng thời gian rất ít ỏi dành cho đọc

truyện của lứa tuổi học trò. Nếu cứ kéo dài tình trạng như vậy, trình độ ngôn ngữ của dân tộc Trung Hoa sau này không nghèo nàn cần cỗi đi mới là chuyện lạ.

Trong lòng tôi tuy rất lo, nhưng không ngăn cấm một cách thô bạo việc cháu thích xem truyện tranh Nhật Bản. Trái lại, còn tỏ ra rất thích thú, không hề có thành kiến, cùng cháu bàn bạc về những nhân vật và tình tiết của những câu chuyện đó. Hơn nữa, tôi còn bảo cháu hãy lấy những câu chuyện đó làm đề tài cho nhật ký, nhân đó luyện tập cách miêu tả nhân vật và miêu tả cảnh tượng. Tôi coi việc này là một cách "tận dụng đồ bỏ đi" trước khi hoàn toàn vứt bỏ chúng.

Trong quá trình "phòng ngự tích cực" đó, tôi luôn tìm cơ hội để "phản công". Sau mấy tháng, những món lợi nhuận kèch xù đã kích thích truyện tranh Nhật Bản ngày càng xuất hiện nhiều hơn, xuất bản bữa bãi hơn. Tôi chọn ra mấy cuốn có nhiều câu sai, chữ sai nhất chỉ ra cho Đình Nhi biết, đồng thời cũng liên hệ đến tình hình thực tế của Đình Nhi là gần đây viết nhật ký, những lỗi sai về câu chữ ngày càng nhiều.

Đình Nhi thừa nhận và thán phục nói: "Mê đọc truyện tranh Nhật Bản, rõ ràng đã làm cho trình độ ngữ văn ngày một sa sút, từ nay con không bao giờ đọc loại đó nữa". Ngay hôm sau, mẹ con tôi nhật nhanh cả mấy chục quyển truyện tranh Nhật Bản đem bán cho hàng đồng nát. Sau này, cũng còn có đôi lần Đình Nhi mượn của bạn về xem, nhưng chỉ cần nhắc qua, là cháu không xem nữa, vì cháu thừa biết loại sách ấy chẳng có tác dụng gì.

Ngay cả việc xem truyền hình và hát những bài hát đang được thịnh hành cũng vậy, trước tiên tôi luôn phải là một "người bạn" rất biết đồng cảm với Đình Nhi, sau đó mới làm "quân sư" cho cháu được. Tôi luôn cố gắng để có được một tiếng nói chung về sở thích và thị hiếu của cháu. Đối với trẻ con, quan tâm đến sở thích của chúng sẽ nhận được sự đồng cảm hơn so với việc quan tâm đến lợi ích của chúng. Tôi và Đình Nhi cùng xem một bộ phim hoạt hình "Đôn Kihôtê", vừa xem hai mẹ con vừa bình luận với nhau, và rất tự nhiên cháu đã có được một bài cảm nghĩ để viết vào nhật ký.

Cảm nghĩ sau khi xem phim "Đôn Kihôtê". Sở dĩ Đôn Kihôtê như vậy là vì đã đọc quá nhiều truyện hoang đường về các hiệp sỹ, xem đến mê mẩn cả người, rồi dẫn đến thần kinh rối loạn. Trước mắt Kihôtê lúc nào cũng là cả một thế giới huyền ảo, rồi theo sự tưởng tượng chủ quan của mình, Đôn Kihôtê đã chém giết lung tung bất kể

là ai. Điều này khiến cho chúng ta hiểu rằng, đối với mọi vấn đề đều phải thật khách quan, không bao giờ được làm việc theo sự tưởng tượng chủ quan của mình.

Ngày 13 tháng 8: Mimu đáng yêu

Mấy ngày nay trên tivi có chiếu bộ phim hoạt hình nhiều tập của Nhật Bản "Mimu". Trong phim có một nhân vật là một cô bé Mimu, ở trong chiếc máy tính. Mimu ở trong ngôi nhà của hai anh em người Nhật tên là Daisuke và Sayako. Mẹ Bảo: "Bé Mimu thật là xấu xí!" Nhưng tôi không cho rằng như vậy. Tôi thấy Mimu rất đẹp, hơn nữa lại rất thông minh, cái gì cũng biết. Mimu đã giới thiệu cho hai anh em Daisuke và Sayako biết nguồn gốc và quá trình phát triển của máy bay, máy ảnh, xe lửa và cả vắc-xin nữa... Mimu dẫn Daisuke, Sayako và cả tôi, một người đang ngồi trước màn ảnh nhỏ đi thám hiểm ở Nam cực và Bắc cực, đi du chơi trong thế giới của ánh sáng... Mimu chính là sự kết tinh của tri thức, là hiện thân của trí tuệ, hơn nữa Mimu tính tình thẳng thắn cương trực, có đủ những phẩm chất tốt đẹp của loài người.

Tôi rất muốn có một Mimu. Nếu có Mimu tôi sẽ có được rất nhiều tri thức, tôi sẽ hiểu biết nhiều hơn, rộng hơn đối với thế giới khoa học, tri thức muôn màu muôn vẻ. Nhưng Mimu đang ở Nhật Bản, vậy là ước muốn của tôi chỉ là ảo tưởng. Một hôm tôi nghe thấy trong phim nói: "Trong trái tim mỗi con người đều có Mimu" vậy ước muốn của mình vẫn còn hy vọng. Nhưng tôi lại nghĩ: Mimu ở trong trái tim người, lẽ nào trong trái tim mỗi con người lại có một người bé nhỏ? Không thể nào. Vậy thì đó là gì? Tôi lại vắt vẻo suy nghĩ, đúng rồi, Mimu chính là mong muốn của mọi người. Có gì không hiểu là đi tìm Mimu, chẳng phải giống như việc đi tìm tài liệu hay sao?

Và nó mách cho tôi rằng, một con người nếu có sự khao khát hiểu biết, thì từng ngày từng giờ họ luôn được trang bị những tri thức mới, và họ sẽ trở thành một con người uyên bác!

REIN LUYỆN SỨC CHỊU ĐỰNG, NẮM CHẶT NƯỚC ĐÁ 15 PHÚT

Từ lâu lắm, Trương Hân Vũ đã dự tính rằng: muốn sau này Đình Nhi lớn lên có triển vọng tốt đẹp, thì bắt buộc phải có sức chịu đựng hơn người, như vậy mới có thể vượt qua được mọi thử thách, cả về áp lực tâm lý lẫn độ dẻo dai của cơ thể. Đứng trước mỗi áp lực, trẻ thường bị nản lòng, điều đó có thể khắc phục qua việc luyện tập. Sự

chịu đựng đó tuy rằng cần cho mai sau, nhưng phải được rèn luyện ngay từ bây giờ.

Khi Đình Nhi 10 tuổi, Trương Hán Vũ bắt đầu thực hiện kế hoạch này. Để nâng cao khả năng chịu đựng về tâm lý sinh lý của Đình Nhi, mùa hè năm lớp 4 anh đã cho Đình Nhi thực hiện bài "luyện sức chịu đựng" độc đáo: nắm chặt nước đá 15 phút trong tay. Dụng cụ luyện tập của Đình Nhi là một cục nước đá được lấy từ tủ lạnh.

Có một sinh viên nói với tôi rằng khi biết tin Đình Nhi được vào Trường Đại học Harvard và bài viết nói về cách luyện tập ấy được đăng trên báo, có nhiều sinh viên hiếu kỳ muốn thử sức theo cách tập của Đình Nhi, nhưng không ai nắm được trọn mười lăm phút. Vậy tại sao một con người miễn cảm như Đình Nhi lại có thể vượt qua được những thử thách mà người thường khó lòng vượt qua được? Hãy nghe Đình Nhi kể lại.

Ngày 9 tháng 8 năm 1991 (Khi 10 tuổi)

Đánh cược với ba

Này! Tôi kể cho bạn nghe nhé, tối hôm qua tôi và ba tôi chơi trò đánh cược đấy, kết quả là, tôi thắng một quyển sách.

Đầu đuôi câu chuyện là thế này. Buổi tối, ba lấy từ trong tủ lạnh ra một cục nước đá. Cục nước đá này to hơn một viên pin đại đấy. Ba bảo tôi: Đình Nhi! Con có thể cầm cục nước đá này trong vòng mười lăm phút được không? Nếu cầm được, ba sẽ mua cho con một quyển sách".

Tôi nói: "Sao lại không, con với ba đánh cược nhé! Nếu con cầm đủ mười lăm phút, ba phải mua sách cho con đấy!" Tất nhiên là ba đồng ý.

Ba cầm đồng hồ, rồi hô: "Chuẩn bị! Bắt đầu!" Tôi cầm cục nước đá lên, nắm chặt. Phút đầu tiên, cầm thấy tạm được, đến phút thứ hai tôi thấy đau buốt thấu xương, vội vã cầm ngay lấy lọ thuốc, tập trung đọc những dòng chỉ dẫn ở trên đó, cốt để chuyển sự chú ý của mình. Phút thứ ba, tôi thấy đau đớn như có ngàn vạn mũi kim đâm nhói vào tim, tôi đọc to lại chỉ dẫn trên lọ thuốc để át nỗi đau. Phút thứ tư, tôi có cảm giác như người tôi đóng băng, tê dại, lúc bấy giờ tôi cắn chặt hai hàm răng, để cho nỗi đau chuyển lên khoang miệng và luôn tự động viên: Cố gắng, cố gắng! Phút thứ năm cả bàn tay tái

xám nhạt nhạt, không còn cảm giác đau đớn nữa. Phút thứ sáu, chỉ thấy tê tê. Phút thứ bảy, bàn tay dường như tê dại hẳn. Phút thứ tám, không còn cảm giác gì nữa... Cho đến khi ba tôi nói: "Mười lăm phút rồi đấy!" Tôi buông nước đá, lúc này nó đã tan gần hết, chỉ còn bằng một ngón chân cái. Tôi nhảy cẫng lên vui sướng: "Hoan hô! Hoan hô! Con thắng rồi!" Thế nhưng, nhìn xuống bàn tay tôi thấy một màu tím ngắt, sờ vào cái gì cũng cảm thấy bỏng rát. Ba vội mở vòi nước lạnh cho tôi rửa tay. Vừa ngâm tay trong nước, tôi vừa nói "Ba ơi! Hôm nay ba không gặp may rồi!" Ba nói: "Ba chẳng có gì là không gặp may, trái lại, con có một nghị lực như vậy, chính là ba đang gặp may đấy!"

Đấy tôi đã thắng cuộc một quyển sách như vậy đó. Thật chẳng dễ dàng chút nào, phải không bạn?

Rất nhiều lần rèn luyện như vậy, giúp Đình Nhi có được tính cách mạnh mẽ dũng cảm đối mặt với thách thức. Tố chất cá nhân này liên quan chặt chẽ đến thắng lợi, thúc đẩy cháu lại một lần nữa trải qua rèn luyện - đứng kiễng chân trong 30 phút:

Ngày 4- 6 tháng 3 năm 1992. (Lúc 11 tuổi)

Đánh cược với mẹ

Trưa nay, tôi và mẹ cùng chơi trò thi đứng kiễng chân. Tôi nhớ lại hồi mới lên 3, mẹ dẫn tôi đi xem một bộ phim múa ba-lê của Mỹ, phim "Bước ngoặt". Từ đó tôi rất mê múa ba-lê, nếu mẹ không cho xem, tôi không chịu ngủ. Mẹ nói: "Học múa ba-lê khó lắm con ạ, con không học được đâu!" Nhưng tôi vẫn cứ đòi đi học bằng được. Mẹ bật cười bảo: "Nếu con vịn lan can, đứng kiễng chân theo tư thế "kim kê độc lập"(gà đứng một chân) đủ mười lăm phút, mẹ sẽ đồng ý cho con đi học múa ba-lê". Tôi hăng hái làm đúng tư thế và bắt đầu đứng, ai ngờ mới đứng được năm phút, liền ngã khụy xuống. Từ đó đến nay đã bảy năm, nhớ lại chuyện cũ, cảm thấy thật là thú vị. Tôi nhắc lại chuyện ấy cho mẹ nghe, hai mẹ con cùng cười.

Cho đến hôm nay, tuy tôi không còn nghĩ đến chuyện học múa ba-lê nữa nhưng vẫn chưa chịu thua. Thế là tôi nói với mẹ: "Con đánh cược lại với mẹ, lần này con xin đứng hẳn 30 phút!" - "Hay quá!" Mẹ hào hứng nói: "Nếu con làm được, mẹ sẽ mua tặng con một món quà hợp với túi tiền của mẹ!" Nghe mẹ nói vậy tôi mừng quá, liền

vịn vào tủ sách, co chân đứng theo tư thế "kim kê độc lập". Mẹ vội nói: "Thôi, thôi! Con không làm được đâu, trừ phi con là nghệ sĩ múa Dương Lệ Bình. Con cứ đứng kiểng cả hai chân lấy nửa tiếng đồng hồ là tốt lắm rồi!" Tôi liền bỏ cả chân kia xuống, đứng kiểng: "Thế càng dễ!" Tuy nói vậy, nhưng trong lòng vẫn lo, vì trước nay chưa đứng như thế bao giờ. Thế là tôi đành phải nói nước đôi: "Mẹ, nhất định con sẽ thắng!" Mẹ trả lời: "Có được nghị lực cao mới có sức chịu đựng dẻo dai của cơ thể". Câu nói của mẹ không những không làm cho tôi dao động, mà trái lại càng củng cố lòng quyết tâm của tôi.

Mẹ vẫn cho rằng tôi không làm được, liền gọi cả ba đến để chứng kiến, còn tôi thì hỏi ba: "Ai sẽ thắng?" Ba cười: "Theo ba, lần này mẹ sẽ thắng". Tôi cười thầm trong bụng và nói: "Cha mẹ đừng quên, cha mẹ đã hai lần thua con về những việc như thế này rồi đấy. Lần thứ nhất, ba đã ra đánh cược với con, đứng ở tư thế khó, trong vòng 30 phút, con đã thắng. Lần thứ hai, con với ba đánh cược nắm nước đá, kết quả, con cũng thắng. Lần nào mà con chả đoạt được giải thưởng của cha mẹ". Nghe tôi nói vậy, mẹ bật cười: "Mẹ cảm thấy, túi tiền của mẹ đang bị uy hiếp đây!"

Mạnh mẽ nói vậy, kỳ thực tôi cảm thấy hai bắp đùi tôi bắt đầu tê tê, liếc nhìn đồng hồ: "Ái chà! Mới được có 3 phút. Không sao, không sao! Tôi thêm động viên. Tích tắc, tích tắc, ông già thời gian hình như cố ý trêu ác tôi chậm chạp, lê từng bước. Năm phút trôi qua, bắp đùi tôi bắt đầu đau nhức. Tôi vội gỡ mảnh khố, lấy trong túi áo ra một quả bóng bay, phồng mồm thổi, thổi căng rồi lại xả hơi ra, cứ thế, tôi cố tình chuyển trọng tâm chú ý của mình. Nhưng thật không may, trong khi thổi tôi vô ý để quả bóng bay rơi xuống đất, làm thế nào bây giờ? Tôi nhìn đồng hồ, hay lắm, đã được mười lăm phút rồi. Tôi thở phào nhẹ nhõm.

Thế nhưng, chân trái của tôi bắt đầu bị chuột rút, và cũng chỉ một lát sau chân phải cũng vậy, chuột rút tê cứng cả người. Tôi không còn bóng bay để chuyển trọng tâm chú ý nữa, nên nghĩ ra một cách: nhắm đọc kết quả bình phương của những con số thường dùng. Cách làm này thật hiệu nghiệm, tôi dường như đã quên được mọi sự đau đớn của cơ thể...

Kiên trì đến cùng tất thắng lợi, lần thứ ba tôi đã thắng!

Câu chuyện trên đã chứng minh rằng bằng việc kiên trì rèn luyện, ý chí của Đinh Nhi ngày càng lớn mạnh. Nếu không có ý chí tuyệt vời đó, Đinh Nhi không thể vượt qua những kỳ thi gay gắt để

có được giấy gọi nhập học của 11 trường Đại học ở Mỹ như vậy. Ý chí sắt đá đó đã được tôi luyện lên từ biết bao gian khổ mới có được!

CÀNG NHIỀU BẠN TỐT KHẢ NĂNG GIAO TIẾP CÀNG CAO

Các nhà khoa học cho rằng, quan hệ bạn bè vô cùng quan trọng đối với sự phát triển tính cách của trẻ em, tình bạn tuổi ấu thơ sẽ có ảnh hưởng suốt đời đến thói quen kết bạn và lòng tự tôn của đứa trẻ. Tình bạn tuổi ấu thơ có tầm quan trọng tương đương với sự dạy dỗ và tình thương của cha mẹ.

Những ngôi nhà cao tầng theo kiểu căn hộ khép kín ở thành thị ngày nay tuy có nhiều trở ngại trong việc giao lưu kết bạn của trẻ em nhưng nó cũng tạo điều kiện thuận lợi để cha mẹ kết bạn cho con. Chúng tôi đã biết triệt để lợi dụng những điều kiện thuận lợi đó, để Đình Nhi được tiếp xúc với khá nhiều bạn tốt, ngay trong thời kỳ nhạy cảm nhất, khi khả năng giao tiếp của trẻ thơ bắt đầu phát triển. Qua đó cháu có thể tích lũy được những kinh nghiệm quý báu trong việc kết thân với các bạn cùng trang lứa có những sở trường và sở thích khác nhau. Điều này rất quan trọng với việc tăng cường khả năng hòa hợp trong tính cách của Đình Nhi.

Các nhà tâm lý học đã chỉ ra rằng, thời kỳ 9 đến 12 tuổi là thời kỳ xây dựng tình bạn của trẻ con. Các cháu không chỉ còn chú ý đến những hành vi bên ngoài của bạn mà đã chuyển sang quan tâm đến những tố chất nội tại, và đặc trưng tính cách của bạn. Nhiều nhà tâm lý học coi giai đoạn này là cơ sở cho tình bạn, tình yêu sau này. Họ cho rằng, trẻ em trong giai đoạn này nếu không tìm được bạn thân, thì đến tuổi thiếu niên hoặc khi đã trưởng thành, các cháu cũng rất khó tìm được cho mình một người bạn thân chân chính. Trong giai đoạn này, sự thân thiết trong tình cảm giữa chúng được hình thành và củng cố bởi những hành vi cụ thể như: cùng chia ngọt sẻ bùi, cùng khắc phục khó khăn và giải quyết những rắc rối thường ngày... Tình bạn thân thiết đó suốt đời chúng sẽ không quên, và có nhiều trường hợp những đôi bạn đó còn thân thiết suốt cả cuộc đời.

Trong cả thời kỳ tiểu học, Đình Nhi chủ yếu chỉ có ba người bạn thân, một bạn thuộc loại thích vận động - đó là Ương Ương, bạn này thường hay rủ Đình Nhi đạp xe đi chơi phố, hoặc trượt băng, hoặc ra bãi biển "xây" những ngôi nhà lâu trên bãi cát. Một bạn thuộc loại yêu thích nghệ thuật - Vương Ngọc, bạn này thích cùng Đình Nhi vẽ tranh hoặc làm những đồ thủ công bé tí. Và một người bạn nữa chỉ

say mê học tập, sáng tạo - đó là Tề Tịnh. Bạn này thích bàn bạc với Đình Nhi đủ mọi chuyện về học hành và cách làm bích báo... Cứ gặp nhau là hai cháu lại say sưa với những hoạt động có tính chất sáng tạo. Trong những trang nhật ký viết khi Đình Nhi 10 tuổi, cháu đã ghi lại được những phút giây sung sướng được cùng vui chơi với những người bạn thân ấy.

Ngày 6 tháng 8 năm 1990 (9 tuổi)

Thiết kế khu vui chơi trên mặt nước

Buổi trưa hôm đó, cha mẹ đang chuẩn bị ngủ trưa, Ương Ương gọi điện đến, bảo tôi đến nhà bạn ấy chơi. Tôi hỏi mẹ xem tôi có được đi chơi không, mẹ bảo: "Cho con đi hai tiếng, đủ chưa nào?" Tôi sung sướng đồng ý ngay.

Tôi và Ương Ương đạp xe một lúc, cảm thấy không hứng thú lắm, liền khóa xe ở đó. Chúng tôi chơi nhảy xa trên đồng cát gần đó, Ương Ương nhảy giỏi hơn tôi, vì ở nhà bạn ấy thường xuyên luyện tập, bạn ấy có thể nhảy xa 1,7 mét, mà tôi chỉ nhảy được 1,55 mét.

Sau đó chúng tôi phát hiện được một đồng cát rất dày, rất cao, tôi đề nghị Ương Ương: "Chúng tôi xây một khu vui chơi trên mặt nước ở đây đi!" Bạn ấy đồng ý ngay. Tôi và bạn ấy bắt đầu thiết kế. Cuối cùng chúng tôi đồng ý mở ba con đường trên đồng cát, một đường cao, một đường thấp và một đường trung bình. Rồi ba "con đường" đó trở thành ba hồ nước, chúng tôi cho nước chảy từ trên cao xuống thấp qua ba "dòng sông" đó xuống các hồ đã đào

Sau khi thiết kế xong khu vui chơi này, chúng tôi bắt đầu làm tiếp. Tôi lấy nửa viên gạch làm công cụ để đào "sông", một lúc sau chúng tôi đã đào được một con sông, công đoạn cuối cùng chỉ là xả cho nước chảy xuống dưới con sông đó. Chúng tôi vun cát lại, làm thành đê, sau đó thì làm một "khu vườn giải trí". Ương Ương đem theo một cái cốc của nhà mình rồi lấy nước đổ vào "hồ", một lúc sau "hồ" đã đầy nước. Chúng tôi sửa sang lại "hồ nước". Nhưng trong khu vui chơi này vẫn chưa có người chơi, như vậy thì khu vui chơi này sẽ "làm ăn thua lỗ" mất, vì thế chúng tôi đã đặt vào trong đó một số viên đá, trông giống như hình người đang vui chơi trong đó vậy. Để thiết kế khu vui chơi dưới nước này, chúng tôi đã mất một tiếng rưỡi đồng hồ!

Để Đình Nhi có thói quen có một mối quan hệ bạn bè tốt đẹp, chúng tôi sớm dạy cho cháu ý nghĩa của câu châm ngôn "gần mực thì

đen, gần đèn thì rạng", ngoài ra chúng tôi còn kể cho cháu nghe về những câu chuyện giúp bạn và hại bạn, vì thế mà ngay từ nhỏ cháu đã hiểu được ý nghĩa của từ giúp bạn và hại bạn là thế nào. Ở trường, chúng tôi luôn động viên cháu tiếp xúc với các bạn yêu học tập, yêu lao động, có thành tích học tập tốt; về nhà, chúng tôi không cho phép cháu tiếp xúc với các bạn có thói quen không tốt. Bên cạnh đó chúng tôi cũng thường xuyên nhấn mạnh tới việc làm thế nào để giúp bạn, tránh làm hại bạn.

Một lần, khi Đình Nhi cùng đi bơi với bạn cùng lớp, cháu phát hiện ra bạn này đã dùng hết số tiền mẹ cho mua quà, Đình Nhi cảm thấy rất ngạc nhiên và thú vị, cháu muốn viết vào nhật ký nhưng lại sợ làm như vậy sẽ mất mặt bạn (vì cô giáo sẽ đọc nhật ký trong dịp nghỉ hè của học sinh), vì thế cháu hỏi tôi nên làm thế nào. Tôi suy nghĩ một lát rồi nói: "Nếu con dùng một cái tên khác, kể về việc lấy tiền đi mua quà vật của bạn thì sẽ không làm mất mặt bạn." Vì thế, Đình Nhi đã viết một bài nhật ký đặc biệt, nhìn nhận mọi sai sót của bạn cùng lớp với thái độ xây dựng, nếu đọc những trang nhật ký này, chắc chắn bạn ấy sẽ thay đổi. Cách làm của chúng tôi không những không làm lệch lạc giá trị quan của cháu mà ngược lại đã làm cho cháu nhìn nhận về mọi việc một cách có giá trị hơn:

Ngày 19 tháng 8 năm 1991 (Khi 10 tuổi)

Bí mật của Hiếu Nghệ

Hôm qua, Hiếu Nghệ, bạn cùng lớp tôi đã cùng mẹ bạn ấy đến nhà tôi chơi, mẹ bạn ấy còn mời tôi cùng bạn ấy đi bơi ở khu vui chơi dưới nước. Mẹ tôi rất lo lắng nên bảo: "Không có người lớn đi cùng, liệu có nguy hiểm không? Nước ở đó sâu lắm đấy!" Mẹ Hiếu Nghệ cười nói: "Có gì mà nguy hiểm! Hiếu Nghệ nhà chúng tôi đã nhiều lần tới đó một mình rồi!" Nghe chuyện tôi cảm thấy rất ngưỡng mộ Hiếu Nghệ. Tôi mới chỉ đến khu vui chơi này ba lần, mà lần nào cũng có mẹ đi cùng, so ra, Hiếu Nghệ thật siêu!

Nhưng hôm nay, khi đi bơi ở khu vui chơi dưới nước, Hiếu Nghệ không được như những gì mà tôi tưởng tượng về bạn ấy trước đây. Khi vào phòng thay quần áo, nhìn thấy mọi người cầm chìa khóa, bạn ấy đều hỏi tôi: "Họ lấy chìa khóa làm gì nhỉ?" Tôi nghĩ bạn ấy có ý hỏi thật liền trả lời: "Vì trong này có rất nhiều tủ, đây là chìa khóa của những ngăn tủ ấy, người ta bỏ quần áo vào đó rồi khóa ngăn tủ ấy lại." Hiếu Nghệ lại nhìn mọi người cười giảo và hỏi: "Việc gì mà người ta phải tháo giầy ra thế nhỉ?" Tôi trả lời: "Cởi giầy để tránh

làm bản bể bơi". Khi vào tới cửa phòng thay đồ, nhìn thấy cái giá, nơi mà mọi người đang xả nước, bạn ấy rất ngạc nhiên, hỏi: "Người ta để cái giá ấy ở đây làm gì nhỉ? Họ xả nước để làm gì?" Tôi lại trả lời "Để lúc tắm được sạch sẽ!" Khi vào tới bể bơi, cậu ấy lại ngạc nhiên hỏi: "Lưu Diệc Đình, có sóng kia, bạn nhìn xem, nước đang động kia!" "Ha! Ha! Ha!" Tôi không nhịn được liền cười to, "Bạn đừng ngây ngô nữa, cái gì gọi là tạo sóng, ở đây nước chảy tạo thành sóng đấy chứ!" Thật không nhịn được cười. Tôi vừa nói vừa nghĩ: "Cứ như là Hiểu Nghệ chưa đến đây bao giờ ấy! Vậy tiền mẹ bạn ấy cho bạn đi bơi, bạn ấy để ở đâu?"

Tôi bơi mấy vòng nữa, càng nghĩ lại càng thấy thắc mắc liền hỏi Hiểu Nghệ: "Rốt cuộc bạn chưa đến đây bao giờ phải không?" Hiểu Nghệ trả lời: "Đương nhiên là mình đã đến đây rồi!" Tôi lại hỏi: "Thế sao bạn chẳng biết gì về mọi thứ thế?" Hiểu Nghệ đỏ mặt lấp lất: "Mình...mình... mình quên mất rồi!" Tôi bảo bạn: "Hãy nói thật với mình đi, chúng ta là bạn thân của nhau mà!" Hiểu Nghệ bảo: "Mình nói với bạn, nhưng bạn không được kể với cha mẹ mình nhé!" "Ừ, bạn nói đi!" "Mình đã dùng số tiền cha mẹ cho đi bơi để ủng hộ vùng lũ lụt rồi." Nói xong, bạn ấy bơi vọt về phía trước "À! Thì ra là bạn học tập gương Lôi Phong làm việc tốt, vậy mà tôi cứ nghĩ bạn đã lấy tiền đấy mua quà vật rồi!" Tôi hét lên đằng sau bạn, nói rồi tôi cũng bơi theo Hiểu Nghệ...

CHĂM LÀM THÀNH THÓI QUEN. TÂM CÀNG SÁNG, CHÍ CÀNG BỀN

Ngay từ lúc mới ba tuổi, Đình Nhi tùy theo sức của mình đã tập làm những việc vặt trong nhà, nề nếp đó còn được giữ mãi cho đến khi cháu học xong lớp 5. Đình Nhi rất quen thuộc với công việc làm một người giúp việc tí hon cho cha mẹ. Hàng ngày, cháu đều tự giác lau nhà, tưới hoa và đổ rác, tuyệt nhiên không nhểnh tính chây lười của những "cậu ấm, cô chiêu" trong các gia đình chỉ có một con. Nếu khi cháu đi học về mà cha mẹ không có nhà, vừa đặt cặp sách xuống là cháu đã tự giác đi làm bài tập, làm xong bài tập lại chủ động xuống bếp giúp mẹ làm cơm.

Đình Nhi rất hiểu làm các công việc vặt trong nhà chính là một cách để bồi dưỡng bản thân có được một thói quen tốt, mục đích chủ yếu là rèn luyện để có được đức tính cẩn thận, lòng kiên nhẫn và tinh thần trách nhiệm cao. Mỗi lần giúp mẹ làm một công việc gì đặc biệt, là cháu lại có thêm một đề tài để viết nhật ký. Đối với lao động chân tay, cháu luôn chủ động tự giác, hơn nữa còn coi lao động là một niềm vui.

Ngày 1 tháng 10 năm 1991 (10 tuổi)

Vớt váng dưa

Nhà ông Đàm ở tầng trên nhà chúng tôi, cả nhà sắp đi Mỹ. Trước khi đi, ông lễ mễ bê hai vại dưa muối sang cho nhà tôi. Cả nhà chúng tôi đều thích ăn dưa muối, nhưng không có thời gian làm. Vì trước khi ra nước ngoài cả nhà đều vô cùng bận rộn, nên nhà ông Đàm ông có thời gian để thay nước muối mới cho dưa nên trên mỗi vại dưa đều nổi lên một lớp váng mỏng màu trắng. Lớp váng này là do những vi khuẩn trong không khí rơi vào vại dưa tạo nên. Người Tứ Xuyên gọi là "hoa".

Tôi hôm qua, mẹ đọc sách, tìm được cách tự loại váng này! Theo sách thì phải lấy một sợi dây thép và một mảnh vải màn làm thành cái vợt. Mẹ bảo tôi: "Đình Nhi, mẹ cho con một tư liệu để viết văn, con có đồng ý không? Con hãy lấy cái vợt này vớt hết váng mỏng trong vại dưa ra". Tôi nhận lời, tôi tung tăng chạy trước vào nhà bếp, giục mẹ: "Mẹ! Mẹ bê hộ con vại dưa này đặt trên mặt bàn kia". Mẹ bê giúp tôi vại dưa đặt lên mặt bàn, rồi mở nắp vại, mùi chua hấp dẫn làm tôi thấy chảy cả nước dãi.

Mẹ dạy tôi cách vớt váng dưa, rồi đứng bên cạnh nhìn tôi làm. Tôi cầm cái vợt, thò vào miệng vại rồi nhẹ nhàng hớt những lớp váng mỏng màu trắng nổi tiếng trên mặt nước. Lớp váng mỏng vỡ tan, cả cái vợt bám đầy váng trắng. Tôi đem vợt ra vùi nước rửa sạch, rồi nhúng vào nồi nước sôi đang đặt trên bếp lò. Một lát sau, tôi quay lại hỏi mẹ: "Mẹ ơi! Như thế đã được chưa?" Mẹ rất hài lòng: "Được rồi, làm như vậy là rất tốt!" Nói xong mẹ yên tâm đi ra ngoài.

Tôi quay lại tiếp tục với váng dưa. Thấy lớp váng bám cả trên thành vại, tôi lấy đèn pin ra soi, rồi cẩn thận lấy vợt quay mấy vòng quanh thành vại, cho đến khi thật sạch mới thôi. Gần thành vại vẫn đang còn một ít váng cố tình chạy trốn, tôi đưa vợt đến đâu là nó đã nhanh chân chạy trốn, tôi quay vợt đón đầu, cuối cùng tôi cũng bắt được hết.

Tôi mời mẹ đến nghiệm thu, mẹ nói: "Sạch rồi! Như vậy, con lại học được một cách làm nữa nhé".

Đình Nhi không kén việc, bảo làm việc gì cũng vui vẻ làm ngay, dù việc đó cần sự khéo léo hay cần sức lực. Chỉ cần mẹ sắp xếp thời gian và hướng dẫn cách làm. Có những việc các bạn khác không khi nào chịu làm, như lau rửa từng viên gạch men lát trên thành tường nhà vệ sinh, nhưng giao cho Đình Nhi, cháu vẫn vui vẻ làm ngay.

Ngày 12 tháng 8 năm 1992 (11 tuổi)

Rửa gạch men

Hôm nay rồi rồi chẳng có việc gì làm, tôi đi qua đi lại trong nhà tìm xem có việc gì làm không. "Đình Nhi, con lại đây." "Con đến ngay đây!" Tôi chạy đến chỗ mẹ, "Việc gì thế hả mẹ?" "Con xem này, gạch men trong nhà vệ sinh bẩn quá, đến nỗi chẳng giống gạch men nữa, còn..." "Con phải lau sạch đi đúng không ạ?" "Con có biết phải lau thế nào không?" "Con biết ạ, con đảm bảo đấy, mẹ cứ đi đi!" "Giỏi lắm, chịu khó con nhé!"

Tôi lấy nước tẩy rửa và chiếc găng tay cao su từ trong tủ ra, rồi lấy một chiếc bàn chải bằng nhựa ở trên giá và đi ủng vào.

Tôi lấy ra một ít nước tẩy rửa chà lên mặt gạch, rồi lấy bàn chải xoa đi xoa lại, xoa ngang rồi lại xoa dọc trên từng viên gạch, rồi xoa ra ngoài viên gạch, bốn viên, năm viên, rồi chín viên, mười viên...

Lúc đầu tôi rất vui, vừa chà gạch vừa hát. Nhưng chà mãi rồi tay cũng mỏi, lúc đầu còn hát được, sau thì không thể nào hát nổi, chẳng muốn làm gì nữa. Nhưng tôi nghĩ: Nếu tôi không làm, ai sẽ làm đây? Chỉ có mẹ thôi. Mẹ phải đi làm, về nhà mẹ phải làm biết bao nhiêu việc, đã mệt lắm rồi, lẽ nào lại lỡ để mẹ mệt hơn nữa? Thôi thì tôi cố gắng làm lấy vậy! Tôi hít một hơi dài rồi tiếp tục làm. Một lúc sau, những viên gạch men đều đã tràn đầy bọt, tôi lấy vòi nước, xả trôi tất cả đám bọt đó đi, những viên gạch trắng ngần dần hiện ra, sáng lấp lánh, nhìn thật vui mắt.

Hành lang nhà tôi trồng bốn loại cây, một chậu chanh, một chậu lựu, một chậu lan mà ông Đàm tặng cho, nhiệm vụ của Đình Nhi là vun tưới cho các chậu cây này. Trong quá trình chăm sóc cây, tâm hồn của Đình Nhi cũng cũng trở lên phong phú và thanh cao hơn. Hiệu quả thật ngoài mong đợi của chúng tôi, chúng tôi cũng cảm thấy thật bất ngờ khi đọc những dòng nhật ký mà cháu viết:

Ngày 26 tháng 8 năm 1992 (11 tuổi)

Tôi yêu hoa lan

"Làm hoa, xin làm một nhành lan. Hương thơm man mác, dáng thanh nhàn..." Đây là câu thơ của Lý Bạch, nhà thơ lớn đời Đường. Câu thơ đó thể hiện lòng yêu quý hoa lan của nhà thơ. Trước lan con nhà tôi cũng có một chậu lan, tôi thích lắm.

Hoa lan của nhà tôi thuộc giống huệ lan, nở vào mùa hè. Có một hôm tôi tưới hoa, bỗng thấy chậu hoa nhú lên một chiếc nụ nhỏ, tôi mừng quá, hét toáng lên: "Mẹ ơi! Ba ơi! Hoa lan nhà ta có nụ rồi..." Từ đó, ngày nào tôi cũng phải đến thăm hoa đến mấy lần, xem nó đã lên cao chưa, đã nở thành hoa chưa. Ngày qua ngày, cái nụ lan nho nhỏ đó, nay đã vươn cao chừng hai gang tay, rồi mấy ngày sau đó, bỗng có mùi thơm thoang thoảng trong nhà, tôi nghĩ bụng: "Lẽ nào..." Tôi vội chạy lại phía chậu lan. Ôi! "Hoa lan nở rồi, hoa lan nở rồi! Hay quá! Hoan hô!" - Tôi mừng quá cứ nhảy tâng tâng. Hoa lan phô những cánh mềm vàng nhạt ở chính giữa, trên mỗi cánh hoa có điểm những chấm hồng, trông chẳng khác gì một chiếc ngai vàng bằng hoa vậy. Chiếc chậu hoa có điểm chấm hồng ấy, thật giống như một tấm thảm màu để bước tới ngai vàng. Mùi hoa lan nhẹ nhẹ mà ngậy ngậy, dễ làm say đắm lòng người.

Từ đó, tôi càng thấy yêu chậu lan, ngày nào cũng "tắm" cho hoa, mỗi lần "tắm" xong tôi đều đứng lại ngắm nghía hồi lâu. Những chiếc lá mềm mại hình thoi còn đọng lại những giọt nước long lanh như hạt ngọc, càng tôn thêm vẻ đẹp u ẩn mà thanh cao. Có lần, tôi nhìn thấy trên một chiếc lá xanh non có mấy con sâu nhỏ, mẹ vội đi mua thuốc về "chữa bệnh" cho lan.

Hoa lan đem lại niềm vui cho cả nhà. Có lần mẹ giận tôi, hai mẹ con đều rất buồn, thế mà mùi hoa lan thoang thoảng trong nhà đã làm cho mẹ nguôi giận. Và tôi cũng đã nhận ra lỗi của mình, chạy đến xin lỗi mẹ.

Hoa lan làm cho gia đình tôi tràn đầy sinh khí. Tôi yêu quý hoa lan, mong hoa lan sẽ đem lại nhiều niềm vui cho gia đình khác.

THỂ HIỆN SỰ XẤU HỔ VÀ ÁY NÁY: THƯƠNG YÊU CHA MẸ

Làm trẻ con biết tự xấu hổ và bần khoản áy náy về những sai lầm của mình là một biện pháp giáo dục vô cùng hữu hiệu. Nó có thể làm cho trẻ có khả năng tự sản sinh ra một loại "chất đề kháng" ngay trong lòng mình, để sau này có thể chống lại mọi hành vi sai lầm, làm cho bản thân trẻ thấy xấu hổ.

Năm Đình Nhi lên 10 tuổi, cháu đã trưởng thành nhanh chóng về nhiều mặt. Nhưng dấu sao vẫn chỉ là một đứa trẻ có nhiều lúc nghịch ngợm rất đại dột. Mỗi lần như vậy, chúng tôi đều rất chú ý đến cách thức và mức độ phê bình, mong sao sau này cháu có thể biến những áp lực từ bên ngoài ấy thành quy chuẩn hành vi ngay tại

lòng mình. Chúng tôi cho rằng, khi nào Đình Nhi biết tự xấu hổ, tự bản khoăn áy náy trước những việc làm không đúng của mình, thì tâm lý của cháu mới chính thức bắt đầu chín chắn. Tôi còn nhớ rất rõ, năm tôi khoảng 17 tuổi, mỗi lần nghĩ đến thầy giáo họ Tạ, tôi đều cảm thấy tôi còn phải cố gắng rất nhiều, phải làm tốt hơn nữa. Tôi luôn mong muốn Đình Nhi cũng có được những sự thể nghiệm về tâm lý như vậy. Sự mong muốn ấy của chúng tôi đã thành hiện thực vào một ngày hè năm Đình Nhi học lớp 4.

Ngày 20 tháng 8 năm 1991 (10 tuổi)

Xấu hổ

Ăn sáng xong, mẹ tôi ra chợ mua rau, trong nhà chỉ còn có một mình. Thu dọn bát đĩa xong, tôi vào phòng riêng chuẩn bị làm bài tập làm văn. Nhìn trước nhìn sau, đôi mắt tôi bắt gặp một ngăn tủ luôn đóng kín bên dưới tủ sách. Tôi nghĩ: không biết trong chiếc ngăn tủ kia để những gì, hôm nay nhân lúc ba đi làm, mẹ đi chợ, mình thử mở ra xem, biết đâu lại kiếm được mấy quyển sách hay để đọc.

Càng nghĩ tôi càng tò mò và thích thú, thế là việc làm bài tập làm văn tôi đã quên bẵng đi từ lúc nào!

Tôi hi hục bê chiếc hộp các tông bên cạnh tủ sách ra xa, rồi lại đẩy chiếc hòm con đặt trước tủ sách sang bên cạnh. Sau đó, với sự tò mò, thích thú ấy, tôi mở ngăn tủ đó, trong tủ tôi om chẳng nhìn thấy cái gì. Thế là tôi thận trọng bê chiếc đèn bàn trên nóc tủ đặt xuống đất, cắm điện, đèn bật sáng. Tôi ngồi bệt xuống đất, cúi đầu nhìn vào bên trong. Ôi, những chồng sách cao ngất, xếp chặt bên trong, tôi mừng quá! Bỗng nhiên tôi nghe thấy tiếng khóa cửa lạch cạch kêu, tôi giật bắn cả mình, nghĩ bụng: "Thôi chết rồi, mẹ về. Ôi, thật là đen đủi!" Tôi còn đang lúng túng, thì mẹ đã đứng sừng ngay trước mặt. Thấy ngăn tủ dưới bị mở toang, còn tôi đang ngồi trước cửa tủ, mẹ tôi liền hiểu ra mọi việc. Mẹ nghiêm nét mặt nói với tôi: "Thì ra, người lớn không ở nhà, con học hành như thế phải không?" Nói rồi mẹ giận dữ đá mạnh mấy cú vào chiếc hộp giấy. Tôi biết, mẹ định đánh tôi, nhưng không nỡ, nên trút giận vào chiếc thùng vô tội kia. Mẹ lườm tôi một cái, thở dài rồi quay đi.

Tôi cứ ngồi ngáy trước tủ sách, xấu hổ và hồi hận vô cùng: tôi không nên lãng phí thời gian như vậy, cha mẹ tìm đủ cách, dành cho tôi từng phút từng giờ, thế mà tôi lại lãng phí thời gian nhiều như vậy. Thật có lỗi với cha mẹ vô cùng. Càng nghĩ tôi càng thấy xấu hổ

và ân hận vô cùng. Thế là tôi đứng dậy cắt đèn bàn, bê hộp giấy để lại chỗ cũ rồi quay lại bàn học, bắt đầu làm bài tập làm văn.

Đình Nhi bắt đầu có nhận thức, càng có nhận thức, Đình Nhi càng yêu thương cha mẹ. Mùa hè năm sau, để chữa khỏi bệnh cho ba, Đình Nhi đã lặn lội đi khắp nơi để tìm thầy bốc thuốc bắc cho ba. Hình ảnh một cháu bé mới 11 tuổi, một mình đạp xe giữa trời nắng chang chang đi tìm thuốc chữa bệnh cho ba. Đó là một trong những kỷ niệm ấm áp nhất trong lòng cha mẹ.

Ngày 24 tháng 7 năm 1992 (11 tuổi)

Mua thuốc cho ba

Giữa kỳ nghỉ hè trên mặt ba bỗng mọc lên hai cái nhọt thật to, đau nhức. Thấy vậy, tôi rất muốn có cách nào giúp ba giảm bớt sự đau đớn.

Một hôm, ba bảo tôi đến hiệu thuốc bắc bốc cho ba mấy thang chữa nhọt. Tôi vâng lời. Ba lấy bút kê đơn: "Tử hoa địa đình - 3 khắc; hoa cúc đại - 3 khắc... Cắt 3 thang". Tôi hỏi ba: "3 khắc là thế nào hả ba?" Ba nói: "Là 3 gam." "Con hiểu rồi ba ạ!"

Tôi cầm đơn thuốc và địa chỉ của mấy hiệu thuốc bắc ba viết cho tôi, nhảy lên xe đạp phóng đi.

Đầu tiên, tôi đến hiệu thuốc Đông Nhân Đường, tôi hỏi người bán hàng, có những loại thuốc như trong đơn không, họ trả lời là không có. Tôi lại đạp xe đến hiệu thuốc khác gần bưu điện, họ cũng bảo không có. Tôi hơi nản chí, song nghĩ đến sự đau đớn của ba, thấy hăng hái hơn, lại đạp xe đến một hiệu thuốc ở gần ngã tư phố Đông Đại.

Tôi đưa đơn thuốc cho cô bán hàng hỏi: "Cô ơi! Ở đây có những loại thuốc như trong đơn này không ạ?" Cô bán hàng đọc đơn thuốc rồi trả lời ngay: "Có đấy!" "Cám ơn cô! Cô làm ơn cắt cho cháu ba thang ạ!"

Tôi đang định lấy tiền trả cô, cô liền đẩy trả đơn thuốc, rồi nói: "Không phải trả tiền ở đây sang quầy bên kia." Tôi ám ức trong bụng nghĩ: "Thái độ phục vụ ở đây sao kém thế."

Trả tiền xong, tôi hỏi cô bán hàng, lấy thuốc ở đâu ạ, cô ta sáng giọng: "Đợi đấy!" Tôi đề nghị: "Nhờ các cô chia làm ba thang cho

cháu được không ạ?" "Cái gì? Không được". Tôi định nói tiếp, nhưng nhìn thấy bộ mặt sẵn sàng cãi nhau của cô ta, tôi đành nín nhịn, đứng sang một bên. "Lấy thuốc, lấy thuốc này..." Chỉ lát sau, bỗng có tiếng quát lên như vậy. Tôi vội vàng chạy lại lấy thuốc. Khi quay ra tôi còn nghe thấy cô chửi tục một câu. Tôi chẳng thèm chấp, chỉ nghĩ bụng: "Con người này thật là... đã không gói hàng theo yêu cầu của khách, lại còn chửi bậy, hừ!"

Nhưng thôi. Cuối cùng tôi đã mua được thuốc cho ba. Đó là điều tôi sung sướng nhất!

Càng khôn lớn hiểu biết, Đình Nhi càng chú ý học hỏi ở ba má từng lời ăn tiếng nói. Cháu đã bắt đầu biết chủ động tiếp thu những cái hay cái đẹp từ trong cách cư xử của ba má để tự hoàn thiện mình:

Ngày 28 tháng 8 năm 1992 (11 tuổi)

Mẹ tôi

Mẹ tôi là một biên tập viên, mẹ ba mươi mấy tuổi rồi, tóc mẹ lượn sóng, mắt đeo kính, mẹ ăn mặc rất giản dị. Mẹ là người rất có trách nhiệm với công việc. Một hôm, sau khi ăn tối xong, mẹ ngồi trên bàn làm việc, viết lời đầu cho một bài văn. Mẹ viết khoảng 100 từ, tôi nghĩ, hôm nay thật là tuyệt, viết xong là mẹ sẽ có thời gian đánh cờ với mình đây.

Làm xong bài tập, tôi mở tivi xem, chờ mẹ cùng chơi. Đợi mẹ gần một tiếng đồng hồ, không kiên trì thêm được nữa, tôi lấy bàn cờ và bày các quân cờ ra rồi đến gọi mẹ, nghĩ thầm: "Không biết mẹ còn làm gì nữa, lâu thế rồi mà mẹ vẫn chưa làm xong."

Tôi tiến đến chỗ mẹ, định bụng sẽ lảng lảng "hù" mẹ một hơi. Tôi nhìn thấy trên tay mẹ là một cây bút, đôi mắt mẹ chăm chú nhìn xuống tờ giấy đang viết, vẻ đang suy tư, một lúc mẹ tiếp tục viết, rồi lại xóa. Bên cạnh là một tập các tờ giấy hỏng, các tờ giấy đó đã đầy các con chữ, những tờ giấy đó chính là những gì mẹ vừa viết. "Mẹ ơi, cẩn thận như thế sao? Viết như thế là được rồi mà!" Mẹ đặt bút xuống, ngẩng đầu nói: "Làm việc cần phải hết sức cẩn thận, con cần phải có đức tính này, vì thiếu cẩn thận cho nên con thường không đạt được 100 điểm, con thử so sánh những gì mẹ vừa viết với những gì mẹ viết lúc đầu thì con sẽ thấy ngay." Tôi đọc những dòng mẹ viết và so sánh, quả là một trời một vực, tôi bỗng cảm thấy vô cùng cảm phục mẹ.

Viết hay thì sẽ chậm, đó là quan điểm của tôi, nhưng đến cuối năm thi tôi thật ngạc nhiên, số lượng bài viết của mẹ nhiều nhất cơ quan, đạt tới 230.000 chữ, nhiều cô chỉ viết được 170.000 chữ một năm).

Mẹ làm việc vừa nhanh vừa chất lượng, tinh thần vươn lên của mẹ có ảnh hưởng lớn tới tương lai của tôi.

VƯỢT QUA NHỮNG THỬ THÁCH LỚN LAO ĐÌNH NHI ĐƯỢC VÀO HỌC TRƯỜNG NGOẠI NGỮ

Theo thông lệ từ nhiều năm nay, trường tiểu học mà Đình Nhi đang theo học, mỗi năm đều có 10 chỉ tiêu được giới thiệu vào học trong các trường trung học trọng điểm, tiêu chuẩn xét tuyển là tổng số điểm thi tốt nghiệp cuối cấp. Năm 1993, Đình Nhi tốt nghiệp tiểu học, theo sự lần lượt phân công, trường tiểu học của Đình Nhi sẽ được giới thiệu học sinh vào học tại Trường Trung học số 7 ở Thành Đô, một trường trọng điểm mà Đình Nhi vẫn hằng khao khát. Để có đủ tư cách được giới thiệu, Đình Nhi đã phải phấn đấu suốt cả sáu năm trời. Cả năm lớp 5 và năm lớp 6 cháu đều đứng thứ ba trong lớp. Riêng năm lớp 6 cháu đã lập được một "kỳ tích" là: Tất cả các bài kiểm tra toán đều được điểm tối đa: 100 điểm. Tất cả những dấu hiệu đó, chứng tỏ rằng, vẫn còn những thắng lợi to lớn đang ở phía trước.

Nhưng không ngờ, vào đúng dịp nghỉ đông năm lớp 6, bỗng có một tin đồn làm mọi người đều phải thất vọng sững sờ: chính sách tuyển chọn học sinh tiểu học vào học bậc trung học cơ sở năm nay ở Thành Đô sẽ có một sự thay đổi quan trọng. Phương thức giới thiệu những học sinh tiểu học xuất sắc vào học thẳng tại các trường trung học trọng điểm đã bị phế bỏ, thay vào đó là một phương thức mới "do máy tính sắp xếp". Tất cả những học sinh đã tốt nghiệp tiểu học, bất kể kết quả thi tốt nghiệp tốt, xấu thế nào, đều được ghi cho một mã số. Máy tính căn cứ vào nguyên tắc sắp xếp theo khu vực, sắp xếp học sinh vào các trường trung học gần nhà nhất.

Thật đáng buồn, ở gần nhà chúng tôi chỉ có mấy trường trung học mà suốt mấy năm gần đây không có một học sinh nào thi đỗ vào đại học.

Chúng tôi nơm nớp lo âu, đợi chờ xem liệu có sự thay đổi nào nữa không, và hy vọng những lời đồn đại kia chỉ là đồn nhảm. Nhưng lời đồn đại "do máy tính sắp xếp" lại là sự thật. Đối với những học sinh xuất sắc đang hy vọng được giới thiệu vào những trường có chất lượng cao, quả là một đòn trời giáng.

Dù thế nào cũng đều do máy tính phân công, vậy thì mọi sự cố gắng còn có ích gì đâu? Vài bạn học sinh giỏi ở lớp Đình Nhi bỗng sinh ra chán nản. Thời gian hàng ngày, lẽ ra phải "dùi mài kinh sử" họ lại lao đầu vào những việc không đâu như xem phim ảnh, xem băng video, họ xem suốt ngày đêm, lên đến lớp vẫn còn say sưa kể lại cho bạn bè nghe nữa.

Đình Nhi là người có hiểu biết hơn các bạn cùng lớp. Vì vậy, nỗi buồn của Đình Nhi cũng sâu nặng hơn. Đây là cú sốc lớn đầu tiên trong đời Đình Nhi, không giống lần bị truất quyền lớp trưởng năm xưa, chỉ cần thay đổi trạng thái tâm lý là có thể giải quyết được vấn đề. Lần này Đình Nhi buồn hơn nhiều, không còn nghe thấy những tiếng hát tiếng cười, ríu rít suốt ngày nữa.

Vợ chồng tôi cũng lo lắng nhưng biết rằng, trong lúc này, lòng tin chúng tôi có ý nghĩa cực kỳ quan trọng đối với cháu. Ba đã động viên Đình Nhi: "Học sinh tốt sẽ được học trong trường tốt đó là quy luật". Tôi cũng động viên cháu: "Con không nên vì chưa nhìn thấy cá mà bỏ dở việc đan lưới, nên nhớ rằng, thời cơ chỉ đến với những người có đầu óc sẵn sàng đón nhận". Chúng tôi hy vọng qua sự vấp vấp lần này, Đình Nhi sẽ học được cách "làm thế nào để vượt qua được những giai đoạn khó khăn của cuộc đời". Cho dù người khác khi gặp phải khó khăn có thể sẽ rời bỏ mục tiêu, nhưng Đình Nhi dù thế nào cũng phải kiên trì phấn đấu cho lý tưởng của mình.

Sau vài lần nói chuyện, Đình Nhi đã trấn tĩnh lại được, cố gắng lao vào những công việc mà chưa nhìn thấy có tia hy vọng cụ thể nào, không những tiếp tục "gặm nhấm" các đề toán khó của trường chuyên toán Olympic theo kế hoạch, mà còn chăm chỉ hơn cả trước đây. Chúng tôi từng có lần bảo cháu: "Khi người khác không làm, mình làm, chẳng phải là rất dễ thành công hay sao?"

Chúng tôi không chịu khoanh tay ngồi chờ, mà đã bắt tay hành động ngay, cũng chạy chọt, nhờ vả, nghe ngóng khắp nơi. Kết quả là đã phát hiện ra, ngoài biện pháp "máy tính sắp xếp", cũng còn có một cơ hội khác là bỏ tiền ra để "chọn trường". Các trường trung học trọng điểm đặt giá quá cao từ 15 ngàn đến 20 ngàn đồng (khoảng 30~40 triệu tiền Việt), tùy từng trường cho mỗi học sinh xuất sắc ngoài khu vực. Nộp tiền cũng không được coi là đã xong, rồi còn phải qua kỳ thi tuyển khá ngặt nghèo, thế mà mỗi một trường trọng điểm chỉ có được hơn chục chỉ tiêu cho học sinh ngoài khu vực, những học sinh đã nộp tiền, đợi vào dự thi lại đông như kiến.

Vẫn còn hai trường nữa, nhưng tiếng tăm chưa thật nổi trội lắm thời bấy giờ. Đó là Trường Trung học số 48, lần đầu tiên chiêu sinh một lớp Anh văn và một trường nữa là Trường Chuyên ngữ Thành Đô mới được thành lập. Bốn năm nay, Trường Chuyên ngữ Thành Đô là một trong 14 trường do Bộ Giáo dục thành lập trên phạm vi toàn quốc. Lúc bấy giờ, khóa học sinh đầu tiên mới vào học năm thứ nhất bậc trung học phổ thông, chưa được cọ xát trong cuộc thử thách khắc nghiệt - thi vào đại học, chưa có được tiếng tăm như các trường khác đã liên tục nhiều năm có học sinh đỗ đầu trong các kỳ thi vào đại học. Hơn nữa, trường này lại đòi hỏi, ngay từ năm đầu bậc trung học cơ sở học sinh đã phải vào nội trú. Điều này quả thực không hấp dẫn lắm đối với chúng tôi. Tôi rất lo là: Đình Nhi xa nhà quá sớm, hơn nữa phải nội trú quanh năm như vậy, sẽ mất đi cơ hội được cha mẹ dạy dỗ thường xuyên và kịp thời.

Làm thế nào bây giờ? Đầu tư cho giáo dục, từ trước tới nay chúng tôi chưa bao giờ tiếc công tiếc của. Còn việc thi tuyển, Đình Nhi chỉ cần chịu khó hơn chút nữa là có thể đủ sức cạnh tranh. Thế nhưng, thi vào trường nào sẽ có lợi nhiều nhất cho sự phát triển sau này của Đình Nhi? Tôi dường như rơi vào sự dầy vò đau khổ chẳng khác nào lần trước từ bỏ kế hoạch bồi dưỡng "thần đồng".

Sau khi suy nghĩ đắn đo suốt nửa tháng trời, anh Trương Hân Vũ hình như đã có được một quyết định, anh nói: "Chỉ cần Trung Quốc vẫn tiếp tục cải cách mở cửa, thì ngoại ngữ chắc chắn sẽ ngày càng có vị trí quan trọng. Anh tin rằng chúng ta có đầy đủ khả năng dẫn dắt Đình Nhi, con nó sẽ dễ dàng trải qua được sáu năm nội trú. Dù cuối cùng Đình Nhi có thể thi đỗ vào trường nào chẳng nữa, nhưng bây giờ những trường nào ta cảm thấy được, cứ cho Đình Nhi ghi tên dự thi!"

Những lời nói của anh làm tôi thấy yên tâm hơn. Và khi đã quyết định rồi thì Đình Nhi càng thêm bận rộn. Vừa tốt nghiệp tiểu học xong, giờ lại căng người ra chuẩn bị cho một cuộc thử thách mới.

Năm đó, cuộc cạnh tranh để thi vào Trường Trung học Chuyên ngữ Thành Đô khốc liệt chưa từng thấy. Do hiệu ứng của biện pháp "máy tính sắp xếp" mới được ban ra, hàng loạt học sinh vừa tốt nghiệp tiểu học thuộc loại giỏi, đều ồa đến chen lấn trước cổng trường này. Các cháu rất sẵn sàng lao vào cuộc thi đấu bằng chính thực lực của mình, để thoát khỏi số phận do máy tính định đoạt. Đến trước ngày thi, số học sinh ghi tên dự thi đã lên tới hơn 6.000 người.

Hơn 6.000 thí sinh mà chỉ lấy có 120, tỷ lệ vào chỉ có 1,8%. Đây sẽ là một cuộc chiến đấu nảy lửa, và cũng là cuộc chiến đấu gay go nhất từ trước tới nay của Đình Nhi.

Mặt khác, kết quả của cuộc chiến đấu này sẽ làm cho hơn một trăm học sinh học sinh xuất sắc nhất tập trung tại một chỗ, hình thành nên một tập thể có tố chất giáo dục cao. Đây là một "mỏ vàng trữ lượng cao" của tài nguyên giáo dục. Và đây cũng là một cơ hội hiếm có đối với Đình Nhi. Nếu Đình Nhi có may mắn được học cùng những tài năng kiệt xuất đó, trong sự ganh đua khích lệ lẫn nhau, sẽ tạo ra một hiệu ứng "cộng hưởng" cực tốt. Trường Trung học Chuyên ngữ Thành Đô bỗng nhiên cao giá.

Ý chí quyết tâm và tinh thần hăng hái của cả nhà đều được động viên. Chúng tôi đặt kế hoạch cho Đình Nhi: "Thi viết phải cố gắng vượt lên hàng đầu, thi nói phải chiếm giải nhất". Vì Đình Nhi là một học sinh trường chuyên toán Olympic thuộc loại "giữa đường nhập cuộc", cho nên trong các kỳ thi Olympic, Đình Nhi chỉ đạt được giải ba trong toàn tỉnh Tứ Xuyên. Điểm thi viết chắc chắn không thể bằng các bạn được giải nhất, giải nhì. Chúng tôi nhận định rằng, chỗ mạnh của cháu là thi nói. Kết quả, với thành tích điểm thi nói hơn điểm thi viết là 10, Đình Nhi đủ tư cách vào thi nói.

Để đạt được điểm cao trong thi nói, chúng tôi hướng dẫn cho Đình Nhi phải chuẩn bị đầy đủ. Ba mua cho Đình Nhi những cuốn băng học tiếng Anh tốt nhất, cẩn thận sửa từng âm cho cháu. Trước khi thi hai ngày, mẹ còn hướng dẫn cho Đình Nhi tư thế trả lời: nét mặt phải ra sao, tư thế phải như thế nào để thể hiện lòng tin tự chủ trước mặt ban giám khảo. Đình Nhi đã răm rắp làm theo, không những thế còn biết chủ động ứng phó theo nguyên tắc mà chúng tôi đã rèn luyện cho cháu. Bước chuẩn bị khởi đầu là khá thuận lợi. Hôm Đình Nhi đi thi, ba cũng phải trực tiếp ra trận, đến tận trường thi để cổ vũ cho con gái. Hôm đó trời lại mưa, ba đã phải đứng đợi mưa bên ngoài phòng thi suốt hơn hai tiếng đồng hồ. Đến hôm thi nói, thì trời lại nắng như đổ lửa, mẹ lại thay ba đi cổ vũ cho Đình Nhi. Đình Nhi thấy lạ, hỏi: "Tại sao trong các cuộc thi Olympic, cha mẹ đều để con đạp xe đi một mình, mà lần này cả ba và mẹ đều phải đi theo?" Ba nói: "Có những lúc cần thiết, cũng phải dùng dao giết trâu để mổ gà, cốt để đảm bảo không còn những sai sót ngoài ý muốn". Câu nói này đã để lại một ấn tượng sâu sắc cho Đình Nhi. Sau này qua nhiều lần được nhắc lại, nó đã trở thành một phong cách làm việc cẩn thận, chu đáo và thận trọng của cháu.

Trong nắng vàng rực rỡ của tháng 8 mùa thu, Trường Chuyên ngữ niêm yết bảng danh sách điểm thi. Tôi vội vàng dẫn Đình Nhi đi xem kết quả. Thấy giáo phụ trách phát giấy báo nhập học, giương kính rà soát một hồi trên bảng danh sách thí sinh hồi lâu, rồi ngẩng đầu lên nói: "Lưu Diệc Đình đỗ rồi." Đang trong trạng thái tâm lý căng thẳng, hồi hộp đợi chờ, nghe báo đỗ, cháu vội lại ôm chầm lấy tôi vừa cười vừa nhảy nhót, không nén được sự vui mừng hét toáng lên: "Mẹ ơi! Đỗ rồi, đỗ rồi!" Thầy giáo phụ trách phát giấy báo hình như cũng vui lây, tay giơ cao tờ giấy báo, tươi cười với Đình Nhi: "Cháu biết không? Tờ giấy này của cháu đáng giá 25 ngàn đồng đấy!"

Mấy năm sau khi Đình Nhi nộp đơn xin vào trường đại học Mỹ, trong tờ "Giới thiệu sơ lược Trường đại học Harvard" có một câu nói làm cho Đình Nhi nhớ ngay đến kỳ thi vào bậc trung học cơ sở năm nào: "Đại học Harvard xin tặng bạn một câu châm ngôn: Khi thời cơ đến, xin bạn hãy sẵn sàng!"

Chương 6

**THỜI KỲ TRUNG HỌC CƠ SỞ:
CỐ GẮNG GIỮ VỮNG HƯỚNG TIẾN LÊN**

(Tự thuật của Lưu Vê Hoa)

NỘI TRÚ TRONG TRƯỜNG CHUYÊN NGŨ, MÃU THUẦN VỚI SỰ GIÁO DỤC CỦA GIA ĐÌNH

Trường Chuyên ngữ Thành Đô là một trường nội trú khép kín. Nữ sinh năm thứ nhất bậc trung học cơ sở được sắp xếp ở tầng lầu đẹp nhất, mỗi phòng có 8 học sinh. Trước khi khai giảng hai ngày, khi học sinh vào nhận phòng, nhà trường cho phép cha mẹ học sinh vào sắp xếp giường chiếu cho con em mình. Từ một việc nhỏ là sắp xếp giường chiếu này, chúng tôi đã nhận thấy giữa cách làm việc của nhà trường và sự giáo dục tại nhà của chúng tôi đã có cái gì đó thiếu sự hài hòa.

Trước khi vào nhà trường, chúng tôi đã dặn Đình Nhi: để bồi dưỡng cho con có một khả năng độc lập, ngay từ khi bước chân vào trường, mọi việc trong cuộc sống con phải tự làm lấy, kể cả việc sắp xếp giường chiếu, cha mẹ chỉ giúp đỡ con khi thật cần thiết. Ngay từ nhỏ Đình Nhi đã có được thói quen "tự mình làm những công việc của mình". Vào trường lần này Đình Nhi vẫn giữ thói quen ấy.

Sau khi chúng tôi cùng với Đình Nhi chuyển chăn chiếu, màn đệm vào phòng ở, đã thấy các bậc cha mẹ của những học sinh mới đến tất bật sửa sang giường chiếu cho con gái mình. Chúng tôi do dự một lát rồi vẫn quyết định cứ làm theo lời giao hẹn trước với Đình Nhi là để cháu tự làm lấy.

Ai ngờ, khi Đình Nhi vừa leo lên giường cầm khăn để lau những bụi bặm bám đầy các cọc màn, thì một bác phụ huynh ở giường bên cạnh vội kinh ngạc hét lên: "Này, nguy hiểm lắm xuống đi cháu, để đấy bác lau cho!" Nói rồi bác ta vội chạy đến lau hộ. Tình cảnh này khiến chúng tôi không thể đứng yên được. Tôi vừa rồi rít cảm ơn bác hàng xóm tốt bụng, vừa bảo Đình Nhi xuống giường, đi lĩnh sách vở, còn tôi làm tiếp công việc bác hàng xóm, lau giường tủ giúp Đình Nhi.

Tôi vừa dọn dẹp chỗ ở cho Đình Nhi, vừa cảm thấy có cái gì đó bất ổn. Suốt 12 năm qua, chúng tôi luôn cố né tránh mọi sự quấy nhiễu và xung đột của một hệ thống giáo dục khác đối với Đình Nhi, còn bây giờ thì không thể tránh nổi. Lúc này, tuy tôi còn chưa hiểu những người bạn cùng phòng với Đình Nhi, nhưng chỉ qua việc dọn

đẹp giường chiếu này, tôi đã nhìn thấy, những đòi hỏi của cha mẹ với các cháu nhẹ hơn nhiều so với những đòi hỏi của chúng tôi đối với Đình Nhi. Cũng qua việc chuyện trò với các bậc cha mẹ ấy, chúng tôi cũng cảm thấy, sự nghiêm khắc của họ chủ yếu thể hiện ở việc theo dõi thật sát kết quả học tập của con cái, còn mọi việc khác, họ lại làm thay con tất cả. So với họ, những yêu cầu và sự rèn luyện của chúng tôi đối với Đình Nhi từ nhỏ đến nay, có thể nói là quá "hà khắc".

Khi còn đang học tiểu học, Đình Nhi đã nhiều lần hỏi chúng tôi: "Tại sao các bạn khác không làm như vậy, mà con thì phải làm?" Thế nhưng lần nào chúng tôi cũng giải thích cho cháu hiểu và tin phục, nên Đình Nhi luôn vui vẻ chấp nhận mọi yêu cầu có vẻ "đặc biệt" ấy. Bây giờ vào nội trú, ngày ngày Đình Nhi chung sống với các bạn, hiện thực và nề nếp mới sẽ đem lại cho Đình Nhi nhiều điều khó hiểu, khi đó Đình Nhi sẽ không có được những giải đáp kịp thời. Những khúc mắc đó cứ tích tụ mãi, cộng thêm với tâm lý chống đối mà tuổi dậy thì thường có sắp đến với Đình Nhi, không biết rồi đây Đình Nhi còn có những thay đổi ra sao? Trong suốt cả sáu năm nội trú, mỗi tuần Đình Nhi chỉ được sống với cha mẹ có 24 giờ đồng hồ, trong đó có đến gần nửa thời gian dành cho việc ăn ngủ, vậy mức độ ảnh hưởng của cha mẹ đối với Đình Nhi còn thấp đến mức nào?

Chẳng bao lâu, sự thay đổi của Đình Nhi đã chứng tỏ những điều mà chúng tôi lo lắng quả thực là không thừa.

Ngay trong ngày chủ nhật đầu tiên Đình Nhi trở về nhà, tôi phát hiện thấy trong lúc cháu vừa ăn cơm vừa vui vẻ chuyện trò cùng cha mẹ, cháu đã tiện tay vứt luôn xương xẩu xuống nền nhà. Sau khi tôi nhắc nhở, Đình Nhi vội xin lỗi ngay, nhưng lại nhặt mảnh xương đó ném vào sọt giấy lộn. Rồi chỉ một lát sau, cháu lại ném xương xuống đất, tôi lại nhắc, cháu lại xin lỗi... Sau mấy lần nhắc nhở, Đình Nhi tỏ ra khó chịu:

- Có làm sao đâu, mẹ? Ở trường chúng con vẫn làm thế! Đã có người dọn vệ sinh rồi mà!

- Mọi người đều làm như vậy, không có nghĩa là làm như vậy là đúng!

- Chuyện vặt ấy mà, có gì đâu mà mẹ phải nói nhiều thế?

Sự việc không lớn, nhưng đó là một thói quen không tốt, ít nhất là không biết tôn trọng thành quả lao động của người khác. Không nhận được ba cũng phải cau mày nói lại:

- Con mới ở nội trú có bảy ngày mà đã đánh mất một thói quen tốt mà cha mẹ đã dạy con từ khi mới tròn 3 tuổi. Lẽ nào lại không đáng nói hay sao?

- Chẳng ai như cha mẹ cả, một tuần con mới được về nhà một lần, thế mà cứ mắng mỏ, bắt bẻ con, hu, hu...

Đình Nhi vừa khóc vừa bỏ chạy vào nhà vệ sinh, xả nước ào ào tắm gội, để mặc tôi và ba cháu ở nhà ngoài lắc đầu chán ngán.

Tiếng khóc bỗng trở thành tiếng hát, Đình Nhi vừa tắm vừa hát, đây là biện pháp "thay đổi trạng thái tâm lý" Đình Nhi mới phát minh ra. Một lát sau, Đình Nhi hai tay xoa mái tóc ướt sũng, bước ra, khuôn mặt đỏ bừng, vẻ nũng nịu: "Bia bia! Mía mía!" (Đây là cách gọi thân yêu của Đình Nhi đối với cha mẹ) "Con biết cha mẹ nói đều rất đúng, nhưng chẳng hiểu làm sao, con chỉ thích cãi cha mẹ..." - Nói rồi, hai tròng mắt đỏ hoe.

Đây là lúc mà vợ chồng tôi dễ mềm lòng nhất. Chúng tôi kiên nhẫn nói với cháu: "Nỗi lòng của con, cha mẹ đều rất hiểu, con biết không, con đang sắp sửa bước vào tuổi dậy thì, các nhà tâm lý gọi tuổi dậy thì của một con người là thời kỳ "cai sữa về tâm lý". Đó là một quá trình phát triển bình thường. Đáng chú ý là, tâm lý thích chống đối trong giai đoạn tuổi dậy thì này sẽ khiến con luôn chống đối cha mẹ một cách mù quáng. Ý kiến càng đúng đắn càng không muốn nghe lời! Mong con nhận thức ra được đặc điểm tâm lý của tuổi dậy thì này, để tránh phải đi những đoạn đường vòng trong giai đoạn học trung học cơ sở..."

Đình Nhi đã nghe ra, khẽ gật đầu, âu yếm ôm ghì cha mẹ, rồi khe khẽ hát, bước vào phòng trong làm bài tập. Tôi và ba cháu thì trái lại, không thể thanh thản vô tư được như cháu. Chúng tôi đã dự cảm được rằng, tuổi dậy thì và việc ở nội trú, hai nhân tố này sẽ là một trở lực to lớn ngăn cản sự liên hệ và thông cảm giữa chúng tôi và Đình Nhi, ít nhất cũng trong suốt cả thời kỳ học trung học. Nếu giải quyết không tốt, những cuộc tranh cãi như vừa rồi sẽ là chuyện cơm bữa trong gia đình chúng tôi.

Quả nhiên như vậy, ngay ngày hôm sau, trong việc sắp xếp quần áo cho Đình Nhi vào trường, giữa tôi và cháu lại xảy ra một cuộc tranh cãi. Hôm đó, trời đang nóng nực, nhưng tôi cứ sắp sẵn cho Đình Nhi mấy bộ quần áo dài, để phòng trời mưa lạnh, nhưng Đình Nhi không chịu mang theo. Ba phải đứng ra hòa giải nhưng Đình Nhi vẫn một mực không nghe, cháu nói: "Cho dù trời có lạnh, con

cũng không cần cha mẹ mang quần áo cho con!". Ba nói với tôi, bây giờ là lúc mình phải tùy việc nhượng bộ, phải "nắm chắc việc lớn, thả lỏng việc nhỏ". Những việc nhỏ đó, dù vì nó mà bị vấp ngã, cũng để cho Đình Nhi có thêm bài học kinh nghiệm trong cuộc sống. Tôi miễn cưỡng gật đầu.

Ngày chủ nhật đầu tiên như vậy đó. Tôi thực sự thấy buồn. Nhưng thật không ngờ, Đình Nhi vẫn cứ thanh thản như không. Tối hôm đó, trên trang nhật ký viết ngay khi cháu trở lại trường, có đoạn viết:

Trở về rồi, trở về rồi! Ta đã trở về mái trường, với tập thể thân thương, với đại gia đình yêu quý của ta rồi! Hôm nay là ngày chủ nhật, ta, một nữ sinh nội trú, chỉ được ở nhà đúng 25 giờ 50 phút, lại phải ra đi. Ngồi nhớ lại, mới cảm thấy không khí gia đình thật là ấm áp.

Chiều qua, vừa bước chân vào nhà, mẹ ôm chầm lấy ta, cảm động nói: "Ôi! Con gầy quá, mà có mấy ngày sao mà gầy quá vậy?" Kỳ thực, tôi thấy tôi chẳng gầy đi chút nào, chỉ vì mẹ thương tôi quá nên nghĩ vậy. Rồi mẹ hỏi tôi đủ chuyện: ăn có được no không? Đêm ngủ có lạnh không? Có biết giặt quần áo không? Tập quân sự có vất vả không?... Mẹ cứ lúi túi hỏi hết chuyện này sang chuyện kia, làm tôi cuống cả lên, không biết trả lời như thế nào. Tôi cảm thấy có một luồng hơi ấm áp đang tràn ngập cõi lòng tôi, một sự ấm áp đến ngất ngây bởi được mẹ yêu.

Bây giờ ngồi nghĩ lại, cũng vẫn chỉ là những sự quan tâm rất bình thường hàng ngày của mẹ, mà trước đây tôi cho là chuyện đương nhiên không hề để ý. Không hiểu vì sao, giờ đây tôi thấy đó quả là một niềm hạnh phúc.

Trước khi về trường mẹ cứ quanh quẩn bên tôi, tíu tít dặn dò hết chuyện này sang chuyện nọ, cả ba nữa, ba cũng khuyên nhủ đủ điều. Trước đây những chuyện như thế này tôi thường tỏ vẻ không vui cho là cha mẹ hay lảm nhảm, vẽ chuyện, nhưng giờ đây thì khác, tôi đã nhận ra được một tình yêu thương thật là mãnh liệt của cha mẹ.

Thế nhưng, từ sau khi vào trường nội trú, Đình Nhi luôn không muốn "bày sự yêu thương trước mặt người thân". Có lẽ, để chứng tỏ mình đã là "người lớn". (Cũng may, được sự uốn nắn kịp thời của chúng tôi, từ khi lên học bậc trung học phổ thông, Đình Nhi đã khôi phục lại được những thói quen tốt mà chúng tôi đã rèn luyện cho cháu từ hồi nhỏ). Cũng giống như các bạn cùng trang lứa, trước mặt

cha mẹ Đình Nhi luôn cố giấu đi tình cảm yêu thương lưu luyến đối với cha mẹ quá lộ liễu như thời trẻ con. Thế nhưng, sức mạnh của một thói quen thật là ghê gớm, cái thói quen luôn muốn trao đổi bàn bạc với cha mẹ đã được hình thành từ nhiều năm nay, đã khiến Đình Nhi, như một bản năng, rất muốn tìm một ai đó để trao đổi tâm tình. Thế là bằng cách viết nhật ký, cháu đã chọn cô chủ nhiệm lớp của cháu làm đối tượng để được tâm sự những điều thầm kín tự đáy lòng mình.

CÔ GIÁO GIÀU NHÂN CÁCH, CHĂM LO HỌC SINH NHƯ MẸ HIẾN

Trường Chuyên ngữ Thành Đô có rất nhiều thầy cô tốt, Đình Nhi đã học được ở các thầy cô nhiều điều bổ ích. Cô chủ nhiệm bậc trung học cơ sở của Đình Nhi, Lý Tấn Vinh, là một trong những thầy cô giáo ưu tú của nhà trường.

Cô Lý dạy ngữ văn, giàu kinh nghiệm. Ở trên lớp, cô say sưa giảng bài, giọng nói êm dịu thiết tha, đôi mắt truyền cảm, khi cô giảng đến những đoạn văn xúc động, học sinh dưới lớp cũng khó lòng cầm được nước mắt. Những học sinh do cô đào tạo, nhiều người đã đạt giải cao trong các cuộc thi văn của thành phố hay trong toàn tỉnh Tứ Xuyên. Cô rất hiểu, học sinh trung học là những đứa trẻ đang tập làm người lớn, hay chống đối để tự khẳng định mình. Vì vậy, cô rất nguyên tắc, nhưng cũng hết lòng thương yêu học sinh. Điều này rất có giá trị đối với sự phát triển lành mạnh của Đình Nhi.

Là một giáo viên chủ nhiệm giàu kinh nghiệm, cô Lý hiểu rõ, phải bằng cách nào mới chiếm được trái tim học sinh.

Ngay tuần lễ đầu tiên sau ngày khai giảng, cô Lý đã yêu cầu học sinh mỗi ngày phải nộp cho cô một bài văn viết dưới dạng nhật ký để nắm bắt kịp thời sự thay đổi tư tưởng của học sinh. Qua đó, cô tìm cách giúp các em mau chóng thích nghi với cuộc sống học tập khá căng thẳng trong trường. Trước khi nộp bài nhật ký đầu tiên, cô yêu cầu học sinh hãy viết một đoạn "Tự giới thiệu về mình", nhằm giúp cô nắm được tư tưởng và tính cách của từng em.

Sự mở đầu thú vị đó làm Đình Nhi thấy hào hứng. Cháu rất mong cô Lý cũng sẽ là một người bạn tốt của mình, giống như cô chủ nhiệm của cháu thời tiểu học. Trong bài "Tự giới thiệu" Đình Nhi say sưa viết:

"Con họ Lưu, tên là Diệc Đình, năm nay 12 tuổi. Tính con rất cởi mở, rất thích kết bạn, luôn cho rằng được kết bạn là một niềm vui lớn

nhất của đời người, cho nên con rất mong được kết bạn với nhiều người. Khuyết điểm lớn nhất của con là tính tình nóng nảy, nhưng đối với bạn bè con rất thực lòng. Con tin rằng, chúng con sẽ là những người bạn tốt của nhau, luôn động viên và giúp đỡ lẫn nhau."

Tiếp theo đó Đình Nhi viết về nỗi khó nhọc trong buổi tập quân sự đầu tiên ở nhà trường:

Hôm nay đối với tôi là một ngày không bình thường, ngày đầu tiên tôi bước chân vào trường trung học, buổi bắt đầu cho cuộc sống nội trú trong nhà trường, cũng là ngày đầu tiên tôi tham gia huấn luyện quân sự. Những công việc ngày hôm nay gồm có: lễ khai giảng, tập quân sự và tổng vệ sinh. Đối với tôi, ấn tượng sâu sắc nhất là luyện tập quân sự.

Về việc tập quân sự, tôi đã được nghe nói nhiều rồi. Thế nhưng hôm nay mới được chính thức tham gia, một cảm giác thật là lạ, mới mẻ... Khi tập động tác nhìn phải thẳng, cái cổ của tôi cứ cứng đờ, vừa nói vừa đau, rất khó cử động. Ôi, tôi thật không hiểu nổi, tại sao cứ phải làm tội nhau vậy, tôi cho rằng chỉ cần tư thế đứng là được rồi, việc gì cứ phải đứng nghiêm mãi thế.

Khi mọi người được nghỉ ngơi, thì tôi cứ phải tập lại nên cảm thấy rất khó chịu. Mồ hôi nhễ nhại, lưng mỏi gối đau, phơi mắt dưới trời nắng chang chang, còn người khác thì ngồi trong bóng mát nói cười rôm rả. Lúc này, chỉ mong thấy cho nghỉ sớm, chả còn ao ước gì hơn.

Giờ đây, nhiệm vụ duy nhất của tôi là phải ngủ một giấc thật ngon, để lấy sức bước vào một ngày mới.

Đối với câu hỏi "Tại sao phải làm khổ nhau vậy" của Đình Nhi, cô Lý không hề tỏ ra phật ý, mà còn ghi một lời khen ở bên lề trang nhật ký: "Trọng tâm nổi bật, có cá tính!" Với lời khen này, ngay ngày hôm sau, cô Lý đã chiếm được cảm tình của Đình Nhi:

Hôm nay là buổi học thứ hai, tôi ngủ dậy sớm, tập thể dục, mua đồ sáng ăn, rồi lại tập quân sự... Mọi công việc cũng gần như ngày hôm qua, cảm giác mới lạ không còn nữa. Lời phê bình của cô Lý trong bài nhật ký tối hôm qua cứ làm tôi nhớ mãi.

Tại sao một lời phê bình thường như vậy lại in dấu sâu đậm trong lòng tôi? Chính vì nó đã cởi bỏ được những khúc mắc ở trong lòng tôi. Lời nhận xét về niềm vui và nỗi khổ của cô đã làm tôi bình tĩnh. Tôi vẫn cho rằng, luyện tập quân sự là một công việc khô khan,

mệt mỏi, chẳng có chút hứng thú nào. Thế nhưng cô giáo lại nói, nhìn bề ngoài luyện tập quân sự vừa khổ vừa mệt, chẳng thú vị gì, thế nhưng chính công việc luyện tập quân sự này đã đem lại cho chúng ta nhiều điều tốt đẹp. Đúng vậy! Tôi vốn là một cô bé được nuông chiều, chỉ đứng nghiêm vài phút đã kêu khổ âm lên, thế nhưng mới qua hai ngày luyện tập gian khổ, nay tôi có thể đứng nghiêm vài chục phút mà không thấy mỏi chân. Không chỉ với các động tác tập quân sự, mà còn nhiều mặt khác cũng đã có những tiến bộ rõ ràng. Ví dụ như trước đây có bị hơi đứt tay một tí là tôi đã "nước mắt đầm đìa", thế mà bây giờ dù có bị đứt tay và vết đứt to hơn tôi vẫn cố nén nhịn, tự băng bó lấy không khóc tí nào. Đây không phải là mặt tốt của việc huấn luyện quân sự hay sao?

Khi phát hiện thấy mình đã cứng rắn trưởng thành, trong lòng tại sao lại không sung sướng, sự sung sướng đó chẳng phải là một niềm vui hay sao?

Cô giáo nói, niềm vui có nhiều loại: chơi đùa, nghỉ ngơi, xem tivi... cũng là một niềm vui, làm nghề dạy học như cô, hàng ngày đồ biết bao mồ hôi công sức vì học sinh thân yêu, khi thấy học sinh mình tài giỏi nên người, đó cũng là một niềm vui, một sự kiêu hãnh.

Những lời nói của cô giáo làm cho tôi phải suy nghĩ rất nhiều, nhờ cô giáo mà tôi đã hiểu được, niềm vui trong sự vất vả, niềm vui đó mới thực sự là niềm vui chân chính!

Xuất phát từ quan niệm niềm vui trong gian khổ, sang ngày thứ ba, cô Lý cho cả lớp thảo luận vấn đề: "Làm thế nào để xứng đáng là một học sinh chân chính Trường Chuyên ngữ?" Qua thảo luận, cả lớp đã đi đến một quan điểm chung là: "lấy gian khổ làm niềm vui, lấy sự thăng tiến làm vinh dự". Quan điểm chung cũng là một loại sức mạnh, nó có thể bắt buộc người ta phải tự đánh giá những suy nghĩ và hành vi của mình theo những tiêu chuẩn chung đó. Trong một trường có được một môi trường giáo dục tốt thì nề nếp nhà trường sẽ ổn định, học sinh rất khó sinh hư, các bậc phụ huynh sẽ luôn cảm thấy yên lòng.

Cô Lý là một con người đúng đắn và cực kỳ nghiêm khắc, cô vừa là một người mẹ hiền từ, cũng vừa là một người cha nghiêm nghị. Quan điểm giáo dục của cô rất phù hợp với quan điểm giáo dục của vợ chồng tôi.

Lấy chuyện ngày chủ nhật đầu tiên Đình Nhi trở về nhà làm ví dụ. Hôm đó, tôi đã chuẩn bị cho Đình Nhi mấy bộ quần áo dài để để

phòng trời trở lạnh, Đình Nhi một mực không mang theo. Sang ngày thứ ba, quả nhiên trời lạnh. Bằng tình thương yêu học trò đúng mực, cô Lý đã biến chuyện không may đó trở thành một chuyện đầy ý nghĩa.

Sáng sớm hôm nay, trời bỗng nhiên trở lạnh, mưa cứ dầm dề, gió thổi ù ù không ngớt, cái lạnh làm tôi không sao ngủ tiếp được. Nhìn ra ngoài, bầu trời âm u xám xịt. Từ trong chăn ấm bò ra, tôi cảm thấy trời lạnh thấu xương, bàn tay tê cóng. Mở tủ quần áo, lục lọi lung tung mà chẳng tìm đâu ra một bộ quần áo đủ để chống chọi với cái lạnh. Chẳng còn cách nào khác, có bao nhiêu quần áo mùa hè, tôi đành phải mặc hết vào rồi lên lớp. Thế mà người vẫn cứ run lên bần bật.

Sau tiết học thứ nhất, thấy tôi lạnh cô liền nói với tôi: "Con lạnh lắm phải không? Để cô gọi cho Vương Giáo (con gái của cô) lấy cho con chiếc quần dài!" Câu nói của cô đã làm cho tôi ấm hẳn lên. Lúc sau Vương Giáo đem quần áo đến cho tôi, bạn ấy còn nhiệt tình giúp tôi mặc thêm quần ấm. Tuy người tôi vẫn còn hơi lạnh, nhưng trong lòng thì ấm áp vô cùng. Đến trưa, mẹ của Cung Vệ Thành, một người bạn cùng phòng với tôi, đem cho tôi và mấy bạn khác cùng phòng quần áo ấm. Những con người chưa quen biết nhiều lắm, sao họ lại tốt với tôi như vậy?

Bây giờ thì tôi đã hiểu ra ý nghĩa đích thực của câu nói: "Trên cõi đời này đâu cũng ấm áp!"

Những thầy cô giáo tốt như cô Lý của Đình Nhi, trong trường Chuyên ngữ Thành Đô này còn nhiều lắm. Họ tạo thành một tập thể giáo viên vừa yêu nghề, yêu ngành, vừa tinh thông về chuyên môn nghiệp vụ. Họ là nền móng, họ là rường cột để Trường Chuyên ngữ dựa vào đó mà vươn lên. Mọi sự tiến bộ của Đình Nhi cũng nhờ đó mà có được.

Nhờ có sự tận tâm dạy dỗ và lòng yêu trẻ thiết tha của các thầy cô, cộng thêm sự cần cù, khiêm tốn, ham học của Đình Nhi, chúng tôi mới thực hiện được một kế hoạch mang tính chiến lược đối với Đình Nhi là: "Phải giải quyết mọi vấn đề về học tập ngay tại nhà trường".

LỖ TAY GÂY HỌA LỚN, MẮT BẠN SUYT BỊ MÙ

Năm thứ nhất bậc trung học cơ sở vào học được chừng nửa tháng, bỗng xảy ra một chuyện mà cho đến nay tôi vẫn thấy rung mình... Trong lúc ra chơi giữa giờ, Đình Nhi đã đánh nhau với một

bạn cùng lớp, cháu đã lỡ tay đánh bị thương mắt bạn? Tối hôm đó, khi đã ngồi vào bàn viết nhật ký mà Đình Nhi vẫn chưa hẳn hoàn hồn.

Sự việc xảy ra ngày hôm nay đối với tôi quả là một bài học vô cùng đau đớn, một sự kiện mà tôi phải nhớ suốt đời.

Trong giờ ra chơi sau tiết thứ nhất. không hiểu vì sao, bạn T cứ nhảy quanh tôi, vừa nhảy vừa chửi rủa: "Lưu... Lưu..." Chửi một hồi rồi bạn ấy đứng lại nhìn tôi cười khiêu khích. Người tôi sôi lên vì tức, tôi giơ tay thẳng cánh cho bạn ấy một cái tát. Nào ngờ tôi tát trượt. Tôi bị một đòn phản kích của bạn ấy một cái tát rất tai. Tôi nghĩ bụng: "Mày vô cớ chửi tao, chưa đánh lại được mày mà mày đã đánh tao". Càng nghĩ càng tức, tôi bèn xông đến, giơ tay tát lần nữa, lần này bạn T. nhanh chóng né đầu để tránh đòn, nhưng cú đòn trúng giữa mặt bạn ấy! Không thấy T. kêu la, chỉ thấy hai tay bạn ấy vội ôm mặt, còn bàn tay tôi thì rất bồng. Biết T. đã bị một đòn đau, tim đập thình thịch, nhưng tôi vẫn cứ tỉnh bơ, tảng lờ như không có chuyện gì. Hơn thế tôi còn bình tĩnh quay lưng đi đến chỗ mấy bạn khác tán gẫu, những đôi mắt luôn liếc về phía bạn T. Thấy có vụ đánh nhau, cô Lý bèn đi đến chỗ bạn T. hỏi rõ lý do. Rồi tôi bỗng thấy cô lớn tiếng gọi tôi. Trống ngực tôi càng đập mạnh hơn, nhưng vẫn cố làm ra vẻ bình tĩnh đến chỗ cô. Vừa nhìn thấy bạn T. tôi lạnh người, đôi mắt T. đỏ ngầu sưng vù, bên cạnh mắt còn có hai chỗ bị tím bầm. Sau mấy lời quở trách tôi, cô vội đưa bạn T. đến trạm xá gần đó. Lòng tôi lo lắng rối bời...

Sau bữa cơm trưa, cô Lý gọi tôi vào phòng khuyên giải, rồi thông báo về vết thương của bạn T. Cô nói: "Tình hình xấu nhất, có thể cả hai mắt của bạn T. đều hỏng". Nghe đến đây, đầu óc tôi quay cuồng, trống ngực đập liên hồi, tôi run sợ. Trời ơi, lẽ nào chỉ một phút không giữ được bình tĩnh của mình, mà bạn T có thể bị mất đi hai mắt? Thật là tàn khốc!

Giờ đây bệnh tình bạn T lành dữ thế nào chưa biết được, phải đợi cho chỗ xung huyết ở đáy mắt tan đi thì mới chẩn đoán được. Trong khi chờ đợi, xin mọi người hãy lắng nghe tiếng nói từ đáy lòng tôi: dù thế nào cũng không được tranh cãi nhau vì những chuyện vụn vặt hàng ngày, chỉ một phút giây nóng nổi rất có thể sẽ gây nên họa lớn!

Ngoài việc rút kinh nghiệm ra, quả thực Đình Nhi không còn biết làm gì hơn nữa cho bạn. Chỉ có người lớn mới biết rằng, lúc này đâu đã phải là lúc ngồi mà rút kinh nghiệm.

Từ trạm xá trở về trường, cô Lý lập tức gọi điện thoại thông báo cho cha mẹ của cả hai học sinh.

Nghe được tin con gái tôi đã đánh bạn chảy cả máu mắt, chúng tôi như bị sét đánh ngang tai: các bạn học trong lớp Đình Nhi đều là những đứa con độc nhất trong những gia đình chỉ có một con, nếu xảy ra điều gì, người ta sẽ đau khổ suốt đời. Dù sao, sự việc cũng đã xảy ra rồi, việc đầu tiên của chúng tôi hiện tại là đến thăm hỏi và trả tiền viện phí, xin lỗi gia đình bạn T. sau đó phải bằng mọi cách để cứu đôi mắt cho cháu T.

Cha mẹ cháu T. lại là những con người rất am hiểu. Khi chúng tôi đến lựa lời xin lỗi, mẹ cháu T. cố nén dòng nước mắt, chỉ tự trách con mình là đã đầu tư "trêu chọc người khác". Còn ba cháu lại ôn tồn an ủi chúng tôi: "Không sao đâu các bác, à! Chỉ mấy ngày sau là khỏi ấy mà!"

Chúng tôi đề nghị, cho phép chúng tôi đưa cháu đến khám và chữa bệnh tại bệnh viện thuộc Trường Đại học Y khoa Hoa Tây. Ba cháu nói: "Bệnh viện ấy xa lắm, vả lại cũng chưa thật cần thiết, cứ để cháu chữa ở Trạm xá gần đây cũng được". Tôi và ba Đình Nhi thiết tha xin với gia đình cháu T. đi chữa ở một bệnh viện tốt nhất Thành Đô. Nếu cha mẹ cháu T. bận công tác, vợ chồng chúng tôi xin được đưa đi... Bàn bạc hồi lâu, rồi đi đến quyết định: hai bà mẹ sẽ đưa cháu T. đi bệnh viện.

Khám lần đầu, bác sĩ nhãn khoa nói, phải chờ chỗ tụ máu trong đáy mắt tan hết đã rồi mới khám lại và kết luận được. Bác sĩ còn nói: "Nếu chỉ đứt các mao mạch huyết quản mà không bị tổn thương võng mạc, chỉ cần nghỉ ngơi yên tĩnh khoảng 2 tuần lễ là có thể khỏi được và không để lại di chứng nào. Vì sức hồi phục của trẻ con rất tốt. Tất nhiên, phải uống thuốc kháng sinh để phòng viêm nhiễm. Giai đoạn này đặc biệt cần ngăn ngừa cảm cúm và không được cử động mạnh, để tránh bị xuất huyết trong đáy mắt."

Rất may là, cháu T. rất biết nghe lời thầy thuốc, cũng không bị cảm cúm, lần khám lại sau 3 ngày nằm tĩnh dưỡng vẫn không phát hiện có tổn thương trong đáy mắt. Hai tuần sau, bác sĩ nhãn khoa tươi cười thông báo với chúng tôi: "Mắt của cháu T đã hoàn toàn được hồi phục". Đến lúc ấy, chúng tôi sung sướng như chính mắt Đình Nhi đã được sáng trở lại.

Trong thời gian cháu T. còn nằm viện, cô Lý nhân dịp này đã mở một đợt giáo dục về tình thương yêu bạn bè trong cả lớp. Trước cả lớp

cô nói: để bạn T. thấy được tình thương yêu của cả lớp, cô đề nghị mỗi học sinh hãy dành một phần quà để tặng bạn T., lớp phải cử ra một đoàn đại biểu đến nhà bạn T. để thăm hỏi và tặng quà.

Đình Nhi là đại biểu đương nhiên trong nhóm năm bạn được cử đi thăm hỏi ấy. Khi Đình Nhi nhìn thấy bạn T. phải nằm bất động trên giường với cuộn băng trắng quấn chặt hai mắt, cháu không nén nổi những dòng nước mắt hối hận.

Hôm cháu T. khỏi bệnh trở lại trường, cô Lý lại nhân dịp này mở tiếp một đợt giáo dục nữa về an toàn lao động. Cô mời tôi lên báo cáo trước cả lớp. Tôi đã viết một bài báo thật công phu, hy vọng qua dịp này mỗi một học sinh đều nhớ được: "Một phút nông nổi, tai họa cả đời!"

Tôi bắt đầu từ câu chuyện "Đôi mắt cháu T. được lành lặn trở lại chẳng qua chỉ là sự may mắn", sau đó tôi chuyển sang kể cho mọi người nghe một câu chuyện bi thảm khác: "chuyện "Một quả đấm đã làm thay đổi số phận hai mạng người". Nhân vật tôi nói đến là một con người thực. Đó là con trai một cán bộ cao cấp mà các bạn ngồi đây đều biết cả. Chàng thanh niên này giữa đường gặp một người say rượu, người này đã vô ý nhỏ nước bọt vào mặt anh ta. Không nén được tức giận, anh ta đã cho người say rượu kia một quả đấm trời giáng, người say rượu ngã đập đầu xuống lề đường, chết ngay tại chỗ. Cậu con trai của vị cán bộ cao cấp kia bị đi tù vì tội giết người..."

Sau khi tôi kể xong, có mấy học sinh háng háo giơ tay xin phát biểu cảm tưởng, trong đó có cả Đình Nhi và cháu T. Tuy những lý lẽ của các cháu chưa được sâu sắc nhưng đã khơi dậy được một sự đồng cảm mãnh liệt trong lòng các bạn cùng lứa tuổi. Cả người phát biểu và người nghe đều rơi nước mắt. Trong sự đồng cảm không nói được thành lời ấy, mỗi học sinh đều nhận thức được một điều vừa đơn giản nhưng cũng hết sức cao thượng là: sự sống thật quý báu nhưng cũng thật mỏng manh, chúng ta, mỗi con người phải biết quý sự sống của chính mình và đồng loại!

Đây là thành công của hội nghị chuyên đề, cũng là điều mà cô Lý đã đạt được từ sự sáng suốt của mình.

TRÁI QUA MỘT ĐOẠN ĐƯỜNG VÒNG, XÂY DỰNG LẠI LÒNG TỰ TIN

Các bạn cùng khóa với Đình Nhi đều là những học sinh xuất sắc, đã từng vượt qua một cuộc sàng lọc cực kỳ khắc nghiệt của Trường Trung học Chuyên ngữ Thành Đô với tỷ lệ đào thải tới 98%. Những

"con chép" đã vượt được "vũ môn" này có ba loại: 1. Điểm thi nói và điểm thi viết đều khá cao; 2. Điểm thi viết rất cao, thi nói khá thấp; 3. Điểm thi nói khá cao, thi viết khá thấp. Đình Nhi thuộc loại thứ ba.

Dù ở loại nào, những học sinh đã thi đỗ vào được trường Chuyên ngữ này, trong những năm học tiểu học đều là những học sinh xuất sắc của lớp, cỡ nhiều cháu là học sinh duy nhất của toàn trường đỗ vào chuyên ngữ. Ở nơi tập trung toàn học sinh ưu tú như vậy, sự xuất sắc trong các trường tiểu học trước đây, đến giai đoạn này đã không còn là xuất sắc nữa. Do nhà trường sắp xếp thứ bậc theo điểm số thi viết, nên vị trí của Đình Nhi khi mới vào trường chỉ đứng vào loại dưới trung bình.

Chúng tôi đã từng phân tích cho Đình Nhi thấy: "Con vốn học trong một trường tiểu học có chất lượng giáo dục không phải là cao của thành phố Thành Đô, thế mà con đã có thể chiến thắng nhiều đối thủ tiểu học vào loại hàng đầu trong các cuộc thi đấu toàn thành phố. Điều đó chứng tỏ con rất có tiềm lực. Bây giờ vào đây, con bắt đầu được tiếp nhận một chất lượng giáo dục cao như các bạn khác, lại bắt đầu một cuộc cạnh tranh mới trên cùng một vạch xuất phát, chỉ cần con tiếp tục duy trì "một sự cố gắng liên tục, hơn người", chắc chắn con lại trở thành học sinh xuất sắc trong cuộc cạnh tranh mới ở mức độ cao hơn này".

Tại sao chúng tôi cố tình nhấn mạnh "lại trở thành học sinh xuất sắc" như vậy? Bởi vì, trước mắt cháu vẫn còn một cuộc đào thải nghiêm khắc nữa khi cháu học xong bậc trung học cơ sở, thi vào bậc trung học phổ thông. Số học sinh cùng khóa với Đình Nhi, kể cả số học sinh được vào học theo kết quả thi cử, lẫn số học sinh cha mẹ bỏ tiền cho theo học, cả thấy 200 em, chỉ có 80 học sinh được tiếp nhận vào học trung học phổ thông theo chỉ tiêu kế hoạch (có thể vào học theo các lớp trung học phổ thông thuộc Trường Chuyên ngữ). Chen chân được vào hàng ngũ 80 em may mắn đó, cũng có nghĩa là đã chắc chắn thi đỗ vào một trường đại học trọng điểm nào đó. Trên thực tế những học sinh tốt nghiệp trung học phổ thông cùng khóa này với Đình Nhi của Trường Chuyên ngữ, trăm phần trăm đều thi đỗ vào các trường đại học trọng điểm. Ngoài ra, trong các "lớp thỏa thuận" đảm bảo đỗ đại học được mở thêm nữa cũng có nhiều học sinh thi đỗ vào các trường đại học trọng điểm hoặc một vài chuyên khoa khác.

Ngoài ra, còn một nguyên nhân nữa: do số lượng học sinh trong một lớp học ở Trung Quốc thời đó quá đông, các thầy cô giáo không

đủ điều kiện để quan tâm dạy dỗ đồng đều tất cả các học sinh, vì vậy đành phải dùng biện pháp "nắm chắc hai đầu, kéo theo khúc giữa". Nếu muốn được các thầy cô giáo chú ý quan tâm chỉ bảo thì phải trở thành người có thành tích đứng đầu trong lớp.

Ngay từ thời kỳ tiểu học, Đình Nhi đã hiểu được điều này, cộng với tâm lý thích nổi trội để được mọi người chú ý đến ở tuổi dậy thì, Đình Nhi còn khao khát hơn cả cha mẹ, càng khao khát được thầy cô giáo và các bạn để ý đến bằng thành tích xuất sắc trong học tập và rèn luyện của mình.

Những bạn học sinh có cùng suy nghĩ đó không phải chỉ có một mình Đình Nhi. Vì vậy sự cạnh tranh giữa những học sinh cùng khoa còn quyết liệt hơn nhiều so với thời tiểu học. Những ngày đầu Đình Nhi còn nhận thức khá trừu tượng về mặt này, và cũng chưa có một sự cảm nhận thật cụ thể. Vì vậy kế hoạch học tập của Đình Nhi vẫn nặng về ước muốn chứ chưa phải là biện pháp:

...Về học tập không được lơ là, phải có kế hoạch cụ thể, phải định mức phần thưởng cho từng giai đoạn. Ngoài ra, phải làm tốt công tác chuẩn bị bài mới, ở trên lớp phải chú ý nghe giảng, điều gì không hiểu phải hỏi ngay. Trên lớp phải ghi chép đầy đủ, học xong phải ôn tập lại, cố gắng hiểu bài sâu, tránh đi đường vòng. Hết một giai đoạn phải tổng kết lại, tin chắc rằng thành tích học tập của tôi sẽ ngày càng đi lên.

Trường Chuyên ngữ còn có một yêu cầu đặc biệt là, phải tự lực cánh sinh trong cuộc sống, phải làm tất cả những việc cần làm theo đúng kế hoạch, không được bớt xén, không được lười biếng, bê trễ. Vì vậy, phải quyết tâm sửa chữa khuyết điểm của mình: không được để ý đến những việc vặt trong cuộc sống và phải loại bỏ tính đãng trí hay quên. Vừa rồi đây tôi vẫn để quên tất chân trong phòng tắm.

Còn một điểm nữa cũng rất quan trọng là mọi người phải nhường nhịn, giúp đỡ lẫn nhau, cùng sát vai đi tới.

Một kế hoạch học tập trống rỗng như vậy đương nhiên là chẳng có tác dụng gì. Chưa đầy một tháng sau, Đình Nhi đã phải rớt rít lên bởi cuộc sống khá căng thẳng.

Ôi! Đau đầu quá! Thi cử liên miên làm cho tôi đau đầu muốn chết đi được. Tôi nay tự học, nghe nói thứ tư này lại thi Anh văn, đầu

óc cứ "bùng nhùng" như sắp nổ. Tôi xem lại tờ kế hoạch ôn tập thi, tôi nay, có thể làm xong bài tập toán trong vòng 20 phút, còn lại hơn một tiếng, tôi sẽ cùng các bạn luyện nghe viết, ôn tập ngữ âm, và tập ghép từ cùng gốc... Trưa mai ... "Các em! Tối nay kiểm tra toán!". Câu nói của thầy Vương làm đảo lộn mọi kế hoạch của tôi. Tôi dự định sau khi thi xong sẽ viết nhật ký, thời gian không còn nhiều, luyện nghe viết chẳng được mấy từ đã phải trở về phòng ngủ. Buổi tự học sớm mai, tôi sẽ học ngữ âm, chỉ còn có trưa mai, tôi sẽ ăn cơm thật nhanh, hí sinh cả giấc ngủ trưa để ôn tập. Chả kịp suy nghĩ nhiều hơn, tôi vùi đầu vào môn toán... A, B, C, D bỗng trở thành cộng, trừ, nhân, chia. Nhưng tôi vẫn thấp thỏm lo âu... Thế là môn toán cũng đã qua đi. Tôi lại vùi đầu vào trang nhật ký.

Ôi! Chỉ tiếc rằng tôi không thể thấp đèn pin học Anh văn vào lúc đêm khuya. Thực lòng, tôi vẫn chưa thích ứng được với nhịp sống căng thẳng này!

Một mặt không đủ thời gian để học tập, mặt khác Đình Nhi lại quá nhiệt tình trong việc giao du bè bạn, cứ gặp bạn mới lại huyền thuyên trò chuyện quên cả thời gian. Chính vì không biết sắp xếp hợp lý thời gian học và chơi, nên gần đây Đình Nhi kinh ngạc nhận ra rằng những kỳ vọng lớn lao về học tập của mình nay đã bắt đầu sa sút.

Chiều nay, thi địa lý, mục tiêu của tôi trong đợt thi cử này chỉ là "60 điểm muôn năm". Bản thân tôi cũng không ngờ rằng ý chí của mình đã suy giảm đến như vậy.

Về môn địa lý trước khi thi tôi chẳng ôn tập được tí nào. Đây là lần đầu tôi rơi vào hoàn cảnh này. Trước đây, khi đi thi tôi chỉ thấy hơi căng thẳng, lần này lòng tôi trống rỗng. Ngày mai lại thi môn sinh vật, tôi phải trấn tĩnh lại tinh thần, đêm nay phải ôn thi thật tốt để sẵn sàng vào thi. Quyết không để thảm cảnh "60 điểm muôn năm" tái diễn ở các môn sinh vật và lịch sử.

Nhật ký ơi, ta không còn thời gian để tiếp tục than thở, phải tạm biệt người thôi. ta đi học sinh vật đây!

Những biểu hiện ấy của Đình Nhi cho thấy cháu đang trên đà trượt xuống dốc. Thế là chúng tôi đã chủ động liên hệ với cô giáo chủ nhiệm. Cô nói "Lưu Diệc Đình chẳng có khuyết điểm gì lớn đâu. Chỉ mỗi tội hay la cà tán gẫu với bạn bè. Chúng tôi và cô chủ nhiệm đều

có một nhận thức chung là: mong muốn được giao du với bè bạn, đó là một đặc điểm của lứa tuổi dậy thì, nhưng quỹ thời gian chỉ có hạn, Đình Nhi cũng không có vấn đề gì trong giao tiếp với bạn bè, nên cần giảm bớt sự lãng phí thời gian này.

Để kịp thời uốn nắn những sai sót đó của Đình Nhi, tôi và ba cháu đã phải "đi dạo" ở sân vận động nhà trường gần 2 giờ, chờ cho buổi tối tự học của Đình Nhi kết thúc.

Buổi tối hôm đó, chúng tôi truyền đạt lời nhận xét của cô chủ nhiệm cho Đình Nhi nghe, hy vọng Đình Nhi sớm chấm dứt tình trạng la cà tán chuyện. Tôi nói với Đình Nhi. "Chơi với bạn bè cũng có hai kiểu, một là để tự hoàn thiện mình, bằng chính cái hay cái đẹp của mình thu hút được những bạn bè tốt khác. Đó là kiểu kết bạn có tính xây dựng. Một kiểu khác là, kết bạn để chơi bời cho qua ngày tháng, không chỉ lãng phí thời gian của mình mà còn làm lãng phí thời gian của người khác. Đây là kiểu kết bạn mang tính chơi bời. Kiểu này cha mẹ và thầy cô giáo đều không tán thành". Ba cũng nhắc nhở Đình Nhi: "Cái thiếu của con hiện nay chính là thiếu thời gian học tập, chứ không phải thiếu khả năng giao tiếp bạn bè. Không nên lãng phí thời gian vàng ngọc vào những việc không quan trọng đó".

Có lẽ Đình Nhi rất muốn làm cô giáo hài lòng, buổi nói chuyện này thật là suôn sẻ và rất có hiệu quả. Chỉ ít lâu sau, thành tích học tập của Đình Nhi đã bắt đầu có chiều hướng đi lên, lại trở về với thói quen tập trung học tập như cũ:

Hôm nay công bố kết quả thi môn sinh vật, tôi được 87,5 điểm, đứng thứ hai ở lớp. Tôi rất bất ngờ về thành tích này, không ngờ điểm số lại cao hơn chỉ tiêu tôi đề ra những 7,5 điểm. Đứng thứ hai cả lớp tuy không tệ nhưng cũng không được hài lòng. Thử nghĩ mà xem, có bạn còn được 89,5 rồi 90 điểm, trường khác có khi còn cao hơn, chẳng có gì làm tôi vui mừng cả.

Lại sắp thi giữa kỳ, tôi phải thi bốn môn: tiếng Anh, toán, sinh vật, lịch sử, tôi cần tiếp tục cố gắng phấn đấu, lấy 87,5 làm động lực, đẩy thành tích của mình lên cao hơn, để thành tích ngày càng cao hơn nữa.

Một tháng sau, Đình Nhi đã trở thành một mũi nhọn được cô giáo chú ý. Đình Nhi lấy lại được lòng tin, cháu lại đặt ra cho mình một yêu cầu cao hơn:

Trong giờ tự học buổi tối, cô giáo bảo tôi, Dương Lệ Hồng, Gia Tín... đến dự buổi họp mặt. Tôi đoán, chắc đó là mười người đứng đầu lớp!

Quả nhiên, cô giáo công bố thành tích của chúng tôi, gọi mười người chúng tôi lên để chúc mừng và cùng bàn về kế hoạch phấn đấu trong thời gian tới.

Tôi nghĩ, tôi và Ngụy Vũ đứng thứ tám của lớp, thấp hơn bạn đứng đầu 3,4 điểm. Nếu so với các bạn trong lớp thì khoảng cách ấy còn xa hơn. Tôi phải lấy điểm 88,1 làm khởi điểm, chỉ là một khởi điểm thôi, tiếp đó tôi sẽ cố gắng để có một thành tích cao hơn, và cố gắng phấn đấu hơn nữa.

"GÓC TIẾNG ANH" CỦA TRƯỜNG, TĂNG HỨNG THÚ CỦA ĐÌNH NHI

Trước khi vào trường trung học, chúng tôi luôn cố gắng bồi dưỡng cho Đình Nhi về mọi mặt, chúng tôi lấy đây làm hứng thú để Đình Nhi phát triển một cách toàn diện hơn. Hứng thú đó giúp cho Đình Nhi trưởng thành một cách lành mạnh, nó rất có ý nghĩa rất lớn đối với cuộc sống của cháu. Sau khi vào học trung học, Đình Nhi rất hứng thú với việc học tiếng Anh và rất nhanh sau đó cháu đã trở thành học sinh tiếng Anh xuất sắc. Đây chính là động lực nhiều năm của cháu, nó có ảnh hưởng tích cực tới cuộc sống của Đình Nhi sau này.

Nhớ lại quá trình hình thành nên hứng thú này của Đình Nhi, chúng ta có thể thấy rất rõ việc bồi dưỡng các tố chất tốt đẹp, sự ham muốn học hỏi, những nhận thức về ngoại ngữ, sự cầu tiến, ý chí vượt qua thử thách, sự cứng rắn trong cạnh tranh và sự nhạy cảm có được do thói quen cùng song ngữ... tất cả những thứ đó đã trở thành một hợp lực khiến cho Đình Nhi trở thành một cao thủ trong môn tiếng Anh của trường.

Ngày 14 tháng 9 năm 1993 (Năm 12 tuổi, khi mới nhập học)

Càng khó càng muốn học

Hôm nay, tôi lại được nghe cô giáo tiếng Anh hát một bài hát tiếng Anh mới. Nói ra thật xấu hổ, tôi nghe đi nghe lại mấy lần rồi mà không học được lời hát, nhưng chính điều đó càng làm tôi hứng thú. Lần này tôi quyết tâm học bằng được. Bạn bảo có kỳ quặc không, tôi thường thấy hứng thú với những khó khăn và rất tin ở mình.

Còn một chuyện nữa, trình độ tiếng Anh của tôi chỉ ở mức "B+", điều đó thật xấu hổ, nói thật, tôi không nghĩ thành tích của mình lại kém như vậy. Đương nhiên, tôi không chịu khuất phục, tôi sẽ lấy đây làm động lực để cố gắng vươn lên.

Ngày 23 tháng 9 năm 1993

Ngưỡng mộ chính là động lực

Hôm nay là ngày đầu tiên tôi tham gia vào "Góc tiếng Anh", điều đó đã khắc sâu trong tâm trí của tôi.

Cho đến bây giờ, cảnh các anh chị trong trường và các thầy cô nói tiếng Anh như gió vẫn còn đọng mãi trong tôi. So sánh, tôi mới thấy mình thật là kém cỏi, kiến thức thật nghèo nàn. Tôi không hiểu những lời mà các anh chị lớp trên và các thầy cô giáo nói mà chỉ dựa vào vẻ bên ngoài, những động tác và nét mặt của họ để đoán họ đang nói gì. Khi một thầy giáo nước ngoài hỏi tôi bằng tiếng Anh, tôi chỉ trả lời được một hai câu, những câu sau tôi chỉ biết trả lời "No, no, no", lúc đó tôi thật xấu hổ. Tôi nghĩ, chỉ cần tiếp tục nỗ lực cố gắng thì chỉ một hai năm sau tôi cũng sẽ có cơ hội nói chuyện với các thầy cô giáo bằng tiếng Anh giống như các anh chị lớp trên.

Ngày 29 tháng 9 năm 1993

Không nên đổ kị

Hôm nay, tôi vừa vui vừa giận. Vui là bởi điểm tiếng Anh của tôi được $100 + 1,5$ (Điểm tối đa là $100 + 5$), vui vì cả lớp tôi đạt thành tích cao nhất, nhưng điều khiến tôi tức giận còn lớn hơn nhiều so với niềm vui của tôi.

Buổi tối hôm nay sau khi kết thúc buổi tự học tiếng Anh, tôi nghe được hai tin đồn nhằm làm tôi rất bức. Tin thứ nhất, nói rằng sở dĩ tôi được điểm thi $100 + 1,5$ là vì tôi đã có sự "thông đồng" với bạn Cung Vĩ Tinh, chứ thực lực của tôi thì không được thế. Tin thứ hai: sở dĩ kết quả môn thi tiếng Anh của lớp A chúng tôi được tốt như vậy, vì lớp tôi cũng đã có sự "thông đồng" với Miss Trần (cô giáo Trần), mỗi lần đọc đến trọng âm, cô lại gật đầu một cái. Đối với những lời đồn nhảm này, không chỉ mình tôi mà cả lớp A ai nghe thấy cũng đều tức giận. Bạn Tăng Quyên tức quá còn chửi tục một câu: "... Đồ vô liêm sỉ!"

Chửi tục là không nên rồi, nhưng điều đó cũng nói lên rằng: Cả lớp tôi ai cũng có lòng tự trọng, ai cũng muốn giữ thể diện cho tập thể của mình.

Cô giáo ơi! Trước một hiện tượng như vậy nên có một thái độ biết nhìn lại mình "Có lỗi thì sửa, không có thì tránh đi", hay là phớt lờ đi hả cô?

Ngày 15 tháng 10 năm 1993 (Khi vào trường được nửa tháng)

Không sợ chê cười

Hôm nay lại có mấy tiết tiếng Anh, tôi rất thích. Tôi thường đứng bên cạnh Miss Trần, nghe cô và mấy bạn nữ sinh năm thứ ba bậc trung học cơ sở đối thoại. Tuy nghe không hiểu gì, nhưng qua sự biểu cảm bằng tay và nét mặt của Miss Trần, cộng với một chút ít từ vựng mà tôi mới học được, tôi cũng có thể đoán ra ý nghĩa của vài câu. Vì thế tôi rất thích những tiết học ngoại khóa này. Tự cảm thấy mình đã khá hơn so với hồi bắt đầu vào học, hồi ấy tôi giống như một người điếc xem phim. Qua những tiết học tôi càng khát khao được hiểu biết hơn nữa, niềm khát khao đó ngày càng cháy bỏng. Càng hiểu lơ mơ, càng muốn hiểu cho thật tường tận.

Có bạn chế giễu tôi: "Nghe đã chẳng hiểu, lại còn cố ra sức mà nghe". Tôi đáp lại: "Chính vì nghe không hiểu mới càng phải cố mà nghe, phải luôn lắng tai nghe, thế mới dần dần sẽ hiểu, nếu không chịu lắng tai nghe thì suốt đời cũng chẳng hiểu gì".

Tôi cho rằng, đối với ngoại ngữ, phải nghe nhiều, luyện nhiều mới có thể giỏi được.

Ngày 27 tháng 11 năm 1993

Quyết không chịu thua

Tối hôm nay, tôi được xem cuộc thi: "Hội thoại theo bài khóa tiếng Anh" do 24 tuyển thủ của các lớp trên trình diễn. Trên sân khấu, có người trình diễn tự nhiên, có người còn lúng túng, cũng có người nhảm lẫn lung tung, giọng nói còn run, phát âm không chuẩn.

Trong số 24 anh chị đó, có một chị trình bày rất tốt. Một bạn đứng bên cạnh tôi phải thốt lên: "Quả thật mình chịu thua chị ấy!" Tôi lại nghĩ khác: tôi chỉ bái phục chị ấy thôi chứ tôi không chịu

thua. Tôi nghĩ rằng, mọi người đều như nhau, ai cũng có một cái miệng, một cái lưỡi. Tôi cũng chẳng kém chị ấy một cái gì, chỉ cần thật sự cố gắng, thì tôi không chỉ đuổi kịp chị ấy, mà còn có thể vượt chị ấy cơ. Chỉ nên coi chị ấy là một tấm gương, chứ quyết không chịu thua.

Tục ngữ có câu: "Hứng thú là người thầy tốt nhất". Kích thích hứng thú học tập của học sinh, là một biện pháp rất hiệu quả trong việc giảng dạy tiếng Anh của Trường Chuyên ngữ. Chúng tôi còn nhớ, một ngày cuối tuần trong học kỳ II năm thứ nhất trung học cơ sở, Đình Nhi đã say sưa kể lại cho chúng tôi nghe gần như toàn bộ tiết học luyện nói ở trên lớp của cháu. Như chơi trò "kể tiếp sức". Các bạn trong lớp mỗi người kể một câu đã xây dựng nên một câu chuyện khá dài và cũng khá lý thú bằng tiếng Anh. Những buổi dạy học như vậy thật là sinh động và lý thú, trình độ tiếng Anh của Đình Nhi và các bạn trong cả lớp đã được nâng cao lên rất nhanh.

Ở gần cầu Cẩm Giang trong thành phố Thành Đô có một nơi rất nổi tiếng, được gọi là "Góc tiếng Anh". Đây cũng là địa điểm Đình Nhi thường hay lui tới. Vào dịp nghỉ hè hay nghỉ đông, cứ vào tối các ngày thứ ba và thứ sáu, ở đây chật ních các bạn học sinh đủ các cấp từ đại học, trung học đến tiểu học và cả những vị khách nước ngoài. Họ đến đây để luyện nói tiếng Anh. Đến sớm nhất là các học sinh lớp dưới trường Chuyên ngữ, và về muộn nhất là các học sinh lớp trên. Tuy theo trình độ, họ chia thành từng nhóm hội thoại với nhau về đủ các loại chuyện xã hội. Dù ở mức độ nào, khả năng nghe nói tốt nhất đều là những học sinh của trường Chuyên ngữ. Ví dụ như ở năm thứ nhất bậc trung học cơ sở, trong khi Đình Nhi đã có thể nói chuyện với một giáo sư người Mỹ câu được câu chăng hàng tiếng đồng hồ. Trong khi đó một học sinh khác, cũng học năm thứ nhất bậc trung học cơ sở ở một trường trọng điểm lại không thể nói được một câu nào vì bạn ấy không thể hiểu được người đối thoại nói gì... (Phương pháp dạy tiếng Anh ở Trường Chuyên ngữ có hiệu quả như vậy, tại sao không mở rộng ra cho tất cả các trường trung học trong toàn quốc?)

Sự say mê hứng thú đã thúc đẩy Đình Nhi biết chủ động đi tìm và tham khảo các phương pháp học ngoại ngữ tốt để áp dụng cho mình. Sau khi Đình Nhi được vào học tại Trường Đại học Harvard, đã có nhiều bạn học sinh khắp nơi trong cả nước gửi thư đến xin cho biết kinh nghiệm học ngoại ngữ. Trường Chuyên ngữ cũng đề nghị Đình Nhi viết bài phổ biến kinh nghiệm học tiếng Anh. Đình Nhi đã

viết bài: "Mấy điều tâm đắc về việc học tiếng Anh". (Bài này sẽ giới thiệu trong chương Đình Nhi học trung học phổ thông).

COI TRỌNG TÌNH BẠN, HỌC CÁCH NHÚN NHƯỜNG

Cùng với sự phát triển trong tuổi dậy thì, nhiều học sinh trung học luôn đau khổ vì cảm giác cô đơn, chẳng ai chịu hiểu mình, và luôn trông chờ có được một người nào đó hiểu mình. Có bạn trông chờ ở các thầy cô giáo, có bạn trông chờ ở gia đình, có bạn trông chờ ở bạn bè cùng trang lứa. Tâm lý con người nói chung là: cái có rồi thì cảm thấy bình thường, mà chỉ mơ ước những cái gì mình chưa có.

Cũng như mọi đứa con trong gia đình chỉ một con, cái mà Đình Nhi cảm thấy thừa thãi nhất chính là sự quan tâm của cha mẹ, cái thiếu nhất lại là tình bạn. Ở lứa tuổi này, tình bạn như một chất "rượu nồng" luôn làm cho các cháu say mê. Vì nhiệm vụ học tập quá nặng nề, cô chủ nhiệm và chúng tôi đều nhất trí chủ trương không để Đình Nhi lãng phí quá nhiều thời gian vào việc giao du bè bạn, nhưng như vậy cũng không có nghĩa là ngăn cản nhu cầu tâm lý rất bình thường đó của Đình Nhi. Để thỏa mãn khát vọng giao du bè bạn, thỉnh thoảng chúng tôi vẫn tạo điều kiện để Đình Nhi gặp gỡ lại các bạn thân cũ, dành cho các cháu cả thời gian và không gian thích hợp để tình bạn được phát triển hơn nữa về chiều sâu. Ngay từ nhỏ Đình Nhi đã được giáo dục đức tính coi trọng tình bạn, trong những cuộc gặp gỡ ấy tình cảm của cháu đã được thể hiện thật trong sáng và cảm động.

Buổi sáng chủ nhật, người bạn thân Vương Ngọc của tôi đến chơi. Tình cảm giữa chúng tôi rất sâu sắc. Ngay từ lúc còn ở lớp mẫu giáo, hai chúng tôi đã không rời nhau nửa bước. Tính đến nay, ôi, đã được 9 năm rồi. Đã nửa tháng không gặp nhau, hôm nay gặp lại, vui mừng biết bao!

Bạn Vương Ngọc có lẽ cũng xúc động lắm, má cứ đỏ bừng. Chúng tôi tay nắm tay, mắt nhìn mắt, cùng mỉm cười. Tim tôi đập rộn ràng, có bao điều muốn nói mà không sao nói được lên lời. Vương Ngọc chắc cũng như tôi. Một lúc khá lâu, Vương Ngọc mới nói: "Chào bạn!" "Chào bạn!" "Bạn có khỏe không?" - "Tớ khỏe, bạn có khỏe không?" - "Hi, hi!" Cả hai cùng cười, không khí nhẹ nhõm hẳn đi. Vương Ngọc kể về cuộc sống và việc học tập của mình, tôi cũng vậy. Cả hai đều cảm thấy thật là mới lạ và thính thú.

Thời gian trôi đi từng phút, từng phút, từng giờ... Đã đến lúc bạn Vương Ngọc phải về rồi. Tôi tiễn bạn ra đến tận đầu đường. Hai đứa cứ nắm chặt tay nhau không nỡ rời xa: "Thứ bảy tuần sau lại đến chơi nhé! Phải đến đấy!", "Ừ, đến, đến chứ, nhất định tớ sẽ đến!" Lời hẹn ước ấy đã gắn chặt hai trái tim chúng tôi với nhau.

Để tránh sự phân tán tình cảm trong việc kết bạn, và cũng để tránh cho cháu chơi thân với những người "bạn xấu", chúng tôi đã nói rõ quan điểm của mình với Đình Nhi: "Cha mẹ không tán thành việc con kết bạn qua thư từ với những người trong mục "Tìm bạn" trên báo chí, và cha mẹ cũng không phản đối việc trao đổi thư từ của con với những "người bạn cũ", mà cha mẹ đã biết rõ". Bởi vì, chúng tôi rất hiểu tâm trạng sung sướng khó nói thành lời của con cái, khi chúng nhận được những lá thư của những người bạn thân mà chúng hằng mong nhớ.

Buổi trưa hôm nay, theo lệ thường tôi lại đến hòm thư học sinh để xem tôi có thư không. Tôi lơ đãng lật giở chồng thư, đang định quay về, bỗng nhiên nhìn thấy trên một phong bì màu vàng sẫm có dòng chữ: Người nhận: Bạn Lưu Diệc Đình". Tôi vội cầm thư, nhưng do xúc động, tay run run, mãi mới cầm được. Nhìn kỹ lại, quả nhiên là thư của tôi. Thật sung sướng và bất ngờ. Đây chính là lá thư của Tề Tịnh, bạn thân của tôi. Lá thư mà tôi hằng mong đợi. Tôi vội bóc phong bì, suýt nữa xé rách cả thư. Tôi học kỹ từng dòng. Lời lẽ trong thư giản dị và mộc mạc, chẳng có chút nào văn vẻ hoa mỹ, chỉ có tình cảm sâu nặng. Lòng tôi ấm áp, hai má nóng bừng.

Đến tối, lấy giấy bút ra, tôi định trút hết tình bạn đang nóng bỏng trong lòng lên tờ giấy trắng. Nhưng không hiểu sao, tôi không thể nào viết nổi lấy nửa dòng, bàn tay phải cứ run run nắm chặt lấy bút...

Chúng tôi cho rằng để vươn tới cái chân, thiện, mỹ thì sự thể nghiệm sâu sắc về tình bạn là điều vô cùng quan trọng. Để giữ vững và phát triển các mối quan hệ bạn bè chân chính, Đình Nhi đã bắt đầu thay đổi những thói quen không có lợi cho sự phát triển đó.

Tôi là một người rất kỹ tính trong việc chọn bạn. Có thể nói rằng, từ bé đến giờ tất cả những người mà tôi cho rằng có thể làm bạn được đều đã trở thành bạn tốt của tôi. Nhưng bây giờ thì lại khác. Người bạn ngồi cùng bàn với tôi là Phan Điền Điền, học rất giỏi, tính tình

cởi mở, đúng đắn, có thể nói tài đức vẹn toàn, đương nhiên rất có thể chọn làm bạn thân được. Chúng tôi suốt ngày cười nói, gần bó với nhau như bóng với hình, cũng có lúc lại cãi nhau một tí, nhưng rồi lại dần hòa được ngay. Thế nhưng...

Chiều nay, để tranh lấy chiếc bánh bích quy trong tay tôi, Phan Điền Điền đã đánh tôi mấy cái. lát sau, nhân lúc bạn Phan không để ý, khi bạn định ngồi xuống chiếc ghế đó, tôi đã nhanh chân gạt chiếc ghế đó sang bên, Phan Điền Điền liền ngã lăn ra đất, hai mắt đỏ hoe chực khóc. Tôi bỗng hoảng lên, vội kéo bạn ấy dậy, miệng lắp bắp: "Xin lỗi, xin lỗi! Đừng giận tôi nhé!"

Phan Điền Điền quay ngoắt người đi, tôi ra sức giải thích nhưng bạn ấy vẫn một mực không thèm nghe. Từ đó hai chúng tôi tuy vẫn ngồi cùng một bàn, nhưng hầu như xa cách nhau, giữa chúng tôi như có một tấm kính mỏng ngăn cách. Tôi cảm thấy ngột ngạt vô cùng.

Xin hỏi các bạn, tôi phải làm gì bây giờ: "Chẳng lẽ lại xóa bỏ luôn những ngày tháng đẹp đẽ kia sao?"

Cô giáo Lý đã phê bên cạnh bài nhật ký này một câu: "Tự con sẽ có được một sự lựa chọn đúng đắn!"

Đình Nhi đã không phụ lòng tin của cô giáo, cháu đã chủ động "làm lành" với Phan Điền Điền. Cuối cùng bằng sự chân thành cởi mở, Đình Nhi lại được Phan Điền Điền tin yêu thân thiết. Quá trình thay đổi cách đối xử trong quan hệ bạn bè vừa rồi, đã làm cho Đình Nhi kiên nhẫn hơn, càng độ lượng hơn. Điều đáng quý là, sự "tự nghiêm khắc với mình ấy" không phải vì có sự thúc ép của cha mẹ, mà chính tự nội tâm cháu đã biết: "cần độ lượng với người".

NGHỈ ĐÔNG XUỐNG PHƯƠNG NAM, ĐẾN ĐẶC KHU THAM QUAN DU NGOẠN

Vào kỳ nghỉ đông năm thứ nhất của Đình Nhi, một người bạn của chúng tôi ở Quảng Châu tên là Lý Quế Kiều, tha thiết mời gia đình tôi về nhà anh ăn Tết. Hai vợ chồng chúng tôi bàn bạc có nên đi hay không. Chồng tôi nói: Hiện thời phạm vi cuộc sống của Đình Nhi khá bó hẹp, nhân chuyến đi này có thể mở mang được sự hiểu biết cho con, có thể tích lũy cho con một chút ít về vốn sống. Thế là Đình Nhi, một cháu gái 13 tuổi, với nhiệm vụ "tham quan và tích lũy vốn sống" đã được đi du lịch 10 ngày ở cả ba đặc khu kinh tế nổi tiếng phương Nam: Quảng Châu, Thâm Quyển và Chu Hải. Trong chuyến

đi này, những trang nhật ký của cháu đã dày thêm với biết bao kỷ niệm đầy ý nghĩa.

Chú Lý là một thương gia rất thành công trong sự nghiệp, người thay chú tiếp đón chúng tôi tại Thâm Quyển là chú Trần, cũng là một con người giàu có và thành đạt. Chuyến bay về phương Nam này quả là một chuyến "chơi sang". Trước một nếp sống xa hoa mà nhiều người hằng mơ ước ấy, Đình Nhi đã tỏ ra rất thích thú, nhưng cũng đầy lý trí.

Trong những trang nhật ký của một cháu gái chưa đầy 13 tuổi lúc bấy giờ, có một cách nhìn bình tĩnh khách quan, có sự phê phán xác đáng. So với thời xuống nông thôn, năm cháu lên 10 tuổi, có thể thấy Đình Nhi từ "một cô bé hay hỏi" đã trở thành một "cô bé có nhiều tư duy". Qua cách suy nghĩ và nhận xét của Đình Nhi, cũng có thể thấy được trong tâm hồn của cháu hòa tan khá nhuần nhuyễn những quan niệm giá trị mà cha mẹ và nhà trường đã bồi dưỡng bấy lâu nay.

Lần đầu đi máy bay

10 giờ 30 phút sáng hôm đó, tôi cùng cha mẹ đến sân bay. Sau khi vợ vã làm thủ tục, chúng tôi đi vào hành lang kiểm tra an toàn. Đến đây, mẹ con tôi phải chia tay ba (vì ba có việc bận, không đi được). Tôi đặt va-li vào băng dây chuyển của máy kiểm tra an toàn hành lý, lại vội vã chạy sang cửa kiểm tra an toàn hành khách để nhận hành lý. Bỗng nhiên nghe thấy những tiếng còi "tút, TUT, TUT" vang lên trong máy, nhân viên kiểm tra giữ tôi lại. Họ dùng máy dò kim loại dò đi dò lại khắp người tôi. Tôi lo quá, rõ ràng mình không hề có một thứ hung khí nào ở trong người mà tại sao lại không đi qua được cửa kiểm tra an toàn.

Máy dò kim loại bỗng dừng lại ở chỗ túi quần tôi, tiếng "tút, TUT" vẫn đều đều không ngắt. Ôi, thì ra cái dây chìa khoá. Phát hiện ra, tôi như trút bỏ được một gánh nặng trên vai, vội vã chạy đi nhận hành lý. Sau đó tôi kéo mẹ vào phòng chờ. Chạy đến cửa rồi mới chợt nhớ ra quên chưa chào tạm biệt ba. Tôi vội vàng quay đầu lại, nhìn kỹ mà chẳng thấy bóng dáng ba đâu. Có lẽ chờ lâu quá ba đã thất vọng bỏ đi rồi. "Sorry, father!" (Xin lỗi ba). Tôi bất giác thở dài hối hận, rồi bước vào phòng đợi.

Do sương mù dày đặc, lần đầu tiên đi máy bay tôi đã được chứng kiến cảnh "ùn tắc" của 19 chuyến bay. Từ lúc 6 giờ sáng, sương mù

làm máy bay không cất cánh được. Qua lớp sương mù vẫn nhìn thấy rất nhiều máy bay đang đậu trên đường băng. Trong phòng chờ chật ních những người. Đến tận lúc 11 giờ 30 phút, loa phóng thanh mới bắt đầu thông báo cho hành khách lần lượt lên từng chuyến bay. Rất may khi đến lượt chúng tôi, chuyến bay vẫn đúng giờ.

Chiếc máy bay mà chúng tôi bay là chiếc Boeing 75T. Tôi ngồi ở số ghế 21F, ở phía trước cánh phải máy bay, lại sát ngay cửa sổ. Tôi thắt dây an toàn, hiểu kỳ nhìn ngược nhìn xuôi. Một lát sau, máy bay bắt đầu nổ máy, rồi lướt nhẹ trên đường băng. Bỗng nhiên, một sức mạnh vô hình nào đó đã ép mạnh tôi vào thành ghế sau lưng, thì ra máy bay đã rời khỏi đường băng bay vào không trung. Máy bay lắt lư xuyên qua những tầng mây bao phủ trên bầu trời lòng chảo. Lúc ấy tôi có cảm giác mình như một Tề thiên đại thánh đang cưỡi mây đạp gió bay vào chín tầng mây. Vượt qua lớp mây mù, máy bay đã lên tới độ cao 10 ki-lô-mét, đường bay bỗng êm hẳn. Phía dưới sâu thăm thẳm, cảnh vật biến hóa lạ kỳ, có lúc giống như biển, mênh mang phẳng lặng, có lúc giống như núi, trùng điệp nhấp nhô, cũng có lúc giống như trên Bắc cực, trắng toát một màu... Những cảnh đẹp hoành tráng kỳ ảo, thật không có bút nào tả xiết. Tôi say sưa ngắm nhìn những quang cảnh kỳ thú đó qua cửa sổ máy bay, cho đến khi ánh nắng mặt trời rọi chiếu vào làm chói mắt, tôi vội kéo tấm màn che cửa sổ máy bay, đang định nghỉ ngơi chốc lát...

"Nhìn kìa. Phật quang!" Người ngồi phía trước tôi bỗng kêu lên vẻ mừng rỡ. Tôi vội kéo tấm màn che nắng, nhìn ra bên ngoài chỉ thấy ngay phần sau máy bay có một vầng hào quang bảy màu, hình như đang bám chặt lấy máy bay cùng bay trong không trung. Tôi vội quay sang bảo mẹ xem. Mẹ nhìn một lát, vui vẻ nói: "Thôi con cứ xem đi!" Tôi ngồi ghì sát mặt vào cửa kính máy bay nhìn vầng hào quang đó đang nhạt dần, cho đến lúc hoàn toàn mất hút. Tôi sung sướng thở một hơi nhẹ, xoay người ôm ghì lấy vai mẹ, nhìn vào mắt mẹ, cười nũng nịu, lòng tràn ngập tình thương yêu và sự cảm kích...

Dạo chơi trong vườn động vật hoang dã

Hôm nay đến Thâm Quyến, một người bạn của chú Lý mời mẹ con tôi cùng gia đình chú đi chơi vườn thú. Tôi nói nhỏ với mẹ: "Ở Thành Đô chả có vườn thú rồi hay sao? Con không muốn đi đâu, xem cái khác hay hơn". Mẹ nói: "Biết làm thế nào hả con! Mẹ cũng không muốn đi, nhưng phải chiều lòng cô chú ấy chứ".

Đến vườn thú, thấy trước cổng có ghi một dòng chữ lớn màu đỏ tươi: "Vườn động vật hoang dã". Tôi nghĩ bụng: "Hoang dã gì, nhốt chặt ở trong lồng sắt, cũng gọi là hoang dã? Hừ!" Tôi chen vào đám đông đang mua vé vào cửa, thấy trên tấm bảng ghi rõ ràng mấy chữ: "Mỗi vé giá: 70 nhân dân tệ". Tôi giật mình: "Gì mà đắt thế, 70 đồng một vé!" Vội vàng đi hỏi mẹ. Mẹ nói: "Mức sống của người dân vùng đặc khu cao hơn nhiều so với nội thành!"

Theo dòng người, chúng tôi đi vào vườn thú, theo hướng dẫn, chúng tôi đi xe hơi. Mẹ nói: "Giờ mẹ hiểu ra rồi, đây là vườn thú hoang dã nhốt người chứ không nhốt thú đây mà". Nghe mẹ nói tôi lập tức liên tưởng đến vườn động vật hoang dã Kenya nổi tiếng mà tôi đã đọc trong sách báo. Ai ngờ nước tôi bây giờ cũng có vườn động vật hoang dã. Kiểu này trước đây tôi chưa bao giờ được xem. Tôi bắt đầu thấy hứng thú.

Ô tô bắt sau nổ máy, nhìn qua cửa sổ ô tô, tôi nhìn thấy những chú công xinh đẹp xoè chiếc đuôi dài sặc sỡ đang ung dung đi dạo trên những thảm cỏ xanh. Trên sườn núi những cô nai rừng óng ả đang rượt đuổi nhau đùa nghịch. Có những con chim rất to màu lông đỏ như lửa đang đứng một chân lim dim ngủ. Trời bỗng đổ mưa, mưa rắc hạt trên mặt hồ trong vắt, tạo thành những vòng tròn sóng nước, những chú thiên nga trắng thanh cao thông thả bơi trên mặt hồ. Tôi bất chợt nghĩ đến câu thơ của nhà thơ đời Đường, Lạc Tân Vương: "Lông trắng trên nước biếc, chân đỏ khua sóng xanh..." Vừa ngắm nghía, tôi vừa nghĩ đến những động vật trong vườn thú Thành Đô, nghĩ đến những đôi mắt luôn ngơ ngác như vô hồn của chúng. Tôi tuy chưa được nhìn thật rõ đôi mắt của những loài động vật ở đây, nhưng có thể tưởng tượng được, đôi mắt chúng sáng trong, đầy sinh khí.

Chúng tôi đi vào khu thú dữ. Những con sư tử cao đang cố ý phò những "bộ áo giáp" vàng óng ánh, sải những bước chân hùng dũng, trông thật là oai vệ. Ô tô đi vào khu nuôi hổ, vừa đến nơi đã gặp ngay một con hổ chắn đường, nó trừng mắt nhìn, rồi bỗng lao thẳng về phía xe chúng tôi. Cả xe hoảng hồn. Biết không làm gì được, con hổ đó lảng lạng lùi sang vệ đường, trừng mắt nhìn một lần nữa rồi bỏ đi.

Ra khỏi vườn thú dữ, mẹ bất giác thốt lên: "Người Thẩm Quyền quả là đã không làm thì thôi, đã làm phải làm cho ra trò. Đúng là tư duy mới, đầu óc mới!"

Về đến khu vườn có thể đi bộ được, trời bỗng đổ mưa to. Vì chúng tôi không mang theo áo mưa nên không đi xem tiếp được, đành phải tạm biệt khu vườn thú hoang dã này với một sự tiếc nuối khôn nguôi.

Đến Tiểu Mai Sa cười sòng

Mồng ba Tết, chú Trần và chú Lý lái xe dẫn chúng tôi đến Tiểu Mai Sa ngắm biển.

Tuy vẫn còn trong những ngày nghỉ Tết, nhưng suốt dọc đường đã có khá nhiều đội xây dựng đã bắt đầu đào núi. Những người lao động này chẳng khác gì "Ngu Công dời núi" ngày xưa. Chỉ có điều công cụ làm việc của những "Ngu Công" hiện đại này, không còn là cuốc xẻng, thùng múng nữa, mà là những chiếc máy khoan hiện đại. Họ kế thừa tinh thần và ý chí "Ngu Công" cần cù khoét núi lấy về những xe đầy đá sỏi để xây nên những ngôi nhà cao tầng lộng lẫy.

Hãy nhìn xem, quả núi lớn như thế kia mà đã bị vệt đi một nửa.

Đi thêm một đoạn nữa, trước mắt chúng tôi hiện ra cả một công trường xây dựng. Chú Trần nói: "Đây là công trường xây dựng cầu cảng Diêm Điền. Chỉ ít lâu sau, nơi đây sẽ trở thành hải cảng lớn nhất nước ta". Những chiếc cần cẩu màu tuyết chín, những chiếc máy đóng cọc bê tông màu xanh lục, những chiếc máy lăn đường màu vàng chanh... tất cả đều đang âm ỉ nổ máy. Những cô chú công nhân xây dựng mồ hôi nhễ nhại, tất bật cần cù.

Xe vừa đến bãi biển Tiểu Mai Sa, gió biển lồng lộng. Tôi vươn vai hít một hơi dài căng lồng ngực, khoan khoái thưởng thức làn gió trong lành và hương vị mặn mà của biển. Những hơi thở đều đều của thân gió đã làm cho cả mặt biển mênh mông, bóng loáng và trong xanh kia cuộn lên muôn ngàn lớp sóng, dưới lớp sương mù bàng bạc càng nổi lên những tảng đá nhấp nhô ven bờ. "Người Thâm Quyển quả là rất biết hưởng thụ!"... Bất giác tôi thốt lên.

"Đi, chúng ta đi chơi trò đập sóng!" Chú Trần nói với chúng tôi. Tôi tháo giày, chân trần lội xuống vùng nước nông ven biển. Lúc thì sục chân xuống lớp cát mịn màng, mát rượi, lúc thì lò cò chạy nhảy lung tung, có lúc nhón chân đuổi theo những làn sóng biển xô bờ. Chú Trần xắn quần lội ra xa, chăm chú chụp ảnh. Một làn sóng lớn bỗng ập đến, vấy tôi ướt sũng và hai ống quần chú Trần cùng vậy, cả hai chú cháu nhìn nhau cười ha hả. Một cô đi cùng đoàn chúng tôi, cứ chạy đi chạy lại trên bãi biển, để lại từng vết chân in trên cát, chỉ

loáng sau, sóng biển lại xóa nhòa tất cả, cô lại tiếp tục làm lại, vừa chạy vừa cười cùng với tiếng sóng ì oạp vỗ bờ. Chú Trần đứng bên tôi, nói: Đến mùa hè, người đến đây tắm biển mới đông, những nhà nghỉ và các thôn xóm quanh đây thường chật ních người. Người Thâm Quyển có khẩu hiệu là: "Làm hết sức, chơi hết mình".

Tôi nghĩ, chính vì người ta biết "làm hết sức" cho nên họ mới có đủ điều kiện để "chơi hết mình".

Có loại sách giáo khoa nào giáo dục lòng yêu nước đối với trẻ con có hiệu quả hơn thực tiễn xây dựng và sáng tạo vô cùng phong phú và sinh động của nhân dân Trung Quốc. Chính nhờ sự quan sát tập trung, sâu sắc và tỉ mỉ như vậy, khiến cho khái niệm về Tổ quốc vốn rất trừu tượng đã ngày càng cụ thể sinh động hơn trong trái tim Đình Nhi, làm cho tình yêu Tổ quốc của Đình Nhi ngày càng tha thiết.

Sau những ngày nghỉ Tết vui vẻ ấy, cô Lý đã đọc cho cả lớp nghe những trang nhật ký mà Đình Nhi đã ghi chép được trong chuyến đi xa vừa rồi. Bên những dòng nhật ký đó cô Lý phê: "Rất có ý nghĩa, chuyến đi vừa rồi thật không vô ích!"

KHÔNG LÀM "MÁY HÚT BỤI", HÃY LÀM "ONG MẬT" CHUYÊN CẦN

Từ sau chuyến du ngoạn về phương Nam, tôi phát hiện thấy Đình Nhi có những thay đổi khá rõ rệt. Cháu không còn hay tíu tít chuyện trò với tôi như trước đây. Tự nhiên cháu trở lên thích lặng lẽ quan sát một mình, thích một mình trầm tư suy nghĩ. Thậm chí, có lúc đã bị tôi trách mắng nặng lời, cháu cũng chẳng buồn cãi lại, cứ lặng lẽ bỏ đi. Vả lại nếu những lúc như vậy chỉ cần cháu cãi lại một câu, chắc chắn giữa hai mẹ con tôi sẽ trở thành to chuyện. Khi học năm thứ hai bậc trung học cơ sở, cũng chính là lúc tâm lý chống đối của Đình Nhi bước vào giai đoạn cao trào nhất. Có những lúc cháu đã dám cãi lại cả tôi: "Ai quy định bắt buộc trẻ con cứ phải nghe lời người lớn?" Thấy được tính chất nghiêm trọng của vấn đề, tôi đã nhẹ nhàng khuyên bảo cháu, hai mẹ con cùng đọc lại cuốn "Kỷ cương nền nếp đối với học sinh trung học".

Tự Đình Nhi cũng biết rằng các học sinh trung học hiện nay luôn có tâm lý chống đối. Những quan niệm, những chuẩn mực mà cha mẹ, các thầy cô giáo và cả xã hội khẳng định, lại luôn bị xem thường,

chế giễu và bài xích trong giới học sinh trung học. Nguyên nhân thật giản đơn: lên trung học rồi, trưởng thành rồi, phải có tính độc lập chứ. Nhưng họ lại không biết nên thể hiện điều đó như thế nào, thế là họ bèn thể hiện "cá tính" và "tính độc lập" của mình bằng cách xem thường tất cả mọi chuẩn mực bấy lâu nay xã hội đã thừa nhận. Rõ ràng, đây chỉ có thể là sự biểu hiện của tính ấu trĩ mà thôi. Nói vậy, chứ sức mạnh của quy luật tự nhiên thật khó mà cưỡng lại được. Đình Nhi cũng vậy, trong lòng luôn biết rằng, cha mẹ nói như vậy là rất đúng, nhưng ngoài miệng, bất kể đúng sai, cứ phải cãi lại cái đã, và hơn thế nữa, đã từ lâu cháu không cho chúng tôi xem nhật ký.

Về việc giáo dục con trong lứa tuổi "chống đối" đó, chúng tôi sẽ giới thiệu trong chương sau. Nói chung, cách suy nghĩ của chúng tôi là phải chú tâm cả hai mặt: một là luôn động viên Đình Nhi phải độc lập suy nghĩ, phải tự mình phân biệt được đâu là thiện, ác, tốt, xấu trong học tập và cuộc sống của mình. Mặt khác, cha mẹ phải chủ động điều chỉnh phương pháp giáo dục của mình, để Đình Nhi dễ dàng tiếp nhận những tư tưởng và biện pháp đúng đắn của chúng tôi. Chúng tôi tin rằng, những nền móng tư tưởng mà Đình Nhi đã định hình được từ những năm tiểu học không dễ gì bị đảo lộn, ý chí tiến thủ mãnh liệt của Đình Nhi sẽ thúc đẩy cháu tìm được những người thầy mẫu mực nhất. Còn việc sợ Đình Nhi bị ảnh hưởng bởi bạn bè, chúng tôi luôn nhắc nhở cháu: nên làm một "con ong mật" chuyên cần, chứ không làm một "chiếc máy hút bụi" vô tri vô giác.

Mãi tận mấy năm sau, chúng tôi mới có dịp đọc lại những trang nhật ký của Đình Nhi trong những năm học bậc trung học cơ sở.

Những trang nhật ký ấy đã chứng tỏ rằng, cách làm của chúng tôi là rất có hiệu quả. Những sự tìm tòi và suy nghĩ của Đình Nhi luôn có được những kết luận như chúng tôi hằng mong muốn. Có được quá trình đó, cho nên những quan niệm tư tưởng đúng đắn của Đình Nhi không còn là sự áp đặt của cha mẹ và thầy cô giáo nữa, mà nó chính là kết quả của một sự thể nghiệm chính bản thân Đình Nhi. Chúng tôi không có tham vọng giới thiệu tất cả, mà chỉ chọn ra đây mấy bài tiêu biểu mà Đình Nhi đã viết khi cháu còn đang học năm thứ hai bậc trung học cơ sở. (Đầu đề do chúng tôi tự đặt).

Dũng khí và sĩ diện

Dũng khí, theo từ điển giải thích là khí phách dũng cảm, dám làm dám chịu. Trong quan niệm của mọi người, dũng khí là sự can đảm hơn người, được thể hiện ra trong những giờ phút nguy kịch nhất. Kỳ thực, trong cuộc sống, dũng khí ở đâu cũng có.

Ví như, hôm nay trong giờ làm bài tập, cô giáo yêu cầu ai làm xong trước tự giác đứng lên trình bày. Kết quả là, có nhiều bạn đã làm xong rồi, nhưng không dám đứng lên. Nguyên nhân chính là, thiếu tự tin với đáp án của mình. Tôi cũng là một trong những người đã làm xong rồi, nhưng không có dũng khí đứng lên. Sau khi làm xong bài, tôi nghĩ: "Có nên đứng dậy hay không? Nếu đáp án của mình sai, thì thật là xấu mặt! Tốt nhất, chớ đứng lên làm gì. Sau này có người đã mạnh dạn đứng lên trả lời. Tôi thấy rằng đáp án của mình là đúng.

Bây giờ nghĩ lại, thấy mình lúc đó sao mà hèn nhát vậy chỉ sợ mình sai, và nếu sai, thật là mất mặt. Tính sĩ diện cuối cùng đã chiến thắng dũng khí.

Cảm thấy xấu hổ, vì hôm nay tôi là một kẻ hèn nhát. Ngày mai, chắc tôi không thể nữa.

Chăm chỉ và lười biếng

Trước đây không biết ở quyển sách nào, tôi đã đọc được một câu khá ngộ nghĩnh: "Quét nhà là một công việc kết hợp cả lao động trí óc và chân tay, vừa phải đổ mồ hôi công sức trước các thầy cô giáo, lại phải vừa nghĩ cách để không ai vứt rác bừa bãi". Điều này hình như rất đúng với thực tế. Khi cả trường làm tổng vệ sinh, mọi người đều chăm chỉ, thế nhưng tự làm vệ sinh trong phòng ở, thì lại khác, có những bạn luôn tìm cơ trốn tránh.

Tôi nghĩ, chính vì bạn ấy chưa nhận thức đúng đắn tầm quan trọng của lao động: nó không chỉ phục vụ cho học tập, mà còn là sự rèn luyện của chính mình, là sự bồi dưỡng một thói quen lao động. Nếu không tự nhận thức được điều đó, mà chỉ làm việc vì bị bắt buộc hoặc sợ hình phạt, đương nhiên không thể nào giải quyết được vấn đề.

Hùng biện và kỷ luật

Hôm nay, ở trên lớp tôi đề nghị các bạn chơi trò "tòa án". Tôi phân công các bạn, người đóng nguyên cáo, người đóng bị cáo, người đóng luật sư buộc tội, người đóng luật sư bào chữa và có một hội đồng bồi thẩm nữa. Chúng tôi muốn thông qua trò chơi này để rèn luyện "tài hùng biện" của mỗi người. Các bạn trong lớp ai cũng hoan nghênh. Cả lớp sôi nổi hẳn lên nhao nhao tranh luận, không tài nào

giữ được trật tự như ban đầu. Chỉ riêng công việc "đẹp loạn", để đưa được mọi người vào nền nếp kỷ luật đã mất đến gần nửa thời gian.

Qua đó, tôi thấy rằng vấn đề kỷ luật là vô cùng quan trọng. Nó chẳng khác gì một cái vạ an toàn, giữ cho việc học tập và công tác được tiến hành thuận lợi. Vấn đề mà mọi người hay bỏ qua, luôn cảm thấy gò bó khó chịu ấy, thật ra rất quan trọng. Cũng như vậy, những con người tưởng chừng như rất bình thường, rất giản dị, nhiều khi lại là những con người siêu phàm nhất.

Ngẫu nhiên và tất nhiên

Khi làm bài thi bỏ sót những vấn đề cần làm, hiện tượng này không chỉ xảy ra một lần đối với tôi. Nhưng tôi lại nghĩ rằng, đây chỉ là sự thiếu thận trọng nhất thời, chỉ cần lần sau thận trọng hơn một chút là có thể tránh được thôi mà. Kỳ thực, cái gọi là "nhất thời" ấy chính là ngọn nguồn của mọi sai lầm. Coi sai lầm là một sự ngẫu nhiên, sao không thấy rằng đó chính là một sự "ngẫu nhiên" tất yếu.

Không chỉ việc bỏ sót đề thi, mà còn nhiều sơ sót khác tôi cũng quy tội cho nó chỉ là sự "ngẫu nhiên"... Nhưng khi làm bài, đầu óc dù căng thẳng đến đâu, có ai quên cả tên mình. Chính vì chưa luyện tập thành một thói quen thuần thục, chữ đâu phải là một sự "ngẫu nhiên". Một phút thành công, mười năm khổ luyện. Để có được một phút thành công ấy, bạn phải mất cả mười năm khổ luyện. Mười năm khổ luyện tránh cho bạn rất nhiều sự "ngẫu nhiên". Việc học tập của chúng ta cũng phải mất nhiều năm khổ luyện, đến khi không còn phải lo chuyện "ngẫu nhiên" nữa.

Để loại bỏ mọi sự ngẫu nhiên, phải thường xuyên luyện tập.

Tiền bạc và tình bạn

Chủ nhật tuần trước là ngày sinh nhật của một người bạn tôi từ thời tiểu học. Vì thời gian gấp gáp tôi không thể đến chúc mừng bạn được, cho nên tôi gọi điện thoại đến chúc mừng. Bạn ấy khoe với tôi, năm nay được nhiều quà lắm, mà toàn loại đắt tiền, quà tặng thấp nhất cũng mười mấy đồng, còn có những món quà đến hơn ba trăm đồng, loại một trăm đồng thì nhiều lắm... Nghe xong tôi bất giác nghĩ: Để chúc mừng một người bạn sinh nhật mà phải tiêu tốn của cha mẹ mấy chục đồng mua tặng phẩm, chẳng phải là xa xỉ lắm sao! Có người vẫn cho rằng, tặng phẩm quý mới là thân thiết. Tôi lại

phản đối kiểu dùng tiền bạc để xây dựng tình bạn. Vì rằng tình bạn phải được xây dựng trên cơ sở hiểu biết nhau, tin cậy nhau, chứ không thể xây dựng trên cơ sở vật chất. Tôi cũng mong các bạn hãy chống lại kiểu "tình bạn vì tiền" này. Tình bạn phải được thể hiện bằng những việc làm cụ thể, chứ không thể bằng tiền bạc.

Bơi lội với học tập

Ngày mai, khóa chúng tôi tổ chức đi bơi. Tôi vẫn nghĩ, chắc mọi người sẽ háng hái lắm, thế mà chỉ có chưa đầy một nửa số người đăng ký. Nhiệt tình với thể thao của lớp tôi ở mức độ thật đáng buồn.

Có nhiều bạn nói: "Thời tiết đẹp như thế này mà đi bơi, thì thật là phí!" Tôi không tán thành ý kiến đó. Thể thao rất có lợi cho sức khỏe, sức khỏe tốt mới học tập tốt được. Đây là cách học tốt nhất, chứ không phải suốt ngày chỉ cúi đầu vào sách vở.

Dấu và cuộc đời

Hôm nay, tôi đọc được một câu chuyện khá hay: nhà tâm lý học người Mỹ, Balcon tổ chức một "bữa đại tiệc cho thanh niên". Ông yêu cầu mỗi người đến dự phải viết một bản tự giới thiệu về mình. Có một thanh niên vẽ mặt thất vọng đem đến nộp cho Balcon một bản tự giới thiệu, trong tờ giấy đó chỉ có ba cái dấu: "-!.". Người đó giải thích rằng: "Dấu gạch ngang (-) có nghĩa là anh ta đã có một thời đã tung hoành ngang dọc, còn dấu chấm than thì ám chỉ: mọi việc đều thất bại; còn dấu chấm hết (.) tức là mọi việc đều đã kết thúc rồi". Xem xong Balcon cũng ghi lại ba cái dấu khác ngay dưới đó: ",...?". Ý đồ nhà tâm lý học muốn động viên người thanh niên đang có tư tưởng tự ti buồn chán đó: "Tuổi trẻ mới chỉ là một quãng đường ngắn trong cuộc đời - ông biểu thị bằng dấu phẩm (.). Con đường phía trước đang còn dài, tiền đồ lại đang rộng mở, Balcon biểu thị bằng những dấu chấm lửng (...). Lẽ nào bạn chưa nghe nói rằng: "Sự hồi cải và biết phấn đấu vươn lên của những kẻ lầm đường thật đáng trân trọng" hay sao? - Đó là biểu thị của dấu chấm hỏi (?)

Đúng vậy, trong cuộc đời của mỗi con người ai cũng từng chịu thất bại, có nhiều người hể cứ thất bại là thất vọng, tự ti, những con người trong khó khăn, thất bại mà vẫn lạc quan tin tưởng ở tương lai của mình như ông Balcon không phải là nhiều. Muốn thành công, không thể thiếu được những niềm lạc quan như vậy.

Học sinh nam và nữ sinh

Với chúng tôi, năm thứ ba bậc trung học cơ sở chỉ còn trong gang tấc. Có nhiều người nói, các nữ sinh trong năm học này dễ bị "tụt hậu". Tôi cho rằng câu nói này cũng có lý của nó. Ở tuổi này, các bạn trai chỉ việc học và học, còn bọn con gái chúng tôi cũng có nhiều điều phải nghĩ. Nhưng theo tôi cũng không phải hoàn toàn như vậy. Bởi vì, đã có biết bao tấm gương rất thành công trong học hành ở phái nữ chúng tôi, tiến sĩ, anh hùng đâu phải thiếu. Điều đó chẳng đủ để cho các bạn tăng thêm lòng tự tin hay sao? Tôi hoàn toàn không muốn tự trói mình bởi quan niệm mà đời hay nói: "Con gái tóc dài nhưng trí ngắn, để rồi nhụt chí nản lòng, chưa đánh đã ngã. Tôi muốn đem hết sức mình ra để phấn đấu tranh đua. Chưa biết kết cục như thế nào, nhưng tôi vẫn rất tin ở bản thân mình. Tục ngữ có câu: "Hữu chí cánh thành" kia mà.

Tôi cũng mong muốn tất cả chị em phụ nữ chúng ta, hãy mạnh dạn vươn lên, để đến cuối đời không còn hối hận!

Quả báo với vận may

Hôm nay tôi nhận được một bức thư rất kỳ lạ, cuối thư có ký tên: "Lão Phật gia". Trong thư có nói tôi phải chép lại lá thư này thành 20 bản và trong vòng 96 tiếng đồng hồ phải gửi đi hết cho người thân quen.

Nếu làm như vậy, tôi sẽ gặp vận may, còn như nếu không tôi sẽ bị quả báo. Sau đó, người viết thư còn lấy ra hàng loạt ví dụ để chứng minh.

Những lá thư kiểu này, tôi đã được nghe nói đến vài lần. Lúc ấy, tôi đã từng tự tin mà nghĩ rằng: Nếu tôi nhận được một lá thư như vậy, tôi sẽ coi như một tờ giấy bỏ đi, đem ra nháp toán. Nhưng giờ đây quả thực khi đã nhận được rồi, mới biết rằng nó thật là ghê gớm. Tôi vốn không mê tín, nhưng cứ nghĩ đến câu "nội trong chín ngày sẽ bị quả báo", lòng thấp thỏm không yên. "Có thờ có thiêng, có kiêng có lành" là suy nghĩ của số đông người về những sự việc đại loại như thế này. Phải chăng tôi cứ thử làm xem, để phòng bất trắc.... Nghĩ đi nghĩ lại, tôi quyết định: cứ chép ra 20 bức thư này, có làm sao.

Hãy khoan, đây chẳng phải tôi đã đầu hàng tư tưởng mê tín dị đoan sao? Biến tôi thành một kẻ nô lệ của nó ư? Đầu tôi bỗng vang lên câu nói đó. Tôi như chợt tỉnh, phải rồi, các loại như thư tín kiểu này đã triệt để lợi dụng tâm lý lo xảy ra tai họa và nỗi ước ao đối với

vận may của con người. Có thể đây cũng chính là nguyên nhân cho tư tưởng mê tín dị đoan tồn tại.

Cuối cùng, tôi dứt khoát xé bức thư ấy, không thể đặt hy vọng của mình vào những sự viễn vông như thế. Tất cả những cái gì là vận may, là phúc phận đều phải từ sự phấn đấu của chính bản thân mình.

Chương 7

**MÓN QUÀ MỚI CỦA BA:
GIÁO DỤC CON TRONG "THỜI KỲ CHỐNG ĐỐI"**

(Lời tự thuật của Trương Hân Vũ)

PHÒNG BỊ TỪ XA, VƯỢT QUA BÀI ĐÁ NGẮM

Làm thế nào để Đình Nhi bước qua độ tuổi chống đối một cách thuận lợi? Ngay từ khi Đình Nhi còn học tiểu học, chúng tôi đã nghĩ tới vấn đề này.

Khi đó, tôi thường để ý đến những vấn đề tương tự của các gia đình khác, tôi thấy, có biết bao phiền toái trong các gia đình ấy chỉ vì tâm lý chống đối của các cháu. Trước đây, các cháu rất xuất sắc không có nghĩa là trong thời kỳ này các cháu sẽ tiếp tục duy trì được phong độ ấy. Một số cháu trước đây vốn rất xuất sắc bỗng rẽ sang một hướng khác, cháu thì lao vào yêu đương, cháu thì bỏ bê học tập, cháu thì giao du với những bạn không tốt, thậm chí dẫn tới phạm tội. Một trong số các cháu mà tôi kể sau đây từng là con ngoan trò giỏi, thậm chí còn được thầy cô đánh giá là "hạt mầm" của Trường đại học Thanh Hoa, Đại học Bắc Kinh.

Tám gương đi trước của cặp vợ chồng trung niên nọ đã để lại trong tôi ấn tượng sâu sắc. Anh chồng vốn là một kiến trúc sư giỏi, anh là bạn thân của tôi. Khi đó, đứa con đang học trung học đã gây biết bao phiền toái cho anh chị. Theo lời than phiền của họ, cậu học sinh này không biết nghe lời cha mẹ, chán học, cả ngày ăn không ngồi rồi (mấy năm sau đó cậu mới hối hận nhưng lúc đó thì đã quá muộn), làm cho họ không thể nào chú tâm vào công việc được. Nhiều lần họ than phiền với tôi về những khó khăn trong việc dạy con, điều đó khiến tôi cảm nhận rất rõ - đến những chuyên gia, học giả xuất sắc như họ mà còn bó tay, thế mới thấy việc dạy con chẳng phải là việc dễ dàng.

Kết quả nghiên cứu của chuyên gia tâm lý, giáo dục Trọng Ôn đã giúp tôi rất nhiều.

Theo các nhà tâm lý học: Trẻ trong độ tuổi chống đối bắt đầu xa lánh cha mẹ. Cũng có thể trong một thời gian nào đó, cha mẹ không còn là đối tượng để chúng chia sẻ mọi tâm tư nữa, vì thế mà chúng tìm đến bạn bè. Sự xa cách tâm hồn khiến trẻ trong thời kỳ này cảm thấy cô đơn. Những khó khăn trở ngại khiến chúng cảm thấy thật nặng nề và sinh ra tự ti. Cùng với chiều cao ngày càng tăng lên, các cháu cũng giống như những người dân sống trong một đất nước thuộc địa, bắt đầu đấu tranh "giành độc lập tự do", yêu cầu cha mẹ thả lỏng, để chúng tự chèo lái lấy con thuyền của mình. Nhưng trên thực tế, chúng lại chưa đủ độ chín để tự chèo lái con thuyền ấy của mình.

Các chuyên gia tâm lý và giáo dục cũng chỉ ra rằng: Giai đoạn các cháu học trung học giống như một vùng biển tiềm ẩn đầy đá ngầm, yêu cầu các bậc cha mẹ phải biết khéo léo chèo lái con thuyền khi đi qua vùng biển ấy. Nếu biết cách khéo léo chèo lái, chúng ta sẽ vượt qua tất cả sóng gió.

Các nhà xã hội học cũng cho rằng, đại đa số những đứa trẻ hư là do lúc đầu các cháu đã đi lệch hướng. Chúng giống như những con thuyền không may va phải đá ngầm. Một con số thống kê bất ngờ cho thấy: Trong số những trẻ lầm lỡ, có hơn 80% là do các gia đình không giáo dục, hoặc giáo dục không đúng cách, mà độ tuổi chống đối là độ tuổi mà các em dễ đi lạc đường nhất.

Dù không xảy ra chuyện gì to lớn lắm, nhưng trong thời kỳ này, xung đột giữa trẻ với cha mẹ thường xuyên xảy ra. Nếu lúc nhỏ, các cháu rất tin phục cha mẹ thì ở giai đoạn này, do tâm lý chống đối nên sự tin phục đó cũng dần mất đi, hoặc mất đi hoàn toàn. Càng ngày trẻ càng không vừa lòng với sự quản thúc của cha mẹ, cha mẹ cũng dễ thấy rằng, con mình càng ngày càng không nghe lời như trước nữa.

Một nhà giáo dục dày kinh nghiệm đã từng so sánh rất hài hước rằng: giai đoạn trung học là giai đoạn "hôn mê" của một chú thỏ, hài hước mà rất triết lý.

Suy nghĩ sâu hơn một chút, tôi cũng nhận ra rằng: mục đích của chúng ta trong thời kỳ này là giáo dục thế nào để các cháu có thể vượt qua đá ngầm, tránh những cạm bẫy, duy trì được sự thân mật giữa con cái và cha mẹ, từ đó mà khai thác tiềm năng và nâng cao tố chất của các cháu, đấy mới là mục tiêu chiến lược lớn nhất.

Sở dĩ chúng ta nên làm như vậy là bởi vì, các cháu trong lứa tuổi chống đối có một tiềm lực rất lớn.

Trước hết, xét về trí lực, thời kỳ này giống như một quặng vàng, không nên bỏ qua xem nhẹ.

Các nhà tâm lý học đã lấy bốn tiêu chuẩn khác nhau để trắc nghiệm về tâm lý với các cháu từ 0 đến 16 tuổi, kết quả này cho thấy: từ 0 - 16 tuổi, biểu đồ phát triển trí lực của các cháu là một đường thẳng đi lên, từ 12 tuổi trở đi, tốc độ phát triển ấy giảm đi, tuy nhiên vẫn tiếp tục tăng lên.

Qua những thống kê ở những người từ 0 - 36 tuổi, các nhà tâm lý cũng phát hiện ra rằng: độ tuổi mà trí lực con người đạt tới đỉnh cao

ở các phương diện không giống nhau. Trong đó, nhân tố phát triển lớn nhất là khả năng tri giác (thị giác, thính giác, xúc giác...) cao trào phát triển tri giác là 10 - 17 tuổi. Khả năng ghi nhớ đạt tới cao trào ở tuổi 18 - 19. Khả năng phản ứng của động tác cũng phát triển tới cao trào ở tuổi 18 - 19. Còn khả năng tư duy (khả năng so sánh và khả năng nhận thức) chậm phát triển nhất, khoảng 30 - 49 tuổi mới phát triển tới đỉnh điểm. Điều đó nói lên rằng, độ tuổi chống đối ở mỗi người không giống nhau.

Tiếp đó, các nhân tố ngoài trí lực có ảnh hưởng quan trọng tới sự trưởng thành của độ tuổi này. Đối với đại đa số những người có khát vọng trưởng thành, điều đó còn có ý nghĩa quyết định quan trọng hơn nhân tố trí lực. Nếu biết cách khai thác, có thể giúp những người trí tuệ bình thường thành tài.

Những yếu tố ngoài trí lực có lợi cho việc trưởng thành bao gồm: Ước mơ cháy bỏng, khát khao được sáng tạo, sự kiên trì không biết mệt mỏi, có lý tưởng tích cực, sự tự tin, tinh thần kỷ luật, biết suy nghĩ độc lập, chan hòa, thành thực, cần cù lao động... Đó chính là đầu kéo giúp người ta thành tài.

Điều đó khiến tôi nhận ra rằng, độ tuổi chống đối của các cháu chính là mảnh đất màu mỡ, chúng ta, những người lao động phải biết cần cù làm lụng trên mảnh đất đó.

CHUẨN BỊ TỪ XA

Cho dù việc giáo dục cho các cháu trong độ tuổi chống đối đòi hỏi phải rất công phu, nhưng tôi vẫn tin rằng, chỉ cần có đối sách đúng đắn thì Đình Nhi sẽ dễ dàng vượt qua được giai đoạn này, và chúng tôi chắc chắn sẽ thành công. Bởi vì, ngoài sự chống đối lại cha mẹ và những mệnh lệnh mà các cháu không muốn tuân theo thì trong mỗi cháu ở độ tuổi này đều có một tiềm năng rất lớn, đây chính là nhân tố giúp không ít cháu thành công.

Sau một thời gian suy nghĩ, tôi nhận ra rằng: không nên ngồi chờ một cách bị động cho đến khi các cháu bước vào độ tuổi thích chống đối mà phải có những đối sách thích hợp ngay từ khi đức tính này của các cháu còn chưa rõ rệt thì mới giảm nhẹ được những điều không mong muốn trước khi mọi việc xảy ra.

Vì thế, bắt đầu từ năm Đình Nhi học lớp bốn, tôi đã bắt đầu chú ý chuẩn bị rèn luyện cho cháu. (Phương pháp rèn luyện này chúng

tôi đã đề cập đến trong phần nói về giai đoạn Đình Nhi còn học tiểu học, sau đây chúng tôi xin tóm lược lại một lần nữa):

Đối sách thứ nhất: Tạo thói quen "giao lưu" cùng cha mẹ

Một trong những đặc điểm của trẻ trong độ tuổi chống đối là xa lánh cha mẹ. Nhưng nếu ngay từ khi học tiểu học chúng ta đã chú ý tạo cho các cháu thói quen thường xuyên giao lưu tâm sự với cha mẹ thì khi các cháu lên trung học, chúng ta không sợ các cháu sẽ dần xa cách với cha mẹ nữa. Trong những năm học trung học, Đình Nhi vẫn thường xuyên tâm sự cùng cha mẹ.

Bằng cách như vậy, ngay từ khi Đình Nhi 10 tuổi chúng tôi đã chú ý rèn cho cháu ý thức biết chia sẻ cùng cha mẹ, nhất là quan niệm "trước mặt cha mẹ có thể nói bất cứ chuyện gì". Vì thế, chúng tôi đặc biệt chú ý tạo ra không khí bình đẳng trong gia đình, để Đình Nhi có thể thoải mái nói ra những suy nghĩ của mình. Như thế, Đình Nhi càng hiểu chúng tôi hơn, sợi dây nối giữa chúng tôi ngày càng thắt chặt.

Đối sách thứ hai: Bồi dưỡng cho Đình Nhi thói quen biết nghe theo những lời nói thật khó nghe

Trẻ trong độ tuổi chống đối thường rất hiếu thắng, nhiều khi tính hiếu thắng ấy còn mạnh hơn cả lý trí, điều đó ảnh hưởng tới việc tiếp thu những ý kiến có giá trị. Về mặt này, tôi thường thông qua các câu chuyện người thật việc thật, các câu chuyện lịch sử để luyện cho Đình Nhi đức tính "biết nghe theo những lời nói thật khó nghe".

Sau này, dù trong độ tuổi chống đối, Đình Nhi vẫn tiếp thu những ý kiến mà chúng tôi đóng góp cho cháu cho dù điều đó là rất khó. Cho đến bây giờ, khi đã lên đại học, Đình Nhi vẫn giữ được thói quen đấy, cháu luôn biết lắng nghe những góp ý của người khác và dần hoàn thiện mình.

Đối sách thứ ba: Luôn giữ bình tĩnh, kể cả trong tranh luận cũng không bị ức chế

Một trong những nhân tố khiến các cháu trong độ tuổi chống đối xa cách cha mẹ mình là bởi cha mẹ các cháu không bình đẳng, thường hạn chế quyền phát ngôn của các cháu, điều đó làm các cháu khẩu phục nhưng tâm không phục. Cho nên, tạo cho con cái cơ hội nói lên quan điểm của mình là điều rất quan trọng. Trẻ nói đúng, cha mẹ nên tiếp thu, trẻ nói không đúng, thì cũng nên để trẻ nói xong rồi mới góp ý. Làm như thế không những giúp cha mẹ có thể nắm được

tình hình, tìm ra biện pháp đúng đắn mà còn giúp chúng giữ được tâm lý thoải mái, lành mạnh. Khi đã hiểu được tình hình, cha mẹ có thể kể chuyện, thông qua đó mà giáo dục con cái mình.

Trẻ trong độ tuổi chống đối, điều đáng sợ nhất là: gặp phải vấn đề nào đó nhưng sợ, không dám nói với cha mẹ và thầy cô, tự mình tìm ra "phương thuốc" cứu chữa. Một người bạn cùng trường tiểu học với Đình Nhi cũng vì gặp trở ngại, không biết khắc phục thế nào, lại không được cha mẹ, thầy cô hướng dẫn kịp thời nên đã nhất thời hồ đồ nhảy lầu tự sát. Những người được trực tiếp chứng kiến kể lại, trong những giây cuối cùng của cuộc đời, cô bé ấy vô cùng hối hận và đã hô người "cứu mạng" nhưng đã quá muộn!

Đối sách này của chúng tôi khiến Đình Nhi rất thoải mái khi kể lại những sự việc, những cảm nhận của mình mà không phải đắn đo suy nghĩ. Một khi cháu cảm thấy mình có lỗi thì cháu cũng sửa chữa rất nhanh.

Đối sách thứ tư: Có những quan điểm đúng đắn ngay từ khi còn nhỏ

Trẻ trong độ tuổi chống đối dù có lúc "tinh hiếu thắng còn mạnh hơn cả lý trí" nhưng một khi trong đầu óc của các cháu có những quan điểm đúng đắn thì dù có thời cơ chống đối lại cha mẹ, các cháu vẫn có thể làm mọi việc theo những quan điểm đúng đắn của mình. Về mặt này, chủ yếu chúng tôi thông qua việc kể chuyện hoặc các buổi nói chuyện, tranh luận mà giúp cháu nhìn nhận ra.

Sau khi vào trung học, đã có thời gian Đình Nhi "khép chặt cửa lòng" trước cha mẹ, cháu không muốn chia sẻ với chúng tôi những câu chuyện cũng như những suy nghĩ của mình. Nhưng chính những câu chuyện thời tiểu học đã giúp cháu tìm ra hướng đi đúng cho mình mà không bị bước vào ngõ cụt.

Trên cơ sở đó, chúng tôi đã thông qua việc chủ động điều chỉnh phương pháp giáo dục để Đình Nhi cởi mở hơn, giúp cháu có được cách nhìn đúng đắn và cao thượng.

Thực tế về sau cho thấy, những đối sách mà chúng tôi áp dụng rất hiệu quả!

LẬP CHÍ BẮT NGUỒN TỪ VIỆC BIẾT QUAN TÂM TỚI NGƯỜI KHÁC.

Nếu để ý đến những nhân vật kiệt xuất từ cổ chí kim, chúng ta có thể thấy được quy luật: ý chí chính là mấu chốt của mọi vấn đề. Hay nói cách khác, chí hướng chính là động lực giúp người ta thành công trong sự nghiệp.

Những đứa trẻ được sinh ra trong gia đình con một thường có tính cách tự coi mình là trung tâm, điều đó rất bất lợi cho việc thành tài. Tôi không muốn Đình Nhi trở thành một đứa trẻ ích kỷ. Ngược lại, tôi mong muốn cháu có một tầm nhìn xa trông rộng. Bởi vì những người thành công trong sự nghiệp từ trước tới nay đều là những người có ý chí. Còn những người chỉ biết so sánh thiệt hơn, so trước tính sau thì chẳng bao giờ thành công cả.

Vậy cơ sở của chí hướng là gì? Nó lên đi theo hướng nào? Đó chính là điều mà chúng tôi nghĩ tới đầu tiên cho Đình Nhi, nếu chậm chạp thì sẽ bị động. Bởi vì đối với những đứa trẻ vừa tốt nghiệp tiểu học, số những trẻ có lý tưởng là rất hiếm. Lúc này, sức ảnh hưởng của nhân tố gia đình có ý nghĩa đặc biệt quan trọng đối với các cháu.

Tôi đã thấy được điều đó và tôi thừa nhận điều đó, dã tâm và sự tham lam cũng là một động lực cho việc lập nghiệp. Nhưng bởi nó bao hàm tính ích kỷ đáng sợ cho nên nó chỉ là một chiếc vé xe cho một đoạn đường ngắn, hoặc nó chỉ là một con vi-rút máy tính đáng sợ. Trong một điều kiện nhất định, nó làm cho người ta không thể tiến bộ được, và nó lộ hẳn bộ mặt của một con vi-rút. Những ví dụ như thế bây giờ nhiều vô kể. Có rất nhiều nhân vật nổi tiếng chỉ vì đi lên từ mục đích đó mà mau chóng phải trả giá. Chúng ta không thể đi theo con đường đó được!

Chính những thứ đó đã giúp tôi nhận ra rằng, muốn lập chí thì phải bắt đầu bằng việc quan tâm tới người khác. Một đứa trẻ chỉ khi học được cách quan tâm tới sự tồn tại và hạnh phúc của người khác, nhất là phải biết quan tâm tới những nỗi khổ của người ngoài mới có thể thoát được thói tự kỷ đáng sợ, dần dần chúng mới biết hướng con mắt nhìn vào thế giới xung quanh, nắm được sứ mệnh của mình trong thế giới đó, và bằng dũng khí và ý chí hơn người dựng lên sự nghiệp.

Xem ra, đây chính là cách hữu hiệu để lập chí.

Người mà Đình Nhi bái phục nhất khi cháu còn nhỏ là Andersen, vì ông đã để lại cho các bạn nhỏ trên toàn thế giới này biết bao câu

chuyện đồng thoại hay. Còn khi ở độ tuổi thiếu nhi thì người mà cháu kính phục nhất là nhà khoa học Hòa Lôi Phong, bởi vì chính những nhà khoa học là những người làm cho loài người ngày càng tiến bộ, văn minh, mà Hòa Lôi Phong là người luôn giúp đỡ người khác một cách rất vô tư.

Những gì được giáo dục khi Đình Nhi còn nhỏ đã tạo cho cháu một cơ sở tư duy tốt. Nhưng chỉ hướng dẫn dắt của cháu thì không thể hoàn thiện trong thời kỳ đó được. Dù khi đã lên trung học, cháu vẫn làm chúng tôi phải lo lắng, nhưng tôi vẫn hy vọng cháu sẽ thay đổi khi lên trung học.

Cha mẹ luôn có ý thức suy nghĩ về điều đó, còn Đình Nhi cũng suy nghĩ về điều đó một cách vô thức. Nói theo cách nói của các nhà tâm lý học, trẻ con trong lứa tuổi dậy thì luôn thích tò mò tìm hiểu về những lĩnh vực mà chúng chưa được biết. Trong quá trình tìm tòi đó, tính năng động chủ quan của trẻ được phát triển rất nhanh, đồng thời các cháu luôn có hứng thú về một chuyên ngành nào đó. Trong bài nhật ký: "Những suy nghĩ lạ lùng trong một buổi sớm mùa hạ" viết trong dịp nghỉ hè năm thứ nhất bậc trung học cơ sở của Đình Nhi, đã phần nào thể hiện được tâm trạng đó:

Sáng sớm hôm nay, đang nằm trên giường, chẳng hiểu sao, tôi chỉ nhớ đến câu chuyện có người bỏ thuốc mê vào trong hoa quả, cho người khác ăn, đợi người đó mê man bất tỉnh rồi lợi dụng. Chuyện này đã được phát trên truyền hình. Thế mà tôi cứ nằm suy nghĩ miên man. Nghĩ rằng, thuốc mê mà để trong trái cây thì rất dễ bị phát hiện. Nếu bán hoa quả có thể gây mê cho con người, sẽ rất khó phát hiện ra. Tôi chợt nhớ, trong một lần thí nghiệm bài sinh vật, cô giáo đã pha mực đỏ vào lọ cắm hoa, rồi cắm vào đó một bông hoa hồng bạch. Ít lâu sau, các gân lá và cả các cánh hoa cũng dần đỏ hồng lên. Ô! Vậy thì tôi cũng có thể dùng dung dịch thuốc mê tưới cho cây ăn quả, rễ cây sẽ hút lên để nuôi quả, hơi nước bay đi, thuốc mê sẽ đọng lại trong trái cây. Chắc chắn ai ăn phải trái cây đó sẽ bị gây mê. Các loại thuốc kháng sinh khác cũng có thể làm theo cách đó. Như vậy, sẽ có các loại trái cây trị bệnh, như táo chữa ho, cam chữa cảm... Lúc ấy, ai mà chả thích được ăn "thuốc". Nhưng tại sao người ta không làm nhỉ? Ô! Tôi hiểu ra rồi. Nếu tưới cây bằng nước thuốc, nồng độ trong dung dịch thuốc tất sẽ cao hơn nồng độ trong tế bào thực vật, như vậy tế bào sẽ bị mất nước mà khô héo. Những cành hoa được đem làm thí nghiệm chẳng đã nhanh khô héo hay sao?

Tôi vươn vai ngồi dậy, bật cười vì những suy nghĩ vô vẩn của mình. Nhưng nếu không học sinh vật, làm gì có những suy nghĩ thú vị như thế!

Đoạn nhật ký như một "giấc mộng giữa ban ngày" ấy của Đình Nhi đã chứng minh cho một nhận định chung của chúng tôi là: Đình Nhi không có năng khiếu khoa học tự nhiên. Bởi vì cháu chưa có biểu hiện hứng thú nghiên cứu một cách say sưa và kiên trì về khoa học tự nhiên. Thế nhưng, một bài nhật ký khác viết sau đó chừng hai mươi hôm, và nhiều sự việc khác sau đó đã làm chúng tôi một lần nữa khẳng định: về khoa học xã hội, Đình Nhi đã thể hiện một sự say mê mãnh liệt có chiều hướng phát triển lâu dài.

Khi đi đổ rác, tôi thường gặp một bà già nhặt rác, có lẽ là một bà già sống cô đơn, trông thật đáng thương! Nếu không cô đơn, thì già cả như thế tôi gì phải làm một công việc vừa bẩn thỉu vừa nặng nhọc như vậy?

Một hôm trên đường tan học về nhà, tôi lại gặp bà lão ấy đang khom lưng cào bới trong các thùng rác bẩn thỉu và hôi thối. Mái tóc bạc rơi búi lại sau gáy, khuôn mặt vàng ệch đầy những nếp nhăn, tất cả như đều muốn nói lên sự vất vả và đau khổ của cuộc đời. Bà mặc một chiếc váy rách nát, chân đi giày ba-ta bộ đội, ngón chân cái thò hẳn ra ngoài...

Không nén được xúc động, tôi đi đến bên bà, tò mò hỏi: "Bà ơi! Bà già thế rồi, còn làm những công việc này làm gì?" Bà chậm rãi, ngẩng đầu nhìn tôi rồi lắc đầu thở dài: "Làm để mà sống cháu ạ!" - "Thế bà không có con à?" "Có chứ! Bà được ba trai, một gái, tất cả đã thành gia thất cả rồi". - "Thì ra, bà không phải là một bà già cô đơn!" - Tôi nghĩ vậy, rồi hỏi tiếp: "Thế sao bà không ở nhà vui vầy với con cháu có hơn không?" "Với con cháu à?" - Bà nhắc lại, rồi nở một nụ cười đau khổ: "Chúng nó đều đã có gia đình riêng cả rồi, có đứa nào thèm nghĩ đến mẹ đâu, cũng chả đứa nào muốn nuôi bà già ốm yếu này. Chúng nó đều coi bà là đồ bỏ đi. Bà tuy già nhưng vẫn còn sức khỏe, vẫn cần phải ăn uống, không làm việc này, biết làm việc gì hơn".

Nghe bà kể về những đứa con bất hiếu ấy của bà, tôi giận điên người. Tôi bảo bà: "Bà có thể làm đơn kiện họ, họ đối xử với bà như vậy là phạm pháp đấy!" - "Ồi dào!" Bà lại thở dài nảo ruột: "Đều là ruột thịt cả, mà ai nỡ làm vậy. Mà có kiện cáo thì quan hệ mẹ con càng căng thẳng hơn, hơn nữa, chúng còn dám ngẩng đầu lên nhìn

mặt ai nữa!" Tôi bất chợt thấy đau nhói ở trong tim. Tôi vội chạy về nhà, chọn lấy hai quả táo to nhất, chín nhất, lễ phép đặt vào tay bà: "Bà ơi! Cháu biếu bà hai quả táo này!" Tay bà run run đỡ hai quả táo, vô cùng xúc động, bà không nói được lời nào, lặng lẽ quay đi.

Trái tim tôi cứ đập liên hồi. Tôi nghĩ, trong xã hội chúng ta, một xã hội có truyền thống kính già yêu trẻ, hiếu thuận với mẹ cha, thế mà vẫn còn có những bà già như thế này, không được con cái quan tâm chăm sóc, lầm lũi sống cô đơn cực khổ, thế mà lúc nào cũng vẫn nghĩ đến con, hy sinh tất cả vì con. Tôi tự hỏi: "Tôi có thể làm được điều gì cho những con người bất hạnh ấy?"

Những câu chuyện và tình cảm như vậy còn bắt gặp rất nhiều trong các trang nhật ký của Đình Nhi viết trong thời kỳ học trung học. Ví như nỗi lòng thương cảm đối với những em bé bị thất học, trong bài "Mong cho ngày thứ 32 đến sớm", hoặc nhắc nhở mọi người hãy quan tâm đến nạn đói trên thế giới trong bài "Cảm nghĩ sau khi nghe truyện 'Bữa tiệc của những người đói khát'"... Mỗi lần đọc được những dòng nhật ký đó của Đình Nhi, chúng tôi đều tìm cách bàn luận thêm với cháu, chia sẻ với cháu những niềm tâm sự đó, nhằm biểu dương cháu về tấm lòng biết quan tâm đến thế thái nhân tình. Chúng tôi cho rằng, quan tâm đến người khác, không chỉ là ban phát ân huệ cho người ta một cách đơn phương, mà ngược lại, những con người được Đình Nhi quan tâm ấy đã cho cháu một cơ hội để cháu tự vượt ra khỏi cái vòng ích kỷ cá nhân để đến với mọi người. Chúng tôi phải cảm ơn họ rất nhiều.

Từ chỗ biết quan tâm đến những người xung quanh, Đình Nhi đã biết quan tâm đến cả những vấn đề của đất nước, của thế giới. Đây là cơ sở rất tốt để Đình Nhi xác lập chí hướng của mình trong giai đoạn lên học trung học phổ thông.

Khuyến khích Đình Nhi biết quan tâm đến người khác chúng tôi đồng thời luôn nhắc nhở cháu, phải luôn cảnh giác với những nhân tố không an toàn. Trong một xã hội đầy những cạm bẫy đối với trẻ con (nhất là đối với các cháu gái), sự cảnh giác thường xuyên này là một điều kiện tối thiểu và bắt buộc để các cháu lớn lên, đứng vững được trong cuộc đời.

YÊU ĐƯƠNG SỚM? PHẢI BIẾT ĐỂ PHÒNG TRƯỚC LÚC MANH NHA

Trong học sinh trung học, hiện tượng yêu đương sớm khá phổ biến, khi tôi đang viết những dòng này, có một bà mẹ đang đau khổ gọi điện cho tôi kể về việc đứa con gái của bà mới 12 tuổi đã sa vào con đường yêu đương...

Đối với học sinh trung học, yêu đương sớm chính là "cái hộp Pandora" trong thần thoại Hy Lạp. Nếu ai mở nó ra, các tai họa khủng khiếp trong cái hộp đó sẽ ào ạt bay ra tác oai tác quái. Yêu đương sớm có tác hại ghê gớm đối với tương lai của tuổi trẻ. Điều bất hạnh là, dù một trường học đó có quản lý gắt gao đến mức nào đi nữa, hiện tượng yêu đương trong lứa tuổi học sinh vẫn cứ xảy ra. Hơn nữa, trong các trường trung học ngày nay, hiện tượng yêu đương sớm còn nghiêm trọng hơn nhiều so với thời Đĩnh Nhi mới vào học trung học cơ sở. Vì vậy, việc giúp cho các cháu biết khóa chặt "chiếc hộp Pandora" ấy lại là một điều vô cùng cần thiết.

Sau khi Đĩnh Nhi được vào học trường chuyên ngữ không lâu, nhà trường đã mở hội nghị phụ huynh học sinh năm thứ nhất. Trong hội nghị đó, cô Trần, một giáo viên chủ nhiệm giàu kinh nghiệm, đã nêu thẳng vấn đề để các bậc phụ huynh cùng suy nghĩ và đề phòng:

"Các cô các bác có nghĩ rằng trong suốt 6 năm học ở nhà trường từ năm lớp sáu, đến năm lớp 12, tiếp xúc gần gũi với nhau, ai dám chắc là không có vấn đề tình cảm. Chuyện yêu đương sớm trước tuổi trong học sinh rất dễ xảy ra". Các bậc phụ huynh tất thấy đều giật mình lo lắng.

Yêu đương sớm là một vấn đề lớn mà vợ chồng tôi luôn canh cánh trong lòng. Trong số học sinh mà tôi đã từng biết, có một bé gái với đôi mắt đen tròn sáng rực, rất thông minh, thế nhưng đến năm lớp bảy, một hôm lần đầu tiên cô bé nhận được một mảnh giấy của một bạn trai đưa đến. Rồi từ đó về sau là những bức thư tình tới tấp qua lại, tiếp đến là những cuộc hẹn hò trong đêm tối. Thế là thành tích học tập của cháu như đi cầu trượt, cứ trượt hoài đến mức phải lưu ban. "Ngoài cuộc thi sáng, trong cuộc thi quáng", cháu đã bỏ ngoài tai mọi lời khuyên bảo chí tình.

Đề phòng chuyện này xảy ra với Đĩnh Nhi, vợ chồng tôi đã tốn khá nhiều thời gian để bàn bạc, cố tìm ra nguyên nhân và biện pháp phòng ngừa.

Chúng tôi nhận định rằng, có ba nguyên nhân dễ dẫn đến việc "yêu đương quá sớm":

Trước tiên, tâm lý trẻ con được phát triển đến một mức độ nhất định, chúng sẽ nảy sinh cảm xúc thích những người khác giới, và sau đó là vấn đề tình cảm sẽ nảy sinh. Hơn hai nghìn năm về trước, Kinh Thi đã nói: "Yếu diệu thực nữ, quân tử hảo cầu". Trai gái yêu nhau đó là bản tính tự nhiên tất yếu của con người. Mấu chốt của vấn đề là ở chỗ thái độ của các cháu trước sự rung động của trái tim non trẻ như thế nào. Và cha mẹ chỉ cần có biện pháp đúng đắn, sẽ có ảnh hưởng tích cực đối với thái độ ứng xử của các cháu.

Thứ hai, phim ảnh, những tiểu thuyết tình yêu suốt mướt, và cả những bài hát nỉ non đầy rẫy khắp nơi đã có ảnh hưởng tiêu cực thúc đẩy các cháu bước vào con đường yêu đương quá sớm.

Thứ ba, ảnh hưởng tiêu cực ngay trong một số bạn bè cùng trang lứa, cũng có tác dụng không thể coi thường.

Khi chuyện các cháu yêu đương trong lứa tuổi học trò đã trở thành chuyện phổ biến, chuyện bình thường, khi những tấm gương vẫn được bạn bè hâm mộ như những học sinh xuất sắc, những "liền anh, liền chị" trong giới học sinh cũng lao vào những cuộc yêu đương trước tuổi, tất nhiên sự tác động và sức lôi cuốn của nó đối với tâm lý các cháu thật là đáng sợ. Những "tấm gương" đó có sức mạnh ghê gớm lắm. Chính trong lúc đó, nếu lại có một anh chàng không đến nỗi đáng ghét lắm xuất hiện, rồi những mảnh giấy hẹn hò thơm mùi nước hoa, lại những bức thư tình suốt mướt, trong đó có rất nhiều những câu thơ trích dẫn dễ làm xúc động những trái tim non trẻ, thêm vào đó là những ánh mắt đắm đuối, những nụ cười khêu gợi, và rất nhiều sự chăm sóc ân cần đúng lúc... Làm sao những trái tim non nớt kia không gục ngã, điều đó chẳng có gì là lạ.

Khi một đứa trẻ đã trót sa vào con đường yêu đương quá sớm, khuyên nhủ chúng hãy dừng lại là một điều rất khó. Biện pháp có hiệu quả là phải "phòng ngừa từ xa". Biết vậy, nên chúng tôi cũng đã quyết định "mở chiến dịch phòng ngừa từ xa" đối với Đình Nhi.

Biện pháp ngăn chặn thứ nhất là: *phim ảnh và các loại tiểu thuyết tình yêu là những trò mua vui trong cuộc sống, chỉ có thể xem chúng là những trò tiêu khiển, chứ không thể coi nó là cuốn sách giáo khoa cho cuộc sống.*

Là một biên tập viên một tạp chí văn nghệ, chúng tôi có điều kiện thuận lợi hơn mà nhiều người không có: đó là hiểu được "quá

trình sản xuất ra một minh tinh màn bạc" hay một tác phẩm văn nghệ nào đó.

Chúng tôi đặt kế hoạch khuyến nử Đình Nhi và quan điểm của chúng tôi như sau: phim ảnh, đĩa hát và những cuốn tiểu thuyết ái tình nhan nhản hiện nay đối với những người sản xuất ra chúng cũng chỉ là những thứ hàng hóa kinh doanh. Thế là, các ông chủ ra sức tô son trát phấn, tuyên truyền quảng cáo cho thứ sản phẩm đặc biệt của mình, sao cho có thật nhiều người hâm mộ say mê sản phẩm của họ. Túi tiền của những người hâm mộ chính là nguồn tài sản của các ông và chủ các công ty. Đã có rất nhiều chuyện nực cười và rất đáng thương tâm do hậu quả của những thứ hàng hóa kinh doanh trên mang lại. Ở Nhật Bản có quá nhiều người say mê phim truyện phương Tây, đã tổ chức hội những người không lấy chồng để được "nổi tiếng". Thậm chí, có những người muốn được nổi tiếng hơn đã liều mình tự sát... Mỗi khi xảy ra một sự kiện bất hạnh do học đòi theo "mốt" các minh tinh như vậy, các minh tinh chẳng hề bị tổn hại gì, dư luận xã hội lại một lần sôi động và các ông bà chủ những công ty lại được dịp hốt bạc nhiều hơn.

Ngoài ra, ngay từ nhỏ Đình Nhi đã đọc được khá nhiều sách viết về những con người nổi tiếng, được "gặp gỡ" với nhiều "ngôi sao", điều đó đã giúp cho cháu nhận thức rõ hơn chân giá trị của các "ngôi sao" bằng lý trí.

Trên cơ sở hàng loạt những sự thực đó, Đình Nhi đã biết cách lựa chọn và có được một quan điểm rõ ràng: đối với các loại ca khúc đang lưu hành "chỉ được thích thôi, chứ không được say mê", phải luôn luôn tỉnh táo trước những ngụ ý ngấm trong các bài hát, không được quá mê say để cho nó dắt mũi lôi đi. Đối với các loại tiểu thuyết ái tình, Đình Nhi vẫn không hề ưa thích. Đình Nhi luôn chán ghét các cảnh phong hoa tuyết nguyệt, ong bướm lả lơi đây rẫy trong các tiểu thuyết không có mấy giá trị đó. Ngay từ nhỏ, Đình Nhi đã được chúng tôi phân tích khá kỹ về những loại tiểu thuyết đó rồi. Xem ra, môi trường giáo dục đã phát huy tác dụng âm thầm thấm thấu của nó.

Trên cơ sở đó, chúng tôi đã để cho Đình Nhi tự rút ra kết luận. Cháu đã dùng bút đỏ để viết vào một mảnh giấy rồi dán ngay trước bàn học câu: *"Phim ảnh và các loại tiểu thuyết tình yêu chỉ là trò mua vui, chỉ có thể xem chúng là những đồ tiêu khiển, chứ không được coi là sách giáo khoa cho cuộc sống"*. Lời tổng kết đó như một bức tường chắn không cho các nhân tố ngoại lai xâm nhập làm ảnh

hưởng đến tình cảm của Đình Nhi. Tất cả những sách báo, phim ảnh, băng nhạc có nội dung không lành mạnh đều bị đẩy ra khỏi cửa, tránh cho Đình Nhi những cảm dỗ thấp hèn.

Biện pháp ngăn chặn thứ hai: *Chúng tôi khẳng định với cháu rằng, trò chơi tình yêu đi vào thì dễ, rút ra thật khó.*

Một ngày cuối tuần, Đình Nhi từ trường trở về nhà, vừa gặp cha mẹ cháu liên tít tít kể về một chuyện khá thú vị ở trường:

"Cha mẹ biết không, ở lớp con hôm nay có một bạn nêu ra một sáng kiến: yêu đương sớm là rất có hại, cho nên, đương nhiên là không được yêu rồi. Nhưng cũng có thể chơi trò yêu đương, chỉ yêu giả vờ thôi. Như vậy vừa tránh được tác hại của tình yêu quá sớm, vừa có thể được hưởng chút thú vị của tình yêu. Cha mẹ thấy bạn ấy nói vậy có buồn cười không?"

Chúng tôi đều không ai cười được, trái lại bắt đầu lo: đã khá lâu không có chuyện yêu đương sớm, "con quỷ chín đầu" này đã bắt đầu xuất hiện rồi sao? Nhưng xem ra, cái trò nguy hiểm này cũng chẳng có gì hấp dẫn Đình Nhi cho lắm.

Ngay hôm đó, chúng tôi cùng ngồi lại bàn luận với Đình Nhi:

"Cái lý luận yêu giả vờ của bạn con, cha mẹ e rằng chính cậu ta cũng chưa hiểu được rằng, trò chơi đó đi vào thì dễ mà rút ra thì thật là khó. Nếu đã chơi rồi, một khi một bên không tiếp tục chơi nữa, thì đối phương sẽ sinh lòng hối hận, nhẹ thì cãi vã liên miên, nặng thì tìm cách hại nhau, giết người, trả thù. Báo chí thường đăng nhiều vụ án mạng như vậy. Ai dám bảo đảm rằng, trò chơi ấy của mình sẽ không kết thúc bằng nhiều sự việc bi thảm như vậy? Hoặc giả sử, bên này vẫn muốn chơi tiếp, mà bên kia lại muốn chấm dứt trò chơi, nỗi đau khổ do bị thất tình sẽ làm cho người ta thân tàn ma dại. Trên đường đi học chắc con đã từng gặp những cô gái phát điên, tóc rối bù, mặt đầy đất cát, hoa cắm đầy người, chỉ vì trót chơi trò yêu đương, rồi đối phương thì vào đại học, còn mình thì thi trượt, ở nhà. Thất tình mà điên, đáng thương hay đáng trách?"

Đình Nhi quả thật chưa lường hết được những hậu quả tai hại đó. Nghe xong, cháu đã đi đến kết luận: "trò chơi yêu đương" không phải là trò đùa.

Biện pháp ngăn chặn thứ ba: *Đừng vì sự đùa nghịch gán ghép của bạn bè mà tự mình biến đùa thành thật, cũng đừng để cho người khác hiểu lầm mà mơ mộng hão huyền.*

Tuy vậy, nhưng vẫn còn có những hiện tượng bất ngờ. Sự quan tâm của Đình Nhi đối với chuyện yêu đương hình như ngày một nhiều hơn. Mỗi lần từ trường trở về nhà, Đình Nhi thường kể nhiều hơn về những chuyện yêu đương.

Ít lâu sau, chúng tôi còn nghe được một câu chuyện có liên quan đến Đình Nhi. Cô giáo chủ nhiệm đã nói với chúng tôi, Đình Nhi có quan hệ khá gần gũi với một bạn trai ở trong lớp. Người bạn trai này cũng hơi nổi tiếng trong giới nữ sinh của nhà trường. Sự thân mật giữa Đình Nhi và người bạn trai ấy đã tạo ra những tiếng xì xào gán ghép ở trong lớp.

Chúng tôi lập tức nắm bắt ngay tình hình mà cô giáo vừa cung cấp và nhận định, chắc chắn Đình Nhi chưa thực sự bước vào con đường yêu đương quá sớm. Có lẽ chỉ là sự mèn nhau giữa học sinh nam nữ mà thôi. Cảm thấy được gần gũi nói chuyện với nhau là thú vị và mới lạ. Ngoài ra sự nổi tiếng của người bạn trai trong giới nữ sinh đã làm cho Đình Nhi nổi tính tò mò.

Chúng tôi quyết định, nhân lúc hạt giống còn chưa nảy mầm phải lập tức dập tắt ngay. Giải quyết vấn đề ngay từ lúc mới manh nha bao giờ cũng dễ dàng hơn. Lần này thì mẹ đứng ra giải quyết, nói những chuyện như thế này với con gái, như vậy tiện hơn. Thế là, ngay cuối tuần đó, mẹ và Đình Nhi có một cuộc nói chuyện khá dài.

Mẹ đã đi thẳng vào vấn đề, nhắc lại những sự phản ánh của cô giáo và các bạn với Đình Nhi. Đầu tiên mẹ khẳng định, sự việc của con cho đến thời điểm này coi như chưa có vấn đề gì. Thế nhưng, trong nam nữ thiếu niên, có nhiều người yêu nhau quá sớm chỉ vì bạn bè trêu đùa gán ghép lung tung, rồi chuyện đùa quá hóa thật. Cũng vì vậy, mà đã có nhiều học sinh trung học cơ sở vô tình sa vào chuyện yêu đương quá sớm. Con phải hiểu được điều đó. Bản thân mình không bao giờ được biến chuyện đùa thành chuyện thật. Ngoài ra, con cũng phải cố tránh đừng để người khác hiểu lầm, để người ta mơ tưởng hão huyền.

Trước đây, mẹ cũng đã nhiều lần khôn khéo răn đe, hơn nữa thái độ của mẹ rất khách quan cho nên Đình Nhi đã nghe lời. Cháu đồng ý với cách giải quyết của chúng tôi là dùng biện pháp dứt khoát và cứng rắn để chấm dứt vấn đề. Ngay hôm sau đó cháu bắt đầu xa lánh người bạn trai kia, không còn cảnh gần gũi cười đùa như trước nữa. Hơn thế, trong khi giao tiếp với tất cả các bạn trai khác, cháu luôn giữ đúng mực, và luôn giữ một khoảng cách nhất định.

Biện pháp ngăn chặn thứ tư: Yêu đương sớm tất sẽ ảnh hưởng đến mục đích phấn đấu của cả đời người.

Ngay từ khi Đình Nhi mới vào học tiểu học, chúng tôi đã cố ý bình phẩm những hiện tượng yêu đương trước tuổi được trình chiếu trên tivi hoặc được đăng tải trên báo chí. Ngay trước mắt, cháu đã có một ấn tượng xấu về việc yêu đương quá sớm. Sau khi vào trung học, chúng tôi đã trực tiếp giảng giải cho cháu nghe về những hậu quả tai hại do việc yêu đương quá sớm:

1. Yêu đương sớm tất sẽ ảnh hưởng đến mục tiêu phấn đấu cả đời người. Trên thực tế, có nhiều học sinh trung học không làm chủ được những tình cảm ngây thơ ấu trĩ của mình, đã bỏ lỡ nhiều cơ hội đáng tiếc, đến khi thi trượt đại học, tình yêu ban đầu cũng tan vỡ, bấy giờ mới thấy được tác hại.

2. Yêu đương sớm chẳng khác gì mua trứng ấp trong túi vải, không thể dự đoán được rằng nó sẽ nở ra cái giống gì. Vì rằng học sinh trung học đang ở giai đoạn hoàn toàn chưa xác định được hướng đi trong cuộc đời. Ở các cháu những đặc trưng tính cách, đạo đức, khả năng sinh tồn trong xã hội, và nghề nghiệp trong tương lai hoàn toàn chưa xác định. Bạn cho rằng túi trứng này sẽ nở ra thiên nga, nhưng lại là trứng quạ, trứng rắn độc, trứng cá sấu, khi ấy sẽ thế nào?

3. Yêu đương sớm rất hiếm có được những kết cục mỹ mãn. Bởi vì, những sự việc gì được bắt đầu bằng một sự mê say mù quáng, tất nhiên càng tỉnh, càng thấy nhiều những chỗ dở của nó, và thế là sinh ra chán ghét và ruồng rẫy. Hơn nữa, yêu đương sớm tất sẽ làm trở ngại đến việc học hành của cả hai bên, trở ngại đến khả năng sinh tồn trong xã hội của cả hai bên. Cho dù sau này vẫn chung sống với nhau nhưng vì học hành lơ đãng, nghề nghiệp bất ổn, cuộc sống khó khăn, khó tránh khỏi sự day nghiêng cán rứt lẫn nhau, làm sao có được một hạnh phúc vẹn toàn?

4. Yêu đương sớm còn tiềm ẩn một nguy cơ án mạng. Con không tin sao? Ở vùng Đông Bắc vừa xảy ra một án mạng vì yêu sớm: Có một học sinh lớp 12, học hành cũng bình thường. Cùng trong lớp đó có một nữ sinh học rất giỏi, xuất phát từ một ý tốt đã chủ động đến giúp bạn trai học tập. Không ngờ người bạn trai kia lại lầm tưởng là cô ta có ý yêu mình. Thế là ngày đêm yêu vụng nhớ thầm. Khi người bạn gái phát hiện ra điều đó và bắt đầu có ý định xa lánh bạn trai. Nghĩ rằng, bạn gái đã có người yêu khác, người bạn trai quyết chí

báo thù kẻ đã giành mất "người yêu" trong tay mình. Thế là thảm kịch xảy ra ngay trong lớp học. Chàng trai "thất tình" vác dao đâm chết người bạn trai cùng lớp, mà chàng ta nghĩ là "tình địch" của mình, rồi tiện tay đâm luôn người bạn gái đã giúp mình học tập, may mà chỉ bị thương phải đi nằm viện. Đáng thương thay hai học sinh bị đâm thực ra lại chẳng có tình ý gì với nhau. Cái bệnh si tình thường hẹp hòi và cố chấp để rồi dẫn đến mù quáng và mất hết tính người. Đó là một quy luật đáng sợ!

Ngoài việc nói chuyện có chủ định với Đình Nhi, chúng tôi còn thường xuyên kể cho cháu nghe những chuyện có liên quan đến việc đó cốt nhằm khắc sâu ấn tượng cho cháu. Sự thực đã chứng minh rằng biện pháp "phòng ngừa từ xa" rất có hiệu quả. Trong suốt giai đoạn học trung học, Đình Nhi không hề sa vào vũng lầy yêu đương quá sớm, vì vậy tâm hồn và thể xác đều phát triển lành mạnh. Nếu việc yêu đương sớm xảy ra, mà con cái chống đối lại mình thì việc giải quyết không còn là chuyện dễ dàng nữa.

CON GÁI CÀNG ĐẸP, SỰ NGUY HIỂM CÀNG TĂNG

Đình Nhi càng lớn càng xinh, điều này đã thể hiện rõ từ khi cháu còn nhỏ tuổi.

Có nhiều người cho rằng sắc đẹp là kho của cải vô tận của người con gái. Câu nói đó đúng trong khá nhiều trường hợp. Có điều sự thực ngoài đời lại mách bảo cho chúng tôi biết rằng, trong nhiều trường hợp thì sự thực lại không như vậy. Có nhiều cháu gái có nét xinh vẻ đẹp lại đồng nghĩa với một tương lai trắc trở và bất hạnh. Nhất là trong nền kinh tế thị trường, những cảnh ngộ như vậy càng thấy nhiều hơn.

Nói chung, người đẹp ít thành tài, bởi vì sự xinh đẹp thường được nhiều người nuông chiều yêu quý, dễ làm cho các cháu vừa kiêu căng vừa lười biếng. Về cơ bản điều đó đã tước bỏ đi khả năng thành tài của các cháu.

Không có thực tài tất yếu sẽ dẫn đến một điều khá nguy hiểm, đó là bắt buộc phải dựa dẫm vào người khác. Sắc đẹp cũng chỉ là một "nguồn tài nguyên hữu hạn", tuổi thọ không dài, một khi nhan sắc tàn phai, hoa tàn nhụy rữa thì biết dựa vào đâu để tồn tại.

Sắc đẹp nhiều khi cũng là nguyên nhân của rất nhiều tai họa. Những cảnh ngộ bi thương này ta có thể thấy nhan nhản khắp nơi.

Dù vậy, ngay từ khi còn nhỏ, chúng tôi đã tìm đủ mọi cách không để cho Đình Nhi quá chăm lo đến sắc đẹp của mình:

Một là, chính người cha của cháu, thường xuyên khen cháu đẹp để cháu làm quen với những lời khen ngợi của những người khác giới, sau này có được nghe những lời tán dương tăng bớt có dụng ý của những người con trai khác, cháu sẽ không để ý đến nỗi phải ngượng ngùng không còn biết trời đất là gì trước những lời đường mật đó.

Hai là, cứ phải nói thẳng cho Đình Nhi hiểu rằng, dù có đẹp mấy cũng không được cộng thêm điểm trong các kỳ thi cử, bởi vậy muốn nên người phải biết dồn hết tâm sức vào việc học tập, rèn luyện tài năng của chính mình.

Ba là, ăn mặc phải thật sự giản dị tóc tai không kiểu cách, không phấn son lòe loẹt, đi đứng nói năng luôn đúng mực...Tránh nổi trội để người khác phải trông vào, như vậy độ an toàn càng được đảm bảo.

Chiến lược này quả thật có hiệu quả.

Có điều Đình Nhi ngày càng lớn, mà chỉ dựa vào mấy biện pháp trên là chưa đủ. Nhất là sau khi vào ở nội trú trong trường, càng học lên cao, tên tuổi Đình Nhi càng xuất hiện nhiều hơn trên bảng vàng thi đua của nhà trường, "tiếng tăm" càng nổi trội hơn. Đặc biệt, sau khi tham gia đóng bộ phim truyền hình nhiều tập "Trời xanh", đã có nhiều bạn học sinh lớp dưới luôn coi Đình Nhi là một tấm gương phấn đấu của chính mình, rồi lại có nhiều con mắt của các bạn trai đắm đuối nhìn theo. Bạn bè gặp nhau, có nhiều người phải thốt lên: "Đình Nhi à, cậu càng lớn càng xinh!" Trong những tấm thiệp chúc mừng năm mới, nhiều bạn trai gọi Đình Nhi là "người đẹp", và đến năm học cuối cùng bậc trung học cơ sở, Đình Nhi được các bạn đặt cho cái tên là "nàng tiên cá xinh đẹp".

Cứ thế này chẳng mấy chốc Đình Nhi rất có thể sẽ sinh ra kiêu căng và lười biếng. Một khi mầm bệnh này đã ăn sâu bám rễ, rất khó lòng mà dứt ra được. Sáng suốt hơn cả vẫn là sử dụng biện pháp ngăn chặn từ trước, phòng ngừa từ xa.

Nếu những biện pháp trước đây chỉ mang tính chất "phòng bệnh là chính" có chiều hướng né tránh, thì đến bây giờ phải sử dụng đến "con dao phẫu thuật của bác sỹ ngoại khoa", cắt bỏ các ung nhọt có liên quan đến "căn bệnh sắc đẹp" để Đình Nhi có thể toàn tâm toàn ý lao vào việc học hành và rèn luyện.

Bằng những điều tai nghe mắt thấy đã nhiều năm, tôi bắt đầu phân tích nguyên nhân nội tại của hiện tượng "hồng nhan bạc mệnh" xem nó đã phát sinh nảy nở như thế nào, nó sẽ tạo thành những thói

xấu gì dễ rồi từng bước huỷ hoại cả đời những người con gái đẹp. Tôi đã viết những điều tự mình tổng kết ấy vào một mảnh giấy, đem dán ngay cạnh chiếc gương soi. Đây là biện pháp "nói chuyện gián tiếp" tôi thường sử dụng khi Đình Nhi bước vào lứa tuổi thích chống đối. Làm như vậy để Đình Nhi mỗi lần chải tóc soi gương đều có thể nhìn thấy và suy nghĩ:

"Hong nhan thường bạc mệnh, chủ yếu tự trách mình.

Quen nuông chiều từ nhỏ, làm ít hưởng nhiều.

Thực tài thì không có, nhưng lại thích giàu sang.

Kiến thức nông cạn, ít luyện rèn, kém quan sát.

Dựa dẫm và mách khéo, chỉ cốt được an nhàn.

Thích tâng bốc phỉnh nịnh, chối bỏ mọi lời khuyên,

Ý chí bạc nhược, mê lạc thú thấp hèn.

Khó khăn thường nản chí, thất bại gục ngã lãn.

Thuốc chữa bệnh hồng nhan:

Thường xuyên luyện rèn nâng cao trình độ,

Loại bỏ nhược điểm "hồng nhan", tìm hiểu xã hội.

Nghe lời cha mẹ, lời nói thật thường khó nghe.

Trong khoảng hơn một năm sau đó, chúng tôi vẫn thường xuyên nhắc nhở cháu chuyện này, hơn nữa còn dẫn chứng ra hàng loạt chuyện người thực việc thực để khắc sâu ấn tượng cho cháu.

Rèn luyện cho mình có thực lực, thực tài đó là mục tiêu chiến lược mà Đình Nhi luôn phấn đấu.

Sau này, những nghề nghiệp mà cháu luôn mơ ước đã có nhiều lần thay đổi, khi muốn làm một nhà khoa học, lúc lại muốn trở thành một cô giáo... nhưng những mục tiêu chiến lược kia không bao giờ thay đổi.

CÓ ĐƯỢC PHƯƠNG PHÁP HỌC TẬP TỐT, LUÔN ĐỨNG ĐẦU TRONG CÁC CUỘC CẠNH TRANH

Với chế độ thi cử hiện nay, kết quả thi tốt luôn là một điều tối quan trọng trong việc thực hiện lý tưởng của cuộc đời. Ngay cả trong

các nước phát triển, kết quả thi tốt vẫn có một ảnh hưởng quan trọng đối với tiền đồ của học sinh. Bởi vậy, khả năng và thành tích học tập luôn chiếm một vị trí quan trọng nhất định trong việc giáo dục tổ chức cho học trò.

Muốn để cho Đình Nhi có được một kết quả học tập thật tốt trong giai đoạn học trung học cơ sở, có thể có hai cách được lựa chọn như sau:

Một là phải nắm vững các kiến thức chính và áp dụng nó một cách thích hợp, khả năng áp dụng các công thức chỉ là cái thứ yếu. Hai là, các tổ chức quan trọng khác cần được phát triển cùng lúc, chứ không nên chỉ chăm chăm học. Trong các cuộc nói chuyện với Đình Nhi, chúng tôi thường chú ý nhấn mạnh hai điều này. Mục đích chính của việc học tiếng Anh của Đình Nhi là có thể áp dụng các khả năng nghe, nói, đọc, viết, để nói chuyện bằng tiếng Anh một cách lưu loát mà không bị trở ngại gì, còn kết quả học tập cao hay không thì điều đó không quan trọng. Mục đích chủ yếu của việc học lịch sử của cháu là: hiểu được quy luật phát triển của xã hội, hiểu được các nhân tố sâu xa hình thành nên các nền văn hóa khác nhau của các dân tộc. Cháu học tiếng Anh chủ yếu để nâng cao khả năng biểu đạt bằng tiếng Trung một cách chuẩn mực, đồng thời cháu cũng coi việc học tiếng Anh như việc tìm hiểu một hiện tượng văn hóa, bồi dưỡng tư tưởng và nâng cao kiến thức văn học của mình. Mục đích của việc học các môn tự nhiên khác cũng tương tự. Điều đó khiến phương pháp, mục đích và hiệu quả học tập cũng như việc ứng dụng của Đình Nhi khác hẳn với mọi người.

Muốn duy trì được thành tích học tập tốt khi học trung học, có thể áp dụng hai biện pháp khác nhau:

Biện pháp thứ nhất là biện pháp "thúc đẩy". Bài tập nào khó, cha mẹ giúp Đình Nhi gợi ý, giảng giải để cháu hiểu và làm được, môn học nào yếu sẽ tạo mọi điều kiện để cho cháu vươn lên. Cha mẹ luôn sẵn sàng như "một đội cứu hoả", ở đâu có hoả hoạn là xông đến đó ngay. Biện pháp này tuy có giúp Đình Nhi nhanh chóng đạt kết quả cao, song lại thiếu cơ sở vững chắc, một khi lực thúc đẩy không còn nữa, kết quả học tập khó mà giữ vững được.

Biện pháp lý tưởng hơn là, phải bồi dưỡng để Đình Nhi chủ động tạo ra một động lực thúc đẩy, tức là để Đình Nhi có đầy đủ khả năng tự giải quyết được mọi vấn đề trong học tập, và một quyết tâm giành thắng lợi trong mọi cuộc cạnh tranh. Chúng tôi đã chọn biện pháp này.

Để đạt được mục đích như mong muốn, chúng tôi tập trung bồi dưỡng cho Đình Nhi mấy loại khả năng sau:

Trước hết là tăng cường khả năng tự học

Từ bậc trung học cơ sở, học sinh đã bắt đầu phải dựa vào khả năng tự học để hoàn thành khối lượng bài tập, thời gian tự học phải tăng lên gấp đôi. Nếu biết nhìn xa hơn chút nữa, sẽ thấy rằng trong thời đại kinh tế tri thức này, sự đổi mới tri thức đang phát triển đến tốc độ kinh người. Có thể những tri thức bạn vừa mới học được ở năm thứ nhất bậc đại học, không đợi đến khi bạn tốt nghiệp, những tri thức ấy đã trở thành lạc hậu, lỗi thời rồi. Đối với khá nhiều người, việc học tập đã trở thành nhiệm vụ suốt đời. Điều đó đã đặt ra một yêu cầu khá cao với khả năng tự học.

Có lần, cô giáo yêu cầu mỗi học sinh hãy tập viết một đoạn văn ứng dụng. Từ trước đến nay, Đình Nhi chưa viết thể loại này bao giờ, cháu cứ loay hoay cắn bút, lúng túng như gà mắc tóc không biết nên viết như thế nào. Hồi lâu, cháu chạy đến tìm tôi, tôi không giảng giải cho cháu một lời nào, chỉ lẳng lặng rút ra từ trên giá sách xuống quyển "Khái luận về thể loại văn ứng dụng" đưa cho cháu.

"Ôi! Mẹ không nhầm đấy chứ?". Vừa cầm lấy cuốn sách, Đình Nhi đã hốt hoảng kêu lên. - "Đây là sách dùng cho sinh viên đại học, con mới học trung học cơ sở, mẹ không nhớ à?"

"Đúng vậy, mẹ đang muốn đặt ra yêu cầu rất cao đối với con, chẳng lẽ quyển sách này không đáng để con đọc một chút hay sao?" - Tôi mỉm cười khích lệ con.

Bị chọc tức như vậy, Đình Nhi cầm cúi đọc luôn. Đầu tiên, có vẻ như bị bắt buộc, sau dần cháu đã hiểu được đôi phần, rồi ngày càng hứng thú hơn. Ồ, thì ra việc tự học chẳng có gì ghê gớm lắm. Cháu đã thấy vững tin hơn với khả năng tự học của mình. Sau này còn nhiều lần như thế nữa, khả năng tự học của Đình Nhi đã tiến bộ hơn nhiều. Điều này có thể có tác dụng rất lớn đối với việc nâng cao thành tích học tập của cháu sau này.

Thứ hai là kỹ năng ghi nhớ một cách có hệ thống

Việc học tập ở bậc trung học cơ sở có một sự khác biệt rất lớn so với thời tiểu học. Đó chính là lượng tri thức bắt buộc phải ghi nhớ tăng lên gấp bội. Lên trung học phổ thông, rồi lên đại học, cứ mỗi lần leo lên một bậc, đương nhiên việc ghi nhớ càng phải tăng cao. Nếu không nắm được kỹ năng ghi nhớ một cách có hệ thống và khoa học,

chắc chắn việc học tập sẽ vất vả hơn nhiều mà hiệu quả không cao. Ngay từ khi học lớp năm, lớp sáu, Đình Nhi đã bước đầu nắm được một số kỹ năng ghi nhớ. Thế nhưng bước vào bậc trung học cơ sở, những cách ghi nhớ đó không còn phù hợp. Vì vậy, tôi dành khá nhiều thời gian để từng bước giảng giải cặn kẽ cho cháu về nguyên tắc lý luận về thực hành cụ thể những kỹ xảo ghi nhớ mà tôi chất lọc trong cuộc sống và công tác của mình. Không những vậy, tôi bắt Đình Nhi phải ghi chép cẩn thận, thứ nhất để chống nhớ và thứ hai là thực hành nếu có quên, thì giở ra xem, cho đến khi thành thục.

Từ đó về sau, Đình Nhi đã tự biết điều chỉnh và sắp xếp việc học tập theo nguyên tắc ghi nhớ khoa học. Ví dụ, việc ôn tập bài vở có cần thiết đến 16 giờ để tránh mọi sự lãng quên. Gặp hàng loạt những thuật ngữ gần giống nhau phải biết phân loại và rút gọn, tránh việc chiếm dụng một cách vô ích khoảng không gian ghi nhớ quý báu ở trong đầu. Gặp một bài thật dài, phải biết phân đoạn và tìm ra những đặc trưng khác nhau của từng đoạn, tránh nhớ máy móc, đọc ra rả như cuộc kêu mà kết quả chẳng được là bao...

Quý thời gian của mỗi người có hạn. Nếu bạn có biện pháp ghi nhớ khoa học, tất một phút của bạn có thể tác dụng bằng cả giờ. Vì vậy nếu biết sử dụng thời gian có hiệu quả, đương nhiên quý thời gian của bạn cũng sẽ được tăng lên. Bạn không chỉ hoàn thành tốt công việc của mình, mà còn tiết kiệm được khá nhiều thời gian để làm những công việc khác cần thiết cho đời. Bởi vậy, nắm chắc kỹ năng ghi nhớ, có thể coi là một biện pháp có ý nghĩa chiến lược.

Thứ ba là học có trọng điểm

Tôi đã thực nghiệm, một quyển giáo trình kinh tế chính trị học dày khoảng 200 trang, một người lớn có trí nhớ tốt cũng phải mất 20 ngày mới đọc xong. Nhưng đến khi gấp sách, nhắm mắt, nhớ lại, có khi chẳng nhớ được tí gì, mà chỉ còn một số ấn tượng lơ mơ. Nhưng nếu học theo cách có trọng tâm, trọng điểm, bước thứ nhất chỉ cần đọc kỹ phần mục lục, để nắm được kết cấu của toàn bộ giáo trình, bước thứ hai, đọc tiếp các tiêu đề nhỏ và đọc kỹ những đoạn in đậm của từng phần, để hiểu được nội dung chính của từng phần. Cộng nội dung của cả hai phần ấy, nếu viết ra cũng chưa đầy ba bốn trang sách. Cho dù một người có trí nhớ rất tồi, cũng vẫn nhớ được những trọng tâm đó một cách dễ dàng. Cuối cùng mới đọc kỹ từng chương một cách chi tiết, để nắm được sự lập luận và dẫn chứng của nó. Kết quả chỉ mất khoảng chục hôm, bạn có thể hiểu và nhớ được những

nội dung chính của cuốn giáo trình này, bạn có thể yên tâm dự thi, và điểm thi chắc cũng không phải là thấp.

Tại sao cách học có trọng tâm trọng điểm này lại có hiệu quả cao như vậy? Vì ở đây đã áp dụng phương pháp học tập theo nguyên lý "ngăn kéo". Ví như, nếu bạn đem tất cả đồ vật, của cải của một gia đình vứt bừa bộn trên nền nhà, tất căn nhà đó trông rất đáng sợ. Bạn muốn tìm một thứ gì trong đống đồ vật ấy, chắc sẽ mệt vô cùng, càng lục lọi càng rối rắm hơn. Thế nhưng nếu bạn biết phân loại các đồ vật ấy rồi sắp xếp theo thứ tự từng hạng mục, cái nào đáng để hòm, cái nào đáng để tủ, rồi giá sách, rồi ngăn kéo, mặt bàn, mặt tủ... Thứ nào ra thứ nấy, khi cần đến, đỡ mất công lục lọi.

Kỹ năng ghi nhớ ở đây, là trước tiên phải ghi nhớ vị trí của ngăn kéo, tủ, giá sách, sau đó mới đựng các nội dung vào trong, như vậy mới nâng cao hiệu quả học tập. Ngoài việc học tiếng Anh phải ghi nhớ máy móc các từ trong bài khoá, các môn học khác trong chương trình trung học và đại học đều thích hợp với cách ghi nhớ này. Càng cần đến khả năng lý giải thì càng cần dùng đến.

Phương pháp này đã giúp nâng cao hiệu quả học tập của Đình Nhi.

Lắp lỗ hổng, cũng là phương pháp học tập quan trọng

Dù là học sinh giỏi, cũng không tránh khỏi có những lỗ hổng về kiến thức trong quá trình học tập. Nếu cứ mở sách giáo khoa ra để dò tìm lỗ hổng, việc này chẳng khác gì mò kim đáy bể, chắc chắn tìm không thấy mà chỉ tổ làm mất thời gian. Bởi vì các lỗ hổng trong kiến thức thường là tản mạn và không nhiều, chỉ đến khi dùng đến mới thấy mình bị hổng. Bởi vậy, biện pháp mở chiến dịch để dò tìm là không thích hợp.

Chúng tôi yêu cầu Đình Nhi phải có một cuốn "Sổ tay ghi lỗ hổng" bất kỳ lúc nào, môn học nào hề thấy chỗ nào chưa nắm chắc phải ghi ngay lại. "Trí nhớ" có tốt mấy cũng không bằng "một mẫu bút chì", tất cả các lỗ hổng về kiến thức rải rác trong hàng chục cuốn sách giáo khoa dày cộp, đều tập trung trong một cuốn sổ con. Có nó rồi ta sẽ tiến hành phân loại và tìm cách san lấp. Như vậy sẽ thuận lợi hơn nhiều.

Đình Nhi đã sử dụng có hiệu quả biện pháp học tập này.

Cũng cần phải nói thêm là, việc áp dụng tất cả những phương pháp trên, đều có một cơ sở rất quan trọng: sự say mê học tập, khao

khát vươn lên của chính bản thân Đình Nhi. Chính nhờ nó mà Đình Nhi đã mạnh dạn áp dụng mọi biện pháp trong học tập.

Ý chí và nghị lực ấy của Đình Nhi khiến chúng tôi chỉ cần áp dụng "chính sách khen thưởng nhẹ nhàng" đối với mọi thành tích học tập của Đình Nhi. Ngay cả những thành tích có tầm quan trọng như đoạt giải nhì trong kỳ thi vật lý toàn quốc, chúng tôi cũng chỉ mua cho cháu một hộp băng video và một cặp cầu lông làm kỷ niệm. Bởi vì, tinh thần mới là sự đền đáp xứng đáng nhất đối với công lao học tập của Đình Nhi, nó đem lại cho cháu sự sung sướng và thoải mái, không một thứ vật chất nào có thể so sánh được.

Ngoài ra, đối với các vấn đề còn tồn tại trong quá trình học tập các bộ môn cụ thể của Đình Nhi, về cơ bản chúng tôi áp dụng phương châm: "không tham gia nếu không có tình huống đặc biệt". Vì rằng, bản thân nền giáo dục Trung Quốc đang trong quá trình không ngừng thăm dò và cải cách, năm nào cũng có những thay đổi nhất định. Nếu không trực tiếp nằm trong ngành giáo dục, rất khó mà nắm vững được những thay đổi tinh vi và tế nhị của nó. Nếu cứ mù quáng phụ đạo hoặc bắt bẻ học sinh theo nếp cũ của mình, trách sao khỏi những sự sai lệch đối với công việc giảng dạy ở nhà trường, làm cho con cái thêm lúng túng, không biết nên theo ai cho phải, như vậy là phản giáo dục. Điều quan trọng hơn nữa là, đội ngũ giáo viên trong trường chuyên ngữ là một đội ngũ vừa giỏi về chuyên môn, vừa giàu kinh nghiệm trong quản lý. Sự say sưa học hỏi của Đình Nhi, cộng với những phương pháp học tập mà chúng tôi đã trang bị cho cháu, Đình Nhi có đủ sức để giải quyết tất cả mọi vấn đề về học tập ngay tại lớp.

Nhờ vậy mà chúng tôi đã có thể tập trung toàn bộ sức lực, suy nghĩ cho việc bồi dưỡng những tố chất khác ngoài học tập cho Đình Nhi, để Đình Nhi phát triển toàn diện và lành mạnh.

GIẢI QUYẾT QUAN HỆ BẠN BÈ BẰNG THÁI ĐỘ CHÍNH CHẴN

Ngay từ khi còn nhỏ, Đình Nhi đã được rèn luyện để có được một thói quen làm bất cứ việc gì cũng phải chú ý đến tính hợp lý của nó. Vì quen như vậy, cho nên Đình Nhi luôn đòi hỏi người khác cũng phải làm như vậy. Khi học tiểu học, chưa phải nội trú, nên vấn đề này chưa thể hiện rõ rệt lắm. Sau khi vào nội trú trong trường chuyên ngữ, tình hình đã khác. Học sinh trong trường phải chung sống với nhau suốt 24 giờ trong ngày. Trong việc đối xử với bạn bè,

Đình Nhi nhiều khi đã tỏ ra thiếu bình tĩnh, thiếu khoan dung và chín chắn.

Các bạn trong phòng của Đình Nhi ở, luôn làm tốt công tác vệ sinh, thường xuyên được chấm điểm 10, thế mà có hai ngày liền chỉ được điểm 9. Đình Nhi vốn quen tính cẩn thận, gọn gàng, ngày đầu tiên còn cố chịu, sang ngày thứ hai, không thể chịu được nữa, Đình Nhi liền gọi hai bạn cùng phòng, bạn S. và bạn L. đến trách mắng: "Tuần này đến phiên hai bạn trực nhật, mà hai bạn làm vệ sinh như thế à?" "Còn làm thế nào nữa?" Hai bạn phản ứng. Đình Nhi tức quá, kể ra hàng loạt những việc làm chưa tốt để trách cứ hai bạn. Trước những sự thực quá rõ ràng, S. và L. không chối được nhưng ảm ức không vui. Sự phản ứng của hai bạn cùng phòng làm cho Đình Nhi nhận thấy, hình như mình có cái gì chưa ổn lắm, nhưng không biết nên làm thế nào cho phải. Cháu đã ghi chuyện này vào nhật ký rồi than thở: "Quả thật tôi chẳng biết nên xử lý như thế nào đối với những loại sự việc như thế này".

Cô chủ nhiệm xem xong, phê sang bên cạnh: "Cần chú ý phương pháp".

Lại một lần khác, một xưởng phim tài liệu cử mấy phóng viên đến trường quay phim. Họ quay một tiết học tiếng Anh của lớp A. Ở lớp B của Đình Nhi, có nhiều bạn đang ngẩn cổ trông chờ, chắc hẳn sau khi họ quay xong ở lớp A, thế nào cũng đến lượt lớp mình. Thế nhưng, từ lớp A đi ra, nhóm phóng viên đó thu gọn đồ đạc, đi thẳng không nhòm đến lớp B. Các bạn lớp B thất vọng, có bạn đã hét toáng lên: "Thật là bất công!" Đình Nhi cũng nằm trong số đó.

Tan học về phòng ở, Đình Nhi còn chưa hết tức, liền đem chuyện này viết vào nhật ký: "Cả lớp chúng con đều bất bình, tại sao quay ở lớp A nhiều thế mà không quay ở lớp chúng con? Chúng con cũng không thích nổi tiếng, nhưng đối xử phải công bằng chứ?"

Đình Nhi lên tiếng đấu tranh cho quyền lợi của tập thể. Chưa hết, dưới bài nhật ký đó, Đình Nhi còn vẽ một bức tranh minh họa: mười mấy cái đầu với vẻ mặt tức giận miệng há hốc, hô to: "Tại sao vậy?" Quyển nhật ký được gửi ngay tới cô chủ nhiệm.

Thực ra, sự việc lại rất giản đơn: mục đích của nhà trường là mời đoàn làm phim đến quay một tiết giảng của một cô giáo dạy tiếng Anh, mà giáo viên này lại không dạy ở lớp Đình Nhi, sự việc không liên quan gì đến lớp B cả.

Những chuyện hay tức giận không đâu ấy của Đình Nhi, đã khiến tôi phải suy nghĩ:

Một người có học thức, trước một sự việc hoặc một người mình không hài lòng, phải có thái độ bình tĩnh và đúng mực. Tìm cách hiệu quả nhất khiến cho đối tượng hiểu ra vấn đề mà tự sửa. Chỉ biết giận dữ kêu ca, oán trời oán đất là một việc làm rất tầm thường.

Hơn nữa, có nhiều việc dễ làm ta tức giận, nhưng thực ra những việc vặt đó chẳng có liên quan gì đến mình, là người có học thức, tất phải biết khoan dung độ lượng. Nhà yêu nước Lâm Tắc Từ từng nói: "Trăm sông đổ về biển cả, ôi lòng biển rộng bao la!":

Đức độ khoan dung là một nét đẹp, sáng ngời trong nền văn hóa truyền thống Trung Quốc. Đây cũng là một phẩm chất tốt đẹp mà hầu hết các dân tộc trong thế giới đều thừa nhận. Hơn nữa, khoan dung còn là một tố chất tâm lý không thể thiếu đối với một người có chí làm nên sự nghiệp. Người Trung Quốc thường nói: "Lòng người quân tử chứa được trăm thuyền", trong việc đào tạo nhân cách cho học sinh, rất nhiều trường đại học nổi tiếng ở Mỹ đòi hỏi sinh viên trước tiên phải biết khoan dung.

Về mặt này, người giảng giải cặn kẽ và thấu triệt nhất chính là ông Hồng Ứng Minh, một học giả đời Minh. Cuốn sách "Thái căn đàm", một kiệt tác nói về việc tu dưỡng đạo đức của ông đã đề cập đến khá phong phú những nghiên cứu sâu sắc về tâm lý xã hội, tổng kết khái quát những quy luật cuộc sống. Riêng về phẩm chất khoan dung, ông có cách lý giải không giống với nhiều người khác, ông đã chỉ ra mối quan hệ biện chứng giữa tính khoan dung với các phẩm chất đạo đức khác như khoan dung có mối quan hệ mật thiết với lòng nhân ái, tính ngay thẳng và phẩm chất liêm khiết. Đó cũng chính là "thái độ đúng đắn" mà tôi hằng hy vọng ở Đình Nhi.

Ở bậc trung học cơ sở, Đình Nhi học được chút ít cổ văn. Tôi bèn chọn một vài câu trong cuốn sách trên của ông Hồng Ứng Minh ghi lại để Đình Nhi tham khảo:

"Trong sạch thì mới biết khoan dung, nhân ái thì mới biết độ lượng, sáng suốt thì mới biết đúng sai, ngay thẳng thì mới không thiên lệch."

"Chê trách cái sai của người khác không nên gay gắt quá, cốt sao để người ta có thể tiếp thu được, răn dạy người khác chớ nên quá cao siêu, cốt sao để người ta có thể làm theo được."

"Nước trong quá thì không có cá, người yêu ghét rạch rồi quá thì ít bạn dám gần."

Chỉ biết các nguyên tắc, đương nhiên chưa đủ, mà còn phải thông qua hàng loạt những sự việc cụ thể để hiểu được cách vận dụng các nguyên tắc đó như thế nào. Mỗi khi Đình Nhi có điều gì không được bằng lòng hoặc buồn bực, chúng tôi đều nhân các buổi họp mặt cuối tuần, dành ra vài chục phút để phân tích cho cháu hiểu. Đồng thời chỉ rõ nguyên nhân của sự việc và hướng dẫn cháu nên có thái độ như thế nào là thích hợp nhất.

Khả năng nhận thức của Đình Nhi khá tốt, cháu nhanh hiểu ra vấn đề. Từ đó, những chuyện tức giận không đâu đã dần dần ít đi, càng ngày cháu càng tỏ ra chín chắn.

Nhất là sau khi cháu học trung học phổ thông, tầm mắt đã biết nhìn rộng hơn, toàn diện hơn. Có lần lớp của Đình Nhi định trình diễn một vở kịch cổ điển Jane Eyre, các bạn đều đề cử Đình Nhi đóng vai chính, vì Đình Nhi đã từng đóng phim truyền hình. Thế nhưng Đình Nhi đã chủ động xin nhận một vai phụ, chỉ nói một vài câu trên sân khấu. Cháu đã về tâm sự với chúng tôi: "Là một người đứng ra tổ chức diễn các tiểu phẩm bằng tiếng Anh, con rất mong để cho các bạn có dịp phát huy hết sở trường của mình, có vậy hoạt động ngoại khóa mới có ý nghĩa thực sự."

PHẢI BIẾT RÕ MỌI TRÒ BỊP BỢM, ĐẢM BẢO AN TOÀN CHO CHÍNH BẢN THÂN

Thật thà là một nét đáng quý trong kho tàng văn hóa truyền thống Trung Hoa. Thật thà khiến mọi người gần gũi và thân thiện, thúc đẩy sự nghiệp phát triển, làm cho cuộc sống của mình tràn đầy hương vị ấm áp của tình thân ái.

Ngay từ hồi còn nhỏ, chúng tôi đã dạy Đình Nhi phải biết sống thật thà. Để Đình Nhi luôn ghi nhớ điều đó, chúng tôi đã viết một mảnh giấy, dán ngay trước bàn học của cháu câu "cách ngôn", để ngày nào cháu cũng nhìn thấy:

Thật thà là gốc, thủ đoạn là ngọn. Thật thà thì nhiều người gần gũi, thủ đoạn sẽ bị lánh xa.

Thế nhưng thật thà lại là "con dao hai lưỡi". Một người chỉ biết chân thành, mà không biết cách tự bảo vệ mình, sẽ đối mặt với rất nhiều nguy hiểm. Đối mặt với thế giới có nhiều nguy hiểm ẩn này,

kiến thức tự bảo vệ của các bậc cha mẹ dạy cho con quả là còn rất ít ỏi.

Chỉ cần lật giở vài trang báo, hoặc lướt qua những chương trình thời sự trên tivi, ta dễ dàng bắt gặp những mẫu tin thật rùng mình:

Cách đây vài năm ở thành phố Vũ Hán, một nữ nghiên cứu sinh bị một cô gái nhà quê lừa bán cho một gã trai làng mù chữ. Bằng một chiêu rất giản đơn, quen thuộc: "Chị hãy tranh thủ đi buôn với em chuyến này, kiếm vài nghìn tiền ăn học?" Tham một món lời vô hình, cô nghiên cứu sinh kia sa vào cạm bẫy, chính là vì lòng tham và nhẹ dạ cả tin.

Tháng 7 năm 1999 ở Thành Đô, một nữ sinh đại học tên Y, tranh thủ kỳ nghỉ hè đi làm thêm kiếm tiền ăn học. Cô đã đến chợ lao động ở bên cầu Cửu Nhân để tìm việc làm. Cô bị một mẹ mìn khoảng 40 tuổi lừa gạt, nói là đưa cô đi tìm việc, mẹ đưa cô đến một làng quê tỉnh Sơn Tây. Ở đây cô bị bán làm vợ cho một người mù chữ. Cô khóc lóc cầu xin, đập đầu chống cự, mẹ mìn chẳng mảy may động lòng thương hại. Nhiều lần tìm cách bỏ trốn, nhưng không thành, cuối cùng đành cam chịu sống một đời trâu ngựa. May cho cô, trong chiến dịch "chống buôn bán phụ nữ" cuối năm 2000, cô đã được cứu thoát. Nhưng lúc đó cô đã có mang 6 tháng.

Ngày 19 tháng 5 năm 2000, một sinh viên giỏi của Đại học Bắc Kinh trên đường từ Bắc Kinh đến phân hiệu của trường tại huyện Xương Bình, chẳng may bị một bọn côn đồ hãm hiếp cho đến chết. Vụ án này làm chấn động của Trung Quốc. Thật là bi thảm!

Vì vậy nhiều năm nay chúng tôi luôn nhắc nhở Đình Nhi: "Tai họa sẽ ập xuống con bất cứ lúc nào, nếu không biết cảnh giác giữ mình". Để tránh cho Đình Nhi những điều bất hạnh như trên, ngay từ nhỏ, chúng tôi đã dạy cho Đình Nhi các cách để bảo vệ mình.

Khi cháu còn đang học ở trường mẫu giáo, chúng tôi đã dặn: "Mẹ không bao giờ nhờ bất cứ ai đến đón con từ trường mẫu giáo về. Vì vậy, ngoài mẹ ra, bất cứ ai đến đón không được đi theo".

Nhiều lần tập thử để tạo cho cháu một thói quen biết đề phòng. Ngay từ khi học lớp 2 bậc tiểu học, Đình Nhi đã phải một mình đi học bằng xe buýt, mỗi tuần 6 ngày, mỗi ngày 4 lượt đi về, bất kể trời mưa hay nắng. Để nâng cao tinh thần cảnh giác cho cháu, chúng tôi thường kể cho cháu nghe những chuyện lừa gạt phụ nữ đăng trên báo hàng ngày, phân tích kỹ những thủ đoạn lừa bịp của bọn côn đồ, và cả những yếu điểm mà phụ nữ dễ bị sa vào cạm bẫy.

Chúng tôi đã tổng kết cho cháu thành hai điều ngắn gọn: một là không đi vào những nơi cảm thấy không an toàn; hai là quyết không được "tham mỗi bắt bóng". Thường xuyên nhắc nhở Đình Nhi để cháu có được một thói quen cảnh giác, biết tránh xa mọi sự cám dỗ, biết phân biệt đâu là lời khen ngợi thực lòng, đâu chỉ là những lời đường mật đầy dụng ý. Khi còn đang học lớp 4 bậc tiểu học, có lần Đình Nhi và một bạn trong lớp đi chơi bên bờ sông Cẩm Giang, Đình Nhi đã rất cảnh giác tránh được sự theo đuổi của một gã thanh niên có ý đồ đen tối.

Khi Đình Nhi học tiểu học, vì vợ chồng tôi đều bận công tác, nên các buổi trưa Đình Nhi thường về nhà một mình. Để đề phòng mọi bất trắc, chúng tôi đã quy định với cháu: "Khi con ở nhà một mình, không được mở cửa cho bất cứ ai vào nhà". Điều này xem ra có vẻ hơi quá, nhưng lại rất quan trọng.

Đến khi cháu vào lớp trung học cơ sở, dáng người đã ngày một lớn không khác gì một thiếu nữ. Lúc này, vấn đề an toàn cho cháu càng phải chú trọng. Ngoài việc đề phòng tai nạn giao thông và bị bắt cóc, còn phải đề phòng mọi sự lừa gạt hãm hại của cánh con trai. Ngay từ lúc Đình Nhi mới 3 tuổi, mẹ đã tiến hành giáo dục giới tính cho Đình Nhi, nên cháu tiếp thu rất nhanh những lời mẹ răn bảo.

Lần đầu tiên nghe Đình Nhi hỏi: "Trẻ con sinh ra như thế nào?" hoặc "Việc làm thiếu đạo đức là gì?", mẹ trả lời Đình Nhi theo cách mà các chuyên gia giáo dục đưa ra. Các chuyên gia này cho rằng, nói với con cái những khoa học thường thức càng sớm, càng thẳng thắn bao nhiêu thì những kích thích đối với tâm lý con cái càng ít bấy nhiêu. Mỗi lần nói chuyện này với Đình Nhi mẹ đều nhắc nhở: "Những chuyện như thế này con chỉ được hỏi mẹ thôi, không được nói với người khác, nếu không người ta sẽ bảo con là "xấu tính" đấy. Quan niệm của mọi người về vấn đề này tuy chưa đúng, nhưng thành thói quen khó sửa. Tuy vậy, mẹ vẫn vui vẻ trả lời con bất cứ vấn đề gì".

Những quy định này có tác dụng rất tốt, Đình Nhi thoải mái và tự tin trong việc tìm hiểu những điều cần biết về giới tính và Đình Nhi cũng đã quen với việc nói chuyện cùng mẹ về tất cả những thứ có liên quan đến giới tính. Để có thắc mắc gì cháu lại hỏi mẹ, và không có ai nói chuyện này với Đình Nhi sâu sắc, tỉ mỉ được như mẹ. Như vậy, về mặt tri thức giới tính, Đình Nhi có thể tránh bị người khác dẫn dắt vào con đường nguy hiểm.

Là một người cha, nhiệm vụ của tôi là phải để cho Đình Nhi hiểu được những đặc điểm tâm lý nam giới. Tôi đã dùng rất nhiều ví dụ thực tế để giảng cho cháu hiểu được rằng: để tránh xa mọi sự hiểu lầm và phiền phức không cần thiết, luôn chú ý giữ một cự ly thích hợp với tất cả các bạn trai.

Điều này, đã làm tăng hệ số an toàn cho Đình Nhi một cách hữu hiệu. Ai cũng biết an toàn là tiền đề và là cơ sở của tất cả mọi việc làm khác.

CHA MẸ CHỦ ĐỘNG ĐIỀU CHỈNH PHƯƠNG PHÁP GIAO TIẾP VỚI CON

Có thể ai đó sẽ nói: "Tôi cũng thường giảng giải cho con những lý lẽ mà anh chị thường nói, song chẳng hiểu sao, con tôi không chịu nghe lời, cháu luôn cãi lại". Đúng vậy, sự phản ứng ấy là chuyện rất bình thường ở những đứa trẻ đang tuổi dậy thì.

Tại sao những lời nói của chúng tôi, Đình Nhi lại luôn nghe theo. Vì chúng tôi luôn biết chủ động thay đổi phương pháp giáo dục sao cho thích hợp với đặc điểm tâm sinh lý của cháu đang trong lứa tuổi dậy thì.

1. Trao đổi mọi vấn đề với con trên tinh thần bình đẳng

Để làm dịu đi tâm lý luôn thích cãi lại của trẻ con trong thời kỳ chống đối, cha mẹ không được giáo dục theo kiểu "mệnh lệnh". Phương pháp này đối với bậc tiểu học cũng đã bị coi là lỗi thời. Đối với con cái, cha mẹ phải luôn có thái độ bình đẳng, không phải là bình đẳng trên lời nói, mà là bằng hành động và suy nghĩ.

2. Nói chuyện với con như đang nói chuyện với một đồng nghiệp của mình

Để đảm bảo sự bình đẳng, chúng tôi thường coi Đình Nhi như một bạn đồng nghiệp của mình, thẳng thắn trao đổi mọi công việc. Như vậy, sẽ không phải né tránh một điều gì, và cũng không phải luôn đắn đo tìm cơ hội...

3. Yêu cầu con nói chuyện với cha mẹ như nói chuyện với các thầy cô giáo ở trong trường

Làm thế nào để con cái khi đã là một học sinh trung học vẫn luôn biết coi trọng ý kiến của cha mẹ? Đây cũng là một yếu tố quan trọng để giữ được mối liên hệ thường xuyên với con cái. Chúng tôi giáo dục Đình Nhi phải coi cha mẹ như cô chủ nhiệm ở trường. Bởi vì,

những học sinh trung học thường không quan tâm lắm đến việc chúng tôi có làm mất lòng cha mẹ hay không, nhưng chúng lại rất sợ làm mất lòng thầy cô giáo. Chúng không bao giờ dám ngang nhiên cãi bướng hoặc tỏ một thái độ bất kính nào đối với các thầy cô giáo. Vì vậy, những sự bất hoà trong gia đình hầu như không có. Những cuộc trao đổi chuyện trò giữa chúng tôi và Đình Nhi vì thế mà vừa thoải mái vừa có hiệu quả.

4. Kiên trì chờ đợi "người đồng nghiệp" của mình trở thành người bạn tri kỷ

Sau khi con cái đã làm quen với việc trao đổi cùng cha mẹ mọi công việc theo kiểu người lớn, tình thương yêu của cha mẹ không còn là một thứ quyền lực có tính áp đặt nữa, mà trái lại chúng sẽ nhận ra rằng tình thân thiện mới thực là đáng quý, và khi ấy quan hệ theo kiểu đồng nghiệp rất tự nhiên sẽ chuyển sang quan hệ theo kiểu bạn bè. Nhất là khi các cháu đang gặp phải vấn đề gay gắt, các cháu sẽ hoàn toàn tin tưởng kể cho "bạn" nghe và cầu xin lời chỉ bảo của bạn. Hiện nay, tuy Đình Nhi đã đang theo học tại Harvard, nhưng cháu vẫn giữ được thói quen thường xuyên trao đổi mọi việc với chúng tôi, bình đẳng như bạn bè. Một khi con cái và cha mẹ đã hình thành được thói quen trao đổi công việc với nhau bình đẳng như bạn bè, đương nhiên cả hai đều thấy được rằng đó là một điều thật hạnh phúc.

5. Buông lỏng từng phần, "nắm chính bỏ phụ" cố gắng trao quyền tự chủ cho con

Ở tuổi dậy thì, ai cũng thích được tự lập, ai cũng thích được giải phóng khỏi vòng tay cha mẹ, làm việc gì cũng muốn tự mình, không muốn người khác can thiệp vào. Nếu hiểu được tâm lý chung là như vậy, tất cha mẹ đối với con cái cũng phải biết "buông lỏng từng phần". Cách làm của chúng tôi là, những công việc nào mà Đình Nhi có thể đảm bảo làm tốt được hãy để cho cháu tự làm. Như chuyện mặc quần áo hàng ngày, trước đây do mẹ lựa chọn và mặc cho, như: ngày nào thì mặc quần áo nào, đi giày dép nào... Bây giờ do Đình Nhi tự quyết định, nhưng bắt buộc phải theo đúng nguyên tắc của mẹ: "Không lố lăng loè loẹt, đủ ấm để đề phòng bị ốm". Làm như vậy nhằm bồi dưỡng cho con khả năng tự lo những chuyện trong cuộc sống của mình, hơn nữa còn giảm bớt được những sự va chạm không cần thiết. Khi con gặp phải một vấn đề vi phạm nguyên tắc nên vừa phải xem lại nguyên tắc, vừa phải tìm biện pháp giải quyết. Biện pháp linh hoạt nhiều khi còn quan trọng hơn những nguyên tắc cứng nhắc. Bởi vì biện pháp sai sẽ làm tổn thương đến tình cảm, lúc bấy

giờ, nguyên tắc có đúng mấy cũng chẳng có tác dụng gì. Thế nhưng quyết không thể vì để giữ tình cảm mà nhượng bộ cho những sai lầm của con cái trong những vấn đề có tính nguyên tắc quan trọng, hậu quả của những sai lầm đó sẽ không bao giờ bù đắp được.

6. Thừa nhận có sự cách biệt giữa hai thế hệ, lấy cái giống nhau làm chính, sự khác biệt chỉ là phụ, cùng tôn trọng nhau

Chúng tôi thường tự nhắc nhở mình, tuổi mới lớn thường ham thích điều mới lạ, nhất là những điều mà cha mẹ chúng không thích. Nếu bạn không muốn làm con cái bực mình, tốt nhất không nên tỏ vẻ xem thường những thứ mới lạ mà con bạn đang ham thích. Ngay cả những sự việc bạn muốn ngăn cấm, trước tiên bạn hãy cố hiểu về nó đã, sau khi bạn đã thực sự nắm được lý lẽ để phản bác, rồi hãy nói. Có nhiều điều trẻ có thể nói hết được với bạn bè, nhưng với cha mẹ, một nửa lời cũng không muốn nói, đó là căn bệnh chung của tuổi dậy thì. Một trong những nguyên nhân của căn bệnh đó là không có chung sự hứng thú với cha mẹ. Trong những trường hợp như thế, tốt nhất là coi con cái mình như một người bạn lớn tuổi, có điều gì cũng muốn thổ lộ với con, và phải biết chia sẻ niềm hứng thú với con. Hơn nữa bằng sự từng trải của mình, bạn hãy để cho con bạn thấy rằng, tâm sự với cha mẹ còn có ích hơn nhiều so với bạn bè. Để Đình Nhi có thể thoải mái nói đủ mọi chuyện với chúng tôi, nhiều khi chúng tôi đã phải dùng tới biện pháp "đường vòng". Đình Nhi thích hát những bài tình ca suối mát, tôi buộc lòng cũng phải học hát theo, Đình Nhi thích những bản nhạc mới "chát bùm" âm ỉ, tôi cũng phải ngồi nghe cùng Đình Nhi. Sau đó tôi lựa lời phân tích chỉ ra những chỗ hay chỗ dở của những cái mới lạ này, Đình Nhi đã hiểu ra mà nghe theo ý mẹ.

7. Phải kiên quyết thuyết phục, không được nóng nảy vội vàng

Đối với con cái ở lứa tuổi mới lớn, mắc sai sót gì ta không nên vội chê trách nặng lời, phải biết trò chuyện và lắng nghe sự giải thích của con, phải biết kiên trì thuyết phục, chứ không nên "cưỡng bức chấp hành". Nếu dùng quyền cha mẹ để cưỡng bức, tất con cái sẽ "khẩu phục, tâm không phục" - bằng mặt không bằng lòng, nói một đằng làm một nẻo. Cho nên nếu sự việc không thật nghiêm trọng và cần kíp lắm, hãy cố gắng chờ đợi. Những yêu cầu của cha mẹ thực sự có lý, dần dần con cái tất cũng sẽ nhận thức ra, và nghe theo.

Cũng có lúc phải biết tạm thời nhượng bộ, "nhân vô thập toàn", ngọc nào chả có vết. Có vậy mới giữ được mối quan hệ hài hoà, để tập trung giải quyết những vấn đề quan trọng hơn.

8. Nên răn đe từ trước, "phòng bệnh hơn chữa bệnh"

Bất kể việc gì, không nên để sự việc xảy ra rồi mới yêu cầu con phải thế này, phải thế kia, bạn muốn con cái như thế nào, cần có sự răn đe khuyên bảo từ xa. Không nên chờ đợi đến khi sự việc xảy ra rồi, khi con cái đã đắm chìm trong sự say mê mù quáng, bấy giờ mới đao to búa lớn. Làm như vậy chỉ tổ "thêm dầu vào lửa", con cái càng xa lánh bạn. Những bậc cha mẹ biết nhìn xa trông rộng đều biết khôn khéo ngăn chặn ngay từ khi sự việc hãy còn trong trứng nước.

9. Cha mẹ không phải là chân lý, có tranh luận cũng phải xem mình đúng hay sai

Tuy trẻ chưa trưởng thành cần sự chỉ bảo của cha mẹ, nhưng không phải lúc nào cha mẹ cũng đúng. Khi có tranh luận mà con cái không phục, cha mẹ cũng nên nghĩ xem có thể mình cũng sai, con có thể đúng. Cha mẹ có lỗi thì sửa, tạo dựng tấm gương tốt cho con.

Chương 8

**ĐÓNG PHIM "TRỜI XANH"
THAM GIA HOẠT ĐỘNG XÃ HỘI**

(Lời tự thuật của Lưu Vệ Hoa)

Nếu bạn hỏi chúng tôi: "Vợ chồng anh chị đã khi nào 'dập tắt' niềm say mê hứng thú chính đáng của Đình Nhi?" Xin trả lời ngay là: Chưa khi nào. Nhưng chúng tôi vẫn luôn ngăn Đình Nhi đi vào con đường nghệ thuật. Chúng tôi nghĩ rằng, cái nghề này, có được sự thành công phần lớn phải dựa vào người khác, phải dựa vào một sự ngẫu nhiên. Chúng tôi không muốn thấy con tôi phải có một kết cục không được sáng sủa lắm như nhiều diễn viên cũng đã từng nổi tiếng một thời đến khi nhan sắc đã tàn phai, phải đi làm các nghề khác, trái với sở trường.

Chúng tôi luôn coi trọng mọi cơ hội đến với Đình Nhi. Chỉ cần có thể giúp Đình Nhi mở rộng tầm mắt, rèn luyện tài năng là chúng tôi sẽ tạo điều kiện cho Đình Nhi tham gia. Càng biết nhiều hiểu rộng, vốn sống và kinh nghiệm càng nhiều, khả năng chống lại những cám dỗ thấp hèn càng mạnh, càng đảm bảo cho cháu tránh được những sai lầm có hại cho lợi ích lâu dài của cháu. Vì vậy, khi nhận được điện thoại mời Đình Nhi tham gia đóng phim truyền hình, chúng tôi đã không từ chối.

CÓ DUYÊN VỚI ĐIỆN ẢNH

Chuyện Đình Nhi được chọn đóng vai cô con gái ngài thị trưởng trong bộ phim dài nhiều tập: "Trời xanh" có thể nói là một sự may mắn, ngẫu nhiên.

Trước khi Đài Truyền hình Trung ương dựng bộ phim này, trong một buổi dạ hội mừng lễ Giáng sinh được tổ chức tại ngoại ô thành phố, ông Trần - Trưởng ban Văn nghệ Đài Truyền hình Tứ Xuyên đã tình cờ gặp Đình Nhi và một giáo sư người Mỹ đang giảng dạy tại Trường Chuyên ngữ Thành Đô. Họ đã nói chuyện với nhau khá vui vẻ, còn chụp cả ảnh lưu niệm nữa. Ông Trần rất thích tấm ảnh này, thường mang theo bên người.

Vào tháng hai năm sau, khi hương mai còn phẳng phất ở Thành Đô, hoa hải đường rực rỡ khoe sắc, đoàn làm phim Đài Truyền hình Trung ương do đạo diễn nổi tiếng Chu Hoàn dẫn đầu từ Bắc Kinh về tới Thành Đô. Người phương Bắc về đến đây họ sợ nhất là "mùa đông ở Thành Đô ngoài trời trong nhà lạnh như nhau". Vì vậy ông Quách, chủ nhiệm phim, một con người khôn ngoan, khi đi tiền trạm, ông tìm hiểu ngay khách sạn Sở Điện lực Thành Đô. Ở đây, từ phòng bình dân đến phòng cao cấp đều có lò sưởi. Thế là cả tầng năm và

tầng sáu khách sạn này đã được Đoàn làm phim thuê bao trong ba tháng, trở thành đại bản doanh của Đoàn trong suốt thời kỳ quay bộ phim "Trời xanh" tại Thành Đô.

Một hôm, đạo diễn Chu Hoàn nói với ông Trần, Trưởng ban văn nghệ Đài Truyền hình Tứ Xuyên: "Đoàn làm phim đang muốn tìm một nhân vật đóng vai Tiểu Băng, con gái viên thị trưởng Hoàng Giang Bắc, ông xem ở Thành Đô này, trong số những người quen biết có cháu gái nào đóng được vai này không?" Ông Trần liền nghĩ ngay đến Lưu Diệc Đình. Ông rút trong túi ra tấm ảnh chụp trong lễ Giáng sinh: "Ông xem, cháu bé này thế nào?" Đạo diễn cầm bức ảnh ngắm nghía một lát, nói: "Được đấy, hình dáng thích hợp". Ông Trần nói với đạo diễn: "Lưu Diệc Đình khi 5 tuổi đã đóng vai diễn viên quần chúng trong một bộ phim do Đài Truyền hình Tứ Xuyên dàn dựng, chỉ có điều Lưu Diệc Đình hiện nay còn kém 2 tuổi so với nhân vật Tiểu Băng mà đạo diễn yêu cầu, không biết có trở ngại không?" "Không sao, ông cứ đưa cháu lại đây", đạo diễn trả lời.

CÓ NÊN NHẬN LỜI HAY KHÔNG?

Ông Trần lập tức gọi điện thoại thông báo cho chúng tôi. Lúc đầu, tôi nghĩ rằng, đây chỉ là một hãng phim nhỏ nào đấy muốn tìm một cháu bé thích được lên sân khấu, nên tôi khước từ. Vì chúng tôi vốn không muốn cho Đình Nhi bước vào con đường biểu diễn nghệ thuật, càng không muốn Đình Nhi phải xuất hiện trên màn bạc với một vai diễn phản diện khiến mọi người chê, dù có là nhân vật chính chúng tôi cũng không muốn. Ông Trần vội giải thích: Chu Hoàn là một đạo diễn có tiếng tăm của Đài Truyền hình Trung ương, bộ phim truyền hình "Hoàng đế cuối cùng" của ông vừa rồi được giải nhất trong liên hoan phim toàn quốc. Nhân vật Tiểu Băng, con gái viên thị trưởng mà ông mời Đình Nhi sắm vai là một nhân vật chính diện...

Vậy sao? Tôi hơi xiêu lòng, nhưng vẫn chưa trả lời ngay, tôi để nghị cho xem kịch bản rồi mới quyết định.

Tôi và ba của Đình Nhi đã thức trắng đêm đọc một mạch hết các đoạn phân cảnh của 19 tập trong bộ phim truyền hình này. Kịch bản đã miêu tả thành công cuộc sống đương đại phong phú và phức tạp, tác giả đã dám nhìn thẳng vào xã hội Trung Quốc với dũng khí của một người cách mạng, vạch trần những hiện tượng xấu xa đang vẫn đục trong xã hội.

Tóm lại, kịch bản đã đề cập đến những vấn đề nóng bỏng mà người dân trong cả nước đều đang quan tâm.

Chúng tôi cho rằng đây là một kịch bản hay, hiếm có, nó có ý nghĩa giáo dục khá sâu sắc về tinh thần cảnh giác chính trị. Chúng tôi tạm thời quyết định: nếu thời gian phải nghỉ học để đóng phim không quá một tháng, và lần diễn thử không có vấn đề gì, chúng tôi chấp nhận cho Đình Nhi được đóng vai Tiểu Băng.

LẦN ĐẦU GẶP ĐẠO DIỄN CHU HOÀN

Cuối tuần đó cháu từ trường trở về nhà, vừa ăn cơm tối xong, cháu liền đến khách sạn Sở Điện lực tìm đạo diễn Chu Hoàn. Gặp được Đình Nhi, đạo diễn và chủ nhiệm phim đều rất mừng. Ông chủ nhiệm nói: "Mới 14 tuổi mà dáng người đã cao như thế này, rất hợp với vai con gái viên thị trưởng". Đạo diễn Chu Hoàn cũng tỏ vẻ hài lòng: "Được đấy dáng thanh tú, kiểu tóc đẹp, đúng là mẫu của một học sinh trung học".

Cháu tò mò hỏi đạo diễn: "Tại sao các bác lại chọn Thành Đô để quay bộ phim nói về phương Bắc này?" Ông giải thích: "Ở bộ phim này nhiều nhân vật nam, ít nhân vật nữ, những bộ phim có nhiều nhân nam, các cảnh thường khô khan ít hấp dẫn, nếu quay ở phương Bắc thì phải chờ đến tháng 5 mới có được cảnh đẹp, còn bây giờ ở đó đang rất lạnh, cảnh vật cần cối không đạt yêu cầu kỹ thuật".

Đình Nhi cũng tò mò hỏi: "Ở miền Nam này có rất nhiều thành phố đẹp, sao bác chỉ chọn Thành Đô?" Ông chủ nhiệm nói chen vào: "Đây không phải là bộ phim đặt hàng, nên kinh phí rất là hạn hẹp. Nếu quay ở các thành phố vùng duyên hải như Quảng Châu, Thượng Hải... riêng tiền ăn ở đã quá nặng rồi, còn đâu tiền để dựng phim nữa".

Đạo diễn Chu Hoàn giới thiệu sơ qua về nhân vật Tiểu Băng mà Đình Nhi sắp đóng. Nghe xong, Đình Nhi tỏ vẻ phấn khởi và tự tin: "Cháu tin rằng, cháu sẽ thể hiện được nhân vật Tiểu Băng". Mọi việc đều thuận lợi như vậy, chúng tôi không còn lý do gì để từ chối nữa.

CÁI BUỘC VÀ CÁI MẤT

Trường của Đình Nhi rất ủng hộ việc này. Cô giáo Lý còn cổ vũ Đình Nhi: "Cố gắng mà luyện tập, cô sẽ bảo các bạn giảng lại bài cho con". Ban biên tập tạp chí "Sân khấu và Cuộc sống" cũng đồng ý để

tôi không phải đến cơ quan làm việc trong thời gian này, để có thời gian theo Đình Nhi đi diễn xuất. Đồng thời cũng nhân đó tìm hiểu một chút về cuộc sống.

Sau khi những diễn viên các nơi khác về tập trung đầy đủ, ông Vương Huy, phó đạo diễn, người phụ trách triệu tập diễn viên, đã thông báo cho các diễn viên nhà ở Thành Đô ngày giờ tập trung để quay thử.

Một phòng họp lớn ở khách sạn được bố trí thêm đèn sáng rực và một máy quay phim. Đình Nhi và các diễn viên khác lần lượt xuất hiện trên màn hình theo dõi. Đạo diễn chăm chú nhìn vào màn hình, luôn miệng ra lệnh cho các đồng nghiệp quay phim và phụ trách ánh sáng "tiến gần", "lùi xa", "quay toàn cảnh", "quay cận cảnh"...

Lúc bắt đầu, Đình Nhi còn chưa được tự nhiên lắm trước ánh sáng chói mắt và những ánh mắt nhìn chăm chú của những người xung quanh. Nhưng khi thấy các diễn viên khác đều rất bình tĩnh, tự nhiên, Đình Nhi cũng đã mau chóng trấn tĩnh được. Tôi rất muốn biết tới đây Đình Nhi sẽ phải cộng tác với những ai, nên đã khéo léo nhờ phó đạo diễn giới thiệu cho biết: Diễn viên đó là ai? Sẽ đóng vai gì? Qua lời giới thiệu, tôi phát hiện ngoài Cao Minh diễn vai bí thư Lâm và Liêu Kinh Sinh diễn vai Hạ Chí Viễn ra, còn các nhân vật chính khác đều là các diễn viên địa phương, rất ít khi xuất hiện trên Đài Truyền hình Trung ương. Tôi nói nhỏ với ông Vương: "Bây giờ làm phim người ta thường rất biết lợi dụng tiếng tăm của các minh tinh màn bạc, sao các ông lại không nghĩ vậy?" Ông Vương cũng nói nhỏ với tôi: "Chúng tôi cũng đã nghĩ đến vấn đề này. Nhưng theo ý đạo diễn Chu Hoàn, phim "Trời xanh" này vốn đã có kịch bản rất hay. Vì vậy, ông muốn nhân dịp này giới thiệu với công chúng trong cả nước một số khuôn mặt mới, tạo cảm giác mới lạ cho người xem, đồng thời cũng tạo được tiếng tăm cho người diễn". Tôi đồng ý với ý kiến của đạo diễn. Nhớ lại trước đây, khi đạo diễn Chu Hoàn chọn Trần Đạo Minh sắm vai trong bộ phim kịch truyền hình "Hoàng đế cuối cùng", lúc bấy giờ Trần Đạo Minh còn chưa có tiếng tăm gì. Tôi lại hỏi: "Bắc Kinh là nơi nhân tài như nước, tại sao các bác lại chọn Lê Minh, một nghệ sĩ nhân dân tỉnh Thiểm Tây đóng vai Hoàng Giang Bắc?" Ông Vương nói: con người Lê Minh rất có góc cạnh, khán giả đã chán ngấy với cách diễn quen thuộc của một số minh tinh, chắc họ sẽ rất thích cách diễn mới lạ của Lê Minh".

Đúng lúc ấy, Đình Nhi và Lê Minh vừa xong đoạn quay thử, cùng bước ra. Ông nói, ông rất hài lòng với đứa con gái "của mình". -

"Bà thấy không, đôi mắt của "cha con tôi" giống nhau đấy chứ?" Tôi thực sự mừng cho Đình Nhi đã gặp được dịp may hiếm có. Trước lúc đóng phim, qua "ông bố thị trưởng" này, Đình Nhi đã thể nghiệm được những quan niệm về "được, mất" mà chúng tôi vẫn thường răn dạy cháu: Có được, tất có cái mất, quy luật bù trừ mà, cái gì đáng đợi thì phải đợi.

HÌNH MẪU SỐNG ĐỘNG

Để làm nổi bật đặc trưng tính cách của ông thị trưởng Hoàng Giang Bắc trong phim "Trời xanh", ông Bắc vốn xuất thân từ tầng lớp bình dân, gắn bó với tầng lớp lao động, đoàn làm phim chọn một ngôi nhà trong khu dân cư ngoại ô thành phố. Ngôi nhà ông thị trưởng trong phim chính là nhà bà Tống Thục Phương, nhân viên đã nghỉ hưu của Trường Đại học Y Hoa Tây. Đình Nhi cứ thắc mắc, ở khu dân cư không lấy gì làm giàu có này, tại sao lại có một ngôi nhà rộng rãi thoáng mát và thanh nhã đến như thế. Tôi gợi ý Đình Nhi, nhân dịp quay phim, con thử dò tìm hiểu xem sao. Nghe nói Đình Nhi là học sinh chuyên ngữ, bà Tống rất vui và đề nghị hai bà cháu nói chuyện với nhau bằng tiếng Anh. Qua cuộc trao đổi thú vị đó, Đình Nhi phần nào giải đáp được điều thắc mắc trên của mình.

Cháu đã viết vào nhật ký:

Gia đình bà Tống, từ triều Minh đến nay đã 13 đời, đều là những trí thức có tiếng tăm. Đến bà là đời thứ 14. Bà đã tốt nghiệp Trường Đại học Y Hoa Tây, biết bốn ngoại ngữ. Bà giành được những học vị cao trong các ngành tâm lý học và nghệ thuật cây cảnh. Trước ngày giải phóng, bà dạy tâm lý học trong Trường Đại học Y Hoa Tây, sau giải phóng, bà chuyển sang làm nghề thiết kế vườn hoa cây cảnh trong nhà trường. Những hồ sen, bãi cỏ, rặng cây râm mát ven đường, những bồn hoa chạy dọc các lối đi, những vòi phun nước, hòn non bộ, và rất nhiều tượng đài... trong Trường Đại học Y Hoa Tây đều là những công trình rất tâm đắc của bà. Ngay vườn hoa trước cửa nhà bà, cũng do bà tự thiết kế rồi mượn tiền xây dựng ngay từ những ngày mới giải phóng.

Giờ đã 80 tuổi, bà vẫn nhanh nhẹn, giọng nói vẫn khỏe. Chồng bà, ông Đỗ Thuận Đức là một Tiến sĩ Y khoa, là học vị cao nhất trong giới y học thời bấy giờ. Qua nghiên cứu, ông đã xác định được "đậu mùa" là một bệnh di truyền tại Quảng Châu, ông đã chữa khỏi cho rất nhiều người. Vì vậy, ông đã được Mao Chủ tịch đích thân tiếp kiến, và được Thủ tướng Chu Ân Lai mở tiệc khoản đãi.

Con trai bà kế thừa sự nghiệp của cha, tiếp tục nghiên cứu, đã tìm ra một loại thuốc đặc trị căn bệnh "đậu mùa" này, tỉ lệ khỏi bệnh đạt tới 99%, một cống hiến quan trọng trong ngành y. Vì vậy, cũng như cha, anh đã được Chủ tịch Giang Trạch Dân tiếp kiến và Thủ tướng Lý Bằng mở tiệc khoản đãi.

Hiện nay, các cháu trai, cháu gái của bà phần lớn đều đang ở nước ngoài. Hai cháu ở Nhật, hai cháu ở Canada, hai cháu ở Mỹ, một cháu đang ở Australia, họ đều là tiến sĩ khoa học.

Bà hiện nay rất hạnh phúc, tuy rằng tiền bạc không nhiều mà danh vọng cũng không. Tiền bạc, danh lợi chết là hết, chỉ có sản phẩm tinh thần là vĩnh cửu, tồn tại lâu dài. Con cháu bà hiện nay chính là một loại sản phẩm tinh thần của gia đình bà. Bây giờ các cháu bà đã khôn lớn thành tài, bà quả là người hạnh phúc.

Đoàn làm phim vốn đã cảm kích được việc làm cao thượng của bà là không lấy tiền thuê nhà kho mà đoàn mượn cảnh để quay. Họ không ngờ bà chủ nhà ăn mặc xuềnh xoàng này lại là một gia đình đại trí thức, nơi tập trung khá nhiều nhân tài của đất nước. Mọi người đều tấm tắc thán phục: "Thành Đô quả thật là một thành phố có truyền thống văn hóa lâu đời, trong một ngõ hẻm bình thường như thế này mà có một gia đình giàu truyền thống văn hóa như vậy!"

Từ đó hình ảnh của bà cụ Tống đức độ, uyên thâm và từng trải đã trở thành hình mẫu sống động để Đình Nhi mơ ước.

CHÂN THÀNH SẼ LAY ĐỘNG LÒNG NGƯỜI

Trong khi chờ đợi "phu nhân của ông thị trưởng - bà Thượng Bổng" về đến Thành Đô, đoàn làm phim đã tranh thủ quay xong những cảnh không có bà xuất hiện. Sau khi nữ diễn viên Mục Ninh từ Bắc Kinh bay tới Thành Đô, Đình Nhi mỗi ngày hầu như đều phải làm việc vất vả gần 10 tiếng đồng hồ cùng "mẹ". Rét tháng ba ở Thành Đô, mọi người đều phải khoác lên mình những chiếc áo dày. Thế mà các diễn viên vẫn phải mặc những bộ quần áo mùa xuân để đóng phim, rét run cầm cập.

Đình Nhi đã có tội chăm sóc, đạo diễn vừa hô "dừng lại" là tôi đã vội chạy đến khoác lên mình cháu chiếc áo bông dày. Đợi đến khi các chú quay phim chuyển xong máy sang vị trí mới và người phụ trách ánh sáng chỉnh xong đèn, tôi lại vội vã cầm áo bông chạy về chỗ cũ.

Bà Mục Ninh thấy vậy cứ khen hoài: "Trên đời này chả có ai tốt hơn mẹ thật!" Lúc đó tôi mới để ý đến Mục Ninh không hề có áo ấm, đang co ro chịu lạnh. Hỏi ra mới biết, trước khi đến Thành Đô, bà hỏi thăm thì thấy bảo ở đây ấm áp, hoa nở rộ nên không mang theo quần áo ấm. Ngày hôm sau, Đình Nhi đã yêu cầu tôi mang thêm áo ấm cho bà.

Mục Ninh đã tham gia đóng khá nhiều phim truyền hình. Bộ phim "Tiết thời" bà giành được giải thưởng diễn viên xuất sắc. Nhưng có ảnh hưởng lớn hơn cả là bộ phim "Võ Tắc Thiên" mà nghệ sĩ Lưu Hiểu Khánh đóng vai chính, trong bộ phim này bà đóng vai "Hàn quốc phu nhân", chị gái Võ Tắc Thiên. Có một phóng viên quen biết đoán rằng, chắc bà phải kiêu hãnh lắm khi được đóng vai này, và cứ theo phỏng đoán đó viết ngay một bài báo. Đọc bài báo viết về mình, quả thật bà đã khóc dở mếu dở, từ đó bà không trả lời phỏng vấn và cũng không cho ai viết về mình nữa. Lần này cảm động trước sự chăm sóc chân thành của tôi, bà nói: "Thực tế, tôi tham gia đóng vai trong bộ phim "Trời xanh" này như thế nào, các chị đều đã rõ, nếu có định viết gì, cứ viết đúng như sự thật là được rồi!".

Qua câu chuyện Đình Nhi đã thấy được, người phóng viên thiếu trách nhiệm đã gây tổn thương như thế nào đối với đối tượng mà anh ta đã viết. Đồng thời cũng thấy được sức mạnh cảm hóa của tấm lòng tận tụy chân thành. Tất cả điều này trên lớp học các thầy cô ít có điều kiện để đề cập.

KHÔNG NÊN HỐI TIẾC

Bộ phim "Trời xanh" được quay ròng rã hơn 4 tháng tại các thành phố như Thành Đô, Tô Giang. Đình Nhi lúc tham gia đóng phim, lúc nghỉ. Tổng cộng lại, cháu tham gia đóng phim được gần một tháng. Gần một tháng trời vất vả khiến Đình Nhi thấy được nỗi gian nan vất vả của nghề làm phim. Cảm nhận này đã được ghi trong nhật ký của Đình Nhi:

Phim truyền hình xem thì thích, còn làm phim lại rất cực khổ. Chỉ một cảnh thôi mà phải quay đến 5, 6 lần mới được, riêng chuyện bố trí ánh sáng cho một cảnh quay phải mất hơn chục phút, có khi hơn nửa tiếng. Quay một cảnh đi ra khỏi nhà lúc sáng sớm để chiếu trong 5 giây, thế mà phải quay tới bốn năm chục phút. Điều này đã khiến tôi liên hệ đến việc học tập của mình, cũng có những điểm rất giống nhau. Học hành vất vả suốt cả một năm trời, đến kỳ thi cuối

năm cũng chỉ có mấy tiếng đồng hồ. Học cả 6 năm trung học, thi đại học cũng chỉ trong một hai ngày. Mọi sự thành công đều được bắt đầu từ sự phấn đấu lâu dài và thường xuyên.

Trong kịch bản phân cảnh, những cảnh thể hiện tình cảm của Tiểu Băng, bà mẹ và chú Mẫn Giang chiếm tỷ lệ khá lớn. Vì cả tác giả lẫn đạo diễn đều sợ rằng phim chống tiêu cực thường khô khan cứng nhắc, nếu không đưa những trường đoạn tình cảm mùi mẫn vào, bộ phim sẽ thiếu sức hấp dẫn, không ngờ sau khi quay xong, xem lại, chính nội dung chống tiêu cực trong phim được các diễn viên thể hiện khá thành công, rất có khả năng thu hút được người xem. Những trường đoạn tình cảm đưa vào nhiều chỗ lại có tác dụng ngược, làm loãng chủ đề. Sau khi bàn bạc kỹ càng, đạo diễn quyết định, đành phải cắt bỏ một số đoạn thể hiện tình cảm của Tiểu Băng, bà mẹ và chú Mẫn Giang, mặc dù những đoạn này diễn khá thành công.

Bộ phim từ 19 tập rút gọn lại còn 17 tập, có nhiều cảnh Đình Nhi đã phải đổ khá nhiều mồ hôi và công sức mới hoàn thành được, thế mà vẫn bị cắt bỏ. Sau khi sàng lọc kỹ càng, bộ phim được ra mắt công chúng, khán giả khắp nơi đều nhiệt tình hoan nghênh.

Đối với Đình Nhi, có bao nhiêu khán giả còn nhớ đến người đóng vai nhân vật Tiểu Băng, điều đó không quan trọng. Điều quan trọng hơn cả là tinh thần làm việc không kể ngày đêm, không quản gian khó, không tính thù lao của mọi thành viên trong đoàn làm phim, Đình Nhi sẽ không bao giờ quên được. Và cũng không bao giờ quên tinh thần hợp tác, giúp đỡ nhau của nhiều ban ngành, nhiều cơ quan đã giúp đoàn làm phim hoàn thành bộ phim chống tiêu cực này, nhất là sự giúp đỡ chí tình của bà con địa phương nơi đoàn đến dựng cảnh quay phim.

THÊM MỘT THU HOẠCH NỮA

Bộ phim "Trời xanh" được phát trên Đài Truyền hình đã gây nên một làn sóng dư luận trong cả nước. Giới báo chí ở Thành Đô liền có những bài viết tuyên truyền về những vấn đề có liên quan đến bộ phim này. Đình Nhi cũng được mọi người chú ý đến như một "tiểu minh tinh" mới xuất hiện. Thời gian đó, đi đến đâu Đình Nhi cũng gặp những ánh mắt hiếu kỳ và hâm mộ, cả những lời thán phục. Thầy Ưông Hưng Từ, Phó Hiệu trưởng Trường Chuyên ngữ còn công khai biểu dương: "Hãy như Đình Nhi, làm nghệ thuật nhưng không quên việc học hành!"

Đình Nhi chưa khi nào tỏ ra tự mãn, tự đắc về sự thành công này. Trong suy nghĩ của cháu, đóng phim chỉ là một dịp để cháu được tham gia vào thực tế xã hội, để học hỏi nhiều hơn về xã hội. Và sau khi tạm biệt đoàn làm phim, tất cả đã trở thành "quá khứ". Về việc đóng phim, cháu cũng có những chủ kiến riêng. Cháu đã tâm sự với một người bạn thân: "Dù thế nào cũng không nên vào cái nghề này, lãng phí thời gian lắm. Quay được một cảnh để chiếu trong một vài phút, thời gian bố trí ánh sáng và máy quay cũng đã mất đi một hai tiếng đồng hồ. Tôi không muốn lãng phí thời gian vàng ngọc của mình vào những việc như thế!"

Trong thời gian tham gia đoàn làm phim, Đình Nhi cũng đã có lần nghe lỏm được người lớn nói với nhau về những chuyện mặt trái của xã hội. Cháu đã ghi vào nhật ký:

Hôm nay, nhân lúc rỗi rãi. Các cô chú trong đoàn làm phim đã nói chuyện với nhau về những hiện tượng đấu đá, tranh giành nhau của các "ngôi sao lớn, ngôi sao nhỏ". Các cô chú kể rằng, để giành được một vai diễn chính trong một bộ phim nào đó, có những diễn viên đã không từ một thủ đoạn nào. Chủ đề câu chuyện còn được chuyển sang cả những gian lận lừa bịp ngoài thương trường, có những chuyện a dua, tham ô, phạm pháp của một vài quan chức hiện thời. Nghe được những chuyện tiêu cực trong xã hội này tôi càng quý mến môi trường trong lành dưới những mái trường thân yêu. Ở đó, ai cố gắng bền bỉ sẽ thành công, ai có lý chí vươn lên sẽ gặp được cơ hội, đều bình đẳng ganh đua, không chịu những ảnh hưởng của các "nhân tố khác" ngoài xã hội - nơi không có sự cạnh tranh công bằng.

Tôi cảm thấy cuộc đời học sinh thật là đáng quý, tôi phải biết trân trọng từng giây phút của đoạn đời "gold ages" (những năm tháng vàng son) này.

Ngoài việc học được khá nhiều tri thức xã hội trong quá trình đóng phim, điều thu hoạch lớn nhất của Đình Nhi là phát hiện ra tiềm lực học tập của mình vẫn còn rất mạnh. Đình Nhi luôn tận dụng thời gian rảnh rỗi trong khi tham gia làm phim để tự học bài vở, sau khi trở lại trường, Đình Nhi vẫn đứng đầu lớp, trong kỳ thi giữa học kỳ. Và điều đáng mừng hơn là, ngay trong thời gian đóng phim Đình Nhi vẫn tranh thủ tham dự cuộc thi "kiến thức vật lý bậc trung học cơ sở" toàn quốc, kết quả là cháu đã giành được giải nhì.

Chương 9

GIẢI ĐOẠN PHỔ THÔNG TRUNG HỌC:

DẪN DẪN THÀNH THỰC

(Lời tự thuật của Lưu Vệ Hoa)

Tốt nghiệp trung học cơ sở, Đình Nhi vượt qua một cách nhẹ nhàng cuộc thi khắc nghiệt chỉ lấy 50% thí sinh để vào lớp trung học phổ thông của trường chuyên ngữ, đúng với nguyện vọng của cháu. Chúng tôi quyết định ngay một mục tiêu xa hơn, đó là Trường Đại học Bắc Kinh. Theo nguyên tắc "vượt lên chính mình", chúng tôi còn có một mục tiêu bí mật nữa, đó là khích lệ Đình Nhi đoạt được ngôi vị thủ khoa.

Do chính sách tuyển sinh có chủ trương phân phối bình quân theo khu vực: cùng một ngành nghề, thí sinh ở Bắc Kinh chỉ 600 điểm là đỗ, còn Tứ Xuyên đạt 630 điểm cũng không hy vọng gì. Trước tình trạng đó, Đình Nhi cũng có một suy nghĩ rất chín chắn: "Khi điều kiện đã không thay đổi được, thì chúng ta sẽ thích ứng với nó!"

Có thể hình dung, cuộc sống và học tập ở trung học phổ thông sắp tới là vô cùng căng thẳng!

CHƯA KHAI GIẢNG, HÃY "NẠP ĐIỆN" ĐÃ

Để đón 3 năm gian khổ sắp tới, chúng tôi quyết định tạo cho Đình Nhi một kỳ nghỉ thoải mái, một tháng về Hồ Bắc thăm bà ngoại, cậu mợ và anh chị em họ hàng bên ngoại, rồi nhân trên đường đi, làm một cuộc lễ hành "du sơn ngoạn thủy". Mặt khác, đi vạn dặm đường cũng là một cơ hội tốt để quan sát xã hội, hơn nữa qua cuộc đi này, Đình Nhi có thể tích lũy được nhiều tri thức liên quan đến môn ngữ văn của mình. Trước khi lên đường, Đình Nhi chủ động đề xuất với tôi, trên đường về thăm nhà cháu sẽ rèn luyện môn văn, tìm tư liệu ban đầu, đào sâu chủ đề và bố cục, sử dụng ngôn ngữ. Ba cháu còn nói, để nâng cao hiệu suất học tập, cần phải rèn luyện thêm tập làm văn miệng.

Hành trình của chúng tôi là một tuyến du lịch đầy hấp dẫn: Từ Thành Đô - Trùng Khánh - Tam Hiệp - Vũ Hán - Tây An rồi lại về Thành Đô. Trên đường đi gặp biết bao sự việc, tiếp xúc rất nhiều loại người khác nhau, Đình Nhi cũng phát hiện được nhiều tư liệu. Tôi yêu cầu cháu tập dùng 4 đoạn ngữ để trình bày sơ lược một câu chuyện hoàn chỉnh, từ đó luyện cho cháu năng lực "tạo thành bài hoàn chỉnh".

Do miệng nói nhanh hơn tay viết nhiều, nên trong cuộc đi này, ít ra chúng tôi cũng đã làm được khoảng hơn chục bài văn miệng.

Trong đó có những bài như "Nỗi đau của dòng sông mẹ" nói về sự ô nhiễm nghiêm trọng của Trường Giang; bài "Tấm gương một công nhân bình thường, phấn đấu trở thành một chuyên gia điều khiển máy tính"; bài "Tự học thành tài" đảm nhận chức vụ trưởng một xí nghiệp cỡ quốc gia, hay bài "Một du học sinh đến từ Pháp" phản ánh sự ngạc nhiên trước một người Pháp xuất thân từ nông dân làm thợ sãi, nhưng vì rất yêu "Thư pháp" nên đến du học tại Trung Quốc, hay bài "Tổng giám đốc liêm khiết" ca ngợi chú Lưu, dĩ Thạch không lợi dụng quyền thế để mưu cầu lợi ích cá nhân.

Sau khi trở về Thành Đô, vừa lúc tờ báo Hoa Tây phát hành 100.000 bản, mới mở mục "Thiếu niên, tầm nhìn muôn phương", Đinh Nhi liền chọn ra 3 đề tài tâm đắc nhất viết thành bài văn gửi tới mục "Trong ngoài nhà trường". Báo thành phố Hoa Tây đăng liền hai bài của Đinh Nhi, đó là bài "Ngón độc chiêu của Thành Quỷ" và bài "Việc "buôn bán" ngoài bảo tàng tượng binh mã", dưới đây xin trích một bài:

Việc "buôn bán" ngoài bảo tàng tượng binh mã

Du khách nước ngoài đến thăm viện bảo tàng tượng binh mã rất đông. Thảo nào mà thị trường các sản phẩm thủ công mỹ nghệ lại buôn bán phát đạt như vậy, các sạp hàng cứ bày san sát hai bên đường.

Khi đến các du khách thường nghĩ đến tượng binh mã, nhưng đến rồi mới thăm trách rằng sao mình lại không để ý đến những đồ chơi tinh xảo trưng bày khắp phố này. Trên các sạp hàng treo các kiểu đồ treo bằng vải với nhiều màu sắc khác nhau, nào là 12 con giáp, nào là bướm, cá vàng,... Những con hổ vải màu xanh đỏ nằm phủ phục trên sạp hàng nhìn dòng người qua lại. Nổi bật nhất phải kể đến mũ "ngũ độc" theo hình con hổ, con nhện, con rắn, con thằn lằn và bọ cạp, ngoài ra còn có cả túi xách "ngũ độc" và đệm "ngũ độc" nữa. Người dân nơi đây cho rằng 5 con vật này có thể giúp họ tránh tà. Những mặt hàng "ngũ độc" với nhiều sắc màu và nghệ thuật tạo hình độc đáo này đã làm say đắm lòng người. Các nhà thiết kế, các nhà chế tạo và các chủ buôn mặt hàng này đều xuất thân từ nông dân.

Tôi muốn mua một chiếc mũ "ngũ độc" làm kỷ niệm, thế là tôi tới chọn hàng, đúng lúc đó có mấy đoàn du khách nước ngoài sau khi

tham quan xong bảo tàng tượng binh mã đi tới. Các chủ cửa hàng liền đổ xô ra chào hàng với người nước ngoài, họ không để ý đến khách hàng nội địa nữa. Họ cầm trên tay các đồ treo đủ màu đứng chen chúc bên đường vừa chào bằng tiếng Anh: "Hello, hello (Xin chào quý khách)!", "Cheap, cheap (Hàng rẻ đây)!", vừa giơ các mặt hàng của mình. Một cô gái tóc vàng mặc áo phông tím đứng cạnh tôi đang ngắm nghía mặt hàng "ngũ độc" trên sạp hàng với vẻ thích thú. Bà chủ cửa hàng ân cần chào hàng bằng vài từ tiếng Anh đơn giản: "Beautiful (đẹp), very nice (đẹp lắm)!" Cô gái tóc vàng rất thích chiếc đệm "ngũ độc". Bà chủ liền ra giá: "One hundred (100)!", cô gái tóc vàng cười mặc cả: "Forty (40)", "No (không được)". Bà chủ cầm một tấm bìa ghi đầy các con số rồi chỉ vào con số 80 để thăm dò cô gái. Cô gái lắc đầu cười: "Forty!" Bà chủ vừa tỏ vẻ bị lỗ vốn vừa kỳ kèo lên 50 đồng. "OK", thế là cả hai đều thuận mua vừa bán. Cô gái bước đi vài bước rồi đưa chiếc đệm lên ngắm nghía, trong lòng tràn ngập niềm vui sướng.

Cách đó không xa là một cuộc mua bán chưa thỏa thuận xong. Một cô gái người Ý đang trả giá mua đồ treo hình con giáp với giá 20 đồng - tôi mua chỉ có 5 đồng thôi. Cô gái móc ra tờ 20 Nhân dân tệ, bà chủ liền nói: "Đó là cơ!" Người nước ngoài im lặng tay mân mê 2 tờ 10 Nhân dân tệ. Bà chủ vẫn điềm nhiên, cô gái cười nhét tiền vào túi rồi kéo tay bà chủ tỏ ý muốn chụp ảnh lưu niệm với bà. Bà chủ sững sờ trong giây lát rồi cười nói: "Được rồi, mua bán không thành vấn đề mà!" Cô hướng dẫn viên du lịch liền dịch câu nói của bà cho đoàn khách nước ngoài nghe, họ cùng vỗ tay trầm trồ chủ hiệu người Trung Quốc.

Lần thu hoạch này, Đinh Nhi lại lần nữa có bài đăng trên báo chí. (Lần đầu, cô giáo Lý giúp Đinh Nhi nộp bản thảo. Đó là bài làm văn "Một sự việc mới mẻ" trên lớp, đăng trên tờ báo cấp tỉnh "Học sinh trung học đọc và viết", chủ đề chính là phê bình chủ nghĩa hình thức trong hoạt động học tập Lôi Phong. Bài này không lâu sau, được tờ báo phát hành toàn quốc "Báo tuyển chọn các bài viết của học sinh trung học" đăng lại. Thời gian đó, Đinh Nhi còn nhận được thư của học sinh trung học khắp nơi trên toàn quốc gửi đến, không thể trả lời được hết, nhân đây cũng gửi theo lời chân thành xin cáo lỗi).

NHẢM THẮNG TRUNG HỌC PHỔ THÔNG, SỚM TÌM CÁCH ĐI ĐỂ LẤY KINH NGHIỆM

Đối với những sinh viên học đại học, việc nhớ lại cách làm thế nào để đỗ vào trường quả là một việc làm rất khó. Dù các bậc phụ huynh đánh giá thế nào về việc thi cử đều không quan trọng. Chúng tôi không có ý kiến gì thêm về việc này, theo chúng tôi: "Cố gắng thích ứng với điều kiện" là điều vô cùng quan trọng, cho dù chế độ thi cử có thay đổi thế nào thì cách nhìn nhận thực tế và việc thích nghi với điều kiện là một kỹ năng cần thiết đối với các cháu cũng như các bậc phụ huynh.

Theo nhận xét của các phóng viên báo giáo dục, nhiều bậc cha mẹ học sinh đến lớp 12 mới bắt đầu quan tâm đến việc học tập của con cái. Như vậy là rất muộn. Kinh nghiệm của chúng tôi là, phải "lo trước một bước". Lý Hưởng - con một bạn đồng nghiệp của tôi, sử dụng cuốn "Sách hướng dẫn vào đại học!" để đăng ký nguyện vọng; cậu bé dùng xong, tặng lại chúng tôi. Lúc ấy Đình Nhi mới vào lớp 9, chúng tôi đã bắt đầu nghiên cứu quy luật "đỗ" của các kỳ thi vào trung học phổ thông. Nhờ vậy, Đình Nhi đã sớm có suy nghĩ, đối với thành tích loại nào thì được vào trường đại học nào, sự chăm sóc và nhắc nhở của cha mẹ thực sự đã có hiệu quả, việc học tập kinh nghiệm người khác đã giúp ích rất nhiều cho Đình Nhi. Để con thi vào trung học phổ thông thành công, chúng tôi luôn tìm hiểu kinh nghiệm của nhiều người khác, dần hình thành đối sách hữu hiệu cho chính con mình. Như phần trước đã nói, từ thời tiểu học, mỗi kỳ nghỉ hè tôi đều dẫn Đình Nhi đến chơi nhà người bạn đồng nghiệp tìm hiểu qua người vợ của ông là cô giáo Ngô về kinh nghiệm và điều tâm đắc nhất của họ trong việc dạy dỗ con cái. Con của họ, cháu Lý Hưởng học rất giỏi và rất có đạo đức. Năm 1995, trong kỳ thi tốt nghiệp trung học phổ thông đã đạt loại ưu, đứng thứ ba toàn tỉnh Tứ Xuyên về môn văn. Nguyện vọng thứ nhất của cháu là đăng ký vào Trường Đại học Bắc Kinh, ở Tứ Xuyên chỉ được phân hai chỉ tiêu và đã lấy người khác rồi, nhưng các thầy cô chiêu sinh của Trường Đại học Bắc Kinh cho rằng bài làm của cháu rất xuất sắc, nên Tứ Xuyên được đặc cách từ các chỉ tiêu tỉnh khác bổ sung thêm một chỉ tiêu nữa, làm cho cả hai bên đều mãn nguyện.

Đình Nhi coi Lý Hưởng là tấm gương học tập của mình, sau khi Lý Hưởng thi đỗ vào Trường Đại học Bắc Kinh, Đình Nhi càng coi trọng việc trao đổi kinh nghiệm với Lý Hưởng. Trong thời kỳ trung học cơ sở, kinh nghiệm của Lý Hưởng có thể tóm tắt vào ba chữ "loại

phiên nhiều", tức là phải trừ bỏ mọi mê hoặc của thế giới bên ngoài và phải có tâm trạng ổn định. Kinh nghiệm của Lý Hưởng đã truyền cho Đình Nhi thêm sức mạnh trong ba năm học tập ở trung học cơ sở. Trước khi về thăm nhà ở Hồ Bắc, chúng tôi rất muốn đến nhà Lý Hưởng để tranh thủ học hỏi thêm kinh nghiệm. Tạo điều kiện xây dựng "chiến lược" cho thời kỳ trung học phổ thông. Điều không may là, kỳ nghỉ hè này, Lý Hưởng còn ở Bắc Kinh chưa trở về nhà, nên đành hẹn với mẹ của cháu là khi nào chúng tôi trở lại, mong cháu thu xếp thời gian cho chúng tôi gặp gỡ một đôi lần.

Thật bất ngờ, lúc đang đi trên du thuyền trên sông Trường Giang ở Tam Hiệp, chúng tôi gặp Đường Tường, bạn cùng lớp với Lý Hưởng ở trường Đại học Bắc Kinh, là "trạng nguyên" môn văn thi trung học phổ thông năm 1995 tỉnh Tứ Xuyên, bạn cùng trường với Đình Nhi. Có điều Đường Tường không biết Lưu Diệc Đình, Đình Nhi cũng ngại chủ động bắt chuyện với Đường Tường. Lúc đó, tôi lại phát huy vai trò của mình. Thế là Đình Nhi nhanh chóng nắm bắt cơ hội học hỏi kinh nghiệm này và còn được một đề tài làm văn đầy thú vị:

Cuộc gặp đầy may mắn với "trạng nguyên"

Tháng 7 thật là mùa du lịch, lúc từ biệt sông Đại Ninh ở Vu Sơn chỉ có 5 du thuyền đi về Vũ Hiệp. Chỗ của chúng tôi vốn lên lầu hai của chiếc thuyền hiệu Đằng Long nhưng vì muốn ngắm ngọn núi Nữ Thần nổi tiếng, chúng tôi lên lầu ba phía đuôi thuyền. Cái nóng chói chang giữa trưa làm tan lớp mây mỏng như lụa bao quanh Nữ Thần, dường như làm mất đi vẻ thần bí và huyền ảo.

Lúc tôi vô tình quay đầu lại, vừa thấy một sinh viên mặc áo phông trắng, tay cầm sách bước qua, dáng giống như Đường Tường, "trạng nguyên" môn văn kỳ thi trung học phổ thông vừa qua của tỉnh Tứ Xuyên và là Chủ tịch hội Học sinh trước đây của trường chúng tôi. Tôi rất xúc động nói với mẹ. Trong các buổi tọa đàm của phụ huynh học sinh, mẹ tôi đã nhiều lần nghe tiếng Đường Tường, biết anh ấy học tập rất cần cù chăm chỉ, chưa tốt nghiệp trung học phổ thông, số lượng từ đơn tiếng Anh đã vượt qua nghiên cứu sinh. Tôi còn biết anh sống rất giản dị, cả năm hầu như anh chỉ mặc bộ quân phục cũ. Mẹ nói với tôi: "Con sắp vào năm thứ nhất trung học phổ thông, có muốn học hỏi kinh nghiệm của trạng nguyên không?" Tôi rất thích nhưng chưa dám khẳng định người mặc áo phông trắng là Đường Tường. Mẹ nói không ngại, để mẹ hỏi cho. Anh chính là Đường Tường, hiện

học ở khoa Thương mại Quốc tế Trường Đại học Bắc Kinh, hè năm nay anh ấy dành một vài tuần chủ động nghiên cứu, khảo sát một huyện nhỏ vùng sâu tỉnh Thiểm Tây, nhân đó đi một vài nơi nữa sau mới về thăm nhà. Cũng rất may là khi ở Vu Sơn, họ lên đường chiếc thuyền hiệu Đằng Long của chúng tôi để đến Ba Đông vào thám hiểm khe núi Thần Hữu, nếu không khó có dịp gặp gỡ. Chỉ một giờ nữa là đến Tam Hiệp, làm sao gặp được thêm nữa đây?

Đến Ba Đông chỉ còn 20 phút nữa, tôi tranh thủ thời gian "thỉnh giáo" luôn Đường Tường một loạt vấn đề học tập. Đường Tường rất nhiệt tình giải đáp từng vấn đề một, từ phương pháp học tập các môn đến việc sắp xếp thời gian làm việc và nghỉ ngơi. Anh nói tất cả cảm nhận của mình rất tỉ mỉ. Những kinh nghiệm quý báu đó đã gợi ý rất sâu sắc cho tôi. Ví dụ như, để nâng cao khả năng nói, trong thời gian học trung học phổ thông, Đường Tường mỗi ngày dành ra một giờ đọc to tiếng Anh; hãy tập trung thời gian cho học tập. Lúc học trung học phổ thông, trừ thời gian tham gia công tác hội Học sinh, ngày thường anh đều giảm bớt giao tiếp xã hội, hết sức tránh dùng thời gian vào các cuộc nói chuyện phiếm vô bổ.

Ra sức học tập kinh nghiệm thành công của người đi trước, thói quen tích cực học tập ưu điểm vượt trội nhất của người khác đã làm cho Đình Nhi ít phải đi đường vòng. Về sau, Đình Nhi càng chín chắn hơn và từ người đi học kinh nghiệm trở thành người truyền thụ kinh nghiệm và luôn sẵn sàng hướng dẫn người khác.

Sau khi từ Tây An trở về, tôi nhiều lần khuyên Đình Nhi tiếp tục đến học tập Lý Hưởng. Lý Hưởng căn cứ vào thực trạng của Đình Nhi góp ý với cháu, ở năm thứ nhất và thứ hai trung học phổ thông nên tập trung chủ yếu vào môn toán học, năm thứ ba đột phá các môn lịch sử và chính trị. Vì những người học giỏi vẫn đều dựa vào toán học và tiếng Anh để kéo xa khoảng cách, hơn nữa muốn giỏi cả toán học và tiếng Anh phải tích lũy nhiều thời gian hơn. Kinh nghiệm của Lý Hưởng là "Luôn đặt việc học lên trước, kỳ thi nào cũng sẽ đỗ".

Đình Nhi làm theo lời khuyên của Lý Hưởng, xác định được kế hoạch học tập ở trung học phổ thông. Để thực hiện "chiến thuật học toán học" trước hết, Đình Nhi đã thi vào lớp Toán học Olympic trung học phổ thông, được thầy giáo xuất sắc nhất tỉnh Tứ Xuyên giảng bài. Trong số 12 lần thi chính thức giai đoạn học trung học phổ thông, Đình Nhi được vào top 10 người đứng đầu của lớp, hơn kém nhau về tổng số điểm không đáng kể, họ thay nhau đứng đầu lớp. Quy luật cơ bản ở đây là, người nào phát huy mạnh ở môn toán học,

vị trí đứng đầu bảng sẽ thuộc về người đó. Đình Nhi quyết tâm khổ luyện môn Toán học nên cháu đã hai lần được xếp thứ nhất về tổng số điểm, mấy lần xếp đầu về thành tích môn học. Chủ nhiệm lớp và lãnh đạo trường đều lấy Đình Nhi làm "hạt giống trượng nguyện".

Do đó có thể thấy tính chất quan trọng của việc sớm tìm cách đi và học tập kinh nghiệm của những người đi trước.

NHẬT KÝ BÁO HIỆU ĐỘ CHÍN

Sau khi vào học trung học phổ thông, cứ đến tối thứ bảy hàng tuần Đình Nhi mới có thể về nhà. Tắm giặt thoải mái xong, Đình Nhi vừa ăn vừa nói chuyện với chúng tôi, giọng đầy hứng thú kể về các thầy giáo và bạn học. Tôi linh cảm thấy Đình Nhi đã thực sự thay đổi. Năm thứ nhất trung học phổ thông vừa qua được hai tháng, Đình Nhi đã làm một việc khiến tôi hết sức bất ngờ. Cháu đưa quyển nhật ký vốn trước đây chỉ đưa cho cô chủ nhiệm xem, đặt trước mặt tôi nói: "Mẹ rất muốn đọc nhật ký con viết ở trường phải không". Đã ba năm nay tôi không được xem nhật ký của Đình Nhi, tâm trạng lúc này thật là vui mừng. Tuy chúng tôi biết Đình Nhi giờ đây đã thay đổi như biến thành một người khác, nhưng được xem nhật ký Đình Nhi viết từ hồi trung học cơ sở đến nay, không còn gì hạnh phúc hơn. Điều này cho thấy rõ Đình Nhi từ trong nội tâm đã lĩnh hội phương pháp giáo dục của chúng tôi. Nói chuyện với Đình Nhi tôi có cảm giác là con suốt nhỏ với nhiều lực cản trở thời trung học cơ sở nay đã biến thành dòng sông lớn tuôn trào ngàn dặm. Mỗi lần nói chuyện như vậy thường kéo dài đến 2 - 3 tiếng vẫn không hết chuyện. Chủ đề rộng, sâu sắc và đồng cảm, khiến cho tôi cảm thấy hầu như không phải nói chuyện với đứa con bé bỏng nữa. Đình Nhi đã bước vào độ chín của tuổi đời.

Sau này, khi nhà trường yêu cầu Đình Nhi giới thiệu kinh nghiệm trưởng thành của mình, Đình Nhi đặc biệt nhấn mạnh đến ý nghĩa của những buổi nói chuyện với cha mẹ:

Theo tôi được biết rất nhiều học sinh trung học khi về nhà thường đóng cửa lại, cho rằng không có tiếng nói chung với cha mẹ, cha mẹ nhắc nhở không để lọt tai. Đó là một sự lãng phí thời gian, mà lãng phí thời gian tức là lãng phí lớn về nguồn của cải. Cha mẹ là kho báu lớn nhất của mỗi người. Giao lưu nhiều lần và sâu sắc với cha mẹ là chìa khóa mở kho báu đó. Giao lưu của cha mẹ, mặt khác phải có thái độ "được nghe cha mẹ nói là niềm vui của mình". Lời phê bình

của cha mẹ thường là tổng kết kinh nghiệm của cuộc đời họ nên có thể giúp chúng ta ít phải đi đường vòng. Nói theo cách của gia đình tôi là: "Không nên bắt đầu từ trò chơi trẻ con ấy nữa."

Đình Nhi rất ghét sự cạnh tranh độc ác và không hề đổ kị với người khác. Khi cháu học năm thứ ba trung học phổ thông, chúng tôi cùng cha mẹ Lý Hải Bối thuê chung một phòng trước cửa trường để hai cháu có điều kiện yên tĩnh ôn tập bài vở. Trong hơn nửa năm ở cùng nhà, từ hai đối thủ cạnh tranh quyết liệt đã trở thành đôi bạn tri âm. Lý Hải Bối sau khi thi đỗ vào đại học, trong bài "Gửi người bạn thân ở Mỹ" đăng trên báo "Gió thế kỷ" của trường đã có một chi tiết thật xúc động:

Chúng tôi cùng nhau thảo luận triết lý nhân sinh, tranh luận về ý nghĩa cuộc sống. Chúng tôi muốn là chim đại bàng tung cánh. Chính bạn đã làm cho tôi vứt bỏ được tính cao ngạo. Còn nhớ một lần, tôi vô tình ngẩng đầu lên, vào lúc gặp ánh mắt bạn đang nhìn tôi đắm đắm, bạn nói, tôi đang cười, bạn nói bạn yêu tiếng cười của tôi. Cho đến hôm nay, tôi vẫn không thể nào quên được ánh mắt ấm áp của bạn, nó chứa đựng biết bao ý nghĩa. Nó luôn cổ vũ tôi, mang lại cho tôi niềm tin, sức mạnh, từ đó về sau tôi hay cười, cười tươi như ánh mặt trời!

Những ví dụ như thế còn rất nhiều. Cách suy nghĩ của Đình Nhi là "Kỷ sở bất dục, vật thi ư nhân" (Cái gì mình không muốn không nên làm cho người khác), cái mình muốn thì làm cho người khác. Mình cần giúp đỡ, mình nên giúp người khác. Mình cần cổ vũ thì không nên tiếc lời cổ vũ người khác.

Có thể dùng thái độ rất chín chắn đó để đối xử với người khác, đương nhiên sẽ trở thành người được mọi người mến thương.

CÔ GIÁO TRUNG HỌC PHỔ THÔNG, NGƯỜI BẠN TRI KỶ

Có lẽ vì tôi quen dùng tiêu chuẩn quá cầu toàn để yêu cầu Đình Nhi, nên đối với sự già dặn của cháu, tôi không thể nhạy cảm bằng của cô chủ nhiệm lớp. Cô giáo Trương Huệ Cẩm vừa là giáo viên chủ nhiệm vừa là giáo viên môn chính trị của Đình Nhi, trong chuyến thăm gia đình tôi trước ngày khai giảng lần đầu tiên tiếp xúc với Đình Nhi, cô khen: "Ái chà! Cô bé thật là tinh ý quá!"

Cô giáo Trương có tấm lòng cởi mở, tính tình thẳng thắn, chuyên môn giỏi. Lúc Đình Nhi vừa nhập học, cô giáo cũng vừa được trường

"kéo" từ nơi khác về và giao luôn trọng trách trên. Sau ba năm, cô đã đưa được cả lớp 53 học sinh vào các trường đại học trọng điểm, trong đó có một tốp vào Trường Đại học Bắc Kinh và Phúc Đán. Lớp còn có một người đỗ thứ hai môn văn kỳ thi trung học phổ thông tỉnh Tứ Xuyên và Lưu Diệc Đình được Trường Đại học Harvard cấp học bổng nhập học.

Cô giáo Trương lần đầu làm chủ nhiệm lớp trung học phổ thông, lúc mới đến nhận nhiệm vụ này chưa có mấy kinh nghiệm, nhưng cô đã có ý thức nghiên cứu tâm lý học sinh của cô. Cô biết sâu sắc rằng đối với lứa tuổi này, lực hút của sự tín nhiệm so với quyền uy mạnh gấp bội. Do vậy, cô coi việc kết bạn với cán bộ lớp là quan trọng hàng đầu. Cô cần một lứa học sinh gắn bó chặt chẽ, học tập và đạo đức tốt, đồng tâm hiệp lực xây dựng lớp thành "cái nôi nhân tài". Mỗi lần gặp Đình Nhi cô đều trao đổi những điều mà cô đang rất quan tâm. Đình Nhi làm cán bộ nhiều năm, lại là một đứa trẻ có thói quen quan sát, suy nghĩ và tổng kết kinh nghiệm, nên lớp triển khai bất cứ công tác nào đều có ngay biện pháp giải quyết. Cháu rất nhiệt tình trao đổi tình hình, đề xuất kiến nghị với cô giáo. Các cuộc trao đổi đó đều rất tâm đầu ý hợp.

Nói chuyện xong với Đình Nhi, cô giáo Trương cho chúng tôi biết: "Trước khi đến thăm nhà ông bà, hiệu trưởng và các thầy giáo giới thiệu với tôi là Lưu Diệc Đình học tập thông minh và phẩm hạnh tốt, thẳng thắn, hay giúp đỡ bạn bè, khả năng hoạt động ngoại khóa rất xuất sắc, có thể chọn làm cán bộ lớp. Hôm nay, được gặp và nói chuyện với em, tôi còn phát hiện em còn chín chắn hơn rất nhiều bạn cùng lứa tuổi. Tốc độ lý giải các vấn đề phức tạp và độ sâu suy nghĩ đều vượt rất xa các bạn cùng trang lứa. Sự giáo dục của gia đình, của ông bà đã để lại cho tôi một ấn tượng hết sức sâu sắc. Tôi đã quyết định đưa Đình Nhi lên số một trong những học sinh được đề cử bầu chọn cán bộ lớp. Tương lai cô bé thật là sáng sủa."

Thái độ của cô giáo Trương đã tạo ảnh hưởng tích cực đối với Đình Nhi. Đình Nhi thường nói. "Dùng tâm thì được tâm, dùng tình thì được tình!" Để không phụ sự tín nhiệm của cô giáo Trương, trong các mặt học tập, công tác và sinh hoạt, Đình Nhi càng đòi hỏi mình phải nghiêm khắc hơn, tính chủ động và năng lực tự khép mình vào kỷ luật luôn được nâng cao, sự vất vả nhiệt tình có lúc làm các thầy giáo rất cảm động. Ngày lễ 1 - 5 khi học năm thứ hai trung học phổ thông, nhà trường cho nghỉ 3 ngày, đối với những cô cậu nội trú lâu ngày ở trường, đây rõ ràng là một cơ hội rất hiếm được tự do, về nhà,

ăn ngon, tivi xem suốt ngày, cha mẹ và người thân luôn bên cạnh. Các thầy cô giáo đều lo lắng bọn trẻ ở nhà vui quá, không muốn trở về trường. Nhưng Đình Nhi và Lý Hải Bôi đã hẹn nhau chỉ ở nhà một đêm là lập tức trở lại trường. Cô giáo Trương hỏi: "Vì sao trở lại trường sớm thế". Đình Nhi và Trương Hải Bôi đều nói: "Ở đây không có tivi, không bị quấy rầy, hơn nữa có vấn đề gì là hỏi được thầy cô!" Cô giáo Trương nhìn hai đứa trẻ rất ngoan và hiểu biết, tràn đầy niềm vui, dù cho dịp lễ này đến với cô cũng chẳng thành thời gì.

Trước một tập thể học sinh ưu tú như vậy, cô giáo Trương rất chú trọng làm sao cho đội ngũ học sinh ưu tú ấy giúp đỡ cổ vũ lẫn nhau mà không loại trừ nhau. Cô căn cứ vào đặc điểm tính cách và thành tích học tập của học sinh, tính toán kỹ trong việc sắp xếp chỗ ngồi, yêu cầu rõ ràng những học sinh khá giúp đỡ học sinh kém vươn lên. Về mặt này, Đình Nhi làm cô giáo rất vui lòng: một nữ sinh trong thời gian ngồi chung bàn với Đình Nhi, thành tích học tập đã có rất nhiều tiến bộ. Cô giáo Trương nhiều lần nói đến sự việc này với tôi và lần nào cũng với vẻ mặt cười vui rạng rỡ. Đình Nhi cho rằng mình cũng thu hoạch được rất nhiều, cô bạn cùng bàn này đã làm cho các bạn trước kia tiếp xúc chưa được nhiều thì nay tình bạn giữa họ càng gắn chặt và càng hiểu biết lẫn nhau hơn.

Cùng sống với Đình Nhi như người bạn tri kỷ, không phải chỉ có cô giáo chủ nhiệm, có thể nói mỗi thầy, cô giáo dạy Đình Nhi đều là "thầy giỏi, bạn hiền" của cháu. Các thầy cô đều giúp đỡ Đình Nhi thực hiện thói quen tốt là "quyết tìm hiểu đến ngọn nguồn tri thức, không bỏ qua một nghi vấn nào". Cô giáo Trương phân tích: "Lưu Diệc Đình mong muốn thầy cô giáo và cha mẹ biết được những suy nghĩ thực sự của mình. Em nhìn vấn đề một cách biện chứng, rất thích giao lưu với người lớn nên em đã tiếp nhận được rất nhiều kiến nghị và giải pháp tốt. Điều này làm cho Đình Nhi phát triển, trưởng thành lành mạnh, trong sáng. Tiềm lực của em cũng phát huy mạnh mẽ."

Trong tập thể này còn có một vài giáo viên trung học nước ngoài. Đình Nhi và số thầy cô dạy ngoại ngữ đó xây dựng được tình cảm giao hảo hữu nghị. Trước khi Đình Nhi thăm Mỹ, giáo viên người Mỹ, Andy và vợ ông đã giảng dạy Đình Nhi. Sau khi họ về nước, hai thanh niên người Anh, một người cũng là Andy và người kia là Lawrence đến dạy thay. Những giáo viên này tính cách khác lạ nhưng giúp đỡ Đình Nhi hết sức vô tư. Đình Nhi không chỉ học tập tiếng Anh chính gốc và tìm hiểu văn hóa phương Tây mà còn học tập ở họ những phẩm chất tốt đẹp nữa.

ĐÌNH NHI TỰ THUẬT: LÀM SAO ĐỂ HỌC GIỎI TIẾNG ANH

Lên trung học phổ thông, Đình Nhi học rất tự giác, không phải nhắc nhở câu nào. Cháu học rất chăm chỉ và rất coi trọng phương pháp học tập cho nên các môn học đều đạt thành tích tốt. Nhưng trong các bức thư độc giả gửi đến, mọi người đều đặc biệt thích thú kinh nghiệm học ngoại ngữ của Đình Nhi. Nhân đây, chúng tôi giới thiệu với độc giả bài tổng kết "Những cảm nhận tâm đắc về việc học tiếng Anh" của Đình Nhi theo yêu cầu của thầy hiệu trưởng và cũng từ bài viết đó, chúng ta có thể thấy sự nỗ lực của Đình Nhi với các môn học khác.

Những cảm nhận tâm đắc về việc học tiếng Anh

Tiếng Anh là một môn học được mọi người rất coi trọng. Trong thời kỳ trung học tạo dựng được một nền tảng tiếng Anh tốt là ước muốn chung của chúng tôi. Làm sao để học tốt tiếng Anh? Thầy giáo thường nói: "Dù chúng ta cặm cụi kéo xe, vẫn phải ngẩng đầu nhìn đường". Dưới đây, với sự giúp đỡ hết lòng của thầy giáo và các bạn, tôi đã tìm ra con đường, nên viết lại để mọi người cùng tham khảo.

1. Tố chất tâm lý ảnh hưởng đến hiệu quả học tập

Cổ nhân nói: "Hai bên đánh nhau, người có dũng khí sẽ thắng!" câu nói này cốt nhấn mạnh yếu tố tâm lý tốt sẽ ảnh hưởng lớn đến hiệu quả. Điều này với cách nhìn của tâm lý học hiện đại cũng rất thích hợp. Bạn có thể phát hiện thấy, mặc dù mọi người đều học trong cùng một phòng học, chịu sự giáo huấn của cùng một thầy giáo, thậm chí trí tuệ cũng gần giống nhau, nhưng hiệu quả học tập lại rất khác nhau.

Những người "rơi xuống yếu kém" chính là do tố chất tâm lý khác thường gây nên.

Làm thế nào để điều chỉnh trạng thái tâm lý của mình được?

Đầu tiên cần phải giữ vững thái độ ổn định và tích cực đối với ngoại ngữ trong một thời gian dài. Ở đây có thể phải quy tụ vào hai chữ "hằng tâm" (bền chí). Có điều đó sẽ như tầm ăn lá dâu, từng miếng, từng miếng một, bền bỉ cho đến khi đạt đến mục tiêu.

Hai là, còn phải có năng lực tự khép mình vào một kỷ luật nhất định. Đến thời điểm ôn tập nhưng không ôn tập, buông lỏng kỷ luật tức là đã vô tình nuốt đi một phần thành quả ghi nhớ của bạn. Hoạt động ngoại khóa bị thiếu, không thu xếp bù lại, lỗ hổng càng lớn

thêm. Cho nên cần phải có năng lực tự khép mình vào quy luật, bắt buộc mình phải vận động theo nguyên tắc khoa học.

2. Nghe, nói, đọc, viết thông thạo, luyện tập đều sẽ đạt được hiệu quả cao.

Nói chung, mọi người học tiếng Anh đều có những biện pháp của riêng mình, có người chỉ thích luôn miệng đọc to, có người lại thích vùi đầu nghe băng, có người không viết thì không nhớ được, có người không nghe thì không học được gì. Những phương pháp đó tuy đều có một tác dụng nhất định nhưng khoa học ghi nhớ qua những thực nghiệm đã chứng minh rất chính xác rằng: vận dụng tổng hợp mắt, tai, miệng, lưỡi, mới có thể lưu giữ được nhanh và sâu những ấn tượng không thể phai mờ trong vỏ não. Học ngoại ngữ đặc biệt phải vận dụng tổng hợp mọi loại giác quan, nếu không sẽ làm cho môn học trở thành "ngoại ngữ tàn phế", ví như "ngoại ngữ câm", mắt nhìn mà miệng không nói được, hoặc "ngoại ngữ điếc", mới nghe đã phát hoảng, hai tai ù đặc.

3. Từ đơn "sống" và từ đơn "chết"

Chúng ta thường nghe ai đó hùng hồn: chỉ cần đọc một hơi là thuộc quyển từ điển mười mấy nghìn từ, thậm chí mấy vạn từ và cho rằng như thế có thể giải quyết một cách dễ dàng vấn đề số lượng từ đơn. Nhưng thật không may là những người làm như thế phần lớn đều thất bại. Đọc thuộc nhiều lần từ đơn vẫn chưa "cắm rễ" được vào não, nếu không quên ngay thì cũng sẽ trộn lẫn thành một mớ hổ lốn. Là vì cái mà họ học thuộc đều là những từ đơn "chết" đã thoát ly ra khỏi câu và bài khóa. Đại não khó có được một ấn tượng gì khi ghi nhớ theo kiểu này. Nhà tâm lý học nổi tiếng Ebbinghaus đã từng lấy bản thân mình làm thực nghiệm đối chiếu, kết quả ghi nhớ 18 âm tiết có ý nghĩa chỉ cần 9 lần, nhưng ghi nhớ 18 âm tiết không có ý nghĩa phải mất 80 lần. Không nhưng thế, chỉ cần học đơn độc từ "chết" sẽ rất khó nắm vững cách dùng linh hoạt của nó trong câu, do vậy dù có nhớ được một số từ "chết", những từ ấy cũng chỉ thuộc vào lớp từ vô tích sự mà thôi.

Làm thế nào để từ "chết" hồi sinh?

Biện pháp của mình là học thuộc bài khóa. Bài khóa không chỉ hạn chế trong sách giáo khoa, có thêm bản thảo bài giảng, bình luận tin tức, tản văn... Tóm lại, là những bài văn có thể làm cho những từ đơn lạnh lẽo biến thành những câu chuyện sinh động. Trong quá trình học thuộc những đoạn văn hoàn chỉnh, lặp đi lặp lại nhiều lần

sẽ không ngừng kích hoạt những từ đơn được ghi nhớ lại, cách dùng của nó cũng tự nhiên đi vào trí nhớ. Trên thực tế, những từ đi vào bộ não này đã hình thành "ngữ cảm": Rất quan trọng trong việc học ngoại ngữ.

4. Bố trí khoảng cách ôn tập hợp lý, có thể tiết kiệm thời gian, nâng cao hiệu suất.

Tiếng Anh là một môn học có lượng ghi nhớ rất lớn, ghi nhớ hữu hiệu là một vấn đề then chốt. Nhà khoa học nổi tiếng Mao Dì Thanh là một người ghi nhớ rất siêu việt. Người ta hỏi ông về bí quyết ghi nhớ, câu trả lời của ông là: "Ôn lại! Ôn lại! Ôn lại!"

Ôn lại được người ta xem là bà mẹ của sự học tập. Không ôn lại, tri thức nhớ được theo thời gian sẽ bị lãng quên, không bao lâu sẽ chỉ còn lại "cơm thừa canh cặn" mà thôi. Các nhà tâm lý học phát hiện: thời gian giữa hai lần ôn tập, dù là ít nhất cũng không được dưới 30 phút, nhưng phải ít hơn 16 tiếng đồng hồ. Vì trong tình huống khi ta đã nhớ chắc được một loạt từ đơn, nếu trong 30 phút ta bắt đầu ôn, không những không nâng cao được hiệu quả ghi nhớ, trái lại còn hình thành sự quấy nhiễu đối với quá trình sinh lý củng cố nội dung ghi nhớ vốn có của đại não, thật lợi bất cập hại; còn nếu sau 16 tiếng đồng hồ mới ôn tập thì số từ bị bỏ quên tương đối nhiều, gây uổng phí công sức.

5. Coi tiếng Anh là một môn văn hóa để học tập.

Giống như không hiểu văn hóa Trung Quốc, không lý giải được các câu "trung dung chi đạo" (đạo trung dung), "mạc thủ thành quy" (khư khư giữ lấy lễ thói cũ), không nắm được bản sắc văn hoá phương Tây rất khó giải thích thế nào là "This is my Waterloo!" (ám chỉ một lần thất bại cay đắng của ai đó); "lobbyist" (người vận động ở hành lang) là loại người nào (ở đây ám chỉ các nhân sĩ hoạt động bên ngoài nghị viện có tác động tới các chính sách của nghị viện), những người này trước đây là các chính khách hay luật sư. Do đó, nếu muốn học sâu, rộng tiếng Anh cần phải xem tiếng Anh không chỉ là một ngôn ngữ mà phải nhận thức đây là một bộ môn văn hóa! Theo tôi nghĩ, trên quan điểm này mà xét, việc học tiếng Anh là một công việc có sức hấp dẫn kỳ lạ.

LẦN "LUYỆN BINH" CUỐI CÙNG, QUYẾT LÀM "NHÀ SƯ KHỔ HẠNH"

Hè năm 1997, nhà trường bố trí cho học sinh lớp trung học phổ thông 1 và 2 tập quân sự trong 6 ngày, mong muốn qua cuộc huấn luyện gian khổ và cường độ cao này, rèn luyện các chàng trai, cô gái có tâm thế vững vàng để nghênh đón thời kỳ học tập và kỳ thi căng thẳng sắp tới. Trương Hân Vũ trước đây đã từng nói rất nhiều lần, có mất tiền cũng phải tìm một cơ hội cho Đình Nhi luyện tập quân sự, rèn giữa thêm cho nó. Vì thế, đây quả là một dịp hiếm có.

Chúng tôi nghĩ rằng nhà trường sẽ chọn một nơi rất gian khổ để huấn luyện, không ngờ địa điểm đó lại là núi Thanh Thành, một nơi danh lam thắng cảnh và là viện điều dưỡng đầy đủ tiện nghi của quân đội.

Lúc đi, Đình Nhi và các bạn luôn hoài nghi, nơi điều dưỡng, nghỉ mát quá tốt này, có thể nào tôi luyện cho thân thể về ý chí con người được sao? Ngày thứ hai sau khi luyện tập, bọn trẻ mới biết chỗ lợi hại thật sự ở đây. Đình Nhi lúc bấy giờ đã sớm xác lập cho mình quyết tâm phải luôn giữ vững được niềm vui trong gian khổ. Vào học kỳ II năm lớp 8, Đình Nhi đã nói với ba, muốn được thực hiện theo phương thức "nhà sư khổ hạnh" để hoàn thành nhiệm vụ học tập trong 3 năm rưỡi tới. Cách rèn luyện theo kiểu quân đội này có thể nói là một thứ kích thích tinh thần trước đợt luyện binh" cuối cùng.

Với tâm trạng tích cực này, Đình Nhi nhanh chóng thích nghi với cuộc sống quân ngũ: khắt trương và gian khổ. Dưới ngòi bút của Đình Nhi cuộc sống đó đã biến thành một niềm vui vô bờ: từ trong 3 bài ghi chép thú vị về "đợt huấn luyện quân sự" mà Đình Nhi chọn ra dưới đây, có thể cho chúng ta thấy rõ Đình Nhi và các bạn của cháu có một sức sống mãnh liệt biết bao.

Tư thế trong quân sự

Hôm nay là bài học thứ nhất của đợt huấn luyện quân sự: luyện đứng tư thế nghiêm của người chiến sĩ. Trên thao trường có từng dãy từng xanh bao quanh, theo yêu cầu của đại đội trưởng kiêm giáo viên, chúng tôi nghiêm trang chỉnh đốn tư thế, các bạn đều trở nên hăng hái và phấn chấn. Máy bạn thường ngày được coi là "con ếch", "lạc đà", "tép con"... hôm nay cũng tỏ vẻ hiên ngang hùng dũng lắm. Đại đội trưởng nói: "Hôm nay, trước tiên hãy tập đứng một tiếng đồng hồ, xem xem "đồ" mấy người. Ai không đứng được thì báo cáo ngay!"

Mặt trời như thiêu đốt, chưa đến 5 phút đã có người báo cáo thua trận. Mồ hôi tôi đã ướt đầm lưng, chân bắt đầu dài nhức. Thời gian tựa như con nhím nhỏ chích đi, chích lại đôi chân tôi, không muốn bỏ đi. "Ồi!" - có người nôn mửa. Dạ dày của tôi cũng sôi lên. Tôi vẫn rằng, thậm nhắc đi nhắc lại lời nói của đại đội trưởng: "Đây là trận quyết đấu giữa y chi con người, cũng là thời cơ tự rèn luyện của mỗi người. Để xem các bạn tự yêu cầu mình như thế nào?" Tôi vừa suy nghĩ vừa rùng rùng đứng, bỗng nhiên tôi thấy toàn thân lạnh toát, giữa ngày nóng nực mà lại lạnh rùng mình. Có nhiên vài phút sau, hai mắt tôi sầm, ngã vật về phía trước, tôi lo sợ, một tiếng "Báo cáo" bật ra khỏi miệng.

Ngồi dưới bóng cây, uống vài ngụm nước, tôi mới thấy tỉnh lại. Nhìn những vòm lá cây xanh sẫm, tôi cảm thấy không thể bỏ được nơi này, cạnh tôi, một số bạn nghĩ đã lâu, cũng không muốn về. Tiếp tục luyện tập hay không? Bất giác hơi do dự. Vừa cúi đầu, những vật cỏ thưa thớt dưới gốc cây làm tôi chợt tỉnh ngộ: Lẽ nào tôi lại muốn như loài cỏ quá yếu đuối kia? Không! Tôi bật đứng dậy, mạnh mẽ hướng về đội ngũ đang đứng nghiêm kia và bước tới.

Dưới ánh nắng chói chang, tôi lại cùng các bạn đứng thành "những hàng cây tùng".

Báo động

"Tu, tu, tu, tu, tu...". Hiệu lệnh tập hợp khẩn cấp, phá tan bầu không khí yên tĩnh của đêm khuya. Theo tiếng bước chân vội vã, tôi đã đứng trong đội ngũ trên thao trường và đang muốn muốn đem tôi giục nhẹ đôi mắt còn mở ngủ của mình. Đại đội trưởng dẫn giọng hạ mệnh lệnh: "Chạy hai cây số! Bắt đầu! Chạy!"

Chúng tôi chạy trong màn đêm đen, hai bên đường như có bao nhiêu ma quỷ giơ hình vuốt đuổi theo mình, tự nhiên cảm thấy sợ hãi không thể nào lý giải được, tôi vội chạy nhanh lên phía trước.

Ồi! Có ma! Khương Quả Quả bỗng nhiên ghé vào tai tôi kêu lên.

"Ừ! - Tôi sợ run. Chỉ huy dọa người ta."

Có gì đáng sợ kia chứ - Hàng Vũ vừa thở hắt hắt vừa nói: "Tôi đã bị ma cắn ba miếng mà có chết đâu!"

Tớ bị ma cắn năm miếng đây, tớ cũng giết chết năm con ma. Hồ Bộ Thông nói tiếp theo: "Mấy đứa chúng tôi cười to, nỗi sợ hãi tan biến."

- Này, cẩn thận kẻo biến thành ma đấy. - Bao Ngọc Tiếp cười nói thêm: - Tở mà biến thành ma, trước hết sẽ ăn luôn đèn pin của cậu đấy. (Một anh cầm đèn pin chiếu lại). Ôi! Trung đội trưởng... của trung đội trưởng đấy.

Làm gì thế? Tụt hậu rồi. - Trung đội trưởng vừa chạy vừa mắng chúng tôi. Khang Quả Quả liền rất nghiêm túc trả lời:

- Báo cáo trung đội trưởng, chúng tôi là bộ đội yểm trợ cho đội quân phía sau tiến lên. Chúng tôi vừa đánh nhau rất kịch liệt với mấy con ma, may mà trung đội trưởng đến kịp cứu được mấy mạng sống của chúng tôi - Nói liền một hơi dài khiến Khang Quả Quả không nhin được nữa, cười to lên.

Trung đội trưởng nín cười, nghiêm nghị nói:

- Không quây phá nữa, chạy nhanh lên yểm hộ, phía sau đã có tôi!

Thi hát đuổi

Cả một ngày học đội ngũ làm chúng tôi mệt bã người. Đang muốn dùng thời gian đêm nay thư giãn nhưng lại bị gọi lên hội trường tập hợp. "Lại làm gì nữa đây?" Mọi người thì thầm ngó theo tiểu đội, ai nấy đều uể oải, bóp vai đâm chân. Đến Trương Kích hàng ngày rất sôi nổi cũng gục xuống lơ mơ ngủ. Đại đội trưởng nhìn mọi người một lượt rồi cười rất tự tin, nói to:

- Để đời sống tinh thần của mọi người được phong phú thêm, hôm nay chúng ta tổ chức cuộc thi hát đuổi, các bạn đồng ý không?

- "Đồ...ồ...ông ý!" - Không khí buồn tẻ đột nhiên bị phá tan, mọi người vui hẳn lên.

- Tôi tuyên bố, các bạn trung học phổ thông I là một tổ, trung học phổ thông II là một tổ. Cuộc thi bắt đầu!

Đại đội trưởng vừa dứt lời, lớp trung học phổ thông I chúng tôi giành hát trước bài "Đoàn kết là sức mạnh". Lớp trung học phổ thông II cũng không kém, hát bài "Không có Đảng Cộng sản, không có nước Trung Hoa mới". Phổ thông trung học II ít người, thanh thế có vẻ đuối hơn. Đoàn Yến thấy thế mặt đỏ bừng, hát mạnh bím tóc, đứng ngay phía trước chỗ ngồi, chỉ huy các bạn hát bài đã đoạt giải thưởng của nhà trường: "Đội quân nương tử đỏ". Ngay lập tức trung học phổ thông II sĩ khí dâng trào, hát theo nhịp tay của cô, lúc bổng, lúc trầm,

vươn lên chiếm thế thượng phong. Tổ I chúng tôi lẽ nào bị thua, tiếng hát "Bảo vệ Hoàng Hà" thể hiện mạnh mẽ ưu thế số đông như tiếng sóng vỗ, đẽ bẽp được tổ trung học phổ thông II. Trung học phổ thông II liền xuất chiêu mới, Triệu Hồ cầm nhịp hát bài "Trên Kim Sơn có Bắc Kinh", nhẩy một điệu múa dân tộc Tạng tuyệt vời. Âu Bằng lại biểu diễn môn võ thuật trong tiếng ca hùng tráng của bài: "Nam nhi phải tự cường"...

Tiếng hát dâng lên như lớp lớp sóng bạc, cuộc thi đã đạt đến cao trào. Trong ánh mắt mọi người đều lấp lánh niềm hưng phấn rạo rức, nỗi mệt nhọc trước đây đã không biết bay đi đâu hết.

Sau khi khóa học quân sự kết thúc, báo "Hoa Tây đô thị" mời Đình Nhi viết những cảm nhận về thời trung học, Đình Nhi đã dựa trên những xúc cảm sâu sắc của mình về "tư thế trong quân sự" để viết bài: "Bài học quân sự đầu tiên", bài viết của cháu rất nhanh sau đó đã được đăng và đưa lên báo "Vườn trường".

Trong khóa học quân sự, Đình Nhi và bốn bạn khác cùng trở về trường để tham gia buổi tọa đàm về các học sinh được mời sang Mỹ. Chúng tôi sẽ kể chi tiết hơn về buổi tọa đàm đầy ý nghĩa này trong chương "Được mời thăm Mỹ, thể hiện tài năng".

THOÁT KHỎI U MẸ, BÌNH TĨNH DƯỚI TRỜI SAO

Các nhà tâm lý học cho biết, cùng với số người vào đại học ngày càng nhiều, thời kỳ thanh xuân của con người hiện đại cũng kéo dài thêm. Thời thanh xuân sẽ kết thúc khi người thanh niên trưởng thành bắt đầu gánh vác trách nhiệm với gia đình, xã hội..

Trong giai đoạn học trung học phổ thông, Đình Nhi và các bạn tưởng tượng về sự bộn bề của cuộc sống tương lai càng ngày càng nhiều. Các cháu thường kết hợp trong lúc luyện tập nói tiếng Anh, thảo luận về các cách sống và mọi loại nghề nghiệp, nhưng rõ ràng còn rất ít học sinh có được lý tưởng và chí hướng rõ ràng với tương lai, cũng như chưa nhận thức được sâu sắc tinh thần trách nhiệm đối với xã hội. Đình Nhi cũng như vậy. Từ thời học trung học cơ sở, chúng tôi đã chú trọng vấn đề "lập chí" cho Đình Nhi, bây giờ càng nói chủ đề đó với Đình Nhi nhiều hơn: "Con đến bao giờ mới gọi được là người có chí lớn đây?"

Đình Nhi cũng luôn trăn trở trước vấn đề này. Nhưng cháu cũng cho rằng không nên trách cứ cháu, là vì chí lớn của nhiều bạn cùng

tuổi là thi đỗ vào đại học, mà thi đỗ vào đại học đối với Đình Nhi và các bạn là rất chắc, đỗ chưa hẳn là lý tưởng. Có thể nói bắt đầu từ việc đỗ vào trường phổ thông chuyên ngữ đã coi như được vào trường đại học trọng điểm. Hơn nữa, "mộng đại học" của các cháu chỉ là thay đổi điều kiện sinh tồn của cá nhân. Đình Nhi cũng không cho đó là lý tưởng.

Đình Nhi chỉ hâm mộ những người sớm say mê văn học, mỹ thuật và âm nhạc, đối với họ, mỗi ngày thực hiện được niềm đam mê của mình tức là mỗi ngày tiến gần đến lý tưởng.

Khát vọng của Đình Nhi chính là lý tưởng này, lý tưởng mà theo cháu cảm nhận là "sự nỗ lực mỗi ngày đều có giá trị". Sau một thời gian dài gian khổ tìm tòi cho đến một ngày, một chuỗi ngẫu nhiên các sự kiện đã đến và làm xúc động sâu sắc tâm hồn Đình Nhi, cháu đã ý thức được sứ mệnh lịch sử của chính mình - lớp người thời đại mới.

"Bài học đầu tiên", bài viết của cháu rất nhanh đã được đăng và đưa lên báo.

Bùng tỉnh

Vào khoảng thời gian trước và sau sinh nhật tuổi 16, tôi thường bị rơi vào tâm trạng khó hiểu. Nhìn bề ngoài, tôi vẫn cân nhắc, vui vẻ như ngày thường, mỗi ngày đều làm bạn với những ký hiệu toán đại số, từ đơn tiếng Anh và giấy kẻ, còn làm thêm công tác cán bộ lớp và hội Học sinh, bận đến nỗi không còn thời gian giặt dãi tất. Tuy nhiên, trong lòng tôi vẫn cảm thấy một sự trống trải và mê muội. Tôi không thể hiểu được mình vì sao lại nỗ lực, do quán tính hay là áp lực của hoàn cảnh. Cuối cùng tôi đã nghĩ ra, vấn đề đó từ lâu đã bao bọc tôi, cho tới khi mùa hè đến thì kết thúc khi người khác bắt đầu bước vào năm học mới.

Tuần đầu tiên sau khi từ trường về nhà, tôi và cha mẹ đi tham quan vùng sản xuất hoa quả của xã. Lúc trên xe, tôi đang hằng say nói về trường lớp, đột nhiên, một đường khi hơi thở xộc vào, tôi vội vàng bị miêng lại. Bên đường là một núi rêu đỏ, với hàng trăm người đang tranh giành nhặt các đồ bỏ đi trong núi rêu, hái nấm.

Trước mắt tôi là một em bé, em đứng một mình dưới chân núi rêu, đầu còn mắt buồn bã nhìn tôi, đầu tóc tôi bị eo lãn bụi giấy, tay ôm một con búp bê với chỉ còn một cánh tay. Nhìn thấy đoàn xe bị núi rêu chặn lại sắp nổ máy lên đường, bé liền nhoẻn miệng cười rất tươi và dùng cánh tay còn lại của con búp bê vẫy chào tôi. Tôi buồn vô hạn trước cảnh đau lòng đó.

Năm năm sau, tôi lại cùng cha mẹ nhắc lại câu chuyện này, tôi áp ứng hỏi: Họ cũng là những con người, cũng là những công dân.

Trung Quốc, vì sao họ lại có số phận bi thảm như thế?" Cha mẹ nói, vấn đề này rất phức tạp, nếu muốn biết, con nên tìm hiểu qua sách báo.

Tôi mua cuốn sách dày về ngẫu nhiên đọc mất một tuần. Căn cứ vào những con số thống kê và báo cáo phân tích nêu ra trong cuốn sách này, đáp án mà tôi rút ra được là: những người bởi rác này chỉ là một số nhỏ trong lực lượng lao động dư thừa to lớn ở nông thôn. Họ không có vốn, cũng không có văn hóa và kỹ thuật. Trong giai đoạn hiện nay, nền kinh tế chưa phát triển, xã hội không có khả năng giúp họ. Trước khi Trung Quốc được giàu có lên, họ chỉ có thể vật lộn trong đói nghèo và phạm tội mà thôi.

Kết luận bất đắc dĩ đó làm lòng tôi quặn đau. Tôi muốn Trung Quốc nhanh chóng giàu lên, điều đó cấp thiết hơn bao giờ hết. Bước ra ban công, nhìn bầu trời đầy sao, trong muôn vàn ngôi sao ấy như có đôi mắt đầy mơ ước của em bé gái. Trong giờ khắc đó, tôi xúc động mãnh liệt: Nguyên đem cuộc sống sống của mình hiến dâng cho sự nghiệp xây dựng kinh tế của đất nước. Tôi cần phải lấy tri thức văn hóa khoa học làm đòn bẩy, tạo ra nhiều cơ hội có việc làm cho nhân dân, sáng tạo thật nhiều của cải cho xã hội, cho trẻ em nghèo khổ đều được đi học, cho những người cần cứu trợ được cứu trợ.

Cảm nhận về sứ mệnh nặng nề đó ngày càng như khắc sâu vào tâm khảm tôi. Từ đó trở đi, sự nỗ lực mỗi ngày của tôi đều có giá trị và ý nghĩa mới.

TỔNG KẾT THỜI KỲ CHỐNG ĐỐI: "LỢI NHIỀU HƠN HẠI"

Thời kỳ trung học đã sắp kết thúc. Nhìn cô con gái bé bỏng mắt đỏ au, vẫn nũng nịu bên cha mẹ ngày nào giờ đã sắp trưởng thành, đầy sức sống, có lý tưởng cao đẹp, phát triển toàn diện, có khả năng tự lập khá cao, chúng tôi cảm thấy thật vui mừng, xúc động.

Ba cháu tổng kết lại những năm học trung học và bảo: Đối với đại đa số những đứa trẻ trong thời kỳ chống đối, chúng ta có thể rút ra hai điều: Một là, chỉ cần có biện pháp thích hợp, chúng ta có thể tránh được tất cả các ảnh hưởng tiêu cực của thời kỳ này. Thứ hai, chính trong thời kỳ này, các cháu có khá nhiều tiềm lực, nếu biết khai thác thì chúng ta sẽ có những kết quả rất tốt.

Đối với Đình Nhi, do đã chuẩn bị từ khi còn học tiểu học và khi lên trung học vẫn giữ được sự trao đổi thường xuyên với cha mẹ, cho

nên Đình Nhi luôn biết tận dụng sự giúp đỡ của chúng tôi. Trong khi đó các cháu khác do những thay đổi về tâm sinh lý trong thời kỳ này mà sinh ra chống đối lại những lời răn dạy của cha mẹ, trở nên trì trệ, tụt hậu, thậm chí đi theo con đường không tốt.

Từ khi chồng tôi nhận nhiệm vụ làm "huấn luyện viên" cho cháu, chúng tôi đã luôn coi cháu là "đề tài nghiên cứu khoa học ngoài giờ". Như thế, chúng tôi có thể kịp thời phát hiện ra những vấn đề mới mà góp ý để Đình Nhi có thể sửa chữa, khiến cháu luôn có mục tiêu rõ ràng, phương pháp thích hợp, luôn có thái độ tích cực, phát triển theo xu hướng tiến bộ.

Khi Đình Nhi học lớp 12 là năm cháu có một "vụ mùa bội thu", có thể tóm gọn giai đoạn này bằng một câu: "Dần thành thực trong ý thức, phát triển toàn diện về năng lực, kiến thức tích lũy tương đối".

Ý thức được nhắc đến ở đây là ý thức kiên trì, có khả năng thích ứng cao, có khả năng độc lập, có khả năng giao tiếp xã hội, biết thể hiện mình và quan tâm tới người khác. Khi nhắc tới Đình Nhi, các thầy cô giáo thường khen cháu: "Cô bé này rất hiểu biết!"

Trong thời kỳ này, các khả năng khác của Đình Nhi cũng được nâng cao:

Khả năng độc lập đã phát triển tới mức độ khá cao. Sau khi vào trung học, Đình Nhi luôn biết tự quyết định trong những việc quan trọng và thực hiện thành công, trong đó có quyết định về việc xin vào trường Harvard.

Cháu đã có những hiểu biết sâu sắc về xã hội, điều đó không những thúc đẩy được quá trình lập trí mà còn xây dựng được lý tưởng về nhân sinh cao cả.

Tổ chất về sức khỏe và khả năng cảm nhận về mặt tâm lý đã đạt tới mức khá cao, điều đó giúp cháu có thể vượt qua được những áp lực sau này một cách nhẹ nhàng, giúp cháu đạt kết quả cao trong các kỳ thi.

Ngoài ra, cháu còn có khả năng xử lý các vấn đề phức tạp, vượt qua thử thách, có khả năng hoạt động xã hội, có trách nhiệm với xã hội...

Về mặt kiến thức, cháu đã có những kiến thức nhất định cả về các môn tự nhiên và môn xã hội, cháu đã nắm chắc và khá thành thục trong các môn khoa học, kỹ năng nghe nói đọc viết tiếng Anh khá lưu loát, cùng với những tích lũy bên ngoài về các phương diện khác, giúp Đình Nhi có phương hướng lựa chọn nghề nghiệp sau này.

Khả năng tổ chức của Đình Nhi cũng tăng lên trông thấy. Châu đã tổ chức thành công nhiều hoạt động trong lớp cũng như trong trường, đặc biệt là việc phát động mọi người thông qua những cốt cán trong trường lớp. Khả năng và hứng thú đã giúp Đình Nhi rất tự tin, khi vừa vào học tại Harvard, cháu đã tích cực tham gia "Hội thảo nghiên cứu mối quan hệ Quốc tế và châu Á" dành cho sinh viên Châu Á Thái Bình Dương tại đại học Harvard tổ chức và trở thành ủy viên hội, cháu tích cực tham gia công tác trừ bì và tuyên truyền.

Quả thật những công sức mà chúng tôi giành cho Đình Nhi không uổng phí!

Dù Đình Nhi đã phát triển rất nhanh và khá toàn diện, nhưng nếu cứ ghi vào "sổ thời gian" thì thời gian mà chúng tôi giành cho Đình Nhi không phải là nhiều. Cũng giống như các bậc phụ huynh khác, thời gian mà chúng tôi ở cạnh nhau không nhiều, khi Đình Nhi còn học trường mầm non, chúng tôi chỉ được ngồi cùng nhau vào bữa tối; khi cháu lên tiểu học, chúng tôi chỉ có hai tiếng đồng hồ mỗi ngày để ăn trưa và ăn tối cùng nhau; khi Đình Nhi học trung học thì cháu ở nội trú trong trường, chúng tôi chỉ có buổi tối thứ sáu để cùng nhau bàn luận, nhiều khi cả tuần chúng tôi mới có nửa tiếng hay nhiều lắm là hai ba tiếng đồng hồ ở bên nhau. Vì thế, ba cháu càng chú ý rèn cho cháu nguyên tắc tự lập. Hơn nữa, chúng tôi cũng rất bận, không có thời gian chăm sóc cho cháu nhiều.

Vì vậy, chúng tôi cố gắng tận dụng khoảng thời gian ngắn ngủi có được để "tiếp sức" cho cháu. Không những căn cứ vào những lý luận giáo dục đúng đắn, chúng tôi còn chú trọng xem các biện pháp đó có thích hợp với cháu không. Chúng tôi luôn cố gắng xem xét các biện pháp hữu hiệu, căn cứ vào đó mà bồi dưỡng cho Đình Nhi, từ đó nâng cao khả năng của cháu, giúp cháu hình thành những thói quen tốt (khi đã vào trung học thì phần lớn vấn đề là do cháu tự quyết định lấy. Thông thường cha mẹ chỉ là một "huấn luyện viên ngoài sân cỏ"), đưa ra các biện pháp tham mưu, đồng thời chúng tôi cũng là "đội quân cổ vũ" cháu. Chính vì Đình Nhi có nhiều cơ hội để thực hành hơn những đứa trẻ khác nên cháu càng có nhiều cơ hội thành tài.

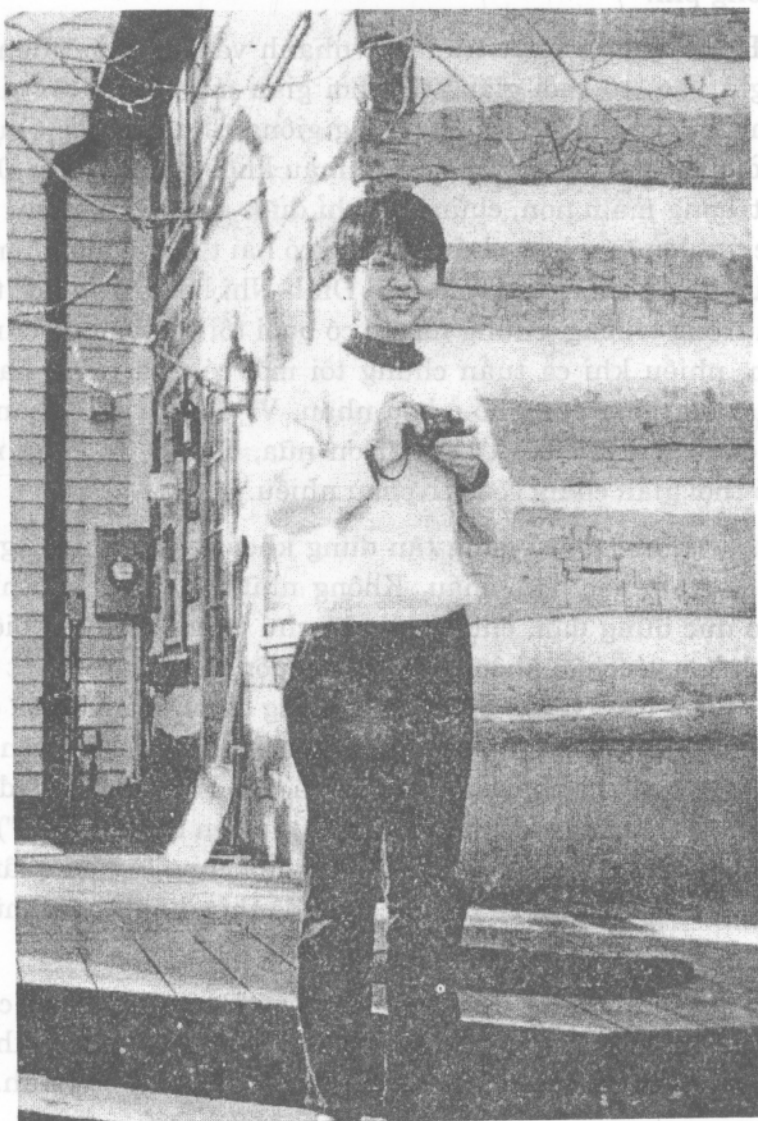
Phần lớn những đứa trẻ năng động đều là những trẻ có cơ hội cọ xát nhiều. Đây là một quy luật phổ biến. Vì thế, chúng ta không chỉ cần hướng dẫn trẻ mà còn cần tạo cho chúng cơ hội thực hành.

Những cách trên đây chính là cách để chúng tôi "thu hoạch một vụ mùa bội thu".

Chương 10

ĐƯỢC MỜI THĂM MỸ, THỂ HIỆN RÕ TÀI NĂNG

(Lời tự thuật của Lưu Diệc Đình)

Khi Lưu Diệc Đình vào học trung học phổ thông, WBSE (Hội Giao lưu giữa các Trường Trung học Washington và Bắc Kinh) đã đưa Thành Đô vào kế hoạch giao lưu giữa học sinh trung học của Trung Quốc và Mỹ. Trong đó chỉ tiêu đoàn thăm Washington đầu tiên của Thành Đô chỉ có một người và do đích thân Chủ Tịch WBSE, ngài Larry Simms đến trường chuyên ngữ Thành Đô lựa chọn trực tiếp.

Nhìn lại, lần đến thăm Mỹ này thì buổi phỏng vấn trực tiếp có ý nghĩa rất quan trọng, đó vừa là cơ hội Đình Nhi tỏ rõ năng lực của mình, là dịp tốt để Đình Nhi tiếp xúc với thế giới bên ngoài, vừa là cơ hội kiểm nghiệm thành quả bao năm bồi dưỡng tố chất cho Đình Nhi của chúng tôi. Hàng loạt biểu hiện xuất sắc của Đình Nhi trong đợt thăm Mỹ khiến chúng tôi vui mừng: Vàng thật không bao giờ sợ thử lửa, dù là lửa của Trung Quốc hay lửa của Mỹ.

Liên quan tới toàn bộ cuộc tham quan này hãy nghe Đình Nhi kể lại.

Hồi ức của Lưu Diệc Đình:

Mùa hè năm 1997, chúng tôi đang trong thời kỳ huấn luyện quân sự ở Thanh Thành, Hiệu trưởng Ân điện thoại từ Thành Đô đến, gọi tôi và 4 bạn khác trở về Thành Đô, nghỉ qua đêm để hôm sau tham gia cuộc phỏng vấn lựa chọn trực tiếp người được mời sang thăm Mỹ. Người Mỹ sắp phỏng vấn trực tiếp chúng tôi chính là Chủ Tịch Hội Giao lưu Trung học Washington - Bắc Kinh, ngài Larry Simms.

Tin bất ngờ làm tôi rất phấn chấn, có đôi chút căng thẳng. Ô tô phóng như bay trên đường Thành Quan. Tôi nhắm mắt, nhưng không ngủ được, làn gió ngọt ngào của tháng 7 thổi nhẹ vào mái tóc ngắn của tôi. Không biết người Mỹ trực tiếp phỏng vấn chúng tôi là ai, nhưng tôi nghĩ ông nhất định là một nhân vật quan trọng, rất thân thiết với người Trung Quốc.

Câu chuyện kỳ lạ có liên quan đến ông Larry, sau cuộc gặp gỡ trực tiếp này tôi mới dần dần biết được.

LÊN VẠN LÝ TRƯỜNG THÀNH, KẾT MUÔN TÌNH HỮU NGHỊ

Tháng 10 năm 1993, trời thu trong sáng, một nhóm 4 người Mỹ đến du lịch Trung Quốc, trèo lên thành Bát Đạt Lĩnh ở Bắc Kinh. Một vị người cao to, có bộ tóc màu lạnh, đôi mắt sắc và hiếu kỳ. Ông ta còn rất khỏe, đi trên đường thành cao vòng vèo uốn lượn mà vẫn vừa xem vừa nói cười vui vẻ. Ông chính là ngài Larry Simms.

Larry từ thời trẻ đã tốt nghiệp Học viện Luật Dartmouth thuộc liên minh Ivy. Dựa vào sự tài hoa và cần cù hơn người, ông trở thành nhân vật xuất sắc nhất trong giới pháp luật của Mỹ. Giữa năm 1974 - 1975, ông từng giúp việc cho một quan toà tại Tòa án Tối cao Mỹ. Năm 1976 - 1985, ông đảm nhiệm chức vụ trợ lý Tổng kiểm sát trưởng bộ Tư pháp Mỹ. Sau năm 1985, Larry từ bỏ ngạch công chức, chuyên tâm vào công việc luật sư và gặt hái được thành công to lớn. Ông không những là một luật sư xuất sắc mà còn là Chủ tịch Ủy ban Luật pháp Quốc gia trong Hiệp hội Luật sư toàn Mỹ, đồng thời là một thành viên cao cấp, một ông chủ của văn phòng Dun & Crutcher thuộc Tổng hội Đại Luật sư thứ 6 của thế giới.

Từ sau một lần ngẫu nhiên du lãm Vạn lý Trường thành, ông đã thành lập một tổ chức Giao lưu Học sinh và có quan hệ mật thiết với rất nhiều học sinh Trung Quốc.

Ngày đó, ông gặp một Đoàn học sinh trung học đang theo thầy giáo dẫn lên Trường Thành. Đoàn học sinh này nói tiếng Anh khá giỏi nên khi thấy một nhóm 4 người nước ngoài đã không bỏ qua cơ hội tốt để rèn luyện giao tiếp. Các bạn mỉm cười, vẫy tay chủ động chào: "Hello, Hello!" Larry cười... Không ngờ, đám trẻ nói tiếng Anh khá lưu loát này là học sinh trường chuyên ngữ phía Tây Bắc Kinh. Trước mặt mấy người Mỹ, họ đối đáp rất trôi chảy, cuộc trao đổi kéo dài tới 40 phút. Larry rất ngạc nhiên vì trình độ tiếng Anh của đám trẻ tốt như thế! Sức sống mạnh mẽ, sự thông minh hiếu học, tình thân hữu đối với người nước ngoài, lòng khát vọng muốn hiểu thế giới bên ngoài của các bạn đã làm rung động mãnh liệt Larry. Đó là lần đầu tiên ông đặt chân đến Trung Quốc.

Sau lần gặp gỡ tình cờ đó, đã gợi cho Larry một ý tưởng. Một Trung Quốc cải cách mở cửa đã thể hiện rõ sức sống làm cả thế giới phải chú ý: Trung Quốc đang tiến bước với số dân đông nhất thế giới, người Trung Quốc thông minh tài trí. Sang thế kỷ 21 sắp tới, quan hệ Trung - Mỹ sẽ là một trong những quan hệ chính trị quan trọng nhất hành tinh. Thế hệ này và thế hệ sau có thể giữ vững được hoà bình, ổn định chính là dựa vào mối quan hệ này.

Hãy để lớp trẻ hai nước tìm hiểu đất nước và nhân dân của nhau, cho họ cùng gặp gỡ, gìn giữ quan hệ thân thiết lâu dài. Đó là kết luận của Larry.

Trở về Mỹ, sau rất nhiều cố gắng, tháng 2 năm 1994, Larry đã thành lập Hội Giao lưu giữa các Trường Trung học Washington - Bắc Kinh (viết tắt là WBSE), một tổ chức phi lợi nhuận và ông đảm nhiệm chức Chủ Tịch tổ chức này.

Tôn chỉ của Hội là thúc đẩy sự giao lưu giữa thầy và trò các trường trung học giữa hai nước Mỹ và Trung Quốc, tăng cường sự hiểu biết và tình hữu nghị. Larry tâm niệm đó là cách tốt nhất để ông cống hiến xã hội.

WBSE vừa thành lập đã bắt đầu chuyển động với hiệu quả cao: chỉ trong vòng 2 năm ngắn ngủi, tháng 4 năm 1994, đoàn thứ nhất gồm 6 học sinh và 4 thầy giáo của trường Chuyên ngữ khu vực phía Tây thành phố Bắc Kinh đến Washington, thủ đô của Mỹ, tham quan trong hai tuần.

Lúc đầu, tham gia hoạt động giao lưu chỉ có một trường Chuyên ngữ khu phía Tây Bắc Kinh, sau là trường Phúc Đáp. Đến năm 1998, trước lúc tôi đi thăm Mỹ, phía Trung Quốc đã có hơn 30 học sinh và thầy giáo chia thành 4 đợt tiến hành tham quan. Học sinh và thầy giáo hai trường trung học nổi tiếng ở Washington cũng đã sang thăm lại Trung Quốc.

Trường Chuyên ngữ khu phía Tây Bắc Kinh và trường Chuyên ngữ Thành Đô là hai trường anh em đều thuộc hệ thống 14 trường do Ủy ban Giáo dục Quốc gia thành lập. Lãnh đạo hai trường luôn có cơ hội giao lưu học tập lẫn nhau và có quan hệ tốt đẹp. Đầu năm 1996, trong một lần gặp gỡ bạn bè ở Bắc Kinh, Hiệu trưởng trường Chuyên ngữ phía Tây Bắc Kinh là Triệu Thuận Phương nhiệt tình giới thiệu ông Larry làm quen với các thầy lãnh đạo trường Chuyên ngữ Thành Đô. Ông Larry sơ bộ tìm hiểu tình hình trường chúng tôi.

Trong một dịp tình cờ sau đó, ông Larry đã gặp Lã Tuyết Mai, học sinh của trường chúng tôi thì đậu vào Đại học Bắc Kinh.

Lã Tuyết Mai là một trong những học sinh ưu tú của trường chúng tôi. Năm 1995 với thành tích xuất sắc đứng thứ năm môn văn học trong toàn tỉnh, Lã Tuyết Mai đã đỗ vào khoa Luật, Trường Đại học Bắc Kinh. Chị không chỉ giỏi về ngoại ngữ, có tài nói chuyện mà đối với rất nhiều vấn đề còn có cách nhìn rất độc đáo nhận thức đúng bản chất sự việc, không bao giờ dễ dàng đồng ý với người khác. Tài

trí và phẩm hạnh của Lã Tuyết Mai đã đem lại một ấn tượng rất sâu sắc cho ông Larry.

Thế là Larry nhận lời mời của Ban lãnh đạo Trường chúng tôi, vào tháng 9 năm 1996 bay đến Thành Đô. Ông đi vào từng phòng học, nghe các bài giảng tiếng Anh trong các lớp. Sau khi nghe trên lớp, ông mời thầy giáo tiếng Anh của các lớp và còn mời hai vị giáo viên ngoại ngữ người Mỹ, vợ chồng ông bà Andy và Elin đến từ Arizona cùng tọa đàm. Larry rất khen ngợi trình độ dạy tiếng Anh của trường.

Tháng 10 năm 1996, Hội nghị Tổng kết công tác giảng dạy cuối năm học của các trường chuyên ngữ trong toàn quốc họp tại Bắc Kinh, đúng dịp Larry cũng ở Bắc Kinh, Hiệu trưởng Ngô và Hiệu trưởng Ân của chúng tôi gặp ông Larry và chính thức đề xuất với hi vọng các chỉ tiêu của WBSE cũng phát triển đến trường tôi. Ông Larry đã nắm rõ tình hình nhà trường, tỏ ý rất thích thú và đã chấp thuận trên nguyên tắc, đó là biểu hiện cách làm việc rất thận trọng và tế nhị của ông Larry. Khi chưa chọn được học sinh thích hợp, ông chưa vội vàng thoả thuận.

BA NHẮC NHỞ: "MỌI VIỆC CHUẨN BỊ TỐT SẼ THÀNH CÔNG"

Năm 1997, ông Larry quyết định mời trường Chuyên ngữ Thành Đô tham gia kế hoạch WBSE, tuyển chọn ở trường tôi một học sinh đang học trung học phổ thông năm thứ hai để đầu năm 1998 cùng tham gia đoàn giao lưu đến Mỹ.

Nhà trường thông qua bình chọn tổng hợp của hai mặt đức, tài theo yêu cầu của Larry và quyết định 5 ứng viên đi tham quan Mỹ, trong đó có tôi, để ông Larry phỏng vấn trực tiếp.

Chúng tôi chưa biết được có mấy chỉ tiêu đi Mỹ, nhưng căn cứ vào lần tuyển chọn trực tiếp này cũng có thể đoán là không phải tất cả 5 người cùng đi. Rõ ràng, phỏng vấn trực tiếp có nghĩa là chấp nhận sự tranh đua. Tôi nghĩ, tâm trạng của mọi người vừa căng thẳng vừa đầy hưng phấn.

Các bạn đều có thành tích nổi bật trong năm học vừa qua. Tôi luôn tìm thấy những ưu điểm đáng học tập ở mỗi bạn. Ví như, Vương Lan không những rất giỏi giao tiếp bằng tiếng Anh, các môn học khác cũng học rất tốt, nên mỗi lần thi đều thoải mái vượt lên trên điểm những người khác; Phan Điềm Điềm, ngồi cùng bàn với tôi thời

trung học cơ sở, một mình bạn đọc chiếm đầu bảng 3 lần. Khả năng ghi nhớ của bạn làm tôi hết sức nể phục, bạn lại có sở trường về "Thư pháp" nữa; Lý Hải Bối bắt đầu từ trung học cơ sở luôn là người dẫn đầu, bạn cũng xem rất nhiều sách văn học; Lương Tinh ngoài môn tiếng Anh và các môn khác đều xuất sắc ra, bạn còn là một tay đàn dương cầm rất giỏi. Tiếng đàn của bạn đã đạt đến trình độ chuyên nghiệp. Lúc chưa tốt nghiệp tiểu học, tài năng chơi đàn của bạn đã tương đối cao - đạt cấp 10 dương cầm.

Trước mắt tôi, các bạn đều là những đối thủ mạnh, tôi cảm tưởng như trong một cuộc thi đấu quyết liệt này, chúng tôi chỉ biết tham gia cuộc thi chứ không biết nội dung thi đấu là những gì. Nhưng vốn không bao giờ dễ dàng chịu thua, tôi rất thích dốc toàn lực cho cuộc đua tranh công bằng đó, dẫu thua cũng cam lòng. Tôi quyết định, cố gắng đến mức cao nhất, cho dù không được chọn cũng không để cho người nước ngoài cho rằng học sinh của trường trình độ kém.

Về nhà, tôi kể lại cho cha mẹ nghe. Cha mẹ đều nói, đây là một dịp tốt và rất quan trọng, còn hỏi ngày mai tôi định nói những gì. Đối với vấn đề này, thực sự tôi chưa nghĩ tới, mấy ngày huấn luyện quân sự căng thẳng mệt mỏi, khiến tôi chỉ muốn ngủ. Tôi ngáp dài và nói: "Hiệu trưởng Ân nhắc các con cố gắng chuẩn bị tốt một chút!" Mẹ liền hỏi theo luôn: "Vậy con gái đã chuẩn bị được những gì?" "Có người nói nên xem thêm lịch sử Mỹ, xem lại mấy núi cao, hồ lớn..."

"Cái gì?" Mẹ phì cười. "Một người Mỹ từ xa xôi vạn dặm đến Thành Đô nói chuyện mà chỉ để nghe con nói cho họ về nước Mỹ có mấy núi, mấy hồ ư? Theo mẹ, do xuất phát từ sự tò mò, họ cũng rất muốn xem cách nhìn của con về nước Mỹ".

Tôi rửa mặt cho tinh thần phấn chấn, mời ba ngồi bên cạnh, hỏi xem có cao kiến gì. Tôi biết, ba đã nghiên cứu con người của nhiều nước khác nhau, ba thường nêu ra những ý kiến khiến người ta phải khâm phục.

Quả nhiên, ba bắt đầu nói và đã lôi cuốn ngay sự chú ý của hai mẹ con tôi, giọng chắc chắn quen thuộc: "Ba nghĩ, tình hữu nghị giữa nhân dân hai nước Trung Quốc và Mỹ so với tưởng tượng của người ta thì còn sâu xa hơn nhiều. Con còn nhớ, thời kỳ kháng Nhật, Mỹ từng là nước viện trợ lớn nhất cho Trung Quốc, không chỉ viện trợ vũ khí, đạn dược, thuốc men, mà còn rất nhiều phi công Mỹ trực tiếp đến Trung Quốc tham gia chiến tranh với Nhật. Lúc đó sân bay Tân Tân của Thành Đô có phi công Mỹ đóng quân. Để đánh bại uy phong

của Nhật, máy bay Mỹ cắt cánh từ Tân Tân, ném bom vào đất Nhật..."

"Đúng rồi!" Tôi chợt bừng tỉnh rồi tiếp lời ba "Sau khi bọn Nhật cắt đứt con đường Chân Miến là tuyến giao thông quốc tế của Trung Quốc, đội quân Flying Tigers của tướng Mỹ Claire Lee Chennault đã đảm nhận nhiệm vụ từ Vân Nam bay thẳng đến Ấn Độ, mở tuyến giao thông mới, nhận viện trợ quốc tế.

Cứ như thế, tôi đã tận dụng thời gian trước khi đi ngủ, thảo luận hết sức tỉ mỉ các chủ đề có thể đàm thoại được:

- Hai nước Trung - Mỹ có nhiều sự kiện lịch sử đáng ghi nhớ.
- Nhân dân hai nước Trung - Mỹ trong quá khứ đã có tình hữu nghị, tương lai càng cần củng cố tình hữu nghị đó.
- Người Mỹ tiến hành hiện đại hóa có nhiều kinh nghiệm phong phú, Trung Quốc hiện nay cũng đang cần những kinh nghiệm đó.

Lần này, tôi đã lý giải được rõ ràng luồng tư duy của mình, biết nên nói những điều gì với vị luật sư người Mỹ này.

Sau khi đã suy nghĩ, tôi liền tạm gác mọi chuyện lại, đắm mình vào giấc ngủ ngon lành. Nhưng ngày hôm sau tôi vẫn dậy sớm. Ba đã sớm giáo huấn tôi bằng một câu mà cổ nhân từng nói: "Phàm sự dự tắc lập, bất dự tắc phí". Tôi vẫn cần một chút thời gian để luyện lại những nội dung tối hôm qua bằng tiếng Anh. Tôi hi vọng khi phỏng vấn, tôi sẽ nói tiếng Anh trôi chảy, không làm mất mặt học sinh Trung Quốc!

PHỎNG VẤN TRỰC TIẾP, LẦN ĐẦU GẶP NGÀI LARRY

Hôm sau đến trường, tất cả đều yên tĩnh hơn nhiều so với tưởng tượng của tôi. Thậm chí tôi không hề nhận thấy dù một chút không khí căng thẳng nào. Lần đầu tiên gặp ngài Larry, tôi chào ông rất lịch sự với cảm giác xa lạ "Mr Simms". Tôi biết ông ta là một luật sư Mỹ nhưng trước tiên khi nghe giọng Anh - Mỹ của ông tôi càng thấy thích thú, ông đến từ thủ đô Washington, người ở đó nói thứ giọng chuẩn của miền Đông Mỹ. Một vài thầy giáo cũng nói: "Vị luật sư Mỹ này, lúc giảng bài giống giọng nói của phát thanh viên đài VOA (Đài phát thanh Mỹ). Ở trường Chuyên ngữ chúng tôi, việc đánh giá giọng nói tiếng Anh là một sở thích không khi nào lỗi thời, thầy giáo và học sinh đều như vậy cả.

Trừ những việc nói trên ra, sự tập trung chú ý của tôi đều đặt hết vào cuộc phỏng vấn sắp tới.

Ông Larry rất tinh tế trong việc dẫn dắt câu chuyện, có lẽ đó là đặc trưng của nghề luật sư, làm tôi cảm thấy rất nhẹ nhàng và thoải mái. Chúng tôi, lúc thì nói đến cuộc sống ở trường, tinh thần học tập, còn đem những khúc ca thú vị vào các câu chuyện trong nhà trường, lúc thì nói đến "đội bay thứ 14 nổi tiếng của tướng Claire Lee Chennault trong Thế chiến II và đường bay nguy hiểm từ Hymalaya đến Ấn Độ". Nói hết câu chuyện này, tôi chợt nghĩ đến một vấn đề, "Mỹ là một quốc gia rất coi trọng luật pháp, Trung Quốc là nước đang hoàn thiện pháp chế, không biết trong thời kỳ hiện đại của Trung Quốc, mỗi giao lưu này có tác dụng như thế nào?" Tôi bèn hỏi: "Mr. Simms, là một luật sư, ông nhìn nhận thế nào về tác dụng của pháp luật trong quá trình hiện đại hoá Trung Quốc?"

Larry ngừng một lát, hình như cảm thấy bất ngờ, nhưng có lẽ vì nói đến nghề nghiệp của mình, ông càng lộ rõ vẻ thích thú. Sau này, đối với luật pháp Trung Quốc, ông thực sự có nhiều cách nhìn rất sắc sảo. Ông cho rằng, tập trung hoàn chỉnh hệ thống luật pháp là một trong những điều kiện tiên quyết để thực hiện hiện đại hóa Trung Quốc.

Gần 30 phút phỏng vấn trực tiếp qua đi rất nhanh. Tôi không cách nào phán đoán được cuối cùng tôi đã để lại cho ông ấn tượng gì. Căn cứ vào thời gian nói chuyện dài ngắn, không làm người ta mấy lạc quan - thời gian nói chuyện của mình khoảng nửa tiếng, nhưng thời gian nói chuyện của hai bạn khác lại là 40 phút và gần một tiếng đồng hồ. Còn lại hai bạn nữa, một người nói nửa tiếng, người khác nói chỉ khoảng 20 phút.

Sau này, ông Larry nói, ấn tượng đầu tiên về tôi trong lần phỏng vấn trực tiếp là rất đặc biệt và ngay lập tức tôi đã gây được sự chú ý của ông. Nhưng ngay trong ngày phỏng vấn đó, bất kể là trong quá trình nói chuyện hay sau khi kết thúc, ông không hề để lộ ra ấn tượng đó. Sau ngày phỏng vấn, chúng tôi vội vàng quay về Thanh Thành, suốt ngày luyện tập theo khẩu lệnh của chỉ huy, đến tối mọi người lại tụ tập nhau kể chuyện tiếu lâm. Khoảng thời gian đó rất vui vẻ, tôi quên đi rất nhanh cuộc gặp gỡ với người Mỹ vừa rồi.

TRỞ THÀNH NGƯỜI GẶP MAY

Hạ tuần tháng tám tôi lên năm thứ hai trung học phổ thông. Cuộc sống nội trú ở trường như đồng hồ đã lên hết giây cốt, cứ đều đều chuyển động. Một ngày cuối tháng 11, hiệu trưởng Ân gọi tôi lên văn phòng. Ông trao cho tôi một lá thư chuyển bằng đường hàng không từ Mỹ gửi đến, trên phong bì mấy hàng chữ có màu đỏ đập vào mắt tôi:

Chủ tịch Simms, Hội Giao lưu các trường Trung học Washington - Bắc Kinh...

Tôi vô cùng hồi hộp, tìm đập thành thích và đã đoán ra, đó là thư mời đi thăm Mỹ. Thật không dám tin, tôi đã thực sự trở thành "lucky guy" (người may mắn)!

Sau buổi phỏng vấn trực tiếp, ngài Simms đã nói với tất cả chúng tôi: "Các bạn đều rất xuất sắc, lúc này tôi không thể quyết định được. Sau khi quyết định xong, tôi sẽ gửi ngay thư mời".

Mấy tháng trôi qua, tôi đã bắt đầu quên đi thì Thần may mắn đã bay đến đậu trên vai tôi. Không những thế, lúc đầu Larry vốn chỉ cho trường chúng tôi một chỉ tiêu thăm Mỹ, nay lại tăng thêm thành hai, Âu Bằng lớp thứ 3 trung học phổ thông lọt vào chỉ tiêu này, trở thành một người may mắn nữa.

Sau khi thăm Mỹ về, tôi mới biết được quá trình chọn được tôi trong số 5 ứng viên.

Thông qua những buổi phỏng vấn trực tiếp ngày ấy, cả 5 chúng tôi đều để lại một ấn tượng sâu sắc đối với Larry về trình độ tiếng Anh, ông cảm thấy bất ngờ ngoài dự kiến của mình. Trước đây, hoặc ít hoặc nhiều, ông đã coi tỉnh Tứ Xuyên với những chú gấu mèo nổi tiếng là một nơi hoang vu nghèo đói, khép kín và lạc hậu. Lần nói chuyện trực tiếp này thành kiến đó của ông đã tiêu tan. Qua 5 người chúng tôi, ông không chỉ tìm hiểu thực lực học sinh trường chúng tôi, mà còn thấy rõ sự chân thành và công bằng của Ban lãnh đạo trường Chuyên ngữ Thành Đô. Với tập quán làm việc thận trọng không bỏ qua một sự việc nhỏ nào, Larry căn cứ vào đối tượng buổi phỏng vấn xếp thứ tự 5 người chúng tôi từ trên xuống. Tôi được xếp thứ nhất, Lý Hải Bối xếp thứ hai.

Đến thời điểm cần quyết định, Larry và Ban lãnh đạo ngồi lại cùng nhau, thương lượng, cuối cùng người được chọn đi thăm Mỹ là

ai, ông hoàn toàn yên tâm nói: "Mỗi học sinh đều rất giỏi, ngoài dự kiến của tôi, mời các ông chọn một người".

Mấy vị lãnh đạo từ chối. Nguyên nhân của việc này (theo tôi suy đoán) là đối với học sinh tự tay các thầy cô bồi dưỡng, họ đều nắm rõ thực lực của mỗi người. Họ rất muốn mỗi học sinh đều có cơ hội đi tham quan, nay tự tay xóa tên 4 học sinh kia, các thầy cô không thể đành lòng làm việc đó. Họ đề nghị ông Larry quyết định. Thế là Larry không thể từ chối, ông rút quyển ghi chép ra chỉ vào tên tôi được xếp vị trí thứ nhất nói:

- Như vậy để Lưu Diệc Đình đi nhé!

Nói đến trường hợp của Âu Bằng cũng đầy kịch tính. Lúc Larry đến Thành Đô để thực hiện cuộc phỏng vấn, có mang theo cậu con trai đang học lớp trung học phổ thông. Khi Larry bận làm việc với chúng tôi, không có thời gian chăm sóc con, bèn nhờ lãnh đạo nhà trường bố trí một học sinh nam lớp thứ 3 trung học phổ thông đi theo con trai ông tham quan thành phố Thành Đô. Âu Bằng thường ngày học rất xuất sắc liền được chọn làm người cùng đi với cậu ta.

Âu Bằng đi với cậu con trai của Larry suốt 7 tiếng đồng hồ. Do anh nói tiếng Anh lưu loát, tri thức hiểu biết rộng, cử chỉ lịch thiệp nên con trai ông Larry cảm thấy như tìm được bạn tri kỷ nơi đất khách. Cảm giác này cũng gián tiếp tác động đến ngài Larry. Rồi quyết định cuối cùng như chúng ta được biết: đã có sự thay đổi mang lại niềm vui đến cho mọi người.

HÃY ĐỂ CHO NGƯỜI MỸ TÌM HIỂU NHIỀU HƠN VỀ TRUNG QUỐC

Trong thời gian thăm Mỹ, tôi rất ngạc nhiên là không ít người Mỹ thiếu hiểu biết về Trung Quốc. Ấn tượng của nhiều người Mỹ đối với Trung Quốc cố nhiên chỉ là những bộ phim của Trương Nghệ Mưu quay với bối cảnh Trung Quốc cũ. Có người Mỹ nhìn thấy bộ trang phục thường ngày tôi mặc trên người, tò mò hỏi: "Lúc ở Trung Quốc cũng mặc những bộ quần áo này à?" Có lẽ họ cho rằng ở Trung Quốc tôi mặc áo dài vạt trước ngắn với tay áo hình móng ngựa, thậm chí còn bó chân mới phù hợp với ấn tượng của họ.

Do vậy, tôi muốn những người dân Mỹ có dịp tiếp xúc tìm hiểu được càng nhiều về một Trung Quốc chân thực.

Lúc ấy, những món quà mẹ tôi tìm chọn cho đã có chỗ sử dụng. Món quà tôi tặng cho ông chủ nhà Taylor là một sản phẩm thủ công

mỹ nghệ thêu truyền thống của Tứ Xuyên: bức "Mèo vờn bộ ngựa" thêu hai mặt. Cũng hay là vợ chồng ông rất thích mèo, lúc tôi vừa đem bức tranh lồng kính có hai mặt thêu, đặt lên giá, cả nhà ông Taylor đều tò mò xúm quanh, lật đi lật lại xem con mèo rất sống động với những sợi len nhiều màu sắc được thêu hai mặt như thế nào? Nhân dịp đó, tôi giới thiệu cho họ biết 4 địa phương thêu nổi tiếng của Trung Quốc, nơi hội tụ rất nhiều nghệ nhân thủ công điều luyện: Bắc Kinh, Tô Châu, Thục (Tứ Xuyên) và Tương (Hồ Nam).

Món quà tặng nhà trường, nơi đón tiếp tôi là bộ tranh màu minh họa một câu chuyện dân gian Trung Quốc tuyệt đẹp. Bộ tranh này có kỹ thuật sử dụng thư pháp Trung Quốc có phiên âm tiếng Hán. Qua bộ tranh, lớp Trung văn của nhà trường có thể hiểu câu chuyện đó và từ nội dung câu chuyện, hiểu được lịch sử lâu đời và nền văn hóa Trung Quốc. Tôi dùng những bức tranh cắt mang theo tổ chức một buổi giới thiệu về phong tục dân gian Trung Quốc như làm vằn thắn, bánh trôi, hàm ý sâu sắc của chữ "phúc" viết ngược. Qua đó học sinh Mỹ cảm nhận được tâm nguyện hướng về một cuộc sống tốt đẹp, những thuần phong, mỹ tục đầy tình cảm thú vị của nhân dân Trung Quốc.

Tôi còn mang một ít tặng phẩm nhỏ khác như khay bằng trúc đan, dùng lối vẽ "quốc họa" (lối vẽ bằng bút nho Trung Quốc) vẽ gấu hoặc từng, họa lên trên mặt khay, quạt hoa khắc chìm bằng gỗ thơm có thể gắn vào bệ quạt để trang trí; hộp cỏ bện đựng đồ trang điểm nhỏ nhắn xinh xắn bên ngoài có dán những bức tranh bằng thân cây lúa mạch rất tinh xảo. Tôi đem chúng tặng các thầy cô giáo và các bạn ở trường học Mỹ. Có những gia đình tha thiết mời chúng tôi đến chơi nhà.

Loại tặng phẩm khiến tôi bỏ nhiều công sức và cũng tâm đắc nhất là một bàn tính bằng ngọc tặng ngài Larry. Tặng bàn tính ngọc là ý của mẹ tôi. Mẹ nói: "Ngọc là tượng trưng cho phẩm chất tinh thần của người Trung Quốc, bàn tính là tiêu biểu tuyệt vời cho nền văn minh cổ xưa của Trung Hoa, hơn nữa đối với sự phát triển của nền kinh tế cổ đại Trung Quốc, bàn tính cũng đã đóng góp không nhỏ. Nó đã dùng một phương thức hết sức đơn giản để giải quyết vấn đề số học rất phức tạp và là biểu hiện rõ ràng trí tuệ của người Trung Quốc. Con đã biết sử dụng bàn tính, đến lúc ấy con có thể thực hành để ông ấy xem đấy."

Mẹ tôi đã tìm mấy ngày ở Thành Đô mà không mua được bàn tính ngọc, lúc đó định thay bằng bàn gỗ nhưng e sơ sài quá. Mẹ lại

chạy đi tìm một ngày nữa, cuối cùng mẹ cũng mua được bàn tính ngọc cổ trung rất vừa ý tại một cửa hàng bán đồ lưu niệm du lịch. Mẹ rất phấn khởi, viết hai câu đối trên hộp bàn tính để lúc tặng dịch cho ngài Larry nghe:

Cổ hữu toán bàn khởi Hoa Hạ

Kim hữu điện não huệ toàn cầu.

(Thời xưa, bàn tính có đầu tiên ở Hoa Hạ

Ngày nay, máy tính có mặt trên khắp toàn cầu).

Hoành phi: Văn minh nhân loại

Lúc tôi đem tặng ngài Larry bàn tính ngọc, vừa phiên dịch đôi câu đối vừa biểu diễn bàn tính khiến ông Larry tỏ vẻ vô cùng thích thú và kinh ngạc.

Ngoài việc dùng quà tặng để giới thiệu truyền thống văn hóa Trung Quốc, tôi còn chú trọng giới thiệu với người dân Mỹ tình hình Trung Quốc hiện nay và sự thay đổi của Trung Quốc sau cải cách, mở cửa.

Lúc có người hỏi về quê hương, tôi liền lấy bưu thiếp mang theo từ Thành Đô và kể chuyện với họ, đây là thành phố nơi tôi ở. Dòng sông này có tên gọi là Phủ Nam, chúng tôi thường gọi là "dòng sông mẹ". Dọc theo hai bờ sông là những vườn hoa rộng, các toà nhà đẹp, đã được tặng "Huy chương về công trình nhà ở của Liên Hợp Quốc". Trong 20 năm lại đây, hầu như thành phố nào ở Trung Quốc cũng có những thay đổi lớn lao.

Cả nhà ông Taylor đã đi rất nhiều nơi trên thế giới nhưng chưa đến Trung Quốc. Tôi nói với họ, một chính sách rất quan trọng hiện nay của Trung Quốc là hoan nghênh người nước ngoài đến đầu tư. Trung Quốc là một nước có tốc độ phát triển nhanh, có rất nhiều cơ hội kinh doanh. Giá nhân công ở Trung Quốc rất rẻ, thậm chí những nhân tài có trình độ cao, được đào tạo tốt, thù lao cũng thấp hơn ở Mỹ nhiều.

Tôi còn nói với ông về sự tiến bộ của nền pháp chế Trung Quốc, tình hình môi trường đầu tư, chính sách ưu đãi với việc kinh doanh của người nước ngoài. Tôi còn giới thiệu với ông sự thành công của những doanh nghiệp phương Tây ở Trung Quốc. Như một lần tôi nói tới Công ty P&G của Mỹ là Công ty sản xuất dầu gội đầu làm tóc nhẹ

và mê mẩn nổi tiếng Trung Quốc, vừa hay người Tổng Giám đốc của Công ty đó là bạn của ông.

Ông Taylor tìm hiểu ngày càng nhiều tình hình Trung Quốc. Một lần ông hỏi tôi: "Cháu là một học sinh trung học, làm sao biết được nhiều tình hình như thế". Tôi trả lời ông là, một mặt từ trong sách giáo khoa Trung Quốc tôi đã học được những kiến thức cơ bản, mặt khác xuất phát từ hiểu biết cá nhân, hàng ngày tôi đều đặc biệt chú ý tới những tin tức thời sự, có lúc còn mua sách báo có liên quan để đọc nữa. Thời gian lâu dần sự hiểu biết càng nhiều thêm... ông Taylor nửa đùa nửa thật cười nói: "Học sinh trung học như cháu về sau ứng cử Tổng thống được". Tôi nói với ông, ở Trung Quốc học sinh trung học giống như tôi rất nhiều. Họ quan tâm đến tiền đồ và vận mệnh quốc gia. Bạn học của tôi cũng đều như vậy.

Lúc tôi sắp rời Mỹ, ông Taylor nói với tôi, sắp tới ông cũng dự định sang Trung Quốc đầu tư trên thị trường rộng lớn, đây cơ hội kinh doanh này. Vì vậy, ông rất mong con của ông học tốt môn Trung văn.

THẢO LUẬN VỤ ÁN VỚI MỘT VỊ THẨM PHÁN CAO CẤP MỸ

Theo ngài Larry, muốn làm cho học sinh trung học hiểu sâu sắc Mỹ, Tòa án Tối cao là một nơi không thể không đến. Đây không chỉ vì Tòa án Tối cao là nơi ông làm việc, mà quan trọng hơn, hoàn thiện hệ thống luật pháp là một tiền đề hết sức quan trọng không thể thiếu của bất cứ một quốc gia nào muốn thực hiện hiện đại hóa.

Giống như nhiều tổ chức thuộc cơ cấu nhà nước Mỹ như Nhà Trắng, Quốc hội, Tòa án tối cao đặt tại Washington cũng quy định một ngày để công chúng vào tham quan tự do. Trong ngày tham quan đó, các vị thẩm phán cao cấp tự mình xuất hiện tiếp đón những người tham quan bình thường, bao gồm cả thanh thiếu niên, học sinh, đồng thời thông qua các sự việc cụ thể giảng giải cho khách tham quan hiểu hiến pháp và luật pháp Mỹ.

Ngày hôm ấy, một số học sinh Trung Quốc chúng tôi và một vài người trong số các ông chủ nhà người Mỹ, dưới sự hướng dẫn của ngài Larry, đi tham quan Tòa án Tối cao, gặp ngài Anthony Kennedy, một thẩm phán cao cấp. Ông đã nhiều lần thăm Trung Quốc, cho nên đối với ông, việc học sinh Trung Quốc thảo luận pháp luật Mỹ cũng rất lý thú. Hôm ấy, thẩm phán Kennedy sang giảng cho mọi người về một vụ án gây tranh luận trong xã hội: một việc

khám xét có khả năng liên quan đến việc xâm phạm quyền của con người. Sự kiện này làm cho nội bộ Tòa án Tối cao không nhất trí ý kiến. Quá trình tóm tắt sự việc đó như sau:

Một chiếc ô-tô phạm luật, bị cảnh sát phát hiện. Cảnh sát lập tức truy đuổi, chặn chiếc xe đó lại và yêu cầu tất cả hành khách trên xe xuống hết để kiểm tra và 3 người trong số họ tìm được trên người có vật cấm. Vị thẩm phán hỏi những người tham quan: "Người cảnh sát này có được quyền như vậy không?"

Trong không khí rất nghiêm trang đó, tôi đứng cảm đứng lên với giọng bình tĩnh nói: "Tôi cho rằng cách làm của người cảnh sát đó là sai", tiếp theo, tôi bắt đầu trình bày rất mạch lạc quan điểm của mình: Trong sự kiện này, người phạm luật không phải là tất cả hành khách mà chỉ là người lái xe. Lái xe vi phạm luật thì phải trừng phạt theo pháp luật quy định, nhưng tất cả hành khách không có sai phạm. Không có lý do nào để bắt tất cả phải cùng lái xe chịu chung hình phạt đó, dù chỉ là xuống xe để kiểm tra. Thẩm phán Kennedy đầu tiên rất ngạc nhiên, đến lúc nghe tôi trình bày về mặt ông liền giãn ra, vui vẻ. Đến tôi nói hết quan điểm của mình, vị thẩm phán không nén xúc động, giơ cả hai tay lên tán thưởng: "Great! (Rất giỏi!)" Cách nhìn của tôi cũng giống như em. Chúng ta không thể vì người cảnh sát này khám được vật cấm mà có thể công nhận sự kiểm tra vi phạm pháp luật đó. Đây là điều khoản Hiến pháp của chúng ta để bảo vệ những công dân Mỹ không phải chịu bất cứ sự kiểm tra phi lý nào".

Cuộc tham quan kết thúc, thẩm phán Kennedy vui vẻ chụp ảnh với chúng tôi và trên bức ảnh đó ông tự tay ký tên của mình rồi trao cho tôi làm kỷ niệm. Sau sự việc đó, ngài Larry lúc viết thư giới thiệu tôi du học tiếp mới nói với tôi: "Phát biểu của em làm cho tất cả những người dự họp đều ngạc nhiên, kể cả tôi, một chuyên gia luật pháp và là một luật sư lâu năm trong nghề. Đó là vì xuất phát điểm của việc thảo luận vấn đề này là chính án thứ 4 trong hiến pháp Mỹ, đó là một điều khoản hiến pháp để bảo vệ công dân Mỹ không phải chịu sự kiểm tra phi pháp, nhưng trong khi em chưa hiểu gì về chính án, chỉ dựa vào năng lực tư duy logic mà vẫn rút ra được kết luận chính xác".

Larry cho rằng quan điểm thảo luận mà tôi trình bày chỉ ít cũng bằng trình độ học sinh năm thứ hai Trường Đại học Luật chuyên khoa Mỹ. Hơn nữa Larry còn nói, tiếng Anh của tôi sử dụng chặt chẽ, tư duy sắc sảo, sự biểu đạt rõ ràng và lưu loát, bình tĩnh, dũng cảm,

từng câu đều có điểm trúng huyết chắc như đinh đóng cột. Điều đó đã để lại cho ông những ấn tượng sâu sắc.

MỘT BUỔI TRUYỀN HÌNH TRỰC TIẾP Ở ĐÀI TRUYỀN HÌNH MỸ

Washington tháng 2, trời rét căm căm. Mấy học sinh Trung Quốc chúng tôi đã thấy quen thuộc hơn một chút đối với thành phố, phong tục tập quán và con người ở đất nước này.

Gần tới đêm 13 tháng 2, thầy phụ trách đoàn - Dương Tiểu Hồng đột nhiên nhận được một cú điện thoại ngắn gọn: "9h30' ngày mai, Đài Truyền Hình Mỹ C-SPAN mời chúng ta tham gia chương trình phỏng vấn trực tiếp". Thầy hỏi chúng tôi có nhận lời mời đến dự không.

Đài Truyền hình Mỹ C-SPAN rất hiện đại, phủ sóng khắp nước Mỹ. Các chương trình của Đài từ lâu đã nổi tiếng vì có tính chính trị cực mạnh. Lời mời này, đối với chúng tôi, những người mới đến Mỹ 20 ngày, rõ ràng là một khó khăn. Thầy Dương Tiểu Hồng đến chúng tôi cầu ý kiến, mọi người đều thấy đây là một thách thức đương nhiên không muốn lùi bước.

Sáng sớm ngày 14 tháng 2, người dẫn chương trình còn chưa đến, 4 học sinh Trung Quốc chúng tôi đã ngồi rất nghiêm chỉnh ở phòng phỏng vấn trực tiếp. Người phụ trách hóa trang của Đài Truyền hình nói với chúng tôi, buổi phỏng vấn truyền hình trực tiếp của Đài thường bố trí vào "thời điểm vàng", vì người Mỹ có thói quen, ngủ muộn vào buổi sáng ngày chủ nhật, khi vừa mở mắt dậy, liền bật tivi xem thời sự, nên C-SPAN bố trí tiết mục hay nhất vào thời điểm đó.

Bắt đầu làm việc, sau lời khai mạc ngắn gọn của người dẫn chương trình và lời chào hỏi hữu nghị, đường dây điện thoại nóng được kết nối với khán giả, điện thoại các nơi trên đất Mỹ gọi về làm cho đèn tín hiệu trong phòng truyền trực tiếp nhấp nháy liên tục, không khí hiện trường đột nhiên sôi động, căng thẳng.

Tuy trước đây, bản thân tôi chưa bao giờ được xem chương trình truyền hình trực tiếp của Mỹ, nhưng cũng đã được nghe nói rằng trong các buổi như thế, dù là Tổng thống cũng bị những người dẫn chương trình và phóng viên đôi lúc làm cho lúng túng. Từ Nixon đến Bill Clinton đều gặp phải trường hợp này. Ta có thể thấy sự "gai góc" trong những câu hỏi của các phóng viên.

Người dẫn chương trình C-SPAN như một sinh viên trẻ, anh ta đối xử với chúng tôi thân thiết như bạn bè, về vấn đề những người gọi đường dây nóng sẽ hỏi những gì thì khó mà dự kiến được. Giống như mỗi lần bước vào phòng thi, tôi hít thở hai lần thật sâu, chuẩn bị nghênh đón thách thức đó.

Những câu hỏi của công chúng Mỹ không kiêng dè bất cứ thứ gì, quả nhiên là danh bất hư truyền. Mới bắt đầu đã có khán giả hỏi, suy nghĩ của chúng tôi đối với những sự việc rắc rối của bản thân nước Mỹ: "Các bạn nghĩ gì về những chuyện tình lãng mạn của Tổng thống Clinton?"

Một vị khán giả khác quan tâm đến tình hình vùng Vịnh sau cuộc chiến hỏi: "Các bạn nhận thấy quan hệ sắp tới giữa Mỹ và Iraq như thế nào?" Chúng tôi thường trả lời hết sức thoải mái đối với các câu hỏi đó.

Một khán giả điện từ Tennessee tới, đầu tiên anh ta dùng giọng Trung Quốc không được thành thạo lắm mở đầu "Chào bạn!", nhưng vấn đề của anh ta nêu ra có đôi chút châm ngòi: "Năm năm trước tôi đã đến Trung Quốc và đã học được môn võ thuật của Trung Quốc. Tôi rất quan tâm đến sự phát triển nhân quyền của Trung Quốc. Tôi muốn nhờ một bạn học sinh Trung Quốc có hiểu biết về môn võ thuật cho biết cách nhìn của bạn ấy về vấn đề nhân quyền ở Trung Quốc?" - Trong phòng truyền hình trực tiếp, mọi ánh mắt đều nhìn về Âu Bằng. Âu Bằng trả lời rất bình tĩnh: mọi người đều biết, Trung Quốc là một nước dân số đông và có một lịch sử lâu đời. Từ khi cải cách mở cửa đến nay, nhân quyền của nước chúng tôi tiến những bước rất dài. Mỗi quốc gia đều có những đặc điểm khác nhau của riêng mình. Tình hình nhân quyền của chúng tôi cũng đang không ngừng được cải thiện theo sự phát triển của nền kinh tế. Tôi tin tưởng với sự nỗ lực không mệt mỏi, vấn đề nhân quyền của nước chúng tôi sẽ tiến tới hoàn thiện."

Tất cả nhân viên Đài truyền hình có mặt trong phòng đều vỗ tay hoan nghênh câu trả lời đó của Âu Bằng. Họ không biết rằng gia đình nơi Âu Bằng được gửi trọ trong thời gian tham quan Mỹ, thường có những cuộc gặp gỡ với các chính khách. Trong những lần gặp gỡ đó, vấn đề Âu Bằng phải trả lời nhiều nhất là vấn đề nhân quyền Trung Quốc.

Khi cuộc phỏng vấn kết thúc, người dẫn chương trình nêu một vấn đề chung cho chúng tôi là: kế hoạch tương lai là gì? Có nghĩ đến việc sang Mỹ học đại học hay không.

Các bạn tôi đều nói rằng, trong tương lai hi vọng được sang Mỹ học đại học. Khi người dẫn chương trình hỏi tôi, tôi bình tĩnh trả lời: "Tôi chưa chuẩn bị sang Mỹ học đại học. Là vì tôi cho rằng, một người cần phải học tốt nền văn hóa của nước mình trước, sau đó mới đi học tập nền văn hóa của nước khác. Tôi dự định sau này sẽ hoạt động kinh tế. Nhưng làm kinh tế quyết không phải muốn kiếm thật nhiều tiền cho mình mà là vì Tổ quốc tôi, còn có rất nhiều người cần được giúp đỡ, ví như những vùng nghèo khổ, còn có rất nhiều trẻ em nghèo, không có tiền nên không thể đi học. Tôi hy vọng bản thân trong tương lai có năng lực giúp đỡ họ."

Những lời nói trên đều là những lời chân thực, là vì, từ trước tới nay, tôi chưa hề nghĩ đến việc trực tiếp sang Mỹ học hệ chính quy, mà có ý định đến giai đoạn nghiên cứu sinh sẽ thi vào danh sách du học sinh của nhà nước. Lúc ấy, tôi cũng chưa hề biết được nửa năm sau ngài Larry giới thiệu trực tiếp và đề nghị tôi được hưởng học bổng trả theo chỉ tiêu đại học Mỹ. Vì vậy tôi đã có thể thực hiện sớm ý định sang Mỹ của mình trước 4 năm trong kế hoạch của cuộc đời.

Hôm phỏng vấn trên truyền hình, tôi cũng không biết con gái của ngài Taylor là Janes ngồi trước màn hình tivi, khi cô nghe câu trả lời của tôi, cô rất cảm động. Khi trở về nhà, Janes ôm chầm lấy tôi: "Thanh niên Trung Quốc thật phi thường! Vào độ tuổi như thế này, trẻ em của chúng tôi ở đây, chỉ biết ăn sô-cô-la và kem, các bạn, trái lại đã biết suy nghĩ đến những vấn đề của quốc gia, suy nghĩ đến trách nhiệm của mình với nhân loại..."

Người vui mừng nhất đối với thành công của buổi phỏng vấn này có lẽ là ngài Larry. Khi người dẫn chương trình Đài C- SPAN vừa nói lời "Chào tạm biệt!", ông ngồi ngay bên ngoài phòng truyền hình trực tiếp đã đứng lên hoan hô thật to: "Rất giỏi! Rất giỏi! Tôi tự hào về sự tuyển chọn của mình."

Tôi nghĩ rằng ngài Larry không chỉ tự hào vì ông đã tuyển chọn học sinh trung học của Trung Quốc, nhưng càng tự hào hơn vì ông đã chọn đúng sự nghiệp của mình là củng cố tình thân thiện, hữu nghị giữa nhân dân hai nước Trung - Mỹ.

HỌC SINH MỸ "HỌC LÀM THEO GƯƠNG LỜI PHONG"

Theo sự bố trí của ngài Larry, ngày thứ hai sau khi đến Washington, tôi và Âu Bằng chia nhau đến thăm trường St Andrew và Landon. Hai trường này đều là trường trung học hàng đầu của đặc khu thủ đô Washington. Thứ bậc của các trường đó ở Washington đại thể sánh ngang với các trường trung học nổi tiếng thuộc Trường Đại học Bắc Kinh ở Bắc Kinh - Trường Thanh Hoa và 4 trường trung học của Bắc Kinh. Dụng ý của ông Larry là làm cho chúng tôi quen thuộc khuôn viên của nhà trường để bắt đầu tìm hiểu về nước Mỹ. Chúng tôi sẽ có thời gian gần một tháng học tập sinh hoạt giống như học sinh ở bản xứ.

Để bồi dưỡng tình thương yêu, và tinh thần trách nhiệm với xã hội, Trường St Andrew nơi tôi học, có một lịch trình giảng dạy bắt buộc mỗi học sinh phải hoàn thành kế hoạch chuyên môn do tự mình xây dựng. Tên gọi của loại kế hoạch chuyên môn này là "Kế hoạch phục vụ cộng đồng". Mục tiêu là bồi dưỡng cho học sinh lối sống vì xã hội, đồng thời làm cho học sinh hiểu được một cách đúng đắn những người đang sống chung với họ trên thế giới này, đặc biệt là những người có khó khăn đang cần giúp đỡ. Từ đó mà trưởng thành và có được nhiều tình thương yêu hơn nữa. Kế hoạch này tôi gọi là "học tập hoạt động theo gương Lời Phong" của học sinh Mỹ. Trường St Andrew đã quy định những biện pháp hết sức chặt chẽ cho kế hoạch này, khi chấp hành cũng rất nghiêm túc.

Học sinh trung học của Trung Quốc cũng phải học tập Lời Phong: giúp đỡ người già cô đơn và người tàn tật, tuyên truyền bảo vệ môi trường. Nhưng tính tùy tiện còn tương đối phổ biến, thiếu những quy định cụ thể, ví như làm thế nào, làm cái gì, làm bao nhiêu thời gian. Làm xong ai đánh giá hiệu quả. Tất cả đều không có kế hoạch bố trí chặt chẽ, cũng không có một chương trình cố định.

Nhưng ở trường St Andrew, thực hiện "kế hoạch phục vụ cộng đồng" là một tiêu chuẩn cần thiết, một thành tích của học sinh được ghi vào hồ sơ của họ, phương thức tổ chức chặt chẽ. Trong con mắt hiệu trưởng và thầy giáo, hoạt động phục vụ cộng đồng cũng như các môn học tiếng Anh, thể dục, số học, vật lý, hóa học không có gì khác nhau. Một môn học quan trọng nếu học không tốt có thể ảnh hưởng đến việc học sinh đó được nhận vào một trường đại học nổi tiếng, còn nếu không hoàn thành đúng thời gian quy định nhiệm vụ phục vụ của mình thì cũng phải nếm "quả đắng".

Trước khi tôi đến thăm Trường St Andrew, kế hoạch phục vụ cộng đồng của họ triển khai được 10 năm. Nội dung hoạt động là do tổ chức quyền lực cao nhất của nhà trường, Hội đồng Quản trị nhà trường và các nhân viên quản lý khác, cha mẹ học sinh, thầy giáo, học sinh cùng nhau quy định.

Học sinh từ lớp 9 đến lớp 11 mỗi năm yêu cầu thực hiện các hoạt động phục vụ cộng đồng không ít hơn 20 giờ. Thời gian 3 năm cộng lại đối với nhiệm vụ này không ít hơn 60 giờ. Mỗi học sinh sau khi hoàn thành kế hoạch hoạt động phục vụ này phải viết một bài luận tổng kết những cảm nhận tâm đắc nhất. Khi hoạt động phục vụ cộng đồng đã được 40 giờ, học sinh cần phải viết một bài dài 3 trang có đóng dấu của nhà trường hoặc lên trình bày từ 3 - 5 phút trong cuộc họp tổng kết năm học.

Mỗi học sinh trường St Andrew, sau khi được vào lớp 9, việc đầu tiên phải làm là ký tên vào bản quy ước có đầy đủ các điều khoản với người phụ trách hoạt động cộng đồng của mình. Trong quy ước đó quy định tỉ mỉ và rõ ràng nội dung hoạt động và nghĩa vụ các học sinh phải gánh vác, số lượng công việc, thời gian hoàn thành, biện pháp kiểm tra.

Tôi phát hiện ra rằng người Mỹ rất có tài về xây dựng hợp đồng và ký kết các hiệp định. Đối với mỗi một sự việc mà họ cho là quan trọng, hầu như đều có một lực thúc đẩy từ hợp đồng, hơn nữa họ còn thiết chế các điều khoản hết sức chặt chẽ. Một bản ký kết phục vụ cộng đồng nho nhỏ cũng biểu hiện rõ rệt đặc điểm ấy.

Nếu một học sinh nào trong 3 năm còn nợ, không hoàn thành được nhiệm vụ hoạt động cộng đồng đã quy định thì 5 tháng trước khi tốt nghiệp lớp 12, bạn phải trả nợ. Nếu không, đừng mong gì tấm bằng tốt nghiệp trung học phổ thông.

Hậu quả này sẽ nghiêm trọng hơn, vì tại Mỹ, nếu không có bằng tốt nghiệp trung học phổ thông sẽ không có một trường đại học nào nhận bạn vào học hết.

Đương nhiên, không có một học sinh nào của Trường St Andrew sau khi trong 6, 7 năm ném hơn một trăm ngàn đôla vào học phí lại dám mạo hiểm không có trong tay tấm bằng tốt nghiệp.

Học sinh St Andrew thực hiện rất chu đáo, đầy đủ từng điều khoản nhỏ nhất về hoạt động phục vụ cộng đồng. Nhưng tuyệt đại đa số học sinh không phải vì sợ các quy định, quy ước mà vì đối với bản thân họ, hoạt động này có niềm vui thích sâu sắc. Họ nói, con người

phải sống có ý nghĩa. Nếu do sự nỗ lực của bạn mà làm cho cuộc sống của người khác tốt đẹp lên, chính việc đó là một cảm giác rất "tuyệt" đấy.

PHONG CÁCH HỌC TẬP, NGHIÊN CỨU ĐỘC LẬP TỰ CHỦ

Cách hoàn thành bài tập ở nhà của học sinh Mỹ và học sinh Trung Quốc thật khác nhau. Học sinh trung Quốc thường làm những bài tập về nhà theo chỉ định của thầy cô giáo, có trong sách vở, thường có đáp án sẵn. Còn bài tập của học sinh Mỹ lại thường không có đầu đề và đáp án nhất định, các thầy cô giáo chỉ đưa ra đề mục và phương hướng chung chung, các công việc còn lại do học sinh tự làm lấy. Học sinh Mỹ thường phải tự tìm tư liệu, nghiên cứu và tìm ra kết luận, sau đó nộp lại để thầy cô giáo chấm điểm.

Có lúc, kết luận của học sinh và thầy cô giáo không giống nhau, nhưng chỉ cần lý luận chặt chẽ có lý thì cũng được cho điểm rất cao. Các thầy cô giáo cũng không vì kết luận riêng của học trò mà bài xích họ. Chính vì thế mà khả năng sưu tập tài liệu và nghiên cứu độc lập thường dễ được nâng cao, nhất là những học sinh xuất sắc.

Phương pháp giáo dục này giúp học sinh xuất sắc của Mỹ có thể tìm ra được gốc rễ các vấn đề, từ đó mà có những sáng kiến giúp giải quyết các vấn đề. Sở dĩ ở đây hạn định là học sinh xuất sắc, là vì cũng giống như Trung Quốc, ở Mỹ cũng có không ít những học trò ham chơi lười học.

Về tinh thần nghiên cứu độc lập của học sinh Mỹ, từng có một câu chuyện thật như thế này:

Năm 1999, Quốc hội Mỹ thông qua một nghị quyết đặc biệt, biểu dương một học sinh với sức học rất bình thường đã có công phát hiện ra những vấn đề sai sót trong sách lược liên quan đến Thế chiến thứ II, đồng thời đề nghị quốc hội sửa lại nghị quyết này. Cậu học sinh này đã phát hiện ra khi tìm tài liệu cho bài làm lịch sử ở nhà của mình. Trước khi sự việc này xảy ra, các tư liệu lịch sử luôn cho rằng, trong thời kỳ chiến tranh thế giới thứ hai, một viên sỹ quan chỉ huy hạm đội đã đánh chìm chiếc chiến hạm nọ, vì thế mà anh ta đã bị đưa ra xét xử. Nhưng trong khi làm bài tập lịch sử, cậu học sinh này đã phát hiện ra những điểm đáng nghi ngờ và cậu quyết tâm làm rõ chuyện này. Vì thế cậu đã giành phần lớn thời gian rảnh rỗi thu thập những chứng cứ, cậu còn đích thân đến gặp những nhân chứng lúc đó và đã có những chứng cứ đáng tin cậy, đủ để chứng minh viên sỹ

quan nọ vô tội. Khi đó phiên tòa xét xử viên sỹ quan đang chuẩn bị đến phiên phúc thẩm. Sau khi tiến hành điều tra, quốc hội Mỹ đã đồng ý với kết luận của cậu bé trên, phục hồi danh dự cho viên sỹ quan vô tội vốn không còn trên thế gian này nữa.

Vụ án trên nói lên phương pháp giáo dục giúp các học sinh Mỹ có khả năng nghiên cứu và suy nghĩ độc lập. Tôi nghĩ, nếu Trung Quốc cũng có phương pháp giáo dục như vậy thì chắc chắn khả năng nghiên cứu và suy nghĩ độc lập của học sinh Trung Quốc cũng chẳng kém gì học sinh Mỹ.

Ở trường St Andrew, tôi đã từng được xem đề cương chuẩn bị cho hội thảo "Quyền lợi của phụ nữ" của một học sinh Mỹ. Đây là một bài văn rất phong phú về mặt nội dung, kiến thức sâu tầm cũng vô cùng phong phú, các luận điểm được phân thành những luận cứ rõ ràng, nội dung đã vượt ra ngoài phạm vi của sách giáo khoa rất nhiều, đọc lên chẳng khác nào một bài văn của sinh viên đại học. Đây chính là một minh chứng xác thực cho khả năng nghiên cứu và thu thập tin tức của học sinh Mỹ.

HỌC NGHỀ GỐM Ở TRƯỜNG ST ANDREW

Đã đến giờ lên lớp học môn nghệ thuật. Trong các môn nghệ thuật tôi phải chọn môn nào?

Vẽ tranh sơn dầu và điêu khắc tôi chưa hiểu, chỉ có thể chọn một loại nghệ thuật đơn giản nhất, như nặn đất thủ xem sao. Tôi nghĩ mình có thể làm được một chiếc bình đựng nước. Bài học "Nghệ thuật làm đồ gốm" ở Trường St Andrew thật thú vị.

Tôi đặt một nắm đất sét dẻo, mềm đưa lên bàn gốm. Nó không chịu biến thành cái cốc, bình hoa hoặc chiếc bình đựng nước Á Rập cổ nhỏ như trên các bức vẽ liên hoàn thời nhỏ mà tôi nhớ, trái lại miếng đất cứ như một con rắn mềm oặt, uốn đi uốn lại sau đó nằm liệt, cứng đơ như chết. Nếu không gắng sức thì không thể điều khiển được nó. Có lẽ, mục đích của tôi chỉ là đùa chơi nên tính tích cực cũng chưa được phát huy.

Tôi lấy một nắm đất mềm, trước tiên dùng tay nặn thành một miếng to hơn bàn tay, lại lấy một nắm đất khác vê thành sợi đất, ép xuống cho mỏng, sau đó dính vào xung quanh mép miếng đất lúc đầu, giống như một cái chén, xù xì chẳng khác gì đồ chơi thời nguyên thủy. Tác phẩm nghệ thuật gốm đầu tiên của tôi đã ra đời như thế

đó. Quét một lớp men và cho vào lò nung. A! Nó đã khoác lên mình một sắc men màu xanh lam ánh vàng. Kỹ thuật kết dính của tôi không đạt, đáy cốc bị nhiệt độ cao trong lò làm cháy đen.

Lần thứ hai có kinh nghiệm hơn, tôi bỏ ham muốn làm "nghệ thuật lập thể", chuyển sang "nghệ thuật phẳng". Tôi nặn miếng đất ở giữa thành hình hai quả tim đặt chồng lên nhau, trên quả tim lớn viết chữ "Mum" (mẹ) và trên quả tim nhỏ viết chữ "Me" (con). Đây là quà tôi chuẩn bị mang về tặng cha mẹ.

Khi về nước, cha mẹ rất thích mấy tác phẩm nhỏ bằng gốm do tôi làm, đem bày trên kệ cửa sổ.

Tôi còn nhớ, hồi học năm thứ ba tiểu học, tôi đã được một cô giáo mỹ thuật rất giỏi dạy chúng tôi vẽ tranh quốc họa. Cô đã khéo dẫn dắt chúng tôi, chỉ trong thời gian một buổi học chúng tôi đã vẽ được con bò rừng Tây Tạng. Chỉ một nét mực tôi đã có ngay một con bò đầy lông, lại chấm một giọt mực vẽ tiếp được chiếc sừng cong.

Từ đó, tôi vô cùng say mê quốc họa. Về nhà tôi luôn biểu diễn cho cha mẹ xem: "Đây là sừng bò, có giống không mẹ? Đây là chân bò, đây là..." Cha mẹ vừa xem vừa gật đầu: "Con giỏi quá! Rất giống đấy".

Ba còn mời một sinh viên tốt nghiệp chuyên về quốc họa thuộc Viện Mỹ thuật Trưng Khánh đến xem tác phẩm của tôi. Dù tôi rất hứng thú với hội họa nhưng gánh nặng học tập ngày càng lớn. Mỗi đêm tôi thường phải thức đến 11 giờ mới làm hết bài tập về nhà. Tôi vẫn vững tin rằng, nếu có cơ hội được đi theo một thầy dạy vẽ giỏi, nhất định tôi không phải là học sinh chậm tiến.

Tuy nhiên, tôi cũng có cơ hội để trở thành họa sĩ nghiệp dư, lúc nhàn rỗi dùng bút vẽ thể hiện những cảm nhận của tôi đối với cuộc sống.

Xét theo góc độ này, tôi rất ngưỡng mộ những học sinh tiểu học, trung học ở Trung Quốc, trong thời đại giáo dục ngày càng được coi trọng như ngày nay, họ có nhiều lựa chọn hơn tôi ngày đó nhiều!

MÔN MÁY TÍNH VÀ "HACKER"

Môn tin học của Trường Landon cũng có rất nhiều điều cần đề cập. Trên thực tế, nó phản ánh trình độ giảng dạy về môn này của nhiều trường trung học Mỹ.

Tôi cảm thấy nội dung giảng dạy của lớp tin học ở Trung Quốc tuy nâng cao, nhưng ít ứng dụng vào thực tế, không cập nhật những tri thức mới. Tôi khá thành thạo máy tính, do thường được ba phụ đạo thêm.

Ở nhiều trường trung học, tiểu học ở Trung Quốc do việc thiết kế phần cứng máy tính, và điều kiện đầu tư của giáo viên còn hạn chế nên nội dung giảng dạy giới hạn trong một phạm vi rất hẹp, chỉ có thể dạy một số kiến thức cơ bản như thiết kế lập trình TRUE BASIC, hệ thống thao tác DOS, hệ thống quản lý dữ liệu FOXBASE, xử lý văn bản WPS...

Xem lịch trình giảng dạy này có thể thấy việc giảng dạy môn tin học trong các trường trung học của Trung Quốc vẫn là kiểu học tập "theo khuôn mẫu có sẵn".

Chỉ có lúc lên lớp học môn tin học, học sinh Trung Quốc mới có cơ hội thao tác máy, lịch trình giảng dạy của môn này hàng tuần ít, thời gian học trên máy lại càng ít hơn, nên dù đã học đến đại học, đa số sinh viên thao tác máy tính chưa thuần thục, còn nói gì đến ứng dụng sâu và sáng tạo.

Đối với các trường trung học Landon và St Andrew của Mỹ thì hoàn toàn ngược lại.

Trong phòng máy tính của trường, máy được bày ra với số lượng tương đối lớn, đều trong trạng thái mở sẵn, bất kỳ ai khi ngồi xuống đều lập tức có thể sử dụng. Dù đi rất sớm hoặc rất muộn, mọi việc vẫn thế. Nhiều học sinh có máy tính xách tay của mình, giống như túi xách xinh xắn rất tiện lợi.

Mỗi học sinh Trường St Andrew và Landon đều có hộp thư điện tử riêng nên rất thuận tiện liên lạc với nhau, trao đổi tin tức với địa chỉ khác trên mạng dù ở bất cứ nơi nào. Ngày thứ ba đến trường St Andrew, tôi đã có một hộp thư điện tử riêng. Tôi liền dùng địa chỉ này gửi về nước cho cha mẹ một bức thư ngắn và chỉ mấy giờ sau đã nhận được thư trả lời của cha mẹ. Đó là bức thư thứ nhất gửi bằng e-mail trong đời tôi.

Các bạn học sinh Mỹ của tôi hàng ngày đều rất ít dùng bút, thậm chí có một vài học sinh không bao giờ mang theo bút. Máy tính là bút của họ, làm xong bài, sử dụng máy in, in ra là có thể nộp bài được. Học trung học phổ thông, bài tập ở nhà của học sinh Mỹ tăng lên rất nhiều, có khi gần tới nửa đêm mới làm xong bài. Các bài tập này đều phải hoàn thành trên máy tính, thường phải truy cập trên

mạng Internet để tra cứu tư liệu. Trước khi tôi rời Mỹ, nhiều bạn học sinh Mỹ gửi thư thiệp ghi lời chúc của họ, dạng chữ viết không được đẹp, nguyên nhân là cả năm họ thường dùng máy tính làm bài tập, cơ hội viết tay rất ít, so với thế hệ trước họ viết chữ không đẹp, nhưng thao tác máy tính lại rất thuần thục; rất nhiều bậc cha mẹ ở Mỹ đều nhờ các con của mình làm thầy giáo dạy máy tính cho họ.

Mọi học sinh, sinh viên Mỹ dù là tiểu học, trung học hay đại học, đều được truy cập Internet miễn phí. Tôi nghĩ đây không phải là để khoe sự hùng hậu của nước Mỹ, mà là một chính sách có ý nghĩa rất sâu xa. Một thời đại lấy Internet làm môn học cho đông đảo mọi người, tất nhiên sẽ chuẩn bị được cho họ nền học thức có độ sâu và độ dày, có nhãn quan nhạy bén và có tầm lòng rộng mở.

Nội dung của môn tin học sâu hơn nhiều so với kiến thức mà chúng tôi đã học. Trong nội dung giảng dạy, ngoài tri thức phần cứng và hệ thống thao tác phần mềm thường thấy, còn bao gồm cả phần giảng dạy để nắm vững phần mềm Borland Turbo Pascal. Đây là một loại ngôn ngữ cao cấp, thiết kế lập trình rất rộng rãi hiện nay. Trường Landon dùng thời gian của hai học kỳ để dạy cho học sinh từ trong lý luận và ứng dụng thực tiễn nắm chắc loại ngôn ngữ này. Rất nhiều học sinh có được "chiếc gậy" này trong tay đã có thể tự mình viết ra chương trình tương đối phức tạp, phát huy mạnh mẽ tài năng "thiên phú" của bản thân về phương diện máy tính.

Việc này khiến tôi nghĩ đến một câu chuyện có thực:

Mấy năm trước, Công ty máy tính Apple - một công ty có tiếng tăm của Mỹ tổ chức một cuộc triển lãm với quy mô lớn ở Boston trên bờ biển phía Đông. Trong lễ khai mạc, Tổng giám đốc tự mình đảm nhận vai trò người chủ trì và trình trọng mời hai vị khách mời đặc biệt đến dự cuộc triển lãm. Hai người này, một vị là phó Tổng giám đốc thứ nhất của Công ty NETSCAPE lừng danh trên mạng Internet. Bất ngờ nhất là vị thứ hai. Đó là một học sinh tiểu học mới chỉ 12 tuổi, tên là Grey M. Miller, nghe nói năm ấy cậu còn bé đến mức răng sữa chưa thay hết. Nhưng cậu bé này lại là một thần đồng. Cậu dùng 20 phút tại hiện trường biểu diễn thuyết trình trực quan cho mọi người xem phần mềm giáo dục mà mình đã dùng máy tính Apple khai thác.

Trên màn hình xuất hiện cảnh một hạt giống gieo trên mặt đất, ánh mặt trời rực rỡ, tiếng gió thổi và những hạt mưa mát mẻ. Hạt giống nảy mầm, lớn dần. Bầu trời đầy nắng, gió và mưa. Trong vườn

cây, hoa nở, trái chín mọng... Thiên nhiên tràn trề sức sống. Chỉ trong 20 phút thực hành ngắn ngủi nhưng với thao tác thành thục, hình ảnh đẹp đẽ, tưởng tượng phong phú, những lời giải thích sinh động và đầy đủ, cậu đã làm cho hội trường vang dậy tiếng hò reo tán thưởng.

Kết quả của lễ khai mạc ngày hội lớn ấy, M. Miller trở thành ngôi sao rực rỡ, phó Tổng giám đốc có mạng nội toàn cầu trở thành cái bóng của cậu. Trong tiếng vỗ tay rầm rộ, ông Tổng giám đốc Công ty Apple mang một bộ máy tính "Apple" kiểu mới nhất tặng Miller.

Điều làm cho người ta bất ngờ hơn cả là bản thân Miller cũng là một ông chủ. Cậu đã thành lập một Công ty tiêu thụ phần mềm giáo dục và trò chơi giải trí do cậu tự khai thác, cậu còn thuê một vài người bạn cùng trang lứa tới cộng tác. Năm ấy Bill Gates 15 tuổi đã mở một công ty, liệu Miller có đuổi kịp Bill Gates trong tương lai hay không?

Nếu nói Miller là kết quả to lớn của trí tuệ sớm phát triển, vậy thì trình độ tổng hợp rất cao về giáo dục tin học của Mỹ đã thúc đẩy việc ứng dụng máy tính và mạng Internet cho giáo dục. Gần đây, nước Mỹ đang triển khai hai mục tiêu quy mô đồ sộ nhất, một là thực hiện mỗi học sinh có một bộ máy tính xách tay. Thực hiện mục tiêu này có thể làm cho rất nhiều học sinh Mỹ vĩnh biệt sách giáo khoa in bằng giấy và bài làm bằng bút mực, bước vào một thời đại rất phong phú, đa dạng của phần mềm giáo dục và sách điện tử. Hai là, làm cho mỗi phòng học đều được nối mạng Internet để mỗi học sinh Mỹ có thể từ trong các mạng toàn cầu truy cập kiến thức, khai thác sức mạnh trí tuệ. Thực hiện được hai mục tiêu đó nhất định sẽ phát huy tác dụng lớn đối với nền giáo dục của Mỹ và đồng thời thúc đẩy mạnh mẽ việc ứng dụng máy tính trên toàn nước Mỹ.

So sánh với họ, thực sự làm cho chúng ta sinh ra một cảm giác khủng hoảng rất rõ rệt. Trên mảnh đất tươi tốt về giáo dục tin học đó, Mỹ không chỉ tạo ra một loạt những doanh nhân kiệt xuất về tin học như Bill Gates mà còn có thể dự đoán nó sẽ là một động lực thúc đẩy sự phát triển ngày càng lớn nền khoa học kỹ thuật cao. Trong đó sẽ có rất nhiều vấn đề đáng cho chúng ta học tập.

TRƯỜNG LANDON: "KÍNH VẠN HOA" PHẦN THƯỞNG

Tờ báo tường "Tin tức Landon" của Trường Landon, có đăng tin là Chủ tịch Hội học sinh Daniel Stephens đã được nhận phần thưởng

thành tích xuất sắc cấp trường sau một năm hoạt động. Hiệu trưởng Bradley đích thân quyết định...

Tôi cảm thấy rất thích thú với các phần thưởng do Trường Landon lập ra. Tôi tìm đọc báo "Tin tức Landon" do học sinh tự làm, thấy một chuỗi danh sách được thưởng:

- Molde và Hant nhận được "Phần thưởng vinh dự thiếu niên" của trường Đại học Harvard và Học viện Dartmouth. Đây là một phần thưởng rất có ý nghĩa liên quan đến tố chất tổng hợp của học sinh.

- Chapman nhận được "Phần thưởng cho người phối hợp tốt". Đây là một loại phần thưởng tuyên dương năng lực phối hợp, quan hệ giao tiếp. Trường Landon cho rằng, khả năng cộng tác, phối hợp được hài hoà là có biểu hiện của tài năng lãnh đạo. Những học sinh trong tương lai có thể làm nên "đại sự".

- Chris Ryan nhận được "Phần thưởng công dân". Đây là loại phần thưởng tuyên dương trách nhiệm xã hội, không có liên quan gì với thành tích học tập.

- Adam Marquez nhận được "Phần thưởng hoạt động". Đây là phần thưởng tuyên dương thành tích hoạt động ngoại khóa.

- Chapman và Frasure, hai người nhận chung "Phần thưởng quy phạm đạo đức". Đây là phần thưởng không liên quan với thành tích học tập, chỉ có quan hệ về biểu hiện đạo đức. Dù bạn không có khả năng mà có thể làm một người tốt, cũng đáng được khích lệ.

Sau này, tôi còn nhận được một danh sách khen thưởng cấp trường với các phần thưởng sau đây:

- "Phần thưởng công dân" của Câu lạc bộ Phụ huynh trường Landon, là phần thưởng khích lệ tinh thần trách nhiệm xã hội của học sinh.

- "Phần thưởng William Harrison" là phần thưởng khích lệ tố chất tổng hợp của học sinh.

- "Phần thưởng thành tích học tập" của học sinh tốt nghiệp Huff Reedberg. Đây là phần thưởng khích lệ thành tích học tập của học sinh, loại phần thưởng này ở Trường Landon chỉ có số ít người nhận được.

- "Phần thưởng Câu lạc bộ đọc sách St Andrew". Đây là phần thưởng chuyên dùng để tuyên dương các học sinh đọc được nhiều sách hay.

- "Phần thưởng đọc sách Pulitzer" của trường Đại học Harvard.

"Phần thưởng Pulitzer" là phần thưởng cao nhất của giới báo chí Mỹ. Trường Landon đặt ra phần thưởng này nhằm cổ vũ học sinh đặt mua nhiều sách tốt.

- "Phần thưởng hoạt động" của học sinh trung học William Rimus để khích lệ học sinh phát triển tài năng thể dục.

- "Phần thưởng tinh thần hoạt động của các học sinh lớp dưới Williams West". Học sinh các lớp dưới không chạy được nhanh, nhảy không cao, có em còn tỏ ra nhút nhát. Để khích lệ các em khi tập mạnh dạn hơn, chủ yếu là tham dự được đông đủ hơn nên nhà trường đã đặt ra phần thưởng này.

.....

Trên đây là những phần thưởng cho học sinh năm thứ nhất của trường. Người được thưởng ước chiếm trên 6% tổng số học sinh toàn trường. Nếu tính số người được thưởng cả năm hoặc tất cả các lớp thì tỉ lệ số người được thưởng còn rất lớn.

Các phần thưởng của Trường Landon và Trường St Andrew lập ra khá nhiều so với các trường trung học và tiểu học Trung Quốc, họ thực hiện đa nguyên hóa với muôn sắc màu phong phú trong khen thưởng đồng thời tỷ lệ học sinh được thưởng rất cao. Những phần thưởng trực tiếp cho các thành tích về học tập chiếm tỷ lệ rất ít. Nghe nói tuyệt đại đa số các trường học của Mỹ đều như vậy.

Thưởng như thế nào không quan trọng, chỉ cần phần thưởng có tác dụng thúc đẩy học sinh nỗ lực tiến lên, nhà trường đều tìm mọi biện pháp để thực hiện. Dù bạn có một chút khả năng nào đó và tự nguyện cố gắng hơn người khác một chút, đều có được cơ hội nhận thưởng. Vì vậy, học sinh Mỹ khi làm việc gì, họ cũng rất tự tin.

Nếu có thể được, các trường trung học, tiểu học của chúng ta thử phá bỏ các quy định hiện hành xem sao. Từ trường đến lớp đặt ra các phần thưởng khác nhau. Tìm mọi cách để cho học sinh dù bị coi là cá biệt cũng có thể nhiều lần nhận phần thưởng từ tay các thầy cô hoặc hiệu trưởng trân trọng trao. Một lớp học ít nhất phải có trên nửa số học sinh được hưởng niềm vui sướng, quang vinh của sự thành công. Các em nhất định sẽ tự tin hơn và cố gắng hơn.

CON ĐƯỜNG TẮT CỦA HỌC SINH XUẤT SẮC

Trước đây, tôi từng đọc rất nhiều các tài liệu nói về chất lượng giáo dục không tốt của học sinh Mỹ. Ví dụ, có công ty ở Mỹ khi tuyển dụng chỉ cần tuyển học sinh tốt nghiệp phổ thông trung học và họ đã phát hiện ra rằng có rất nhiều người trong số đó không biết cách điền vào tờ khai thông thường. Trong tài liệu tôi đọc đó, người ta cũng nói rằng, chất lượng giáo dục bậc tiểu học và trung học ở Mỹ chỉ xếp thứ 17 trong các nước phát triển.

Điều đó khiến tôi đặt ra một câu hỏi: Một khi chất lượng giáo dục ở Mỹ đã không có một nền tảng vững chắc, vậy nền khoa học kỹ thuật cao và sự giàu sang của xã hội Mỹ do đâu mà có?

Theo cơ sở quan sát cách làm của hai trường St Andrew và Landon và thảo luận với ba tôi, tôi tin rằng với những hiện tượng dưới đây, chúng ta sẽ tìm ra được một phần đáp án. Đó là bởi vì ngay từ bậc tiểu học và trung học, người Mỹ đã chú ý tới ba phương thức "xây dựng các trường trọng điểm", "đường tắt" và "toàn xã hội đều tham gia vào việc bồi dưỡng nhân tài". Ba phương thức đó đã góp phần tích cực vào việc nâng cao tỷ lệ nhân tài ở Mỹ. Mà sự giàu có và phát triển ở Mỹ phần lớn dựa vào những "con ngựa đầu đàn" này.

"Trường trọng điểm"

Landon và St Andrew đều là những trường tuyển sinh các học sinh có lực học tốt, đều là những trường có chất lượng, có thể coi đây là hai "trường trọng điểm" của Mỹ. (Sở dĩ cho vào ngoặc kép, vì đây chính là kết quả khách quan mà hai trường đã dành được khi tham gia thi đấu giữa các trường chứ không phải là một cách xếp loại tùy tiện). Tỷ lệ học sinh tốt nghiệp các trường này thi đỗ vào các trường đại học danh tiếng cao hơn rất nhiều so với các trường khác, nhìn về phương diện nào đó, nó đã phản ánh được tố chất học sinh của họ. Ngay cả con cái của tổng thống Bush cũng được gửi học ở Landon.

Các trường chuyên tương tự cũng tương đối phổ biến ở Mỹ, các trường này chủ yếu là các trường dân lập và một số các trường công lập ở các vùng kinh tế phát triển. Học sinh của các trường này thông thường khá nỗ lực, có kiến thức cơ bản và kỹ năng rất tốt. Những học sinh này chính là những đối tượng chính tạo lên lực lượng nhân tài ở Mỹ.

Các loại lớp chuyên

Ở tuyệt đại đa số các trường học, kể cả các trường trọng điểm khả năng của học sinh cũng cao thấp khác nhau, thông thường học sinh được phân làm ba loại: Học sinh khá giỏi, học sinh trung bình và học sinh yếu kém. Ở Trung Quốc, rất nhiều trường đều phân học sinh thành hai loại là học sinh tốt và học sinh yếu, từ đó người ta thường chú trọng bồi dưỡng những học sinh kém mà không chú trọng lắm đến việc bồi dưỡng nhân tài một cách cấp tốc. Cái tốt của việc làm này là không gây áp lực lớn đối với các học sinh yếu kém, nhưng mặt không tốt của nó là: theo quy luật của việc nhân tài giảm cùng với việc tăng lên về độ tuổi, sau mười mấy năm học, rất nhiều nhân tài bị lùi bước, trở thành những học sinh sinh viên bình thường. "Văn ôn mới thành tài, võ luyện mới thành công" hướng chỉ mười mấy năm "văn không ôn, võ chẳng luyện"!

Trường Landon và St Andrew lại không làm như vậy, họ chấp nhận sở thích và tài năng của học sinh, họ không nhất thiết phải thống nhất cách giáo dục cho các học sinh cùng độ tuổi, vì thế họ không phân lớp theo độ tuổi và năm học mà họ phân lớp dựa trên cơ sở các môn học và cấp độ khó dễ, học sinh được xếp vào các lớp phù hợp với trình độ và sở trường của mình. Để tạo điều kiện cho những người có khả năng có thể thành công sớm, trường mở các lớp chuyên để bồi dưỡng nhân tài.

Nếu mở bảng kế hoạch của hai trường này chúng ta sẽ thấy, chúng ta có thể dễ dàng nhận ra hai nhóm lớn mà trường đã phân: Một nhóm được gọi là Honors (Nhóm vinh dự) độ khó cao hơn hẳn nhóm bình thường, nhóm còn lại gọi là nhóm AP (Advanced Placement, còn gọi là nhóm đào tạo trước) dành cho những sinh xuất sắc, một số trường học chất lượng ở Mỹ còn có lớp năng khiếu dành cho nhóm học sinh này.

Lớp Honors và nhóm AP học các môn sinh học, hóa học, ngoại ngữ, tích phân và vi phân, các môn nghệ thuật được xếp kín lịch trong các tiết học, điều đó khiến người ta dễ dàng phát hiện kịp thời các nhân tài, từ đó mà có những quan tâm kịp thời và đặc biệt với các đối tượng này.

Trường còn công khai tuyên bố: Chỉ có những học sinh ưu tú tình nguyện phấn đấu miệt mài, không sợ thách thức, có mong muốn được tiếp thu kiến thức mới được xem xét cho vào lớp "siêu tốc", mà muốn vào lớp này cũng cần qua ba vòng: Trước hết là được thầy cô giáo giới

thiệu và chấp nhận, sau đó được chủ nhiệm môn phê chuẩn, thử học một thời gian, nếu không thích ứng được thì sẽ bị trả về các lớp học cũ.

Điều đáng được nhắc tới ở đây là: Chế độ "lớp siêu tốc" của hai trường Landon và St Andrew cũng là cách làm của rất nhiều trường ở Mỹ. Hầu hết các trường ở Mỹ đều có "lớp siêu tốc", chính những lớp này có ý nghĩa đặc biệt quan trọng, bởi vì chỉ cần mỗi trường này bồi dưỡng được một nhân tài thì nước Mỹ đã có một đội quân nhân tài với lực lượng khá hùng hậu. Mà trên thực tế, nhân tài của riêng hai trường St Andrew và Landon thôi đã có đến 10 - 20 % nhân tài!

Toàn xã hội tham gia vào việc bồi dưỡng nhân tài

Không chỉ các trường chú trọng đến việc bồi dưỡng nhân tài mà cả xã hội đều chú trọng tới việc làm này. Những học sinh tài ba xuất chúng ở Mỹ luôn nhận được sự quan tâm rộng rãi của toàn xã hội. Rất nhiều các chính sách và điều kiện đặc biệt đều dành riêng cho đối tượng này. Mỗi người Mỹ đều nhận thức sâu sắc được rằng, nhân tài có ảnh hưởng tích cực tới lợi ích thiết thực của mỗi công dân. Chỉ tính riêng Bill Gates đã giúp cho nước Mỹ với tổng thu nhập của thành phố tăng lên tới 600 tỷ đô-la, vượt xa rất nhiều so với thu nhập của những người dân Pháp lao động vô cùng vất vả suốt một năm. Vậy nếu đào tạo được hàng ngàn vạn Bill Gates thì người Mỹ sẽ được hưởng biết bao ưu đãi.

Vì thế, sau khi đã phát hiện được nhân tài, không chỉ có các trường quan tâm bồi dưỡng mà ngay cả các doanh nghiệp, các tổ chức kinh tế cá nhân đều quan tâm hỗ trợ. Các nhà khoa học cũng quan tâm tạo điều kiện để các nhân tài tham gia nghiên cứu khoa học, ngay cả các trạm không gian vũ trụ cũng hết sức tạo điều kiện để những nhân tài này có cơ hội thực nghiệm. Các nghệ sỹ sẵn lòng tạo điều kiện để các thiên tài có đất phát triển, kể cả tổng thống cũng đích thân hàng năm đến trao giải cho các nhân tài này. Trường Landon có một nam sinh mười tuổi tên Nathan Verly vì có tài hội họa xuất chúng mà được một nữ họa sỹ nổi tiếng bên ngoài nhận đỡ đầu, tài năng của cậu ngày càng phát triển, được khắp nơi biết đến.

Sự quan tâm của trường học và toàn xã hội cùng với sự chuyên tâm bồi dưỡng đã tạo lên một tầng lớp nhân tài hùng hậu ở Mỹ, đây chính là nguyên nhân khiến cho ở Mỹ lúc nào cũng dồi dào lực lượng nhân tài.

Nhân tài là nguyên khí của quốc gia, các nhân tài cần được bồi dưỡng ngay từ khi còn nhỏ, vì thế các nước như Anh, Pháp, Đức, Italia, Đan Mạch, Phần Lan chú trọng đào tạo, ở các nước này đã có những quy định về thi cử riêng cho các lớp chuyên sâu và lớp siêu tốc. Những thành tích của các nhân tài trong các lớp này rất được coi trọng, những đối tượng này thậm chí còn được miễn học một môn hoặc một khóa học để học tiếp khóa học tiếp theo.

Để học sinh xuất sắc học trong các "lớp siêu tốc" là cách làm phổ biến của các nước phát triển.

Ngày nay, ngay cả một số nước trong khu vực như Hàn Quốc cũng đã coi trọng vấn đề đào tạo nhân tài ngay từ khi các em còn học trong trường mầm non. Người ta chú ý phát hiện các nhân tài nhỏ tuổi để đào tạo theo cách đặc biệt. Ấn Độ cũng đã thực hành chế độ đào tạo nhanh cho học sinh xuất sắc. Chế độ này ngày càng được nhiều nước, nhất là các nước phát triển ứng dụng.

Làm thế nào để giảm những áp lực tâm lý cho học sinh trung bình

Khi tốc độ phát triển của học sinh xuất sắc đã đạt tới mức khá nhanh, học sinh trung bình tạm thời chưa cảm thấy thất bại, không bị áp lực trầm trọng về tâm lý mà cảm thấy tự ti.

Ở đây, tôi đặc biệt nhấn mạnh tới hai chữ "tạm thời", là bởi sự thực đã chứng minh rằng, người ta không sớm thì muộn cũng sẽ thành công, tạm thời cảm thấy mọi việc bình thường không có nghĩa là mãi giữ được tâm trạng đó. Thậm chí ngay cả những người được giải Nobel thì thời học tiểu học và trung học cũng không có gì khác biệt lắm nhưng sau này thì họ lại được cả thế giới công nhận tài năng. Vì thế, đại đa số mọi người đều có khả năng bứt phá. Trong số những học sinh có biểu hiện bình thường luôn tàng ẩn những người có khả năng thành tài về sau.

Do việc tiến hành khích lệ theo cách "đa nguyên hóa" trong các trường ở Mỹ nên học sinh có năng khiếu về bất cứ mặt nào: thành tích học tập, thể dục thể thao, hay ý thức bảo vệ môi trường, vươn lên vượt khó... đều nhận được sự khích lệ động viên. Điều đó đã khiến cho đại đa số học sinh đều có thể tự hào. Cùng với việc phân lớp như đã nói ở trên và giới hạn về việc công bố thành tích học tập đã giúp các em học sinh trung bình ở Mỹ loại bỏ được tâm lý bị thất bại.

Nói cách khác, biểu hiện tạm thời của các học sinh được đánh giá theo cơ chế khen thưởng, "công tác tư tưởng" sâu sắc, cụ thể và riêng

biệt, điều đó đã khiến cho học sinh giữ được tâm lý thoải mái theo hướng lành mạnh.

Trong phong cách của người dân Mỹ, bạn sẽ dễ nhận thấy một thái độ tự tin, cho dù họ không phải là những người xuất sắc.

Có bao nhiêu học sinh Trung Quốc cần học "lớp siêu tốc"

Các nhà tâm lý học phát hiện ra rằng, những người có tiềm năng siêu phàm chiếm tỷ lệ 1 - 3% trong số những người bình thường. Như vậy, trong số các học sinh tiểu học và trung học ở Trung Quốc, có từ 2 triệu tới 6 triệu nhân tài, đây là còn chưa kể tới thế hệ sau này ở Trung Quốc. Nếu kể thêm những nhân tài có được do nghị lực hơn người thì còn nhiều hơn thế nhiều. Đó chính là ưu thế của người Trung Quốc. Làm thế nào để kịp thời phát hiện và bồi dưỡng nhân tài, đây là một vấn đề rất quan trọng, liên quan tới rất nhiều học sinh. Vì thế, biết đâu một ngày nào đó bạn được biết đến tên một Bill Gates hoặc Einstein của Trung Quốc trong tương lai!

Một trong những tiền đề để thực hiện "Giấc mơ trở thành cường quốc" của Trung Quốc là khai thác một cách tốt nhất tài nguyên con người, sớm phát hiện ra một lượng lớn các anh tài. Muốn như vậy phải xây dựng ngay chính sách đào tạo nhân tài ngay từ khi các nhân tài này còn học trong trường mầm non, để các "hạt giống" này sớm được phát triển. Cũng có thể như vậy mới phù hợp với thực tế khách quan là "tiềm năng của mỗi người tồn tại ở mỗi cách khác nhau", và mới tạo được điều kiện phát hiện và kịp thời bồi dưỡng nhân tài.

Đây chính là cơ chế vận hành của việc mở các "Trường trọng điểm", "Lớp siêu tốc cho các nhân tài" ở Mỹ, điều mà tôi và cha mẹ tôi đã nhiều lần nghĩ tới.

SƠ SÁNH TỔ CHỨC CỦA HỌC SINH TRUNG HỌC CỦA TRUNG QUỐC VÀ MỸ

Chuyến thăm Mỹ sắp kết thúc. Các thầy cô giáo và bạn học Mỹ ghi bằng những lời tạm biệt đầy thân thiện, họ tặng cho tôi những món quà nhỏ và nhấn mạnh: "Đây là tự tay mình làm đấy". Đối với họ nếu không nói như vậy thì không biểu đạt được tình cảm lúc chia tay. Tôi càng cảm thấy rõ nét sự đề cao cá tính độc đáo của người Mỹ.

Những điều nghe và thấy trong một tháng qua, để lại cho tôi ấn tượng sâu sắc nhất, không phải là sự giàu có của Mỹ. Về mặt này

trước khi tới Mỹ, tôi đã nghe rất nhiều, sau khi đến đất nước này tôi cũng hàng ngày được chứng kiến.

Trên đường bay trở lại quê hương, tôi miên man suy nghĩ hai vấn đề: Những thành tựu vật chất đó do những con người như thế nào sáng tạo ra? Và những con người này đã được bồi dưỡng như thế nào?

Theo dòng suy nghĩ này, tôi so sánh tổ chức học sinh trung học hai nước Trung Quốc và Mỹ. Dù sự so sánh này phần nhiều chỉ là những ấn tượng trực tiếp được nhìn thấy, nhưng tôi vẫn muốn viết ra đây, mong có thể giúp thêm chút nào trong một nghiên cứu về vấn đề giáo dục tổ chức hiện nay.

1. So sánh tổ chức về thể chất: Học sinh Mỹ chiếm ưu thế hơn.

Thể dục là một môn học quan trọng trong các trường ở Mỹ. Mỗi ngày bắt đầu từ 2, 3 giờ chiều, học sinh các trường Landon và St Andrew đều sử dụng thời gian luyện tập ở sân vận động. Trẻ em Mỹ bắt đầu từ tiểu học đã thực sự lớn lên từ sân vận động. Rèn luyện thể dục với nhiều bộ môn, thêm vào chế độ dinh dưỡng đầy đủ hợp lý làm cho học sinh lớn nhanh. Các em gái cũng rất say mê thể dục. Học sinh học thể dục tốt, học tập cũng tốt mới được các bạn ngưỡng mộ.

Thân thể cường tráng sẽ làm cho tinh thần dồi dào, luôn có lợi cho việc bồi dưỡng tính cách kiên cường và ý chí tiến thủ. Lợi ích của sự rèn luyện thân thể là rất lớn. Trái lại, một em bé thân thể yếu đuối ẻo lả, sức mạnh ý chí cũng dễ dàng bị suy sụp.

Trong nhà trường của Trung Quốc, thể hình học sinh đều thon thả như cây gáo, tuy đáng người tròn lẳn ngày càng nhiều, nhưng số học sinh có thể hình như vận động viên, cơ bắp nở nang, động tác linh hoạt chiếm tỷ lệ thấp, tốc độ phát triển chậm.

Nếu mỗi gia đình chúng ta đều xem việc rèn luyện thể dục cho con em quan trọng như các môn ngữ văn, toán học, nếu việc coi trọng môn thể dục có thể trở thành một "chính sách cứng" trong mỗi nhà trường, chúng ta nhất định sẽ xây đắp được nền tảng vững chắc cho tương lai dân tộc Trung Hoa.

2. So sánh khả năng tự lập: Đa số học sinh Mỹ vượt trội hơn học sinh Trung Quốc.

Một mặt là các gia đình Mỹ đều rất coi trọng bồi dưỡng khả năng tự lập cho con cái, mặt khác cơ hội để học sinh Mỹ rèn luyện khả

năng này rất cao. Hầu như ngay từ khi còn rất nhỏ, học sinh Mỹ đã có thói quen tự tay làm mọi việc trong gia đình. Rất ít thấy những trẻ em không chia sẻ công việc với gia đình, các em không lau xe thì cất cỏ. Những học sinh cuối cấp tiểu học có thể nhận làm "người đưa báo nhỏ tuổi" cho các hộ xung quanh nhà mình. Tiền kiếm được không nhiều nhưng tuổi nhỏ đã có thể học được cách đối mặt với xã hội, độc lập xử lý các vấn đề của cuộc sống. Đến thời kỳ trung học, chuyện học sinh đi làm thêm trở thành phổ biến. Mỗi khi đến kỳ nghỉ hè, trạm bơm xăng dầu, tiệm ăn nhanh, cửa hàng siêu thị khắp nơi đều có học sinh trung học làm việc. Sau kỳ nghỉ, học sinh thường kiếm được 2, 3 ngàn đô-la. Đối với học sinh trung học là một khoản lớn. Đến tuổi đó, rất nhiều học sinh trung học đã tương đối già dặn và tự tin. Trong khi đó, hầu hết cha mẹ trong các gia đình Trung Quốc thường coi việc được điểm tốt là nhiệm vụ duy nhất hàng đầu của con cái, mọi công việc gia đình, cha mẹ thay con làm hết. Như thế không phải là giúp mà là tước bỏ cơ hội bồi dưỡng năng lực tự lập cho trẻ. Kết quả của việc làm này đã thể hiện rõ trong cuộc "đọ tài" giữa các thế hệ trẻ của Trung Quốc và Nhật Bản trong cuộc thi đua dã ngoại trên thảo nguyên Nội Mông. Thế hệ trẻ của Trung Quốc chúng ta do sự nuông chiều quá mức của cha mẹ nên đã thua người Nhật. Kiểu sống "áo đem tận tay, cơm bưng tận miệng", đã tạo nên tư tưởng ỷ lại sống dựa vào người khác, là điểm yếu chí mạng của thời đại chúng ta ngày nay.

Các bậc cha mẹ thường ngày muốn con mình "thành rồng" lẽ nào không thể dành cho các con nhiều cơ hội "bay một mình" từ lúc nhỏ sao?

3. Lượng tri thức cơ bản: Học sinh Trung Quốc vượt trội hơn học sinh Mỹ.

Trong những trường hợp cụ thể tôi nhìn thấy được, lượng tri thức cơ bản của học sinh Trung Quốc, đặc biệt là về các môn toán học, vật lý và hóa học, nhiều hơn lượng tri thức cơ bản mà học sinh Mỹ nắm được, nhưng trái lại phương pháp nắm tri thức của học sinh Trung Quốc không chủ động linh hoạt, không có tinh thần tìm tòi như học sinh Mỹ.

Trong thời gian thăm Mỹ, thầy giáo môn toán học tổ chức một "Cuộc thi Toán học hữu nghị quốc tế". Có 10 đề thi, độ khó đều nằm trong giáo trình. Thời gian vừa hết, đã có kết quả rất nhanh như sau: vì lúc đó tôi đang học lớp 11, có những phần tôi chưa được học nên làm đúng 6 đề, Âu Bằng học sinh lớp 12 làm được 8 đề, Nhiệm Hải

Vân, học sinh lớp 12 ở Thượng Hải làm đúng cả 10 đề, điểm cao nhất cuộc thi. Về học sinh Mỹ, mũi nhọn Toán học giỏi nhất của trường Landon cũng chỉ làm được 4 đề, điểm số của các học sinh Mỹ khác đương nhiên càng thấp hơn.

Tôi đã tiếp xúc nhiều học sinh Trung Quốc đang du học tại Mỹ, họ đều cần cù, và thành tích học tập của họ khá ưu tú. Nhưng những học sinh xuất sắc không nhất định là học sinh có số điểm cao. Là vì xuất sắc không chỉ là do có điểm số cao trong kỳ thi, chủ yếu là dựa vào sự sáng tạo và có tinh thần tìm tòi, nghiên cứu.

Điểm đáng chú ý là, hiện nay người Mỹ cũng đang nhìn nhận lại nền giáo dục của mình, họ nhận thấy trước đây xem nhẹ yêu cầu nắm vững kiến thức cơ bản là một sai lầm. Sai lầm này tạo nên giáo dục cơ bản của Mỹ lạc hậu với các quốc gia phát triển khác.

Một tiến sĩ Nhật Bản đang du học ở Mỹ mà cha mẹ tôi quen biết, nhất định không gửi con cái mình sang du học ở Mỹ, bà cho rằng, tại các bậc tiểu học ở Mỹ học sinh không nắm vững kiến thức cơ bản bằng học sinh ở Nhật Bản. Mỹ hiện nay cũng đang thực hiện cải cách giáo dục, nhằm lấp chỗ trống trước kia.

4. Về tinh thần đồng đội: Học sinh Trung Quốc không bằng học sinh Mỹ.

Tôi thường nghe nói đến từ team spirit (tinh thần đồng đội) trong lời nói của các học sinh Mỹ, tức là muốn nói tới năng lực hoặc thái độ của một cá nhân cùng hiệp đồng với mọi người. Trong một trận đấu bóng rổ, nếu ai đó tự vỗ ngực, muốn một mình khoe tài về kỹ thuật, làm cho đội mình phải chịu thua, anh ta liền bị mọi người trách là "không có tinh thần đồng đội".

Thể dục và các môn hoạt động khác đều là lớp học để học sinh Mỹ bồi dưỡng tinh thần đồng đội. Dù là Trường St Andrew hay Trường Landon, các hình thức thi đấu thể dục thể thao thường được tổ chức liên tiếp bốn mùa trong năm hầu như không có tuần nào nghỉ. Nếu kể cả việc huấn luyện thường ngày, thời gian học sinh Mỹ sống cùng đội là một con số rất khả quan. Ngoài ra, còn các "đội hoạt động ngoại khóa" với nghĩa rộng, như nhóm kịch, đội nhạc, đội múa, câu lạc bộ thơ... Đại thể, rất ít học sinh Mỹ không tham gia hoạt động nhóm, đội. Hoạt động này có một tác dụng rất to lớn đối với việc bồi dưỡng cho họ tinh thần hiệp đồng, cộng tác với mọi người.

Nhìn về mặt tinh thần đồng đội theo nghĩa rộng, nếu đại đa số công dân của một quốc gia đều có thói quen cùng người khác hợp tác

chặt chẽ, sẽ giảm bớt rất nhiều tổn thất nội bộ, tạo ra nhiều doanh nghiệp và đoàn thể phát triển mạnh mẽ làm cho xã hội tràn sức sống.

Nói cụ thể hơn, học sinh trung học, tiểu học của Trung Quốc do có một thời gian dài chỉ quen một mình đối mặt với sách vở, thi cử nên thiếu sự hợp tác lâu dài và chặt chẽ với các bạn học, dễ tạo sự mờ nhạt ý thức đồng đội. Từ đó ảnh hưởng đến năng lực gắn bó với đồng sự của họ trên cương vị công tác sau này, dễ phát sinh mâu thuẫn trong tập thể không đáng có. Như vậy, trên bình diện xã hội, tạo ra được một sức mạnh tổng hợp to lớn và mạnh mẽ thật không dễ dàng.

Học sinh trung học và tiểu học của chúng ta, có nên đưa "năng lực hợp tác" xếp vào mục tiêu bồi dưỡng số một, nhằm tạo cho tập thể có một sức mạnh và sự gắn kết bền chặt?

5. Tính chủ động và tinh thần sáng tạo: Học sinh Mỹ mạnh hơn học sinh Trung Quốc.

Học sinh Trung Quốc khi làm việc gì, trước hết phải xem có quy định nào đó tuân theo hay không, nhưng học sinh Mỹ lại rất phóng khoáng. Họ quen suy nghĩ "chỉ cần không bị ốm, mọi việc đều có thể làm". Khi chơi, chơi hết mình, làm việc gì thường rất ít bị ràng buộc theo khuôn mẫu, họ dám nghĩ dám làm, nên dễ thành công.

6. Khả năng giao tiếp: Phần lớn học sinh Mỹ mạnh hơn học sinh Trung Quốc.

Vì cơ hội giao tiếp của học sinh Mỹ có rất nhiều. Đầu tiên là trong nhà trường, các tổ chức nhóm, hội dưới nhiều hình thức và có nhiều hoạt động khác nhau như: làm báo tường, tổ chức biểu diễn, thi đấu thể dục... Ngoài ra, học sinh Mỹ rất thích cuối tuần tự mình tổ chức các buổi sinh hoạt tập thể như: gặp mặt bạn bè, mở tiệc sinh nhật... Những việc này làm cho học sinh Mỹ trong giao tiếp luôn luôn được nhẹ nhàng, thoải mái, thành thạo hơn học sinh Trung Quốc.

7. Khả năng làm việc: Đa số học sinh Mỹ giỏi hơn học sinh Trung Quốc.

Trong nội và ngoại khóa đều có rất nhiều cơ hội để học sinh Mỹ tự làm việc. Không chỉ có rất nhiều chương trình thực nghiệm và các hoạt động trong nội khóa học sinh có thể làm, thậm chí khi tới tham quan nhà bảo tàng, phòng triển lãm, rất nhiều sản phẩm triển lãm đều cho phép trẻ em sờ mó, đưa đẩy và có thể thực hiện các thao tác khác nữa. Người Mỹ khi ở nhà rất thích tự mình làm lấy tất cả mọi

việc, thế là từ nhỏ, bọn trẻ cũng đã tập được thói quen đó, nếu có gì thiếu sót người lớn cũng không trách mắng trẻ em.

8. Thái độ học tập: Học sinh các trường nổi tiếng ở Trung Quốc và Mỹ đều như nhau.

Trong các trường nổi tiếng St Andrew và Landon, thái độ học tập của học sinh Mỹ gần giống với học sinh các trường nổi tiếng ở Trung Quốc mà tôi được biết. Đa số học sinh đều tự học từ 3 đến 4 tiếng đồng hồ sau giờ lên lớp. Nhưng học sinh Mỹ thông thường chú trọng hưởng thụ cuộc sống nhiều hơn học sinh Trung Quốc.

Học sinh Trung Quốc về mặt tổ chất lạc hậu so với học sinh Mỹ. Tôi thật sự hy vọng đây chỉ là hiện tượng tạm thời. Vấn đề này đang nhận được sự coi trọng cao độ trong các tầng lớp xã hội Trung Quốc nên tôi rất tin tưởng chúng ta sẽ nhanh chóng giải quyết được vấn đề.

Căn cứ vào quan sát của tôi, giáo dục tổ chất của học sinh Mỹ chủ yếu dựa vào mục tiêu hợp lý và một chế độ hữu hiệu, phần lớn phương pháp bồi dưỡng tổ chất của họ, trong nhà trường chúng ta đều có thể làm được. Ví dụ, thực hành chế độ khen thưởng theo mục tiêu đa dạng hóa, ra sức đẩy mạnh hoạt động thể dục, thay đổi phương thức giảng dạy nhồi nhét bằng phương thức gợi mở và tìm tòi, tăng cường bồi dưỡng tinh thần hiệp tác, bồi dưỡng ý thức công dân và tấm lòng phục vụ, cống hiến cho với xã hội...

Đồng thời các bậc cha mẹ muốn giáo dục con cái thành "người có chí" không nhất thiết phải ngồi đợi các biện pháp của nhà trường. Sự trải nghiệm của bản thân tôi đã chứng minh, rất nhiều tổ chất tốt đẹp có thể thông qua sự giáo dục của gia đình để bồi dưỡng vun đắp cho lớp trẻ.

Học sinh Trung Quốc không hề ngu dốt hơn học sinh Âu - Mỹ. Từ tiểu học đến đại học, trong rất nhiều trường trên đất Mỹ, học sinh người Mỹ gốc Hoa vẫn xếp ở hàng đầu. Do coi trọng giáo dục, dòng dõi người Hoa ở Mỹ đã trở thành một tập thể lớn được tiếp nhận trình độ giáo dục bình quân cao nhất Mỹ, vượt qua người Do Thái, dù họ là những người cư trú ở Mỹ vào loại sớm nhất trước đây và còn hơn cả hậu duệ người Nhật. Tại thung lũng Silicon của Mỹ, do tập hợp được rất đông nhân viên khoa học và kỹ thuật cao người Hoa ở đó, tiếng Hán đã trở thành ngôn ngữ công tác của nhiều công ty Silicon.

Như vậy, chỉ cần có một hệ thống giáo dục hữu hiệu, có một cơ chế vận hành thật tốt, thực hiện được mục tiêu giáo dục tổ chất đã quy định trong học sinh trung, tiểu học, chúng ta nhất định sẽ bồi dưỡng được rất nhiều học sinh có tố chất cao.

THÁCH THỨC TRONG ĐỜI, VÀO TRƯỜNG HARVARD

(Lời tự thuật của Trương Hân Vũ)

Trung tuần tháng 2 năm 1998, Âu Bằng và Đình Nhi lên máy bay về nước. Lúc các cháu còn trên bầu trời Đại Tây Dương, thư báo của ngài Larry đã bay về Trường Chuyên ngữ Thành Đô nhanh hơn chuyến bay của học sinh nhà trường. Đình Nhi vừa về đến nhà, ngay đêm đó, phóng viên các báo đã đến phỏng vấn lấy tin. Ngày hôm sau báo "Thành Đô buổi chiều" đã đăng ngay trên trang đầu đề một tí nổi bật: "Học sinh Trung học Thành Dung (tên gọi khác của Thành Đô) mang vinh dự trở về sau chuyến thăm Mỹ", các báo khác cũng đồng loạt đua nhau đưa tin. Bất kể là giáo viên, học sinh của trường hay là người dân bình thường đều cho rằng những biểu hiện xuất sắc của họ ở Mỹ đã mang lại vẻ vang cho thế hệ thanh thiếu niên và cho quê hương.

Âu Bằng và Đình Nhi cũng rất tích cực phối hợp với các đơn vị hữu quan giải quyết tốt mọi việc, nhưng cũng rất lo lắng: Lần thăm Mỹ này đã ngốn hết cả tháng trời! Các bạn lớp 11 và 12 đã đi hết một đoạn dài trên con đường ôn thi đại học. Họ cần phải cố gắng hết sức nhanh chóng đuổi kịp các bạn.

NGÀI LARRY HỎI: EM CÓ ĐỒNG Ý THỬ THÁCH KHÔNG?

Tháng 6 năm 1998, Đình Nhi đang bận rộn với kỳ thi trung học phổ thông thì nhận được bức thư điện tử của ngài Larry, ông dùng lời nói ngắn gọn thường ngày đi thẳng ngay vào sự việc: "Tôi muốn báo cho em một tin tốt lành. Tôi được biết Trường Đại học Columbia và Học viện Wellesley đều có học bổng toàn phần dành cho học sinh Trung Quốc, đương nhiên họ chỉ nhận những học sinh Trung Quốc giỏi nhất. Không biết em có muốn tiếp nhận thách thức: trực tiếp xin sang Mỹ học đại học hệ chính quy hay không?"

Rõ ràng, Đình Nhi có muốn sang Mỹ học hay không, ngài Larry còn chưa biết, là vì khi trả lời đường dây nóng của khán giả Đài Truyền hình C-SPAN của Mỹ, chỉ một mình Đình Nhi là học sinh Trung Quốc trả lời chưa dự định sang Mỹ học đại học. Trước khi Đình Nhi đi thăm Mỹ, cả nhà chúng tôi đã trao đổi về vấn đề học đại học của Đình Nhi. Chúng tôi đều nhất trí là, đến giai đoạn nghiên cứu sinh ra nước ngoài thì mới thích hợp. Câu trả lời của Đình Nhi ở Đài Truyền hình C-SPAN có ý đó. Vì thế, ngài Larry thấy cần phải thăm dò ý kiến của Đình Nhi trước.

Về bức thư của ngài Larry, Đình Nhi vẫn chưa nhắc lại ý kiến ban đầu, còn tò mò hỏi thêm: "Theo ông, tôi có mấy phần chắc chắn giành được học bổng toàn phần của một trường nổi tiếng Mỹ?"

Ngài Larry trả lời ngay sau đó: "Sự thành bại của một cuộc tranh đua không phụ thuộc vào bức thư giới thiệu của tôi mà ở chỗ em có rất nhiều ưu thế. Nhưng hai học sinh tôi giới thiệu trước đây, sau khi được nhận vào học đều rất xuất sắc. Do vậy, sự giới thiệu của tôi, về phương diện nhà trường có phần được tín nhiệm. Nhưng đó không phải là chắc chắn tuyệt đối. Cuộc tranh đua nào cũng có những yếu tố không xác định được rõ ràng". Tiếp theo ngài Larry phân tích cái lợi cái hại của Đình Nhi khi học đại học ở Trung Quốc và ở Mỹ. Ông nhận thức rất rõ ràng, nếu Đình Nhi trực tiếp xin học một trường chính quy ở Mỹ sẽ có lợi cho sự phát triển trong tương lai. Ngài Larry vốn là một luật sư lâu năm trong nghề, thói quen nghề nghiệp khiến ông không thể bắt buộc Đình Nhi phải chấp nhận những ý kiến đó mà chỉ hy vọng Đình Nhi suy nghĩ nghiêm túc đối với đề nghị của ông.

Lúc ấy, Đình Nhi mới chưa đầy 17 tuổi, quyết định thế nào cần phải được sự đồng ý của người bảo lãnh. Do đó, trên góc độ pháp luật ngài Larry không bỏ qua việc để Đình Nhi hỏi ý kiến cha mẹ.

Sau khi biết được nội dung bức thư của ngài Larry, cả ba người chúng tôi hết sức vui mừng. Chúng tôi cảm thấy, thái độ của ngài Larry một lần nữa chứng thực tiềm lực phát triển của Đình Nhi. Sau đó, chúng tôi điềm tĩnh lại để phân tích tình hình. Đi sang Mỹ học, xét cho cùng có quan hệ tới sự thành bại của cả một đời người, phải so sánh lợi hại một cách cụ thể, không thể khinh suất quyết định. Hướng hồ, nó liên quan tới rất nhiều vấn đề. Một khi đã quyết định xuất ngoại du học, tất cả cuộc sống hiện nay của Đình Nhi cần phải điều chỉnh sắp xếp lại. Việc này hết sức khó khăn giống như trường hợp một chiếc xe phóng như bay phải rẽ ngoặt gấp sang một hướng khác.

Lại còn những điều kiện để làm đơn xin học đại học ở Mỹ cũng rất phức tạp, việc đầu tiên phải vượt qua là thi TOEFL.

Ngoài yêu cầu thành tích ưu tú về các mặt khác ra, Larry cũng rất chú trọng tới thành tích thi TOEFL. Ông đề xuất với Đình Nhi thành tích phải đạt là 640 điểm, vì muốn được học bổng của một trường đại học nổi tiếng, cần phải đạt đến số điểm như thế. Đó quả là một yêu cầu rất cao. Nếu thi TOEFL không tốt hoặc không đạt

những yêu cầu khác của Trường Columbia và Học viện Wellesley thì phải làm như thế nào. Larry cũng không quên nói thêm về cách suy nghĩ của ông, nếu không được trường đại học hàng đầu thu nhận vào học thì cũng không nên đến học ở Mỹ.

Ngài Larry rất quý trọng nhân tài, tính vô tư đó cũng giống như Lôi Phong, tấm lòng tha thiết và kiên trì giúp đỡ hết lòng cũng không kém gì Bá Nhạc của Trung Quốc. Có điều, Larry cũng giống như rất nhiều người Mỹ khác, làm việc thường coi trọng hiệu suất và thành quả. Ông là người đã đến tuổi "tri thiên mệnh", nên cần nắm vững thời gian để làm một số việc có giá trị cho đời. Nếu Đinh Nhi không thể chứng minh được bản lĩnh, tài năng, Larry cũng đành lấy làm tiếc mà gạch tên Đinh Nhi trong bản danh sách của ông.

Do trước đây, Đinh Nhi và chúng tôi đều cho rằng sau khi đã học đại học chính quy mới nên đi du học, thậm chí Đinh Nhi từ trước tới nay chưa chuẩn bị được gì cho thi TOEFL, vì vậy bây giờ "nước đến chân mới nhảy", rất dễ bị thất bại.

Gần bước tới thêm năm lớp 12, thời gian quý như vàng, nếu Đinh Nhi vội vàng xông vào cuộc chiến với thi TOEFL, làm sao có thể thi đạt thành tích tốt?

Kiến nghị của Larry là một cơ hội và cũng là một thử thách, không đạt tiêu chuẩn thì cũng không đạt được gì hết.

LỰA CHỌN KHÓ KHĂN: CÓ SANG MỸ HỌC ĐẠI HỌC HAY KHÔNG?

Về vấn đề làm đơn xin học đại học ở Mỹ, Đinh Nhi và chúng tôi đã có một thời gian do dự không quyết định được.

Nguyên nhân chính là vì thời gian quá eo hẹp. Đinh Nhi sắp vào lớp 12. Học lớp 12 ở Trường Chuyên ngữ Thành Đô, theo lời nói của những học sinh đã tốt nghiệp là thực hiện "lễ rửa tội cho một đời người". Tất cả những học sinh tốt nghiệp trung học phổ thông trước đây do đã trải qua một năm vất vả gian khổ nên họ có thể tự hào tuyên bố, từ nay không có một khó khăn nào của đời người mà họ không thể vượt qua. Sự học tập căng thẳng của năm thứ ba này được xem như là một chấm hoa đậm sắc của thời trung học phổ thông, không thể nào quên.

Chế độ học tập và nghỉ ngơi của nhà trường rất chặt chẽ và liên tục, yêu cầu mỗi học sinh từ 6 giờ 30 phút sáng đều đến sân vận động rèn luyện thân thể. Tiếp ngay sau đó là nhiệm vụ học tập khẩn

trường, mỗi ngày như cỗ xe lăn đường chạy mãi miết. Ngoài ít phút nghỉ ngơi sau bữa cơm trưa và chiều ra, học sinh học một mạch đến 10 giờ 30 phút đêm.

Sau khi kết thúc, buổi tối học sinh còn tự giác thức đêm. Mười một năm gian khổ học tập, sắp đến trận chiến đấu cuối cùng, mọi người cũng đều giúp nhau cố gắng hơn nữa, bạn xem thêm sách đến 12 giờ, tôi làm bài tập đến 1 giờ sáng rồi mới chịu đi ngủ.

Cứ như thế, thiếu ngủ đã trở thành vấn đề phổ biến, Đình Nhi lúc học năm thứ ba trung học phổ thông, nếu cộng thêm cả thời gian ngủ gật buổi trưa, bình quân mỗi ngày ngủ được 6 tiếng thì cũng là khá lắm rồi. Nếu Đình Nhi làm đơn xin học ở Mỹ, lập tức phải đồng thời tác chiến trên hai mặt trận. Nhiệm vụ của nhà trường, một chữ cũng không thể thiếu, có nghĩa là, mỗi ngày Đình Nhi đã phải tuân theo thời gian biểu 6 giờ 15 dậy, 12 giờ đêm ngủ. Nếu cần phải điền thêm các biểu mẫu xin học đại học Mỹ, xếp đống lại cũng đến cả thước và cũng không thể thiếu một chữ thì đến mấy giờ Đình Nhi mới được đi ngủ?

Ngài Larry chỉ giới thiệu Đình Nhi xin vào học trường đại học nổi tiếng nhưng những trường đại học nổi tiếng hiện nay cũng trong tình trạng cung không đủ cầu. Đối thủ cạnh tranh là những học sinh trung học ưu tú đã sẵn sàng từ lâu ở Mỹ. Trong thời gian thăm đất nước này, Đình Nhi đã tận mắt thấy học sinh Mỹ chuẩn bị tham gia kỳ thi tốt nghiệp trung học phổ thông như thế nào. Do các trường trung học ở Mỹ khi học xong môn nào liền kiểm tra kết thúc môn học đó luôn, không giống như ở Trung Quốc tập trung bài trong 6 năm, đến giai đoạn cuối cùng mới thi tốt nghiệp. Từ lớp 11 học sinh trung học Mỹ đã rất thoải mái. Họ chỉ cần tham gia cuộc thi "tư chất học sinh" (SAT I) gồm hai môn tiếng Anh và Toán học là có đủ điều kiện thi vào đại học.

Cuộc đua tranh giữa Đình Nhi và học sinh Mỹ như cuộc chạy giữa một vận động viên vừa chạy vừa giơ quả tạ với một vận động viên gọn nhẹ chạy cự ly ngắn, mới nhìn đã thấy bất lợi chứ chưa nói đến thành công.

Cho nên thi đại học ở trong nước là không thể bỏ qua. Và như thế, không thể không đối mặt với cục diện "trước sau đều bị địch đánh", đó là một điều tối kỵ của các nhà quân sự từ trước đến nay. Vì vậy làm đơn xin học đại học ở Mỹ hay không, là một vấn đề khó khăn lớn nhất trước mắt Đình Nhi. Nhưng bây giờ Đình Nhi đã già dặn

hơn trước rất nhiều, cháu biết phương pháp để tìm ra quyết định đúng đắn nhất. Trong thời kỳ trung học cơ sở, chúng tôi thường giảng giải nhiều lần cho Đình Nhi: Khi đứng trước sự lựa chọn quan trọng, cần phải "tập trung suy nghĩ, tranh thủ ý kiến rộng rãi của mọi người". Cháu luôn luôn ghi nhớ phương pháp này. Gặp việc quan trọng cháu thường hay tổ chức họp gia đình để mỗi người đều phát biểu ý kiến của mình. Đợi đến khi mọi lợi hại đều được xem xét kỹ, cháu mới đi đến quyết định cuối cùng. Sử dụng biện pháp này, cháu không chỉ một lần tháo gỡ được sự việc tưởng chừng như bó tay, giải quyết tốt mọi ý kiến được tham khảo.

Chúng tôi đã nhiều lần họp gia đình, tuy không nhanh chóng đạt được quyết định nhưng luồng suy nghĩ cũng dần rõ ràng hơn.

Do nguồn tài lực của gia đình tôi chỉ có thể xin được học bổng toàn phần một trường đại học nổi tiếng, nên nếu chỉ xin được nửa học bổng khó thực hiện được việc đi học vì chúng tôi không thể gánh nổi phần học phí còn lại. Năm 1998, học phí ở Trường Harvard là 21.342 đô-la, cộng thêm tiền phòng ở, mua sách, bảo hiểm sức khỏe, phụ phí hàng ngày, tất cả lên tới 31.250 đô-la. Số tiền này còn chưa tính khoản sinh hoạt phí 3 tháng hè. Các trường đại học khác đại khái cũng thế. Trường Đại học Columbia năm nay thu 33.296 đô-la, còn hơn cả Harvard, Trường Princeton thu 33.040 đô-la, Trường Cornell thấp hơn một ít cũng phải nộp 31.952 đô-la. Bất kỳ trường nào, hàng năm cũng đều thu 1/4 học phí làm cho đại bộ phận người Trung Quốc sống bằng lương khó thực hiện việc đi du học nước ngoài được.

Chúng tôi đều không muốn Đình Nhi đến Mỹ làm thêm, kiếm học phí, đối mặt với áp lực sinh tồn nặng nề. Bị kẹp giữa hai tình trạng sức khỏe suy yếu và học tập căng thẳng, làm sao Đình Nhi còn đủ sức để nắm vững được kiến thức nữa. Đặc biệt còn cần phải đảm bảo an toàn trước mọi tai họa tiềm ẩn.

Hướng chi Đình Nhi rất coi trọng việc học đại học trong nước, thi đậu một trường đại học tốt, học hết đại học chính quy cũng rất đáng giá. Phong cách dạy và học chắc chắn của các trường đại học nổi tiếng trong nước cũng có thể tạo cho Đình Nhi một nền tảng vững vàng suốt đời. Để tránh rơi vào tình trạng "xôi hỏng bỏng không", thi đại học trong nước là không thể bỏ!

Qua nhiều lần thảo luận chúng tôi đã thống nhất: trong điều kiện hiện có, một mặt cần phải có kế hoạch khơi dậy tiềm năng của Đình Nhi, phân bố thời gian để sử dụng một cách hiệu quả, biết tận

dụng từng giây từng phút, mặt khác cha mẹ phải cố làm tốt nhiệm vụ "hậu cần".

Nếu thời gian không kịp thì làm thế nào? Có thể phải giảm nhẹ mục tiêu thi trong nước, bỏ yêu cầu phải học Trường Đại học Bắc Kinh lúc cần sẽ chuẩn bị thi vào trường đại học bình thường. Đó thật sự là một quyết định buồn với Đình Nhi, mỗi khi nghĩ đến việc phải bỏ cơ hội học Trường Đại học Bắc Kinh, cháu buồn đến rơi nước mắt.

Mục đích của những giá phải trả đó, tức là đột phá vào trường đại học hạng nhất thế giới, một mục đích tưởng như không thể với tới được. Cho dù thất bại, cũng không hề ân hận.

DÌNH - NGƯỜI CON GÁI TRUNG HOA Ở MỘT TRƯỜNG NỔI TIẾNG MỸ

Cuối tháng 6, ngài Larry gửi đến một thư điện tử, báo cho Đình Nhi một tin mới: Dĩnh, một học sinh năm thứ hai Học viện Wellesley sẽ về Thành Đô thực tập hè. Larry hi vọng Dĩnh có thể giúp Đình Nhi về ngôn ngữ và các mặt khác. Không lâu sau, Đình Nhi nhận được điện thoại của một cô gái, phát âm tiếng phổ thông rất chuẩn. Đó chính là cô Dĩnh vừa từ Mỹ đến Thành Đô và rất muốn gặp Đình Nhi.

Chúng tôi nói với Đình Nhi mời Dĩnh đến nhà chơi, hy vọng cô gái này có thể cảm thấy ấm áp như ở nhà.

Mấy hôm sau, vào một buổi cuối tuần Dĩnh đã đến thăm chúng tôi. Dĩnh lớn tuổi hơn Đình Nhi một ít, người hơi cao, nét mặt thanh tú, gọi cho ta cảm giác đó là một cô gái dịu dàng trong sáng. Từ lớp 5 tiểu học Dĩnh đã theo cha mẹ di cư sang Mỹ, sau đó nhập quốc tịch Mỹ. Dù lấy tiêu chuẩn Trung Quốc hay tiêu chuẩn Mỹ, Dĩnh cũng là một cô gái xuất chúng. Cô đến Mỹ lúc 11 tuổi, trong thời gian 9 năm ngắn ngủi, từ trình độ tiếng Anh ban đầu còn hạn chế, Dĩnh đã rất nhanh chóng bỏ xa tuyệt đại đa số các bạn Mỹ, dù mỗi lần chiêu sinh chỉ lấy 500 học sinh. Nếu không nói tiếng Anh, chỉ nhìn bề ngoài không ai cho là Dĩnh đã lớn lên ở Mỹ. Cô ngồi, mỉm cười như cô bé ngoan hàng xóm sang chơi. Không ít người Trung Quốc sau khi đi ra nước ngoài vì lâu ngày không nói tiếng Trung Quốc, không chỉ giọng nói thay đổi mà khi nói thường xuất hiện hiện tượng hụt hơi, không phát âm được. Nhưng trái lại, Dĩnh nói tiếng phổ thông rất lưu loát, tự nhiên. Cô nói với chúng tôi là ở Mỹ thường xem báo chí Trung Quốc nên cô vẫn còn nhớ rất tốt tiếng Trung.

Có thể thấy được cha mẹ Dĩnh dù đã di cư sang Mỹ nhưng vẫn hoài niệm về quê hương, hơn nữa còn rất sáng suốt khi Dĩnh đã tiếp nhận nền văn hóa Mỹ, nhưng vẫn giữ được tình yêu với văn hóa Trung Hoa. Trên thực tế, những đứa trẻ đã quen thuộc đồng thời hai ngôn ngữ và văn hoá sẽ phát triển tốt hơn nhiều so với một số trẻ em gốc Hoa nhưng chỉ tiếp thu văn hoá Mỹ và chỉ biết nói tiếng Anh.

Theo thói quen nghề nghiệp, tôi rất hứng thú khi quan sát thấy Dĩnh có ánh mắt không giống với các cháu gái bình thường của Trung Quốc.

Phần lớn các cháu gái Trung Quốc lúc nói chuyện với người khác, đặc biệt với người mới quen, rất ít có thói quen nhìn thẳng không chớp mắt vào người đang tiếp chuyện, nhưng Dĩnh khi nói chuyện thường chăm chú nhìn thẳng vào người đối thoại, không đảo ánh mắt. Đó là thói quen thường thấy ở người phương Tây, hơn nữa ánh mắt ấy vừa thẳng thắn vừa chân thành, làm người đối thoại hiểu được mình. Đây chính là nhân tố gây thiện cảm cho người khác.

Dĩnh và Đình Nhi mới gặp mà như đã quen biết từ lâu, nhanh chóng trở thành bạn. Cứ đến cuối tuần, Đình Nhi từ trường trở về nhà đều gọi điện thoại cho Dĩnh hẹn thời gian, mời đến nhà chơi. Có lúc Dĩnh cũng gọi điện thoại đến, hỏi rất thẳng thắn: "Mình đến nhà bạn, có được không?"

TRƯỜNG IVY VÀ HỌC VIỆN MINICOLLEGES

Dĩnh giới thiệu với Đình Nhi một loạt các trường đại học ở Mỹ, là các trường thuộc loại tốt nhất. Xem điều kiện của các trường danh tiếng ấy, cảm tưởng mỗi ngôi trường đều làm Đình Nhi kinh ngạc.

Sau khi Dĩnh gần gũi, tìm hiểu thực lực của Đình Nhi, cháu nhận thấy Đình Nhi có năng lực tiếp xúc với các trường đại học đó.

Về tổng thể, các trường đại học Dĩnh giới thiệu có thể chia thành hai loại: một loại là liên minh Ivy nổi tiếng, trong đó Harvard là trường đứng đầu, loại thứ hai là một loạt các trường, học viện khoa học tự nhiên và nhân văn nổi tiếng, ở Mỹ gọi là "Super Minicolleges" (Các trường đại học Mini siêu cấp).

Ivy League của Mỹ gọi là nhóm các trường nổi tiếng về học thuật uy tín và có tiếng rất sớm ở miền Đông Bắc Mỹ gồm có 8 trường: Đại học Harvard, Đại học Columbia, Đại học Yale, Đại học Princeton, Đại học Pennsylvania, Học viện Dartmouth, Đại học Cornell, Đại học

Brown. Trong các trường này có rất nhiều trường cổ xưa, được xây dựng từ thời Mỹ còn là thuộc địa của Anh quốc, trên những bức tường gạch đỏ, cây thường xuân (tiếng Anh là Ivy) leo đầy đặc vì thế "Ivy" trở thành biệt hiệu của những trường đó.

Trên bảng xếp hạng các trường đại học Mỹ tất cả 8 trường đại học này vẫn luôn luôn được xếp vào loại các trường đại học hàng đầu.

Học viện Liberal Arts College là học viện chỉ có hai môn khoa học nhân văn và tự nhiên, còn người Mỹ dùng từ "Suppermini colleges" để chỉ một số trường, học viện về khoa học nhân văn và khoa học tự nhiên có quy mô nhỏ, rất nổi tiếng và có lịch sử lâu đời ở vùng Đông Bắc Mỹ như Học viện Wellesley, Học viện Almount Reseater.

Mini có nghĩa là rất nhỏ, trong đó Học viện Mount Holyoke chỉ có 2.054 người, tất cả đều là nữ sinh. Học viện Wellesley có 2.300 học sinh, đều là nữ sinh. Học viện Almount Reseater gồm cả nam và nữ sinh viên, quy mô nhỏ hơn, chỉ có 1.600 sinh viên.

Super - siêu cấp, là chỉ thứ bậc tương đối cao. Dù quy mô không lớn lắm, cũng không lập viện nghiên cứu sinh, nhưng do trong thời gian một, hai trăm năm họ đã xây dựng được tiếng tăm về học thuật lừng lẫy, lực lượng giáo sư hùng hậu, sự nghiệp giảng dạy của họ đã đào tạo những nhân vật được ngưỡng mộ về học thuật, nhận được giải thưởng Nobel. Sinh viên của các trường này, sau khi tốt nghiệp đa số đều thi vào hệ nghiên cứu sinh hoặc tìm được những việc làm rất tốt. Vì thế từ trước tới nay, họ là mục tiêu cạnh tranh của những học sinh giỏi nhất Mỹ.

Dĩnh đề nghị Đình Nhi xin thi vào mấy trường loại Suppermini colleges. Trong các trường đại học Đình giới thiệu cho Đình Nhi, đầu tiên là Học viện Wellesley, nơi cô đang theo học. Trường này từ trước tới nay được người dân Mỹ công nhận là tốt nhất, là Học viện nữ sinh mang màu sắc quý tộc. Phu nhân tổng thống Kennedy, bà Jackie Kennedy cũng tốt nghiệp trường này. Việc bà Tống Mỹ Linh - vợ Tưởng Giới Thạch tranh thủ được sự ủng hộ rộng rãi trong các tầng lớp xã hội Mỹ cho cuộc chiến tranh kháng Nhật ở Trung Quốc có liên quan rất nhiều đến việc bà đã tốt nghiệp và được sự giáo dục ở Học viện này. Học viện Wellesley, đã đào tạo rất nhiều người nổi tiếng, gần đây là vị nữ Quốc vụ khanh đầu tiên trong lịch sử Mỹ, bà Albright.

Ngoài ra, trường này còn có nhiều điểm hấp dẫn khác như: nhà trường thực hiện yêu cầu về tiêu chuẩn rất khắt khe đối với học sinh

học nghề, vì vậy các học sinh nói chung đều đạt được trình độ tương đối cao. Kế hoạch giao lưu học thuật của trường giúp cho các học sinh được vào học các trường đại học tốt nhất Mỹ có cơ hội để học tập những điểm mạnh hoặc thành công của người khác. Trong các trường đại học giao lưu với Học viện Wellesley, có cả trường Đại học "Thanh Hoa" của Mỹ (MIT) - đó là Học viện khoa học tự nhiên và khoa học xây dựng. Điều này có sức hấp dẫn rất lớn đối với một người chưa thoả mãn với môn văn học như Đình Nhi. Đình Nhi hy vọng trong quá trình tìm tòi học hỏi, mình sẽ có được một trình độ nhất định về khoa học xây dựng.

Học viện William Mounts là một trong những học viện nổi tiếng lâu đời nhất của Mỹ. Giáo sư của trường có tỷ lệ nhận học vị tiến sĩ đều cao hơn các trường đại học nổi tiếng khác như Harvard, Yale, Princeton và là một trong những trường nhất nhì về nhân văn và khoa học tự nhiên của Mỹ. Tỷ lệ giáo sư và học sinh của trường này là 1/10, điều đó giúp cho sinh viên có lượng thời gian lớn được thảo luận vấn đề học thuật với các giáo sư kể cả ngoài giờ lên lớp. Trong sinh viên của trường, có tới 1/3 số sinh viên được ra nước ngoài hoặc đến một nơi khác thực hiện kế hoạch nghiên cứu do họ tự lựa chọn. Đó là cơ hội cho sinh viên được mở mang tầm nhìn.

Học viện Dartmouth là một trường đại học cấp "ngôi sao" giỏi nhất Mỹ, được xếp hạng thứ 8. Tiếng tăm về học thuật của trường được liệt vào "cấp 5 sao" cao nhất. Ông Hiệu trưởng cũ của trường này đã xây dựng cho nhà trường truyền thống phóng tầm nhìn ra thế giới. Đối với việc bồi dưỡng nhân tài, tạo điều kiện cho họ được "bay nhảy" trên vũ đài quốc tế là rất có lợi. Với tư tưởng chủ đạo đó, rất nhiều sinh viên các khoa của trường đều có cơ hội ra nước ngoài nghiên cứu. Học triết học có thể sang Edinburgh của Scotland, kịch nghệ có thể sang London nước Anh, học sinh vật đến Trung Mỹ và quốc đảo Caribê, nghiên cứu châu Á đến Trung Quốc và Nhật Bản. Làm như vậy việc tìm hiểu thế giới được hoà lẫn vào trong quá trình học tập.

Trường Đại học Columbia cũng là mục tiêu chủ yếu mà Larry kiến nghị học. Trong rất nhiều trường đại học hùng mạnh của Mỹ, tiếng tăm về học thuật và xếp hạng của trường, đều đạt bậc cao nhất. Trong các Hiệu trưởng của trường đã xuất hiện Tổng thống Dwight D. Eisenhower. Trong số giáo sư và học sinh tốt nghiệp của trường, số người được nhận giải Nobel xếp hạng đầu trong các trường đại học Mỹ, hơn 56 người. Do địa vị và tính ưu việt của nó nên yêu cầu nguồn

học sinh lấy vào rất cao, đối với học sinh nước ngoài chỉ riêng điểm thi TOEFL thấp nhất cũng phải đạt 600 điểm trở lên, còn nếu muốn có học bổng, yêu cầu cao đối với các môn càng không thể tưởng tượng được.

Nhưng trong các trường đại học đó, không có trường nào hấp dẫn đối với Đình Nhi hơn Đại học Harvard.

SỨC HẤP DẪN MẠNH Mẽ CỦA HARVARD

Tờ tuần báo "Thời đại" Mỹ từng lấy đề tài "Nâng cao 25 đôi tay của Mỹ" nhằm bình chọn ra 25 người Mỹ có ảnh hưởng mạnh nhất thời đại. Trong số những người được chọn gồm: giáo sư, nhà khoa học, lãnh tụ tôn giáo, chính trị gia, chủ doanh nghiệp, ngôi sao điện ảnh thì các giáo sư và các cựu sinh viên Harvard chiếm 7 người, hơn 1/4 tổng số.

Nguồn tài nguyên giáo dục của Harvard được đánh giá rất cao. Giáo sư và các cựu sinh viên của trường là một tập thể được giải thưởng Nobel có tỷ lệ cao nhất thế giới.

Trên tuyến đầu các lĩnh vực học thuật, trong các phòng thí nghiệm thăm dò thế giới huyền bí của tự nhiên, trên diễn đàn chính trị đầy uy lực, trong đông đảo các nhà công nghiệp kỹ thuật cao, ngành đầu tư ngân hàng... Rất nhiều cựu sinh viên Harvard với sức sống và trí tuệ dồi dào đã làm cho những lĩnh vực mà họ hoạt động tràn đầy sức sống, luôn luôn phát triển.

Có cơ hội được học ở Harvard thực là một vinh dự đặc biệt, một dịp may hiếm có. Đình Nhi nếu muốn đạt được dịp may đó, điều kiện tối thiểu nhất là phải đầu tư rất nhiều thời gian và tâm huyết vào công việc chuẩn bị, là vì Đình Nhi sẽ bước vào một trận đấu quyết liệt với những đối thủ đều là học sinh tốt nghiệp trung học phổ thông thuộc loại giỏi ở khắp nơi trên thế giới và cả ở Mỹ. Lúc ấy, cái mà Đình Nhi thiếu nhiều nhất, chính là thời gian.

Có nên đăng ký dự thi vào Trường Đại học Harvard hay không? Đình Nhi đang do dự. Nhưng Đình Nhi nói: "Nếu không xin vào Harvard, sau này sẽ hối hận". Thế là Đình Nhi liền ghi Trường Harvard vào danh sách. Larry được biết Đình Nhi đã mở rộng phạm vi xin thi từ hai trường thành bốn trường mà còn bao gồm cả Harvard nữa, liền tỏ thái độ đồng tình ủng hộ. Ý tưởng đột phá vào các trường hạng nhất thế giới đã biến kiến nghị của Larry thành kế hoạch của bản thân Đình Nhi.

Đây là một mục tiêu làm người ta kinh ngạc, nhưng cũng là một gánh nặng vô song!

THAM KHẢO VÀ DỰ TÍNH

Để tranh thủ thời gian, Đình Nhi gửi đi một loạt thư điện tử xin mẫu nhập học vào các trường đại học, sau đó bắt đầu trưng cầu ý kiến của chúng tôi đối với danh sách sơ bộ để rồi quy lại thành một danh sách thoả đáng hơn, tiếp theo dùng thư quốc tế xin biểu mẫu và đơn xin nhập học.

- Cha mẹ thấy thế nào? - Đình Nhi chỉ vào bảng danh sách hỏi.

- Còn con? - tôi hỏi lại - Con thích trường nào trong bảng này?

- Trường nào cũng được mẹ ạ! - Đình Nhi trả lời như trước đây - Được một trường trong bảng này nhận vào học, con cũng thoả mãn lắm rồi.

Thật thế, có thể được bất kỳ một trường nào nhận vào học đều đủ làm cho chúng tôi tự hào.

Tôi xem lại bảng danh sách đến mấy lần, thử lượng sức của cháu là bao nhiêu. Vì xin vào một trường đại học nào cũng đều liên quan đến tiền đồ đại sự cả một đời Đình Nhi, nên cần phải có một sự tính toán rất chuẩn xác. Bất luận là đánh giá quá cao hay quá thấp đều có thể mang đến những tổn thất thật sự.

Như vậy, Đình Nhi có chắc chắn được các trường này nhận vào hay không? Căn cứ vào kinh nghiệm mấy năm trở lại đây, tôi tin việc nắm vững quy luật sẽ có cách đưa ra được những phán đoán chuẩn xác để giải quyết vấn đề này. Cổ nhân thường nói: "Vận trù ư duy ốc chi trung, quyết thắng ư thiên lý chi ngoại" (Đến như chiến tranh là một sự việc hết sức phức tạp, cũng đều có thể phán đoán trước được thắng bại).

Trước mắt, tôi như đang xem một bộ phim dài, từng sự việc của 10 năm về trước cứ hiện lên dần. Tôi đánh giá lại tỉ mỉ những biểu hiện của Đình Nhi trong nội khóa và ngoại khóa, hãy còn những việc không thể hiện trên bảng thành tích, nhưng đó chính là tố chất tốt đẹp không thể thiếu được của người thành công, trong lòng dần dần thấy vững tin. Tôi nhận thấy lời nhận xét của Dĩnh đối với Đình Nhi là rất đáng tin cậy. Đình Nhi hoàn toàn có thể căn cứ vào danh sách các trường đại học này của Dĩnh để "quyết đấu".

Sự việc sau này chứng tỏ, trong bảng danh sách các trường đại học đã sàng lọc trên, sự xác định từng vị trí của Đình Nhi là tương đối chuẩn xác. 11 trường đại học mà Đình Nhi báo dự thi, đại bộ phận (khoảng 70%) hoặc là có thể sẽ nhận Đình Nhi vào học hoặc là nhận Đình Nhi vào danh sách thí sinh dự bị. Có thể nói, đó là một thành tích phi thường.

CĂN CỨ THI TOEFL Ở ĐÂU?

Một khi sự việc đã được quyết định, Đình Nhi nói là làm ngay. Khó khăn phải đối mặt đầu tiên là cuộc thi TOEFL. Kế hoạch của Đình Nhi là, khi bắt đầu nghỉ hè lập tức bắt tay vào ôn thi. Nhiệm vụ của tôi là giúp Đình Nhi ghi tên dự thi.

Chiều ngày 2 tháng 7, tôi về sớm, đến Trường Đại học Tứ Xuyên, nơi có Trung tâm Du học nước ngoài của Tứ Xuyên thuộc tổ chức phối hợp thi nước ngoài của Trung Quốc. Đến dự thi TOEFL gồm có các thí sinh dự thi theo tiêu chuẩn nước ngoài GRE (Graduate Record Examination - Thi thành tích nghiên cứu sinh), các thí sinh này không chỉ đến từ Tứ Xuyên còn đến từ Vân Nam, Quý Châu và vùng Tây Bắc.

Ngày hôm đó, tôi rất thoải mái, không vội vàng, chờ đến 4 giờ chiều mới vào địa điểm ghi tên. Trước hết xem thời gian thi TOEFL gần kề nhất, thi ngày 8 tháng 8, nhất định là không kịp. Lần thi thứ hai? Còn sớm, phải đợi đến ngày 24 tháng 10. Hãy còn phải xem thời gian hết hạn ghi tên. Tôi giật mình, ngày 2 tháng 7 hết hạn mà hôm nay đã 2 tháng 7, chỉ còn một giờ nữa là hết. Đúng là thần linh xui khiến!

Thời gian TOEFL lần sau là 3 tháng nữa: ngày 16 tháng 1 năm sau. Nếu đợi đến thời điểm đó, phải đến tháng 3 năm 1999 mới gửi kết quả đến, như vậy đã quá thời hạn của đại đa số trường đại học Mỹ cho phép, hậu quả là lỡ hẳn một năm học, còn một việc khác lớn hơn là Đình Nhi buộc phải vứt bỏ toàn bộ kế hoạch sang Mỹ học đại học chính quy.

Đây là lần nguy hiểm thứ nhất trong quá trình xin du học nước ngoài của Đình Nhi. Khi hồi tưởng lại, nó nhắc nhở chúng tôi việc nhỏ cũng không thể xem thường.

Ghi tên xong, tôi bỗng chợt nghĩ: Đình Nhi thi TOEFL như thế nào đây?

Nếu có đủ thời gian, Đình Nhi nhất định đạt được điểm cao vì tiềm năng ngôn ngữ là mục tiêu từ thời còn nhỏ chúng tôi đã chú ý bồi dưỡng cho Đình Nhi. Năng lực ngoại ngữ của Đình Nhi rõ ràng vượt trội hơn người khác, học rất nhẹ nhàng, đây không phải là ngẫu nhiên mà đó là kết quả bồi dưỡng từ lúc hầy còn thơ ấu. Thói quen sử dụng song ngữ từ thời trẻ thơ, có thể đồng thời thúc đẩy sự phát triển năng lực và tiềm lực ngôn ngữ, đó là một sự thực không còn nghi ngờ gì nữa. Đình Nhi tiếp thu cách rèn luyện này, nên về phương diện ngôn ngữ rất nhạy bén. Dù cho trước khi học trung học cơ sở Đình Nhi chưa chính thức được học tiếng Anh nhưng khi vào Trường Chuyên ngữ cháu vẫn dễ dàng trở thành học sinh "xuất sắc", và theo yêu cầu của chúng tôi, cháu nhanh chóng đạt được trình độ: "Tiếng Anh trội nhất, khẩu ngữ lưu loát, tự nhiên".

Ngoài ra, chúng tôi còn tìm hiểu trình độ giảng dạy của Trường Chuyên ngữ Thành Đô. Học sinh trường này nắm từ vựng so với trung học nhiều hơn gấp 10 lần, trên nền tảng ấy, nhà trường còn rất coi trọng rèn luyện năng lực nghe và nói. Ngay từ buổi lên lớp tiếng Anh đầu tiên của năm đầu tiên trung học cơ sở, thầy cô giáo yêu cầu học sinh hình thành tập quán tư duy bằng tiếng Anh. Qua 6 năm học, đại bộ phận học sinh nói tiếng Anh có thể đạt đến trình độ không cần thời gian suy nghĩ, so sánh với những học sinh trước tiên phải dùng tiếng Hán phiên dịch ra tiếng Anh trong đầu, rõ ràng là tốt hơn rất nhiều. Đình Nhi là học sinh giỏi nhất trong số đó, nên thi TOEFL đạt điểm cao là điều không quá khó khăn.

Đồng thời, với trình độ tiếng Anh của Đình Nhi, được mắt thấy tai nghe, nên chúng tôi phán đoán tương đối khách quan.

Đầu năm 1998, trong thời gian thăm Mỹ, Đình Nhi đến thăm Học viện Wellesley nổi tiếng và đã lên lớp nghe giảng ở trường này. Khi tiết Kinh tế học vi mô kết thúc, thầy giáo người Mỹ thấy một học sinh trung học Trung Quốc nghe giảng rất chăm chú, liền đến bên Đình Nhi hỏi: "Chào em! Bài tôi giảng em nghe có hiểu không?"

-Vâng, em hiểu được. - Đình Nhi trả lời, sau đó bình tĩnh dùng tiếng Anh nói lại một cách hoàn chỉnh những nội dung quan trọng mà thầy đã giảng trên lớp. Thầy giáo người Mỹ quá kinh ngạc, không ngớt lời khen ngợi.

Trong chuyến tham quan toà án Tối cao Mỹ ở Washington, Đình Nhi đã từng thảo luận với thẩm phán cao cấp Kennedy về một vụ án dân quyền đang gây tranh luận ở Toà án này. Ấn tượng sâu sắc để lại

cho người Mỹ tại buổi gặp đó, không chỉ là tư duy sắc sảo và rõ ràng mà còn bao gồm của khẩu ngữ tiếng Anh rất chặt chẽ, không hề có một sai sót nào của Đình Nhi. Sau này, ngài Larry nhiều lần nhắc lại.

Ngoài ra, khoảng một tháng trước khi Larry đề xuất cháu đến Mỹ học đại học, chúng tôi vừa tiếp xúc với một giáo viên môn Tôn giáo học của Trường Landon và là bạn thân của chúng tôi - Iry Johnson. Bà nói tiếng Anh miền Đông Mỹ rất chuẩn. Tôi ngồi bên cạnh quan sát bà Iry và Đình Nhi nói chuyện, thỉnh thoảng lại đùa vui, thấy Đình Nhi nói chuyện về những vấn đề rất đời thường, khẩu ngữ tiếng Anh khá trôi chảy. Trình độ nói tiếng Anh lưu loát giống như cháu nói tiếng Hán vậy.

Dù đã có một nền tảng rất vững, nhưng khi xem tờ giấy yêu cầu lượng từ tiếng Anh đến tháng 10 của chương trình TOEFL cũng có phần lo ngại. Thời gian gấp rút và lượng từ vựng theo yêu cầu của chương trình thi TOEFL còn một khoảng cách khá xa. Muốn thi tốt TOEFL, lượng từ vựng phải đạt 8.000 đến 10.000 từ, trong khi đó lượng từ vựng của Đình Nhi cho đến tháng 7 mới có được 5.000. Trong 2, 3 tháng phải bổ sung thêm 5.000 từ nữa, lại phải sử dụng thành thạo với độ cực khó.

Đình Nhi hỏi chúng tôi. "Cha mẹ thấy con có thể thi được 600 điểm không?". Tôi nghe khẩu khí có vẻ chưa thật tự tin vì cháu mới 17 tuổi, đó là một gánh nặng quá sức với cháu.

Tiếng cười của mẹ phá tan bầu không khí đó: "Bây giờ tạm thời chưa biết. Nếu đạt được 600 điểm, chúng ta sẽ đến tiệm, ăn một bữa thật ngon chúc mừng con".

NGHÉN CHIẾN TOEFL, GIAN KHỔ VÀ MAY MẮN

Trong kỳ nghỉ hè năm thứ hai trung học phổ thông, nhà trường thống nhất sắp xếp lại thời gian, học bù nửa tháng. Để tranh thủ thời gian, tôi đến cửa hàng Sách ngoại văn mua cho Đình Nhi một quyển sách mở rộng lượng từ vựng để Đình Nhi đọc trước.

Trung tuần tháng 7, Đình Nhi nghỉ hè, tự đến cửa hàng Sách ngoại văn mua mấy loại giáo trình, băng TOEFL tốt nhất mà cháu đã nhìn thấy, tranh thủ từng giây phút để học. Cháu dùng thời gian 15 ngày để mở rộng vốn từ, và đến Trung tâm Du học nước ngoài của Trường Đại học Tứ Xuyên tham gia buổi thi thử TOEFL - lúc ghi tên

lần trước, tôi cũng ghi luôn tên cho Đình Nhi học lớp phụ đạo thi TOEFL. Phương pháp của lớp này chỉ có một cách là dùng đề thi TOEFL mấy lần trước để thi thử. Đó là một lớp phụ đạo mà chúng tôi rất cần.

Lần thi thử thứ nhất kết thúc, Đình Nhi ngăn tôi lại hỏi:

- Ba đoán điểm của con đi?
- 570 - Tôi cố ý nói thấp đi một chút.
- A! Sai rồi, 613 điểm cơ!

Tiếp đó Đình Nhi đưa cho tôi tờ báo điểm, lòng tôi dâng trào một niềm vui khó tả. Lúc này niềm tin về khả năng được đi du học của Đình Nhi trong tôi là rất lớn.

Lần thi thử này Đình Nhi còn thú vị phát hiện ra mình còn một "vũ khí bí mật" nữa - đối với những từ còn chưa nắm vững, cháu có thể căn cứ vào ngữ cảnh câu văn, mười phần cũng đoán được đúng tám, chín. Đó là do thu hoạch được từ lần thăm Mỹ về.

Trong thời gian thăm Mỹ, hàng ngày Đình Nhi đều ham mê sử dụng tiếng Anh theo kiểu Mỹ. Cháu là "người có chí", dù đi tham quan, phỏng vấn rất khẩn trương, vẫn luôn luôn chú ý nâng cao khả năng nói tiếng Anh - Mỹ của mình. Chỉ một tháng ngắn ngủi, cháu không chỉ quen thuộc với giọng Anh - Mỹ mà còn học được rất nhiều phương thức biểu đạt đặc trưng của tiếng Anh - Mỹ, vô tình rất có lợi cho cuộc thi TOEFL.

Cuộc thi lần thứ hai, Đình Nhi được 620 điểm, hai lần tiếp theo đều được 630 điểm (điểm tối đa là 677 điểm). Từ đây đến ngày thi TOEFL còn không đến 20 ngày. Kết quả này làm cho Đình Nhi càng tăng thêm lòng tin.

Tôi đã phân tích tỉ mỉ số điểm Đình Nhi đạt được trong các lần thi thử TOEFL này, tôi phát hiện cháu mạnh nhất là phần thứ nhất: bài nghe hiểu, sai rất ít. Riêng phần thi viết, số điểm chiếm hơn một nửa số điểm của toàn bộ bài thi TOEFL. Đình Nhi mất điểm phần lớn ở đây. Nhưng nói chung, mất điểm là không đáng kể. Nếu chú trọng đột phá vào những tri thức có liên quan, có thể tiến tới giảm nhẹ được việc mất điểm. Phần thi thứ ba - đọc hiểu và phân tích là chỗ mạnh của Đình Nhi. Nhưng Lý Hưởng, người sắp tốt nghiệp Đại học Bắc Kinh nói với Đình Nhi, điểm thi chính thức nói chung thường thấp hơn thi thử khoảng 10 - 30 điểm. Đình Nhi muốn đạt 640 điểm như ngài Larry mong muốn, cần phải cố gắng hơn nữa. Vấn

đề đầu tiên Đình Nhi phát hiện ra là giáo trình TOEFL hiện Đình Nhi có trong tay, kém tính thực dụng, giảng từ, ngữ pháp nhiều, nhưng đối với vấn đề "thực tế" trong TOEFL thì giảng rất ít. Thực chất của học ngoại ngữ trong thực tiễn cần coi trọng mặt lý luận, TOEFL lại càng phải như vậy. Dùng những giáo trình này để luyện thi TOEFL sao có thể đạt được hiệu quả.

Làm thế nào đây? Đình Nhi suy nghĩ thấy cần phải thay tài liệu mới, nhưng ở đâu có loại giáo trình này. Có lẽ phải cầu cứu học sinh giỏi Lý Hưởng ở Đại học Bắc Kinh. Lý Hưởng nói, ở Bắc Kinh có thể mua được tài liệu tốt về TOEFL, rất nhiều học sinh Đại học Bắc Kinh đều sử dụng loại tài liệu này. Tôi liền điện thoại đi Bắc Kinh nhờ người bạn thân là Lý Tô Phần giúp cho việc này.

Bà Lý mau chóng mua được các loại giáo trình cần thiết, và lập tức gửi ngay cho. Trong lúc chờ đợi tài liệu mới, Đình Nhi tranh thủ từng phút dùng tài liệu cũ mở rộng lượng từ vựng. Hơn một tuần sau, chúng tôi đã nhận được tài liệu TOEFL cùng với 20 đĩa kèm theo.

Lúc này, như được chấp cánh, Đình Nhi đẩy nhanh tiến bộ học tập. Sau khi lớp trung học phổ thông năm thứ ba khai giảng, Đình Nhi muốn xin nghỉ hai tháng để tự học tiếng Anh, mẹ cháu gặp lãnh đạo nhà trường mấy lần nhưng chưa được phê chuẩn. Ý kiến của nhà trường chủ yếu là sợ "xôi hỏng bỏng không" và cũng không muốn mất đi một "hạt giống trượng nguyên", vốn nằm trong kế hoạch đột phá vào Đại học Bắc Kinh, nhưng Ban Giám hiệu cuối cùng cũng đã chấp thuận, một tuần lễ trước khi thi còn cho phép Đình Nhi không phải lên lớp.

Giáo viên chủ nhiệm lớp Trương Huệ Cầm trong thời kỳ này đặc biệt ủng hộ Đình Nhi: cho phép cháu mỗi tối tự học lên phòng nghỉ giáo viên chuẩn bị thi TOEFL, cô còn nhờ các thầy giáo khác giúp đỡ kinh nghiệm quý báu cho cháu. Đình Nhi nắm vững tất cả thời gian có thể được, dù chỉ 5, hay 3 phút cũng cầm tài liệu thi TOEFL lên xem, đeo tai nghe một đoạn. Tự học ban đêm là một khoảng thời gian đáng quý. Đình Nhi ngồi bên bàn làm việc của cô giáo Trương, tranh thủ để học để luyện và thành tích tốt nhất khi tự cháu làm bài thi thử là 670 điểm.

MỌI VIỆC CẦN BẢO ĐẢM, GIẾT GÀ DÙNG DAO MỔ TRƯU

Chẳng bao lâu đã tới hạ tuần tháng 10. Căn cứ vào thực lực của mình, Đình Nhi có thể tham chiến được rồi.

Trước khi thi, tôi đưa cháu đi xem phòng thi. Thí sinh tham gia kỳ thi này lên tới năm sáu ngàn người, ngồi đầy cả Hội trường lớn Trường Đại học Tú Xuyên. Đại đa số đều đã tốt nghiệp chính quy hoặc tuổi đã lớn, Đình Nhi dường như là người ít tuổi nhất trong số đó, nên rất được chú ý. Bên cạnh chúng tôi là một nghiên cứu sinh Trường Đại học Tú xuyên, trông có vẻ lão luyện. Anh ta phát hiện Đình Nhi là "lớp hậu sinh", tò mò nói chuyện với cháu một lúc, rồi quay sang hỏi tôi: "Con gái bác bé thế này đi ra nước ngoài, bác có yên tâm không?" Tôi vừa cười vừa gật đầu: "Em cũng cố gắng được, cần phải thích ứng mà".

Ngày đi thi, tôi cùng với Đình Nhi đến Trung tâm thi TOEFL, cốt tránh cho cháu gặp sự cố trên đường để đến nơi thi được thuận lợi. Gia đình chúng tôi có thói quen đối với các việc quan trọng đều phải có kế hoạch phòng ngừa mọi rủi ro.

Nhưng hôm thi kết thúc, tin tức Đình Nhi mang về không được tốt lắm. Cháu ầm ừc bĩu môi nói: "Xúi quẩy quá. Trình tự kỳ thi này khác xa với kỳ thi thử. Báo hại con, mấy đề mở đầu làm không tốt. Lúc làm phần thứ hai, không chuẩn bị được một chút tư tưởng nào".

Nhiều năm nay, sau khi thi xong một môn Đình Nhi vẫn hay phàn nàn mình làm không tốt, đề này làm không lý tưởng, đề kia có thể làm sai. Chúng tôi đều hiểu, đây là biểu hiện làm việc gì cũng muốn hoàn mỹ của Đình Nhi. Phần lớn trong các trường hợp trên Đình Nhi vẫn đạt kết quả tốt. Vì thế lần này chúng tôi cũng quen với lời nói đó.

Nhưng chúng tôi cũng không dám chủ quan. Đây vốn là một cuộc thi quan trọng, thi không tốt thì toàn bộ kế hoạch sẽ bị phá sản. Chúng tôi thà tin rằng, kỳ thi TOEFL này không tốt chứ không thể lạc quan mù quáng, xây dựng kế hoạch trên cát.

Thành tích của kỳ thi TOEFL lần này sớm nhất cũng phải đến tháng 12 mới có thể biết được thông qua điện thoại. Lần thi TOEFL tiếp theo là sau hơn hai tháng nhưng thời hạn ghi tên chỉ sau 4 ngày nữa. Nếu thật sự lần này thi không tốt thì phải quyết định ngay xem có cần phải thi một lần nữa không.

- Con định thế nào?" - tôi hỏi.

- Tháng Giêng lại thi lần nữa đi, mẹ ạ! - Đình Nhi do dự trả lời.

Tôi biết cháu do dự là vì sao rồi - phí ghi tên thi TOEFL mỗi lần là 665 đồng. Đình Nhi là người con ngoan, cháu muốn thi lại lần nữa

nhưng lại không muốn cha mẹ vì mình mà tốn tiền vào những việc không cần thiết.

- Được mẹ sẽ đi ghi tên dự thi cho con. - Tôi cười đồng ý. Dù cho rằng không cần thiết nhưng tôi vẫn ủng hộ Đình Nhi, chuẩn bị kỹ để "lấy mười thắng một".

Những ngày chờ đợi thành tích thi TOEFL, Lưu Diệc Đình đã trải qua hai tháng rất bận rộn, gian khổ nhất từ trước tới nay. Mỗi ngày sau khi hoàn thành tất cả nhiệm vụ bắt buộc của nhà trường, những giây phút ngắn ngủi còn lại giữa giờ học, sau khi ăn cơm, đêm khuya sau hiệu lệnh đi ngủ... Tất cả đều tập trung cho việc xin du học.

Rất nhiều loại biểu mẫu, và các bài Essay (Bài luận), bài này cần 5.000 chữ, bài kia cần 300 chữ, các loại yêu cầu thay đổi bất thường. Từng câu từng chữ đều suy đi nghĩ lại, cân nhắc đạt đến chuẩn mực mới thôi. Ví như: "Giả sử bạn viết một tự truyện dài 300 trang, xin giao nộp trang 217"; "Giả sử bạn làm một nhân viên tuyển sinh cần hỏi một vấn đề gì đó, bạn hỏi vấn đề gì? Tự trả lời, số chữ không hạn chế"; "Bạn đối với triển vọng cuộc sống năm thứ nhất đại học. Làm thế nào để nhà trường được biết sự tồn tại của bạn?"; "Thảo luận về một vấn đề, một địa phương trong nước và nước ngoài mà theo bạn là quan trọng và đáng quan tâm"...

Nhà trường hy vọng thông qua việc nêu lên rất nhiều loại vấn đề để căn cứ vào thành tích, số điểm, tư liệu khách quan khác nhằm tìm hiểu được khả năng của bạn. Vào những ngày đó thường đến 3, 4 giờ sáng Đình Nhi mới đi ngủ, có lúc mệt quá nước mắt nhỏ trên má tính, nhưng đến sáng mẹ vừa gọi dậy, cháu liền dậy ngay để đến lớp tự học. Cứ như thế, cháu cần rằng chịu đựng, không chỉ hoàn thành kế hoạch xin du học mà còn đạt thành tích tối ưu trong học tập, khi thi tốt nghiệp trung học phổ thông và trong kỳ thi đại học vẫn xếp hàng đầu.

Điều vui mừng hơn nữa là, thành tích thi TOEFL ở Mỹ báo về là đạt 640 điểm, đủ theo yêu cầu cần thiết. Giúp Đình Nhi kiểm tra lại điểm thi TOEFL là người cậu họ đang là nghiên cứu sinh ở Mỹ. Trung tâm phục vụ thi cử về giáo dục EST thuộc cơ quan tổ chức thi TOEFL đã mở một đường dây điện thoại chuyên về kiểm tra và trả lời thông tin về vấn đề này.

Qua điện thoại đường dài quốc tế các thí sinh có thể biết kết quả sớm. Qua điện thoại, người cậu họ vừa hỏi kết quả thi, điện thoại đã vang lên: "640 điểm" làm Đình Nhi vui mừng khôn tả.

Hơn nửa tháng sau, tôi đến Trung tâm thi của Trường Đại học Tứ Xuyên nhận thông báo thành tích thi TOEFL của Đình Nhi, nhân tiện hỏi một thầy giáo của Trung tâm: "Lần thi này của Trung tâm có bao nhiêu người đạt số điểm 640?" - "Rất ít. Chỉ một hay hai phần trăm là cùng" - Thầy giáo trả lời.

Trong một tập thể đông học sinh tốt nghiệp chính quy và nghiên cứu sinh, Đình Nhi thi đạt thành tích như thế này quả thật là tuyệt vời.

Thầy giáo còn tò mò hỏi thêm: "Thế con bé của bác được bao nhiêu điểm" - "640". - Tôi cười to đầy tự hào trả lời thầy.

Đại cục đã được định đoạt!

MỘT QUYẾT ĐỊNH RẤT ĐÁNG MỪNG

Theo thứ tự điền vào biểu mẫu của Đình Nhi, Trường Đại học Harvard vốn xếp sau cùng là vì biểu mẫu của Harvard rất nhiều. Họ yêu cầu và kiến nghị thí sinh cung cấp tài liệu vượt qua tất cả các trường khác. Các trường khác đặc biệt lưu ý: "Không nên gửi cả bó giấy chứng nhận được khen thưởng", "không gửi bằng ghi âm, bằng ghi hình"... Harvard, trái lại họ tiếp nhận tất cả các loại giấy tờ có thể chứng minh được năng lực của thí sinh.

Lúc ấy, đối với các trường trong mục tiêu đã chọn, công việc làm đơn bắt đầu hết sức bận rộn. Tốc độ "vận chuyển" của Đình Nhi đã từ "xe chở hàng biến thành xe đua". Chỉ tính chuyện chạy thật nhanh chứ không thể dừng lại để xem phương hướng nữa. Thời gian hết hạn nộp biểu mẫu của Đại học Harvard khó có hy vọng diễn kịp. Tôi vô cùng lo lắng hỏi Đình Nhi:

- Có phải con quyết định không học Đại học Harvard nữa không?
- Nếu con ghi tên vào Harvard, rất có khả năng không được nhận vào học. Nhưng nếu không ghi tên vào Harvard con sẽ ân hận suốt đời! - Đình Nhi nói.
- Đã đành như thế, nhưng tại sao không điền vào biểu mẫu?
- Con còn có thời gian nào đâu? Đình Nhi ầm ứ, - Mỗi tuần chỉ tối thứ bảy về nhà con mới được dùng máy tính, dù không tắm,

không ngủ cũng không thể điền hết chừng ấy biểu mẫu! - Nói xong cháu vội vã đi ngay.

"Đúng thế!", bây giờ quyết định thành bại không phải là sự quyết tâm mà là thời gian. Xem ra, cha mẹ chỉ lo làm mọi việc sinh hoạt nhỏ nhất cho Đình Nhi, cũng sẽ không thể lo đủ, mà phải nghĩ ra một biện pháp khác giúp cháu chạy đến đích.

Nếu Đình Nhi có thể mỗi tối trở về nhà dùng được mấy tính trong vòng mấy giờ, sáng sớm hôm sau lại đến trường kịp buổi tự học sáng, có lẽ sẽ giải quyết được vấn đề chẳng? Nhà lại cách trường khá xa, dù đi xe đạp hoặc xe buýt, cũng phải mất hơn một giờ. Hơn nữa sau buổi tự học ban đêm của Đình Nhi cũng không còn xe buýt nữa. Trong lúc mệt mỏi như thế, đi xe đạp không an toàn. Mẹ đã nghĩ ra một phương án rất hay: Mỗi ngày mẹ dùng taxi đưa đón cháu, như thế hàng ngày Đình Nhi có thêm 4 giờ làm việc hữu hiệu, lại rất an toàn. Nghe nói vậy, cháu vui mừng reo lên: "Mẹ là một thiên tài!"

Mẹ nói: "Vậy con phải ghi tên vào Harvard!"

Đình Nhi cảm thấy cách làm của chúng tôi rất có lý, liền gật đầu đồng ý. Trước một quyết định trọng đại, dù không phải cháu tự quyết định nhưng cháu rất nhạy bén nắm lấy phương án đó và đã thực thi rất hoàn hảo. Đến như ngài Larry cũng thường khen phán đoán của Đình Nhi vô cùng nhạy cảm và chuẩn xác.

Cứ như thế, các biểu mẫu khai của Harvard được hoàn thành rất sớm. Đối với Đình Nhi, xin vào Harvard là một quyết định vô cùng hạnh phúc!

"VŨ KHÍ BÍ MẬT" CỦA CHA MẸ

Vì sao trong hoàn cảnh khó khăn muôn bề, chúng tôi vẫn quyết tâm tạo điều kiện cho Đình Nhi vượt qua mọi hiểm nguy. Hơn nữa còn ủng hộ Đình Nhi sớm sử dụng tiền học chính quy trong nước của gia đình cho, để dùng vào việc khai các hạng mục xin du học ở Mỹ?

Nguyên nhân quan trọng thứ nhất là chúng tôi rất hiểu Đình Nhi có một năng lực chịu đựng về tâm lý trội hơn người bình thường và có một thể chất rất bền bỉ. Đây là một tố chất rất quan trọng mà từ thời học tiểu học, chúng tôi đã bắt đầu chú ý bồi dưỡng cho cháu. Tuy nhiên, lúc ấy Đình Nhi hãy còn chưa đánh giá được giá trị quan trọng của tố chất đó!

Hồi đó, chúng tôi dự kiến đến một ngày, cháu sẽ phải đứng trước một thử thách đối với năng lực chịu đựng tối đa. Vì vậy, chúng tôi đã sớm dạy dỗ cháu bài học rèn luyện sức chịu đựng tối đa như: nhảy dây, ném tuyết, chạy bộ, bơi cự ly dài. Sự sắp xếp các bài tập luyện cứ đều đặn bình thường như thế, tạo điều kiện cho cháu tôi luyện về sức chịu đựng tối đa của cơ thể và tâm lý. Và rồi, trong dòng chảy của thời gian, dần dần cả về mặt thể lực và tâm lý, Đình Nhi đều có được sức chịu đựng rất bền bỉ, dẻo dai.

Nguyên nhân thứ hai cũng quan trọng không kém là năng lực bảo đảm để Đình Nhi vượt qua khó khăn giành thắng lợi. Trong quá trình Đình Nhi xin học đại học ở Mỹ, chúng tôi hết sức chú trọng đưa ra một loạt biện pháp khoa học đảm bảo hậu cần và những biện pháp đó cũng đã có tác dụng giúp đỡ rất quan trọng. Nếu không, có lẽ cháu chỉ chịu đựng được một hai tháng rồi sẽ "xi hơi," phải từ bỏ công việc và ước mơ.

Có thể trong thời gian hơn hai tháng, mỗi ngày cháu thường chỉ ngủ ba bốn giờ, mà vẫn có thể hoàn thành việc học tập với hiệu suất cao. Các trình tự rất phức tạp của việc xin học ở Mỹ đã thành công. Rất nhiều người quen biết khi nghe điều này, đều rất kinh ngạc.

Nếu ngủ không đầy đủ là một khó khăn rất lớn! Nhưng chúng tôi rất tự tin khi thực hiện một loạt biện pháp khoa học hữu hiệu có thể giúp Đình Nhi từ một trạng thái mệt nhọc cực độ sẽ dịu đi một cách tương đối đều. Dù mỗi ngày chỉ ngủ 3, 4 giờ, liên tục trong 2, 3 tháng, vẫn đảm bảo hoạt động đều.

Những biện pháp này nghe có vẻ giản đơn nhưng hiệu quả rất rõ ràng.

Biện pháp thứ nhất là kiên trì luyện thể dục, dù vất vả mệt nhọc đến đâu, mỗi ngày chúng tôi yêu cầu Đình Nhi đảm bảo một số lượng vận động nhất định. Là vì khi học tập căng thẳng, sức ép chịu đựng lớn nhất không phải là cơ bắp mà là đại não. Nếu muốn làm cho đại não giảm mệt nhọc thì cần phải thông qua hoạt động thể dục nhằm làm giảm sự căng thẳng của tế bào não, thay đổi điểm hưng phấn trong đại não. Đại não của con người là một thiết bị tự động hóa đặc biệt. Lúc mệt mỏi quá độ, gần đến giới hạn chịu đựng, liền tự động chuyển sang trạng thái tự bảo vệ, giống như máy lạnh lúc phụ tải quá nóng sẽ tự động tắt máy. Trình tự này của đại não được gọi là ức chế bảo vệ. Đến giai đoạn này, đại não tự động từ chối làm nhiều, thế

là nảy sinh sự ngáp dài liên tục, hiệu suất công việc thấp, mơ màng buồn ngủ, chính là để bảo vệ đại não không bị tổn thương.

Đình Nhi tiếp thu lý thuyết đó của chúng tôi, dù giai đoạn căng thẳng nào cháu cũng tập chạy đều, giữa giờ học lên xuống các cầu thang hoặc tập đứng lên, ngồi xuống. Kết hợp giữa động và tĩnh, làm cho đại não trong trạng thái thay đổi hưng phấn tránh được hiện tượng "đứt dây cót".

Dinh dưỡng cũng là một biện pháp hữu hiệu, nếu ta so sánh đại não như một chiếc xe hơi, thì dinh dưỡng là nhiên liệu cho máy chạy phát điện. Về ăn uống chúng tôi đã luyện cho Đình Nhi thói quen tốt, thực hiện nhu cầu ăn uống theo khoa học dinh dưỡng. Bắt đầu từ lớp một, lớp hai tiểu học, các trẻ em khác có thể ưa thích các loại thức ăn ngon theo khẩu vị, ăn theo đủ kiểu, còn Đình Nhi đã có thói quen hỏi: "Bữa ăn hôm nay có những anbumin nào?"

Trong quá trình làm đơn xin du học, chúng tôi cố gắng thực hiện một thực đơn rất bổ dưỡng cho đại não, gồm nhiều chất anbumin và vitamin dễ tiêu hóa, ngoài ra tất cả các loại hoa quả đều rửa sạch, tiêu độc, cầm lên là ăn được ngay, vừa giảm bớt thời gian mà vẫn an toàn. Loại thức ăn này làm cho đầu óc của Đình Nhi luôn tỉnh táo, hoạt động lành lợi.

Một biện pháp khác mà chúng tôi đã đề cập tức là "dùng tiền mua thời gian". Trước đây, chúng tôi luôn bồi dưỡng cho Đình Nhi năng lực tự lập, đi học hoặc trở về đều đi xe buýt, trước khi đi học từ túi to đến túi nhỏ hay quần áo, thực phẩm đều tự cháu tìm cách mang theo. Bây giờ, hàng tối, mẹ đều đến phòng thường trực đợi Đình Nhi hết buổi học để cùng đi xe taxi về nhà. Đình Nhi vừa lên xe liền dựa vào vai mẹ ngủ gật, mỗi lần có thể ngủ được 15 phút, tiết kiệm được 45 phút trên đường đi.

Nhưng tôi là một người có bản lĩnh, không hề vì Đình Nhi một mảy mà làm dao động lòng quyết tâm của cháu. Tục ngữ có nói: "Từ bất chướng bình". Lúc trẻ đang cần phải xung phong lâm trận, chỉ cần không làm cho "giây cót" bị đứt chúng ta không bao giờ để lý trí phục tùng sự yếu mềm và thương cảm của nội tâm.

Do nhiều năm hun đúc tinh thần đó, Đình Nhi đã bồi dưỡng được tính cách mạnh mẽ, không bao giờ khuất phục trước bất kỳ một khó khăn nào.

Ngoài ra, trong những năm đó chúng tôi còn tìm được thực phẩm dưỡng sinh, hồi phục sức khỏe rất công hiệu. Chúng tôi phát hiện

đúng là có một số thực phẩm giảm nhẹ rõ rệt sự mệt mỏi của đại não, khiến cho họ chịu đựng được sự hao phí về thể lực và trí lực mà người thường không chịu đựng nổi.

Điều này làm cho Đình Nhi trong quá trình làm đơn xin du học thêm mạnh mẽ gấp bội.

PHỎNG VẤN TRỰC TIẾP, CƠ HỘI ĐẤY THÁCH THỨC

Trên các biểu mẫu của Đại học Harvard có một mục để tự chọn: "Có muốn được phỏng vấn trực tiếp hay không?" Đình Nhi không do dự đánh một dấu đồng ý trên ô đó - cháu rất muốn có cơ hội gặp trực tiếp đại diện của Trường Harvard. Cháu tin người phỏng vấn trực tiếp của Harvard có đôi mắt tinh đời.

Rất nhiều trường đại học, trong sách hướng dẫn chiêu sinh đều nhấn mạnh nhiều lần: "Kiến nghị phỏng vấn trực tiếp và thăm nhà trường", "Rất mong được phỏng vấn trực tiếp và thăm nhà trường", "Rất mong được phỏng vấn trực tiếp". Đối với nhân viên chiêu sinh có kinh nghiệm, có lúc chỉ cần 30 phút phỏng vấn ngắn ngủi đã có thể thuyết minh thuyết phục hơn so với mười mấy trang tài liệu.

Người phỏng vấn trực tiếp là người trực tiếp nói chuyện với người có đơn xin học trong cuộc phỏng vấn, cũng là người có kết luận trực tiếp về một con người cụ thể nào đó muốn xin học, đang ngồi trước mặt kia. Họ là tai và mắt của Hội đồng chiêu sinh, đối với việc có được nhận hay không, họ có ảnh hưởng không thể coi nhẹ. Cho nên lúc làm đơn xin du học, có cơ hội được phỏng vấn trực tiếp, bạn nên hết sức thận trọng.

Những người phỏng vấn trực tiếp thí sinh làm đơn xin học, là những người như thế nào? Nếu người làm đơn trực tiếp thăm trường đại học, người phỏng vấn trực tiếp đương nhiên là quan chức của văn phòng chiêu sinh trường này. Như vậy trong nhiều trường hợp, địa điểm phỏng vấn không tổ chức trong khuôn viên nhà trường, thậm chí không ở trên đất Mỹ. Nếu người xin học ở các nơi tương đối tập trung, các trường đại học Mỹ còn có thể cử một số thầy giáo đến hỏi một vòng. Còn nếu người xin học ở trên khắp toàn cầu, việc nhà trường trực tiếp cử giáo viên đến phỏng vấn là rất khó khăn. Vậy nên, nhiều trường đại học Mỹ hình thành một truyền thống: dùng sinh viên đã tốt nghiệp của trường để làm người phỏng vấn. Những sinh viên đã tốt nghiệp đó vừa nắm vững yêu cầu chiêu sinh của nhà trường vừa có tình cảm sâu sắc với trường 'mẹ', thực là những

người được chọn rất thích hợp. Khách quan, công bằng là tiền đề thứ nhất không thể thiếu.

Trung tâm Chiêu sinh năm 1998 của Trường Đại học Harvard đã công bố họ tên, điện thoại, hộp thư điện tử của hơn 80 người phỏng vấn trực tiếp của hơn 30 quốc gia nằm ngoài Mỹ và nói rõ **rằng** sau ngày 15 tháng 9 năm nay mới có thể bắt đầu liên hệ với nhân vật được phỏng vấn trực tiếp. Các địa điểm họ phân bố gồm có quần đảo Bahamas, Sao Paulo và Costa Rica, nhưng đông nhất vẫn là các nước phát triển phương Tây, chỉ riêng ở Đức đã có 11 người xin được phỏng vấn trực tiếp của Đại học Harvard, nhiều hơn so với số người được phỏng vấn trực tiếp ở Châu Phi và Châu Á gộp lại. Việc này trên thực tế cũng phản ánh số lượng và tỷ lệ chiêu sinh của Trường Harvard trong các nước không giống nhau.

Phỏng vấn trực tiếp cuối cùng là phỏng vấn những gì? Rất nhiều học sinh Trung Quốc có cơ hội được phỏng vấn trực tiếp rất lấy làm hứng thú. Nói chung, là hoàn toàn giống như một cuộc nói chuyện phiếm tùy hứng, không câu nệ hình thức, không hạn chế đề tài. Nhưng lúc này bạn nên chú ý, người phỏng vấn một mặt dùng sắc mặt dịu dàng làm cho bạn giảm căng thẳng, khích lệ bạn nói ra những điều tai nghe mắt thấy và sự từng trải của bản thân, trình bày những suy nghĩ và kiến giải của bạn, thỉnh thoảng uốn nắn những câu chuyện khỏi lệch hướng. Mặt khác rất chú ý lắng nghe mỗi câu nói của bạn, tìm cách đi sâu tìm hiểu thế giới nội tâm, tiềm lực và năng lực tu dưỡng của bạn... Lúc bạn ra về, anh ta còn phải viết một báo cáo kể tỉ mỉ cho nhà trường về tất cả những gì anh ta quan sát được ở bạn, trong đó bao gồm một kết luận quan trọng: Bạn có thích hợp với trường hay không?

Có thể nói, phỏng vấn trực tiếp là một lần "kiểm tra" toàn diện trong không khí nhẹ nhàng và thân thiện.

Nói tóm lại, người phụ trách phỏng vấn của các trường đại học nổi tiếng là những người có cảm giác nhạy bén, sắc sảo, nhiều kinh nghiệm, quan sát của họ đối với người xin phỏng vấn không phải là hết sức sâu sắc thì cũng là gần đúng, một chín, một mười. Vì thế, ý kiến của họ rất được nhà trường coi trọng.

Biểu mẫu yêu cầu phỏng vấn căn cứ vào thời gian đã gửi đến Harvard, nhưng nhìn tờ thông báo công bố người phỏng vấn của Harvard, cột của Trung Quốc chỉ đánh một ngôi sao. Điều này có nghĩa là Harvard trước mắt chưa xác định được người phỏng vấn ở

Trung Quốc. Đình Nhi trước đó cũng đã yêu cầu được phỏng vấn, nhưng đều được trả lời: "Xin lỗi, chưa tìm được người phỏng vấn ở Trung Quốc".

Không biết Harvard có thể tìm được người phỏng vấn ở Trung Quốc hay không?

TÍN HIỆU VƯỢT QUA SƠ TUYỂN

Tất cả mọi việc khác đều đang hoạt động bình thường, thư điện tử gửi đi gửi lại, biểu này biểu khác yêu cầu điền vào rồi lại gửi đi. Đến một ngày Đình Nhi nhận được bức thư gửi bằng máy bay của Trường Harvard báo tin, tất cả tài liệu đã được chấp nhận. Nhưng họ vẫn chưa nói đến việc sắp xếp người phỏng vấn trực tiếp. Điều này làm cho chúng tôi thấy hơi lo.

Một ngày đầu tháng 2, văn phòng chiêu sinh của Harvard gửi một bức thư điện tử ý bán khoán thông báo cho Đình Nhi biết, họ không tìm được tốt nghiệp sinh của Harvard ở Thành Đô để làm người phỏng vấn trực tiếp. Họ hỏi Đình Nhi có thể đến Thượng Hải hoặc Bắc Kinh để phỏng vấn trực tiếp được không, còn yêu cầu Đình Nhi bổ sung một bài luận để Hội đồng chiêu sinh tìm hiểu thêm về trình độ học tập của cháu.

Bức thư này làm cho chúng tôi vừa lo vừa mừng, phần nào có thể thấy qua sàng lọc sơ bộ Đình Nhi đã gây được ảnh hưởng cho văn phòng chiêu sinh Harvard.

Chúng tôi lập tức phát lại bức thư cho ngài Larry, phản ứng của ngài còn vui hơn chúng tôi nhiều. Ông lập tức hành động, nhờ những người Mỹ quen biết ở Bắc Kinh và Thành Đô giúp Đình Nhi tra tìm tốt nghiệp sinh Harvard làm việc ở vùng Tây - Nam Trung Quốc. Ông biết chắc là Đình Nhi đang trong tình trạng thiếu thời gian, nên mong Đình Nhi giảm bớt một số việc khác để chuẩn bị nhiều hơn cho việc thi đại học.

Chúng tôi cũng nhờ bạn bè khắp nơi, hy vọng tìm được một tốt nghiệp sinh Harvard làm việc ở vùng tương đối gần thành phố làm người phỏng vấn.

Trong lúc chúng tôi sắp có một đầu mối trên điện thoại đường dài, thì ngài Larry gửi đến một thư điện tử báo một tin tức tốt lành, làm mọi người phấn khởi.

"Tôi tìm được một tốt nghiệp sinh Harvard..."

Vị tốt nghiệp sinh mà ngài Larry tìm được lại ở ngày Thành Đô? Anh ta là Joe làm công tác về văn hóa báo chí.

Joe tốt nghiệp Harvard vào thập kỷ 80. Thái độ ứng xử của Joe giống như những tốt nghiệp sinh Harvard mà chúng tôi đã tưởng tượng là năng động và sôi nổi, đối với nền văn hóa không giống với mình, anh ta luôn có thái độ bao dung và thông cảm. Anh yêu mến sự nghiệp của bản thân, tri thức uyên bác, trí tuệ, nhân hậu và thành thật. Khi học ở Harvard anh đã có hứng thú sâu sắc với lịch sử và nền văn hóa Trung Hoa, xác định là sau này sẽ công tác ở Trung Quốc nhằm tìm kiếm được cội nguồn của nền văn hóa Trung Quốc mà mình đã yêu thích. Cũng như rất nhiều học sinh Harvard, kế hoạch của anh đã được thực hiện.

Tình yêu nồng nàn của anh đối với nền văn hóa Trung Quốc còn biểu hiện trong việc chọn lựa bạn đời của mình: Tiểu Lương, bạn đời của Joe là một người Mỹ gốc Hoa sinh trưởng ở Mỹ đầy nữ tính, hiền thực, thông minh, có phong cách dịu dàng, nhã nhặn. Đứa con nhỏ của họ là Andrew, cũng đã bắt đầu học cả hai thứ tiếng: Trung và Anh.

Joe không chỉ yêu nền văn hóa Trung Quốc mà còn đặc biệt yêu thích Tứ Xuyên và Thành Đô. Anh cảm thấy Thành Đô đối với Bắc Kinh, Thượng Hải có màu sắc cổ kính, trải qua nhiều năm thăng trầm, thể hiện nội hàm văn hóa lịch sử lâu đời của đất nước Trung Hoa, lòng yêu mến Tứ Xuyên còn lan sang của mùi vị đậm đà cay nồng của thức ăn Tứ Xuyên.

Ngoài ra, một điểm khác rất quan trọng là Joe tiếp xúc với rất nhiều người Trung Quốc. Chúng tôi rất tin việc này có thể giúp cho Joe trong quá trình so sánh phát hiện được điểm mạnh của Đình Nhi. Đồng thời chúng tôi cũng tin vào những tố chất tốt đẹp mà chúng tôi đã bồi dưỡng cả thời gian dài cho Đình Nhi.

Có thể phỏng vấn trực tiếp với một đại biểu Trường Harvard như vậy, đương nhiên không thể nào "hay" hơn, chỉ còn không biết anh ta có thời gian để phỏng vấn trực tiếp hay không.

Larry hỏi ý kiến của Joe, anh ta lập tức đồng ý làm người phỏng vấn Đình Nhi. Một việc lớn như thế đã thành công. Tiếp theo, ngài Larry nhanh chóng báo cho văn phòng chiêu sinh Harvard biết tình hình, địa chỉ thông tin của Joe, Harvard cũng gửi ngay cho Joe tất cả tài liệu cần thiết cho cuộc phỏng vấn. Theo quy định của Harvard,

người phỏng vấn chỉ sau khi xem hết các tài liệu theo yêu cầu mới có thể tiến hành phỏng vấn.

Trong thời gian này cả nhà đều nóng lòng chờ đợi. Theo sắp xếp của văn phòng chiêu sinh Harvard, bình thường các học sinh nước ngoài xin vào Harvard, sớm nhất là ngày 15 tháng 9 năm trước mới có thể cùng với những người phỏng vấn ở khắp nơi trên thế giới quy định ngày tiến hành phỏng vấn. Hiện tại đã gần hạ tuần tháng 2, ngày Hội đồng chiêu sinh của Harvard bỏ phiếu thoả thuận là vào tháng 3, thời gian đã gần kề, liệu có kịp không?

PHỎNG VẤN TRỰC TIẾP: "CÔNG BÁO TỰ NHIÊN THÀNH"

(CÓ CÔNG MÀI SẮT CÓ NGÀY NÊN KIM)

Cuối cùng tài liệu đã gửi tới, ngày phỏng vấn cũng đã thống nhất với Joe, ngày 22 tháng 2, là ngày thứ hai, mừng 8 năm mới, sau Tết Nguyên đán.

Lúc ấy, chúng tôi đang bận vì cơ quan tập trung vật tư, tháo dỡ nhà cũ, xây phòng ở mới. Sau Tết phải cắt nước, cắt điện, hơn nữa trong dịp Tết, bưu điện cũng không giải quyết chuyển máy điện thoại, mọi liên lạc của Đình Nhi và email với các trường đại học cũng bị ngừng hoạt động. Vì thế, Đình Nhi phải thức đêm thức hôm để hoàn thành một bài luận cuối cùng cho hồ sơ thi lần này và gửi đi trước khi phải ngừng máy điện thoại. Sau đó Đình Nhi phải trở về ngay phòng chúng tôi thuê trọ ở gần nhà trường chuẩn bị bài cho kỳ thi đại học.

Lần phỏng vấn này, công việc phải chuẩn bị không nhiều lắm là vì công tác chuẩn bị chúng tôi đã sớm hoàn thành mười mấy năm trước rồi. Phỏng vấn trực tiếp giống như đề bài thi số học có rất nhiều lời giải, không thể dự đoán trước đối phương hỏi cái gì. Nhưng, chỉ cần bạn có sự tích lũy sâu sắc, đối phương quyết không thể không nhìn thấy.

Ngày phỏng vấn, tôi đưa Đình Nhi đến nơi Joe công tác rồi trở về làm các việc chuyển nhà. Trời lạnh giá, bên ngoài lạnh thấu xương, trong phòng rất ấm áp. Cuộc phỏng vấn trực tiếp giữa Joe và Đình Nhi đã tiến hành hai giờ. Joe nói không nhiều lắm, nhưng nghe rất chăm chú. Có lúc anh ta đưa ra một, hai vấn đề hướng cuộc nói chuyện vào chỗ anh ta cảm thấy thú vị nhất, sau đó để cho Đình Nhi thoải mái vào các loại đề tài: ở trường học, các cảm nhận từ trước và

gần đây, về suy nghĩ, dự định, cũng không phải né tránh gian khổ và khó khăn đã trải qua...Nói chuyện với Joe trong không khí thân mật khiến cho Đình Nhi nói được tất cả những điều muốn nói.

Thời gian trôi đi rất nhanh. Hai giờ trong chớp mắt đã hết.

Sau khi kết thúc buổi phỏng vấn trực tiếp, Joe nói mấy ý thay cho suy nghĩ của anh, cũng giống như cách đối xử của anh, thẳng thắn và chân thành: "Tôi tin rằng em sẽ cống hiến nhiều cho Harvard... Hy vọng em sẽ được Harvard nhận vào học".

Lời nói đó chứng tỏ lần phỏng vấn trực tiếp rất thành công. Có thể nói, phỏng vấn trực tiếp đã làm cho Đình Nhi nhích dần đến Harvard.

Đình Nhi vội vàng về ngay trường để chuẩn bị thi đại học. Thời gian vào phòng thi chỉ còn lại vừa vặn 4 tháng. Qua tôi rèn trong đợt đột phá vào Harvard, Đình Nhi có một nhận thức mới, cháu cảm thấy có thể kịp để "tiến công dũng mãnh" vào Đại học Bắc Kinh. Đợi chờ kết quả du học hầu như trở thành "độc quyền" của cha mẹ.

90% người xin du học thất bại là kết cục không thể tránh khỏi. Dù trước một giây cuối cùng, ai cũng không thể biết ngôi sao may mắn của Hội đồng chiêu sinh sẽ đậu trên đỉnh đầu những người nào, nhưng chỉ ít chúng tôi biết rằng Đình Nhi đã hoàn thành rất xuất sắc những điều cần phải làm, không có gì đáng hổ thẹn với lòng mình nếu thất bại.

Hơn một tháng sau, giai đoạn mới trong cuộc đời của Đình Nhi bắt đầu mở rộng. Như lời chúc mừng của ngài Larry đã nói: "Con gái của ông bà sắp tung cánh bay vào bầu trời mới, nghênh đón thách thức mới!"

Con gái đã mang theo lời chúc phúc của chúng tôi và cũng mang theo kỳ vọng của chúng tôi.

PHÒNG KHÁM VÀ

PHƯƠNG PHÁP VÀ KINH NGHIỆM XIN DU HỌC Ở MỸ

(Trương Hân Vũ tổng hợp)

THƯ GỬI TỚI TẬP HỎI VỀ VIỆC DU HỌC Ở MỸ

"Cháu là một học sinh trung học phổ thông, cháu cũng muốn như Lưu Diệc Đình, ông bà có thể cho cháu biết, ghi tên vào học đại học ở Mỹ cần làm những thủ tục gì?"

"Con gái tôi năm nay thi đỗ vào Trường Đại học..., là một sinh viên năm thứ nhất khoa Kinh tế. Cháu rất muốn ra nước ngoài du học. Là một người cha, tôi rất hy vọng ông bà chỉ bảo cho".

"Cháu là một học sinh năm thứ hai trung học phổ thông. Cháu thấy thủ tục đi học ở Mỹ rất phức tạp, cháu muốn hỏi bác: Ghi tên như thế nào? Lúc nào nộp đơn?"

"Tôi là sinh viên Trường Đại học... năm thứ..., bạn có thể nói về kinh nghiệm thi TOEFL được không?"

.....

Những câu hỏi như vậy với số lượng rất lớn tới tập gửi cho chúng tôi. Chúng tôi rất vui, hết sức cố gắng trả lời làm vừa lòng các bạn. Bởi vì, việc học tập ở một trường danh tiếng nước ngoài, nhất là nghiên cứu sinh ở các trường danh tiếng luôn có một ý nghĩa quan trọng với bản thân lưu học sinh cũng như đất nước.

Nhưng do quá bận rộn nên nhiều khi tôi khó mà trả lời được tất cả các lá thư gửi tới. Du học ở nước ngoài là một công trình phức tạp, để nói rõ về các phương diện của nó thì cần cả một quyển sách mới nói hết được, vì thế để gói gọn trong một vài bức thư thì có lẽ sẽ không xuể.

Ở đây, chúng tôi xin lấy sách thay cho thư, giúp bạn đọc tìm hiểu về tình hình và nguyên tắc du học thông thường để bạn đọc tham khảo:

ĐẾN Đâu ĐỂ TRA CỨU TƯ LIỆU VỀ HỌC ĐẠI HỌC Ở NƯỚC NGOÀI

Đến nơi nào tra cứu tình hình cơ bản của trường đại học và biện pháp liên hệ?

Một khi đã có ý định du học, bước đầu tiên gặp phải là vấn đề này. Đối với một số người, biện pháp rất giản đơn là mượn sách ở thư viện. Trong thư viện tương đối lớn có thể tìm thấy loại sách có liên quan đến việc giới thiệu các trường đại học nước ngoài, không chỉ giới

thiệu tình hình cơ bản của trường về lịch sử, xếp loại, các chuyên ngành đặc sắc, quy mô mà còn cung cấp cách liên hệ: địa chỉ thông tin, điện thoại, địa chỉ thư điện tử. Các bạn có thể chọn trường đại học mà mình hứng thú và theo sách hướng dẫn để tiến hành liên hệ.

Thư viện của nhiều trường đại học trong nước, các thư viện lớn hơn của tỉnh, thành phố đều có loại sách tư liệu này, có thể tìm được địa chỉ và các tư liệu khác về các trường đại học mình cần.

Đối với các bạn có thể lên mạng, việc tra tìm tư liệu này càng dễ dàng hơn. Trong biểu mẫu điện tử: "Mẫu đơn xin học thông dụng" giới thiệu trong quyển sách này, cung cấp nội dung và yêu cầu cơ bản về chiêu sinh của gần 200 trường đại học Mỹ, trong đó bao gồm địa chỉ, số điện thoại, số fax, địa chỉ thư điện tử, địa chỉ trên mạng, ngày hết hạn chiêu sinh, phí ghi tên... của trường. Bạn có thể căn cứ vào đó liên hệ hết sức thuận tiện với các trường đại học, đề xuất yêu cầu xin học.

Ngoài ra, nếu thành phố bạn đang ở có Lãnh sự quán hoặc Đại sứ quán Mỹ, cũng có thể đến phòng tư liệu của cơ quan này để tra cứu tư liệu. Những nơi này nói chung, mỗi tuần đều có thời gian mở cửa cố định, khi đến cần mang theo chứng minh thư.

BA NGUYÊN TẮC CHỌN TRƯỜNG

Tại Mỹ có hơn 3.000 trường đại học, làm thế nào để chọn được trường đại học thích hợp với mình, một lần nên chọn mấy trường là vừa. Đây là một vấn đề mà mỗi người xin du học cần tính toán kỹ.

Căn cứ vào kinh nghiệm của chúng tôi, có ba nguyên tắc ảnh hưởng đến thành bại tương đối lớn: một là số lượng cân thoả đáng; hai là cần "Lượng người may áo"; ba là cần mở rộng thứ bậc.

Vì sao số lượng cân thoả đáng?

Mỗi người xin học đại học nước ngoài, đều có một cảm nhận hết sức sâu sắc: viết, điền vào các biểu mẫu xin học muôn hình vạn trạng không phải là một công việc nhẹ nhàng. Trong suy nghĩ của người Trung Quốc, điền vào các biểu mẫu nhiều lắm chỉ là điền vào một hai trang giấy mà thôi, nhưng đơn xin học ở Mỹ không phải như vậy. Nói chung biểu mẫu của một trường đại học là một quyển sách dày. Nếu đem biểu mẫu của mấy trường xếp lại thì sẽ trở thành một đống lớn ngay trước mắt và đè nặng lên lòng bạn, làm cho bạn không thể làm liều, không thể sơ xuất! Yêu cầu điền vào biểu mẫu không chỉ trong

tình huống bình thường như trên mà còn một khối lượng lớn văn bản tiếng Anh. Thế là bạn phải suy nghĩ khẩn trương, bạn rón diển vào biểu mẫu, lại chạy thêm nơi này nơi kia để chuẩn bị các tài liệu phụ thêm xuất hiện liên tục. Không có khoảng thời gian 2, 3 tháng khó lòng làm xong.

Nếu bạn vừa chuẩn bị hồ sơ du học vừa đứng trước tình hình không thể không tham gia kỳ thi đại học thì bạn sẽ có cảm giác căng thẳng như "đổ thêm dầu vào lửa". Đến khi đóng biểu mẫu đã diển đầy đủ và đã gửi đi, bạn chắc chắn như vừa đã qua một trận ốm nặng, gầy rộc đi. Hơn nữa, vì quá mệt mỏi chất lượng của việc diển biểu mẫu sẽ bị giảm, ảnh hưởng trực tiếp đến hiệu quả của đơn xin học.

Trước tình hình đó, cần phải thu hẹp số trường là tốt nhất. Số lượng xin học đại học nên hạn chế khoảng 6 trường sẽ giảm nhẹ gánh nặng cho chúng ta. Nếu cố được có thể thêm vài trường, nhưng phải đảm bảo chất lượng đơn xin học. Xét đến cùng, "Thương kỳ thập chỉ, bất như đoạn kỳ nhất chỉ" (Làm bị thương mười ngón tay, không bằng chặt đi một ngón). Trong trường hợp này chất lượng quan trọng hơn rất nhiều so với số lượng. Đó là nguyên nhân của nguyên tắc "số lượng thoả đáng".

Vì sao phải "Đo người may áo"?

"Đo người may áo" tức là phải căn cứ vào trình độ thực tế của bản thân để chọn trường học. Dự đoán chính xác trình độ thực tế của mình là rất quan trọng. Nó là một trong những tiền đề tạo cho du học thành công. Là vì tài cao mà lại học trường bình thường, sẽ làm cho bạn hối tiếc suốt cuộc đời khi phải vào học một trường không hợp với ý thích và năng lực. Tình hình càng tồi tệ hơn là tài kém mà lại ghi học trường chất lượng cao, trong tay "không có bột" làm sao "gột nên hồ", làm cho đơn xin học của bạn cuối cùng cũng thất bại.

Xác định chính xác chỗ đứng của mình, trong thực tiễn là rất khó khăn. Nhưng chỉ ít cũng phải xem nó là một mục tiêu chiến lược để phấn đấu cũng có thể giảm nhẹ được sai lầm.

Vì sao phải mở rộng thứ bậc ?

Đó là vì phải nhằm vào những nhân tố không thể xác định trong quá trình xin học để chọn lấy những đối sách cần thiết.

Chúng tôi đã hỏi các sinh viên Trung Quốc - những người đã được các trường đại học nổi tiếng ở nước ngoài nhận vào học một câu

hỏi giống nhau: "Trường của bạn đã thấy được mặt mạnh nào của bạn? Vì sao bạn được trường đó nhận vào học?" Câu trả lời hầu như đều giống nhau: "Tôi cũng không biết vì sao họ lại nhận tôi vào học"; "Chỉ là theo đúng yêu cầu điền vào biểu mẫu rồi gửi đi, chứ không biết được nhận như thế nào". Chúng ta đã thấy, một số sinh viên có thể rất khá, không thể vào được trường nổi tiếng, nhưng một số sinh viên không bằng họ trái lại, bất ngờ được nhận vào học.

Một vài trường đại học nổi tiếng ở Mỹ nhận hoặc xác nhận đơn xin vào học là do tập thể Hội đồng Tuyển sinh bỏ phiếu quyết định. "Những người gác cổng trường" đại học này nắm được quyền bỏ phiếu đã thông qua việc bỏ phiếu hình thành một "quyền lực", đó chính là một nhân tố không thể xác định được.

Ví dụ, tìm hiểu kết quả tuyển sinh năm 1999 của Học viện nổi tiếng Wellesley, cảm giác không thể dự đoán được càng thêm mạnh mẽ. Trong số sinh viên mới chiêu sinh năm đó của trường, ngoài một số nữ nhạc công vi-ô-lông trẻ tuổi đã trình diễn cho Hoàng gia Thụy Điển và Na Uy, một nữ trợ lý nghiên cứu đã công tác tại Cục Hàng không Du hành Vũ trụ Mỹ, một nữ quán quân bắn đĩa bay, điều không thể nghĩ tới là: còn có một vị nữ ảo thuật gia.

Tổ chất đặc biệt là một phần rất được nhà trường coi trọng.

Biết những điều này, bạn cảm thấy vận mệnh của bạn không phải chỉ do chính bạn quyết định. Tình huống chắc chắn là không có nhiều. Vì vậy, để tránh thất bại bất ngờ, tốt nhất là mở rộng thứ bậc các trường xin học, phân bố đều các loại cao, trung bình và loại thấp hơn. Việc này cũng giống như quăng lưới bắt cá, ném lưới rộng ra một ít, khả năng bắt được cá sẽ tăng lên vài phần.

Xác định được trường học tức là có thể có biểu mẫu xin học mà bạn đang cần.

LÀM THẾ NÀO CÓ ĐƯỢC BIỂU MẪU XIN HỌC?

Phương thức chiêu sinh của các trường đại học là nộp đơn xin học vào trường mà mình muốn ghi tên học. Chỉ cần biết được địa chỉ thông tin bạn có thể trực tiếp viết thư hoặc gửi thư điện tử tới trường đó. Bạn muốn có biểu mẫu đơn xin nhập học một trường đại học ở Mỹ cũng rất giản đơn, chỉ cần trực tiếp viết thư gửi trường đó nói rõ yêu cầu của bạn (thư điện tử không được coi là đơn xin học chính thức), thuyết minh với nhà trường tình hình cơ bản của bạn (tuổi, giới tính,

trường học, năm học, địa chỉ liên lạc bằng tiếng Anh, nguyện vọng muốn được học trường này và muốn có biểu mẫu xin học). Nhà trường sẽ gửi cho bạn đơn xin nhập học và giới thiệu khái quát về nhà trường, những tài liệu này đều miễn phí. Chỉ cần sau khi đã đọc xong tài liệu của họ, quyết định chính thức xin vào học trường này bạn mới phải nộp khoản lệ phí ghi tên, tiếp đó văn phòng chiêu sinh sẽ làm một hồ sơ tuyển sinh chính thức cho bạn. Số tiền lệ phí ghi tên không giống nhau tùy theo thứ bậc của từng trường, nói chung là khoảng từ 20 đến 60 đô-la.

Đa số trường đại học Mỹ đều trực tiếp nhận học sinh trên khắp nước Mỹ và trên thế giới. Do bản thân Mỹ là một quốc gia đa dân tộc, đa chủng tộc, sự giao lưu của nền văn hóa đa sắc tộc đem lại nhiều điều bổ ích, lại thêm Mỹ có một mối quan hệ nhiều tầng và rộng rãi với các nước khác nhau, cho nên rất nhiều trường đại học Mỹ đều muốn tuyển một bộ phận sinh viên nước ngoài. Điều này giúp phát huy việc bồi dưỡng năng lực giao tiếp của sinh viên Mỹ với những người có nền văn hóa khác, đồng thời trong cuộc giao lưu với rất nhiều nền văn hóa đó sẽ kích thích trí tuệ của sinh viên phát triển mạnh mẽ. Cho nên, là một học sinh Trung Quốc, không phải lo lắng vì mình là một người nước ngoài mà bị cư xử lạnh nhạt, trái lại bạn hoàn toàn có thể mạnh dạn đề xuất đơn xin học của mình.

Nếu bạn có điều kiện lên mạng càng nhanh nhận được biểu mẫu đơn xin học của các trường đại học, đó là từ mạng Internet để tải xuống các biểu mẫu trên.

Nói chung, nếu biết được tên của một trường đại học bạn có thể tìm trên mạng về biểu mẫu điện tử, nâng cao được hiệu suất đơn xin học. Khi có thêm một người sử dụng, trường liền có thể tiết kiệm được khoản chi, người làm đơn xin học có thể tiết kiệm được thời gian, giảm thiểu sai sót, đó là một việc tốt hai bên đều có lợi. Ưu điểm của biểu mẫu điện tử cũng đã rõ ràng, chỉ tốn thời gian hơn mười phút đến mấy mươi phút bạn đã có thể truy cập được, dùng máy in, in ra ngay, sau đó lập tức bạn có thể điền vào biểu mẫu, điền sai có thể điền lại một bản khác.

"MẪU ĐƠN XIN HỌC THÔNG DỤNG" NHANH NHIỀU TỐT RẺ

Mấy năm gần đây, cùng với việc mạng Internet phát triển rầm rộ và mạnh mẽ, ở Mỹ có một số trường đại học liên kết với nhau, cải tiến quá trình làm đơn và biện pháp chiêu sinh của họ, đã nâng

cao hiệu suất của công tác tuyển sinh. Họ dùng biểu xin học điện tử mang lại thuận lợi cho người làm đơn. Biểu xin học điện tử này tức là "Mẫu đơn xin học thông dụng" (Common Application).

Trong hơn 3.000 trường cao đẳng, đại học, học viện Mỹ sử dụng mẫu đơn xin học thông dụng này có khoảng 200 trường, học viện, trong đó bao gồm một số trường đại học và học viện cấp "ngôi sao". Trong số này, đứng đầu đương nhiên là Đại học Harvard, ngoài ra còn có Học viện Dartmouth, Đại học Cornell, Học viện Wellesley...

Sử dụng mẫu đơn xin học thông dụng có ưu việt gì?

Thứ nhất, nhận được biểu mẫu này rất dễ dàng và nhanh chóng.

Bất kể bạn ở đâu trên đất nước, dù trường mà bạn xin học rất xa, chỉ cần bạn dùng máy tính lên mạng thì có thể trong khoảng 10 phút hoặc tối đa là nửa giờ đã lấy được mẫu đơn xin học thông dụng mà bạn cần.

Đối chiếu thì có thể thấy ngay tính chất quan trọng của vấn đề này: từ bất kỳ một thành phố lớn nào ở Trung Quốc gửi thư bằng đường hàng không quốc tế đến Mỹ, nói chung đều phải mất nửa tháng, thậm chí có khi cả 20 ngày mới tới nơi, nếu cả đi và về thì mất bao nhiêu thời gian? Mỹ là một quốc gia rất chú trọng hiệu suất nhưng không bao gồm hệ thống bưu chính. Do thể chế quản lý bưu chính, tạo nên một hiệu quả làm cho người ta không thể tin được. Tình trạng kéo dài thời gian hoặc đánh mất bưu kiện đều có thể xảy ra. Do đó hầu như các trường đại học Mỹ khi chiêu sinh đều dặn các thí sinh xin học: đề nghị các bạn ngoài một bản chính nên in thêm tài liệu xin học ra một bản nữa để lưu trữ, đề phòng mất thư còn có thể in lại gửi tiếp.

Thứ hai, có thể in lại với số lượng lớn.

Mẫu đơn xin học nhà trường gửi đến chỉ có một bản, nếu không để ý sẽ rất khó khăn, nhưng mẫu đơn xin học thông dụng thì không xảy ra loại vấn đề này. Bạn có thể ung dung suy nghĩ trên máy tính, chữa đi chữa lại cho đến khi thoả mãn mới thôi. Sau đó kích một lần vào chuột, là có thể in ra bao nhiêu bản cũng được. Tất cả các trường đại học Mỹ đồng ý sử dụng "Mẫu đơn xin học thông dụng" đều tiếp nhận cách thức và nội dung hoàn toàn giống nhau, điền xong một bản có thể sử dụng cho các trường học trên. Hiệu suất chẳng lẽ không phải là đã nâng cao nhiều lần hay sao?

Thứ ba, phụ thêm tư liệu thuyết minh có ích.

Phần thuyết minh (Instruction) của biểu mẫu này còn bao gồm những phần quan trọng nhất về yêu cầu tuyển sinh của mỗi trường đại học, như ngày hết hạn chiêu sinh, ngày thông báo trúng tuyển, thành tích nào để chứng minh, có xin cung cấp tài trợ kinh tế hay không, xin tài trợ phải điền vào biểu mẫu nào, có cần điền đơn xin học bổ sung hay không. Những tư liệu này đều tra tìm thoải mái, rất thuận lợi cho người làm đơn.

Nếu bạn dự định dùng mẫu đơn xin học thông dụng thì đồng thời phải lưu ý vấn đề "Đơn xin học bổ sung" (Supplement).

Vì sao cần có đơn xin học bổ sung? Những trường hợp nào cần có đơn xin học bổ sung?

Phương châm xây dựng trường của mỗi trường đại học phần lớn đều tương đối cá thể hóa, mà không nhấn mạnh đến tiêu chuẩn thống nhất toàn quốc. Đặc điểm này được thể hiện ở chính sách chiêu sinh cụ thể hóa, vì thế mỗi trường đại học đều muốn tìm hiểu tình hình của người xin vào học. Mỗi bản "Mẫu đơn xin học thông dụng" đương nhiên không thể bao gồm được tất cả yêu cầu muôn hình vạn trạng của 200 trường đại học, nên những trường đại học còn chưa thỏa mãn với mẫu đơn chung đều thêm nhiều phần bổ sung phù hợp với yêu cầu của mình dùng để tìm hiểu tình hình mà trong bản chung chưa đề cập đến.

Nói chung, các trường đại học yêu cầu điền các tư liệu bổ sung, phần lớn đều có đơn xin học bổ sung được điện tử hóa, phát trên mạng của trường đại học đó, nhằm cung cấp cho người cần sử dụng. Vì thế, khi bạn sử dụng mẫu đơn xin học thông dụng, bạn nên chú ý trường đại học bạn xin học có yêu cầu phần bổ sung nào hay không.

Cũng có một vài trường đại học tuy trên mạng không có đường tải xuống đơn xin học bổ sung, nhưng sau khi các mẫu đơn xin học thông dụng của bạn đã đi đến, trường đại học này sẽ chủ động gửi tiếp cho bạn đơn xin học bổ sung cần thiết, việc này đương nhiên là hoàn toàn miễn phí.

Lấy mẫu đơn xin học ở đâu

Có thể tìm kiếm trên mạng, là tải được mẫu đơn thông dụng. Cách làm cụ thể như sau:

Vào trang web tìm kiếm google.com, nhập từ khoá "the U.S., Common Application" và bắt đầu tìm kiếm. Trang web sẽ liệt kê các

kết quả tìm được, vào các trang web theo đường dẫn, là sẽ tìm được mẫu đơn xin học.

Chỗ thiếu của mẫu đơn xin học thông dụng.

Mẫu đơn xin học thông dụng cũng có chỗ chưa đầy đủ. Vấn đề là diện bao phủ các trường chưa đủ rộng, trước hết chỉ được khoảng 200 trường tiếp nhận. Xem qua danh sách 200 trường đại học tiếp nhận mẫu đơn xin học thông dụng đều có thể thấy ở đây đã tập trung một số các trường cao đẳng, học viện cấp ngôi sao, còn có một số trường cấp quốc gia khác rất tốt. Nhưng không thấy tên một số trường tốt, như Đại học MIT nổi tiếng (trường được đánh giá cao tới mức "nếu không có Đại học MIT, sức mạnh của Mỹ sẽ bị giảm sút"), Trường Đại học Columbia, Trường Đại học Stanford, Trường Đại học California, Đại học Pennsylvania, Trường Đại học Yale, Đại học Princeton đều chưa sử dụng mẫu đơn xin học thông dụng.

YÊU CẦU GHI TÊN CỦA CÁC TRƯỜNG ĐẠI HỌC Ở MỸ

Dù có một số độc giả đã tương đối quen thuộc với các đơn xin học đại học ở Mỹ nhưng vẫn còn nhiều độc giả mới lần đầu tiếp xúc với vấn đề xin du học ở Mỹ. Dưới đây, xin lấy ví dụ về yêu cầu tuyển sinh trong mẫu đơn xin học thông dụng của Trường Đại học Johns Hopkins.

JOHNS HOPKINS UNIVERSITY

Johns Hopkins University, Baltimore, MD 21218. Coed \$ 50. Deadlines: ED 11/15, notif 12/15; Reg 1/1, notif 4/15. Requires supplement: SAT I & 3 SAT.II, or ACT; counselor & teacher recom. Interview recommended; campus visit strongly encouraged. Phone: 410-516-8171; Fax: 410-516-6025; e-mail: gotojhu@ih.u.edu; URL: www.jhu.edu/admis

Dịch nội dung như sau:

Tên trường: Johns Hopkins University

Địa chỉ thông tin (admission office):

Johns Hopkins University, Baltimore, MD 21218 USA

Coed: (trường chung nam nữ) US\$ 50 (chi phí ghi tên học 50 đô la).

Deadlines (ngày hết hạn ghi tên): ED 11/15 (ngày nhận đơn xin học sớm nhất, 15 tháng 11). Notif 12/15 (ngày thông báo nhận đơn xin

học sớm nhất: 15 tháng 12). Reg 1/1 (quy định ngày hết hạn nộp đơn xin học: 1 tháng 1) Notif 4/15 (ngày thông báo về đơn xin học: 15 tháng 4).

Requires supplement (Yêu cầu điền vào đơn xin học bổ sung); SAT I & 3 SAT II, or ACT (Yêu cầu nộp kết quả thi SAT I và SAT II hoặc kết quả thi ACT. Học sinh Trung Quốc nên nói rõ Trung Quốc không tổ chức các loại thi này, nói chung được miễn nộp).

Counselor & teacher recom (Yêu cầu nộp thư giới thiệu của người quản lý nhà trường hoặc giáo viên. Counselor ở đây có thể là Hiệu trưởng trường trung học hoặc phụ trách giáo vụ nhà trường).

Interview recommended (Kiến nghị với nhà trường cử người phỏng vấn để làm phỏng vấn chiêu sinh trực tiếp, đồng thời tạo cho trường tìm hiểu được bản thân tốt hơn. Nhưng yêu cầu này đối với học sinh Trung Quốc rất khó thực hiện).

Campus visit strongly encouraged (Rất mong bạn đến thăm nhà trường để "hai bên cùng lựa chọn")

Phone: 410-516-8171 (Số điện thoại của Văn phòng Chiêu sinh)

Fax: 410-516-6025 (Số Fax của Văn phòng Chiêu sinh)

E-mail: gotjhu@ihu.edu (Địa chỉ email của Văn phòng Chiêu sinh)

URL: www.jhu.edu/admis (Địa chỉ trang web của nhà trường)

Sau khi nắm vững các quy cách này, xem thêm mẫu đơn xin học thông dụng hoặc yêu cầu tương tự của các trường đại học khác của Mỹ, vấn đề xin học sẽ được giải quyết dễ dàng hơn.

VỀ THI TOEFL

Thi TOEFL là vấn đề được các bạn quan tâm trong số những bức thư các bạn gửi đến, ở đây xin giới thiệu đôi chút về vấn đề này.

TOEFL (Test of English as a Foreign language: Kiểm tra tiếng Anh như một ngoại ngữ) là một nội dung quan trọng cần phải kiểm tra khi các trường cao đẳng, học viện ở Mỹ tuyển các thí sinh ở các quốc gia không sử dụng tiếng Anh như tiếng mẹ đẻ. Nó phản ánh năng lực ứng dụng thực tế tiếng Anh của người xin học đồng thời với việc học tập hàng ngày ở các trường đại học Mỹ là rất quan trọng.

Các trường đại học khác nhau yêu cầu đối với TOEFL cũng khác nhau.

Đối với học sinh Trung Quốc, muốn được một trường đại học chính quy ở Mỹ nhận vào học một cách thuận lợi, thành tích thi TOEFL đạt yêu cầu là điều kiện bắt buộc phải có. Những thứ bậc khác nhau của các trường đại học Mỹ đối với yêu cầu thành tích TOEFL cao, thấp không giống nhau. Có trường chỉ nêu "đề nghị nộp thành tích TOEFL" hoặc "phải có kết quả thi TOEFL" mà không quy định cụ thể số điểm. Có trường lại yêu cầu thành tích TOEFL phải đạt trên 500 điểm, có trường nổi tiếng lại yêu cầu thành tích TOEFL phải đạt không dưới 600 điểm. Nếu dự định xin học bổng các loại cao, trong khi sự cạnh tranh rất quyết liệt thì thành tích TOEFL phải đạt điểm cao hơn nữa.

Thành tích TOEFL rất quan trọng, nhưng cũng chỉ là tiêu chuẩn để đánh giá năng lực ngôn ngữ của bạn mà thôi. Cho nên sau khi thành tích TOEFL của bạn đạt đến trình độ mà nhà trường cần, nhà trường không phải chỉ xem có điểm TOEFL cao nhất là nhận người đó vào học mà tổng hợp đánh giá các mặt toàn diện của thí sinh, sau đó mới quyết định. Thường có thể thấy hiện tượng, cùng một nhà trường có thể không thu nhận một học sinh có thành tích TOEFL đạt 670 điểm, trái lại lấy một học sinh khác chỉ đạt đến 630 điểm.

Xét đến cùng, tố chất toàn diện càng quan trọng hơn năng lực ngôn ngữ đơn thuần.

Thi TOEFL tổ chức ở đâu?

Ở Mỹ, thi TOEFL không chỉ tại một điểm. Ví như, Viện Nghiên cứu của Trường Đại học Georgetown, Viện Nghiên cứu tiếng Anh của Trường Đại học Michigan đều đang tổ chức thi TOEFL. Nhưng hiện nay trên thế giới (bao gồm cả Trung Quốc) đồng thời cũng là nơi được các trường đại học Mỹ rất hoan nghênh là kỳ thi TOEFL được tổ chức tại Trung tâm thi về giáo dục EST thuộc Trường Đại học Princeton Mỹ.

Thường mỗi năm có 5 lần thi TOEFL, có hơn 120 nước trên thế giới tiến hành thi, số học sinh báo dự thi hàng năm trên thế giới ước gần 10 vạn người.

Đề thi TOEFL bao gồm 3 phần lớn: nghe hiểu, ngữ pháp và năng lực đọc hiểu. Đặc điểm của kỳ thi này là, số lượng đề, nội dung rộng, thời gian thi ngắn, cho nên tốc độ trả lời là rất quan trọng. Hình thức đề thi thường dùng phương thức "lựa chọn", sau mỗi câu thường có 4 đáp án, cần phải lựa chọn nhanh.

Thi TOEFL thực hiện bằng máy tính là một vấn đề đã chính thức đưa vào quy trình ngắn, thí sinh Trung Quốc và các bậc cha mẹ cần hết sức coi trọng. Là vì thi TOEFL trên máy tính không chỉ yêu cầu thí sinh có năng lực tiếng Anh rất thành thạo, đồng thời cũng yêu cầu thông thạo máy tính - thành thạo thao tác trên máy vi tính, thành thạo bàn phím, tốc độ truy cập nhanh cũng là kỹ năng cơ bản không thể thiếu. Trung Quốc cũng đã chính thức tiến hành thi TOEFL trên máy tính, đã có thời gian biểu rõ ràng...

Tư cách tham gia thi TOEFL là gì?

Không đòi hỏi bất cứ tư cách nào. Bất kể ai, chỉ cần tự nguyện nộp lệ phí thi TOEFL. Bất kể trình độ tiếng Anh của họ như thế nào đều có tư cách ghi tên dự thi. Muốn thi mấy lần cũng được miễn là mỗi lần đều phải nộp lệ phí. Kết quả thi thuộc về chuyện cá nhân. Không được bạn cho phép, người khác không có quyền tra tìm. Cho nên bạn không phải lo lắng thi không qua sẽ bị bế mặt. Lúc nào bạn thi thành tích như ý muốn lại thông báo cho trung tâm ETS, trung tâm sẽ gửi thành tích ghi nhận được trong lần cuối cùng đó đến trường đại học Mỹ bất kỳ theo yêu cầu của bạn.

Mỗi lần tham gia thi, Trung tâm ETS có miễn phí cho bạn gửi thành tích đến 3 trường đại học, nếu gửi nhiều hơn phải trả tiền cho mỗi lần gửi là 11 đô-la thủ tục phí.

Các trường đại học Mỹ chỉ tiếp nhận thành tích TOEFL do Trung tâm EST trực tiếp gửi, còn do bản thân người xin học gửi, họ sẽ không thừa nhận. Đó là một biện pháp để phòng gian lận.

Tham gia thi TOEFL ở đâu?

Tham gia thi TOEFL rất dễ dàng. Tại các thành phố lớn và nhất là tại các trường đại học nổi tiếng ở các thành phố trực thuộc Trung ương đều có địa điểm thi TOEFL. Bất cứ người nào, chỉ cần tự nguyện đều có thể nộp một khoản lệ phí thi, hai tấm ảnh, đăng ký số chứng minh thư, điền vào các biểu mẫu cần thiết, đến ngày thi đã quy định vào dự thi.

Có thí sinh sau khi tham gia thi TOEFL, vì nhiều nguyên nhân rất muốn biết ngay kết quả thi của mình. Có người lúc điền các biểu mẫu đơn xin học các trường đại học Mỹ rất cần điền của thành tích thi TOEFL, có người lo thành tích của mình không tốt, muốn biết sớm để dễ quyết định có thi lần nữa hay không. Do vậy Trung tâm ETS chuyên mở một đường dây điện thoại dịch vụ tư vấn báo kết quả thi, phí tư vấn một lần là 10 đô-la, dùng thẻ tín dụng ngoại hối để trả.

Làm thế nào để đoán định thành tích thi TOEFL?

Căn cứ kinh nghiệm có một phương pháp đơn giản như sau:

Tại các thành phố lớn trên toàn quốc, hầu như đều có lớp bồi dưỡng thi TOEFL, ngoài việc luyện cho học viên năng lực và kỹ xảo thi TOEFL ra, một nội dung quan trọng khác là tổ chức thi thử TOEFL. Nội dung thi thử TOEFL là dùng các đề trước đây đã sử dụng. Thông qua loại thi thử như thế này, bạn có thể tìm hiểu trình độ TOEFL thực tế của mình. Chỉ cần khi tham gia thi thử, bạn giữ được một trạng thái tâm lý bình thường, như vậy nói chung lấy thành tích thi thử cao nhất của mình trừ đi 10 - 30 điểm, đại khái đây là thành tích TOEFL mà bạn thực tế có thể đạt được. Một mặt vì trong khi làm đề thi mới, có thể gồm một số nội dung bạn chưa thông thạo lắm, mặt khác tham dự cuộc thi thật sẽ cảm thấy căng thẳng hơn thi thử, nên cũng ảnh hưởng ít nhiều đến kết quả.

VỀ THI GRE

Nếu bạn là một sinh viên tốt nghiệp đại học chính quy, chuẩn bị ghi tên dự thi vào Viện nghiên cứu sinh Mỹ hoặc Canada, phần lớn đều phải dự cuộc thi GRE (Graduate Record Examination, tức là thi thành tích nghiên cứu sinh). Có một số trường đại học đều nói rõ với học sinh nước ngoài xin học chính quy: "Hoan nghênh bạn cung cấp thành tích thi GRE".

Nói chung đa số các Viện Nghiên cứu sinh ở Mỹ đều lấy thành tích GRE làm căn cứ quan trọng để nhận nghiên cứu sinh. Thi GRE cũng là một loại thi tiêu chuẩn hóa do Trung tâm thi ETS của Mỹ thiết lập ra. Ở Trung Quốc, mỗi năm tổ chức 5 lần thi GRE, đặc điểm ghi tên và đặc điểm thi giống như TOEFL. Số lần tham gia thi không hạn chế, do đó thí sinh có thể tham gia nhiều lần thi cho đến khi đạt được thành tích vừa ý mới thôi.

Thời gian mỗi lần thi GRE là một ngày. Buổi sáng là thi trắc nghiệm học lực, bao gồm Tiếng Anh và hai môn toán học và logic học. Nội dung thi buổi chiều là trắc nghiệm chuyên ngành, tổ chức chia thành 20 ngành nghề chuyên môn. Trong đó có 9 chuyên ngành còn chia thành bộ môn để khảo sát. Mỗi thí sinh đều phải tham gia trắc nghiệm năng lực và trắc nghiệm chuyên ngành mà người đó định xin vào học.

Nhìn chung nội dung trắc nghiệm năng lực không khó lắm. Các học sinh thuộc tất cả các bộ môn đều phải kiểm tra như nhau. Nhưng thành tích của môn toán học và logic học tốt hay không tốt đối với thí sinh về khoa học tự nhiên và xây dựng là rất quan trọng. Còn thành tích môn tiếng Anh giỏi hay kém đối với thí sinh khoa học xã hội cũng có giá trị cao.

Nội dung chủ yếu của các trắc nghiệm chuyên ngành là kiến thức cơ bản có liên quan đến chuyên ngành đó, cho nên thành tích phần này tốt hay kém sẽ trực tiếp ảnh hưởng đến khả năng nhận vào hay không. Vì quyên lực nhận nghiên cứu sinh của các trường đại học ở Mỹ không phải thuộc về nhà trường mà nằm trong tay các giáo sư chuyên ngành và các khoa hữu quan.

Mỗi giáo sư chuyên ngành đều đặc biệt coi trọng chuyên môn của mình, cho nên đối với trắc nghiệm chuyên ngành các thí sinh cũng không thể đại khái được.

VỀ THI SAT VÀ ACT

Học sinh Trung Quốc khi đi vào đơn học đại học ở Mỹ thường gặp một vấn đề, hầu như học viện, trường đại học nào của Mỹ cũng đều yêu cầu người làm đơn cung cấp "thành tích thi tiêu chuẩn hóa như SAT I, ACT, SAT II". Tuy vậy, do Trung Quốc chưa tổ chức các cuộc thi này nên đây có lẽ là một trở ngại làm học sinh Trung Quốc lo lắng.

Những thành tích thi tiêu chuẩn hóa ấy là gì?

Các học viện, trường đại học ở Mỹ khi chiêu sinh, trừ những trường chuyên ngành đặc thù như mỹ thuật, âm nhạc, kiến trúc có kỳ thi được tổ chức trực tiếp với người học ra, nói chung không tiến hành kỳ thi vào đại học. Ở Mỹ cũng không có kỳ thi chung thống nhất toàn thành phố hay toàn tỉnh do chính phủ tổ chức, cũng không giống như Trung Quốc tổ chức thi quy mô lớn thống nhất trên toàn quốc mỗi năm một lần để lấy vào các trường đại học, cao đẳng. Ngoài ra, các trường đại học Mỹ nhận và thông báo sớm hơn Trung Quốc rất nhiều. Có khi học sinh còn đang học lớp 12 trung học (tương đương năm thứ ba trung học phổ thông của Trung Quốc) thành tích tốt nghiệp phổ thông trung học chưa có, thông báo nhận vào đại học đã gửi đến tay. Trong tình hình đó, trường đại học đương nhiên không thể kiểm tra thành tích tốt nghiệp phổ thông trung học của thí sinh. Nhưng ở Mỹ vẫn có một số biện pháp khảo sát trình độ văn hóa và kỹ năng của học sinh. Đó là thành tích tiêu chuẩn hóa.

Danh mục thi tiêu chuẩn hóa rất nhiều, trong đó SAT I (Scholastic Aptitude Test - Thi về tư chất học sinh) phổ biến trên toàn lãnh thổ Mỹ, nhưng không giống thi đại học của Trung Quốc. Thi đại học của Trung Quốc là cùng một thời gian tiến hành thống nhất trong của nước, còn thi SAT của Mỹ căn cứ vào múi giờ khác nhau, từ Đông sang Tây lần lượt tổ chức thi. Do Mỹ chia thành 4 múi giờ, bắt đầu thi sớm nhất là các khu vực miền Đông, so với khu vực miền Tây sớm hơn 3 giờ. Các môn thi cũng chỉ có hai môn: tiếng Anh và toán học. Thi SAT I mỗi năm được tham gia nhiều lần, có thể chọn lần đạt thành tích tốt nhất để điền vào đơn. Thi đại học ở Trung Quốc mỗi năm chỉ thi một lần (hiện nay đang thí điểm thi mỗi năm hai lần), nhưng ở Mỹ mỗi năm có 5 lần, thí sinh có thể tham dự thi nhiều lần, nhưng chọn một lần tốt nhất trong đó làm thành tích chính của mình. Nhưng có trường đại học không lấy lần thi có thành tích tốt nhất làm tiêu chuẩn chung mà lấy thành tích bình quân tất cả các cuộc thi làm thành tích của học sinh.

Thi ACT (American College Testing - thi vào trường đại học Mỹ). Loại thi này không phổ biến như SAT I, chủ yếu phát triển ở miền Nam và khu vực miền Trung - Tây Mỹ. Nội dung thi cũng gồm hai môn tiếng Anh và toán học.

Ngoài ra, còn có một loại thi tiêu chuẩn hóa thường thấy nữa gọi là SAT II (Achievement Test- Thi về thành tựu). Lần thi này khó hơn hai lần trên, liên quan tới các môn toán học, hóa học, vật lý và tiếng Anh. Học sinh có thể căn cứ vào yêu cầu đề xuất trong đơn xin học đại học chọn một môn cần phải thi. Nhưng tuyệt đại đa số trường đại học Mỹ đều không dùng SAT II làm căn cứ nhận vào học hay không mà sử dụng sau khi học sinh đã được vào học để xét miễn phải học một số môn cơ bản.

Đối với yêu cầu thành tích SAT I, ACT, SAT II đề xuất trong đơn xin vào học các trường đại học Mỹ, học sinh Trung Quốc phải làm như thế nào?

Thật ra biện pháp rất đơn giản, bạn có thể trình bày thẳng thắn về tình hình đó với các trường đại học mình xin vào học, nói rõ là vì Trung Quốc không mở các kỳ thi tiêu chuẩn hóa như trên, cho nên học sinh Trung Quốc không thể nộp được các thành tích đó. Nhiều trường đại học sau khi tìm hiểu tình hình (đương nhiên họ không thể tìm hiểu được hết mọi chế độ giáo dục trên thế giới), nói chung họ đều thông cảm và cho phép học sinh Trung Quốc không phải nộp các bản thành tích trên, đồng thời họ sẽ thông qua những phương pháp khác khảo sát trình độ thực của người làm đơn.

QUY LUẬT CHUNG VỀ XIN HỌC BỔNG

Đối với rất nhiều học sinh Trung Quốc, đi học ở một nước giàu có vẫn phải gấn bó chặt chẽ với việc xin tài trợ kinh tế. Dùng thu nhập của người Trung Quốc để đánh giá, tự chi phí để đi học rõ ràng rất đáng quý, nhưng nếu không xin trợ cấp kinh tế nhiều người sẽ không có điều kiện đi học.

Các trường đại học Mỹ, bao gồm cả các Viện Nghiên cứu sinh, cung cấp tài trợ kinh tế học sinh nước ngoài nhìn chung có những quy luật sau:

Giai đoạn chính quy tài trợ cho học sinh nước ngoài rất ít, tài trợ học bổng toàn phần lại càng ít hơn, cho nên cuộc cạnh tranh rất quyết liệt. Ngoài những học sinh rất ưu tú ra, nói chung, người làm đơn không dễ dàng nhận được học bổng. Nhưng đây chỉ là đối với học sinh nước ngoài. Còn nếu là công dân Mỹ thì lại khác. Lấy ví dụ như trường Princeton, dù có những gia đình thu nhập hằng năm cao đến 150 ngàn đô-la, vốn tài sản gia đình lên tới 400 ngàn đô-la vẫn được các quyền lợi như 2/3 học sinh hiện đang ở trường, có mức vay dài hạn với lãi suất thấp. Học xong đại học có thể trả dần dần, trả hết trong hơn 10 năm. Một số gia đình học sinh Mỹ có thu nhập thấp hơn 40 ngàn đô-la, cơ bản không phải đóng góp gì, có thể yên tâm học ở trường nổi tiếng cho đến khi tốt nghiệp. Các loại tài trợ đều không ghi thành khoản cho vay nhằm miễn cho học sinh phải chịu gánh nặng sau này. Với tiền đề là bạn phải là học sinh ưu tú.

Nhưng khi sang giai đoạn nghiên cứu sinh, cơ hội cho học sinh nước ngoài được tài trợ tăng lên rõ rệt. Lý do là tổng số vốn do chính phủ Mỹ, các xí nghiệp và các tổ chức có nguồn vốn tài trợ khác hẳn với giai đoạn học đại học chính quy. Các giáo sư thường nắm quyền sử dụng kinh phí. Đối với nhiều chuyên ngành, học sinh Trung Quốc chỉ cần được nhận vào học nghiên cứu sinh là có thể nhận được tài trợ kinh tế với mức học bổng khác nhau.

Nhưng có những chuyên ngành không như thế. Ví như các ngành máy tính, y khoa, pháp luật dù là công dân Mỹ cũng không kiếm được tài trợ kinh tế, là vì nhà trường cho rằng sau khi tốt nghiệp, họ có cơ hội kiếm nhiều tiền, do đó lúc học phải trả các chi phí là một việc đương nhiên.

Căn cứ vào quy luật trên, đối sách của chúng ta phải như thế nào?

Đối với các gia đình Trung Quốc có đủ thực lực kinh tế đương nhiên có thể không nhận sự tài trợ kinh tế hạn hẹp, chỉ cần các điều kiện khác đều thích hợp dù giai đoạn học chính quy hay giai đoạn học nghiên cứu sinh đều có thể du học. Còn đối với học sinh Trung Quốc có nhiều hoàn cảnh khác nhau, phải dựa vào học bổng nhưng

do giai đoạn chính quy, số học bổng lại rất ít nên không thể không chuẩn bị cả mặt tài chính. Trường hợp nếu nhận được học bổng rõ ràng là tốt quá rồi, còn nếu không thì nên hoàn thành bài vở chính quy trong nước trước, sau đó lại ra nước ngoài xin học bổng nghiên cứu sinh, đó vẫn là một con đường rộng mở.

Cho nên đối với nhiều học sinh Trung Quốc, sau khi vừa tốt nghiệp trung học phổ thông đã vội vàng ra nước ngoài du học, thì xin lưu ý, đồng thời với việc tích cực tranh thủ xuất ngoại, dù thế nào cũng không nên dễ dàng vứt bỏ cơ hội thi vào đại học trong nước.

CÁC LOẠI HỌC BỔNG

Học bổng của các trường đại học Mỹ, nói chính xác là "Tài trợ kinh tế" (Financial Aid), tức là trường chấp nhận cho bạn miễn phải nộp một số loại phí sinh hoạt, cho nên từ nguồn gốc học bổng có thể chia làm 2 loại.

Một loại là do bản thân nhà trường cấp chủ yếu là xem xét về thành tích học tập.

Một loại khác là học bổng từ các doanh nghiệp, các tổ chức kinh tế, hoặc cá nhân cung cấp hoặc chính phủ tài trợ, thường có nhiều điều kiện tiên quyết, như chỉ cung cấp cho công dân Mỹ, hoặc được chỉ định về chủng tộc, tuổi tác hoặc giới tính. Tiêu chuẩn được chấp nhận học bổng cũng không chỉ giới hạn trong học tập, có thể nhấn mạnh đến tài năng lãnh đạo, tinh thần phục vụ cộng đồng, người có tư chất đặc thù (tài năng thiên phú)... Tất cả đều theo bên tài trợ quy định. Đối với các loại học bổng này, điều kiện đã được xác định, nhà trường cứ theo đó mà làm.

Học sinh Trung Quốc đi Mỹ du học thường xin tài trợ theo 4 hình thức dưới đây:

Đầu tiên là "miễn học phí" (Tuition - Waiver), có trường xem đó là một loại học bổng, có trường để riêng ra. "Miễn đóng học phí" để xin được nhưng học phí chỉ là một phần trong tổng số tiền lớn phải chi phí ở Mỹ.

Loại thứ hai là học bổng tài trợ (Fellowship). Ngoài việc miễn đóng các tạp phí như phí ăn ở, phí sách vở ra, nó còn giúp người được học bổng có một số tiền tiêu vặt. Nhưng loại học bổng này tương đối "quý". Cạnh tranh để nhận được học bổng này rất quyết liệt. Ngoài yêu cầu người xin học bổng phải có thành tích cao về thi TOEFL, còn phải có thành tích cao trong học tập ở trong nước, thư giới thiệu có giá trị mạnh.

Thứ ba là học bổng (Scholarship). Thành tích học tập là căn cứ chủ yếu để cấp học bổng này. Cùng một trường học nhưng lại đặt ra

vài loại hoặc nhiều học bổng khác nhau. Số tiền cụ thể của học bổng tùy theo các loại tạp phí quy định của từng trường mà không giống nhau. Mức học bổng nói chung ít hơn học bổng tài trợ, nhưng tỷ lệ nhận được học bổng lại cao hơn.

Cuối cùng là học bổng hỗ trợ nghiên cứu và hỗ trợ giảng dạy (Research Assistantship and Teaching Assistantship). Tuyệt đại đa số Viện nghiên cứu của các trường đại học Mỹ đều có hai loại tài trợ kinh tế này. Người làm đơn có thể trực tiếp liên hệ với viện, khoa các trường đại học có liên quan để được nhận tài liệu thuyết minh về loại học bổng trên. Trong tài liệu sẽ nói rõ về tư cách người làm đơn, thủ tục xin cấp và số tiền được hưởng.

THỦ TỤC XIN CẤP HỌC BỔNG

Trình tự xin cấp học bổng không có gì phức tạp, chỉ cần xem các bảng thành tích có liên quan, các biểu mẫu đơn xin học, thư giới thiệu gửi đến Văn phòng Tài trợ kinh tế (Financial Aid Office) của nhà trường là được. Cũng có trường do Văn phòng chiêu sinh (Admission Office) giải quyết. Bạn cũng có thể gửi thư trực tiếp cho các khoa, ban nghiên cứu của nhà trường, họ sẽ giải thích cụ thể hơn cho bạn.

Sau khi đã tập trung đầy đủ các tư liệu của người làm đơn xin học, các nhân viên công tác hữu quan sẽ bắt đầu tiến hành sơ thẩm, xem các thành tích học tập về trước của người làm đơn, thành tích thi tiêu chuẩn hóa như TOEFL, GRE có đạt giới hạn đề ra của trường hay không, nếu thấp dưới tiêu chuẩn thì loại ra ngay. Khi hồ sơ phù hợp với tiêu chuẩn tối thiểu sẽ trình các tài liệu của bạn lên Hội đồng xem xét. Đơn xin học bổng của bạn sẽ được quyết định theo kết quả bỏ phiếu của Hội đồng. Một số trường đại học nổi tiếng của Mỹ, học sinh muốn xin vào học đều phải trải qua một cuộc cạnh tranh rất kịch liệt. Do đó, mỗi khi đã được nhận vào học, nhà trường nói chung đều dành cho bạn học bổng với mức độ khác nhau. Hơn nữa một số viện hoặc khoa do có kinh phí dồi dào, những người xin làm nghiên cứu sinh hầu như người nào cũng được học bổng.

Mấy vấn đề cần lưu ý khi điền vào biểu mẫu xin tài trợ kinh tế:

Khi bạn điền vào các biểu mẫu có liên quan đến đơn xin học thì không nên chỉ chèn vào "Biểu mẫu tài trợ kinh tế" (Financial Aid Form) mà trong đơn xin học phải điền rõ ràng ý định yêu cầu xin tài trợ kinh tế. Có trường còn quy định rõ bằng văn bản: những học sinh khi nhập học không có đơn xin tài trợ kinh tế về sau chỉ có trong trường hợp gia đình phát sinh tình hình đột biến rất lớn mới có đủ tư cách xin tài trợ kinh tế. Có trường hợp còn quy định cụ thể hơn: những học sinh khi vào học không có đơn xin tài trợ kinh tế, trong thời gian 4 năm học đại học đều không được xin trợ cấp học bổng.

MỤC LỤC

<i>Lời giới thiệu</i>	5
Chương 1. Vận may đến trước khi sinh.....	16
Chương 2. Giáo dục từ sớm, bắt đầu từ 0 tuổi	24
Chương 3. Trong những ngày cha mẹ ly hôn	51
Chương 4. 3 - 6 tuổi, phát triển toàn diện tình cảm và trí tuệ.....	68
Chương 5. Thời tiểu học: Bồi dưỡng tâm hồn và phát triển kỹ năng	134
Chương 6. Thời kỳ trung học cơ sở: cố gắng giữ vững hướng tiến lên.....	231
Chương 7. Món quà mới của ba: giáo dục con trong "thời kỳ chống đối"	265
Chương 8. Đóng phim: "Trời xanh", tham gia hoạt động xã hội....	298
Chương 9. Giai đoạn phổ thông trung học: Dần dần thành thực ..	308
Chương 10. Được mời thăm Mỹ, thể hiện rõ tài năng.....	330
Chương 11. Thách thức trong đời, vào trường Harvard	368
Phụ lục	398

NHÀ XUẤT BẢN HÀ NỘI

Số 4 - Tống Duy Tân, quận Hoàn Kiếm, Hà Nội

ĐT : (04) 8257063; 8252916. Fax : (04) 9289143

Email: nhaxuatbanhanoi@hn.vnn.vn

EM PHẢI ĐẾN HARVARD HỌC KINH TẾ

Chịu trách nhiệm xuất bản:

NGUYỄN KHẮC OÁNH

Biên tập:

PHAN NGUYỄN THẮNG

Sửa bản in:

CONGTYDICH.COM

Vẽ bìa:

NSMINHLAM

In 1000^c khổ 16x24^{cm}. Tại Công ty Cổ phần in và thương mại HTC

GPXB: 399-2007/CXB/10^bXH-93/HN cấp ngày 30/05/2007.

In xong và nộp lưu chiểu quý I năm 2008.

LƯU VỆ HOA

TRƯỜNG HÂN VŨ

Em phải đến **HARVARD** HỌC KINH TẾ

Bản mới

Dù là đứa trẻ bình thường nhất, nếu biết cách giao tiếp cũng có thể trở thành người xuất chúng.
Chỉ cần phương pháp học đúng và học tập của Lưu Vệ Hoa.

H NHÀ XUẤT BẢN HÀ NỘI

LƯU VỆ HOA

TRƯỜNG HÂN VŨ

Em phải đến **HARVARD** HỌC KINH TẾ

Bản mới

Dù là đứa trẻ bình thường nhất, nếu biết cách giao tiếp cũng có thể trở thành người xuất chúng.
Chỉ cần phương pháp học đúng và học tập của Lưu Vệ Hoa.

H NHÀ XUẤT BẢN HÀ NỘI

HARVARD

PHÁT HÀNH TẠI NHÀ SÁCH MINH LÂM
92E Lý Thường Kiệt, ĐT: 04. 9 427 393, Fax: 04. 9 427 407
Website: <http://www.nsminhlam.com.vn>
Email: nsminhlam@gmail.com

EM PHẢI ĐẾN HARVARD HỌC KINH TẾ

8 935088 450511
GIÁ: 60.000